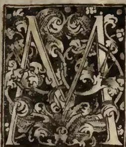

IOANNIS CAMERTIS MINORITANI, ARTIVM, ET SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS, IN C. IVLII SOLINI ΠΟΛΥΊΣΤΟΡΑ ENARRATIONES.

Additus eiusdem Camertis Index, tum literarum ordine, tum rerum notabiliũ copia / percõmodus Studiosis.

Cum Gratia, & Priuilegio Imperiali.

AXIMILIANVS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROmanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantię, &c. Comes Palatinus &c. Honesto fideli nobis dilecto LVCAE ALANTSAE ciui nostro, & Bibliopolæ Vienneñ. gratiam nostram cæsaream & omne bonum. Vidimus tabulas geographicas, VADIANIS commentarijs in Pomponium Melam adiunctas nobis tuo nomine oblatas. Quæ ut nobis mirum in modum placuerunt, ita uehementer cupimus, ut ea forma ad omnium bonarum literarum studiosorum usum publicentur. Quod & si te haud grauare nostri gratia etiam impensis magnis facturum sciamus. Ne tamẽ priuata res tua incommodetur, quandoquidem indignum censemus laborem, impensas, & officia tua pari aliorum opera secundariæ editionis defraudari, maxime ubi iussus uo tumq; nostrum intercedit præsenti nostro cęsareo edicto, omnibus, & singulis, cuiuscunq; conditiõis existant, Chalcographis, & librorum impressoribus ubilibet locorum in sacro Romano imperio, etiam in terris nostris hæreditarijs constitutis, sub pœna infrascripta districtius inhibemus, ne præfatas Tabulas, & insigne etiam PLYNII opus quod tuis accepimus impensis, à Thoma Anshelmo diligenti admodum Calcographo, in Municipio nostro cæsareo Hagenogieñ. ad Hermolai Barbari castigationem, una cum CAMERTIS nostri, ut laboriosissima, ita maxime utili Tabula in primis, nec non alia opera, quæ iuxta priuilegium & gratiam nuper tibi factam post præsentium datam sub nomine, & signis tuis edes, per Sexennium a data editionis cuiuslibet talium Tabularum, operum, seu librorum imprimere, aut alibi impressa intra Impęrij & ditionum nostrarum limites, & in eorundem locis uenundare præsumat, audeat seu attentet. Non obstantibus quibuscunq; in contrarium emanatis aut concessis. Mandantes omnibus & singulis nostris & sacri Imperij fidelibus dilectis, cuiuscunq; status, conditionis, & dignitatis etiam si Archiepiscopalis, Pontificalis, Archiducalis, Ducalis, Marchionalis. Baronalis, Nobilitaris, & alterius cuiuscunq; præeminentiæ Magistratus seu officij, siue ecclesiastici, siue secularis extiterint, sub pœna indignationis nostræ & sacri Imperij grauissime, atq; decem Marcharum auri puri, pro una Fisco nostro imperiali, & pro altera medietatibus tibi LVCAE totiens quotiens huic inhibitioni, uoluntati, & gratiæ nostræ contrafactum fuerit, applicandarum ut in præmissis tibi opportuno fauore adsistant, ac omnes & singulos contra hanc gratiam, & in-

hibitionem nostram quicquam facere præsumentes huiusmodi indignationis nostræ & pœnæ sententiā nostro nomine incurrisse protinus declarēt, & cohibeant, sub artificio impressorum non utendi, amissionis quoque talium librorum sic (ut præmittitur) contra hanc nostram concessionem, gratiam & priuilegium impressorum & adductorum. Teq; ubi eos per te uel tuos requisiueris, tenore præsentium, aut harum transsumpto autentico, cui eam fidem adhiberi uolumus. Quæ his nostris præsentibus adhiberi solet & debet, præfata nostra Gratia & Priuilegio frui & gaudere sinant, & ab aliis pariter obseruari faciant, in quantum & ipsi prædictas pœnas euitare maluerint. Harum testimonio literarum Sigilli nostri impressione munitarum. Datū in ciuitate nostra Imperiali Augusta, die uicesima Mensis Iulij. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Regnorū nostrorū Ro. XXXIII. Hungariæ uero. XXIX.

Per regem p.

Ad mandatum Cæsareæ
Maiestatis proprium.

Iacobus Spiegel.

IOANNES CAMERS

ORDINIS MINORVM ARTIVM, ET SACRAE Theologiȩ Doctor, pſtantiſsimo, ac doctiſsīo uiro domino magiſtro STEPHANO Verbeucio. Pannonio, inclyti Hungariæ regni Maieſtatis locum tenenti, perpetuam felicitatem deprecatur, & optat.

IRABERIS forſitan Stephane humaniſsime Solinianos nuper à me æditos Commentarios primo aſpectu contuens, qd' Camers tuus ſacris ab ineunte ætate literis, ac religione institutus, in ſenectam iam uergēs/hoſce labores ꝓfeſsione ipſa mea multo inferiores/hoc præſertim tempore ſuſceperim, ſuſceptosq́, & abſolutos, in manus tandem hominū tuo auſpicio emitti ſuſtinuerim. At ſunt, ni fallor, plures/qui propoſitū hoc noſtrū nedum mirenť, ſed idipſum culpent potius, carpant, damnentq́ paſsim acriter. Hi maxime, quibus mos eſt, in partē cuncta deteriorē accipere, & horꝫ prȩſertim turba, quȩ/ ut prouerbio dici ſolet, Corrumpit ſine Talione cȩlebs. Erant, inquiēt, aliȩ ſtudiȷ̄ tui honeſtiores uigiliȩ. ESſemus & nos eiuſdē cū ȷ̄s omnino ſentētiȩ, ſi ob eas, has honeſtiores uigilias diutiꝰ a nobis exulare pateremur, Verū huius genus exercitia nō niſi feriati, uel quopiā affecti tȩdio, in manus ſumimus. Solet enim ingeniū curis maioribus diſtractū / remiſsioribus interdū ſtudȷ̄s plurimū recreari. Sunt hȩc nimirū aptiſsima ſtudioſis otia. Alia/ideſt/corporis/uulgares affectant, Nimirum,

Otia corpus alunt, animus quoq́ paſcitur illis,
  Immodicus contra carpit utrunq́ labor.
Occidet ad Circi ſiquis certamine ſemper
  Non intermiſsis curſibus ibit equus.
Firma ſit ipſa licet, ſoluetur in ęquore nauis,
  Quæ nunq̄ liquidis ſicca carebit aquis.

Inter philoſophorꝫ placita enumeratur & hoc. Nequaq̄ ſatis in re una cōſumere curā. Platonem/ quē ob cœleſtium/diuinarumq́ rerum eruditionem/noſtri quoq́ diuinū uocitant, Tragœdȷ̄s faciēdis locaſse interdū operā/memoriæ ꝓditū eſt. Eius inter cȩteros/ȷ̄ duo lepidiſsimi, uenuſtiſsimiq́ uerſiculi celebrantur.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα, φιλῶν ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον
  ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Quorū eſt hæc ferme ſententia.

Sauia dans Agathoni animam ipſa in labra tenebam,
  Aegra enim properans tanq̄ abitura fuit.

Ariſtoteles philoſophorꝫ

princeps,& Theophrastus homo in eloquentia tantus, ut nomen diuinũ inde inuenerit/sese ad mitiora studia applicãtes/scripserunt libros pluscu-los de Poetica, Rethorica, Musica, De Amore. Insuper Tragœdias, Elegi-as, diuersaq; carminum genera. Præter hęc librum, cui titulũ Amatorium indiderunt/scripsisse produntur. Extant eiusdem Aristotelis in Homerũ etiam commentaria. Quod ijs studijs animus altiorum cura fessus refici-tur, oblectaturq; plurimum. Marcum Tullium Romanæ, ut ait Lactanti-us Philosophiæ principem, & amplissimo quondam præditum sacerdo-tio, sæpe in principum consessu iocis, quos Dicteria maiores proprio no-mine appellari uoluerunt/usum fuisse constat. Is enim cum apud Dama-sippum cęnaret, & ille mediocri uino posito/diceret. Bibite Falernum hoc, annorum quadraginta est. Bene, inquit Cicero, ætatem fert. Is idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accin-ctum uidisset. Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Huius eiusdem Quintus frater paruę staturæ homo in prouincia, quam rexerat, clypeatam imaginem ingentibus lineamentis usq; ad pectus ex more de-pictam/sibi poni curauerat. Hanc intuens Marcus Tullius. Frater meus, inquit, dimidius maior est, q̃ totus. Istis non illepidiora Catonibus, alijsq; summæ sapientiæ uiris, qui eorum res gestas referunt/frequenter ascribũt. Nostros quoque, idest, Theologos, qui uere eruditi habiti sunt, & fue-runt, non abhorruisse ab ijs studijs fatebuntur, qui Septimij Tertiliniani, Cypriani martyris, Arnobij, Lactantij, Hilarij, Iuuenci, Sedulij, Prudentij, Diui Hieronymi, Ambrosij præsulis, Aurelij Augustini, Damasi pontifi-cis Maximi/uolumina reuoluerint terq;, quaterque. Hi enim, & ex Latinis sexcenti alij tam assiduæ lectionis fuisse traduntur, ut nullum obscurum licet authorem/ præterierint, quem non relegerint diligenter, excerpse-rint accurate, inque suum usum illic lectu digna/oportune certe transtule-rint. & accommode. Memores nullum esse librum tam malum, qui non a-liqua sui parte prodesse possit. Mitto præterea Græcos innumeros, qui CHRISTI dogma seruauerunt, adiuuerunt, auxeruntque plurimum. Cle-mentem Alexandrinæ ecclesiæ præspiterum, Iustinum, Quadratum Apo stolorum discipulum, Aristidem, Methodium, Aegesippum, Apollina-rem, Origenem, Tacianũ, Militonem Sardensem præsulem, Hyrenæum, Eusebium, Damascenum, Chrysostomum, fidei nostræ acerrimos secta-tores/simili studio addictos fuisse nemini uel mediocriter erudito/in du-bium uerti potest. Non pauci nostris quoque temporibus uiri etiamnum Ecclesiastici, & apprime in sacris literis eruditi, politiora studia nedum am-plexi sunt, sed & illustrarum quidem. Bessarion Cardinalis, Campanus, Sipontinus, Ioannes Pannonius Quinqueecclesiensis conterraneus tuus/ Præsules, Barbarus Hermolaus Plynij instaurator unicus, & Patriarcha, qui Solini sæpe utitur testimonio, Marcus Musurus Episcopus Hierape-

tre̅ſis,ac Archiepiſcopus Monẽbaſienſis nouiſsime uita functus,cum quo (mentiar utinam)uerendum eſt/ne literæ Græcę,quæ cum eo repululabãt/ Chaos iterum repetant conſuetum.Huius(horreſco repetens)extãt plures ad me epiſtolæ Græco ingenio dignę/amicitię/& charitatis pleniſsimę.Nõ multum ante eius infauſtum obitum,literis, quas ad me ultimas dederat, Græcum Diſtichum,quo ſe meum eſse teſtabatur hoc addidit.

Εἰ καί σοι τηλουρὸν ἀεὶ χθόνα, ναιετάοντι,

Βαιὸν ἐπιστέλλω γράμμα, σὸς εἰμὶ ὅμως.

Quot ſunt Præſules,& deo dicati in humanis hodie,qui ĩſdem ſtudĩs ſeſe applicant, & his operam dantibus fauent maxime.NON poſsum nõ meminiſse ſaltem paucis Reuerẽdiſsimi Domini Ioannis Turzonis Vratislauienſis pręſulis,ac principis illuſtriſsimi,qui licet diuinis literis noctesq;, diesq; incũbat,ſucciſiuis tamen horis Ciceronem,Saluſtium,Liuium,Senecam,Plynium,Aulum Gellium,Columellam,Virgilium,Lucanum,Papiniũ,Horatium,Iuuenalem,Claudianum,hunc ipſum Solinum noſtrum,ac huius genus authores alios/tractat,& relegit accurate.Eius peculiaris audita tantum uirtus,humanitas paſsim nota, uulgata circa meritos beneficentia, in ſtudioſos multis expertus fauor/me ad tantum,talemq; principem diligendum merito compulerunt.

Inclyta (quis neſcit?)iungit diſtantia uirtus. Expoſuit hęc nobis tum fama uolans,tum Caſpar Vrſinus Doctor,& Poeta,ac in utraq; lingua plurimum eruditus,ſingulari præditus comitate, quo cũ mihi gratiſsima conuerſatio.Non abſimilis in ĩſce ſtudĩs germano ſuo Reuerendiſsimus Dominus Stanislaus Epiſcopus Olomutzenſis, qui moram omnem perĩſse exiſtimat,quæ non ſit bonis literis deſtinata.Non patitur epiſtolaris breuitas hac parte exponere,quanto affectu hæc eadem ſtudia cõplectatur,& excolat Reuerendiſsimus dominus Theodoricus Kaner ſacræ Theologiæ Doctor,Zaracouienſis,ac Nouæciuitatis Epiſcopus/ mihi ob profeſsionem conſimilem, & eius paternam in me charitatem obſeruandiſsimus. Is enim ut hos Solini Commentarios in lucem ęderem / præcipienti ſimilis hortatus eſt q̃ſępiſsime.Similibus te quoq; lectionibus oblectatum/fidem faciunt inter cætera tot ad me uarĩs temporibus ſcriptę literæ, quibus animi tui integritas,ingenĩ ſolertia,ſermonis comitas, rerum multifariam experientia,dicendi concinna facilitas,a quouis politioribus ſtudĩs bene inſtituto, uel primo aſpectu deprehenditur.Pannonicæ inſuper inſtitutiones a te nuper docte,& elegãter æditæ legiſse te diligenter nobiles authores/id eſt/ Iuriſperitos primarios, ac optimos hiſtoriarum ſcriptores/efficax perhibent teſtimonium.Quam bene ſtudioſis conſultum foret, ſi id tempus,quod curis ad regnum maxime pertinentibus, aſsidue à te impenditur,in reuoluendis bonis authoribus,ac ſcribendis libris contribuere licuiſset. At non omnia poſsumus omnes. Horum igitur

nos/ si Aptari magnis inferiora licet/exemplum sequuti, relegatis ad tem-
pus seuerioribus studijs,& legere,& scribere parua solemus interdũ. Hac
quoqꝫ ratione factum est, ut cum Iuliũ Solinũ diebus superioribus sumere-
mus in manus, amicorꝫ rogatu pauca in eundem, libuit annotare, rem gra-
tam facturos ijs maxime existimantes, qui ad floridam,& multifariã Plynij
lectionem, quo uno uix in bonis literis Latini Græcis tribuunt principatũ,
faciliores aditus expetunt,& affectant. Cum enim Solinus immitandum si-
bi Plynium proposuisset, ita eius uniuersam imaginem, paruo corpusculo
retulit, ut in ea/quem effinxerat/authoris faciem / liceat cõtemplari. Dulcis
est, tersus,& elegans. In eo siquidem authore, quę plerumqꝫ Plynio defuit,
elocutionis claritatem passim reperies. SED dicet fortassis aliquis, ea fere
me omnia, quę hic paucis refert, illum copiosius,& exactius retulisse. Scri-
pserunt post Platonem plures Academici, post Aristotelem Peripatetici
multi, post Zenonem, Chrysippumqꝫ Stoici alij. Post Epicurũ ingens uo-
luptuosorꝫ turba. Nec defuerunt qui post Mœonium Homerum, Mantu-
anũqꝫ Maronẽ/Ilian scripserint,& Aeneida. Post Herodotũ/Liuiũ/Thu-
cididem, Salustium, & plures, tũ Grecam, tũ Latinam/literis historiam mã-
dauerunt. De diuinis, humanisqꝫ rebus post Varronem / sunt plurimi
commentati. Post hunc, Catonemqꝫ Censorium/a multis res rustica expo-
sita simul,& plurimũ illustrata. Multorum post Demosthenẽ, Ciceronẽqꝫ
actiones, orationesqꝫ conscriptas legimus. Sint ergo prisci illi primum lau-
dum nacti locũ, non tamen qui post eos similia scripserunt, omni apud po-
steros memoria caruerunt.

Non, si priores Mœonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cęęqꝫ,& Alcęi minaces,
Stesichoriqꝫ graues Camęnę.
Nec, si quid olim lusit Anacreon
Deleuit ętas. spirat adhuc amor,
Viuuntqꝫ commissi calores
Aeoliæ fidibus puellę.

Nec id uerendũ quidem. Etenim ꝗuis/

Non possis oculo tantum contendere Linceus,
Non tamen iccirco contemnas lippus inungi,
Et quia desperes inuicti membra Gryconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Huc accedit, qđ
plurima scitu dignissima Plynio Solinus addidit frequentissime. De no-
mine, origine,& temporibus urbis Romæ. De annorum diuisione, die-
busqꝫ Intercalaribus. De Italicarum urbium origine, nominibus, cultori-
bus, quoue tempore eæ urbes fuerint ab his conditæ. De Sardiniæ inco-
lis, ac miris eius aquis. De Siciliæ miraculis: In Græciæ, Thessaliæ, Mace-
doniæ, Thracię, Cretę/aliarumqꝫ insularũ. Insuper Britanię descriptione

addidisse Plynio Solinū plurima/nemo utrumq; relegens inficias ibit. Sūt hic certe de serpentibus, de gemmis, de animalibus, deq; exoticis arboribus, de dissono ritu hominum, de Corycio specu, ac multis alijs, quæ non sunt a Plynio ante relata. Quam copiose, quanta elegantia, quoue ordine Indiæ miracula refert? Tot paruo hoc corpusculo orbis miracula complexus est, ut non immerito opus ipse suum Rerum memorabilium Collectanea/inscribere constituerit aliquando. Si quis rursus culpæ Solino dederit, quod hæc quoq; ab alijs ipse fuerit mutuatus, Terentiana seipsum sententia tutari poterit. Deniq; (inquit) nullum est iam dictum, quod non sit dictū prius. Quid præterea de ijs scriptoribus censendū, qui a se dicta prius/ sæpius repetunt. Menander fecit Andriā, & Perinthiam, qui utramuis recte norit, ambas nouerit. Sed tamen dissimili oratione sunt, ac stylo. Idipsum obseruasse Solinū fatebitur quisquis hunc, & quos sequitur toto opere æqua lance pensitabit. Hac ratione nos moti, tū Plynij, tum aliorꝫ, ut iacent uerba/frequēter subscripsimus locis suis. Non ambigimus, quin unius sæpe sentētia, fiat uerbis alterius nota magis. Hac quoq; ratione ab alterutro siquod mendum admissum est, a mediocriter eruditis etiā tolli potest. Nō defuit, ut uerum fatear, uoluntas interdū nobis curiosis etiam morem gerere. Non libuit præterea uel in orationis contextu, uel in uerborum expositione multū temporis contriuisse, præsertim cum tam ordo, q̄ authoris uerba plana satis fuerant, & aperta. Non laudo eos interpretes, qui in ijs dubus maxime occupati, ea omittunt sæpius, quæ uel ad historiā, uel ad ueterem morem aliquē, uel tandem ad occultam, & sublatentē doctrinā maxime faciunt/silentio soleant pręterire. Cum enim quid tale intercidit, summi plena iam margine libri, etiamnū Chrysippi aceruos accumulant. Et qd' minus ferendum est, ea suis commentarijs assuunt, quæ non magis authori exponendo conueniunt, q̄ cæteris quibuscunq;. Sunt fateor ea plerumq; pulchra, sed nunc (inquit ille) non erat ijs locus. Sed nec culpa carēt, qui suis scriptis nobilium authorū nedum sensus, sed ut iacent uerba/nulla eorꝫ habita mentione pro suis frequenter interserunt, cum sit pulchrū, decens, & debitum fateri, per quos profeceris. Sicubi nec nos a multiloquio abstinuimus, id maxime factum prudens lector intelliget, cum primę classis authorū uerba, uel sententias retulimus. Rati pulchrū fore plures, & quidem nobiles scriptores idem audire loquentes. Laudabunt, reor, propositum nostrū, quibus Solini nota fuerit ęmulatio. Vtile enim nobis uisum est authoris, quem æmulatur ipse/uerba subnectere, quibus iuxta se positis, ferat prudens lector mox de utroq; sententiā. Sed relegare Lectorem (inquit) satis erat. Cōmoda, & oportuna mensa est, quæ cunctis necessarijs instructa sit. Ingratū demū cōuiuis opipare refectis licet, post cibū aliunde potum quærere. Frequenter etiam relegamus ad authores lectorem, qui de dubijs, cū opus fuerit rogentur omnibus. Terruerunt nimirum sæpe nos Soliniana

quotquot uidimus exemplaria, qđ ea omnia tam mutila, tamq; deprauata comperimus, ut multis in locis authoris sensa a Delio etiã quouis natatore nullo modo/uel uix dinosci posent. Non defuerunt exemplaria uetustissima plura nobis. Verum tanto ea mendosiora reperimus, quanto fuerant ipsa uetusta magis. Hanc fuisse causam crediderim, cur Hermolaus Plynij Pomponij, Senecæ, Quintiliani castigationibus, Solinianas etiam non addiderit. Fateor huius quoq; authoris Hermolaũ loca aliquot primũ restituisse, sed ab eo uix ex centũ/locum unum legimus restitutũ. Nemo emunctę naris lector Solinũ quondam a Beroaldo/suo nitori restitutũ fatebitur, qui nostras castigationes cum illis diligenter contulerit. Nec tantum in hoc pul uere curæ nobis tribuimus, quin supersint loca adhuc aliqua, quæ diligentiori lima egeant, & indagine. Ea si qua sint/ueluti fugitiua mancipia/in posterum pęnas dabunt. HAS ergo paucarum noctium uigilias libuit sub tuo tantum nomine publicare, quibus affectum erga te meum, tu ipse in primis, demũ lecturi eas alij agnoscerent passim omnes. Rati exiguum hoc munus nostrum tuæ excellentię futurum non omnino ingratũ, quod probe intelligas/donum quodlibet/uel ex largientis animo, uel ex suscipientis conditione/trahere qualitatẽ. Ecastor, inquit Plautus, cõdignum donum, qualis est, qui donum dedit. Immo sic condignum donum, qualis est, quoi dono datum est. VALE felix semper ad uota. Viennæ Pannoniæ. VI. Calendas Februarij, anno post CHRISTI natalem; M.D.XX.

THEODORICVS KANER Sacrę Theologię Doctor, Zaracouiensis episcopus, ac Nouæ ciuitatis elect᾽ Antistes.

Plynius excoluit naturam pluribus omnem/
Informem uultu tempus adusq; suum.
Naturæ parui SOLINVS cultor agelli
Floribus e multis legit ubiq; rosas.
Quod nitidus florescit ager/dat cura Camertis,
Is segnem quoniam sustulit inde situm,
Ergo cum primis debes studiose Camerti,
Quo duce purgatas isq;, redisq; uias.

M. THOMAS RESCH VIENnensis ecclesię Canonicus, sacrę Theologię Licenciatus, Poeta Laureatus.

Qui cupis immensi miracula plurima mundi
Noscere, doctiloqui uolue Cameretis opus.
Explicat/illustrat, penitissima sensa uirorum,
Sentibus abstrusis/pandit ubiq; uias.

CASPAR VRSINVS Doctor, & Poeta.

Nudus oberrauit prius hic/& languit ęger
Solinus uarię conditor historię.
Multa sorde grauis uix membra labantia traxit,
Iamq; impendebat certa ruina libro.
Qui nunc conspicuo prodit decoratus amictu,
Et uigor in solido corpore priscus adest.
Sęcula debuerint Solino multa: Camerti
Munera Solinus debet ob ista meo.

ALIVD EIVSDEM.

Ingentem meruit numerosa in sæcula famam
Maximus in terris Amphitrioniades.
Durat adhuc illi purgatæ gloria Lernæ,
Viuit & Augeï fama laboris anus.
Si non est maior, par est tua gloria summis
Alcidæ factis officiose Camers.
Nam mendis uarĳ purgasse uolumina Plynĳ,
Solinoq; suum restituisse iubar
Herculeæ uirtutis opus. Sed sola nec omnis
Illius inuictam Græcia sensit opem.
Tu uero indomitis totum sudoribus orbem
Acer, & ista omnes sedulitate iuuas.

PHILIPPVS GVNDELIVS
Patauienſis Lectori.

Quisquis diuitias amœniorum
Quæris lector amice litterarum,
Solinum lege, quo nihil Latinæ
Maius, candidiusq; habent Camenæ.
Seu ſpectes uariam eruditionem,
Seu malis Charitas ſtili nitenteis,
Seu res præcipuas, reconditasq;
Formis, ingenio, ſitu, ſtupendas,
Quas Natura ſinu fouens capaci
Largitur ſolido benigna mundo.
Hoc dante Alipedis modo leuatus
Totum deſpicies ſublimis orbem,
Securusq; grauis uolans ruinæ
Subiectas animo uidebis alto
Terras, æquora, cardinesq; rerum,
Aduerſo gelidos Noto Triones,
Quaq; abdit radios, leuatq; Titan.
Quicquid deniq; continet profundo
Nympharum pater ambeunte Nereus.
Obſcurum uarijs ſed hunc tenebris,
Et nuper lacerum frequente monſtro
Mendarum ueterum / Camers repurgans,
Ac clarum modo priſtino nitore /
Comunem tibi fecit / utilemq;,
Quisquis diuitias amœniorum
Quæris Lector amice litterarum.

ALEXANDRI BRASSICANI
Canſtatini Philoſophi, Poetę, & Oratoris Laureati, in Enarrationes. D. Camertis in Solinū. Epigramma.

Sol Iouis Aetherei eſt oculus, uidet omnia mundi
Mulciberis pandens rętia ſparſa dolis.
Cimmerias tenebras. tunq; antra Illunis abyſsi.
Mopſopia primus pulſat ab arce Camers.

Naturam hic reparat, fuerat quæ rustica Baucis,
Ex Hecale informi reddidit ille Helenen.
Ille oculus mundi, radianti lampade, captum
Humanum excedit, Dĳ bona fila sinant.

HVLDRICHI FABRI RHETI CARmina, pro noua Solini editione.

Extulit in lucem media Solinus apertam
Parte caput lacer, & squallidus ora nimis.
Haud secus ac Stygĳ cursu lustrasset anhelo
Fluminis/ardentes seu Phlegetontis aquas.
Tempore sic longo circum tot nobilis autor
Oppida delituit spretus ubicꝙ loci.
Nemo manus porrexit ei, nec uulnera passim
Tergo inflicta suo tersit in huncce diem.
Quod nisi perdocti sollers modo cura Camertis
Accessisset, adhuc dulce iaceret opus.
Ecce Camers illum proprio iam marte disertus
Scriptorem peperit, restituitꝙ sibi.
Nunc igitur quocunꝙ uolet Solinus abibit
Prænitidus/uolucer, nempe Camertis honos.

FRANCISCVS LADO SICVLVS Transsyluanus ad Lectorem.

Perlege narrantem uasti miracula mundi
Solinum Lector, perlege sed reducem.
Reddidit Hippolitum uitæ Titanius heros,
Quem dedit indignę dira nouerca neci.
Dicitur & gelidos animasse Caducifer artus,
Et recidiua bonus uulnera Phillyrides.
Tempus edax pariter lento Polyhistora morsu,
Ad prope tartareas pręsserat usꝙ domos.
Hunc sed enim uindex tandem miserata Camertis
Cura uel ad superos extulit usꝙ deos.
Quin etiam docti spaciosa uolumina Plynĳ
Facta Camertino pollice clara nitent.
Hinc uarias rerum, Lector studiose latentum
Naturas facili scire labore potes.
Eia age nunc, illi, meritorum parua suorum
Præmia/sed grates dicito perpetuas.

LVCAS ALANTSE BIBLIOPOLA
Ciuis Viennensis, Studiosis
Salutem.

VM semper alias pro uirili mea annixus sum studiosi/uti optimos quosqꝫ authores cura/impensisque meis uobis publicarem, tum præcipue hoc spero à me præstitum, nunc Iulio Solino cum IOANNIS CAMERTIS commentarijs, nuper uero Pomponio Mela cum minime contemnendis Ioachimi Vadiani Scholijs/meo auspicio impręssione uulgatis, utinam tanta uestra cum gratia, quanta uel indubia omnium fruge, uel meis certe impensis atqꝫ laboribus. Quorum spero rē ipsam apud uos atqꝫ adeo omneis perhibituram testimonium.

Solinum certe tantopere hactenus uotis omnium expetitū, plurimum abest ut parum uobis gratum fore uerear, uel quod ipse tanta pręstans per se tum eruditione, tum gratia, talia prorsus uno in opere absoluerit, οἵ, οὔπω τιν' ἀκούομεν οὐδὲ παλαιῶν. Vel quod ita demum & illustratus, & prorsus recreatus progreditur, ut nec mendæ obstaculum, nec obscuritas fastidium paritura sit legentibus. Quod (ne quis mearū me præconem mercium arbitretur) reipsa malo quemuis experiri. Id unum uobis persuasum uelim, me non tam priuati emolumenti, ꝙ publici commodi gratia, & laborasse hactenus, & laboraturum, modo sciam hoc quicquid est meę operæ boni à uobis cōsultum iri.

VALETE, ET ME AMATE.

SOLINI VITA PER IOANNEM Camertem aedita.

VA ætate Iulius Solinus floruerit, nil certi a peritioribus proditũ eſt. Id accidiſse crediderim, qđ eorꝫ monumenta, qui poſt eum ſcripſerunt, Barbaris cuncta uaſtãtibus, fere perierint uniuerſa. Miror Chronicarũ ſupplemẽti obſcurũ ſcriptorem alias/tradidiſse, hunc Solinum Auguſti Cæſaris floruiſse temporibus, cui & πολυΐστωρα dedicaſse cõmemorat. Conſtat enim Solinum Veſpaſiani principis/ in hoc opere meminiſse. Ex annorꝫ autem/inter utrunq; Cæſarẽ computatione, euidens eſt, non potuiſse Solinũ opus ſuũ Auguſto dicaſse, & Veſpaſiani Cæſaris res geſtas retuliſse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quẽ Plynius ſe uidiſse teſtatur. Huc accedit, quod ex Plyniano fonte Solin⁹ hauſerit ferme omnia. Cum tamẽ ſcribens hæc infantiæ ſuæ/in operis exordio/ueniam ſibi dari poſtulet ab amico, Sed cũ necubi Plynij, per quem profecit habuerit mẽtionẽ, ſuſpicor uiuẽte adhuc Plynio opuſculũ hoc ſuum ſcripſiſse Solinũ. Hinc factũ forſitan, ut uiuentis nõ meminerit authoris. Conſimili ratione potuit euenire, ne unq̃ Plynius Dioſcoridis nobilis, eiuſdem cũ eo tẽporis/ ſcriptoris nomen recenſuerit, cũ conſtet tamen innumera ex eo in opus ſuũ Plyniũ tranſtuliſse. Eadẽ culpa poterit Dioſcoridi imputari (Nam uter ab utro ſurripuerit, apud Ammonẽ inueniri poſset) ſi is oppreſsa Plynij mentione/tanta ex eo fuerit ſubfuratus. Qui de Xenophontis, Platoniſq; uita, & moribus, pluraq; de ijſdẽ alia exq̃ſitiſsiẽ ſcripſere, tradunt nec Platonẽ Xenophontis, nec cõtra Xenophontẽ Platonis, cũ eſset uterq; Socratis diſcipul⁹, in tot utriuſq; uoluminib⁹/inſeruiſse nomẽ. Hi ſunt inuidiæ nimirum, credite, mores,

Vt ſua q̃ rarus tempora lector amet. Vera Naſonis ſententia: Paſcitur in uiuis liuor, poſt fata quieſcit. Quid de Macrobio, qui integras ſæpe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex Porphyrione. Quid de ſexcentis alijs, qui longas cõmentationes, ſuppreſsis unde ſumpſerint authoribus, ad uerbũ ſibi omnia tribuerũt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gelliũ Latinæ linguæ delitias/Liuiana lectiõe plurimũ profeciſse, cum tamẽ. T. Liuiũ Latinorꝫ hiſtoricorꝫ longe principẽ / ſuarũ Noctiũ noluerit eſse participẽ. NEC aſsentior quorundã opinioni, qui ea ſpe Solinũ nullã habuiſse Plynij mentionẽ exiſtimant, ut Plynij exemplaria deperirent penitus. Sicq; eius Collectanea extarent ſola, nec procedente tẽpore ab ullo poſsent ſua furta dinoſci. Qua mente Florus, & Iuſtinus laboraſse creduntur. Eſset utinã tot bonorũ authorꝫ amiſsionis hæc ſola cauſa. Extarent hodie Catonis (ut Græcos interim miſsos faciã) Varronis, Nigidij, Saluſtij, Hygini, Celſi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij, Pacuuij, nobiliũ authorũ monumenta, quæ magna ſtudioſorꝫ iactura/ perierunt. Vtcunq; factum ſit/teſtatur Solinus ingenue, quicquid in Polyhiſtore compreſsus

porphyri

est descriptoribus receptissimis emanasse. Suumq; nil propriũ esse dicit, cum nihil(inquit) amiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usque æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testat, quos in opere fuerit ipse sequutus, Nec dedecori Solino ascribendum, qđ passim fuerit Plynium ęmulatus, sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poetarum/Homeri pręsertim uersus in suum opus transtulerit. Non enim parua uirtus authorem optimũ optime æmulari. Fuisse Solinũ Romanũ tum ex scribendi stylo conijcitur, tũ qđ frequenter quom de Romanis mentio intercidit, eos is locis multis nostros soleat appellare. Solini authoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perotus, Domitius Calderinus, Angelus Policianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsque alij plures similes, quos non iniuria inter ueteres quis annumerarit. Sed Seruius secundo Georg. & Priscianus in. vi. insignes Grãmatici nominatim etiã usi sunt. Dionysij quoq; interprete/siue is Priscian⁹ fuerit, siue Rhẽnius, ĩtegras Solini clausulas suis carminib⁹ frequẽter ĩseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia, quę de annoꝝ diuisione, & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, Diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item Doctiores alij, ijsdẽ fere uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plynianam Simiam Solinum nuncupent, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitulinus, Plynius Cæcilius, Sidonius Apollinaris Simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertũt eos per contumeliam Simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita/eodem quoque ordine/referunt, uel non eos authores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plynianam phrasim æmulatus est, ut uenia dixerim aliorum, uix sit repertus alter, qui Plynianæ maiestati propius accesserit. INscripsit librum hũc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumenta reliquisse tradant, quæ uel tẽporis iniuria perierũt, uel abstruso loco copiam blattis forsitan delitescunt.

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO.S.p.d.

QVoniã quidã [a] impatientius potius/q̃ studiosius opusculũ, qđ moliebar ĩtercipere ꝑperarũt, idq; etiã tũ impolitũ in mediũ [b] dederũt, priusq̃ inchoatę rei summa manus imponeret̃, & nũc exẽplaribus corruptis, q̃ damnata sunt q̃si ꝑbata circũferunt, ꝑteritis, q̃ ad incrementũ cognitionis accesserũt cura [c] lõgiore. Ne forte rudis, & impfecta materia/uelut spectatus a me liber, corpusculũ sentẽtia mea digestũ, ut noscere misi. Primo, qđ referẽdus ad industriã tuã fuit tenor [d] dispositiõis. Deinde ut scabrę [e] adhuc ĩformitatis ꝑditio, editiõe uera extingueret̃. Erit igit̃ operi isti titulus POlyhistor. [f] Nã quẽ in exordio designauerã scilicet/ Collectanea rerũ [g] memorabiliũ/ cũ ĳs, q̃ improbauimus / placuit oblitterari. Collata igit̃ hac epistola cũ ea, q̃ auspiciũ scriptionis facit, intelligis eodẽ te [h] loco habitũ, quo eum cui laboris nostri summam dedicauimus.

a ℭ QVOniã quidã.) Conquerit̃ hac epistola Solinus quosdã impatiẽtius potius, q̃ studiosius opusculũ/nondũ absolutũ/intercipere ꝑperasse, idq; etiã tũ impolitũ in mediũ dedisse priusq̃ inchoatæ rei summa manus imponeret̃. Et nunc (inquit) exẽplaribus corruptis, quæ damnata fuerant/ quasi ꝑbata, circũferunt, pręteritis, q̃ ad incrementũ cognitionis longiore cura accesserunt. Hanc opusculi nondũ absoluti interceptionẽ reor fuisse causam cur Solini oia exẽplaria tã mutila, tamq; deprauata ad nos ꝑuenerint. Ex prima eni mutila, & deprauata ędítione, exẽplaria excripta, mutila, & deprauata esse necesse est. Fuisse præterea hanc eandẽ causam, quare Solinus operi suo Plynij nomen non inseruerit. Interserturus si licuisset erat. Casum consimilẽ, cum libros de sãcta Trinitate scriberet, accidisse sibi quadã epistola conquerit̃ Augustin⁹. De Trinitate, quę deus summus, & uerus est (inquit) libros iuuenis inchoaui, senex ędidi. O miserã qui ꝑ pe hoc opus postea q̃ comperi pręreptos mihi esse, siue surreptos antecq̃ eos absoluerem, & retractatos, ut mea dispositio fuerat/ expolirẽ, Nõ enim singillatim, sed oẽs simul ędere ea ratione decreuerã, qua ꝑcedentibus cõsequẽtes inq̃siuõe proficiẽte/necterentur. Cũ ergo per eos homines, priusq̃ uellẽ ad quosdã illoꝝ peruenire potuerũt, dispositio mea nequisset impleri, interruptã dictationem relinquerã, cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis conqueri, ut scirẽt qui possent non a me fuisse eosdem libros ęditos, sed ablatos, priusq̃ mihi ęditione mea digni uiderent̃ &c. Nõ immerito reprehensiõe dignũ Solinus existimabat esse opus, qđ nõ Multa dies, & multa litura coerçuit, atq; Perfectũ decies nõ castigauit ad unguẽ. b ℭ In mediũ.) Minus dispendiosum rebat̃ Solinus/si surreptũ/nondũ tamen castigatũ opusculũ suũ apud surreptores delituisset, q̃ qđ sic interceptũ in multoꝝ tandẽ manus delatũ fuerit. Tanto enim magis fama inurit̃ authoris, quanto eius inexpolitũ opus docti plures lectitarint. c ℭ Cura long.) Experit̃ quilibet nõ ratione carens, longo studio, assiduaq; lectiõe, ac rerũ multarũ usu, doctrinã, & sapientiã plurimũ ꝑfici, & intendi. Aiunt, q ꝑcepta de acq̃renda doctrina, & sapiẽtia tradiderũt, oportere eũ hominẽ, q peritus, & sapiẽs esse cupit/uersari, exerceriq; in rebus cominus noscendis, periclitandisq;. Et ea oia acta, & euenta firmiter meminisse, & ꝑinde sapere, ac consulere ex ĳs, q̃ pericula ipsa rerũ docuerũt. Inter Salomonis Adagia nũerat̃ & hoc. Audiens sapiẽs, sapiẽtior erit, & intelligẽs gubernacula possidebit. Quibus uerbis ostendit̃ neminẽ tã sapientẽ esse in hac uita, q nõ possit sapiẽtior esse etiã dictis minorũ. Audiuit regina Saba Salomonẽ, minor maiorẽ, & sapiẽtior redijt. Audiuit Moses socerũ multo inferiorẽ, & sapiẽtior factus est. Similia in q̃plurimis facta esse experientia innotuit. Videdũ tñ esse ait primo Epist. Seneca, ne lectio multoꝝ authoꝝ, & omnis generis uoluminũ/habeat aliqd uagũ, & instabile &c. d ℭ Tenor.) Opusculi cõtinuatio, atq; ordo. In operis exordio ita de locis, rebusq; alĳs se Solinus scripsisse ait, ut seruata orbis distinctiõe, suo quoq; ordine reddiderit uniuersa. e ℭ Scabrę.) Asperitatis, indigestionisq;. Sumptũ nomẽ a carnis cõtractione, q̃ rugosa dũ cõtrahit̃ solet fieri. Intelligit aũt ea loca, q̃ in uulgatis Solini exẽplaribus deprauata ferunt̃. f ℭ Polyhistor.) Multiscius. πολὺ multũ, ἱστορέω, inquiro, scio, narro. Vnde historia Græcis narratio dicitur. Fuerũt & alĳ plures, qui ob uariarũ rerũ peritiã Polyhistores dicti sunt, ut Appion Gręcus homo, Alexãder Milesius. Itẽ alĳ. g ℭ Collectanea.) Cũ Solini omnes codices hunc, uel similẽ titulũ præferant, apparet inemendata huius authoris exẽplaria ad manus posteroꝝ deuenisse. Siqui ergo errores fuerint in hoc opere/uerius alĳs/q̃ Solino merito ascribent̃, cũ inemẽdatũ opusculũ qui interceperãt/inuulgarint. h ℭ Eodẽ te locũ habitũ.) Alter est, cui librũ Solin⁹ inscripsit, ab eo, ad quẽ epistolã hanc cũ castigato opere destinauit, qđ nõ aduerterũt, qui utrãq; epistolã ad Autium scriptam existimarunt.

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS MINORVM, BONARVM ARTIVM, AC SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS EXIMII, IN IVLIVM SOLINVM ENARRATIONES.

VM & aurium.) Ex Horatij præcepto in arte Poetica dat amico suo bonarum artium studioso/opusculi sui supremū examen. Si quid olim/
Scripseris (inquit ille) in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras. Sui aūt propositi tres reddit Solinus rationes, uidelicet amici/ cui librū castigandū tradit/clementiā. Bonarū artium studiū, Postremā eius amici erga se benignitatem. Monet his uerbis Solinus scripta non nisi elimata, tersa, atq; diligentissime, castigata in uulgāda. Rursus amicorū prudentiū iuditiū in rebus serijs/ requirendū. Itemq; ne nobis in rebus nostris nimis cōplaceamus. In hisce p̄terea rebus doctiores consulendū fore. Nota est in Pœnulo Plauti sententia. Viam, qui nescit (inquit) qua deueniat ad mare, eū oportet amnē quærere comitē sibi. Nō absimile huic in fine epistolarum Horatianū præceptum.
Viuere si recte nescis, decede peritis.
Libri præterea examen, nō nisi peritis committendū insinuat. Quisq; enī (ut i Ethicis differit Aristoteles) bene iudicat, quæ cognoscit, & horū bonus est iudex. Tria sunt/authore primo Georgicorū Hesiodo/ hominū genera. Eius versus sunt, quos Aristo. quoq; recensuit in prio Ethicorū uolumine.
Optimus hic/seseq; nouit cūcta magistro,
Prospiciens rerū fines/ meliora secutus.
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus, ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

IVLII SOLINI POLYHISTOR. PRAEFATIO.

Quæ sit operis, & authoris intētio. Caput. I.

a Vm[a] & aurium[b] clementia, & optimarū artiū studiis præstare te cæteris sentiam, idq; oppido[c] expertus / de bñuolentia tua nihil temere perceperim / putaui examen opusculi huius tibi potissimū dare/cuius[d] uel industria promptius suffragiū: b uel benignitas ueniā spondebat faciliorē. Liber[e] est ad compendiū præparat⁹: q̄tumq; ratio passa est, ita moderate repssus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec damnosa cōcinnitas. Cui si animū propius intēderis, uelut[f] fermentū cognitionis magis ei inesse. q̄[g] bracteas eloquētiæ dec prehendes. Exquisitis[h] enī aliq̄t voluminibus studuisse me cōpendio fateor, ut & a notioribus referrem[i] pedem: & remotis largius immorarer.

b ℂ Clementia.) CLaritudine, ac lenitate mentis. Clemētia, quā Græci ἀνεξικακίας uocant, est tēperātia animi in potestate ulciscendi, uel lenitas superioris aduersus inferiorē in cōstituendis pœnis. Vel est inclinatio animi ad lenitatē in pœna exigēda. Est aūt hæc crudelitati oino cōtraria, cū crudelitas nihil aliud sit, q̄ atrocitas animi in exigendis pœnis. Nullā ex oibus virtutibus magis homini cōuenire scimus, quā clementiā/cū sit nulla humanior. Hæc in quācunq; domū puenerit, eā felicē, tranquillāq; præstabit. Sed in regia/quo rarior, eo mirabilior. Nihil est laudabilius, nihil magno & p̄claro uiro dignius/placabilitate atq; clemētia. Tanta, tāq; excellēs hæc uirtus est/ ut, cū uincamur in omni Munere, sola deos æquat clementia nobis. Hæc ex M. Tul. primo Officiorū. Seneca in lib. de clementia ad Neronē, Claudiano de quarto Honorij Consulatu. Extat apud Max. Valeriū titulus, q de humanitate, & clemētia inscribit, factorum & dictorum memorabiliū libro quinto. c ℂ Oppido.) SAtis/superq;. d ℂ Cuius uel industria.) AD id refertur, quod dixerat. Et optimarū artium. &c. e ℂ Liber est ad compendiū præparatus.) ARgumentū operis est/exponēs quid scilicet opusculum in se cōtineat, & qualis in eo procedēdi modus. f ℂ Fermentū.) MIxturā augumētūq;. g ℂ Bracteas.) FVcum uerborū superfluitatem/ac fastum. h. ℂ Exquisitis aliquot.) PLyniana imitatio, p̄logo primi naturalis historiæ. Exquisitis (inquit) authoribus centū, & cętera. i ℂ Referrem pedem.)

Prouerbialis figura/ de ijs, qui nō in obuium quodlibet pedem mouent. Vtitur eadem & infra cap. 57. Verū (inquit) ut ab alijs referamus pedem. Et Ammianus Marcellinus lib. historiarū. 26. a pricipio. Ouidius sexta. 2. de Ponto. Turpe referre pedem. Diuersa ab illa Horatij undecima. 3. Carminū.
I pedes, quo te rapiunt, uel auræ. Quadrat huic loco & diui Hieronymi de locis Hebraicis sententia. Vt enim (inquit) excelsa mihi nō uendico, ita terræ inhærentia me supergredi posse credo.

Locorū[a] cōmemoratio plurimū tenet, in quā parte ferme īclinatior est vniuersa materies.[b] Quorum cōmeminisse ita uisum est/ vt inclytos terrarum situs, & insignes tractus maris/ seruata orbis distinctiōe, suo[c] quoq; ordine redderem. Inseruimus etiā pleraq; differenter cōgruentia/ vt[d] si nihil aliud/ saltem uarietas ipsa legētium fastidio mederet. Inter hæc[e] hominū, & aliorū animaliū naturas expressimus. Addita sunt pauca de arboribus, & lapidibus[f] exoticis: de extimarū[g] gentiū formis, de ritu dissono abditarū nationū. Nonnulla etiā memoratu digna, quæ ptermittere incuriosum uidebat,[h] quorū authoritas (quod imprimis industriæ tuæ insinuatū uelim) de scriptoribus manat receptissimis. Quid enim propriū nostrū esse poterit, cum nihil omiserit[i] antiquitas

a ℭ Locorū cōmemoratio.) SCripturus Solinus plurima orbis miracula, exponit loca, in quibus ea mira/ facta narrantur. Ad historiā eni maxime ptinet nedū rem ipsam exponere, sed a quo, quādo, & ubi gesta fuerit, explicare. b ℭ Quorum.) LOcorum uidelicet. c ℭ Suo ordine.) Diuus Augustinus cap. 13. deciminoni Ciuitatis dei, ordinē definiēs. Ordo est (inquit) pariū, dispariū q; rerū sua cuiq; loca tribuēs distributio. Orbis pulchritudo/ inquit 12. Metaphy. Aristoteles in ordine, & dispositiōe cōsistit. NOtatu dignū est/ in rebus oibus Horatianū in arte Poetica pceptum, quo ait, Singula quæq; locum teneāt sortiter decenter. d ℭ Vt si nihil aliud/ uarietas saltē.) Hi authores pserum ad se lectores alliciūt, in quibus uel suauis fuerit elegātia, uel ipsa saltē materia recreat studiosos. e ℭ Hominū.) CApite quarto, & tribus sequētibus, hominū natura exprimit copiose. De alijs animalibus/ arboribus, ac exoticis lapidibus, locis plurimis. f ℭ Exoticis.) PEregrinis. g ℭ Gentiū formis, de p ritu dissono.) PRæcipue cap. 43. ubi de Aethiopia sermo est. Multa rursus ca. 65. q loco Indiæ miracula plura refert. h ℭ Quorū authoritas.) Quantū magnorū utrorū authoritas in rebus ualeat. Euripidis ūsibus in Hecuba demonstrat. Sunt aūt Euripidis ūsus hi.

τὸ δὲ ἀξίωμα καὶ ἂν κακῶς λέγῃ τὸ σόν.
πείσει λόγος γὰρ ἐκτ᾽ ἀδοξούντων ἰών.
κ᾽ ἀκτῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει. Verba sunt Hecubæ ad Vlyssem.

Authoritas uero (inquit) & si male dicat, tua
Persuadebit. Nam ab inextimatis proficiscens oratio,
Et ab existimatis/ eadem haud quaq̄ tantundem ualet.
Hos Euripidis uersus in Latinum Ennius sic conuertit.
Hæc tu, & si peruerse dices, facile Achiuos flexeris.
Nam cum opulenti locuntur pariter/ atq; ignobiles,
Eadem dicta, eademq; oratio æqua/ non æque ualet. Hæc ex noctibus Gellianis lib. undecimo.

Pythagorici tantū authoritatis præceptori Pythagoræ tribuebāt/ ut si quid affirmarēt in disputando cū ex eis quæreret, quare ita esset, respōdere solitos esse, αὐτὸς ἔφα. i. ipse dixit. Ipse aūt erat Pythagoras. Tantū opinio piudicata poterat, ut etiā sine rōne ualeret authoritas. Id aūt Marco Tullio primo de natura Deorū nequaq̄ pbatur. Nō eni (inquit) tam authores in disputādo, q̄ rationis incremēta quærēda sunt. Quin etiā obest plerūq; ijs, qui discere uolunt authoritas eorū, qui se docere pfitentur. Desinūt enim suum iudiciū adhibere, id habēt ratum, quod ab eo, quem probāt iudicatum uidēt. i ℭ Antiquitatis diligētia.) PLinij uerba sunt ex cap. primo. 25. naturalis historiæ. In admirationem curæ priscorū, diligētiæq; animū agit, quod nihil intentatū, inexpertūq; illis fuit. Nihil deinde occultatum, quod nō pdesse posteris uellēt. Et cap. sexto. 23. Non est satis mirari curā/ diligentiāq; priscorū, qui oia scrutati, nihil intentatū reliquere. Idem cap. primo. 27. Crescit apud me certe (inquit) tractatu ipso admiratio antiquitatis, quātoq; maior copia herbarū dicēda restat, tāto magis adorare priscorū in inuentēdo curā, in tradēdo benignitatē/ subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiā rerū naturæ ipsius magnificētia, si humani corporis esset inuētio. Nunc uero deorū fuisse eam apparet, aut

certe diuinā, etiā cum homo inuenerit. De rerū inuētoribus diuersaℽ/extat caput, 56. septimi eiusdem authoris libri. Rursus apud Max. Valeriū li. octauo/ Titulus est de Antiquoℽ studio, ac idustria. Huic loco quadrat Horatianū Adagium, satyra decima primi Sermonum.

In syluam non ligna feras insanius, ac si Magnas Græcorum malis implere cateruas.

a ℂ Vestigia mo. ue. persecuti.) OB ueterū patrū reuerentiā/ plerūq; seruatū est, ut ijsdē formis numi signarenť a posteris, quib9 ipsi ueteres a principio signauerunt. Sicq; dicit se opiniones priscoℽ obseruasse/ nō nouas addidisse illis alias. b ℂ Penes eos est.) PLyniana & hęc euidens immitatio cap. prio. 7. Nec tñ (inquit) ego in plerisq; eoℽ astringā fidem meā, potiusq; ad authores relegabo, qui de dubijs rogenť oībus. ADuertendū philosophi esse, nō historici/ errata/ ratiōibus redarguere. c ℂ Qui corporū formas æmu.) CAeteræ corporis partes/ut philosophi aiūt/ habere dicunť ad caput ipsum, tanq̄ ad principale animantis membrū/ seriē, & habitudinē. A capite igiť nō immerito, qui corpoℽ formas ęmulāť, postpositis, quæ reliqua sunt, ante oīa effigiāt modū capitis. Hinc factū est, ut puerbio/ caput/ pro origine, & principio rei/ sumi cōsueuerit. Terētius in Andria. Nam si hic (iquit) mali est quicq̄, hem/ illic est huic rei caput. Et in Adelphis Non potuit (inquit) melius idem sensit, quod ego/ te esse huic rei caput. Virgilius in undecimo.

O lauo caput, horum & causa malorum. Idem in duodecimo.

Se causam clamat, crimenq;, caputq; malorum. Vnde & rem quampiā, q̄ principio careat/ ἀκέφαλον nūcupamus. d ℂ Figurarū arce.) SCribit diuus Ambrosius cap. 9. sexti Hexame. humani corporis fabricā instar esse mūdi. Siquidē/ ut cœlū eminet aeri: terris maria, q̄ uelut quædā membra sunt mūdi, ita etiā caput supra reliquos artus nostri corporis/ cernimus eminere: pręstātissimūq; esse omniū, tanq̄ inter elemēta cœlum: tanq̄ arcē inter reliqua urbis mœnia. In arce aūt hac/ regalē quandā habitare sapientiā. Vnde a Salomone dictū est, Quia oculi (inquit) sapientis in capite eius. Hāc esse cæteris tutiorem, & ex illa oībus mēbris uigorem, prudentiāq; deferri. Quid enim robur & ualiditas lacertoℽ pficiat, quid uelocitas pedū/ nisi capitis/ uelut principis sui, imperialis quædā adminiculeť potestas? Ex hoc eñ aut destituunť uniuersa: aut oīa fulciunť. In summa constructionis corporis (inquit ca. 5. de Dei opificio Firmianus) caput Deus ipse collocauit, in quo esset regnū totius animātis. Datūq; illi hoc nomē est/ ut quidē Varro ad Ciceronē scribit, quod hinc capiāt initium sensus/ ac nerui. e ℂ A capite orbis.) CVr Roma caput orbis fuerit nūcupata/ hanc historici causam pdiderunt. Quom eñ Tarquinius Supbus Capitoliū extrueret/ caput humanū integra facie aperientibus fundamēta tēpli, diciť apparuisse: quę uisa species haud per ambages/ arcē eam imperij: caputq; rerū fore portendebat. Idq; ita cecinere uates/ quiq; in urbe erāt: quosq; ad eam rem consultandam ex Ethruria acciuerāt. Author Liuius primo ab urb. con. lib. Addit Diony. Halicar. Antiquitatū Romanaℽ lib. 4. id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis: habuisseq; faciē uiuis similē: & a capite manantem sanguinē: ipsumq; caput calidū adhuc, atq; recens. Fuisseq; tandē ab Ethrusco uate Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ciuibus pbatissimis ad eum missi fuerāt/ responsum. Viri Romani (inquit) dicite uestris ciuibus/ fato dari caput Italiæ fore oīs/ hūc locū, in quo caput est repertū. Exq; illo Capitolinus uocať is locus ab inuentione ibidē capitis. κεφαλάς eñi Romani uocant capita. Tradunt poetæ diu quæsitū, qua tandē poneret arce Terraℽ fortuna caput. Visumq; tandem superis nihil posse huic rei/ Roma aptius reperiri. Hinc duodecimo Epigrammatū a Martiale dictū est.

Terrarum dea, gentiumq; Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum. De ea Claudianus in Panegiricis sic elegāter cecinit.
Proxime dijs consul, tantæ qui prospicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:

a tis diligētia, quod intactū ad hoc usq; ęui perma-
neret? Quapropter quæso te, ne de præsenti tē-
pore æditionis istius fidem libres. Quādoquidē
uestigia[a] monetæ ueteris psecuti/opiniones vni-
b uersas eligere maluimus potius, q̄ innouare. Ita-
q; siqua ex istis/secus, q̄ opto in animū tuū vene-
rint, des velim infantiæ meę ueniā. Nam constā-
tia veritatis penes[b] eos est, quos secuti sumus. Si-
c cut ergo hi, qui[c] corporū formas æmulanť, post-
positis quæ reliqua sunt, ante omnia effigiāt mo-
dum capitis, nec in mēbra alia prius lineās desti-
nant, q̄ ab ipsa (vt ita dixerim) figurarū[d] arce/au-
d spicium faciant inchoandi ita nos quoq; a[e] capite
orbis, id est ab vrbe Roma/principium capesse-

Cuius nec ſpatium uiſus: nec corda decorē:
Nec laudem uox ulla capit: quę luce metalli
Aemula uicinis faſtigia cōſerit aſtris/
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatˀ olympi/
Armoꝝ,legūq; parens,q̄ fundit in oēs
Imperiū: primiq; dedit cunabula Iuris.
Hæc eſt in gremiū,uictos quæ ſola recepit:
Humanumq; genus communi nomine fouit,
Matris/non dominę ritu: ciueſq; uocauit/
Quos domuit: nexumq; pio longinqua reuinxit.
Hęc eadē(ut alibi idē canit)domuit terras, hoieſq;
Legibus: ad Solē uictrix utrūq; cucurrit. (reuixi

mus,q̄uis nihil [a] ſup ea / doctiſsimi authores re- a
liquerint, quod ī nouū prēconiū poſsit ſuſcitari,
ac ſuperuacaneū pene ſit relegere tramitē decur-
ſum tot annalibus. Ne tn̄ prorſus diſsimulata ſit/
originē eius/quāta ualemus, ꝓſequemur fide. b

DE ORIGINE VRBIS ROMAE, ET temporibus eius, deq; ſeptem Romanis regibus. CAP. II.

SVnt [b] qui uideri uelint Romæ uocabulū c
ab [c] Euandro primū datū, cum oppidum
ibi offendiſſet, quod extructū antea [d] Valentiam
dixerat iuuentus Latina, ſeruataq; ſignificatione
impoſiti prius nominis, ῥώμην Græce Valentiam d
nominatā, quam Arcades quom in excelſa parte
mōtis habitaſsēt, deriuatū deinceps, ut tutiſsima
urbiū, [e] Arces uocarenˀ. [f] Heraclidi placet Troia
capta quoſdā ex Achiuis in ea loca, ubi nūc Ro- e
ma eſt, deueniſſe per Tyberim, deinde ſuadente
Rome nobiliſsima captiuaꝝ, quę his comes erat,

Horatius quarto Carminum/ principem urbium eam nominat. Hæc (ut canit Maro) tantum alias inter caput extulit urbes, Quantū lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi. De Roma plura cōgeſsimus locis alijs. a ℭ Nihil ſup ea re.) Vix unus inter nobiles authores repertus eſt, qui Romę memoriā prēterierit. Theophraſtꝰ (ut author eſt Plynius) primus externoꝝ aliqua de Romanis diligētius ſcripſit. Nam Theopompus/ante quē nemo mentionem habuit, urbē dūtaxat a Gallis captā dixit. Clitarchus ab eo proximus / legationē tn̄ ad Alexandrū miſſam. b SVnt qui uideri uelint.) DE nomine urbis Romę prius q̄ de urbe ipſa Solinus differit, quod quęſtio quid nomīs, q̄ſtione qd rei inueſtigatione prior ſit. Aliquoꝝ (inquit primo Poſterioꝝ Analeticoꝝ Themiſtius) quid nomē ſignificet oportet præſcire. Nā q̄rentibus, quā ob rem a Magnete ferrū trahatur, ꝓnoſcendū eſt ferrū a Magnete trahi, & mores pati ſolere. c ℭ Ab Euandro primū datū.) EVandri Arcadis hiſtoriā abunde refert Seruius. 8. Aeneidos ſuper illud. Arcades ijs oris. Id ipſum quoq; primo Faſtorum Naſo cecinit. Nec mora. &c. Rurſus ibi. Orta prior luna. Dionyſius Halicar. lib. primo tradit / Euandrū ex Pallāno urbe Arcadica, annis ſexaginta ante res Troianas/in hæc Italiæ loca nauigaſſe. d ℭ Valentiā.) FAbius Pictor inſignis ſcriptor, de origine urbis Romæ ſic inquit. Suſcepto Italus Italiæ imperio, tū filiā ſuam Romā noie/Siculis, & Aboriginibus in Latio prēfecit, quæ relicta Capena/mediū Palatinū tenuit, & in uertice/ubi hæret Exquilino Romā oppidulū cōdidit, quod Valentiā ſonat. Poſt eius obitū ob paludes neglectū oppidum fuit uſq; ad aduentū Euandri, qui cum oppido ſimul reſtituit nomē. Subſidēs ſeptē collibus campus/Argęus dictus eſt ab Argo Euandri hoſpite: e comitibus Argiui Herculis, qui ad Euandrū uenerūt, & in Saturnia ſubſiderūt. Hinc extrema Argileta dicunˀ. Diuus Hieronymus in fine eius operis, quod aduerſus Iouinianū ſcripſit ait ῥώμην / aut fortitudinis nomē eſſe apud Gręcos, aut ſublimitatis iuxta Hebræos. Alij (ut Feſtus refert) exiſtimāt a uiribus regētis Valentiam nuncupatā, quod nomē aductu Euandri, Aeneæq; in Italiā, cū magna Græce loquentiū copia, interpretatū: diciq; cœptū Romā. A Dionyſio Halicar. Antiquitatū Romanaꝝ lib. primo/ copioſius hæc oia ſunt relata. e ℭ Arces.) Ab Arcadibus Arces duxiſſe nomē Solinus exiſtimat, Alij ab arcēdis hoſtibus dictas uolūt. f ℭ Heraclidi.) SEx. Pom. de uerboꝝ ueteꝝ ſignificatiōe uolumine ſextodecimo his quidē uerbis hācipſam refert hiſtoriā. Qui cognomēto (inquit) Lembus Heraclides appellabaˀ/exiſtimat reuertētibus ab Ilio Achiuis/quoſdā tēpeſtate deiectos in Italiā regiones ſecutos Tyberis decurſum/ꝑueniſſe ubi nūc ſit Roma: ibiq; ꝓpter tediū nauigationis impulſos, captiuas authoritate ueteris cuiuſdā tēpeſtiuę noie Romes / incendiſſe claſſem: atq; ab ea neceſsitate ibi manēdi/ urbem conditam ab ijs potiſsimū eius nomine appellatā, a cuius conſilio eas ſedes ſibi firmauiſſent.

a incēsis nauibus/posuisse sedes, struxisse mœnia:
& oppidū ab ea Romen uocauisse.[a] Agathocles
scribit Romen nō captiuā fuisse, ut sup̄dictū est,
sed Ascanio natā, Aeneæ neptem, appellationis
b istius causam fuisse. Traditur[b] etiā propriū Ro-
mæ nomen, uerūtamen uetitum publicari, quā-
doquidem quo minus īclaresceret, cerimoniarū
arcana sanxerūt, ut hoc pacto notitiam eius abo-
c leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū[c] deniq;
Soranū: q̄ contra interdictū eloqui id ausus fo-
ret, ob meritū profanæ uocis/neci datū. Inter an/
tiquissimas sane religiones sacellū[d] colitur An-
d geronę, cui sacrificat̄ ante diem .xij. calendarū Ia-
nuariarū: quę diua p̄sul silētij ipsius pręnexo,[e] ob
signatoq; ore simulachrū habet. DE[f] tēporibus
urbis conditæ ambiguitatū quæstiōes excitauit,

Idem abunde refert Plutar. in Romulo, & in principio eius lib. quē de uirtutibus mulierū scriptū reliquit. Plurima apud Dionysium scripta reperies. Scribit Laertius in fine quinti, fuisse quatuordecim Heraclides. a ℂ Agathocles) VErba Sex. Pom. eodē lib. hæc sunt. Agathocles Cisycenarū rerū scriptor/ait uaticinio Heleni impulsum Aeneā/Italiā petiuisse/portantē secum suam neptē, Ascanijq; filiam nomine Romā, eamq;/ut Italia Phryges sunt potiti/ex ijs regiōibus maxime, quæ nūc sunt uicinę urbi, primā omniū cōsecrasse in Palatio Fidei templū, in q̄ monte postea quom conderet urbs/uisam esse iustā uocabuli Romæ nomē causā: cāq; priore, unde ea locū dedicauisset Fidei. Gergithius, q de aductu Aeneæ in Italiā scripsit/asserit Romā fuisse appellatā Cephalon ab hoie quodā comite Aeneę. Eum enī occupato mōte, q nūc Palatinus dicit̄/urbē condidisse, atq; eam Romā nominasse. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea, & Lauinia natas Mayllem: Millū: Romūq;, atq; ab Romo, urbi tractū nomen. Alcinius ait Tyrrenia Aeneæ natū filiū Romulū fuisse: atq; eo ortā Albā Aeneę neptē: cuius filius nomine Romus cōdiderit urbē Romā. Antigonus Italicæ historicę scriptor ait/Romū quendā noie/Ioue conceptum, urbē cōdidisse in Palatio Romę: eiq; dedisse nomē. Has diuersitates cōcordat Diony. lib. primo tradens Romæ nō unicā, sed triplicem uarijs tēporibus/cōstructionē. b ℂ Tradit̄ etiā propriū nomē Romæ.) IN carmine, quo res aliqua deuouebat̄/p̄prium rei nomē/exprimi opus erat. Aliter enī preces credebant̄ inanes. Ea ex causa Romę Latinū nomē extare noluerūt, ne posset aliq̄n deuoueri ab hostibus. Proprij p̄terea nomē Dei, in cuius tutela Roma erat, ignotū etiā esse uoluerūt. Huius rei causam multiplicē Plutar. in q̄stionibus refert. Item Plynius cap. secūdo .28. naturalis historiæ. Caius Sempronius cap. 6. eius lib. qui de diuisione Italiæ, & origine urbis Romæ inscriptus est. Macrobius tertio Saturna. lib. Ouidius q̄rto Fastorum. Ipse locum uati. &c. Carmē Deuotionis/quale fuerit/docet Liuius lib. octauo ab urb. con. Plynius cap. secūdo .28. naturalis historiæ. Macrobius tertio Saturna. c ℂ Valeriū deniq; Soranū.) DE Valerio Sorano Plutar. Quęstionū problemate .60. Plynius cap. 5. lib. tertij. Seruius aūt grāmaticus in fine primi Georgicorū/dicit hūc Val. Soranū fuisse Tribunū plebis, obq; linguę temeritatē leuatū in crucē. d ℂ Sacellū colitur Angeronæ.) Festa hæc ab ea dea/Angeronalia dicebant̄. Fiebāt aūt hæc sacra in Aculeia curia. Eo quoq; tēpore publicæ erant feriæ. Author. M. Varro q̄nto de lingua Latina lib. Sunt aūt/authore Pom. a Romanis instituta/quom Angina om̄e genus animaliū cōsumeret̄. Sumpsit aūt hęc Solinus ex cap. q̄nto .3. Ply. C. Sempronio cap. 6. Macrobio .3. Saturna. Verrius Flaccus dicit Angeronā eandē esse, & Volupiā: dictamq; Angeronā, quod Angores, ac animorū solicitudines p̄piciata/depellat. e ℂ Prænexo ore.) HVius cōsuetudinis meminerūt Plynius, & Sempronius locis eisdem. Macrobius primo, & tertio Saturna. huius rei triplicē refert causam. Ad id alludit Iuuenalis Saty. pria cum (inquit) Digito cōpesce labellum. Inter cęteros Deos/Aegyptij Harpocratē silentij Deum religiosissime uenerabant̄. Eius Dei simulacrū admoto labijs digito figurabat̄: qua effigie silētium indicabat. Harpocratis huius meminerūt Catul. semel & iterum. Ouidius .9. Meta. Ausonius ad Paulinū.

Aut tua Sigalion Aegyptius oscula signet.

Item Tertul. cap. sexto Apologetici. Hinc natū Adagiū. Factū me esse puta Harpocratē. In taciturnos. & nimium silentium pręseruantes. Plura de Harpocrate Politianus cap. 83. primę Cēturiæ. Seruandum in omni re Nasonis monitum, secūdo de Arte amādi.

Eximia est uirtus præstare silentia rebus:
At contra grauis est culpa/tacenda loqui.

f ℂ De temporibus urbis conditę ambiguitatū.) VAriè hic locus in exēplaribus reperit̄. Nos aūt ita eum restituendum putamus. De tēporibus urbis conditę ambiguitatū quæstiōes excitauit, quod quędā ibi multo ante Romulū condita sint. Quippe

quod quædã ibi multo ante Romulũ/cõdita sũt, a
Quippe [a] aram Hercules, quã uouerat si amissas
boues reperisset, punito Caco/patri inuẽtori/di-
cauit. Qui [b] Cacus habitauit locũ, cui [c] Salinæ no-
men est: ubi Trigemina nũc porta. Hic (ut Cęli- b
us tradit) cum a [d] Tarchone tyrrheno, ad quẽ le-
gatus uenerat Marsyę regis, socio Megale Phry-
ge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, vn-
de venerat redijt, pręsidijs amplioribus occupa- c
to circa Vulturnũ, & Campaniã regno, Dum at-
trectare etiã ea auderet, quæ cõcesserant in Ar-
cadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat/
oppressus est. Megalẽ Sabini receperũt, discipli- d
nam augurãdi ab eo edocti. Suo [e] quoq; numini
idem Hercules instituit arã, quæ Maxima apud

ante/Arã Hercules &c. Est autẽ ordo. Quod quędam ibi multo ante Romulum cõdita sint, excitauit quęstiones ambiguitatũ, De tẽporibus urbis cõditę. Quippe ante Romulum scilicet/Hercules punito Caco/patri inuentori/dicauit aram, quã uouerat/si reperisset amissas boues. Vetusti codices plerũq; habẽt, culta, nõ cõdita. a ℂ Aram.) De hac Ara Liuius lib. primo. Fenestella tit. secũdo. Virgilius. 8. Aenei. ibi. Ex illo. Ouidius primo Fastoꝝ/ibi. Cõstituitq; sibi. Propertius. 11. q̃rti. Hercules cum se flumine recentẽ ob cędem abluisset/aram ei loco ꝓximã erexit Iouis inuẽtoris, quæ est Romæ iuxta portã Trigeminã: immo lauitq; deo iuuencum, gratum munus inuentionis boum. &c. Ex Diony. lib. prĩo. Strabo autẽ lib. quĩto, hęc oĩa fabulosa existimat. Hãc Herculis arã/sicut nec eius ędes alias/nulla fœmina ingrediebať. Cuius hãc fuisse causam fabulanť/q̃d Hercules post peremptũ Cacum/bibendi cupidus/ædem Bonæ deæ, ab ipsa tẽpli sacerdote exclusus fuerit. Propertius lib. q̃rto

Maxima/quæ gregibus deuota est Ara repertis,
Ara per has/iquit/ maxima facta manus.
Hæc nullis unq̃ pateat ueneranda puellis,
Herculis eximij/ne sit inulta sitis.

Plura Macrobius primo Satur. Fuit aũt hæc Ara/in undecima urbis Romæ regione/ut etiã a. P. Victore notatũ est. Diodo. Siculus in fine quarti scribit tres fuisse Hercules. Superiorẽ Herculẽ in Aegypto natum, qui magna armis subacta orbis parte, in Libya columnã posuit. Secundũ Cretẽsem fuisse refert Olympici certaminis institutorẽ. Vltimum paulo ante Troianũ bellum/ex Alcmena & Ioue genitũ: multisq; functũ certaminibus. Huic defuncto ob nois, & rerum gestaꝝ similitudinẽ, alioꝝ gesta ascripta sunt, tanq̃ unicus Hercules extitisset. Seruius. 8. Aene. sup illud. Nascenti cui tres anias. Legi ait Herculẽ Tirynthiũ, Argiuũ, Thebanũ, Libym. Quo loco refert/Varronẽ q̃dragitaquatuor Hercules enumerare. b ℂ Qui Cacus.) Caci huius historiã, siue malis fabulã, scribũt Liuius, & Diony. lib. primo. Strabo lib. quinto. Virg. 8. Aenei. Hic spelũca fuit. &c. Propertius. 11. quarti. Ouidius primo Fastoꝝ. Ecce boues illuc. In boum numero discrepat a Marone Ouidius. De numero tauros (inquit Ouidius) sensit abesse duos. Virgilius aũt quatuor tauros, totidemq; iuuẽcas abductas canit. Quatuor a stabulis. &c. Hunc Cacum Dio. Siculus lib. quinto, Lacinũ furem appellat. Columella malũ eum uicinũ nominat. Tradunt fabulæ Cacum fuisse Vulcani filiũ/ore ignẽ/fumũq; uomẽtem. Hic uicinoꝝ omnia populabať. Veritas tamẽ secundũ philosophos, & historicos hoc habet/hunc fuisse Euandri nequissimũ seruum: ac furem. Nouimus aũt malum a Græcis κακὸν dici, quẽ ita Arcades illo appellabãt tempore. Postea translato accẽtu/Cacus dictus/ut ἑλένη Helena. Ignem autẽ dictus est uomere, quod agros igne populabatur. Hunc soror sua eiusdem nominis/ꝓdidit. Vnde etiã Sacellũ meruit, in quo ei per uirgines Vestę sacrificabať. Hęc ex Seruio. 8. Aenei. super illud. Iam primũ saxis. c ℂ Cui Salinæ nomẽ est.) Frontinus de Aquæductibus scribit Salinas ad Tergeminã portam fuisse locũ. P. Victor in undecima regione urbis Romæ Salinas ponit. Ancus Martius rex/salis modia sex milia in Congiario dedit populis: & Salinas primus instituit/author Plynius ca. septimo. 31. naturalis historię. d ℂ Tarchone.) Tarchones, siue Tarchontes/plures fuerunt/qui quondam apud Hetruscos regnauerunt, Lege Manethonem. Sylius libro octauo/Tarchontis domus. &c. Et Virgilius decimo Aeneidos. Admonet, immiscetq; preces. &c. DE Marsya rege/Cato in Originibus. e ℂ Suo quoq; numini idem.) Plura de hac ara Macrobius tertio Saturnalium, & Ouidius primo Fastorum. ADuertendum hanc aram fuisse aliam a superiore. Nam illa Ioui, hæc autem Herculi dicata fuit. Ara hæc præterea foro Boario proxima fuit/ueneratiõeq; apud incolas/inter cæteras præcipua. Nam & peierationes fiunt per eam, & conuentiones uolentibus aliquid firmi conficere, & Decumationes rerum plures fiunt ex uotis, ornatu tñ multo inferior est, quã opinio est. Ex Dionysio & hęc libro primo Antiquitatũ Romanoꝝ.

a Pontifices habet, cum se ex [a] Nicostrate Euandri matre, quæ a uaticinio Carmentis dicta est, immortalē cōperisset. Conseptū etiam, intra quod ritus sacrorum factis Bouicidijs, docuit Potitios. b Sacellū Herculis in foro [b] Boario est, in quo argumenta cōuiuii lœtę maiestatis ipsius remanēt. Nam diuinitus illo neq; canibus, neq; muscis ingressus est. Etenim cū uisceratione sacricolis daret, Myagrum [c] deum dicit imprecatus. Clauam uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes, id usq; nunc durat. Aedem [d] etiā, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt in honorē Saturni, quem cultorē regionis illius cognouerāt extitisse. Item [e] & montē Capitolinū Saturniū nominarūt. Castelli quoq; quod excitauerant, portam Saturniā appellauerūt, quę po-

a ℭ Nicostrate.) Perempto Caco, Hercules Iouis, & Alcmenæ filius, Euandrū eius loci regem, adijt. At Euander ipse habitū: formāq; uiri aliquantū ampliorē: augustiorēq; humana intuēs: rogitat / qui uir esset. Vbi nomē: patremq;, ac patriā accepit, Ioue nate Hercules salue (inquit). Te mihi mater ueridica interpres Deum / aucturū cœlestiū numerū cecinit, tibiq; aram hic dicatū iri: quā opulētissima olim in terris gens / maximā uocet, tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data accipere se omen: impleturumq; fata. Ara cōdita, atq; dicata / ait. Ibi tū primū boue eximia capta de grege / sacrū adhibitis ad ministeriū, dapemq; potitijs: ac Pinarijs, quæ tū familiæ maxime inclytæ ea loca incolebant. Author lib. primo Titus Liuius. Plura Diony. lib. primo. Dio. Siculus lib. quito, Fenestella titulo secūdo. Virgilius 8. Aeneid. Vix ea dicta. &c. Ouidius primo Fastorum.

Ipsa mone, quę nomen habes a carmine dictum. &c.

ESt autē cōseptum munitus locus quispiā, ubi Potitij Herculi sacrificare cōsueuerant. Lege. L. Fenestel. eo tit. quē modo citauimus. b ℭ Boario foro) Propertius Elegiarū lib. 4. sensit Boariū forū a bubus Herculis fuisse cognominatū. Inqt enī.

Aruaq; mugitu sancite Boaria longo,

Nobile erit Romę pascua uestra forum.

Varro, & eum secuti / scribit ideo sic dictū, quod in eo boues uendi consueuerint. In eo p̄terea tauri Aeneum simulacrū fuisse refert Tacitus: ab eoq; Romulū designādi oppidi sulcū cœpisse ducere. Constans opinio est id forum a boue fuisse sortitum nomen. Ouidius primo Fastorum.

Constituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram,

Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.

c ℭ Muscarū deū.) Vetusti quidā codices habēt nō muscarum: sed Myagrū deum. Plynius ca. 28. lib. decimi / Muscarum deum Achorē noiat. Inuocāt (inqt) Cyrenaici Achorē deum muscarum / multitudine pestilentiā afferēte / quæ p̄tinus intereunt, ꝗ litatū est illi deo. Idem Plynius ca. 29. decimi / Romæ (inquit) ædem Herculis in foro Boario neq; muscæ: neq; canes intrant. Nec ulla auis in Pōto in insula / in qua sepultus est Achilles / infestat sacrā ei ædem. Idem de hac Achillis æde scribit Solinus cap. 29. infra. Causam huius referemus cap. 40. infra, ubi de Basilisco agitur. d ℭ Aedē etiā quæ Saturni ærariū ferē.) In tēplis deorum pecunias seruari cōsueuisse, author est Plautus in Aulularia Tertul. c. 11. Apolog. dicit id factū fuisse qm̄ ab ipso primū tabula, & imagine signatus est numus. Aerariū sane (inquit Festus) populus Romanus in æde Saturni habuit. Meminit Iustinus lib. 43. Plura de hac æde scribit Macrobius lōge post principiū primi Saturnaliū / quē adeas si uis, qm̄ nos in nostris Annotatiōibus breuitati studere plerūq; solemus. Quā aūt ob rem Saturni ædem, pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerūt, multiplicē causam assignat Plutarch. proble. quadragesimo primo. Romanū ærarium in Saturni æde describit Lucanus tertio Pharsaliæ.

Pugnaxq; Metellus.

Vt uidet ingenti Saturnia templa reuelli

Mole: rapit gressus. &c.

Scribit Ply. ca. tertio. 33. Caium Cęsarē primo introitu urbis in ciuili bello suo / ex ærario Romano p̄tulisse laterū aureorum. xxvi. milia numero, pondo. ccc. Nec fuit (inquit) alijs tp̄ibus respub. locupletior. e ℭ Idem & montē Cap. Saturniū noiauerunt.) Scribit Dionysius Halicar. primo Antiquitatū Romanarum lib. paucis annis post Arcades / aliam classem Gręcā in Italiā aduenisse ducente eā Hercule / qui Hispaniā usq; ad occasum totā subegerat. Ex his eni (inquit) quidā missionē p̄cantes ab Hercule / circū hæc loca / p̄manserūt. Inuentoq; colle cōmodo, in eo ædificant / distante stadijs ferme tribus a palatio / qui nūc quidem Capitolinus dicit / ea uero tēpestate Saturnius. Gręce aūt κρόνιος. Ex his aūt relictis plures erāt Pelopōneses: Pheneatæ, Epij: qui ex Elide, qbus nullū

ſtea Pandana uocata eſt. Pars[a] autem infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis, nunc fanũ eſt, a qua Carmentali portæ nomen datum eſt. Palatium[b] uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat authores: a quib' primũ Pallanteum oppidũ conditum: quod aliquãdiu Aborigines[c] habitarunt, ſed propter in-

erat amplius deſyderiũ reditus ad ꝓprios lares, euerſa eis patria in bello aduerſus Herculem. Euſenus aũt uetus poeta, & alij quidã fabularũ Italicarũ ſcriptores/a Pyſatis ipſis putant eſſe impoſitum huic loco nomẽ/ob ſimilitudinẽ Saturni ſui: atq; arã Saturno Epios ſimul cũ Hercule collocaſſe, quæ nũc etiã manet iuxta radicẽ collis ſecundũ uiam/qua ex foro in Capitoliũ aſcendiť. DIOny. aũt ipſe exiſtimat etiã ante aduentum Herculis in Italiam/hunc locũ fuiſſe Saturno ſacrũ. Dictumq; Saturniũ ab regionis incolis. Oĩſq; ait ora/ꝙ nũc Italia diciť, dicata erat huic deo, atq; Saturnia ab incolentibus uocabať/ſicut inueniri poteſt & ex Sibyllinis uerbis quibuſdam: & ex alijs deorũ oraculis. Templa aũt multis in locis eius regionis/conſtructa ſunt huic deo: atq; urbes eodẽ noie, quo tota regio appellatę. Locaq; multa ſub cuiuſdã dei cognomine, & maxime ſcopuli/& excelſa. Varro lib. quarto de lingua Latina/de mõtibus urbis Romæ loquens. E quibus (inquit) Capitoliũ dictum/ꝙ hic quom fundamenta foderenť ædis Iouis/caput hominis inuentũ diciť. Hic mons ante Tarpeius dictus a Virgine Veſtali Tarpeia/quæ ibi a Sabinis necata armis/& ſepulta. Eius nominis monumentũ relictũ/qđ etiã nunc eius rupes Tarpeiũ appellať ſaxũ. Hunc antea montẽ Saturniũ appellatũ prodiderũt. Et ab eo late Saturniã terrã/ut etiã Ennius appellat/antiquũ oppidũ ĩ hac fuiſſe Saturnia ſcribit. Eius ueſtigia etiã nũc manent tria/ꝙ Saturni fanum in faucibus, ꝙ Saturnia porta/quã Iunius ſcribit ibi/quã nunc uocãť Pandanã, ꝙ poſt ædẽ Saturni in ædificiorũ legibus parietes poſtici muri ſunt ſcripti, hæc ille. Feſtus Põpeius Pandana (inquit) porta dicta eſt Romæ/ꝙ ſemper pateret. a ❡ Pars aũt infima Capitolini montis.) Annis ſexaginta ante res Troianas claſſis Græca/ad ea loca Italiæ ubi nũc Roma eſt/appuliſſe diciť, ex Pallantio urbe Arcadiæ exurgẽs: duceq; ꝓfectionis Euandro, Mercurij filio credito, & Nymphæ cuiuſdã Arcadiæ incolæ/quã Græci Themin eſſe dicũt: deiq; patientẽ, ſiue fatidicã demonſtrãt. Qui uero Romanas cõſcripſerunt origines/lingua eã patria Carmentẽ nominãt. Eſſe aũt Nymphæ ipſi nomẽ ſermone Græco Thiſpiados. ὠδάς enĩ Romani dicũt carmina. Hãc aũt fœminã dicunt diuino ſpiritu detentam/quæ uentura eſſent, populo ſolitam eſſe carmine prædicere. Author Dionyſius in primo. Plura de hac reſcribit Naſo primo Faſtorum/ibi.

Proxima proſpiciet Tithono Aurora relicto.

Carmẽtalis porta fuit ex tribus una/quas Romulus in urbis Romæ cõſtructionę/ſtatuiſſe diciť, a Carmẽta primum denominata, poſtea aũt Scelerata dicta eſt, quod per eam ſex & trecẽti Fabij cum clientiũ milibus quinq;, egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnẽ Cremerã oẽs ſunt interfecti, author Feſtus. Scribit Diony. in primo/Carmentę exędificatã aram ſub Capitolio iuxta portam Carmentalẽ. Hãc aram Solinus fanum nominat. b ❡ Palatium autẽ nemo dubitat quin Arcades habeat authores.) Hanc hiſtoriã ſic explicat Diony. 2. Antiquitatum lib. Arcades (inquit) ex urbe Palãtio exeuntes duce ꝓfectionis Euandro/Mercurij/& Nymphę Themidis filio/in uno ex ſeptem collibus/ſedes ponunt, qui in medio ferme eſt Romæ. Palantiũ uocãtes eum locum a patria ſua in Arcadia. Nõ multum poſt aũt Herculem Italiam delato cum exercitũ ex Erythia domũ deportaret/pars quędã relicta uirium eius Gręca/ꝓxime Palatina ędificat ad collẽ alterũ/qui nunc Romæ habitať/tũc Saturniũ ab incolis/nunc a Romanis Capitolinũ appellatũ. Horũ autẽ pars maior Epij erant ex urbe Elide ꝓfugi euerſa eis ab Hercule patria. Idem Diony. lib. primo. Eo tẽpore (inquit) quo Arcades duce Euandro in Italiã nauigarũt. Aboriginũ rex Faunus erat ꝓnepos (ut aiũt) Martis. Hic inquã Faunus multa cum charitate ſuſcipiẽs Arcades/qui pauci erant/dat eis agri ꝓprij tantã/quantã cupiũt portionẽ. Arcades uero ſicut Carmẽta eis aperuit/collem digũt/haud multum diſtantẽ a Tyberi/qui nunc ferme in medio eſt urbis Romæ. Ibiq; uicum extruũt paruũ/turmæ erratili duarũ nauium, quibus auecti erant a Græcia ſatis futurũ. Caſtello nomẽ imponũt Palantiũ a Metropoli eorũ in Arcadia. Nunc autẽ Palatium a Romanis diciť confundente tẽpore certitudinẽ. c ❡ Aborigines habitarũt.) Aborigines appellati ſunt/ꝙ errãtes cõuenerint in agrum/qui nunc eſt populi Romani. Fuit enĩ gens antiquiſſima Italiæ. Athenis quoſdã ꝓfectos Sycionẽ, Theſpiaſq;/ex quibus porro ciuitatibus ob inopiã domiciliorũ cõpluris ꝓfectos in extremas regiões delatos in Italiam, eoſq; multo errore nominatos Aborigenes, Author Feſtus Pomp. Fuit aũt horũ rex primus Saturnus: poſt quẽ tertio loco regnauit Faunus/ſub quo Euander ab Arcadię urbe Palantęo/in Italiã cum mediocri turba populariũ uenit. Author Iuſtinus lib. 43. Obtinẽtibus autẽ regionẽ Aboriginibus/primi eius cohabitatores fiunt Pelaſgi: errabundi: ꝓfugiq; ex ea/quę tũc Aemonia dicebať/nunc Theſſalia/

in qua

in qua tempus quoddã habitarũt. Post Pelasgos aut Arcades, ex urbe Pallantio exeũtes, duce ꝓfectionis Euandro. Hæc ex Diony. in principio .z. Diodorus Siculus in .5. dicit eo tempore, quo Hercules ad eũ locũ uenit, ubi nũc Roma est/ Aborigines tenuisse, quod nũc Palatiũ appellãt, urbẽ penitus par uulam incolẽtes. Existimat Diony. lib. 1. Aborigines dictos ἀπὸ τοῦ ὄρεος, i. a monte, qđ montes ipsi incoluerint. AD dit Ply. ca. 5. tertij. Colonis in ea regiõe sæpe mutatis, tenuere (inquit) alij alijs tẽporibꝰ Aborigies, Pelasgi: Arcades &c.

a cõmodũ uicinæ [a] paludis, quã præterfluẽs Tyberis fecerat, ꝓfecti Reate [b] postmodũ reliquerũt. Sunt [c] qui uelint a Balatibus ouiũ mutata litera, uel a Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat)
b a [d] Palanto Hyperborei filia, quã Hercules ibi cõpressisse uisus est, nomẽ mõti adoptatũ. SEd q̃q̃ ista sic cõgruant, palã est prospero [e] illi augurio deberi gloriã Romani nominis, maxĩe cũ annorũ ratio faciat cardinẽ ueritati. Nam ut affirmat
c Varro author diligẽtissimus, Romam condidit Romulus Marte genitus, & Rhea Syluia, uel ut nõnulli, [f] Marte, & Ilia. Dictaq; est primũ [g] Roma Quadrata, ꝙ ad Aequilibriũ foret posita. Ea

a ℂ Vicinæ paludis.) Videt̃ itelligere paludẽ Capreæ, de q̃ parũ infra. FAbius Pictor li. 1. de origine urbis Romæ. Paludes plures (iquit) eo passim Tyberina inundatio efficiebat, q̃ hãc areã nõ satis idoneã habitationi reddebãt ante, q̃ factis Vertũno sacrificijs, in alueum suum, Tyberis uerteretur. b ℂ Reate profecti.) Lege historiam apud M. Varro. 4. de ligua Latina libro. c ℂ Sũt qui uelint a balatibus ouiũ.) Palatiũ id est, mons Romæ appellatus est, ꝙ ibi pecus pascens balare cõsueuerit. Vel ꝙ palare, id est, errare ibi pecudes solerent. Author Festus, Varro. 4. de lingua Latina libro. Eundẽ hunc locũ (inquit) a pecore dictũ putãt quidã. Itaq; Næuius Balantiũ appellat. Hãc opinionẽ reprobat Seruius 8. Aeneid. super illud. Arcades his oris. d ℂ A Palanto Hyper.) Hoc idẽ recenset Festus Pom. Alij (inquit) Palatiũ dictũ putãt, ꝙ Hyperborei filia Palanto habitauerit, q̃ ex Hercule Latinũ peperit. Alij eundẽ, ꝙ Palas ibi sepultus sit/ æstimãt appellari. Hæc Festus. Varro, & Seruius dicũt nomẽ accepisse a filia Euandri Palantia, ab Hercule uiciata, & postea illic sepulta. Vel certe a Palante eius filio illic sepulto. Virgilius autẽ nomẽ accepisse scribit, a Palante auo Euandri. Arcades his oris &c. CAusam diuersitatis huius, assignat Seruius circa finẽ. 7. Aenei. super illud. Nec Prænestinæ. Seruius sexto Aenei. sup illud. Hi tibi Nomentũ. Dicit possibile esse Romã ante Romulũ fuisse constructam, sed ab eo tandem auctã, quod de multis alijs urbibus factũ dicit. e ℂ Prospero illi augurio.) Quinq; genera signorũ obseruãt Augures, ex cœlo, ex auibus, ex tripudijs, ex quadrupedibus, ex diris, Author Festus Pom. lib. 15. IN constituẽda urbe Roma, inter Romulũ, & Remũ fratres (ut. 4. Fasto. scribit Naso.

Conuenit, ambiguũ est nomina ponat uter,
Nil opus est (dixit) certamine Romulus ullo,
Magna fides auium est, experiamur aues.
Res placet, alter init nemorosi saxa Palati,
Alter Auentini mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine frater,
Statur, & arbitrium Romulus urbis habet.

Huius Prosperi augurij, extãt apud M. Tul. z. de Diuinatiõe, Ennij uersus plures, quos castigatius reperies apud Crinitũ ca. 9. decimi, de Honesta disciplina. Plura scribũt Liuius, & Dionysius in primo. Plutar. in uita Romuli. Aliqua de hac ipsa re ascripsimus in principio Annotationum Lucij Flori.

f ℂ Vel ut nõnulli Marte, & Ilia.) Rhea Vestalis a Syluio rege, Syluij ab Ilio Troiano, uel Ilio urbe unde originẽ duxit, Ilia dicta est. Nõ est igitur alia Syluia, & Ilia, sed eiusdẽ denoiatio alia. Lege Oden z. primi Horatij, & Diony. Romanarũ antiquitatũ lib. primo. g ℂ Roma quadrata.) Locus (ut inquit Plutar. in Romulo) ubi primũ Roma fuit condita, Quadrata dicebat. Caius Sempronius cap. 6. de urbis Romæ origine, Romulus (inquit) solũ ex oppido Roma, in Palatino colle, quadratã, & regiã reddidit, cuius quatuor portiones erãt. Idẽ asserit Diony. in fine primi. Fuit in decima regione urbis locus, qui Roma Quadrata dicebatur, Author P. Victor. Cato etiã in Originibꝰ huius meminit, Romulus (inquit) cũ Palatio in quo Quadratã Romã condidit, etiã Exquilinũ tenuit &c. Solinꝰ autẽ assignat causam, cur Quadrata Roma dicta fuerit, qđ ad æquilibriũ (inquit) foret posita. Id aũt significat Romã ipsam ad æqualẽ regulã, in quadratã speciẽ, fuisse constructam, idq; postulare uidet̃ (ut ait Verrius) loci, ac mœniũ ratio. Plutar. præterea ῥώμην τετράγωνον uocatam dicit. IN ædificijs rursus

incipit a sylua, quæ est in area Appollinis, & ad supercilium scalarum Caci, habet terminum, ubi tuguriũ fuit Faustuli, ibi [a] Romulus mansitauit, qui auspicato fundamenta muroꝝ iecit, [b] duode uigiti natus annos. [c] xi. Calend. Maias, hora post secundam ante tertiã, sicut Lucius [d] Tarutius ꝓdidit, mathematicoꝝ nobilissimus, Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra cõstitutis. Et obseruatum deinceps, ne [e] qua hostia Parilibus cæderetur, ut dies iste a sanguine purus esset. Cuius significationem de partu Iliæ tractam uolũt. IDEM Romulus [f] regnauit annos. vij. &. xxx.

ceteris id ad Aequilibriũ factum dicunt, qđ æqua ratione, perfectum, absolutũq; est. De Roma Quadrata, is Ennianus uersiculus circumfertur. Et quis tum cũrat/Romæ regnare Quadratæ. Plutarchus in Romulo tradit Romæ ab initio haud mille domos plures fuisse. Cornelius Nepos, & Plynius capite.xi. uoluminis sextidecimi, scribunt Scandulis contectã fuisse Romam usq; ad bellum Pyrrhi, annis quadringentis septuaginta. a ℭ Ibi Romulus mansitauit.) Romuli casa extabat Diony. Halicar. tempore, ut ipse asserit lib.1. Fuit autẽ hæc in.x. urbis regione, ut Pub. Victor etiã annotauit. b ℭ Duodeuiginti natus annos.) Idẽ scribit Dionysius lib.1. PRo gestis Romuli, lege eos authores, qui in principio annotationũ Flori citati sunt. c ℭ Vndecimo calendas Maias.) Hæc omnia sumpta sunt ex fine Caij Sempronij de origine urbis Romæ. d ℭ Lutius Tarutius prodidit.) Qua ratione L. Tarutius repent Vrbis Romę natalẽ diẽ, pluribus uerbis ostendit Plutarchus in Romulo. Quã imaginationẽ deridet M. Tullius.2. de Diuinatione libro. Fuit hic Tarutius, uel ut eũ uocat Plutarchus, Tarutinus, familiaris Varronis, ac M. Tullij. ERror ingens C. Sempronio ascribit, & Solino, tãq̃ crediderint ipsi, Sole i Tauro, Luna in libra, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione, fuisse Romã conditã. Verũ nec Sempronius, nec Solinus id asserũt, sed fuisse hanc L. Tarutij opinionẽ ꝓdũt. Huc accedit, qđ uterq; eoꝝ refert nõ cõuenire inter authores, qua Olymdiade a Romulo fuerit Roma condita. Multo ergo minus de anno, mẽse, die, uel hora cõueniet inter eosdẽ. Inter cætera, quæ de hac Tarutij sententia Plutar. refert hæc subdit. Verũ hæc (inqt) atq; alia hmõdi superflua magis, & aliena poterũt fortasse uideri, q̃ qđ fabulę cõmento lectorib⁹ molestę sint. Refert ergo plurimũ dicere in eũ errorẽ hos incidisse, & hũc ipsum errorẽ a L. Tarutio assertũ/referre. PLures sunt/inter quos est Plutar. ipse/qui dicũt Romã cõditã.12. calendas Maias, non.xi. quam diuersitatem lege quarto Fastoꝝ Ouidij. Nox abijt, oriturq; &c. Vbi de Palilibus festis multa reperies. Item apud M. Varronẽ, & Festum Pompeiũ habetur, qualia festa, & unde dicta Palilia fuerint. Solinus aũt existimat Palilia a partu Iliæ dicta esse, q̃si partus Ilię. e ℭ Ne qua hostia cederetur.) Idẽ scribunt Plutar. in Romulo. Euseb. lib. temp. Censorinus ca.1. de die natali, recenset Varronis uerba. Id moris (inquit) institutiq; maiores nostri tenuerunt, ut cũ die natali munus annale, Genio soluerent, manũ a cęde, ac sanguine abstinerẽt, ne die, qua ipsi lucẽ accepissent, alijs demerent. Deniq; Delij, ad Apollinis genitoris arã (ut Timęus author est) nemo hostiã cędit. Inter Indos sunt, qui uictimã nõ iugulãt, sed pręcluso spiritu necãt, ne quid mancũ deo offerat, sed integrum. Author Strabo li.15. Plura scribit Naso circa finẽ quarti Fast. Porphyrius in eo libro/quem aduersus edẽtes carnes conscripsit/refert ueteres, nõ sanguinem, aut nidorem dijs obtulisse, sed fruges terræ, quas etiam ipsas, quasi deos adorabant. Multo autẽ postea iniquitate hominũ fœdissimus sanguis, atq; hostiarũ mos introductus est crudelitatis plenus occisis animalibus, & eoꝝ sanguine aris deorũ imbutis. Apud Ouid.15. Meta. prima putatur

Hostia sus meruisse mori, quia semina pando
Eruerit rostro, spemq; interceperit anni &c.

Et primo Fastorum.

Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ.
Vlta suas merita cæde nocentis opes. &c.

Scribit Plynius ca.56. septimi naturalis historiæ, Hyperbiũ Martis filiũ primũ animal occidisse. Promethcũ bouẽ. f ℭ Idẽ Romulus.) Gesta Romuli, & quot annos regnauerit, habẽt late ex his autho. quos in principio Florianarũ annotationũ citauimus. Quo loco etiã de Feretrio Ioue meminimus. EX diuersis euentibus factũ est ut uaria cognomina Iupiter sortitus fuerit. Dictus enim est, prædator, stator, pugnax, feretrius, ultor, pistor, inuictus/optimus, Maximus/Tonant. &c. DE opimis spolijs, lege præter alios/eos authores, quos capite quarto secundi Lucij Flori alias citauimus. DE ritu triumphandi, ac triumphi forma, plurima in nostris Collectaneis in poetas ex uarijs congessimus authoribus.

a ℭ Capreæ paludē.) Huius historiæ authores sunt, Liuius, Dionysius, Plutar. cęteri. Ouid. 2. fasto.
Est locus antiqui capreæ dixere paludem,
Forte tuis illic Romule iura dabas, &c̃. DE morte Romuli discrepant plurimum authores. Cicero primo Tuscula. q. Hora. ode tertia tertij. Lampridius in uita Cōmodi. Apud Florum authores huius alios recitauimus. b ℭ In arce.) Id sic explicat Dionysius in secundo, Romulus (in-

a De Ceninensibus egit primum triumphū, & Acroni regi eorū detraxit spolia, quę Ioui Feretrio primus suspēdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postre-
b mo. Apud Capreæ [a] paludē apparere desijt Quitilibus nonis. Cęteri reges, quibus locis habitauerint, dicemus. Tatius [b] in arce, ubi nunc [c] ędes est Iunonis monetæ, qui anno quinto, q̄ ingressus
c urbem fuerat, a [d] Laurentibus interemptus [e] vij. & uicesima Olympiade hominē exuit. Numa [f] in

quit) & Tatius urbē statim maiorem effecerūt, duos ei colles alios adijcientes, Quirinum & Cœlium, separantesq; habitationē alter ab altero in proprijs locis uterq; uitam agebant. Romulus quidē Palatiū occupās, & montē Cœliū propinquum, Tatius uero Capitoliū, quod ab initio ceperat. c ℭ Aedes Iunonis monetæ.) Nō multum post exactos reges, ingentē terræmotū Romæ accidisse dicūt, quo tempore, uocē in arce, ex æde Iunonis auditā ferunt, qua uoce Iunonē Romanos monuisse, ut ei plena fieret procuratio. Hinc a monēdo Iuno Moneta appellata est, author Marcus Cicero de Diuinatione lib. 1. Ouid. sexto Fasto. dicit Iunoni Monetæ ædem in arce a Camillo factam Calendis Iunijs.

Arce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto, memorant, facta Camille tuo.
Ante domus Manli. Et idem primo eiusdem operis libro inquit.
Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
Fuluus antiqui populi. &c. Alterā ab hac Iunonis Monetę ædem in Auētino monte fuisse cōstat, in qua eius deæ simulachrū ex Veijs dirutis Romā allatum, locatū est, authores Liuius li. quinto. Valerius tit. ultimo lib. prim. Lactātius cap. 8. lib. secūdi. Fuit hæc ędes in 13. urbis Romæ regione, ut P. Victor eruī annotauit. d ℭ Laurētibus interemptus.) Ob Sabinarū raptū a Romulo, bellum atrox inter Romanos, & Sabinos exortū est, Post tamē utriusq; populi cędem plurimā, Sabinis, ob quas ui bellū itum est, interuenientibus, fœdus inter utrosq; initum est. Et (ut ait in primo Liuius) nec pacem modo, sed ciuitatē unā ex duabus faciunt. Regnū consociant, Imperiū omne conferūt Romā. Ita geminata urbe, ut Sabinis tñ aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati sunt. Id eleganter canit Ouid. sexto Fastorum libro.
Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum
Binaq; cum populis regna coisse suis.
Et Lare cōmuni soceros, generosq; receptos,
His nomen iunctis Iunius (inquit) habet. Tatij a Laurentibus interitum, paucis idem Liuius sic explicat. Post aliquot (inquit) annos, propinqui regis Tatij, legatos Laurentiū, pulsant. Cumq; Laurentes iure gentiū agerent, apud Tatiū, gratia suorū, & preces plus poterant. Igitur illorum pœnā in se uertit. Nam Lauinij, cū ad solenne sacrificium eo uenisset, concursu facto, interficitur. Eam rem minus ægre, q̄ dignū erat, tulisse Romulū ferunt, seu ob inuidam societatem regni, seu quia haud iniuria cæsum credebat &c̃. Idem Dionysius in secundo. e ℭ Septima & uicesima Olympiade hominem exuit.) Videtur legendū tertiadecima Olympiade, nō vij. & uicesima. Bellum enim Sabinorū cum Romanis duce Tatio ex computatione Eusebij, circa annum uicesimūprimum regni cœptum est Romuli. Durauit autem, authore Dionysio, annis tribus. Cum Romulo uero Tatius annos quinq; tenuit principatum. Fiunt igitur anni octo & uiginti, id est, Olympiades septem, quibus si addideris sex Olympiades, quæ urbem conditam præcesserunt, erunt Olympiades tantum tredecim. Præterea anno tertio sextedecimę Olympiadis Numa Pompilius a Romanis in regnum uocatus est, ut in secūdo annotat Dionysius. Rursus annus, quo Tullus Hostilius imperium suscepit secundus erat septimæ & uicesimæ Olympiadis, author in principio tertij Dionysius. f ℭ Numa in monte primum Quirinali, deinde propter ædem Vestæ. &c̃.) In annotationibus nostris in Lucium Florum, compendio retulimus, quæ ad Numæ regis gesta facere uisa sunt. INter cæteras Numæ laudes sic maxime sibi grauitas ascribitur, & constantia, ut in prouerbium abierit uulgatissimum,

Numa gratior. DE loco ubi regiam habuerit, scribit Ouid. 6. Fastorum.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Et prima tertij Tristium.

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Idem scribit secunda primi Carminum. Flaccus Horatius. QVod sepultus fuerit sub Ianiculo, in fine secundi asserit Diony. Moriente (inqt) Numa, luctus fuit in urbe maximus, funusq; ei duxit ciuitas nobilissimũ. Iacet aũt in Ianiculo, trans Tyberim. Fuit autem sepulchrũ Numæ in quartadecia regiõe urbis Romæ, ut scribit P. Victor. a Tullus Hostilius.) Tullus Hostilius tertius Romanorũ rex, patrem habuit Tullũ Hostiliũ insignẽ Medulliæ urbis ciuem. Vir hic generosus, ac opibus potens, cũ cæteris, post fœdus cũ Sabinis, Romã petens, uxorẽ ex Sabinorũ genere, Seruilij cuiusdã filiã duxit uxorẽ.

colle primũ Quirinali, deinde ꝓpter ædem Ve- a
stæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regna
uit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Iani
culo. Tullus [a] Hostilius in Velia, ubi postea De-
um Penatum ædes facta est, qui regnauit annos b
duos & triginta, obijt Olympiade quinta & tri-
gesima. [b] Ancus Martius in summa [c] sacra uia,
ubi [d] ædes Larium est, qui regnauit annos qua-
tuor & uiginti. Obijt Olympiade prima & . xl. c

Hãc eã fuisse scribunt, quæ Sabinis a Romulo raptis suasisse credit, ut ꝓ uiris ad patres omnino legatio mitteretur. Sicq; ducum reconsiliationis pręcipua fuisse causa, uisa est. Ex his igitur parẽtibus Tullus Hostilius natus, cum esset promptus, & alacer, rex a Romanis, post Numæ regis obitũ/ creatus est, eo anno, quo Eurubates Olympico certamine/ uictor fuit, qui secundus septimæ & uicesimæ Olympiadis annus erat. Ab hoc rege (authore Liuio) Cœlius additur urbi mons, & quo frequẽtius habitaretur, candẽ sedem regiam ipse capit, ibiq; habitauit. Principes Albanorum patres, ut ea quoq; pars reipublicæ cresceret, legit Iulios, Seruilios, Quintios, Geganios, Curiatios, Chiœlios. Templumq; ordini aucto, curiam fecit, quæ Hostilia usq; ad patrum ætatem/ appellata est. Fuit hæc (ut Publius Victor annotat) in secunda urbis Romæ regione, quæ Cœlimontiũ dicta est. L. Vcius Piso/ primo annaliũ author est, Tullũ Hostilium regem, ex Numæ libris eodem quo illum sacrificio/ Iouem cœlo deuocare conatum, quoniã parũ rite quędã fecisse/ fulmine ictum. Ex Plynio hęc postrema, secundo, & . 28. uoluminibus sumpta sunt. Solinus asserit Tullũ Hostilium in Velia habitasse. Fortassis duabus tñ literis immutatis/ pro Velia/ Celio scriptũ erat. Vel intelligas Tullũ Hostiliũ in Velia habitasse prius, q̃ Cœlij montis regiã ipse cœperit, ibiq; habitauerit. Ascribam huic loco. M. Varronis uerba ex quarto de lingua Latina libro. Germalũ (inquit) & Velias coniunxerũt, quod in hac regione Sacriportus est, & in ea sic scriptũ. Germalense Quinticepsos apud ædem Romuli, & Velienses Sexticepsos in Velia apud ædem deum Penatium. Germalũ a Germanis Romulo, & Remo, quod ad ficum Ruminalem/ & hi ibi inuenti, quo aqua hyberna Tyberis eos detulerat in alueolo expositos. Veliæ unde essent, plures accepi causas, in quis/ qđ ibi pastores Palatini, ex quibus ante tonsuram inuentam, uellere lanam sint soliti, ex quo uellera dicunẽ. Hęc ibi. Fuit aũt Velia (ut Pub. Victor ait) in decima urbis regione. b ℭ Ancus Martius.) Ancus Martius Numæ Pompilij, ex filia nepos, Post Tulli Hostilij regis interitũ, cuius causam fuisse nõ nulli suspicati sunt, rex a populo Romano creatus est. Hic inter cætera gesta egregie/ Auẽtinũ montẽ, atq; Ianiculũ/ urbi addidit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit ciuitatem. Latinorũ, qui ruptis fœderibus rebellarãt / urbẽ cępit. Politoriũ incẽdit. Tellenẽ illustrẽ Latinorũ urbẽ Romanis subiecit. Meduliã quã Latini occupauerãt, magnis pֿlijs recuperauit. Fidenas diruit, Sabinos atq; Veientes, qui a Romanis defecerãt/ superauit. Hic pterea pontem ligneũ sine ęre & ferro, sed lignis ipsis cõpactũ/ Tyberi iposuit. Hũc ipm pontẽ (ut ait Diony.) hucusq; custodiũt, sacrũ esse existimãtes. c ℭ Sacra uia.) Scribit Diony. Halicar. secũdo antiq. Ro. li. idcirco sacrã uiã appellatã, qđ in ea inter Romulũ, & Tatiũ, sacrũ fœdus ictũ fuerit. Alias causas denoiationis huius apud Festũ Põ. i. suũ opis uolũmine repies. d ℭ Aedes Lariũ.) Tradit Macrob. prio lib. Satur. xi. kl. ferias laribus dedicatas, quibus ędẽ bello Antiochię Aemilius Regillus pretor in campo Martio curandã uouit, de qua re sic Ouid. v. Fast.

Præstitibus Maiæ Laribus uidere Calendæ,
Aram constitui, paruaq; signa deum.

Idem sexto eiusdẽ operis libro.

Lucifero subeunte Lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.

APud maiores, ut sexto Aeneidos scribit Seruius, omnes homines in suis domibus sepeliebantur. Vnde ortum est (inquit) ut Lares colerentur in domibus. Hinc etiam umbras Lares uocamus. IN quartadecima urbis Romæ

f. C

a Tarquinius [a] Priscus ad Mugoniā [b] portam supra summā nouam [c] uiam, qui regnauit annos vij.&.xxx. Seruius [d] Tullius Aexquilijs [e] supra cliuum Olbium, [f] qui regnauit annos duos [g] &
b quadraginta. Tarquius [h] Superbus & ipse Aexquilijs supra Cliuum Pullum ad [i] Fagutalem

regione(ut P.Victor tradit)uicus fuit, qui Larū Ruraliū, dictus est. Ancus, authore Seruio, dictus est ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, hoc est, a cubito, quē incuruū habuit. a ℭ Tarquinius Priscus.) Tarquinius Priscus, qui Lucumo antea dicebaꝛ, patrē habuit Demaratū Corinthiū ex Brachiadū familia oriundū. Hic cū diu mercaturā exercuisset, ingentes opes breui q̄dā tpe adeptus est. Cū autem Cypselus patriā Corinthū tyrānide occupasset, ratus nō tutū fore, multa p̄ferti hoies posidentē sub tyrānide uitā agere, relicto solo patrio, sumptis q̄ secū, quę ferri poterāt bonis, in Ethruriā q̄ ocyssime nauigauit. Ibi illustrem genere uxorē ducit, duos ex ea filios procreat, Aruntem cor, & Lucumonē nominans. Arunte fratre mortuo, paternorū Lucumo bonorū omniū solus hæreditatē cōseqꝰ. Romā nō multū post ꝓfectus in Anci regis familiaritatē cōsequiꝛ. Ab eo ꝑ filiorū tutor relinquiꝛ. Et tandē anno fere secūdo, prię & q̄dragesimę Olymp. oblitus filiorū Anci regis, Romanorū regno ꝑter ęquū, & fas potitus est. Liuius, Dionysius, Florus, Plynius iunior, cæteri explicāt, q̄ cōmodus reipub. qualisq; tandē fuerit eius exitus. b ℭ Mugoniā portā.) Mugoniā urbis Romę portā a mugitu dictā uolūt, qđ per eā uenale pecus ingrederetꝛ. Hæc eadē & Trigonia, hoc est triangularis, dicta est. Existimo eā esse, quā Festus Pom. Mugionā nominat. Mugionia (inquit) porta Romæ dicta est a Mugio quodā, qui eadē tuēdæ præfuit. Quid si apud Solinū Mugioniā etiā portā legi oporteat, nō Mugoniā: DE portis urbis Romanæ quot fuerint, uide Ply. ca. 5. lib. 3. Plura Blondus in prin. l. io primi eius operis, quod Romā illustratā īscripsit. c ℭ Nouā uiā.) P. Victor enumerās nouē & uiginti urbis Romæ uias, nō meminit huius, supra quā habitasse Tarquiniū Priscum Solinus affirmat. Sed nec mirum, quom nomina, sicut & res ipsę Romanæ ferme perierint. d ℭ Seruius Tul.) Tullius Seruiꝰ, Tullij regij quondā generis, & Ocrisiæ ex Corniculo latinorū urbe natus est. Hic dū a Romanis Corniculū opugnatꝛ pugnans iterfectus est. Ocrisia uxor ꝑgnās capitꝛ. Tanaqli reginę serua datꝛ. Nec dū facta libera puerū parit. Pueri (mirū) arsisse caput pro cōperto est. Hinc a regina dilectꝰ unice. Tarqnius eū istar filij educat. Filiā adulto uxorē spōdet. Perēpto rege Prisco, reginę astu, q̄rto Olympiadis quīq̄gesimę anno, Romanū regnū adipisciꝛ. Regnās Veientes, Ethruscosq; hostes fortissime uicit. Primꝰ Rōanorū Cēsum instituit. Lustrū cōdidit. Classes, atq; Cēturias ordinauit. Dilatat urbis Pomęriū, Quirinalē, Viminalē, Exqliū, colles urbi iūgit. Dianę i Auētino tēplū extruit. Filiā Tuliā Tarquinio Supbo copulat matrimonio, a quo & pemptus est. Eius (proh nefas) cadauer a Tullia filia carpēto conteritꝛ. Ply. ca. ult. tricesimisexti naturalis historię, huius Tullij Seruij ortū multo mirabiliorē fuisse narrat. Nō pteribo (inqt) & unū foci exēplū Romanis literis clarū. Tarquinio Prisco regnāte, tradūt repēte in foco cōparuisse genitale masculini sexus. Eāq;, quę sederat ibi, Tanaqlis reginę ancillā Ocrisiā captiuā cōsurrexisse grauidā. Ita Seruiū Tulliū natū, qui regno successit. Inde & in regia cubāti puero caput arsisse uisum, creditūq; Laris familiaris filiū. Ob id Cōpitalia, & ludos Laribus primū istituisse. Tulliꝰ dictus cognomē sumēs a patre. Seruiꝰ aūt a fortūa ꝓpria, qđ eū mater seruiēs peperisset. Author Diony. li. 4. e ℭ Exquilijs.) Hūc regē Exquilias habitasse, Varro, & Titus Liuiꝰ, tradiderūt. Idē Varro 4. de ligua latina libro, exponit unde Exqliarū nomē ortū habeat. Alij has (inquit) scripserūt ab excubijs regis dictas. Alij ab eo qđ excultę a rege Tullio essent. Huic origini magis luci uicini &c. Cato in Originibꝰ uult ab excubijs Exquilinū dici. Romulus (inquit) Exquilinū tenuit ab excubijs dictū, quā illi Lucumo dedit more Thusco duodecim lictorū. i. trecētus ad Custodiā corporis simul & dignitatis, quia Tacius nō sine suspiciōe infidę societatis erat. Fuerūt aūt Exqliæ, authore Publio Victore, in quinta urbis Romę regione. f ℭ Olbiū.) Olbiū & Pulliū, fuerūt (ut quidā uolūt) duo Exquilini mōtis uertices. Sūt qui Vrbicū nō Olbiū legāt. Itē Pulliū, nō Pullū. g ℭ Duos & q̄dragita.) Liuiꝰ, Diony. & Sex. Rufus, q̄tuor & 40. annos regnasse scribūt. h ℭ Tarqniꝰ Supbus.) Tarqnius, qui Supbus ob corruptos mores cognoiatus est, cū Tulliū regē socerū suū peremisset, anno quarto, primę & sexagesimę Olympiadis, ꝑter ius oīne, Romano potiꝛ impio, pemptū a se regē sepultura ꝓhibuit. Primores ꝑres perimi iusit. Tyrānidis suę cōscios armatos, tutelę sui corporis milites adhibuit. Sabinos bello domuit, Ethruscis urbes q̄sdā ui eripuit. Gabios miro astu parere sibi compulit. Latinas Romanis ferias indixit. Romanū Capitoliū extruxit. Et tandem cū annos multos Romanis imperasset, ob Lucretiæ a filio illatū stuprū, ac tyrannicas in subditos plurimas insolentias, e regno, quod tyrannice occupauerat, eiectus est. i ℭ Faguntalē lacū.) Videtur legendū Fagutalē lucū. Etenī fagutal locus fagis cōsitus diciꝛ, Vnde & a fago dictū uolūt, in q̄ (ut Varro, & Festꝰ Pōpeius scribūt) sacellum Iouis fuit. Vnde etiam Iouis Fagutalis, quod fagus ipsa arbor Ioui sit con-

secrata, Liuius, & Diony. asserunt Tarquiniũ Superbũ pulsum regno anno. 25. sui regni. Alij ut Eusebius, Eutropius, Sex. Rufus dicũt anno. 35. DOcet diuus Aug. ca. 15. tertij ciui. dei. Romanos omnes reges, duobus exceptis, Numa, & Anco Martio, graues uitę exitꝰ habuisse. Iuuenalis uera est sententia. sat. 10.

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci
Descendũt reges, & sicca morte tyranni.

lacum, qui regnauit annos xxv. Cincio [a] Romam duodecima Olympiade placet conditã. Pictori octaua, Nepoti, & Luctatio opiniones Eratosthenis, & Apollodori cõprobantibus, Olympiadis .vij. anno secundo. Pomponio Attico, & M. Tullio, Olympiadis sextæ, anno tertio. COllatis igitur nostris, & Græcorum temporibus, inuenimus incipiẽte Olympiade septima Romã conditã, [b] anno post Ilium captum. cccc. xxxiij. Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem ataui materni Pelopis ediderat, in- a b c

a ¶ Cincio Romã duodecima olym. pla. con.) De prima urbis Romæ cõditione, nõ una est authorũ sententia. Quidã sacrarum tabularum uetustis titulis, asserunt Romã a Romulo, & Romo Aeneæ filijs fuisse conditã. Aiunt enim post Aeneæ Ascanium maiorem natum, regionem omnem, quã Aeneas reliquerat, cũ fratribus diuisisse: ipsum ꝑ Ascaniũ Albam Longam, Romum Capuam, Romulũ uero Romã condidisse. Hãc quom sequẽte tẽpore defecisset, ab Albanis iterũ restitutam. Sicq; duplicem fuisse Romã aut imanit. Vnã nõ multũ post captam Troiam. Alteram quindecim ætatibus fere post primã extructam uolunt. Antiochus Syracusanus historiarũ scriptor tradit fuisse in Italia & Romã tertiã, multo his duabus uetustiorẽ. Obmissis extremis, de secũda, quã cõstructa fuerit, plurimũ uariant authores. Timæus Siculus scribit eodẽ tẽpore & Romã, & Carthaginẽ fuisse conditas, octauo scilicet & tricesimo anno ante primã olympiaden. Lucius autẽ Cincius uir senatorij ordinis, anno .4. octauę olympiadis: Eratosthenes uult olympiadis septimæ, anno primo. Polybius Megalopolitanus sub secundũ annũ septimæ olympi. Hæc ex Dionysij sententia, antiqui. Roman. lib. 1. quo loco habenẽ abunde ea omnia, q̃ de hac re, hoc loco a Solino tradunẽ. In hoc tñ a Solino differt, qđ Diony. hanc olympiadũ cõputationẽ ex eo anno deducit. quo Roma a Gallis capta perhibeẽ, ad eũ annũ, quo primi Romæ consules imperarũt, cumq; paucis recolligens, hęc sententia est. Ex Censuarijs monumentis constat (inqt) anno ante urbem a Gallis captã, lustrũ a populo Ro. factũ esse L. Valerio, & Tito Manlio Capitolino cõsulibus, post exactos reges anno. 119. Vrbs igiẽ anno. 120. Post exactos reges a Gallis capta fuit. Hi aũt centũ & uiginti anni, olympiades triginta cõstãter efficiũt. Rursus primi Romanorũ consules, Iunius Brutus, & Tarquinius Collatinus, eo anno creati sunt, quo Athenis Isagus imperabat. Is aũt octauæ & sexagesimę olympiadis primus annus fuit. Ex annis, qbus septẽ reges Romæ regnarũt, colliguneẽ anni. 244. id est, una & sexaginta olympiades. A primis aũt consulibus, ad captionẽ urbis, sunt anni. 120. id est, triginta dumtaxat olympiades, q̃ proximis iunctis, Olympiades unã & nonaginta faciunt. A prima autem olympiade, ad primos Romanorũ consules, sunt octo & sexaginta olympiades, & annus unus. Ab eo autem anno ad annum captæ urbis, triginta (ut iam est habitum) olympiades computanẽ. Hęc aũt si simul cõiunganẽ octo & nonaginta olympiades & annũ unũ efficiũt manifeste. A qbus si nonagita & una olympiades subtrahanẽ, restabũt septẽ olympiades, & annus unus, quo tẽpore cõstat urbẽ Romam sumpsisse principiũ. b ¶ Anno post Iliũ captũ. cccc xxxiij.) Quidã, iter quos est Aristoteles, scribũt Iliũ nunq̃ fuisse a Græcis captũ. Eusebius quoq; lib. temp. affirmat a primę olympiadis tempore, Grę cã tantum historiam creditã. Cũ (inquit) ante hoc, ut cui ꝑ uisum est, diuersas sententias ꝓtulerunt. DE Hercule ꝑterea scripta omnia fabulosa fere sunt. Idẽ Eusebius tradit, a captiuitate Troiæ, usq; ad primã Olymp. numerari annos. 405. alias. 406. Aeschyli Atheniẽsiũ ducis anno. 2. primã olymp. actam fuisse. Erat aũt (inquit) Olympias Agon Gymnicus. In ea prima olympiade Chorębus Heliẽsis uictor extitit. Helij siquidẽ agunt quinquẽnale certamẽ, quatuor annis in medio expretis, in quibus principes annui constituunẽ quatuor. Ait rursus primã olympiadẽ, Iphitũ Praxonidis, uel Hemonis filium primũ constituisse. Idẽ scribit Strabo octauo Cosmographiæ lib. Firmior itaq; Dionysij, q̃ Solini, hęc urbis conditę annorũ numeratio esse uideẽ. Illam in historijs, & actis publicis, hãc uero iscriptis dubijs & fabellis potius esse fundatã. Diod. Siculus dicit lib. quinto, Olympicũ certamẽ utiq; primũ ab Hercule institutũ, ipsum tamẽ nõ Pelopi, sed Ioui patri dedicasse. Pro Solini sententia facit, quod scribit Statius sexto Thebaid. in principio, de olympici certaminis institutione loquens.

Hunc pius Alcydes Pelopi certauit honorem.
Puluereum ꝑ fera crinem detersit oliua.

Quem locum exponẽs Lactantius, Primus (inquit)

a termissum Iphiclus a filius eius instaurauit post excidiũ Troiæ anno quadringentesimo octauo. Ergo ab Iphiclo numerat Olympias prima. Ita sex mediis Olympiadibus interiectis, quib9 singu-
b lis anni quaterni imputantur, cũ septima cœptante Roma condita sit, inter exortũ urbis, & Troiã captã, iure esse quadringentos annos, & .xxxiiij. constat. Huic argumento id accedit, q cũ b Caius
c Pompeius Gallus, & Quintus Veranius urbis conditæ anno octingentesimoprimo fuerunt cõsules: Cõsulatui eorũ olympias .vij. & ducentesima actis publicis annotata est. Quater ergo mul-
d tiplicatis .vi. & ducẽtis Olympiadibus, erũt anni octingẽti .xxiiij. quibus septimæ Olympiadis annectendus est primus annus, ut in solidum colligantur anni octingenti .xxv. Ex qua summa de-
e tractis uiginti annis, & .iiij. Olympiadũ retro sex manifeste octingẽti & unus annus reliqui fient. Quapropter cũ octingentesimo primo anno urbis conditæ, ducentesima Olympias cõputetur,
f par est Romã vij. Olympiadis anno primo credi conditã. In qua c regnatum est annis ducẽtis .xli. DEcemuiri d creati ãno .ccc. secũdo. e Primũ puni-

Herculis hunc honorem, manibus Pelopis exhibuit, qui erat Herculi per Alcmenã genere cõiunctus, hoc uidelicet ordine. Pelops ex Hippodamia Lysidicen genuit. Lysidice, cũ Electrione Alcmenã. Hæc ex Iouis trinoctio cõcubitu, Herculẽ procreauit. Idẽ x. Theb. super illud. Mœstus & intentus. Ex Lactãtij uerbis, Pelops auus Herculis fuisse, nõ atauus. Docte plura de Olympicorũ institutione, & successu, scribit Cœlius Rhodiginus ca. 35. septimi Antiq. lect. libro. DE quatuor certaminũ primis generib9 quæ & qualia fuerit tradit Lactantius Placidus in principio sexti Theb. apud Statiũ. Extat de his quatuor certaminũ generibus, elegans Archiæ poetæ Tetrastichon. Hos uersus Pius Bononiẽsis sic latinos fecit.

Quattuor insignis certamina (concitat Hellas,
Sunt duo quippe hominũ, (sunt superũq; duo.
Archemori, Iouis, & Phœbi, at (q; Palæmonis, ipsa
Pinus, oliua, ster premia, po (ma, apium.

a ℭ Iphiclus.) Euse. ut iã dictum est, Iphitũ nominat, Plaxonidis, uel Hemonis filium. b ℭ C. Pom. & Q. Veranius.) Horũ consulum meminit Cor. Tacitus li. 12. a principio. Scribit etiã sub Syllano prætore, lecto senatu, fuisse lustrũ conditum. Euseb. lib. tempor. Descriptione (inquit) Romæ facta sub Claudio, inuenta sunt ciuium Romanorũ quadringenta & 44. milia. Facit ueterum annalium, Chronicarumq; carẽtia, ne hic annorũ numerus omnino certus sit. Satis constat, Augustũ anno. 709. ab urbe cõdita Romanum imperiũ iniisse. Augusti aũt imperij anno. 42. Christus dominus ex uirgine natus est. Lustrũ uero sub Claudio circa annũ quinquagesimũ post CHRISTI natalẽ, authore Eusebio, conditum est. Simul igit sumptis annis. 709. 42. 50. is numerus redditur, quẽ Solini reddidit cõputatio. i. ab urbe condita ad hoc usq; lustrũ, anni unus & octingenti simul fiunt. c ℭ In qua regnatũ est annis .cc.xxxxi.) Ex annorũ collectiõe, quos septẽ Romanis regib9 Solinus ipse attribuit, anni nõ. 241. sed 243. potius colliguntur. Diony. Sex. Rufus, & plures alij affirmãt Romæ regnatũ annis 244. Diuersitatis huius causam in Florianis annotationibus explicauimus. d ℭ Decẽuiri.) Ex hominũ inconstantia euenit, ut plerũq; prioribus fastiditis, gaudeãt nouitate. Hinc factum est, ut postq̃ consules per annos octo & quinquaginta tenuissent imperiũ, aliũ Romani exposcerent magistratũ. Exactis regib9 (inquit Pomponius de orig. iuris) lege, Necessariũ) lege tribunitia omnes leges exoleuerũt. Iterũq; cœpit populus Ro. incerto magis iure, & consuetudine aliqua uti, q̃ per latã legẽ, idq; prope uiginti annis passus est. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica authoritate, decẽ constitui uiros, per quos peterent leges a Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaret legibus, quas in tabulis eburneis scriptas pro Rostris cõposuerũt, ut possent leges apertius percipi. Datũq; est eis ius in eo anno in ciuitate summũ, uti leges corrigerent, & si opus esset, interpretarent. Neq; prouocatio ab eis, sicut a reliquis magistratibus fieret. Qui & ipsi animaduerterunt aliquid deesse istis primis legibus, ideoq; sequẽti anno, alias duas eisdem tabulas adiecerunt. Et ita ex accidenti appellatæ sunt leges duodecim tabularum. Quarum ferendarũ authorem fuisse ex Decemuiris Hermodorum quendã Ephesi exulantem in Italia. Hæc Pomponius. Vide si libet, quæ capite ultimo primi apud L. Flor. alias annotauimus. e ℭ Primũ Puni-

cum bellū anno.cccc octogesimonono. Secun- a
dū/anno quingētesimo tricesimoquinto. Tertiū
sexcentesimoquarto. Sociale sexcentesimo sexa-
gesimosecundo. Ad [a] Hirciū, & Caium Pansam
consules, anni septingēti &.x. Quorū consulatu b
Cæsar [b] Augustus cōsul creatus est, octauūdeci-
mū annū agēs, qui [c] principatū ita ingressus est,
ut uigilantia illius nō modo securū, uerū etiā tu-
tum imperiū esset. Quod tempus ferme solū re- c
pertū est, quo [d] plurimum & arma cessauerūt, &
ingenia [e] floruerūt, scilicet ne inerti [f] iusticio lan-
guerent uirtutis opera bellis quiescentibus.

cum bellū anno. ccclxxxviij.) Sic fere legitur in omnibus tā scriptis, q̄ impressis exēplaribus, & quidē manifesto errore. Reor hunc errorē accidisse omissione unius tantū.c. Cū a Solino scriptū fuerit. cccclxxxviij. Legendū igitur nō ccclxxxviij. sed cccclxxxviij. Simulē errorē reperies apud Plyniū ca.3. tricesimitertij. Argentū (inquit) signatū est anno urbis.588. Q. Fabio cōsule, quinq; annis ante primū bellum punicū, cū legi oporteat. Anno urbis.485. Diony. lib.1. bellū primū Punicū cœptū esse dicit anno tertio, centesimæ & uicesimæ octauæ Olympiadis. Gellius ait & ultio.17. noctiū Atticarū, post Romā cōditā anno.cccc. ferme & lxxxx. De initio secūdi, & tertij belli Punici, parū discrepāt, qui de ijs historiā cōscripserūt. De bellis trib9 punicis, nō pauca annotauimus apud Florū capitibus.2.6.&.15. secūdi Epitomes libri. De bello quoq; Sociali scripsimus apud eūdem Florū ca.18. lib. tertij. quo loco huius belli plurimos citauim9 authores. a ℂ Ad Hircium, & Pansam.) Cōstat apud nobiles historicos, Octauianū/ qui postea Augustus dictus est, septingentesimo nono ferc urbis conditæ anno, ætatis uero suæ xviij. principatum inijsse. Quo anno M. Antonius/ & Pub. Dolobella erāt cōsules, ut Florus ait. Anno deinde secūdo, hoc est, ut Suetonius ait, xx. ætatis suæ anno, consulatū inuasit. Scribit idē Suetonius in Augusto, quosdā existimasse Hirciū, & Pansam cōsules, Augusti opera fuisse occisos. Bello Mutinēsi (inquit) cū Hircius in acie, Pansaq; post ex uulnere perijssent, rumor increbuit, ambos Augusti opera occisos, ut Antonio fugato/ repub. cōsulibus orbata/ solus uictores exercitus &c. Tibullus.5. tertij. fatetur natū se eo anno, quo Hircius, & Pansa interierunt.

Natalem primo nostrum uidere parentes,
Cum cecidit fato consul uterq; pari.

b ℂ Cæsar Augustus cōsul creatus est.) Videt superfluere consul. Nā octauū decimū annū agēs/ principatū/ nō consulatū inijt, ut mox ante docuimus. c ℂ Qui principatū ita ingressus est, ut uigilātia.) L. Florus ca.3. lib. quarti, in eandē sententiā. Cōgratulandū (inquit) in tanta perturbatione est, qđ potissimū ad Octauiū Cæsarem Augustum summa rerū rediit. qui sapiētia sua, atq; solertia, pculsum undiq;, & ptutbatū, ordinauit imperii corp9, qđ ita haud dubie nunq̄ coire & cōsentire potuisset, nisi unius p̄sidis nutu, q̄si ania & mēte regeret. Nō aliena ab his sunt, quæ lib. primo scribit Tacitus. Lepidi (inquiens) atq; Antonii arma, in Augustū cessere. Qui cuncta discordiis ciuilibus fessa, nomine principis sub imperiū accepit. Augustus hic terdecies iniit consulatū, qđ ante eum nulli legitē contigisse. Statius Sylua q̄dā li. quarti.

Ter Latio deciesq; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.

d ℂ Quo plurimū arma cessarunt.) Eleganter hanc Augusti armorū cessationē cecinit Manilius in primo,

Sed satis hoc fatis fuerit, iam bella quiescunt,
Atq; Adamanteis discordia uincta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa.
Sit pater inuictus patriæ, sit Roma sub illo,
Cumq; deum cœlum dederit/ non quærat in orbe.

Vnde factum est/ ut Augusto imperante/ Iani portæ clausæ fuerint. Horatius quintadecima quarti Carminum,

Ianum Quirini clausit, & ordinem
Rectum, & uaganti frena licentiæ
Iniecit, amouitq; culpas,
Et ueteres reuocauit artes &c.

In hac/ in toto orbe/ armorū cessatiōe, rex pacific9 CHRISTVS deus & homo, ex uirgine nasci dignatus est. e ℂ Ingenia floruerūt.) Si unq̄ Romę bonæ artes, & igenia floruerūt, id maxime sub Augusto cōtigisse cōperiet studiosus lector. Eo siquidē tpe Augustus ipse ingenio, & doctrina nulli cedēs. M. Varro. M. Cicero bonarū artiū parens unicus. Cor. Nepos, Salustius, Titus Liuius lacteus, ut ait Hierony. æloquētiæ, Asinius Pollio, Virg. Catul. Horati. Ouidi. Manilius,

Tibullus, Propertius, & sexcenti alii immortalitatẽ nominis cõsecuti. Poetas eius temporis recenset Naso nona quarti Tristium. f ℭ Inerti iusticia.) Existimo nõ nisi ab inerti homine inertẽ iusticiam nuncupari. Legi in uetustis quibusdã exemplaribus, nõ iusticia, sed iusticio. id est publico luctu, & calamitate, qui ex armis bellicis plerunq; accidit. Lucanus in secundo.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superũ, ferale per urbem
Iusticium, latuit plebeio tect⁹ (amictu
Omnis honos.

Et idẽ lib. v.

Moerentia tecta
Cæsar habet, uacuasq; domos, (legesq; silentes,
Clausaq; iusticio tristi fora.

Est autem sens⁹, & ordo, ne scilicet opera uirtutis, bellis quiescẽtib⁹, lãguerẽt inerti iusticio.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus Intercalarib⁹.

CA. III.

a TVnc [a] ergo primũ cursus anni perspecta ratio, quæ a rerũ origine profunda caligine tegebatur. Nam [b] ante Augustum Cæsarem incerto modo annũ cõputabant, quia
b apud [c] Aegyptios quatuor mensibus terminabãt,

TVNC ERGO PRIMum.) Quoniã sine certa annorũ noticia, res aliæ, quæ pleriq; ad historiã pertinent, sciri non possunt, iccirco cap. hoc tertio docet Solinus quãta fuerit apud ueteres annorũ inconstantia, atq; diuersitas, quoue authore ad certã rationẽ, & regulã, sit redactus annus. Annus (ut quidã scribunt) ex Græco uerbo dictus est. Nam ἔνος Græce, latine annus dicitur. Seruius autẽ primo & quinto Aeneid. deducit nomẽ ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι. ab innouãdo, qđ uidelicet assidue innouetur, & alter fiat. Vel ut idẽ ait / annus quasi annulus / quod in se redeat. Menses enim in se currẽtes / annũ faciũt. Alij inquit Atteius Capito apud Macrobiũ primo Saturna. ex an. i. circũ / & nare / fluere, quasi tẽporis circũfluxus quidã. Nã (authore Macrobio) sicut lunaris annus mẽsis est, quia luna paulominus, q̃ mẽsem in zodiaci circuitiõe cõsumit, ita solis annus hoc dierũ numero colligẽdus est, quẽ peragit dũ ad id signũ se denuo uertit / ex quo digressus est. Vnde & annus uertẽs iure uocatur. Idem Seruius primo Aeneidos super illud.

Triginta magnos uoluendis mensibus orbes,

Scribit tria esse annorũ genera, Lunarem dierũ triginta. Solstitialẽ duodecim mensiũ. Magnũ, qui (inquit) secundũ Tulliũ, tenet duodecim milia quingentos annos &c. Apud Maronẽ Solaris annus sæpe etiã magnus uocatur, quod intelligendũ est comparatione lunaris anni, cũ lunæ annus breuis putetur. Plutar. secundo de placitis philosophorũ libro, scribit cuiuslibet Planetæ esse annũ suũ. Saturni quidẽ annorũ ambitus uertentiũ triginta. Iouis duodeci Martis duorũ. Solis duodeni menses, totidẽ Mercurij, & Veneris. Pariles enim eorũ cursus. Lunæ dies. xxx. Hic enim perfectus mensis ab luna / ad intermenstruã. Cęterũ quidã annũ octenniũ esse existimarũt. Nõnulli annos undeuicenos. Sunt qui undesexagenos. Heraclitus ex duodeuicenis annorũ milibus cõstare putat. Diogenes ex tricenis quinquagenisq; nis supra Heraclitũ, Alij ex septenis milibus tricenis septuagenis septenis. Hęc Plutar. Multa Macro. secũdo de somnio Scipionis. Annus / qui a M. Cicerõe Magnus uocatur, ab Aristotele Maximus potius, q̃ Magnus appellatur, quẽ solis & lunę uagãtium quiq; stellarũ orbes conficiũt, cũ ad idẽ signũ, ubi quondã simul fuerũt una referuntur. Cui⁹ anni hyems / summa est Cataclysmos, quẽ nostri Diluuionẽ uocant, Aestas autem Ecpyrosis, quod est mundi incendiũ. Nam his alternis temporibus mũdus tũ exignescere, tũ exaquescere uideretur. Hũc Aristarchus putauit esse annorũ uertentiũ duũ miliũ. cccclxxxiiij. Aretes Dyrrachinus quinq; miliũ. 552. Herodotus / & Linus x. miliũ dccc. diẽ xiij dcccclxxxiiij. Orpheus centũ xx. Cassandrus tricies sexies centũ miliũ. Alij uero infinitũ esse, nec in se unq̃ reuerti existimauerunt. Physici aiunt, ut secundo de somnio Macrobius refert, hũc magnũ annũ. 15. mil. annorũ omnino cõpleri. Huius autem anni / qui etiã Mundanus dicitur, finis est, quom stellę omnes, omniaq; sydera, quæ ἀπλανεῖς habet, a certo loco ad eundẽ locum ita remeauerint, ut ne una quidẽ cœli stella in alio loco sit, q̃ in q̃ fuit, cũ oẽs aliæ ex eo loco motę sunt / ad quẽ reuersę anno suo finẽ dederẽ. Ita ut lumina quoq; cũ erraticis quinq; in ijsdẽ locis / & partibus sint, in quib⁹ incipiẽte mũdano anno fuerũt. Ascripsi hęc ex Macrobio, & Censorino / ad Q. Cereliũ, ut intelligãt oẽs, anni illius magni, nullã haberi etiã a doctioribus certitudinẽ. b ℭ Ante Augustũ.) Suetonius / Plutarchus / Macrobius / Cẽsorinus, & cæteri scribũt primũ apđ Rõanos Cęsarẽ Dictatorẽ, annũ ad cursum solis accõmodasse, ut trecentorũ dierũ / & intercalario mẽse sublato un⁹ dies / q̃rto q̃q; anno intercalaretur. Vnde Luca. in decimo.

Nec meus Eudoxi uincetur fastibus annus.

August⁹ igitur nõ prim⁹ anni ordinẽ apud Romanos instituit, sed annũ a diuo Iulio ordinatũ, postea uero negligẽtia cõturbatũ / atq; cõfusũ / rursus ad pristinã rationẽ redegit. In cui⁹ ordinatiõe Sextilẽ mẽsem e suo cognoiẽ nũcupauit magis / q̃ septẽbrem / quo erat natus / quia hoc sibi & primus consulatus / & insignes uictorię obtigissent, Sueto. tit. 31. secundi, c ℭ Apud Aegyptios.) Imitatur Solinus hoc lo-

apud Arcades trib⁹, apud Acarnanias sex, in Ita- a
lia apud Lauinios. xiij. quorū annus. ccclxxiiij. di
ebus ferebatur. Romani [a] in initio annū. x. men-
sibus computabāt, a Martio auspicantes adeo, ut
eius die prima de aris Vestalibus ignē accende- b
rent, mutarent ueteribus uirides laureas, senat⁹,
& populus Comitia agerent, matronę seruis su-
is cœnas ponerēt, sicut Saturnalibus domini, illę
ut honore promptius obsequiū prouocarent, hi c
quasi gratiā repensarent perfecti laboris, maxīe
quia hunc mensem principē testātur fuisse, & q
ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: deinde
numero decurrente Decēber solennē circum fi- d
niebat intra [b] diem trecētesimū quartum. Tunc
enim iste numerus explebat annū, ita ut sex men
ses tricenum dierū essent, quatuor reliqui tricē-
nis & singulis explicarētur. Sed quoniā ratio illa e
ante Numā a lunæ cursu discrepabat, lunari cō-
putatione annū peræq̄rūt quinquaginta & uno
die adiectis. Vt ergo perficerent. xij. menses, de
sex mensibus superioribus/detraxerunt dies sin f
gulos, eosq; quinquagita istis & uni annexerūt,
factiq; lvij. diuisi sunt in duos menses, quorū al-

to. C. Plyniū ca. 48. libri septimi. Annum enim (inquit) alij æstate unū determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, sicut Arcades, quorū anni trimestres fuere. Quidā lunę senio, ut Aegyptij. Itaq; apud eos aliqui & singula milia annorū uixisse produntur. Xenophon de æquocis. Annus em̄ (inquit) diuersus est. Etenim ipsi Aegyptij utunt̄ anno quādoq; menstruo, sæpe bimenstri, nō raro trimestri. Sæpe quadrimestri, nōnunq̄ solari. &c. Ex hac annorū diuersitate saluat Varro homines potuisse ad annos mille uiuere. Sed hoc reprobat Lactan. ca. 13. secundi. Plura Augustin⁹ capitibus. 12. 13. & 14. quintidecimi de Ciui. Dei. Itē Macrobi. primo Saturnali. Et ut contentus sim referendo paucarū morem regionū. Arcades annum suū tribus mensibus explicabant. Acarnanes sex. &c̄. Et ne sim æquo longior de diuersitate annorū apud diuersos, lege Lactantiū ubi supra. Augusti. ca. 10. 12. & ca. 12. quindecimi ciuitatis. Gelli. ca. 2. tertij. Nullus tamē annorū diuersitatem apd' uarios Censorino tradidit copiosius ca. 14. eius libri/quē de die natali ad Cereliū scripsit.

a ¶ Romani in initio annū decē mensibus.) Hanc rem Macrob. sic explicat. Non mirum (inquit) in hac uarietate Romanos quoq; oli/ authore Romulo/annū suū decē habuisse mēsibus ordinatū, quia annus a Martio incipiebat, & conficiebat diebus cccuu. ut sex quidem menses. i. Aprilis, Iunius, Sextilis, Septēber, Nouember, December, tricenū essent dierum. Quatuor uero, Martius, Maius, Quintilis/October tricenis & singulis expedirentur. IDem refert & Censorinus ca. 15. addens tunc etiā Albanis, unde Romani orti sunt/annū decem fuisse mensium. Subdit insuper decē mensiū quatuor maiores. i. q xxx. & uno diebus constāt/plenos. Cęteros sex cauos uocari. Subdit tandē Macrob. qd̄ maxime ad hunc locū pertinet. Hęc fuit (inquit) Romuli ordinatio, qui primū anni mensem genitori suo Marti dicauit, quē mensem anni primū fuisse uel ex hoc maxime probatur, qd̄ ab ipso. Quintilis quintus est, & deinceps pro numero/nominabāt. Huius etiā die prima, ignē nouū Vestę aris accenderēt/ut incipiente anno/cura denuo seruandi nouati ignis/inciperet. Eodē quoq; ingrediēte mense, tā in regia, curijsq; atq; flaminū domibus, laureę ueteres, nouis laureis mutabantur. Eodē quo p mense & publice, & priuatim ad Annā perennā sacrificatū itur, ut annare, perannareq; cōmodo liceat. Hoc mense mercedē exoluebant magistris, quas cōpletus annus deberi fecit. Comitia auspicabātur. Vectigalia locabant. Et seruis cœnas apponebāt matronę, ut domini Saturnalibus, illę ut principio āni ad pmpti⁹ obsequiū honore seruos inuitarent. Hi q a gratiā perfecti operis exoluerēt. De Romanis annis extat caput nobile apud Censorinū. Naso statim ab initio primi Fast. docet, cur Romulus annū decē tantū mensium instituerit.

Tempora digereret cū cōditor urbis in anno,
Constituit menses quinq; bis esse suo.
Scilicet arma magis, q̄ sydera Romule noras,
Curaq; finitimos uincere/maior erat.

Est tamen & ratio Cęsar quę mouerit illum &c̄. Nō defuerunt, ut etiā Censorinus tradit, q̄ dicerent, annū uertentē. i. solarem, fuisse Romę statim ab initio uiginti duorū mensium, ut fuerunt Licinius Macer, & post eū Fenestella. b ¶ Intra diē trecentesimū quartum.) Vel Solinus a Macrobio,

a ter.xxix.alter.xxviij.cõtinebat. Sic annus habe-
re.v.atq.l. trecentos dies cœpit. Postmodũ cũ
pespicerẽt temere annũ diuisum intra dies, quos
supra diximus, quãdoquidẽ appareret solis [a] me
b atum non ante trecentesimũ sexagesimũquintũ
diem abundante insuper quadrantis particula
Zodiacum [b] conficere decursum, quadrantẽ il-
lum, & decem dies addiderũt, ut ad liquidũ an-
c nus diebus trecentis.lxv. constaret & quadran-
te, hortãte obseruatiõe imparis nũeri, [c] quẽ Py-

uel Macrobius a Solino hæc omnia mutuatus est, cuius uerba subscripsimus ex primo Saturn. libro. Sed secutus (inquit) Numa, quantũ sub cœlo rudi, & sæculo adhuc impolito, solo ingenio magistro comphendere potuit. Vel quia Græcorũ obseruatiõe forsan instructus est, quinquaginta dies addidit, ut in trecentos liiij. dies, quibus duodecim lunę cursus cõfici credidit annus extenderet. Atq his quinquaginta a se additis adiecit alios sex retractos illis mensibus sex, qui triginta habebãt dies. i. de singulis singulos, factosq quinquagita & sex dies, in duos nouos menses pari ratione diuisit. Ac de duobus, priorẽ Ianuariũ nũcupauit, primũq anni esse uoluit, quãsi bicipitis dei mẽsem respicientẽ transacti anni finẽ, futuriq principia. Ad idẽ Censorini ca. 15. uerba sunt. Postea (inqt) siue a Numa, ut ait Fuluius, siue ut Iunius a Tarquinio. xij. facti sunt menses, & dies ccclxv. quãuis luna duodecĩ suis mẽsibus. cccliiij. dies uidebatur explere. Sed ut dies unus abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut quod magis credo ea superstitiõe, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certe ad annũ priorẽ unus & quinquaginta dies accesserunt. Qui quia menses duos nõ implerent, sex his cauis mensibus, sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq dies. lvij. & ex his duo mensẽs Ianuarius undetriginta dierũ, Februarius duodetriginta. Atq omnes mẽses pleni & impari dierũ numero esse cœperunt, excepto Februario, qui solus cauus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. a ℭ Solis meatũ nõ ante ccclxv. diẽ, abundante insuper quadrante.) Ingens apud primę classis Astrologos, ab initio extitit dubitatio: quantonã temporis spatio, sol. xij. zodiaci signa percurrẽs, unde profectus est, rediret. Inter Astrologos nõ conuenit, quãto uel sol plus, q̃ ccclxv. dies in anno cõficiat, uel luna minus, q̃ xxx. in mense. Philolaus annũ naturalẽ dies habere prodidit ccclxiiij. & dimidiatũ. Aphrodius ccclxv. & dierũ duorũ & uiginti, partẽ undesexagesimã. Harpalus aũt ccclxv. & horas æquinoctiales. xiij. At Ennius ccclxvi. Pleriq præterea incõprehensibilẽ quidẽ, & inenumerabilẽ esse existimarũt, Sed pro uero, quod pximũ putabãt, amplexi sunt, dies scilicet ccclxv. Lege quæ eleganter scribit Ammianus lib. historiarũ uicesimosexto. Ex hoc anno ita a Iulio Cæsare ordinato (ut Censorinus author est) cæteri ad nostrã memoriã Iuliani appellanẽ, eiq consurgunt, ex quarto Cæsaris Cons. Qui etiã si nõ optimi, soli tñ ad annũ naturę aptati sunt. ANnis proximis tractari cœptũ, ut Romanũ Calendariũ, quod a uero solis cursu, diebus haud paucis aberrarit, reformaret in melius. Varia sunt super ea re a Theologis & Astrologis disputata. Et nos itidẽ de hac ipsa re tractatulũ simili studio confecimus, quẽ summo pontifici Leoni X. destinauimus. ADnotandũ aũt annũ. ccclxv. dierũ cũ quadrante primũ ab Aegyptiis fuisse reptũ, & ab his Platonẽ, & Eudoxũ, qui cũ Aegyptiorũ sacerdotibus annos. xiii. sunt uersati, edoctos, ad Grę cos hunc ipsum annũ transtulisse, author lib. ult. Strabo est. Herodotus in Euterpe constare ait, oĩum hominũ primos Aegyptios, annũ cõperisse, distinguẽtes cũ in duodecim temporũ mẽses. Idq cõperisse ex astris, eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes, q̃ Grę ci: quod Grę ci quidẽ tertio quoq anno intercalarẽ mẽsem introducũt tẽporis gratia. Aegyptii uero tricenis diebus, quibus. xii. menses taxant, adiiciunt huic numero quotannis quinos dies. Macrob. de C. Cæsare sic Saturnali. primo refert. Post hoc Cæsar imitatus Aegyptios, solos diuinarũ rerũ omniũ cõscios ad numerũ solis, q diebus. ccclxv. & quadrãte cursum conficit, annũ dirigere contendit. b ℭ Zodiacũ.) Author Sphęræ, & secũ plures existimat Zodiacũ dici uel ἀπὸ τῆς ζωῆς. a uita, qd uidelicet scdm motũ planetarum, sub illo sit oĩs uita in rebus inferioribus. Vel ἀπὸ τοῦ ζωδίου. ab aĩali, qd ipse quom in. xii. partes diuidaẽ ęquales, q̃libet pars appelleẽ signũ & nomẽ habet speciale a nomine alicuius aĩalis, ppter pprietatẽ aliquã cõuenientẽ tã ipsi, q̃ animali. Vel ppter dispositionẽ stellarũ in illis partibus ad modũ huiusmodi animalis. Ipse potius Macrobio crediderim, q primo de Sõno Scipi. Duodecim (inqt) zodiaci partes signa appellari maluerũt, certaq singulis uocabula, gratia significationis adiecta sunt. Et qa signa Grę co nomine ζώδια nuncupantur. Idcirco ipsum zodiacũ, quasi signiferũ uocauerunt. QVO ingenio, quibusue instrumentis fuerit ab Aegyptiis repertus zodiacus, multis uerbis recenset idẽ Macrobius ubi supra. c ℭ Quẽ Pythagoras.) Paulopost. Numa (inquit Macrob.) in honorẽ imparis numeri, secretum hoc & ante Pythagorã parturiẽte natura, unũ adiecit diẽ, quẽ Ianuario dedit, ut tã in anno,

thagoras monuit præponi in omnibus oporte- a
re. Vnde propter dies impares/dijs superis Ianu
arius dicat᷑, propter pares Februarius quasi abo-
minosus/dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc
definitio toto orbe placuisset, custodiendi qua- b
drantis gratia a diuersis gentibus uarie interca-
labatur, nec unq̃ tamẽ ad liquidũ fiebat tempo-
rum adæquatio. [a] Græci ergo singulis annis.xi.
dies & quadrantẽ detrahebãt, eosq; octies mul- c
tiplicatos, in annũ nouũ reseruabãt, ut contract᷒
nonagenarius numerus in menses tres per trice-
nos dies scinderet᷑, qui anno nono restituti effici-
ebant dies [b] quadringentos. xliiij. quos ἐμβολισ- d
μοὺς uel ὑπερβάλλοντας nomiabant. Qđ cũ in initio
Romani probassent, contẽplatiõe numeri pari-
lis offensi neglectũ breui perdiderũt, trãslata in
sacerdotes intercalandi potestate, qui plerumq; e
gratificantes rationibus Publicanorũ, pro libidi-
ne sua subtrahebant tẽpora, uel augebant. Cum
hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi
interdũ fieret imminutior, interdũ auctior, uel f
omnino dissimulatus prætereret᷑, nõnunq̃ acci-

q̃ in mensibus præter unũ Februariũ, impar numerus seruaret᷑. Quia duodecim mẽses si singuli aut pari, aut impari numero putarentur, cõsumationẽ parem facerent, unus pari numero institutus uni᷒ amputationẽ imparem fecit &c. AD quæ Pythagoras impari numero uteret᷑, docet Plynius ca.4. uicesimioctaui naturalis historiæ. Aristoteles Philosophus idipsum aperit ab exordio eius operis, quod de cœlo, & mũdo iscriptũ est. Quẽadmodũ eñ (inqt) aiũt Pythagorici. Totũ & oia, trib᷒ determiata sũt. Cõsumatio eñ & mediũ, & pricipiũ numerũ habẽt eũ, q ois. Hic autem eum/qui trinitatis. Propter quod a natura accipientes, tanq̃ leges illius, & ad sacrificationes deoꝝ utimur numero hoc. ADnotat Seruius.5. Aeneid. Parem numerũ diuisibilem esse, per quẽ mortalitas significatur. Impar namq; (inquit) diuidi nõ potest, per quẽ immortalitas ostenditur. Plura ad hoc idẽ Serui᷒ Egloga.5. apud Vergiliũ. Vnde & a nobili poeta dictum est. Nũero de᷒ impari gaudet. a ℭ Græci uero.) Macrobius (non grauabor enim in hac re sæpe huius recensere sententiã) primo Saturnaliũ. Hanc Grecoꝝ ab annis singulis undecim dierũ detractionem pluribus explicat. Greci (inquit) quom animaduerterent temere se.cccliiij. diebus ordinasse annũ, qm̃ appareret de solis cursu, qui.ccclxv. diebus, & quadrante zodiacũ conficit. Deesse anno suo.xi. dies, & quadrãtem/intercalares/statuta ratione cõmenti sunt. Ita ut octauo quoq; ãno lxxxx dies/ex quibus tres menses tricenũ dierũ/cõposuerũt/intercalarent. Id Græci fecerunt, qm̃ erat operosum, atq; difficile omnibus annis.xi. dies, & quadrantẽ intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerũ octies multiplicare, & nonaginta dies, qui nascunt᷑, si quadrans cũ diebus.xi. octies cõponatur/inserere, in tres mẽses (ut diximus) distribuendos. Hos dies ὑπερβάλλοντας .i. additicios. Menses uero ἐμβολισμοὺς .i. intersertos/appellabãt. Hũc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari placuit, sed frustra. Quippe fugit eos diẽ unũ (sicut supra admonuimus) additũ a se ad Græcũ numerũ, in honorẽ imparis numeri. Ea re per octenniũ cõuenire numerus, atq; ordo nõ poterat. Sed nondũ hoc errore cõperto, per octo annos nonaginta quasi superfundendos Græcoꝝ exemplo/cõputabant dies, Alternisq; annis binos uicenos, alternis ternos uicenosq; intercalares expensabãt intercalationibus.iiij. Sed octauo quoq; anno intercalatores octo affluebant dies ex singulis quibus uertentis anni numerũ apud Romanos super Græcũ abundasse iã diximus. Hoc quoq; errore iam cognito, hæc species emendationis inducta est. Tertio quoq; octennio ita inter calandos dispensabãt dies, ut nõ nonaginta, sed sexaginta sex intercalarent, compensatis.xxiiij. diebus pro illis, qui per totidẽ annos supra Græcoꝝ numerũ creuerãt. Omni aũt intercalationi mẽsis Februarius deputatus est, qm̃ is ultimus anni erat. Qđ etiã ipm de Grecoꝝ imitatiõe faciebãt. Nã & illi ultimo anni sui mensi, superfluos inserebãt dies, ut refert Glaucippus, qui de sacris Atheniensiũ scripsit. Verũ una re a Græcis differebãt. Nã illi cõfecto ultimo mẽse, Romani nõ confecto Februario, sed post.xx.&.iij. diẽ intercalabãt, Terminalibus scilicet iã peractis. Deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erãt quinq;, post intercalationẽ subiungebãt (credo) uetere religionis suę more, ut Februariũ omnino Martius sequeret᷑. SCribit Eusebius anno.x. imperij Augusti, Iunę secundũ Romanos cursum fuisse inuentum. b ℭ Dies quadringentos. xliiij.) Macrobij

exemplaria

a debat,ut mēses,q̄ fuerāt trāsacti hyeme,mō ī Ae-
stiuū, mō in Autūnale tēpus inciderēt.Itaq; [a]Cai
Cæsar uniuersam hanc inconstantiā incisa tem-
porum turbatione cōposuit, & ut certū statū p̄-
b teritus acciperet error, dies.xxi.& quadrantē si-
mul intercalauit,quo pacto regradati menses de
cętero statuta ordinis sui tempora detinerent.Il-
le ergo annus solus trecentos.xliiij. dies habuit.
c Alij deinceps trecentos sexagenos quinos & q̄-
drantem.Et [b]tum quoq; uitiū admissum est per
Sacerdotes. Nam cū præceptū esset anno q̄rto,
ut intercalarent unū diem,& oporteret cōfecto
d anno quarto id obseruari,anteq̄ quintus auspica-
retur,illi incipiente quarto,intercalarunt nō de-
sinente.Sic per annos sex & xxx. cū nouem dies
tātummodo sufficere debuissent.xij. sunt inter-
calati,Quod deprehensum Augustus reforma-
uit, iussitq; annos duodecim sine intercalatio-
ne decurrere,ut tres illi dies, qui ultra nouena-
rios temere fuerant intercalati,hoc modo pos-
f sent repensari, ex qua [c] disciplina omnium po-
stea temporum fundata ratio est. VERVM
cum [d] et hoc,& multa alia Augusti temporibus

exemplaria passim habent quadringentos.xliij.cuius uerba mox ascribā.Sunt qui non ὑπερβάλλοντας,sed ὑπερβολιμάς.i.excessiuos, legendū putent. ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς.i.excessu, deductū nomen. a ℭ Itaq; Caius Cæsar.)Quo clarior fiat hic Solini locus,ascribam macrobij ex primo Saturnalium uerba.Caius Cæsar(inquit)omnem hanc inconstantiam temporis uagā adhuc, & incertam, in ordinē statutę definitionis coegit,adnitente sibi.M.Flauio scriba,qui scriptos dies singulos ita ad Dictatorem retulit,ut & ordo eorum inueniri facillime posset, & inuento certus status perseueraret.Ergo.C.Cæsar exordium nouę ordinationis initurus, dies omnes,qui cōfusionē adhuc poterant facere/consumpsit. Eaq; res factum est,ut annus cōfusionis ultimus in quadringentos quadragintatres dies p̄tenderet.Post hoc imitatus Aegyptios solos diuinarū rerum omniū conscios,ad numerum Solis,qui diebus.ccclxv.& quadrante cursum conficit,annū dirigere contendit.&c.Et infra, Sic annū ciuilem Cæsar habitus ad lunā dimensionibus constitutū,edicto palā posito/publicauit. b ℭ Et tū quoq; uitium admissum est per sacerdotes.)Hisdem fere uerbis idipsum & Macrob. Saturnaliū primo refert. Hucusq; (inquit) error stare potuisset,ni sacerdotes sibi errorem nouū ex ipsa emendatiōe/fecissēt.Nā quom oporteret diē,qui ex quadrantibus confit,quarto quoq; anno confecto ,antequā quintus inciperet/intercalare, illi q̄rto, nō peracto, sed incipiente, intercalabāt. Hic error.vi.&.xxx. annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies.xij. quom debuerint intercalari.ix.Sed hunc quoq; errorē sero deprehensum,correxit Augustus,q annos.xij. sine intercalari die transigi iussit,ut illi tres dies, qui per annos.xxxvi.uitio Sacerdotalis festinatiōis excreuerant,sequentibus annis.xij.nullo die intercalato/deuorarent.Post hoc unū diem,secundū ordinationē Cęsaris,quinto quoq; incipiente anno,intercalari iussit,& omnē hunc ordinē ęreę tabulæ ad æternā custodiā incisione mādauit. c ℭ Ex q̄ disciplina.)Multis rationibus dep̄hensum est, Augusti Cæsaris disciplinā in anni reformatiōe omniū postea tēporum nō fuisse fundatā rationē,cū ab eo ad nostra usq; tēpora,non paucorum dierū(ut in dicto tractatu nostro mōstrauimus)intercesserit immutatio. d ℭ Verū cū hoc.&c.Hūc locū totū ex.C.Plynio,in suū opus Solinus trāstulit. Plynij uerba ex ca.45.septimi nat.hist.hæc sunt.In diuo quoq; Augusto,quē uniuersa mortalitas in hac censura nuncupat,si diligēter extimenē cūcta,magna sortis hūanæ reperienę uolumina.Repulsa in magisterio eqtū apud auūculū,& cōtra uoluntatē eius p̄latus Lepidus.Proscriptiōis inuidia in collegā. Collegiū in triumuiratu pessimorum ciuiū,nec æqua saltē portiōe,sed p̄grauis Antonio.Philippēsi p̄lio.Morbo.Fuga, & triduo in palude latebra ægroti.Et ut fatenē Agrippa,& Męcenas,aq̄ subter cutē fusa,turgidu latera.Naufragia Sicula.Et alia ibi q̄q; in spelūca occultatio.Iā in nauali fuga urgente hostiū manu, p̄ces Proculeio mortis admotę,Cura Perusinę cōtentiōis.Sollicitudo Martis Attiaci.Pānonicię belli. Ruinę pōtis.Tot seditiōes militū,Tot ancipites morbi corporis,Suspecta Marcelli uota.Pudēda Agrippę ablegatio,toties petita insidijs uita,incusatę liberorum mortes,luctusq; nō tm̄ orbitate tristes.Adulterium filiæ.Et cōsilia parricidę palā facta.Cōtumeliosus priuigni Neronis secessus.Aliud neptis adulterium. Iuncta deinde tot mala.Inopia stipendij. Rebellio Illyrici. Seruitiorum delectus. Iuuentutis

debeantur, qui pene sine exemplo rerũ potitus a est, tanta, & tot in uita eius inueniunt aduersa, ut non [a] sit facile discernere calamitosior, an beatior fuerit. Primũ qđ apud auunculũ in petitione magisterij equitum p̃latus [b] est ei Lepidus tribun⁹, b cum quadã auspicantiũ cœptorꝫ nota. Mox [c] triumuiratus collegiũ prægraui potestate Antonij. Philippẽsis [d] prælio. Inde proscriptionis inuidia: Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionẽ. c Deinde desyderio eius insignis pœnitẽtia. Naufragia [e] Sicula. Turpis ibi in spelunca occultatio. Seditiones [f] militum plurimæ. Perusina [g] cura. Detectũ filiæ [h] adulteriũ, & uoluntas parricidialis. Nec minore dedecore neptis [i] infamia incusatæ de morte filiorum, & amissis liberis non solũ orbitatis dolor. Vrbis [k] pestilẽtiã, Fames Italię. d

penuria. Pestilentia urbis, fames, sitis ꝑ Italiã. Destinatio expirandi, & quadridui media maior pars mortis in corpus recepta. Iuxta hęc Variana clades, & maiestatis eius fœda sugillatio. Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionẽ. Desyderiũ post relegationẽ. Inde suspitio in Fabiũ, arcanorũq; proditionẽ. Hinc uxoris, & Tyberij cogitationes suprema eius cura. In summa deus ille, cœlũq; nescio adeptus magis, an meritus hærede hostis sui filio excessit. Hæc ille. Nec sit alicui mirũ, quod totũ hoc Plynij caput subscripseram. Ratus enim sum ex his Plynij uerbis, hanc Solini partem, & notiorẽ fieri, & si qua in eo menda fuerit, facile posse tolli. Simul ne sępius hunc Plynij locũ i hac expositiõe, citare cogeremur. a ℂ Vt non sit facile.) Quod de Augusto exemplis ostendit, de omni homine uerũ esse in prologo libri septimi docet Plynius. Hominis causa (inquit) uidetur cuncta genuisse natura, magna, & sęua mercede contra tanta sua munera, ut non sit satis extimare, parens melior homini, an tristior nouerca fuerit. Ante omnia unũ animantium cunctorum aliena, alienis uelat opibus. Cæteris uarie tegumẽta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, uillos, setas, pilos, &c. Quo loco depingit Plynius hominũ in hac uita ærũnas, atq; miserias. Subdit in eo etiã num Plynius. Itaq; (inquit) multi extitere, qui nõ nasci optimũ censerent, aut q̃ ocyssime aboleri. Hanc sententiã eleganter carmine Ausonius complexus est. Ergo Optima Græcorũ sententia, quippe hominis aiũt

Non nasci esse bonũ, natum aut cito morte potiri.

Idem refert Cicero in fine primi Tusculaquęst. libri. Pro his Augusti aduersis sic ca. 15. de consolatione ad Martiã scribit Seneca. Diuus Augustus amissis liberis, nepotibus, exhausta Cæsaris turba, adoptione desertam domũ fulsit. Tulit tamen fortiter, tanq̃ eius iam res agebat, cuiusq; maxime intererat de dijs neminẽ queri, &c. b ℂ Prælatus est ei lepidus.) Facit ad hanc historiã, quod scribit Suetonius. 82. tit. primi libri. c ℂ Mox triumuiratus.) Apud Suetoniũ tit. 27. secundi libri, & L. Florum ca. 5. quarti/ hæc affatim habetur historia. d ℂ Philippensis ꝑlio.) Totum hoc leges apud Suetoniũ tit. 13. secundi libri, & Florũ sexta ca. lib. quarti.

e ℂ Naufragiũ Siculũ.) Adeas eos historię authores, quos capite 8. quarti citauimus apud Florũ.

f ℂ Seditiones militum.) Suetoniũ consule tit. 19. secundi, si hanc expressam concupis historiam.

g ℂ Perusina fames.) Authores huius historiæ ca. 7. quarti citauimus apud Florũ. Tam miserandã in hoc bello Perusino famem passi sunt, ut in prouerbiũ abierit. Perusina fames, sicut Saguntina fames, author Ausonius, ut in prouerbijs nostris ascripsimus. h ℂ Filię adulteriũ.) Hanc eandẽ historiam Suetonius tit. 65. secundi, eleganter exponit. Scribit Eusebius lib. temporũ Augustũ, Iuliã filiã suã in adulterio deprehensam/ damnasse exilio. Macrobius secũdo Saturnaliũ lib. huius Iuliæ plena sale Dicteria. i. perelegantes iocos/ refert plurima. i ℂ Neptis infamia.) Scribit Suetonius tit. 64. lib. secũdi/ Augustum nepotes duas habuisse, Iuliã, & Agrippinã. Et sequenti titulo eius libri ait, Augustum, Iulias filiã, & neptem, omnibus probris contaminatas/ relegasse. k ℂ Vrbis pestilentia, fames Italię.) Horatius Odę uigesimaprima primi Carminum De Augusto loquens utrumq; horum eleganter canit.

Hic bellum lachrimosum, hic miseram famem,
Pestem ꝑ a populo, & principe Cæsare
Vestra motus aget prece.

SCribit rursus Eusebius/ Circa annum quadragesimumnonum imperij Augusti ita ingentem famẽ fuisse Romæ, ut quinq; modij uenderentur denarijs uigintiseptem semis. Idem refert Suetonius titulo sextodecimo secundi. Appianus bellorum ciuilium libro quinto, huius famis rationem, & causam refert. Interea (inquit) fames urbem perurgebat. Nihil enim e mari ob Pompeium, aut

a bello [a] Illyrico. Angustia rei militaris. [b] Corpus morbidū. Contumeliosa dissensio priuigni Neronis. Vxoris, & Tyberij cogitationes parū fidæ, atq; in hunc modū plura. Huiusmodi tamen b suprema quasi lugeret sæculū, penuria insecuta est frugum omniū. At ne fortuitū, quod acciderat, uideretur, imminentia [c] mala nō dubijs signis apparuerūt. Nam [d] fausta quædā ex plæbe partu c uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœminas totidē monstrosa fœcunditate portendēs indicium futuræ calamitatis. Quāuis Trogus author affirmet in Aegypto septenos uno utero si d mul gigni. Quod ibi minus mirū, cū fœtifero potu Nilus nō tantū terrarū, sed etiā hominū fœcūdet arua. Legimus Cneū Pompeiū Eutychiden fœminā Asia exhibitā, quā constabat tricies enie xam, cum .xx. eius liberis in Theatro suo publicasse. Vnde cōpetēs hoc loco duco super hominis generatione tractare.

ex Italia belloꝶ causa distributis ad culturā agris ferebatur. Quicquid aūt ex his fieret, ab exercitubus cōsumebatur, hucusq; Appianus. Hæc fames Augusti prudētia sublata est. Horatius ultimā quarti carminū. Tua Cæsar ætas Fruges/& agris retulit uberes. a ℭ Bello Illyrico.) De Illyrico bello scripsi ca. ultimo quarti Flori. b ℭ Corpus morbidū.) Plures Cæsaris Augusti morbos, infirmitatesq;, refert Sueto. titu. 81. lib. secūdi. c ℭ Imminētia mala.) Creditū est, nec ab re quidē, ob hominū crimina, immitti a deo tū bella, tū pestem, tū demū famē, ac mala cætera. Et quod ad hominū miseriam maxime pertinet, ea fere oia anteq̃ accidāt, signis quibusdam præmōstrari solent. Hinc canit Luca. secundo Pharsaliæ libro.

Iamq; iræ patuere deum, manifestaq; belli
Signa dedit mūdus, legesq; & fœdera rerum
Præscia monstrifero uertit natura tumultu,
Indixitq; nefas.

Fingūt poetæ (quod nec ab hoc proposito est alienū) Prometheū cum homines, inanimes quidē primū procreasset, Mineruæ auxilio cœlū conscendisse, eumq; ad solis facem facula adhibita ignem surripuisse, ipsumq; hominibus indicasse. Ob quā rē deos iratos plurimum, febres, morbosq;, ac mala alia/hominibus immisisse.

Audax Iapeti genus (inquit tertia primi Carminū Flaccus Horatius,) Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem æthærea domo, Semotiq; prius tarda necessitas
Leti corripuit gradum.

Multis carminibus idipsum refert Hesiodus lib. 1. eius operis, quod opera, & dies inscriptū est. d ℭ Nā fausta quædā.) Sumpsit hæc oia Solinus ex capite tertio septimi Caij Plynij. Proxime suppremis diui Augusti annis (inquit) fausta quædā e plæbe Hostiæ duos mares, totidēq; fœminas enixa, famem, quæ secuta est portendit haud dubie. Reperitur & in Pelopōneso binos, quater enixa, maioremq; partē ex omni eius uixisse partu. Et in Aegypto septenos utero simul gingi, author est Trogus. ARistoteles, cui ob singularē doctrinā magis credendū est, ait in terra Aegypti mulieres parere sæpe tres, interdū quatuor, sed quinq; cū plurimū nascunt. Iam enim hoc pluribus euenisse conspectū est, lege eū ca. 4. septimi de natura animaliū. Aristotelis, Plynij, & Solini sententiam eleganter (ut cætera) recenset Gellius ca. 2. decimi Noctiū Atticarū. Asserit idem Aristo. decima problematū sectione homini partus geminationē contra naturam esse. Mirum est quod ca. 5. noni de animalibus narrat Albertus, se a medico quodā audisse, nobilē mulierē ad cuius curā is fuerat aduocatus, centum & quinquaginta fœtuū simul fecisse aborsum. Sed cū mulier se uermes e matrice emisisse crederet, apertis telis, pueri (inquit) figurati inuenti sunt quantitatis auricularis digiti hominis. SEd prudentū regulam omnino transgredit, qui narranti mira nimiū assensum prestat. Quomodo autē plures simul gigni possunt, uaria philosophi tradiderunt. Empedoclis & alioꝶ philosophoꝶ sententiam ca. 10. quinti de placitis Philosophoꝶ Plutar. refert. Empedocles geminos, trigeminosq; gigni exuperātē, scissiliue semine. Asclepiades propter seminū præstantiā, haud secus atq; ordeaceas spicas binis, trinisq; granoꝶ uersibus constantes, huiuscemodi enī semina prolificētissima esse. Erasistratus propter superfœtationes, quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quę probe expurgata est, ea demū superfœtationē capit. Stoici ꝑpter uuluę loculamēta, cū in primū, secundūq; incidit semē, hinc enī superfœtari, & geminos, trigeminosq; interdū gigni. Quęstio est apud Alexādrū Aphrodisieū. Cur aiantiū alia parere plura, alia pauciora consueuerint? Censendū (inquit) sic statuisse naturā, ut q̃ breui tēpore uiuerent, hæc partu esse nūerosiori uidelicet ea de causa, ut uitę breuitas, partus copia cōpensaret. Genera eiusmodi sūt, sues, canes, aues plures, pisces oēs. Quę aūt diu uiuerēt, hęc pauca ꝑcrearēt.

Quippe cũ tẽporis amplitudo posset rei, quã natura spectaret/satisfacere. Sũt hoc in genere Elephanti, serpentes, cornices, cerui. Quæ etiã mediocriter uiuerent, hæc etiã partu essent mediocri &c. Vide ad idẽ Arist. pble. 16. deciæ sectiõis. In puerbiorũ Collectaneis apud Tarrẽã reperit & hoc, ὥσπερ χαλκιδ᾽, καὶ τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Velut Chalcidica peperit nobis uxor. DE muliere plurimũ fecũda dici cõsuetũ. Citat authores Polyzolũ, & Aristũ Samiũ asserẽtes Comben heroinã quondã filios cẽtũ peperisse marito.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS. De pdigiosę fortitudinis uiris. De lapide Alectorio. CA. IIII.

ETenim [a] cũ de animalibus, quæ digna a
dictu uidebunt, [b] prout patria cuiusq;
admonebit/simus notaturi, iure ab eo
potissimũ ordiemur, quod rerũ natura sensus, iu
dicio, & rationis capacitate præposuit omnibus. b
Itaq; ut [c] Democritus Phisicus ostendit, [d] mulier
solũ animal mẽstruale est, cuius profluuia non
paruis spectata documentis [e] inter monstrifica
merito numerant. Contactæ his fruges nõ ger- ç
minabunt. Acescent musta. Morientur herbæ.
Amittẽt arbores fętus. Ferrũ rubigo corripiet,

ETENIM CVM.) Scripturus Solinus de his animalibus, quę cæteris uel nobiliora sun, uel admiranda magis, ab homine in scribendo sumit exordiũ, qđ is cũctis aiantibus sit perfectior. Animal hoc (inquit primo legũ. M. Cicero) prouidũ, sagax, multiplex, acutum, memor, plenũ rationis, & consilij, quẽ uocamus hominẽ præclara quadã conditione generatum esse. A summo enim deo solus ẽst, ex tot animantiũ generibus, atq; naturis, particeps rationis, & cogitationis, cũ cætera sint omnia expertia. Quid est autẽ, nõ dicã in hoie sed in omni cœlo, atq; terra/ratione diuinius? Quæ cũ adoleuit, atq; perfecta est, nominat rite sapientia. Est igit, qm nihil est ratione melius, eaq; & i hoie, & i deo pria hoi cũ deo rõnis est societas. Inter quos aũt ratio, inter eosdẽ etiã recta ratio, & cõis est. Quæ cum sit lex, lege quoq; consiliati homines cũ dijs putandi sumus, &c. Eadẽ repetit & Lactantius tertio Diuinarũ institutionũ aduersus gentes. Hoc loco iure ea quæstio tractari posset. Extiterint ne homines ab initio, an fuerit tẽpus aliquod, cũ hominũ omnino nullus foret? Quid Theologi de hac quæstione ex fide sentiãt, in dubiũ nequaq̃ uerti potest. At qđ gentiliũ philosophi fuerint opinati, ne lõgus sim, recenset eleganter & docte Censorinus ca. 3. eius lib. quẽ de die natali scriptũ reliquit. Multa Lactanti⁹ lib. 7. Diuinarũ institutionũ. Docte disputat Ioannes Scotus dist. 3. secundi sententiarũ suarũ. Vtrum possibile sit deũ producere aliquid aliud a se sine principio? Quo loco pluriũ opiniões refert, asserẽs tandẽ utramq; quæstionis partẽ esse probabilẽ, licet fide tenendũ sit, rem omnẽ aliã a deo ex tẽpore factam esse. b ℂ Prout patria cuiusq; admonebit.) In præfatione enim dixerat. Seruata orbis distinctione, suo quoq; ordine redderemus. c ℂ Democritus Phisicus.) In eo lib. qui Gręce inscribit. περὶ ἀντιπαθῶν. d ℂ Mulier solũ animal menstruale est.) De homine tractaturus, ab eo sumit initium, quod est humanę generationis principiũ, & origo. Id autem mulierũ menstruũ esse fatent omnes, qui de generatione hominum tractauerunt. Est autem menstruũ cibi superfluitas, hoc est quarta digestione completi, sese in mulierũ corporibus pportiõe habẽs, quẽadmodũ in uirorũ corporib⁹ sperma ipsum. Si plura de his expetis, adeas Arist. ca. 2. septimi de nat. aialiũ, & ca. 19. primi de animaliũ gñatiõe. ADuertendũ sane, sanguinẽ menstruũ in muliere p̃gnante in tres diuidi partes. In eã primo partẽ, q̃ in nutrimentũ cõuertit mulieris. In partẽ rursus alterã, q̃ eleuat ad mãmas. Postremo in eã partẽ/q̃ superfluitas nũcupat, tẽpus expectans, quo tandẽ depellat exterius. Hęc ex Auicẽna ca. 2. Fen, uicesimęprimæ tertij Canonis. Mẽstrui aũt causa in muliere ipsa/est caloris defectus digestũ humidũ absumere nõ ualentis. Vnde fit, ut cũ mẽbris aialis assimilari nõ possit, suo tandẽ põdere exitũ expetat. Aristo. ca. 2. septimi naturę aialiũ existimat fœminis oim animaliũ menstruũ accidere licet lenius, q̃ mulieribus id cõtingat, ppter. s. maiorẽ sui corporis mollitudinẽ. Problema ẽ apđ Alexandrũ Aphrod. Cur mulierũ mẽstrua colligant? Qm (inqt) p uitã, quã ociosiorẽ degũt, ampli⁹ materia supuacua redũdãt. At sanguis largior i hoie, q̃ cętera materiarũ gña est. Ergo merito is cũ ampli⁹ uacet, egeri leuãdi corporis gr̃a solitus ẽ. CVr aũt decrescẽte mẽse partus fiãt, docet Arist. c. 2. q̃rti de gñatione aialiũ. Sũpsit hęc oia de pfluuijs, & mẽstruis Solin⁹ ipẽ ex c. 15. septimi, & c. septio. 28. historię nat. Caij Plynij. Pro toto hoc capite & sequẽti, plurimũ faciũt, q̃ lõgo sermone scribit Auicẽna tota ea Fen, q̃ pauloañ a nobis citata est. REmedia hui⁹ pestis, multis carminib⁹ elegãter. Q. Senen⁹ exponit, in eo libro, quẽ de medicia ędidit. Si modicus pleno manat de corpore sanguis. &c. Remedia plurima alibi retulimus mẽstruorũ. e ℂ Inter mõstrifica.) Magna malorũ humorũ pars in mulieribus statuto tẽpore in mẽstrua abeũt.

Quare consequēs est inesse ijs, uim quandā male affectam, qua contactæ fruges nō germinēt. Acescāt musta. Moriantur herbæ, & cætera. a ℭ Canes in rabiē.) Quæstio. 74. primi, ꝓblematū est apud Alexandrū. Cur soli animantiū canes rabiant per æstatē? Causam expetens cū adeas cū libuerit. Curationem aduersus rabiosi canis morsum, lege apud Celsum ca. 27. lib. quinti. Plura Auicenna ca. 5. & 9. tractatu quarti. Sextæ Fen/tertij Canonis. b ℭ Lymphaticos.) Furore concitos. Curā morbi huius, docet Cor. Celsus cap. 27. lib. quinti. Transfertur etiānum & ad inanimata uocabulū/ ut est apud Plautū in Pœnulo. Sunt mihi intus nescio / quot nummi aurei lymphatici. c ℭ Asphaltites lacus.) Ex Ply. ca. 15. lib. septimi. De hoc lacu infra Solinus cap. 48. Quo loco plura dicturi sumus. d ℭ Id solū salutare.) Alia menstruorū salutaria ponit Ply. ca. 7. 28. naturalis historiæ. Iam primū (inquit) abigi grādines, turbinesq;, contra fulgura ipsa in mense cōnudata sic auerti uiolentiam cœli. &c. Et infra. Multi uero (inquit) inesse etiā remedia tāto malo aiunt. Podagras illini, strumas, & parotidas/panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras tractatu earū mētiū luuri. Lais, & Salpa canū rabiosorū morsus & tertianas quartanasq; febres menstruo in lana arietis nigri argēto brachiali incluso. Diothymus Thebanus uestis omino ita infectæ partiuncula acu, uel pelliceo brachiali inserta. Sotira obstetrix tertianis, quartanisq; efficacissimū, dixit. Plantas ægri subterlini, Multoq; efficatius ab ipsa muliere etiam ignoranti. Sic & comitiales excitari, morbosq; sanari. Icethidas medicus quartanas coitu finiri incipiētibus dūtaxat menstruis spopōdit. Inter oēs uero cōuenit, si aqua potusq; formidet a morsu canis supposita tātū calici lacinia mēstruo tincta tali statim metū eum discuti uidelicet prævalente sympathia illa Græcorū, cū rabiē canū eius sanguinis gustatu incipere dixerimus. Cinere eo iumētorū omniū ulcera sanari certū est. Addita caminorū farina, & cęra. Maculas aūt e ueste eas nō nisi eiusdem farina ablui. Cinerē per se rosaceo mixtū fœminarū præcipue capitis sedare dolores illitū fronti & cætera. Alij (inquit lib. primo Palladius) mulierem menstruantē/ nusq; cinctā, solutis capillis, nudis pedibus, cōtra Erucas, & cętera hortorum / faciūt circūdare. Lege Columellā in fine undecimi. d ℭ Sydus Helenę.) Ex ca. 37. 2. naturalis hist. Caij Plinij euidēs est locus iste. Nautę cū stellā Helenę uiderint/ q̄ Vrania dr̄, cuius tāta est uis incēdij, ut malū/ & nauis ima ꝑtundat, ut etiā si æs sit, hoc calore soluat. Ergo si hęc stella in nauem insederit/ sciūt se nautę sine dubio perituros. Cōtra Castoris sydera sunt nauigātibus salutaria. Lactan. in fine. 7. Thebaidos. f ℭ Quibus nimis est necessi.) Menstruū, qd' Græci καταμήνιον uocāt, dictū uolūt qd' mulieribus/ mēsibus singulis/ plerūq; accidere soleat. Hoc tale, tantūq; oībus tricenis diebus malum in muliere existit & trimestri spatio largius. Quibusdā uero sępius mēse, sicut aliqbus nunq̄, sed tales nō gignūt, ex Ply. c. 15. li. 7. Scribit Paulus iurepitus li. 21. digest. tit. 1. lege. 15. Mulierē, q̄ bis in mēse purgat, sanā nō esse. Itēq; nō eē eā sanā, q̄ nō purgat, nisi (inqt) p ætatē accidit. Scribit idē Ply. c. 14. li. 7. ꝓfluuiū genitale magna ex pte. 40. āno plerūq; in mulierib' sistere. Vn̄ & is annus finis generatōis esse solet, q̄uis & 50. q̄q; āno iterdū gnerent. g ℭ Specta m.) Nō paruū miraculū affert hoi, cū qs seipm intuet i specło. Causa āt ē, qm̄ oculorū radij ꝓfecti in corpa, q̄ nobis splēdida obducta sūt/ refrāgant/ ac suā repetāt sedē. Speciē. n. nr̄am tā sibi habet obductā/ postq̄ refracti sūt. Itaq; illā cōspiciūt. Aphrodiseus i ꝓblematis. Quid de hac re senniāt Empedocles/ Democritus/ Epicur'/ Pythagorici, refert Plutar. 4. de placitis phōrū lib. Ars ē/ quā Græci ὀπτικὴν i. perspectiuā/ uocāt. Hęc (ut Gellianis uerbis utar) mīra demirāda facit, ut uidelicet in speculo uno, imagines uni' rei/ plures appareāt. Itē ut speculū in loco certo positū/ nihil imaginet, aliorsū trāslatū faciat imagies. Itē si rectū speculū spectes/ imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsū, pedes sursū.

a Nigrescent ęra. Siquid canes inde ederint, in ra-
biem.[a] efferabunt nocituri morsibus, qbus [b] lym-
phaticos faciūt. Parua hæc sunt. Bitumen, quod
in Iudæa [c] Asphaltites gignit lacus, adeo lentū est
b mollicie glutinosa, ut a se nequeat separari. Eni-
uero si abrūpere partē uelis, uniuersitas sequet,
scindiq; nō potest, quoniā in quantū ducatur ex-
tēditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo pol-
c luta fila, spōte discerpitur, & applicita tabe didu-
citur pauloante corpus unum: fitq; de tenacitate
cōnexa cōtagione partitio repētina. Habet plane
id [d] solū salutare, quod auertit sydus [e] Helenę per-
d niciosum nauigātibus. Cæterū fœminæ, quib' ni
mis [f] est necessitas huiusmodi, q̄diu sūt i sua lege,
nō innocētibus oculis cōtuent. Aspectu [g] specula
uitiāt, ita ut hebetet uisu fulgor offensus, & solitā
ęmulationē uult', extinct' splēdor amittat, faciesq;
obtusi nitoris quadā caligine nubilet. Mulierū

aliæ [a] in æternũ steriles sunt, aliæ [b] mutatis coniu a
gijs exuunt sterilitatem, nõnullæ tantum semel
pariunt, quędã [c] aut fœminas, aut mares semper.
Post annum quinquagesimũ fœcunditas omniũ
conquiescit. Nã [d] in annũ octogesimum uiri gene b
rant, sicuti Masinissa rex Metimathnũ filiũ lxxx
& sextum annũ agens genuit. Cato octogesimo
exacto ex filia Salonij clientis sui auũ Vticensis
Catonis procreauit. Compertum & illud est, q

EX hoc quod a mulieris menstruæ aspectu specula uitiant, probat Themistius lib. de Insomniis ca. 10 uisum nõ modo pati, & affici ab oculo, sed agere quoq;, & efficere aliquid in potentia. Speculorũ (inquit) fulgor aspectu mulieris pstringit tpe mensiũ. Statim enĩ superficiẽ illã quędã uelut nebula sanguinis obducit, adeo ut si nouitiũ speculũ sit, haud temere maculã eluas, si peruetus, facile abstergas. Causa ea quã dixi, qđ nõ solũ ab aere uisus mouet, sed aliqñ ẽ, ut etiã mouere possit. Nã splẽdida mouendi uim habent. De gñe aũt splendidorũ oculi sunt. Hoc igitur tẽpore, q menses patimur, nã & uiri sua mẽstrua patiũt, eod modo quo lumina, quo cæterũ corpus afficimur. Oia enĩ mẽbra aspergine menstruorũ rigant, pręcipueq; oculi, q maxie foraminosi, uenulentiq; sunt. Quã ob rẽ tẽpore genitalis profluuij, quod cõmotione, & inflammatione sanguinea solet contingere, obscu. ũ quidẽ discrimen in masculis est, eoq; si tum speculũ inuisant, nihil id polluit, quod euidens sit. Et quo ordine id ipsum contingat, plane (inquit) primũ inficit, & mouet aer, a sanguine, genituraue, q suffusa oculis sunt. Aer infectus altũ aerẽ inficit, qui speculo proximus sit. Ab hoc postremũ speculo inquinamentũ illud allinitur, quod nitorẽ eius hebetat. &c. a ℭ Alię in æternũ steriles.) Ex Ply. ca. 13. septimi hunc locum Solinus mutuatus est. Sterilitatis causas, uarie a philosophis tradi, refert Plutarchus, de Placitis philosophorũ li. v. his quidẽ uerbis. Medici (inquit) steriles fieri propter uuluã, aut densiorem, aut rariorẽ, aut duriorẽ, aut si calla quędã obduxerit, aut carnosior sit. Deniq; si mulier lãguido animo sit, aut tabido corpore, aut mala habitudine. Postremo propter contortam uuluę configurationẽ, cõfusionẽue. Diocles uiros sterilescere, aut quoniã geniturã nullã omnino emittãt, aut q̃niam minus, q̃ quanto opus est, aut quia minime fœcundificant, aut si lassescant genitalia, aut penis obliquitatem. Si modo geniturã recto tenore egerere nequeat. Deniq; si proportione penis, uulua immodice reducta sit. Stoici causant potentias, q̃litatesq; inuit op cocuntiũ inter se abhorrẽtes, quas si dissociari contigerit, sui q; generis alijs coniungi, tũ deniq; mixturã e natura temperari, sicq; infantẽ absolui. Auicenna Fen. 21. tertij. Canonis, has ponit sterilitatis causas, aut in seminibus maris, & fœminę aut in genitalibus, & mẽbris seminis utriusq;, aut propter causam (inquit) quę est in principijs, ueluti sunt tristicia, timor, tremor, capitis dolores, digestionis debilitas, usq; ad nauseã satietas, his addit & accidẽs error. Hæc omnia multis uerbis explicat author ibi. Albertus fere eadẽ suppresso authoris nomine lib. de Animalibus. decimo in suũ opus transfert. Cũ pulchrũ sit (inquit ille) fateri, per quẽ profeceris. b ℭ Mutatis cõiugijs.) Sunt hæc manifesta ex Aristot. ca. 6. septimi naturæ animaliũ. & ca. 2. quarti de genera. animaliũ, & Ply. ca. 13. lib. septimi. Auicenna capit. 8. ubi supra. Quid Stoici causentur, iã retulimus ex Plutarcho. c ℭ Quędã aut fœminas, aut mares semp.) Habes hæc latius ca. 13. septimi Ply. & ca. 6. septimi naturæ animaliũ, & ca. 1. & 2. quarti de generatiõe aialiũ Aristotelis. Extat nobile pblema decimę sectionis apud eundẽ Aristotelẽ. Cur in animãtiũ genere alia maris, ac fœminę coitu creant. Eũ locũ adeas, si libuerit. Idẽ Plutar. in eo opere, qđ de placitis philosophorũ inscripsit ca. 7. li. quinti. ueterũ philosophorũ pluriũ sententias, in hac q̃stione refert. Vide Censorinũ ca. 5. de die natali. Lactan. pterea Firmianus hanc rẽ (ut cætera) explicat eleganter ca. 12. de dei opificio. Si plura cupis ad id facẽtia Auicennã consule principẽ medicorũ ca. 12. Fen. sępius iã citatę. Nõ indignũ scitu est quod de Hercule ca. 6. septimi, Naturę animaliũ refert Aristo. Sunt (inqt) & uiri, q nõ nisi fœminã pcreent, & mulieres q̃ nõ nisi marẽ, & cõtra, ut de Hercule fabulant, qui inter duos & septuaginta liberos, fœminã unã tãtummõ genuit. Ad idẽ alia annotabimus ca. 65. infra, ubi de Pandea gente Solinus disserit. d ℭ In annũ octogesimum.) Ex Ply. sumpta sunt ca. 14. li. septimi. Nõ imitant hoc loco Plynius, & Solinus Aristotelẽ, qui nõ octuagesimũ, sed septuagesimũ scribit. Verba eius ex ca. 6. li. septimi naturę aialiũ hęc sunt. Mares plurimi (inqt) ad sexagesimũ gñant, quẽ si excesserit, ad septuagesimũ usq; pcedũt. Etiã quidẽ annos septuaginta nati genuerũt. DE Masinissę senio pter Ply. ca. 14. septimi scribit Val. Max. tit. 14. octaui libri. De nomine aũt filij, quẽ post sextũ & octuagesimũ annũ genuisse dicitur, nõ uti q; exemplaria idẽ retinẽt. Alicubi (ut etiã in secũda ęditione Plyniana tetigit Hermolaus) Methymatnũ, in quibusdã Mechymnũ. Aldus Manutius existimat Methymatũ legi oportere. In uetustioribus codicibus Mathumannũ, uel Mathymanũ scriptũ reperi, Sed bonarũ literarum parua hęc

omnino iactura. QVOD de Catone hic dicit, præter ea, quę ca. 14. septimi scribit Plynius. Lege ad hoc propositũ, Aulũ Gelliũ. ca. 18. tredecimi Noc. Attica. a ℭ Inter duos cõceptus.) Solinus hæc a Plynio cap. 11. septimi. Plynius aũt ab Aristotele ca. 4. septimi Naturę animaliũ/mutuatus est. Quibus locis uterq; uidet mulieris superfetationẽ asserere. Baptista Pius Bononiẽsis de bonis literis optime meritus, acerbe nimis taxat diuũ Augustinũ, q ca. 6. quinti Ciuitatis superfetationẽ negare uidet. Tanta

a inter [a] duos conceptus cũ intercesserit paululũ tẽporis, uterq; residet, sicut [b] in Hercule, & Iphiclo apparuit fratre eius, qui gestati eodẽ onere, interuallis tamẽ, quibus concepti fuerant, nati ui-

b dentur. Et de Proconesia ancilla, quæ e duplici adulterio geminos edidit/utrũq; patri similem. Hic [c] Iphiclus Iolaũ creat, qui Sardiniã ingress⁹,

(inquit Aug.) naturę uis est, ut cũ cõceperit fœmina, deinde alterũ concipere omnino nõ possit. QVid si Astrologi, quos eo loco reprobare nititur, ipsam quoq; superfetationẽ negauerint? insuper dicã Augustinũ locutũ de his, quæ ut in pluribus sic eueniũt. Euenit autem in pluribus, ut gemini, unico coitu procreent. Et ne ita esse negandũ putes, subscripsi Auicẽnæ uerba, cui in his maxie credendũ putãt. In capite de geminorũ causis, & superfetationis. 21. Fen, tertij canonis. Causa geminorũ (inquit) est multitudo spermatis, & diuisio ipsius in duos uentres. Et incolumitas quidẽ duorũ filiorũ etiã geminorũ nõ est plurima, & parũ sunt iter geminos dies plurimi. Ipsi em̃ secũdũ plurimũ fiũt ex coitu uno &c. Fabula pterea est (ut etiã Aristo. confitetur, sic genitos Herculẽ, & Iphiclũ. Nec argumentũ eius fœminę, quę gemino partu, alterũ marito similẽ alterũ adultero genuit, euidens est. Potuit em̃ hoc accidere propter fortem matris imaginationẽ, cũ (ut ait Ply.) Similitudo quidẽ in mente reputatio est. DE ea quę unũ iusto partu, quinq; mensiũ alterũ edidit. Diceret quispiã hoc euenisse, tũ propter defectum uirtutis in matre, tũ ex eo quod duorũ foetuũ uis unius fuerit alterius foetus uirtute efficacior, ut uidelicet alterius substantiã ad se contraxerit. Geminorũ causam lege apud Censorinũ ca. v. de die natali. Et Plutarchũ ca. 10. quinti de placitis philosophorũ, cuius uerba capite tertio ascripsimus circa finẽ. b ℭ Sicut in Hercule, & Iphiclo.) Ex Plynio ca. xi. septimi, & Aristotele ca. 4. septimi naturæ animaliũ. Plura ad præsens propositum Diod. Siculus in principio quinti, & Plautus in Amphitrione. De altero Iphiclo cuius boues Melampus rapuisse memorant, habes apud Propertiũ secũdo libro.

Turpia perpessus uates est uincla Melampus,
Cognitus Iphicli surripuisse boues.

Historiã habes apud Homerũ. xi. & xv. Odisseę. Fuit item Iphiclus alter Philaci, & Clymenes filius, tantę agilitatis, ut super frugis aristas sine offensa curreret. Quidã & immunẽ super maris aquã incessisse produnt. Longus de eo sermo apud Higiniũ ca. 35. secundi Astronomicon, quo loco Phyclo pro Iphiclo passim legitur. Hoc ante Cælius adnotauerat lib. 5. De Proconesia ancilla, quod hic dicit, sumptũ est ex capite. 11. septimi Plynij, & ca. 4. septimi, naturæ animaliũ Aristotelis. c ℭ Hic Iphiclus Iolaũ creat.) Ferunt Herculem ex quinq̃ginta Thespis Atheniensis filiabus, nocte una, quinquaginta filios procreasse, Hos omnes, nouẽ exceptis, duce Iolao nepote, in Sardiniã misisse. Hunc Iolaũ in ea insula urbibus insignibus constructis, totaq; ea insula in potestatẽ redacta, ex suo nomine campestrẽ partem insulæ, quã incoluit, Iolęam, incolas uero Iolaos, uel (ut Solino placet) Iolenses dixisse. In ea rursus insula Dędalo ex Sicilia accersito, deorũ templa, plurimaue, quę ad hominũ felicitatẽ pertinẽt/construxisse. Oraculo insuper responsum, Coloniã ab eo institutã, ꝑpetuã libertatẽ retenturã. INcessitur hoc loco, Solinus, quod alibi hũc ipsum Iolaum nõ Iphiclo, sed Aristęo creatũ dicat. QVid si creat infra ca. 10. exponas. i. regni successorẽ relinquit, instituitq;? In qua significatione sæpe apud Liuiũ, & primæ classis authores/scriptũ reperies. Quod si hæc expositio nõ arriserit/addã/quod ad expositionẽ decimi infra capitis maxime faciat. Id autẽ est huiusmodi. Aiunt Aristęũ uetustissimũ Thebanorũ regẽ fuisse, Apollinis, & Cyrenes Nymphæ filiũ, ac Actæonis patrẽ, Eum post cædẽ filij, oraculo monitũ, in Chiũ insulã nauigasse, ibiq; facto sacrificio, uniuersam Greciã peste laborantẽ/liberasse. Nec diu post, relictis in Chio nepotibus/ad matrẽ Cyrenen in Libyã redijsse. Inde matre Cyrene monente, in Sardiniã nauigasse. Eiusq; insulę amœnitate captũ, insulã cultiorẽ reddidisse. Ex ea tandẽ insula, relicto (ut creditur) Iolao successore, ad alias q̃q; insulas, & tandẽ in Siciliã deuenisse. Hinc eleganter a Syllio bellorũ Punicorũ duodecimo scriptũ est.

Fama est cum laceris Actęon flebile membris/
Supplicium lueret spectatæ in fonte Dianæ.
Attonitum nouitate mali fugisse parentem
Per freta Aristęum, & Sardoos isse recessus,
Cyrenen monstrasse ferunt noua littora matrem.

Ex hac enim historia, nec incuriose mul-

palantes[a] incolarũ animos ad concordiã eblãdi- a
tus. Olbiã, atq; alia Græca oppida extruxit. Iolẽ-
ses ab eo dicti, sepulchro eius templũ addiderũt,
q᷈ imitatus uirtutẽ[b] patrui, malis plurimis Sar-
diniam liberasset. Ante omnia Sobolẽ[c] cogitãti- b
bus sternutatio cauenda est post coitus, ne prius
semen excutiat impulsus repentinus; q̃ penetra-
libus se matris isinuet humor patern⁹. Quod[d] si
naturalis materia hæserit, decimus a cõceptu di- c
es dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet
& capitis iquietudo, & caligine uisus hebetabit.
Ciborũ quoq; fastidiis stomachi claudetur cupi-
do. COnuenit[e] inter omnes corda primũ ex uni- d
uersa carne formari, eaq; in diem quintũ & sexa-
gesimũ crescere, deinde minui. At ex ossibus spi-
nas. Ea[f] propter capitale est, si pars alterutra no-
ceatur. Plane[g] si corpusculũ in marem figuratur,
melior est color grauidis, & pronior paritudo

tum/ut uidet/Solinus fortassis Iolaũ Aristęo creatũ dixit/more ueterũ, qui priores oẽs/patres, posteros uero filios sint soliti nominare. Fratres p̃terea eos etiã nũcupamus, qui uel ex eadẽ gente sunt, uel (ut Hieronymi uerbis utar) de una sunt familia/idest patria, quas Latini (inquit) paternitates interp̃tant. Iphiclus aũt, & Aristęus Thebani/cũ ex Cadmo sint oriũdi, nõ absurde fratres, & eorũ posteri filij nuncupant. Reliqua capite infra/decimo memorabimus. a ℂ Palãtes incolarũ animos.) Vagãtes/oberrãtesq; pecudũ more absq; ratiõis usu. b ℂ Virtutem patrui.) Herculis fratris Iphicli. De gradibus affinitatis est titulus. xi. tricesimio octaui li. Digestorũ, & titul⁹ sextus tertij Institutionum. DE Olbia sæpe Strabo meminit. Stephanus enumerat huius nois urbes nouẽ. c ℂ Sobolẽ cogitãtibus.) Similia reperies apud Ply. ca. 6. septimi. Oscitatio quidẽ (inqt) in enixu letalis est, sicut sternutasse a coitu/abortiuũ. Inter q̃stiones/quæ ad res naturales p̃tinent/Aristoteles & hãc etiã ãnũ dissoluit. Cur in animantiũ genere homo sternutare maxime soleat. Vicesima quęstio Sectionis decimæ. Est et apud Alexãdrum problema. 139. lib. primi. Cur hõ amplius, & crebrius, & uehemẽtius, q̃ cætera aĩalia soleat sternutare. Qm̃ cibo & potione largius, magisq; uarie utitur, & sæpenumero ultra satietatẽ replet. Hinc eñi cũ cibos satis concoq̃re nequeat, multũ spũs ob humoris copiã mouet. Spiritus uero pręsita tenuitate efferẽs se ad cerebrũ, cogit id crebro ad se expellendũ incitari, strepitus itaq; mouet. Qm̃ per nares meatus deniq; arctiores spiritus extrudat uniuersus, quẽadmodũ etiã ad partes inferiores spũs idem euolutus murmur per intestina excitat, & per sedẽ insigni cũ sono excedit, atq; etiã ad superiora enixus ructũ per stomachũ agit, & uocẽ p̃ guttur, & sonitũ, ac tinnitũ per aures. d ℂ Q᷈ si naturalis materia hæserit) Sũpsit hæc Solinus ex Ply. ca. 6. 7. Itẽ ex ca. 3. & 4. 7. naturę aĩaliũ Aristotelis. Extat apud Auicennã ca. xi. 21. Fen. 3. Canonis, q̃ loco abũde explicat, quæ sint cõceptionis signa. Rursus cap. aliud de Embrionis generatiõe, quo ordine, & spatio formet foetus in utero. Elegãter hũc locũ reperies apud Censorinũ cap. 8. de die Natali. Et apud Gelliũ ca. 10. tertij. e ℂ Cõuenit inter oẽs corda primũ.) Sumpsit hoc Solinus ex capitib⁹. 53. decimi & c. 37. 11. naturalis hist. Caij Plynij. Itẽ ab Aristotele cap. 4. tertij de partib⁹ aĩaliũ. Miror dixisse Solinũ inter oẽs cõuenire/corda primũ ex uniuersa carne formari/cũ plures philosophi id ip̃m negẽt, q᷈ ut euidẽs fiat, ascripsi Plutar. uerba de phõrũ placitis. Stoici (inquit) in pleriq; mẽbra simul oĩa absolui putãt. Aristoteles lũbos primũ absolui carinę nauis instar. Alcmeon caput, ut in q̃ principatus est. Medici cor, ut in quo uenarũ, arteriarũq; principiũ. Sũt q maximũ digitũ pedis. Nõ desunt qui umbilicũ dicãt. Cẽsorinus ca. 5. ei⁹ li. quẽ sæpe citauim⁹/hãc ip̃am phõrũ diuersitatẽ explicãs, Empedocles (inqt) quẽ in hoc Aristoteles secutus est/añ oĩa/cor iudicauit increscere/q᷈ hois uitã maxime cõtineat. Hippon uero caput, in q̃ est pricipale cerebrũ. Democrit⁹ aluũ cũ capite, quę plurimi habẽt ex inani. Anaxagoras cerebrũ, unde oẽs sunt sensus. Diogenes Apolloniates ex hũore primũ carnẽ fieri existimauit, tũ ex carne neruos/& ossa/& cęteras p̃tes enasci. At Stoici una totũ infantẽ figurari dixerũt/ut una nascat/alatq;. Ex uerbis Plutar. & Cẽso. apparet nõ uno tm̃ mõ de hac re Aristot. opinatũ. Dicendũ itaq; Ply. & Soli. de prima cordis formatiõe alterã Aristot. sententiã itẽ Medicorũ oim placita secutos esse. f ℂ Ea p̃pter capitale est.) Nõ ab re factũ est, ut capitale sit apud quosdã/eas corpis p̃tes lędere, in quib⁹ uita cõsistat hũana. Scribũt medicorũ quidã/Cor lęsum illico mortẽ trahere. Auicẽna primo Canonis scribit Cor ip̃m primã uirtutũ oim esse radicẽ, ac mẽbris cũctis alijs/suas elargiri uirtutes/quib⁹ mẽbra ipsa nutriunt, & uiuũt, q̃busue cõp̃hendũt & mouẽt. Lege q̃ de corde scribit Arist. ca. 17. 1. naturæ aĩaliũ, & c. 4. 3. de aĩaliũ p̃tibus. Cõp̃endio ea oĩa refert Ply. ca. 37. 11. natural. hist. g ℂ Si corpusculũ

a uteri. Deniq; a [a] quadragesimo die motus, Alter
sexus nonagesimo primū die palpitat: & cōcepta
fœmina gestantis uultū pallore inficit, crura q́q;
præpedit languida tarditate. In utroq; sexu cum
b capilli germinant, incommodū maius est, fitq;
plenilunijs auctior ægritudo, quod tēpus etiam
editis semper nocet. Cū [b] salsiores escas edit gra-
uida, unguiculis caret partus. At cū prope ad ute-
c rum liberandum venerint momēta maturitatis,
enitētis spiritū retinere plurimū cōgruit, quādo-
quidem letali mora oscitatio suspēdit puerperia.
Contra [c] naturā est in pedes ꝓcedere nascentes.
d Quapropter uelut [d] ęgre parti appellant Agrip-
pæ. Ita editi minus prospere uiuūt, & de uita bre
ui æuo decedūt. Deniq; in uno Marco Agrippa
felicitatis exemplū est. Nec tamē usq; eo inoffen-
e sæ, ut nō plura aduersa pertulerit, q̄ secūda. Nāq;
& misera pedum ualetudine, & aperto [e] coniu-
gis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retro-
uersi ortus omen luit. Fœminis ꝑinde est infau-
f sta natiuitas, si concretū uirginale fuerit, quo pa-
cto [f] genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Grac-
chis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberoꝝ.

in marē figuretꝰ.) Melior color marē ferēti, & facilior partus, ait cap. 6. septimi noster Ply. Magna ex ꝑte (inquit cap. 4. septimi naturę animaliū Aristoteles) quę marē ferūt/facilius exigūt/minusq; pallēt. &c. a ℭ A quadragesimo die.) Ex Plynio mutuatus hæc ca. 6. lib. 7. Aristotelis uerba sunt ex ca. 3. septimi naturæ animaliū. Mares foetus (inquit) magna ex parte circa quadragesimū diē, dextro potius latere mouent, fœminæ sinistro circiter nonagesimū. Nihil tamē in his affirmari licet. &c. b. ℭ Cū falsiores escas.) A Plynio Solinus ca. 6. septimi, Plynius ab Aristotele cap. 4. septimi naturę animaliū hāc particulā huic loco inseruit. Aesculentoꝝ etiā (inquit Aristoteles) quæ mater comederit/sæpe gerulus uenit in lucē. Et si sale immodice usus est, ipse sine unguibus nascitꝰ. c. ℭ Cōtra naturā est in pedes ꝓcedere.) Nihil est, quod ad huius loci expositionē pertineat, quod nō eleganter explicet Ply. ca. 8. li. 7. Ascribā tñ Aristotelis ex. 8. cap. lib. 7. naturæ animaliū uerba/ quę ad hūc locū maxime congruūt. Situs in utero quadrupedum omniū (inquit) extēsus est, expedū aūt obliquus/ ut piscium. Bipedum uero inflexus, cōtractusq;, ut auiū. Homo etiam in semet cōglobatus sic gestatur/ut nasum inter genua, oculos suꝑ genua: aures extra genua/habeat. Oibus æque animātibus caput primū superius est, sed cū creuerint, & iam exitū appetāt, deorsum deducitur. Ita fit ut omnibus partꝰ scd'm naturā in caput, contra naturam in pedes, aut in flexo, circumactoq; corpore agatur. Auicenna secūda Fen tertij Canonis, Accidere ait partui in pedes nasci, propter debilitatem eiꝰ, q nascitꝰ. Ritu naturæ (inq̄t) capite hominē gigni mos est, pedibus ferri. d ℭ Aegre partus.) Auli Gellij uerba ex cap. 16. sexudecimi Noctiū Atticarū, ex. M. Varronis sententia huic loco subscripsi, q̄d docta simul, & elegantia sint. Quoꝝ (inquit) in nascendo nō caput, sed pedes primi extiterāt, q partꝰ difficillimus, ægerrimusq; habetur. Agrippę appellati uocabulo ab ægritudine, & pedibus. Confixos esse aūt pueros in utero Varro dicit capite in fine nixos, sursum pedibus elatis, nō ut hominis natura est, sed ut arboris. Nam pedes, cruraq;/arboris appellat ramos. Caput stirpem, atq; caudicē. Quando igitur (inquit) contra naturā forte conuersi in pedes, brachijs plerūq; diductis retineri solent, ægriusq; tunc mulieres enitunē. Huius periculi deprecādi gratia aræ statutæ sunt Romę duabus Carmētibus, quarum altera Postuerta nominata est, Prosa altera, a recti, peruersiq; partus, & potestate, & nomine. e ℭ Aperto coniugis adulterio.) Iuliā Augusti filiā intelligit. Hanc enim M. Agrippa uxorē duxit, exq; ea quinq; liberos sustulit. Mares tres, Caiū, Luciū, Agrippā. Filias rursus duas, Iuliā, & Agrippinā. Lege Suetoniū tit. 63. 65. in uita Cæsaris Augusti. DE Iulia filia, & altera Augusti nepte, proximo capite pauca annotauimus. Ex Agrippina/Nero Imperator omniū bipedū sęuissimus, & toto principatu suo (ut inquit Plynius) hostis generis humani. Hunc Neronē etiā in pedes natū, mater eius Agrippina prodidit. DE. M. Agrippa passim omnes. Liuius, Seneca, Plutar. Ply. Sueto. Virg. 8. Aeney. Hora. 1. Carminū. Item reliqui. f ℭ Genitalia fuere Corneliæ.) Quasdā (inquit ca. 16. septimi Caius Plynius) cōcreto genitali gigni infausto omine, Cornelia Gracchorum mater inditio est. De hac Cornelia ob eius moꝝ prestantiā plena sunt historicoꝝ uolumina. Annotatu digna Senecæ uerba sūt, De consolatione

Rursus [a] necatis matribus, ortus est auspicatior, sicut Scipio African⁹ prior: qui defuncta matre, qđ excisus utero in diem uenerat, primus Romanorũ Cęsar dictus est. E geminis si [b] remanẽte altero, alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui legitime natus est, Vopiscus nominatur. [c] Quidam etiã cũ dentibus nascunť, ut Cneus Papyri⁹ Carbo, & M. Curius Dentatus ob id cognominatus. Quidam uice dentiũ cõtinui ossis armantur soliditate, qualẽ filiũ Bityniorum rex [d] Prusias habuit. Ipsum dentiũ numerũ discernit qualitas sexus, cũ in uiris plures sint, in fœminis pauciores. Quos [e] κυνόδοντας uocant. Et quibus gemini prodeunt a dextra parte, fortunæ blandimenta promittũt. Quibus a læua, uersa uice. [f] Nascentium uox prima uagitus est. Lętitiæ enim sensus differtur in quadragesimũ diem. Itaq; unũ nouimus eadem hora risisse, qua erat natus, scilicet

a b c d. e

ad Mariũ sic scribentis. Ex una tibi duas Cornelias dabo, Scipionis filiã, Gracchorũ matrẽ. Duodecĩ illa partus, totidẽ funeribus recognouit. T. Gracchũ, & G. quos etiã quidã bonos uiros negauerit, magno fatebitur, & occisos uidit, & insepultos. Consolantibus tamẽ, miseramq; dicentibus. Nunq̃ (inqt) nõ felicẽ me dicã, quæ Gracchos peperi. DE Gracchis huius Cornelię filijs, multa annotauimus capitibus, 13. 14. 15. libri tertij apud Florum. a ❡ Rursus necatis matribus.) Verba Plynij apponã ex ca. 9. septimi naturalis historiæ, ut notũ sit fuerit ne Solin⁹ in hac quoq; parte, sententiã eius, quẽ in locis ferme omnibus imitari conatur, assecut⁹, nec ne. Auspicatius enecta parente gignũtur. Sicut Scipio Africanus prior natus. Primusq; Cæsar, a cæso matris utero dictus, qua de causa Cęsones appellati. &cet. Hermolaus annotat, si uerba, primusq; ad Africanũ referas. Contradicũt historiæ (inquit) propterea q᷑ ante bellũ Sammitum. Claudius quidam, Cæsar appellabať. &c. Alij contendũt uerba Plynij sic legi oportere. Sicut Scipio Africanus prior, nat⁹ s. est enecta parẽte. Prim⁹q; Cęsar a cęso matris utero dictus, ita ut particula, primusq; &c. nõ ad Scipionem, sed ad Claudiũ illũ, qui ante bellũ Sãnitũ floruit, sit referẽda. Hinc affirmãt, Solinũ perperam, in hoc loco, Plynij uerba, accepisse. QVid si Solini uerba sic ordines? Scipio Affricanus, primus Romanorũ, id est, qui inter Romanos duces obtinuit excellentiæ principatũ, Cæsar dictus est. Posses & sic accipere, ut Scipio prior, primus Romanorũ sit dictus Cæsar a cęso matris utero, Claudius autem ille, ante eum, Cæsar utiq; fuerit appellatus, nõ quidẽ a cęso matris utero, sed a Cæsarie, quod s. cum Cæsarie natus fuerit. Nam & hac quoq; nomenclatura, authore Festo, Cæsares nominanť. Hæc monendi tantũ causa dicta uolumus. Nõ laudo eos, qui uerba nobiliũ authorũ, in partem solcãt peiorem accipere. ADnotandũ sanc Iuliũ Cæsarem nequaq̃ natũ matris cęso utero, cũ is Gallicũ bellum gerens, matrem Aureliã amiserit, pater præterea Cæsaris dictatoris. C. Plynio ca. 53. septimi id asserente, etiã Cæsar cognominatus est. ORtũ prioris Scipionis cęso Pomponię matris utero canit Syllius. 13. Punicorũ bellorũ libro.

Excipit his mater, nulloso nate labores. &c. b ❡ E geminis si remanente.) Ex Plynio ca. 10. septimi sumptũ totũ. Vopiscus (inquit Nonius) qui ex duobus conceptis, uno abortu excluso, ad partum legitimũ deducitur. c ❡ Quidã etiã cũ dentibus nascunť.) Omnia ex capite sedecimo septimi Plynij transtulit hæc Solinus. Si plura de dentiũ origine, natura, numero, necessitate &c. expetis, adeas Philosophorũ principẽ Aristotelẽ ca. 3. sęcundi naturæ animaliũ, ca. ultimo quinti de generatiõe animaliũ. Multa in pblematibus, decima, & 34. sectionibus. Extat caput copiosum, & doctũ, prima Fen, primi Canonis Auicennæ, cuius titulus de Anotomia dentiũ ascriptus est. Albertus hos imitatus ultimo capite decimonono de animalibus uolumine. DE Cneo Papyrio Ply. ca. 16. lib. septimi. Val. Max. tit. secundo, lib. septimi. DE Curio Dentato, Liuius quartodecimo ab urbe condita. Valer. Maxi. tit. 5. li. quarti. Gesta huius recenset cõpendio more suo Plynius Cecilius de uiris illustribus ca. 33. Itẽ L. Florus ca. 15. lib. primi. d ❡ Rex Prusias.) Ex Plynio ca. 16. lib. septimi. Prusiæ regis Bithyniæ filius (inquit Max. Valerius libro. 1.) eodẽ nomine, quo pater, pro superiori ordine dentiũ unũ os æqualiter extentũ habuit, nec ad speciẽ deforme, nec ad usum ulla ex parte incommodũ. e ❡ κυνόδοντας.) id est caninos dentes. κύνωρ enim græce, latine canis, ὀδούς dens, a uerbo ἔδω, quod cõmedo significat. f ❡ Nascentiũ uox prima uagitus est.) Ex prologo septimi Plynij sumptum hoc. Veteres Romani inter cæteros, deũ quẽpiam coluerunt, Vaticanũ nomine, penes quẽ essent uocis humanæ initia, quoniam

pueri simulatq; parti sunt, eam primã uocẽ edunt, quæ prima in Vaticano syllaba est, idcircoq; uagire dicitur, exprimente uerbo sonũ uocis recentis. Gellius ex Varronis sentẽtia ca. 17. decimisexti Noct. Atticarũ. SED cur pueri statim, ut ex utero parentis in lucem uenerũt, plorare incipiant? Quoniã (inquit Alexander in quæstionibus) sensum iam, & naturã alienã sibi experiunt. Quippe qui ex corpore calido, & molli, quo continebantur, ad aerem frigidum prodeant. Fortasse uel luce ipsa perculsi,

a Zoroastrem [a] mox optimarum artium peritissimũ. At [b] Crassus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunq̃ [c] riserit Agelastos cognominabatur. Inter [d] alia Socratis magna, præclarum illud est, q in eodem uultus tenore etiã aduersis interpellantibus pstitit. Heraclitus, & Diogenes Cynicus nihil unq̃ de rigore animi remiserunt, calcatisq; turbinibus fortuitorũ aduersũ omnẽ dolorem, uel miseriã uniformi durauere.

b contristari, uociferariq; incipiunt. Haud enim illi audiẽdi sunt, qui animũ dicunt, quod amisso cœlesti domicilio, corpus in habitare terrenũ occœpit, idcirco infantẽ cogere dolere, atq; plorare. Epycurei (ut Lactãt. Fir. retulit) q̃runt hoiẽs nimis imbecillum, & fragilẽ nasci, q̃ cætera animalia nascunt, quæ ut sunt edita ex utero protinus in pedes suos erigi, & gestire discursibus, statimq; aeri tolleran do idonea esse, q̃ in lucem naturalibus instrumentis munita processerint. Hominem, contra, nudum, & inermem tanquã ex naufragio in huius uitæ miserias proijci, & expelli. Qui neq; mouere se loco ubi effusus est possit, nec alimentũ lactis appetere, nec iniuriam temporis ferre. Itaq; naturã nõ matrem esse humani generis, sed nouercã, quæ cum mutis se tam liberaliter gesserit, hominẽ uero sic effuderit, ut inops, & infirmus, & omni auxilio indigens, nihil aliud possit, q̃ fragilitatis suæ conditionẽ ploratu, ac fletibus ominari, scilicet (ut canit Lucretius,)

Cui tantum in uita restet transire malorum.

a ℂ Zoroastrem.) Hunc Zoroastrem Berosus ait in tertio fuisse Noe filiũ, eum scilicet, quẽ scriptura Cham nominat. Ex Ply. ca. 16. septimi, & capite primo tricesimi, sumpta sunt hæc omnia. Ad hunc locũ maxime faciunt Diui Augustini uerba ex. 14. ca. uicesimi primi de sancta ciuitate libri. Quis (inquit) non exhorreat, & mori eligat, si ei proponatur aut mors perpetienda, aut rursus infantia? Quæ quidẽ non a risu, sed a fletu ordit̃ hanc lucem, quo quid malorũ ingressa sit nesciens, pphetat quodammodo. Solum quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstruosus risus ille protendit. Nam magicarũ artium fuisse perhibetur inuentor. Quæ quidẽ illi, nec ad psentis uitæ uanã felicitatem cõtra suos inimicos prodesse potuerunt. A Nino quippe rege Assyriorũ, cũ esset ipse Bactrianorũ rex, bello superatus est. Lege quæ scribunt Iustinus in principio, & Diod. Siculus lib. 3. Infantes (inquit Arist. ca. 10. septimi naturæ animaliũ) primis quadraginta diebus neq; rident cum uigilant, neq; lachrimant, sed noctu, & per quietem utrumq; interdũ faciũt &c. SCribit Auicenna uicesima prima Fen tertij Canonis, qd cũ nascit̃ infans nondum cõprehensi sunt in eo somnus, & expergefactio. Cum aũt hæc ei aduensũt, post q̃draginta dies tandem ridet. b ℂ Crassus auus eius.) Ferunt Crassũ, auũ Crassi in Parthis intercepti, nunq̃ risisse. Ob id ἀγέλαστον uocatum, sicuti nec fleuisse multos. Socratẽ clarũ sapientia eodẽ semp uisum uultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorẽ quendã, toruitatẽq; naturæ, durã & inflexibilẽ, affectusq; humanos adimit, quales ἀπαθεῖς Græci uocant. Multos eius generis expertis, quodq; mirum sit authores maximæ sapiẽtiæ, Diogenẽ Cynicũ, Pyrrhonẽ, Heraclitũ, Timonẽ. Hũc quidẽ etiã in totius odiũ generis hũani euectũ. Sed hæc parua naturæ insignia in multis uaria cognoscunt, ut in Antonia Drusi, nũq̃ expuisse. In Pomponio consulari poeta nunq̃ ructasse, ex Plynio ca. 19. lib. septimi. c ℂ Nunq̃ riserit.) Quod semel tantũ, aut rarissime contingit, perinde habet, tanq̃ si nũq̃ cõtigisset. M. Cice. tertio Tuscu. quæst. ex Lucilij poetæ sententia, scribit hunc M. Crassum semel in omni uita risisse. Nec uero (inqt) eadẽ Socratis frõs, quæ M. Crassi illius ueteris, quẽ semel, ait in omi uita risisse Lucilius, sed tranquilla, & serena. Eiusdẽ Ciceronis uerba sunt ex fine quinti lib. de finibus Bo. & Ma. An hæc (inquit) in toto. M. Crasso, quẽ semel ait in uita risisse Lucilius nõ cõtingit, ut ea re minus Agelastus, ut ait idẽ, uocaret. Hæc ℂ tero. Contigit aliqñ, ut Crassus hic asinũ carduũ cõspexerit comedentẽ, eã ob rẽ dixisse ferũ. Similẽ habẽt labra lactucã, qd posteris in puerbiũ abijt. Eo faceto, ac festino sermone (qd nunq̃ antea expertus fuerat) in risum tandẽ dicit̃ resolutus. Quia igit̃, nunq̃, uel semel tm̃ riserit ἀγέλαστος, id est, mœstus, sine risu, uel si uerbũ uerbo reddas, irrisibilis. Eadẽ reperies apud Macrobiũ secũdo Saturnaliũ libro. Si qs (ut refert Ply.) liene amiserit, uel p uulnus exemerit, tradũt adimi risũ simul homini. Produũt qdã ioci intẽperantiã, lienis cõstare magnitudine. IN Bactris, & circa Borysthenẽ amnẽ, herbã Gelothophyllida (q̃si risifoliũ dicas) aiunt puenire. Ea si bibatur cũ myrrha, & uino, ridendi finẽ nõ fieri, ni potis nucleis pineæ nucis, cũ pipere, & melle in uino palmeo, author. 24. uolumine Caius Plynius. d ℂ Inter alia Socratis.) Neminẽ fere, nobiliã

proposito. Pomponiũ Poetam consularẽ uirũ nunq̃ ructasse habetur inter exempla. Antoniã Drusi nunq̃ spuisse percelebre est. NOnnullos nasci accepimus concretis ossibus, cosque[a] neque sudare consuescere, neque sitire, qualis Syracusanus[b] fert Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex Olympico certamine Pancratij coronã reportauit, eiusque ossa deprehensa sunt medullas nõ habere. Maximã uiriũ substantiã neruos facere certissimũ est, quãtoque fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis annotauit Tritanũ[c] gladiatorem natura Sannitem fuisse, qui & rectis, & transuersis neruis non modo crate pectoris, sed & manibus cancellatis, & brachijs omnes aduersarios leui tactu, ac pene securis congressionibus uicerit. Eius filium militem Cnei Pompeij pari modo natum ita spreuisse hostem prouocantem, ut inermi cũ

scriptorũ reperies, qui nõ summis laudibus Socratis constantiã celebrauerit. Hinc M. Cice. tertio Tuscula. quæst. libro. Hic est enĩ (inquit) uultus semper idẽ, quẽ dicit Xantippe prædicare solita in uiro suo fuisse Socrate, eodẽ uultu semper se uidisse exeuntem illũ domo, & reuertentẽ. Et primo Offitiorũ. Nã (inquit) ut aduersas res, sic secundas immoderate ferre, leuitatis est. Præclara itaque est æquabilitas in omni uita, & idẽ semper uultus, eademque frons, ut de Socrate, idẽ de C. quoque Lælio accepimus. Illam (inquit Epistola. 104. Seneca) mirabilẽ laudẽ, & singularẽ usque ad extremũ, nec hilariorẽ quisquã, nec tristiorẽ Socratem uidit. Aequalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. Quantę sit consuetudo efficacię ex Socrate ipso licet perpendere. Hũc enim pertinaci statu, stare solitum a summo lucis ortu, ad solem alterum orientem, incõniuentẽ, immobilem, ijsdem in uestigijs ex ore, atque oculis eundẽ in locũ directis cogitabundũ, tanquã quodã secessu mentis, atque animi facto a corpore. De eo Phauorinũ philosophũ solitũ dicere accepimus. ἐξ ἡλίου ἐς ἥλιον ἑστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων. i. ex sole ad solem stetit erectior arboribus. Erat Socrati philosopho Xantippe uxor morosa nimiũ, & (ut fieri solet) uiro suo molesta plurimũ. Huius Xantippes in maritũ intemperiẽ olim Alcibiades demiratus, Socratẽ rogat, quęnã foret ratio, ut mulierem tam acerbã domo nõ extruderet. Quin (inquit Socrates) cum illam domi talem perpetior, insuesco, & exerceor, ut cæterorum quoque foris petulantiam, & iniuriã facilius feram. Hęc ex Gellianis noctibus excerpsimus. De reliquis, Diogenes, Valerius, Lactantius, item reliqui. Inferam huic loco, quod ad laudes Socratis maxime pertinet, Cicero. ex quarto Tusc. quęst. libro uerba. Qui natura (inquit) dicũtur iracũdi, aut misericordes, aut inuidi, aut tale quid, hi sunt eiusmodi constituti quasi mala ualitudine animi sanabiles tamẽ, ut socrates dicitur, cum multa inconuentu uitia collegisset in eũ Zopyrus, qui se naturã cuiusque ex forma perspicere profitebatur, derisus est a cæteris, qui illa in Socrate uitia non agnoscerent. Ab ipso aũt Socrate subleuatus est, cum illa sibi signa inesse, sed ratione a se deiecta diceret. a ℭ Neque sudare, neque sitire.) Ex Ply. ca. 18. septimi nat. hist. Demophon Alexãdri præfectus ad umbram calefiebat, sole uero rigebat. Rursus Andron Argiuus, ut ait Aristo. per arida Lybiæ loca absque potu iter agebat. Extat sectio secunda problematum Aristotelis, de his quæ ad sudorẽ pertinẽt. b ℭ Syracusanus Lygdamus.) Plures fuerunt Lygdami Tybullus secũda tertij. Propertius sexta tertij, & octaua quarti. Luca. in. 3. Strabo li. 1. De quo aũt Solinus loquatur, nihil ad præsens certũ habeo, forte is est, quẽ Val. Max. ti. 12. li. noni Polydamũ uocat, quẽ Athletã fuisse ait. Is tẽpestate in speluncã subire coactus nimio, & subito incursu aquæ labefactata ea, ac ruẽte, cęteris comitibus fuga periculũ egressis, solus restitit, tanq̃ humeris suis totius ruinæ molem sustẽtaturus potentiore, sed põdere omni corpore hũano pressus hymbribus, petitã latebrã dementis facti, sepulchrũ habuit. PAncratiũ genus certaminis, cõpactũ nomẽ ἀπὸ τοῦ παντός, & κράτος. i. omni robore, quod in genere certandi robur omne aduocaret. Fit de eo mentio ti. 2. noni digest. lege septima. Inde sumptũ adagiũ apud Plautũ in Bacchidibus. Pancratice, atque Athletice, de eo qui fortiter, & ualenter quippiã aggreditur. Arist. ca. 6. secũdi de partibus animaliũ, & Plynius ca. 37. undecimi, docẽt, in quibus medulla nulla, aut perexigua sit. DE neruis in quibus maxie consistũt uires, Plynius ca. 37. undecimi, & Aristo. ca. 5. tertij naturę animaliũ. In prouerbiũ abijt. Totis neruis incũbere, cũ scilicet conatũ summũ significare uolumus, Ouid. pria tertij de Põto. Pectore te toto, cũctisque incũbere neruis. c ℭ Tritanum.)

num.) Ex Ply. ca. 20. septimi. Tritanũ (inquit) in gladiatorio ludo Sannitiũ armatura celebrẽ, filiũq; eiꝰ militẽ Magni Pompeij, & rectos, & trãsuersos cãcellatim toto corpore habuisse neruos, in brachijs etiã manibusq;, author est Varro, prodigiosa uiriũ elatione. Atq; etiã hostẽ ab prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito superatũ, & postremo correptũ in castra trãslatũ. De eo citat authores Hermolaus ca. eodẽ Plynianarũ castiga. a ℭ Milo Crotoniates.) Milo Crotoniates Diotimi (ut ait Pausanias) filius tantę fortitudinis fuisse narrat, ut ictu unico nudæ manus taurũ perimeret, peremptum die uno solus absumeret. Punicũ insuper malum manu apprehensum, tã arcte tenebat, ut nemo extorquere illi idipsum posset. Is cũ semel constitisset, nemo eũ e uestigio educebat. Olympicorũ sexies, Pythiorũ certaminũ septies uictor fuit. Post hęc, plurimaq; alia ab eo fortiter gesta, cum ob senium an solitas uires amisisset omnes, experiri uellet, querneũ immissis in rimã digitis diducere conatus est, fecissetq; forsitan, nisi ante perfectũ conatus sui opus, manus lassasset. Sicq; cũ truncus in naturæ suę uim redisset, Milo (heu humana imbecillitas) affixus manibus, feris dilaniandũ pbuit. Tanta fuit huiꝰ fortitudinis fama, ut apud Darium Persarũ regem celebre Milonis luctatoris nomen esset, author Herodotus in Thalia. b ℭ Elogium extat.) Virtutis suę testificatio. In Olympijs Milonis huius æneam statuã, in fortitudinis eius signũ ueteres posuerũt. Erat aũt huiusmodi. Milo sup discũ positus, simul uinctis pedibus inniti uidet. Sinistra aũt malũ Punicũ tenet, dextræ autem manus digiti recti, & rigentibus similes apparent. Quid aũt hæc significarẽt, exposuit Apollonius Tyanæus cũ in Olympijs esset, author Philostratus lib. 4. uitæ Apollonij. In ea statua Elogium scriptũ fuisse creditur. VICTOR ILLE OMNIVM CERTAMINVM OBIIT. Ab hoc Milone ferũt natũ adagiũ hoc. ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς. Alius hic Hercules. Cũ eñ experimẽto pcepisset Titormũ quendã se longe fortiorẽ, ob hoc plurimũ demiratus, ad coelũ manus erigens, hæc dixisse ferẽ. ὦ ζεῦ, ἔφη, μὴ τοῦ τὸν ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας. O Iuppiter, inquit, nũ alterũ Herculẽ nobis seminasti? Historiã refert Cælius, 11. Antiq. lect. libro, ca. 69. c ℭ Alectoria usum.) Ex Ply. hæc ca. 10. tricesimiseptimi Naturalis historię. Sũptũ nomẽ a gallo Gallinaceo, in cuius uentriculis inuenitẽ hic lapis, ἀλέκτορα enim Græci gallũ dicũt. d ℭ Tarqnij Superbi tẽporibus enituit.) Manifestus error in Gellianis noctibus ca. 16. 15. quo loco recenset esse scriptũ in Cronicis Olympiade prima, Milonẽ hũc coronatũ fuisse, cũ constet Tarquiniũ Supbũ anno 4. Olympiadis primæ & sexagesimæ principatũ inijsse. Dionysius 4. antiq. Romanarũ libro. Præterea floruit sub Dario quarto Persarũ rege, ut ex citato Herodoti loco cõstat. Darius aũt is ex Eusebio, & reliquis, tẽpore Tarquinij Superbi, Persarũ tenuit principatũ. Asserit rursus Strabo lib. 16. Milonẽ fuisse Pythagorę discipulũ. Pythagoras aũt eiusdẽ Tarquinij floruit temporibus, ut etiã ex ca. 21. infra patet. SVnt aliquot uetusta Solini exẽplaria, quæ eũ Prisci Tarquinij enituisse, habeant. Forte legendũ, Prisci Tarquinij, & Superbi tẽporibus, pter quædã exemplaria, in quibus scriptũ est, Prisci Tarquinij Superbi temporibus.

a dextra superaret, & captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonẽ ª quoq; Crotoniensem ferunt egisse omnia supra q̃ homo ualet. De quo etiã hoc proditur, qđ ictu nudæ manus, taurũ fecit uictimã, eumq; solidũ, qua mactauerat die, absumpsit solus non grauatus. Super
b hoc nihil dubiũ. Nã factũ Elogiũ [b] extat. Victor ille omniũ certaminũ obijt. SAne [c] Alectorius
c traditur lapis, qui Crystallina specie in modum fabæ, gallinaceorũ uentriculis inuenitur, aptus (ut dicunt) prælіantibus. Milo porro [b] Tarquinij Superbi temporibus enituit.

DE SIMILITVDINE FORMAE. Deq; corporũ quorundã proceritate. De mensura hominis. Nec non defunctorum pudore.

CAP. V.

e IAM [e] uero qui deflexũ animũ referat ad siĩtudinũ causas, q̃ntũ sit artificis naturæ

IAM uero.) Aristo. similia ea esse dicit, quorũ sit q̃litas una, qđ de unitate cõmuni, & impfecta intelligendũ est. Ex quo infert doctor Subtilis nõ esse nisi imperfectã extra deũ similitudinẽ, qđ eius pximũ fundamentũ imperfectũ sit, & non unitate numerali unũ. Qui de natura animaliũ scripserunt, non paucas conati sunt reddere ratiões, cur sint filij parentibus, in toto, ũel parte similes, uel dissimiles. Plynius capite duodecimo septimi, unde hæc Solinus mutuatꝰ est, has refert causas. Similitudinũ

(inquit) in mente reputatio est, & in qua credant multa fortuita pollere, uisus, auditus, memoriaq; haustæ imagines ab ipso concepit. Cogitatio etiã utriuslibet animo subito transuolans affingere similitudinẽ, aut miscere existimat. Ideoq; plures in homine, q̃ in cæteris omnibus animalibus differentiæ, quõ uelocitas cogitationũ, animi celeritas, & ingenij uarietas, multiformes notas imprimit, cũ cæteris animantibus immobiles sint animi, & similes omnibus, singulisq; in suo cuiq; genere.

ingenium, deprehendet. Interdũ [a] enim ad gen⁹ spectant, & per sobolem in familias transitus faciunt. Sicut plerumq; paruuli modo neuos, modo cicatrices, modo qualescumq; originis suæ notas ferunt. Vt in Lepidis, quorum tres, interuulsa tamen serie ex eadem domo obducto membrana oculo, similes geniti reperiuntur. a. b

Nõ diuersa multũ reperies apud Val. Maximũ cap. 15. libri noni, in principio. Quid philosophi sint, de hac materia opinati refert Plutar. 5. de placitis philosophorum libro. Empedocles (inquit) similitudines fieri corporũ semine inualescente, dissimilitudines uero seminali calore in uaporem euanido. Parmenides cũ a dextra uuluæ parte foetus editur, patrẽ referre, cũ uero ab læua matrẽ. Stoici toto corpore, atq; ab anima semina ꝓdire. Vnde & similaritates affingere figuras, formasq; ijsdem ex generibus, haud secus, atq; pictorem ijsdẽ ex pigmentis effigiẽ facientem eius, quẽ imitari studet. Cęterũ emittere mulierem etiãnũ semina. Quod si euicerit mulieris semen, partũ mulierẽ referre, sin uiri, uirum. Medicorũ plerisq; fortuitu, & temere, prout refrixerit, tũ uiri, tũ mulieris semen, parentibus nasci dissimiles pueros. Empedocles uiso sub conceptũ oblato informari infantem. Etenim mulieres simulachra sępiuscule, statuasq; in delicijs habuisse, similesq; ijs partus enixas. Stoici concordiã mẽtis, & radiorũ, atq; imaginũ sub defluuiorũ insinuationes, fieri parentũ, prolisq; similitudines. Eleganter explicat hæc Censorinus ca. 5. libri, quẽ de die natali inscripsit. Multa; Auicenna uicesima prima Fen tertij Canonis. Et Lactan. ca. 12. de opificio dei. Multis carminibus canit hoc Lucretius lib. quarto de rerũ natura, cuius uersus mox ascribemus. QVæstio scitu dignissima, cur. s. proles cæterorũ animantiũ magis q̃ hominis, suis parentibus similẽ gerit naturã; An q̃ homo uago, narioq; plurimũ animo in coitu est? Pro ut autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita part⁹ euariant. Cætera uero animantia omnia, aut certe plurima rei tantũ ipsi intendũt, totaq; sese Veneri dedunt. Adde quod ob eã auiditatẽ minime repleri, magna ex parte patiuntur. Ex Aristo. decima ꝓblematum sectione. Quæstio rursus alia. Cur plerisq; stulti (nã hæc quoq; ad animũ transferunt) liberos prudentissimos procreauerunt? Quod homines stultiores (inquit primo problematũ Alexander) cũ concumbũt, totos libidini sese dedũt. Itaq; animo penitus in corporis concreationẽ demerso, astrictoq; rei tantũ Venereæ semen uires optimas, tũ rationales, tũ naturales ademptũ perfluit, crearq; perinde hominẽ prudentiorẽ. At homines prudentes, & docti, semper aliquid uel honesti, uel utilis animo complectunt, ne in ipso quidẽ Venereo coitu omnino a rerũ studio desistũt. Itaq; animo remissiori profluẽs semen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio potest, cur homines stulti, atq; indocti, filios robustos maxime procreant. Prudentes, & docti imbecillos. Extat de hac ipsa re Titulus quintus libri tertij, apud Maximũ Valerium. a ℭ Interdũ enim ad genus.) Aristot. ca. 6. septimi Naturæ animaliũ sic ait. Similes etiã aliqui parentibus, aut auis, suisq; maioribus generantur. Aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiã uel post plures eiusdem prosapię, ut in Sicilia eius, quę adulteriũ cũ Aethiope cõmiserat, filia nõ colorẽ patris Aethiopis retulit, sed qui natus ex hac est, is auũ Aethiopẽ regenerauit. Foeminę magna ex parte matri, mares patri ꝓueniũt similes. &c. Eadẽ repies. c. 12. septimi, apud Ply. Hæc elegãter a Lucretio lib. quarto referunt, cum inquit.

Quare etiã atq; etiã (ut dico) est cõmunis uoluptas, Et cõmiscendo cũ semen forte uirili
Foemineum mulsit subita ui, corripuitq; Diuersi cupide summis ex uiribus tendũt.
Tum similes matrum materno semine fiunt,
Vt patribus patrio, sed quos utriusq; figuræ
Esse uides mistim miscenteis muita parentum
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt,
Semina cum Veneris stimulis excita per artus
Obuia conflixit conspirans mutuus ardor,
Et neq; utrum superauit eorum, nec superatumst,
Fit quoq; ut interdum similes existere auorum
Possint, & referant proauorum sępe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta suo cælant in corpore sæpe parentes,

Quae patribus patres tradunt a stirpe profecta,
Maioremq; refert uoltus, uocesq;, comasq;,
Fiunt, q̃ facies, & corpora, membraq; nobis.
Maternoq; mares existunt corpore Creti. &c̃.

Inde Venus uaria producit sorte figuras.
Quandoquidẽ nihilo magis haec a semine certo
Et muliebre oritur. patrio de semine saeclum,

a Velut [a] in Byzantino nobili poeta, qui cum ma-
trem haberet adulterio ex Aethiopae conceptã,
quae cum nihil patri cõparandũ reddidisset, ipse
in Aethiopem auũ regenerauit. Sed hoc minus
b mirũ, si respiciamus ad ea, quę spectata sunt inter
externos. Regem [b] Antiochũ Arthemon quidã
ex plebe Syriaca, sic facie aemula mentiebatur, ut
postmodũ Laodice uxor regia, obiecto popu-
c pulari [c] isto, tamdiu dissimulauerit defunctũ ma
ritũ, quoad ex arbitratu eius, regni successor or-
dinaretur. Inter Cn. [d] Pompeiũ, &. C. Vibiũ hu-
mili loco natũ, tantus error extitit de paribus li-
d niamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomi-
ne, Pompeiũ Vibij uocabulo cognominarent.
Oratorem Lucium [e] Planeũ, Rubrius Histrio sic
impleuit, ut & ipse Planeus a populo uocaretur,
e Armentarius [f] Mirmillo, & Cassius Seuerus o-
rator, ita se mutuo reddiderũt, ut siquando pa-
riter uiderent, dignosci non possent, nisi disere-
pãtiã habitus indicaret. Marcus [g] Messala Cen-
f sorius, & Menogenes, ex fece uulgari/ hoc fue-
runt uterq;, qd' singuli, nec aliũ Messalã, q̃ Me-
nogenẽ, nec aliũ Menogenẽ, q̃ Messalã putaue-
runt. Piscator [h] ex Sicilia, Proconsuli Surae p̃ter
g alia rictu oris cõparabatur, ita in eodẽ uocis im-
pedimẽto, & tarditate sono linguae naturalibus
offendiculis congruebant. Interdum uero non
mõ in externos, sed etiã inter cõductos ex diuer-

a ℭ Vel ut in Byzantio nobilis poeta.) In oĩbus Solini uetustis exemplaribus, quae uidere potuimus, scriptum est. In Bizantino nobili pugile. Ply. autem ait, indubitatũ exẽplũ est, Nicei nobilis poetę Byzantij geniti. Aristo. (ut mox retulimus) in Sicilia id ipsum factũ scribit. b ℭ Regem Antiochũ Artemõ ex plebe Syriaca.) Vetusta ferme oĩa Solini exemplaria, Artemõ habẽt. Plyniana, Arteon. Antiocho regi Syriae (inqt) e plebe nomine Arteon in tantũ similis fuit, ut Laodice coniunx regia, necato iã Antiocho munus per eũ cõmẽdationis, regniq; successionis p̃egerit. Apud Val. Max. tit. 15. Iunoni, nõ Artemon, sed Artenio legitur. Itẽ nõ ex plebe Syriaca, sed unus (inquit) ex aequalibus & ipse regiae stirpis nomine Artenio, regi Antiocho p̃q̃similis fuisse traditur. Lectori & haec pensitãda reliquim⁹. DE morte regis Antiochi nõ usquaq; cõuenerũt authores. Ply. minor dicit eũ ultra Taurũ montẽ a L. Scipione relegatũ, a sodalibus, quos in cõuiuio temulẽt⁹ pulsauerat, fuisse perẽptũ. Iustinus aũt lib. 32. asserit incolarũ concursu interfectum Antiochum, cũ templũ Dodonęi Iouis spoliare uellet. Vide q̃ scripsimus ca. 8. secũdi apud Florum. c ℭ Populari isto.) Vili/ & plebeo homine. Plautus, Pręstat diuitem esse, ac popularem, q̃ nobilẽ, & mendicũ. d ℭ Inter Cn. Pom. &. C. Vibiũ.) In ueteribus Val. Max. exẽplaribus, Iuniũ/ nõ Vibiũ reperies, Quod & Hermolaus Barbarus annotauit. e ℭ L. Plancũ.) Exemplũ hoc a Ply. nõ aũt a Valerio relatũ est. f ℭ Armentarius Mirmillo.) Hũc locũ exponit Hermolaus in dictione Armentarius, post Plynianas Castigationes. Exemplũ hoc referẽ a Plynio. Duo statim sequentia a Plynio, & Maximo Valerio. g ℭ Marcus Messala.) Plynius ca. 12. libri septimi. Rursus (inquit) Curioni patri Burbuleius. Itemq; Messalae Censorio, Menogenes perinde Hystriones. h ℭ Piscator ex Sicilia.) Plynius eodem loco. Surae quidem procõsulis etiã rictum in loquendo, cõtractionẽ linguę, & sermonis tumultũ nõ imaginẽ modo, piscator quidã in Sicilia/ reddidit. Valerius Maximus addit Proconsulis huius in piscatorẽ Siculum iocũ, & contra piscatoris in Proconsulem/ petulantiam. Ille uero (inquit) quem in Sicilia praetoris admodum similem fuisse constat, petulantis animi. Proconsule enim dicente, mirari se quapropter sui tam similis esset, cũ pater suus in eã prouinciã nunq̃ accessisset. At me⁹ (inqt) Romã frequenter accessit. loco namq; lacessitã matris suę pudicitiã inuicẽ suspitione in matrẽ eius reiecta, audacius, q̃ uirgis, & securibus subiecto conueniebat, ultus est.

fiſsima parte orbis miracula, indiſcreti uultus fu a
ere. Deniq; cũ Antonio[a] iam triũuiro, Thorani-
us quidã eximios forma pueros uelut geminos
trecentis[b] Sextertijs uendidiſset, quorũ alterum
de Tranſalpina Gallia, alterũ ex Aſia cõparaue- b
rat, adeoq; una res uiderentur, niſi ſolus ſermo
fidem panderet. Atq; ideo cũ irriſum ſe Anto-
nius grauaret, nõ infacete Thoranius id uel prę-
cipue, quod emptor criminabatur, p̃cioſum cõ- c
probauit. Neq; eñ mirũ ſi forent pares gemini,
illud nullis poſset taxationibus æſtimari, qđ tã-
tis ſpacijs diuerſitas ſeparatos, plus q̃ geminos
contuliſset. Quo reſponſo adeo Antonius mi- d
tigatus eſt, ut deinceps nihil ſe habere carius in
ſua ſubſtantia iactitaret. NVNC ſi de ipſis hoĩm
formis requiramus, liq̃do manifeſtabiť, nihil de
ſe antiquitatẽ mendaciter p̃dicaſse, ſed[c] corruptã
degeneri ſucceſiõe ſobolẽ noſtri tp̃is p̃ naſcentiũ

a ℭ Cum Antonio.) Refertur pariter à Plynio ubi ſupra. Toranius (inquit). M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros alterũ in Aſia genitũ, alterũ trans Alpes, ut geminos uendidit, tanta unitas erat. Poſtq̃ deinde ſermone puerum detecta fraude a furente increpitus Antonio eſt inter alia magnitudinẽ p̃cij requirente (nã ducentis erat mercatus ſeſtertijs) reſpondit uerſutus ingenij mango, ob id ipſum ſe tanti uendidiſse, quoniã non eſset mira ſimilitudo in ullis eodẽ utero editis. Diuerſarũ quidẽ gentiũ natales tã cõcordi figura reperiri, ſuper omnẽ taxationẽ. Adeoq; tempeſtiuã admirationẽ intulit, ut ille p̃ſcriptor animus, mero & cõtumelia furens, non aliud incenſu magis, & in fortũa ſua duceret. IN Edicto Aedilitio, qua parte de mancipijs uendundis cautũ eſt, ſcriptum ſic fuit. Titulus ſeruorũ ſingulorũ, ut ſcriptus ſit curato, ita uti intelligi recte, quid morbi, uitijq; ſit. Quis fugitiuus, erroue ſit, noxaue ſolutus non ſit &c̃. Libro 21. digeſtorũ tit. 1. Lege, Labeo ſcribit. Et eodẽ titulo. l. quis ſit fugitiuus. Idẽ Vlpianus, Si q̃s (inquit) affirmauerit aliquid adeſse ſeruo, nec adſit, uel abeſse & adſit, utputa ſi dixerit, furẽ non eſse & fur ſit, ſi dixerit artificem eſse & non ſit. Hi eñ quia quod aſseuerãt, nõ p̃ſtãt aduerſus dictũ, promiſsum ue facere uidentur. Et lege mox ſequẽti uerba Gaij iureperiti ſũt. Si qđ (ĩq̃t) uẽditor de mãcipio affirmauerit, idq; nõ ita eẽ emptor q̃rať, aut redhibitorio, aut ęſtiatorio. i. quãto minoris iudicio agere põt. Verbi gratia, Si cõſtãtẽ & laborioſũ, aut curacẽ, aut uigilacẽ eẽ, aut ex frugalitate ſua peculiũ acq̃rentẽ affirmauerit, & is ediuerſo leuis, proteruus, deſidioſus, ſomniculoſus, piger & tardus, cõmeſſor inueniať. Hęc omnia uideń eo p̃tinere, ne id quod affirmauit uẽditor amare ab eo exigať, ſed cũ quodã tẽperamẽto, ut ſi forte conſtantẽ eſse affirmauerit, nõ exacta grauitas, & cõſtantia quaſi a philoſopho deſidereť. Et ſi laborioſum, & uigilacẽ affirmauit eſse, nõ cõtinuus labor per dies, noctesq; ab eo exigatur, ſed hęc omnia ex bono, & ęquo modice deſidereń, &c̃. Subdit idem Vlpianus, Sciendũ tñ eſt (inquit) quędã, & ſi dixerit p̃ſtare cũ nõ debere. ſ. ea quę ad niudã laudẽ ſerui pertinẽt: ueluti ſi dixerit frugi, probũ, dicto audientẽ. Vt eñ Pedius ſcribit multũ intereſt cõmendandi ſerui cauſa quid dixerit, an uero præſtaturũ ſe promiſerit, quod dixerit. Plane ſi dixerit Aleatorẽ nõ eſse, furem nõ eſse, ad ſtatuã nunq̃ cõfugiſse, oportet cũ id p̃ſtare. Similia his ſcribunť titulo quinq̃geſimooctauo quarti lib. Codicis. Mercatoris cois mos eſt, qđ ſecũdo epiſtolarũ ad Iuliũ Florũ ſcribit Hora. ut pleni⁹ ęquo.

Laudet uenales, quas uult extrudere merces.

Aul. Gel. c. 2 quarti. Noc. Atti. Edictũ hoc de ſeruis uendendis, & emẽdis, quę uicia a uenditore exprimi debeãt, multis uerbis exequiť. Vlpianus tit. prio 21. libri Digeſt. le. prima, & le. 17. Verba ſunt Pauli iureperiti tit. ſecũdo. 19. libri Digeſt. le. 25. Quẽadmodũ (inquit) in emẽdo & uendẽdo naturaliter conceſsũ eſt, qđ pluris, minoris emere, quod minoris ſit, pluris uẽdere, & ita inuicẽ ſe circũſcribere. b ℭ Trecẽtis ſeſtertijs.) Ducẽtis ſcribiť in codicib⁹ Plynianis. c. 12. li. ſeptimi. In Plynio an Solino mẽdum ſit, obſeruatores uiderint. c ℭ Corruptam degeneri ſucceſsiõe.) Ex hiſtorijs, & magiſtra rerũ exp̃ientia cõſtat, poſteros lõgo uiuẽdi ęuo, corporũ uirib⁹, habitu, & uult⁹ forma, & omnino corporis magnitudine, plurimũ a ueterib⁹ degñaſse. Harũ diuerſitatum Theologi has p̃ſerti cauſas reddiderũt. Complexĩõis priſtinę, ſupra nouã, bonitatẽ: uiuendi tũc hominũ moderationẽ. Nutrimẽti puriorẽ naturã. Veterũ illorũ maiorem rerũ ſcientiã, qua poterãt conuenientia p̃ſequi, ac euitare cõtraria. Aderãt tũc quoq; ſyderũ aſpect⁹ meliores. Et tandẽ id totũ referũt in dei parentis noſtri diſpoſitionem, uti ex paucis hominibus, genus ampliareť humanũ. Qui harum cauſarum tractatum expetunt longiorem, adeant Nicolaum Lyrenſem in Commentarijs. quinti capitis ſuper Geneſim. Recenſuit hæc Cælius Rhodigin⁹ capite. 37. libri Antiquarũ lectionũ undecimi.

a detrimēta/decus ueteris pulchritudinis ꝑdidiſſe. Licet ergo pleriq; definiant nullū poſſe excedere longitudinē [a] pedum ſeptem, qđ intra [b] mēſuram iſtā Hercules fuerit, dephenſum tamē eſt
b Romanis tēporibus ſub diuo Auguſto/[c] Puſionē, & Secundillā, denos pedes & amplius habuiſſe ꝓceritatis, quorꝫ reliquiæ adhuc in côditorio Saluſtianorꝫ uidenť. Poſtmodū Diuo Clau-
c dio principe, Gabbarā noīe ex Arabia aduectū, nouē pedum, & totidē unciarū. Sed ante Auguſtum ferme ānis mille nō apparuit forma huiuſmodi, ſicut nec poſt Claudiū uiſa eſt. Quis enim
d æuo iſto nō [d] minor parentibus ſuis naſcit? Priſcorum aūt molem teſtanť etiā Oreſtis [e] ſupma, cuius oſſa Olympiade quinquageſima & octaua Tegeæ inuenta, a Spartanis oraculo monitis didicimus impleſſe longitudinē cubitorꝫ ſeptē.

a ℭ Longitudinē pedum ſeptem.) Quibus fabulas conſectari mos fuit, mira, & credulitatem excedentia de Gigantibus tradiderunt. Atlantem uertice cœlum ſuſtinentem. Antei tibiā cubitorꝫ ſexaginta. Bryareum Centimanū. Polyphæmū maria pedibus tranſmeantē. Orionē, Etionēq; ſex & quadraginta cubitos adæquaſſe. NEC negant Theologi, fuiſſe Gigantes aliquādo impiū genus hominū, ſed nō tam uaſtæ magnitudinis omnino fuiſſe, ſed qui cōmunē, & conſuetā aliorꝫ ꝓceritatē plurimū excesſerint. Gigantes (inquit Macrobius) nihil aliud fuiſſe credendū eſt, q̄ hominū quandā impiā gentē, deos negantem, & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſſe. Horū pedes in Draconum uolumina deſinebāt. Quod ſignificat, nihil eos rectum, nihil ſuperū cogitaſſe, totius uitæ eorū greſſu atq; proceſſu in inferna mergente &c. SED cur homines uaria ſtatura ꝓueniūt? Ariſtotelē adeas decima ſectiōe ꝓblematum idipſum ꝑdoctiſſime diſſoluentem. Rurſus, Cur mares corpore maiori ex toto pene ſunt, q̄ fœminę? Idē Ariſto. hāc eodem loco diſſerit q̄ſtionē. Homines ꝑgrandi corpore pleruq; ſunt ingenio ebeti, atq; ſtolido. Vnde authore Iulio Capitolino/factū eſt/ut cū de longis, & ineptis hominibus loq uolum⁹, eos Maximini caligā noīemus, qđ impator is magno corpore exiſtens, ratiōe fuerit parū ualida. SEd cur homines, q breui ſunt corpore prudētiores magna ex parte ſunt, q̄ qui longos? Qm̄ (inqt primo ꝓblematū Alexander) animus toto in corpore coactius, & cōptius manet, ſi breue eſt. Si longū paſſus, ꝑ longitudinē exoluiť/& hebetaſcit. Vnde Homerus Vlyſſem breuē, ac prudentiſſimū refert, Aiacem longū, & ſtultiſſimū ꝓdidit. b ℭ Intra menſurā iſtā Hercules fuerit.) Extat caput primum apud Gelliū primi noct. Atticarū lib. quanā ratione Pythagoras, Herculis magnitudinē dephenderat.
c ℭ Puſionē, & Secundillā.) Horꝫ duorꝫ. Rurſus Gabbarę, a Plynio ca. 20. ſeptimi refertur hiſtoria.
d ℭ Nō minor parentibus ſuis naſciť.) Homerus poeta cōqueriť mortaliū corpora minora in dies fieri. Ply. ca. 16. lib. ſeptimi. Iam uero (inqt) ante annos ꝓpe mille, uates ille Homerus, nō ceſſauit minora corpora mortaliū, q̄ priſca cōqueri. Idē refert Aulus Gel. c. 10. tertij. Noct. Atti. e ℭ Oreſtis ſupma.) Poſt Lycurgi obitū, Lacedęmonij bellū Arcadibus inferre ſtatuerūt. ſed oraculo territi aduerſus Tegeates arma parāt, oraculo huiuſmodi moniti. Saltandā Tegeam planta plaudēte daturus. Cū aūt a Tegeatibus ſępe uicti fuiſſēt, rurſus ad oraculū ſciſcitaturi mittūt, quanā ratiōe poſſēt Tegeates ꝑlio ſuperare. Reſponſum a Pythia id futurū, ſi Oreſtis Agamēnonis filij oſſa in patriā deportarent. Sed cū ea oſſa inueniri nō poſſent, tertio, Delphicū oraculū adierūt petituri quonā ea oſſa reperire quirent. Quibus ab oraculo ita reſponſum eſt. Eſt pars Arcadię/Tegeæ in regione patenti.

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hoſtis formæ, & plagæ ſuperindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenet,
Quo tu ſublato Tegeę ſperabere uictor.

Ea tandē oſſa Lyches Lacedęmoni⁹ reperit, atq; Spartā ſūmo honore deportata. Nec diu poſt iuxta oraculi ſentētiā, hoſtes Tegeates fortiter ſuparūt, hiſtoriā abūde ſcribit Herod. li. 1. SEptipedalē Oreſtis magnitudinē Gel. c. 10. tertij No. Atti. exiſtiat fabuloſam. Sed ex Varrōis ſentētia affirmat, modū ſummū adoleſcendi hūani corporis, ſeptē pedes eſſe, qđ eſſe magis uerū (inqt) arbitramur, q̄ qđ Herodot⁹ homo fabulator in prio hiſtoriarū inuentū eſſe ſub terra ſcripſit, Oreſtis corp⁹ cubita lōgitudis hn̄s ſeptē, q̄ faciūt (inqt) pedes. 12. & q̄drantē. Sed ex his, q̄ ca. 16. ſeptimi refert Ply. Herodoti opinio q̄ Varro. & Gel. uerior eſſe uideť. Hui⁹ etiā magnitudis & Achillis corp⁹ fuiſſe narrāt. Vn̄ Lycophrō ἑπτάπηχυν, uel ἑπτάπυγόσιον Achillē a. 7. cubitis appellauit.

Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersũt a
in fidem ueri, quibus receptũ est, q[d] bello [a] Creti
co cum elata flumĩa impetu plus q̃ ui amnica in-
uecta terras rupissent, post discessum fluminum
inter plura humi dissidia humanũ corpus reper- b
tum cubitum trium atq; triginta, cuius spectan-
di cupidine. L. Flaccum legatũ, Metellũ etiã ip̃m
impẽdio admodũ captos miraculo, quod audi-
tu refutauerant/ oculis potitos. Non omiserim c
Salaminę [b] Euthymenis filiũ creuisse in triennio
tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu
hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq;
obsessum morbis plurimis, immoderatis ægri- d
tudinũ supplicijs compensasse præcipitem incre
menti celeritatem. MEnsuræ [c] ratio bifariam cõ
uenit. Nam quantus manibus expansis inter di-
gitos longissimos modus est, tantũ constat esse e
inter calces, & uerticem. Ideoq; physici hominẽ
minorem mundũ esse iudicarunt. Parti [d] dextrę
habilior ascribitur motus, lęuæ/ firmitas maior.
Vnde altera gesticulationibus promptior est, al f
tera oneri ferendo accõmodatior. PVdoris [e] di-
sciplinã etiam inter defuncta corpora natura di-
screuit, ut siquando cadauera necatorũ fluctibus
euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœ- g
minarum.

DE VELOCITATE, VISV, DEq; Romanorum quorũdã fortitudine. Ac Cæsaris Dictatoris excellentia. CAP. VI.

VErum [f] ut ad pernicitatis titulum tran- h
seamus, primam palmam uelocitatis

a ¶ Bello Cretico.) Historiam recenset Plynius ca. 16. lib. septimi. b ¶ Salaminę.) In quibusdam Solini exemplaribus, Salamina reperies, ut sit nomẽ uiri, siue pueri eius, de quo hic agitur. Res leuiuscula, sed quã Hermolaus Bãrbarus etiã adnotauit. c ¶ Mensuræ ratio bifariã conuenit.) Verba Plynij sunt ex ca. 17. lib. septimi. Quod sit hominũ spatiũ a uestigio (inquit) ad uerticẽ, id esse spansis manibus inter longissimos digitos/ obseruatũ est. SCribit Aristo. secũdo uolumine eorũ librorũ, quos de Anima inscripsit. Natura cõstantiũ omniũ, terminũ positũ esse, & ratiõem magnitudinis, & augumẽti. Simile scribit Diuus Augustinus cap. primo super Genesim. d ¶ Parti dexteræ.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Constat sane dextrũ, & sinistrum ex similibus fere partibus, atq; eisdẽ, uerũ sinistra oĩa sunt imbecilliora ca. 15. primi, naturę animaliũ Aristotiles. Idẽ ca. 1. secundi eiusdẽ operis. Sol9 (inquit) animaliũ homo ambidexter, hoc est dexter manu utraq;/ nascit. SED cur sint dextera sinistris agiliora, habilioraq;. An quod iecur ob sanguinis copiam, calidũ omnino natura est. Iecur aũt in dextero latere sitũ esse constat. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimũ cordis calorẽ, sinistrã partẽ in homine possidentis. Ambidexter ex eo quis efficitur, q tam iecur, q̃ cor ipsum, calorẽ dextræ debitum, in sinistrã diffũdant. SEd cur sinistra parte facilius pondera ferre possimus, cũ hęc infirmior sit, q̃ dextera? Quoniã (inquit in quæstionibus Alexander) dextera, ut ualidior, lęuæ subuenit, leuatq; aliquantulũ onus. Quod quidem officium lęua præstare dextræ suã ob imbecillitatem, nõ potest. Vel ut alibi tradit, quoniã materia partis lęuæ oppressa plus edurare, patiq;, q̃ dextera potest, Quippe cũ altera difficilius, altera facilius moueat. Disserit idem author in fine secundi problematũ. Cur pars dextera sanabilior sit, q̃ lęua. Quoniam (inquit) per exercitationẽ amphorẽ materiæ compescunt, redduntur q; sanitati oportuniores. e ¶ Pudoris disciplinã.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Mira naturæ uis, quæ prouida quadã ratione sicut dũ uiuimus, ea, quæ pudoris plena sunt, eo loco constituta sint, ubi operta uestibus, elucere non possint, ita & post mortem quoq; in fœminis p̃sertim eadẽ seruanda mõstrauit. Nã cũ uirorũ cadauera supia fluitent, fœminarũ tamẽ prona uelut pudori defunctarum parcẽte natura. Sũt q hũc locũ puertãt/ sic legentes. Virorũ p̃na, supia fluitãt fęminarũ. VERVM ut ad pernicitatis.) Relaturus aliqua de fortitudine Solinus/ præmittit quorundã miram pedũ pernicitatem. Est em̃ & hęc quędã fortitudinis species. Est aũt fortitudinis duplex ge-

a Ladas [a] quidā adeptus eſt, qui ita ſupra cauū puluerem curſitauit, ut arenis pendētibus nulla indicia relinqueret ueſtigiorꝝ. Polymeſtor Mileſius puer, cū a matre locatus eſſet ad caprarios b paſtus, ludicro leporem conſecutus eſt, & ob id ſtatim productus a gregis domino Olympiade ſexta, & quadrageſima (ut Bocchus author eſt) uictor in ſtadio meruit coronam. [b] Philippides biduo mille ducēta quadraginta ſtadia ab Athenis Lacedæmonē cucurrit. Aniſtius [c] Lacon, &

nus, Vnū quod ad corpus pertinet, alterū aūt quod ad animū transferunt. Primū tñ Solinus exequitur hac parte. Id aūt definiūt, ut ſit robur quoddā, ex corporis optima diſpoſitione ꝓueniēs, de quo exempla plurima refert Max. Valerius lib. tertio. Solinus uero more ſuo, Plyniū in ſeptimo ca. 20. imitatur. Alterum fortitudinis genus ad animū pertinet, & uirtutē. Eam. M. Cicero prio Officiorꝝ libro definiens. Ita (inquit) probe definitur a Stoicis fortitudo, cùm eam uirtutē eſſe dicūt pugnantē pro æquitate. Quo circa nemo, q fortitudinis gloriā cōſecutus eſt, inſidijs, & malicia, laudem eſt adeptus. Nihil enim eſſe honeſtum poteſt, quod iuſticia uacat. Et tertio libro eiuſdem præclari operis. Fortitudo (iquit) eſt dolorū/ laborumq; contemptio, cuius propriū eſſe dicit, nihil extimeſcere, omnia humana deſpicere, nihil qd' homini accidere poteſt/ intollerandū putare. Et Seneca epiſt. 113. Fortitudo (inquit) eſt munimentū humanę imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circūdedit ſibi ſecurus in hac uitæ obſidione perdurat. Vtitur enim ſuis uiribus, ſuis telis. Et circa finem ſecūdi de beneficijs. Fortitudo eſt pericula iuſta contēnens, aut ſcientia periculorꝝ repellendorꝝ, excipiendorꝝ, prouocandorꝝ. Et epiſto. 88. Fortitudo contemtrix timendorꝝ eſt, terribilia, & ſub iugum libertatē noſtrā mittentia deſpicit, prouocat, frangit. Ariſto. ſecūdo, & tertio Ethicorꝝ dicit fortitudē eſſe, inter timores, & audacias quādam mediocritatem. Quęrit Ariſto. in Problematis. Cur fortitudinē maxime honore proſequunt̄ reſpublicæ quæ tamē uirtutū præcipua nō eſt. An quia ſemper uel ipſę bellū alijs inferunt, uel ab alijs ſibi illatum patiuntur. Hæc autem uirtus perutilis utranq; in partem eſt. Honorant uero nō quę optima ſūt, ſed quę optima ſibi exiſtiment. Quærit in eodē præclaro opere, Cur homines fortes magna ex parte uinoſi ſunt. An (inquit) quia fortes calidi ſunt, Calor autē in pectore conditus eſt. Ibidē enim mœtum quoq; refrigeratione quadā effici nouimus, ut cor fortibus caloribus copia fultū perſiſtat, timidis refrigeratum inſiliat. Ergo qui ſanguinolentū habēt pulmonē, calidū hunc modo uinolentorꝝ gerūt, ita ut rei aduerſæ ſuſpitione refrigerari non queant. At qui ita ſe habent bibendi auidi eſſe conſueuerūt. Nā & bibendi cupiditas, membri eius calore oritur, ut alias dictum eſt, & cupiditas ipſa non niſi rei uim ſedandi habentis deſyderatio eſt. Vinū autem etſi natura calidū eſt, ſitim, tamē amplius, q̄ aqua extinguere poteſt, maximeq; id hominū, quā ob cauſam dictum alias eſt, ex quo & qui ſpirandi difficultate laborant, aut inſania uexant̄, uinū admodū cupiunt, q̄q̄ alteris ex inſtrictione, alteris ex perturbatione pulmo efferueat. Cū igitur magna ex parte homines eoſdē ſitibundos, ac fortes eſſe obueniat, uini autem auidi qui ſitibundi, taleſq; geſtiūt naturas, uiciſſim inter ſe cōſectari neceſſe eſt. Vnde fit etiā, ut uinolēti, q̄ ſobrij fortiores ſint.

a ℂ Ladas.) Iuue. Saty. 13. ex pſona auari de Lada hoc.

Et Phthiſis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti, pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præſtat, & exuriens Piſeæ ramus oliuæ?

Meminerūt Catullus ad Cameriū. Martialis epigrammate. 85. ſecundi, & centeſimo decimi. Item. M. Tullius in Rhetoricis. Ex Ladę pernicitate nō inelegans ſumet̄ adagiū. Lada pnitior. Heſiod. canit Iphiclū, Philaci, & Climenes filiū fuiſſe tātę pnicitatis, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων, hoc eſt ſuper triticeas ariſtas, eas non oblędens. Huius Iphicli Higinius meminit libro ſecundo, quo loco de Orione diſſerit. Sed dictione Iphicli deprauata. Quemadmodū (inquit) Phyclo datum dicitur &c. pro Iphiclo. Hoc Cœlio Rhodigino lector debes, capite quinto tertij Antiq. lectionū libri. Polymeſtoris meminit Heſichius, ſi tñ iſte ſit. Compoſitū nomē (ut uidetur) ex πολὺ, multum, & μάσως ualens, uel bellicoſus. Sunt qui Polymneſtor legant.

b ℂ Philippides mille ducenta. xl. ſtadia.) Vetuſta exemplaria habent fere omnia. Philippides biduo mille ducenta. xl. ſtadia. Plynius/ cucurriſſe (inquit) mille centum. xl. ſtadia. Legendum uidetur, mille ducenta quadraginta, expuncto biduo. Nam ex Ptolemæo (ut etiam Hermolaus Barbarus annotauit) menſura hæc ab Athenis/ Lacedęmonē ueritati propior eſſe uidetur.

c ℂ Aniſtius.) Apud Plynium capite uiceſimo libri ſeptimi, Caniſtius legitur. In Solini uetuſtis codicibus/ Aniſtis.

Philonides Alexandri Magni cursores, a Sycione Elin usq; milleducenta[a] stadia uno die transierunt. Fonteio, Vipsanoq; consulibus in Italia octo[b] annos puer natus, quinq; & quadraginta milia passuū a meridie transiuit ad uesperū. Visu[c] deinde plurimū potuit Strabo[d] nomine, quē superspexisse per centū xxxv. milia passuū Varro significat, solitūq; exeuntē a Carthagine classem Punica, numerumq; nauiū manifestissime e Lilybitana specla denotare. Cicero tradit[e] Iliada Homeri omnē ita subtiliter in mēbranis descriptā, ut testa nucis clauderetur. Callicrates[f] formicas ex ebore sic sculpsit, ut portio earū a cæteris

a ¶ Mille ducenta stadia.) Ply. ca. 20. septimi, habet. cccij. stadia. Sed lib. secūdo. ca. 73. sicut Solinus, mille ducenta. b ¶ Octo annos puer natus.) Plynius non octo, sed nouem annos dicit, itē nō. xlvmilia pas. sed. lxx. milia pas. habet Domitius in cōmentarijs Martialis Epigrāmate. 19. lib. quarti, existimat hunc puerū eum esse, quē Martialis Atham nominat, sed omnino incertū, cū nullū asserti, afferat authorē. DE Vipsano, & Fonteio consulibus, præter Ply. Tacitus lib. xi. & xv. Itē Iuue. saty. 13. c ¶ Visu deinde.) Sumpta omnia ex ca. 21. septimi Plynij. Scribunt Philosophi tria requiri ad operationē quamcunq; sensualis potentiæ. Vim ipsam sensitiuam, hoc est, ut Scotus ait, quiddā mixtum ex parte corporis cōuenienti ratione compacta, & portione quadā animæ, quam eius sectatores formalitatē uocant. Requiri secundo loco obiectum ipsum. i. rem, quæ sensum mouere, & terminare nata est. Postremo decens mediū, ac intercapedinis spatiū inter utrumq;. Aliter certe res maior q̄ minor. Aliter distans, q̄ pximum. Lucidū q̄ obscurū. In aere, uel aqua existens/ conspicitē a potentia. Aiunt igitur quanto uisus fuerit affectus melius, tanto eum rem ipsam clarius, & in distantia longiori rem eandē percipere. Tradūt qui de sensuū natura scripserunt, trifariā nos uidere per lineas. Aut enī (inquiūt) per rectas, aut flexas, aut reflexas denīq;. Per rectas lineas, quę in aere cernimus. Per flexas ueluti, quę in aqua sunt/ uisus deprehendit. Quo fit ut remus incuruus appareat. Tertio tandē modo, obiecta speculis, quadā specierū/ imaginūq; reflectione conspici constat. SEd quanā ratione fiat uisio/ a philosophis plurima sunt tradita luculēter. Democritus, & Epicurus (ut etiā Plutar. recensuit) uisus per imaginū insertus uisualē arbitrantur potentiā accidere, radiosq; quosdā ab oculis exertos simul atq; subiectæ rei institerint, rursus in eodem redire, insertariq;. Empedocles imaginibus radios immiscuit, idq; coniunctum imaginis radios uocauit. Hipparchus existimat ab utroq; oculo ad corporū lineamēta exporrectos. Plato per corradiantiā autumat uisum fieri, lumine ab oculis quidē exerto, ad aliquantulū interualli p cognatū sibi aerē effluente. Lege similia apud Gelliū ca. 16. lib. quinti. Nō grauabor (quod ad huius loci expositionē maxime pertineat) Macrobij ex primo de somnio Scipionis uerba subscribere. Quoniā (inquit) ad Orizontem/ quodā circo cœli terminū consignatū, nō pōt humana acies puenire, idcirco quantū quisq; oculos circūferendo conspexit, ppriū sibi cœli, quod super terrā est, terminū facit. Hic orizon/ quē sibi uniuscuiusq; circūscribit aspectus, ultra trecentos & sexaginta stadios longitudinē intra se cōtinere nō poterit. Centū enim & octuaginta stadios, nō excedit acies cōtra uidētis. Sed uisus cū ad hoc spatium uenerit, accessu deficiens, in rotunditatē recurrendo/ curuatē. Atq; ita fit, ut hic nūerus ex utraq; parte geminatus trecentorū sexaginta stadiorū spatiū, quod ultra orizontē suū continet/ efficiat, semperq; quantū ex huius spatij parte postea pcedendo demiseris, tantū tibi de interiore sumet, & idem orizon semper quantacunq; locorū transgressione mutatē. Hunc aūt quē diximus admittit respectū, aut in terris ęqua planicies, aut pelagi tranquilla libertas, quæ nullā oculis obijcit offensam. Nec te moueat, q in longissimo positum montē uidemus, aut q ipsa cœli superna suspicimus. Aliud est enim, cum se oculis ingerit altitudo, aliud cū per planū se porrigat, & extendit intuitus, in quo solo Orizontis circus efficitē. d ¶ Strabo.) Idipsum Max. Valerius tit. ultimo primi, inter miracula retulit, sed eum Lynceū, nō Strabonē nominat, nisi sic eum uocet, pter mirā uidendi uim, quasi Lynceos oculos habentē. Vnde natū Adagiū apud Horatiū. Lynceo oculis contēnere. e ¶ Iliada Homeri.) Ex Ply. capite. 21. septimi. Martialis secundo Distichorum.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlysses
Multiplici pariter condita pelle latent.

f ¶ Callicrates.) Ply. ca. 21. septimi. De eodē libro 35. cap. quinto. Sunt (inquit) in paruis marmoreis famam consecuti Myrmecides, quorum quadrigam cū agitatore cooperuit alis musca, & Callicrates, cuius formicarum pedes, atq; alia membra peruidere non est. Sicq; a formica nomen sortitus esse uidetur. Græcis enim μύρμηξ formica dicitur.

a ℭ Bithyę.) Plynius cap.2. septimi, licet ibi antea Vitię legeret. Huius gentis meminit Stephanus de Vrbibus, dictiq; uideri possũt a Bithy, Martis, & Setę Rhesi sororis filio. Stephan⁹ eas in Thracia eẽ dicit. b ℭ Præualuisse fortitudine.) Sumpsit hęc omnia Solinus ex ca.28. septimi Naturalis historię Caij Plynij. DE fortitudine in huius sexti capitis principio, aliqua tetigimus. Scribit Aristo. c.16. &.17. tertij Ethicorũ. Fortitudinẽ quinq; modis posse accipi, adeas eũ si libuerit. Nec in nõ timendo solũ fortitudo consistit. Si quis eni nõ timet tonitrua, aut coruscationes, aut aliud quid supra hominẽ terribiliũ, is nõ fortis, sed insanus potius existimandus est. Magnorũ Moraliũ li. primo.

a fecerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scy
thia fœminas nasci, quæ Bithyæ [a] uocant, hasq;
in oculis pupillas geminas habere, & perimere
uisu, si quẽ forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in
b Sardinia. Præualuisse [b] fortitudine apud Roma
nos. L. Siciniũ [c] Dentatũ titulorũ numerus osten
dit. Tribunus hic plæbis fuit non multũ post ex-
actos reges, Spurio Tarpeio. A. Thermo conss.
c Idẽ ex prouocatione octies uictor quadraginta
& quinq; aduersas habuit cicatrices, in tergo nul
lam notã, Spolia ex hoste tricies & quater cepit.
In Phaleris, hastis [d] puris, armillis, coronis, trecẽ
d ta duodecim dona meruit. Nouẽ imperatores, q
opera eius uicerant, triũphantes prosecutus est.
Post hunc Marcus [e] Sergius duobus stipendijs,
primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus.
e Secundo stipendio in prœlio dextram perdidit.
Qua de causa ferreã sibi manũ fecit, & cũ neutra
pene idonea ad præliandũ ualeret, una die qua-
ter pugnauit, & uicit sinistra, duob⁹ equis eo in-
f sidente cõfossis. Ab Hannibale bis captus refu-
git, cũ .xx. mensibus, quibus captiuitatis sortem
pferebat, nullo momẽto sine cõpedibus fuerit,
& cathenis. Omnibus asprimis p̃lijs, quę tempe-
g state illa Romani experti sunt, insignit⁹ donis mili-
tarib⁹. A Thrasymeno, Trebia, Ticinoq; coro-
nas ciuicas retulit. Cãnensi quoq; p̃lio, de q̃ refu
gisse eximiũ opus uirtutis fuit, sol⁹ accepit coro-
h nã. Btũs pfecto tot suffragijs gloriarũ, ni hęres ĩ
posteritatis ei⁹ successiõe Catilina tãtas Adoreas
odio dãnati nõis obũbrasset. Quãtũ ĩter milites
Sicini⁹, aut Sergi⁹, tm̃ ĩter duces, imo/ ut uerius
dicam/ inter omnes homines Cæsar [f] Dictator e-

c ℭ Luciũ Siciniũ Dentatum.) Præter ea quę de hoc Livinio scribit ca.28. septimi Cai⁹ Plynius. Lege eundẽ Ply. ca.5. li. uicesimisecũdi. Itẽ apud Maxi. Valeriũ tit.2. lib. tertij. Is Sicini⁹ (ut secũdo Noctiũ Atti. scribit Gellius) ob ingentẽ fortitudinẽ Romanus Achilles appellatus est. Adeas caput .xi. eius lib. qui tãiam citatus est. d ℭ Hastis puris.) Scribit Donatus hastã puram eã esse, q̃ sit sine ferro.

Pura triumphatis hasta se- (quatur equos.

Tertia lib. quarti inquit Propertius. DE coronis militaribus, extat caput sextũ, quinti Noctiũ Atticarum apud Gelliũ. Itẽ apud Ply. ca.5. sextidecimi, & ca.3. uicesimisecundi Naturalis historię. e ℭ Marc⁹ Sergius.) Hęc & plura eodẽ capite reperies apud Plyniũ. Miror Valeriũ hoc exemplũ pterijsse, cũ de fortitudine scriberet li. tertio. f ℭ Cęsar Dictator enituit.) Si qs Cæsaris Dictatoris in unum

Gestarũ speret cumulos ad- (uoluere rerum,
Promptius imponet glaciali (Pelion ossæ.
Si partẽ tacuisse uelit, quod (cunq; relinquet.
Maius erit.

Pro his tamẽ, quæ Solinus hac parte recenset. Lege Ply. ca.25. libri septimi. Plura annotauimus ex Liuio, Sueto. Plutar. Luca. cæteris apud Florũ. INter Cæsaris sapienter dicta, hęc quoq; enumeranẽ. Cũ eñ is Pompeiã uxorẽ, qd esset de Clodio infamata/ repudiasset, eamq; ob rem Clodio in iudiciũ acto, testis adduct⁹, nihil neq̃ de Cęsaris uxore locut⁹ est. Accusatore autẽ interrogante, quid igiẽ uxorem eiecisti? Quoniã (inquit ille) decet uxorẽ Cæsaris calumnia etiã uacare. Rursus cum apud Dyrrhachiũ cũ Põpeij exercitu pugnasset, Põpeiusq; uictor nõ fuisset usus uictoria, sed in castra redijsset. Erat (inquit Cæsar) apud hostes uictoria, sed uincendi

nituit. Huius [a] ductib⁹ undecies centū, & nonaginta duo milia cæſa ſunt hoſtiū. Nam quantum bellis ciuilib⁹ fuderit/noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit. M. Marcellū ſolus ſupergreſſus, qui nouies, & tricies pari mō fuerat præliatus. Ad hęc nullus [b] celerius ſcripſit. Nemo uelocius legit. Quaternas [c] etiā epiſtolas ſimul dictaſſe perhibet. Benignitate adeo prędiꝰtus, ut quos armis ſubegerat, clementia magis uicerit.

gnarum nō habent. Cū a quibuſdā ꝑterea hortaret, ut Antoniū, atq; Dolobellam, de quibus male opinabant, ſibi caueret, reſpondit nō hos ſibi rubicundos, & pingues timori eſſe, ſed graciles illos, ac pallidos/Bruto, Caſſioq; oſtenſis. Quondā cum inter coenandū ortus eſſet de morte ſermo, quęnā foret optima. Inopinata reſpondit. Fuiſſe Cæſarem regnandi cupidū, extant ſigna plurima. Cū enim in Alpibus ſterile, inopsq; oppidulū ꝑteriret, amicis quærentibus, an etiā hic ſeditiones aliquę, contentionesq; de principatu eſſent, ſubdubius, cogitabūdusq;. Malim (inqt) hic primus eē, ꝗ Romæ ſecundus. Hæc ex Plutar. in Apophthegmatis. Extat & illud, quo dicere ſolitus fuerit, dominandi gratia etiā cōtra patriā agendū aliquando. Inſuper ꝑgrauant eū cætera facta, dictaq; eius, ut & abuſus dominationē, & iure cęſus aſſumet. Non enim honores modo nimios recepit, ut cōtinuū conſulatū, ꝑpetuā dictaturā, ꝑfecturamq; morū. Inſuper pręnomē imperatoris, cognomē patris patrię, ſtatuā inter reges, ſuggeſtū in Orcheſtra, ſed & ampliora etiā humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt, ſedē aureā in curia, & pro tribunali Thenſam, & ferculū Circenſi pompa, templa, aras, ſimulachra iuxta deos, puluinar, flaminē, Lupercos, appellationē menſis e ſuo nomine, ac nōnullos honores ad libidinē cepit, & dedit. Ex Sueto. lib. primo. Ob hæc & ſimilia cōplurima in Cæſarē quoq; mordacitas Ciceronis dentes ſuos ſtrinxit. Nā primū poſt uictoriā Cæſaris, interrogatus, cur in electionę partis erraſſet, reſpondit. Præcinctura me decepit. locatus in Cæſarem, qui ita toga ꝑcingebat, ut trahendo Laciniā, uelut mollis incederet, adeo, ut Sylla tanꝗ prouidus dixerit Pompeio. Caue tibi illū puerū male pręcinctū. a ℭ Huius ductibus undecies centena, & duo milia cęſa.) Improbe/ & inhumane faciūt, qui ob multorū hominū cędem cupiā laudē tribuūt perimēti. Immaniū hominū ſententia, ille/qui infinita hominū milia trucidauerit, cruore campos inundauerit, flumina infecerit, nō modo in templū, ſed etiā in coelū admittit. Apud Enniū ſic loquit Africanus.

Si fas cędendo coeleſtia ſcandere cuiquam eſt,

Mi ſoli coeli maxima porta patet. Scilicet quia magnā partem generis humani extinxit, ac perdidit. O quantis in tenebris Africane uerſatus es. &c. Lactantius ca. 18. libri primi. Si hūc Lactantij locū aduertiſſent Senecę ſtudioſi, cū ipſum aliquando a turpi ulcere uindicaſſent. In eiua authoris epiſtola. 108. ſic paſſim corrupte legitur. Eſſe eni apud Ciceronē in his ipſis de R.P. hoc epigramma.

Eſt niſi faciendo plagas coeleſtium aſcendere cuiꝗ eſt,

Mihi ſoli coeli maxima plaga patet. Hæc ibi. Vides in hoc Diſticho, Lactantio recenſente, & ſyllabarū quantitatē, & authoris Ennij ſenſum integrū. Maiorē ergo gloriā, & apud probos, laudem Cæſar adeptus eſt, ob eius uirtutē, conſtantiā, ſublimitatemq; omniū capacē, quæ coelo cōtinet, ꝗ qđ a ſe, uel ductu ſuo tot hominū milia perempta fuerint. Fuit (ut ait Ply.) Cæſari propriū, & peculiare, præter iam ſupradicta, clementiæ inſigne. DE. M. Marcello, nō pauca annotauim⁹ apđ Florum.

b ℭ Nullus celerius ſcripſit.) Cæſar (ut Sueto. author eſt) reliquit rerū ſuarū cōmentarios Gallici, ciuiliſq; belli Pompeiani. Nā Alexandrini, Africiq;, & Hiſpanienſis incertus author eſt. Reliquit & de Analogia duos libros, & Anticatones totidē. Ac ꝑterea poema, quod inſcribit/Iter. Feruntur & a puero, & ab adoleſcentulo quædā ſcripta, ut Laudes Herculis. Tragoedia Oedipi. Itē dicta Collectanea, quos omnes libellos Auguſtus in epiſtola quadā, ad Pompeiū Marcum, uetuit publicari. c ℭ Quaternas etiā epiſtolas.) Non alienū ab hoc loco eſt, qđ. 17. Noct. Atti. libro refert. Gell. Libri ſunt (inquit) epiſtolarū. C. Cęſaris, ad. C. Oppiū, & Balbū Corneliū, q res eius abſentis curabāt. In his epiſtolis quibuſdā in locis inueniunt literę ſingularię, ſine coagmentis ſyllabarū, quas tu putes eſſe poſitas incōdite. Nā uerba ex ijs literis confici nulla poſſunt. Erat autē conuentū inter eos cladeſtinū, de cōmutando ſitu literarū, ut inſcriptio quidē alia, aliæ locū, & nomē teneret. Sed in legendo locua cuiq; ſuus & ptās reſtitueret. Quęnā uero litera ꝑ qua ſcriberet, ante ijs, ſicut dixi, cōplacebat, qui hāc ſcribendi latebrā parabant. Harū quoq; epiſtolarū in Cæſare dictatore, ſic Suetonius meminit. Extant (inquit) & ad Ciceronē. Item ad familiares domeſticis de rebus, in quibus, ſi qua occultiua perferenda erant, per notas ſcripſit, i. ſic ſtructo literarū ordine, ut nullū uerbū effici poſſet, quæ ſi quis inueſtigare, & ꝑſequi uel

ler, quartã elementorũ literã, id est, d. pro. a. & perinde reliquas cõmutet. Est aũt (ut idẽ Gellius annotauit) Probi Grãmatici Cõmentarius satis curiose factus, de occulta literarũ significatione epistolarũ Caij Cæsaris scriptarum.

CYRVS memoriæ bono claruit.) Memoria eo est magis admiranda, quod in hæc usq; tẽpora, q in ea claruerint, pauci reperti sunt. Est autẽ memoria, ut in pricipio Nouę Rhetoricę ait Cicero, Firma animi rerũ, & uerborũ dispositionis pceptio. Idẽ Cice. ex Platonis sentẽtia primo Tusculã. quęst. dicit memoriã esse recordationẽ quandã uitæ superioris. Alij eã definiũt rerum, & eloquentię thesaurũ, in quã disciplinę omnes cõtinent. Hinc prudenter ab Afranio dictũ ẽ, Sapientiã usus, & memorię esse filiã. Vide Gelliũ ca. 8. tredecimi Noc. Att. Aug. ait eã esse uẽtrẽ animi Cõfessionũ li. 10. Plures eã uocãt repositoriũ qddã præteritorũ. Seruat enĩ (inquit) memoria per extimationẽ, eas intentiones, quæ a rerũ figuris eliciunt. Omnis enim disciplina (inquit Quintil. lib. xi.) memoria constat. Frustraq; docemur, si quicquid audimus pterfluat. &c. Themistius ca. 10. lib. primi de memoria, & reminiscẽtia, existimat memoriã nullo mõ esse intellectus affectionẽ, sed partis sensitiuæ dũtaxat. Auicẽna sexto naturaliũ lib. eã ponit in posteriori cerebri concauitate, aitq; ea retinere memoriã, quæ extimatiua uirtus de nõ sensatis intentionibus, rerum sensibiliũ apprehenderit. Scotus præter sensitiuã memoriã, quæ nobis & brutis cõmunis est, ponit aliam rationalẽ memoriã, quæ in deo quoq;, & intelligentijs reperiatur omnino. Hanc aũt nõ esse aliud tradit, q̃ intellectum, & rem ipsam actu intelligibilẽ ab eodẽ. Eã fuisse Augustini sententiã, pluribus persuadere conat. Marcus Cicero Rhetoricorũ nouorũ lib. 3. Sunt (inquit) duæ memoriæ. Vna naturalis, Altera artificiosa. Naturalis est, ea, quæ nostris animis insita est, & sine multa cogitatione nata. Artificiosa est ea, quã cõfirmat inductio quędã, & ratio pceptionis. Sed quia rebus in cæteris ingenij bonitas imitat sæpe doctrinã, ars porro naturæ cõmoda confirmat, & auget. Tam excellens dei donũ a quibusdã memoria existimata est, ut eam deã quandã esse crediderint. Eam Græci μνημοσύνην nominãt, cui aurem sacrã esse dixerunt. Scribit Heraclides ponticus quosdã existimasse Pythagoram Aethalides, & Mercurij fuisse filiũ. Mercuriumq; quondã eũ monuisse, ut peteret præter immortalitatẽ, quod uellet. Ipsum petisse, ut uiuens, & uita functus, omniũ, quæ cõtingerent memoriã haberet. Itaq; in uita meminisse omniũ. Refert Philostratus in tertio. Iarcham Indorũ philosophorũ principem, Apollonio dixisse se, & Indorũ sapientes memoriã maxime post deos colere. QVæ de memoria hoc loco scribit Solinus, sumpta sunt ex ca. 24. septimi naturalis historię Caij Plynij. Plura Tullius primo Tuscu. q. & Fabius Quintilianus lib. xi. de oratoria institutione ca. secundo. a ℭ Cyrus.) Cyrus Cambysis Persarum regis, & Mandones filius fuit, hic aui sui Astyagis iussu expositus, quod p somniũ (ut Iustinus ait) ex naturalibus filię, quã unicã habebat, uitem enatã uidisset, cuius palmite omnis Asia obumbraret. Hic dum exponit (mirũ) a cane fœmina aliquandiu lactatus est. Tandẽ a regio pastore educatus, fatis uolentibus in Persarum regem assumptus est. Quibus cũ diu imperasset, a Tomiri Scytharũ regina, cũ ducentis milibus Persarũ cæsus est. Dictus autem Cyrus (ut Strabo ait) a Cyro flumine. Huius Cyri historiã scripserunt Xenophon philosophus octo uoluminibus, Herodotus, & Iustinus libro primo. Item cæteri. De eius mirãdã memoria præter Ply. & Solinũ, meminit Val. Max. tit. 7. lib. octaui. Quintilianus ca. 2. lib. undecimi. Cyrus (inquit) quẽ omniũ militum tenuisse nomina, quin semel auditos quãlibet multos uersus, protinus reddidisse. b ℭ Lucius Scipio.) Hic fuit Pub. Scipionis frater, qui consul in Asiam missus, Antiochũ Syriorũ regẽ apud Sipylũ montem, uicit, ac parte regni priuauit, Vñ & Asiaticus dictus est. c ℭ Cyneas Pyrrhi legat⁹.) Præter ea, q̃ de Cyneę legati memoria, referũt Cice. 1. Tus. q. Ply. ca. 24. septimi. Plutar. i Pyrrho, sic scribit Seneca in plogo primi Declamationũ. Intra exiguũ paucissimorũ dierũ tẽpus (inqt) poterit qlibet facere id, qđ Cyneas fecit, qui missus a Pyrrho legatus ad Romanos, postero die nouus homo, & senatũ, & omnẽ urbanã circumfusam Senatui plebem, nominibus suis persalutauit. d ℭ Rex Ponticus Mithridates.) Appia-

QVI MEMORIA CLARVERVNT: CVI casus uocem ademerit, cuiue dederit. De morũ laude. Qui eloquentia floruerunt. De pietate. De pudicitia. Et quis beatus fuerit iudicatus. CAP. VII.

a CYrus [a] memorię bono claruit, qui in exercitu, cui numerosissimo præfuit, nominatim singulos alloquebat. Fecit hoc idem in populo Ro. L. [b] Scipio. Sed & Cyrum,
b & Scipionẽ consuetudine credamus profecisse. Cyneas [c] Pyrrhi legatus postero die, q̃ ingressus Romã fuerat, & equestrẽ ordinẽ, & senatum proprijs nominibus salutauit. Rex [d] Ponticus

Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, ſine interprete iura dixit. Memoriam [a] ex arte fieri palã factum eſt, ſicut Metrodorus [b] philoſophus, qui tẽporibus Cynici Diogenis fuit, in tantũ ſe meditatiõe aſsidua prouexit, ut a multis ſimul [c] dicta/ nõ modo ſenſuum, ſed etiã uerborꝫ ordinibus detineret. Nihil [d] tamen in homine aut metu, aut caſu, aut morbo facili⁹ intercipi, ſæpe perſpectum eſt. Qui [e] lapide ictus fuerat, accepimus oblitũ literarũ. Meſsalã certe

nus Alexandrinus librũ edidit, quẽ/quia Mithridaticũ bellũ cõtinet, Mithridaticũ inſcripſit, in eo nil fere, quod ad Mithridatẽ ptineat/prætermiſit. Plura Iuſtin⁹ libris.37.&.38. Cæteros authores citauim⁹ cap.5.tertij. L. Flori. De eius regis ingenii memoria Ply.ca.24.lib.ſeptimi, & ca.z.uiceſimiquinti Naturalis hiſt. Alter Ply.ca.penul.de uiris illuſtribus. Fabius Quintilianus in.xi. Aulus Gel.ca.17.decimiſeptimi Noctiũ Atti. Val.Maxi.titulo.7.lib.octaui. Cyrus omniũ militũ ſuorꝫ nomina, Mithridates duarũ & uiginti gentiũ, quæ ſub regno eius erant, linguas diſcẽdo. Ille ut ſine monitore, exercitũ ſalutaret. Hic ut eos, quibus imperabat ſine interprete allo qui poſset. Senecæ fuiſse aliqñ floridã memoriã, teſtatur ipſe de ſe, i eo quẽ modo citauim⁹ loco. Memoriã aliquando (inquit) in me floruiſse, ut & non tantũ ad uſum ſufficeret, ſed in miraculum uſq; procederet. Nã duo milia nominũ recitata, quo ordine erant dicta, referebam. Et ab his, qui ad audiẽdũ præceptorẽ noſtrũ cõuenerant, ſingulos uerſus, cũ plures q̃ ducenti efficerent, ab ultimo incipiens uſq; ad primũ/ recitabã. a ¶ Memoriã ex arte fieri.) Qui de memoriæ arte ſcripſerũt, nõ unũ omnes ordinẽ tenuerunt. Metrodorus Sceptius inter alia, quibus ad artẽ memorandi uſus eſt, in duodecim ſignis, p quæ ſol meat, tricenos & ſexagenos inuenit locos, de qua re in.xi. plurimũ Quintilianus miratur. Vanitas nimirũ (inquit) fuit, atq; iactatio circa memoriam ſuã potius arte, q̃ natura gloriantis. Marcus Cicero circa finẽ ſecundi de Oratore, ex Simonidis ſententia tradit ordinẽ eſse maxime, qui memoriæ lucẽ afferat. Itaq; ijs, qui hanc partem ingenij exercent locos eſse capiendos, & ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atq; in ijs locis collocanda ſic fore, ut ordinẽ rerum, locorꝫ ordo ſeruaret, res autẽ ipſas, rerum effigies notaret. Atq; ut locis pro cæra, ſimulacris pro literis, uteremur. Hãc memorãdi artẽ abũde tradũt Cicero Rhetoricorum nouorꝫ lib.3.& Fab. Quintilianus ca. de memoria Oratoriarũ inſtitutionũ lib.xi. Nõ deſunt, qui noſtro quoq; tẽpore hanc publice profiteant. Sed qui in ea multũ profecerit, uidi neminem. b ¶ Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Cynici Diog. fuit.) Si quis bene tẽpora cõputet, inueniet proculdubio, inter Diogenẽ Cynicũ, & hũc Metrodorũ, fuiſse annos medios centum, & quinquaginta, nõ pauciores. Conſtat eñ Cynicũ Diogenẽ Olympiade.114. mortem obijſse, hoc eſt circa annũ 432. urbis conditę. Nã eadẽ die (ut Demetrius in Aequiuocis ait) Alexandrũ Babylonię, Diogenẽ Cynicũ Corinthi, uita functos. Lege Laertiũ lib.6. Metrodorus autẽ hic (ut.13. Geographiæ lib. ſcribit Stra.) Mithridatis floruit tẽporibus. Hunc inſuper Metrodorꝫ uidit M. Cicero, ut ab eodẽ ſecundo de Oratore lib. ſcriptũ eſt. Vidi ego (inquit) ſummos homines, & diuina prope memoria. Athenis Carneadẽ, In Aſia, quẽ uiuere hodie aiunt, Sceptiũ Metrodorꝫ, quorꝫ uterq; tanq̃ literis in cęra ſe agebat imaginibus in his locis, quos haberet, quę meminiſse uellet, pſcribere. Hęc ibi. Cicero aũt ipſe (ut tradit Euſebius, & cęteri) obijt Olympiade.168. hoc eſt circiter annũ.648. urbis conditę. Exiſtimo Solinũ deceptũ, qđ pro Diogene Stoico, Cynicũ Diogenẽ acceperit. Fuit autẽ Diogenes hic Stoicus, qui cũ Carneade, quẽ Cicero ſe uidiſse ait. Et Critolao Peripatethico, ab Athenieñſibus ad Senatũ populi Romani, negotij publici gratia legati miſsi ſunt, author Aul. Gell. in fine ſeptimi Noctiũ Atticarũ. QVid ſi Solinus eorũ ſententiã ſit in hac parte ſecut⁹, qui hũc Metrodorꝫ Democriti auditorẽ, & Anaxarchi magiſtrũ, fuiſse tradunt. Anaxarchũ aũt Olympiade.110. floruiſse ab ijs, qui eius uitã ſcribũt, proditũ eſt. Potuit fortaſsis ſic a Solino ſcriptũ fuiſse. Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Stoici Diogenis fuit. Fieri etiamnũ potuit, ut a ſcriptore quopiã Cynici adiectã fuerit. Nõ ſoleo tam facile primę claſsis authoribus, in paruis pſertim, & obuijs paſsim rebus/aſcribere ignorantiã, etſi uetuſti omnes codices, Cynici Diogenis retineant. c ¶ A multis ſimul dicta.) Sunt codices, qui ſic habeant. Vt a multis ſimul dictorꝫ, non modo ſenſum, ſed etiã uerborum ordinẽ detineret. d ¶ ¶ Nihil tamen in hominũ.) Oĩa hæc ex ca.24. ſeptimi Ply. Seneca in principio primi Declamationũ. Memoria (inquit) eſt res ex omnibus partibus animi maxime delicata, & fragilis, in quã primũ ſenectus incurrit. e ¶ Qui lapide ictus.) Val. Maximus libro primo, inter miracula idipſum ponit. Quidã (inquit) Athenis uir eruditiſſimus, cũ ictum lapidis, capite exceſsiſse, cætera omnia tenaciſsima memoria retinẽs, literarũ tantũmodo quibus pcipue inſeruierat, oblitus eſt &c. Mõſtro ſimile eſt, cũ quiſpiã proprij nominis obliuiſcatur.

ſcitur. Vnde factum, ut cũ de re, quã maxime memoria tenere quis creditur, prouerbio dici ſoleant. Non aliter proprium ualeat cognoſcere nomen. a ℭ Victor Cyrus.) Capto a Cyro Aſtiage Medorꝫ rege, urbes q̃plurimæ, quæ Medorꝫ tributariæ erant, a Cyro Perſarũ rege/ deficiunt. Quibus a Cyro uictis, Babylonios quoq; potenti exercitu aggreditur. Sed Crœſus Lydorũ rex ea tempeſtate diuitijs, & armis potentiſsimus, Babylonijs auxilio fuit. A Cyro Crœſus uincit̃. Victus in patriã remeat.

a Coruinũ poſt ægritudinẽ, quã pertulerat, per-
cuſsum proprij nominis obliuione, q̃libet alias
ei ſenſus uigeret. Memoriã met⁹ perimit. INui-
cem metus uocis eſt incitamentum, quam non
ſolum acuit, ſed etiam ſi nunq̃ fuerit/ extorquet.
b Deniq; cum Olympiade octaua & quinquage-
ſima uictor [a] Cyrus intraſset Aſiæ oppidũ Sar-
dis, ubi tũc Crœſus latebat, Athis fili⁹ regis mu-
tus ad id uſq; tẽporis in uocẽ erupit ui timoris.
c Exclamaſse enim dicitur. Parce patri meo Cyre,
& te hominẽ eſse uel caſib⁹ diſce noſtris. [b] TRa-
ctare de moribus ſupereſt, quorꝫ excellẽtia ma-
d xime in duobus enituit. Cato [c] princeps Portiæ
gentis ſenator optimus, orator optimus, optim⁹
imperator. Cauſam tamẽ quadragies [d] & quater
dixit, diuerſis odiorum ſimultatibus appetitus,
ſemp abſolutus. Verũ [e] Scipionis Aemiliani laus
propẽſior, qui p̃ter bona, q̃bus Cato clarus fuit,

At Cyrus uictis Babylonijs, Lydiã contra Crœſum ingreditur. Crœſum iterato ſuperat, capit, captumq; abducit. Fuerant Crœſo regi duo liberi. Primus, quẽ Athin Valerius nominat, maximis dotib⁹ pręſtãs, & ſi fata ſinerẽt, Crœſo ſucceſsor in regno, ab apro dum uenatur/ occiditur. Alter eius filius natura mut⁹, hic captus a Cyro Sardibus, cũ unus ex Perſarum numero ignarus uiri in cędem Crœſi concitato impetu ferret̃, ne is Crœſum patrẽ perimeret, ſic Grçce proclamaſse dicitur, ὦ ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον, i. Heus homo ne Crœſum perimas. Hiſtoriã ſcribũt Herodotus in. i. Val. Maxi. lib. 5. Aulus Gellius ca. 9. quinti. Iuſtinus li. primo, & Xenophon Pædiæ Cyri lib. ſeptimo. b ℭ Tractare de moribus ſupereſt.) Scripturus de moribus Iulius Solinus, ut more ſuo ſtudeat breuitati, trium tm̃ Romanorꝫ illuſtriũ, ponit exempla. Eorꝫ ſcilicet, qui uel ſapientũ hominũ ſententia, uel diuino oraculo, ſunt optimi iudicati. Sunt aũt hi, Portius Cato, Scipio Aemilianus, & Scipio, cui Naſica cognomẽtũ fuit. c ℭ Cato princeps Portiæ gentis.) Portius Cato genere Tuſculanus, Marco nõ admodũ illuſtri (ut ait Valerius) patre genitus, ob eius ſingulare ingeniũ, ac mores integros, a Valerio Flacco Romã duct⁹, nec diu poſt Romana ciuitate donatus eſt, omni in ea (ut. M. C. de Senectute eſt author) dignitatis honore functus eſt. Principio (ut Plutar. author eſt) tertio nomine nõ Cato, ſed Priſcus uocabat̃. Conſequenti tempore Cato ei uirtutis cognomentũ extitit. Romani enim, eũ in quo multarũ rerũ uſus, ac experiẽtia ſit, Catonem nominãt. Hic Cenſor, Luciũ Flaminiũ. T. Flaminij fratrẽ, & ante conſulẽ, qđ ad arbitriũ mulierculæ, cuius amore tenebatur, quendã in prouincia/ cui pręerat/ ſecuri percuſserat, e Senatu ſuſtulit. author de ſenectute. M. C. Ob eam rem ſenatus ſibi, populuſq; Romanus, conſularẽ ſtatuã, in templo poſuit, cũ hac inſcriptione. M. Cato morum reſtitutor. Hinc & Cenſorinus nominari cęptus. Propter duorꝫ Catonũ Cenſorij, & Vticenſis ſeueritatẽ, Saty. 2. a Iuuenale prouerbiali Ironia dictum eſt. Terti⁹ e coelo cecidit Catho. In nimiũ ſupercilioſos, ac uitæ alienæ cenſores homines. TRia huic Catoni ueteres Romani tribuerũt, quorꝫ quodlibet uel diuiſim, abunde quẽlibet decorare queat. Quæ in rep. geſſit, optimũ Senatorẽ, quæ poſteris ſcripta reliquit, optimũ oratorẽ. Poſtremo quę foris, & bello egit, optimũ imperatorẽ fuiſse probant. Refert. M. Ci. ſecũdo Academicarũ. q. & lib. de Senectute, M. Catonẽ in ſenectute Græcas literas didiciſse, id quod ſine ſummo uiri ingenio fieri non potuit. Quę de Catonis Portij familia ca. 19. tredecimi ſcribit Gel. per te adeas. Rurſus pro his omnibus, lege Ply. ca. 27. ſeptimi Natu. hiſtoriæ. Huius hæ ſententiæ potiſsime celebrantur. Difficile eſt ad carentẽ auribus uerba facere. Laborioſum eſt eam rempu. ſaluã fore, in qua piſciculus pluris, q̃ bos uenit. Et urbis Romæ mores carpens. Omnes homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at nobis certe uxores. Lege Plutarchi Apophthegmata. d ℭ Quadragies q̃ter.) Ex Ply. c. 27. ſeptimi nat. hiſtorię. Itẽ alter Ply. c. 47. de Viris illuſtribus. Lege q̃ ſcribit Cęlius c. 36. ſexti Ant. lectio. e ℭ Verũ Scipionis Aemiliani.) Hęc quoq; ex ca. 27. ſeptimi. C. Plynij ſumpta omnia. Ex his quæ Scipio Aemilianus in Cẽſura, & alijs magiſtratibus geſsit, eum optimũ Senatorem fuiſse conſtat. Cum enim in Cenſura ſibi Mummius homo ſegnis, & reipublicæ parum utilis Collega datus foret, ſic de eo Collega in Senatu dixiſse fertur,

Vtinã mihi(inquit)Collegam aut dedisſetis,aut nõ dedisſetis.Ferẽ hic Scipio ſic ſeſe cõmodo reipub. tribuiſſe,ut annis quatuor & quinquaginta,quibus uixit,nihil emerit,uel uendiderit,uel ædificauerit,nec aliã ob cauſam peremptus creditur,niſi qđ contra Agrariam legẽ,diſcordiarũ fomentũ,ſenatus ipſius,& pacis defenſor optimus,fortiter repugnabat.Orationes rurſus,quæ ab eo ſcriptæ feruntur,quarũ Gellius,Appianus,Macrobius,cæteri meminerunt,fuiſſe eum oratorẽ optimũ ſatis oſtendunt.

etiam publico [a]amore præceſsit. Vir [b]optimus Naſica Scipio iudicatus eſt,non priuato tantum teſtimonio,ſed totius ſenatus ſacramẽto.Quippe qđ inuentus dignior non fuit, cui præcipue religionis crederetur miniſterium,cum [c]oraculum moneret accerſi ſacra matris deũ Peſsinunticę. [d]PLurimi ĩter Romãos eloquẽtia floruerũt.

Scribit Gell.ca.20.ſecũdi Noctiũ Atticarũ. Scipionem omniũ ętatis ſuę puriſsime fuiſſe locutũ.Ea p̃terea,quę in militia geſsit,imperatorẽ eũ optimũ fuiſſe demõſtrant.Is enim inter cætera Conſul contra Numantiã miſſus,eodẽ temporis momento(ut libro.2.Max.Val. annotauit)q̃ caſtra intrauit,edixit,ut omnia ex his,quæ uoluptatis cauſa cõparata erant,aufferentur,ſummoueríturq́. Nã cõſtat(inquit)tũ maximũ inde Inſtitorũ,& Lixarũ numerũ cũ duobus milib⁹ ſcortorũ abiiſſe.Hac turpi.&c.Hic(ut Plutar.refert)cũ iuuenis adhuc eſſet,tantam & fortitudinis,& prudẽtiæ expectationẽ de ſe p̃ſtitit,ut Cato,de quo dictũ eſt,de his interrogatus,qui ad Carthaginẽ militarent,inter quos etiam erat Scipio,diceret.Solus is quidẽ ſapit,ac uiget,ad hunc autẽ umbræ concedunt.Itẽ cũ Romã ueniſſet ab exercitu,eum inuitabãt,nõ quo illi gratificarentur,ſed q per illũ propediẽ,ac facile Carthaginẽ capturi eſſent,&c.Lege Plutar.in Apophthegmatis. a ℭ Publico amore præceſsit.)Bonorũ dilectione.Qui Agrariã legẽ ferri affectabãt,hũc Scipionẽ eius legis hoſtẽ maximũ,ingenti odio proſequebantur,quorũ etiã opera creditur interfectus.Metellus p̃terea Macedonicus,cũ Scipione Africano diſſenſerat,eorũ ꝗ ab æmulatione uirtutis profecta contentio.Is cũ interemptũ Scipionẽ conclamari audiſſet,in publicũ ſe proripuit,meſto ꝗ uultu,& uoce confuſa.Concurrite cõcurrité(inquit)o ciues,mœnia noſtræ urbis euerſa ſunt.Scipioni enim Africano intra ſua mœnia quieſcenti,uis illata eſt.&c. Val.Max.tit.1.lib.quarti.Appianus itẽ lib.1.bellorũ ciuiliũ. b ℭ Vir optimus Naſica.)Sumpta ex ca.34.ſeptimi Plynii,Vide Plyniũ Nepotẽ ca.44.de uiris illuſt.Hanc Naſicæ Scipionis hiſtoriã ſcribit Val.Max.octauo libro tit.16.Lege Feneſtellã tit.12.de magiſtratibus Romanorũ,& quos apud eũ conſignauimus authores. c ℭ Cũ oraculũ moneret.)Hęrebat Hannibal in Romanorũ uiſceribus,nec a tam infeſto hoſte liberari poterãt.Ob id igitur Sibyllinos lib.conſpici placuit,in quibus hoc oraculũ repertum dicunt.

Mater abeſt,matrem iubeo Romane requiras,
Cum ueniet,caſta eſt accipienda manu.

Plura Ouid.quarto Faſtorũ.Syllius multis carminibus recenſet hiſtoriã lib.ultimo bellorũ Punicorum.

Hoſtis,ut Auſonijs diſcederet aduena terris,
Fatidicæ fuerant oracula priſca Sibyllæ.
Cœlicolum Phrygia genitricem ſede petitam,
Laomedonteæ ſacrandam mœnibus urbis,
Aduectum exciperet numen,qui lectus ab omni
Conſilio patrum,præſentis legeret æui
Optimus heu nomen melius,maius ꝗ triumphis.
Iam ꝗ petita aderat.&c.

Lege Liuiũ lib.9.tertię Decadis,& Diuũ Auguſtinũ ca.29.primi Ciuita. d ℭ Peſsinunticæ.)Cybele Minois,& Dindymenes filia parentũ iuſſu expoſita,quadã diuina ſorte,a feris lacte nutrita eſt.Poſtmodũ a fœmina paſcente greges ouiũ exportata,& educata eſt.Hæc poſt adultam ætatẽ,mira pulchritudine,& prudẽtia fuiſſe narratẽ.Fiſtulã,Cymbalũ,Tympanũq́ prima reperit.Hæc inſuper curandi pueros artẽ tradidit,eosq́ ſummo,ac materno amore p̃ſecuta eſt.Vnde factum eſt,ut ex facto,matris nomẽ conſecuta ſit.Hanc ob Atydis pueri a ſe dilecti interitum,in furorem uerſam dicunt.Nec diu poſt cũ Phryges morbo,& fructuum penuria laborent,ab oraculo reſponſum accipiunt,malorum remedia adepturos,ſi Atydis corpus ſepelirent,& Cybelen uenerarentur ut deam.Sed cum Atydis corpus reperire nequirent,quod reliquum erat,Cybelen religioſiſsime coluerunt.Aram erexerunt,ſacrificia perſoluerunt.Poſtmodum in Peſsinunte urbe Phrygiæ inſigne templum conſtruxerunt,honores illi,& annua ſumptuoſe perſoluẽtes.Inde eius ſimulachrum monente Sibylla,per Scipionem Naſicam Romanũ aduectum eſt.Hæc ex Diodori ſententia libro quarto. Hanc Troes prope Idam habitantes,Rheam,deorum matrem uocant,Item Veſtam,& deam

a Sed hoc bonũ hæreditariũ nunq̃ fuit, nisi in fami
lia [a] Curionũ, in qua tres, serie cõtinua, oratores
fuerunt. Magnũ hoc habitum est sane eo sęculo,
quo pręcipue facundiã & humana, & diuina mi-
b rata sunt. Quippe tũc percussores [b] Archilochi
poetæ, Apollo prodidit, & latronũ facinus deo
arguente/ detectũ est. Cumq́ Lysander [c] Lace-
dæmonius Athenas obsideret, ubi [d] Sophoclis
c Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem
Liber [e] pater ducem admonuit per quietẽ, ut se-
peliri delicias suas sineret. Nec pri⁹ destitit, q̃ Ly
sander cognito quis obisset diẽ, & quid a numi-
d ne posceret, inducias bello daret, usq́ dũ cõgrue
supremis talibus exequiæ ducerent. [f] Pindarũ
lyricũ e cõuiuĳ loco, cui imminebat ruina, ne cũ
cæteris interiret, forinsecus eum Castor, & Pol-
e lux uocarunt inspectantibus uniuersis. Quo ef-
fectum est, ut solus impendens periculũ euade-
ret. Numerandus post Deos. Cn. Pompeius Ma
gnus intraturus [g] domum Possidonĳ clarissimi
f tunc sapientię professoris, percuti ex more a Li-
ctore uetuit fores, sũmissisq́ fascib⁹, q̃libet cõfe-
cto Mithridatico bello, & oriẽtis uictor, sentẽtia

Phrygiã magnã. A locis Idæam, Dindymenã, & Phyllenã, & Pessimuntiã, & Cybelen, author Strabo lib. 10. Plura de eius nomine refert Marcellinus lib. 22. & Fenestella tit. 12. a ℂ In familia Curionũ.) Ex Ply. ca. 41. lib. septimi. Meminit Cice. primo epistolarũ. Liuius lib. 109. & 110. Plura Appia. lib. secundo bellorũ ciui. Itẽ Luca. 1. Pharsaliæ. Audax uenali. &c. b ℂ Percussores Archilochi poetæ.) Ex Ply. c. 29. septimi sumptũ & hoc. Euse. c. 12. qnti Præparatiõis, Archiã uocatũ dicit, q Archilochũ poetã p- emerit. Plures scribũt a Calẽda cũ perẽptũ fuisse. Hic Archilochus sane pcellẽs uates, sed obscenus multum, ac uirulentus. Hinc factum est, ut dicta amarulenta plurimũ, & mordacia, puerbiali figura, Archilochia nominentur. c ℂ Lysander Lacedæmonius.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 29. septimi Plynĳ. DE hoc Lysandro lege apd' Iustinũ lib. 5. & 6. d ℂ Sophoclis corpus.) De Sophoclis poetæ interitu discordãt a Gręcis latini plures. Val. Max. ti. 12. lib. noni. & C. Ply. cap. 53. lib. septimi, asserunt eũ gaudio perĳsse, accepto Tragicę uictorię nũcio. Sed Gręci ferme omnes dicunt hunc Sophoclẽ uuæ acino suffocatũ. Multis uerbis latinorũ a Græcis discordiam psequitur Crinitus ca. 6. secũdi, de Hon. disciplina. e ℂ Liber pater.) Plutar. in Quęstionibus multas causas affert, cur Dionysius. i. Bachus, Liber pater fuerit appellatus. Vel (inquit) qd' bibentibus libertatis causa sit, Fiunt enim homines ebrietate petulãtiores, hic & cornua eidẽ ascripserunt. Vel qd' libationẽ præbuit. Vel qd' pro Bœotię libertate pugnauit. f Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco.) Vix adduci possum, ut credã Solinũ in hac tã celebri apud nobilissimos authores historia, ita turpiter lapsũ fuisse, ut ea. s. quæ Simonidi cõtigerũt, Pindaro ipse lyrico tribuerit. Opinor itaq́ nõ a Solino, sed scriptore quopiã, erratũ potius, cũ cõsimili ratione, in hoc p̃sertim authore, loca plurima fuerint deprauata. Potuit & id memorię uicio, nõ authoris inscicia accidisse. Experiunẽ nimirũ homines, ut dictionẽ unã p altera sępe scribãt. Vtcũq́ error acciderit, Simonidi id, nõ Pindaro accidisse constat. Authores sũt. M. Cicero. 2. de Oratore circa finẽ. Fab. Quintil. ca. de memoria Oratoriarũ institutionũ lib. 11. Val. Max. li. 1. tit. de miraculis. Licet Quintil. uulgatã fabellã, poti⁹ q̃ historiã eã esse credat. g ℂ Intraturus domũ Possidonĳ.) Sumptũ ex ca. 30. septimi. C. Plynĳ. Fuit aũt Possidoni⁹ hic Ciceronis magister, ut in lib. de Fato asserit ipse Cicero. Eũ enim audiendi gratia Rhodũ adĳt, author in uita Ciceronis Plutarchus. Hic Possidonius sphærã effecit, cuius singulę cõuersiones idẽ efficiũt in sole, & in luna, & in quinq́ stellis errãtibus, quod efficiẽ in cœlo singulis diebus, & noctibus. Fuit p̃terea hic ipse Possidonius Fataliũ syderũ assertor, qua in re a Cicerone discipulo lib. de Fato, & Diuo Augustino ca. 2. quinti. Cui efficacissime redargutus est. Cũ Põpeius ad Piraticũ bellũ exiret, & mox cõtra Mithridatem esset exiturus, fertur Rhodũ uenisse, atq́ disputanti Possidonio affuisse, cui in discessu interrogãti, nũqd iuberet, respõdisse Possidoniũ ferũt, ut se gereret clare, atq́ alios excelleret omẽs. Author Stra. xi. Geographię li. Fuit alter Possidoni⁹ Apamiẽsis Stoic⁹, Strabõis tẽporibus eruditissim⁹, ut li. 16. idẽ Strabo refert. Apud Romanos morem fuisse cõstat, ut cum magistratus domum cuiuspiam esset intraturus, Lictor fores uirga percuteret. Authores moris huius sunt, Titus Liuius libro primo. Florus in fine primi. Plynius capite. 30. libri septimi. Martialis libro octauo. Papinius primo Syluarum libro.

propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior a
Quinti [a] Ennij statuã imponi sepulchro suo ius-
sit. Vticensis [b] Cato unũ [c] ex tribunatu militum
philosophũ, alterum ex [d] Cypria legatione Ro-
mam aduexit, professus plurimũ se eo facto se- b
natui, & populo Ro. contulisse, quãuis proauus
eius sæpissime censuisset, Græcos [e] urbe pellen-
dos. Dionysius [f] tyrannus uittatã nauem Plato-
ni obuiam misit. Ipse cum albis quadrigis egre- c
dientem in littore occurrẽs honoratus est. Per-
fectam prudentiã soli [g] Socrati oraculũ Delphi-
cum adiudicauit. Pietatis documentũ nobilius
quidẽ in Metellorũ domo [h] effulsit. Sed eminẽtis-

de Stellæ Poetæ cõsulatu. Dum feriunt agmine postes, Atriaq;, & multa pulsantur limina uirga. CVR autẽ Lictor dictus sit, docet Plutar. problemate. 66. Sed quã ob rem prętorũ uirgæ securibus alligatæ pferantur, aperit idẽ Plutar. proble. 81. a ℭ Quinti Ennij.) Plyniana imitatio ca. 30. li. septimi. Ennius poeta (inquit in temporibus Eusebius) septuagenario maior articulari morbo perijt, sepultusq; in Scipionis monumẽto, uia Appia intra primũ ab urbe miliariũ. Quidã ossa eius Rhudiã ex Ianiculo translata affirmãt. Ex uerbis Plynij, Solini, & Eusebij, Ouidiani uersiculi, tertio de Arte amandi libro, restituendi sunt, qui sic corrupte legunt, in omnibus exemplaribus.

Ennius emeruit Calabris in montibus ortos/
Cõtiguos pene Scipio magne tuis.

Sed tu sic legas.

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus/
Contiguus poni Scipio magne tibi.

Hoc Iani Parrhasij ingenio lector debes. De Ennij prosapia, patria, laudibus, lege Syllũ lib. 12.

Ennius antiqua Messapi ab origine regis. &c.

Lucretius libro primo.

Ennius æternis exponit uersibus edens. &c.

Sed magis ad huius loci expositionẽ faciunt uersus Claudiani in Præfatione tertiæ Panegyris in laudes Stiliconis.

Maior Scipiades Italis, qui solus ab oris. &c.

Si Ouidio credimus.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

b ℭ Vticensis Cato.) Et hæc ex ca. 30. septimi. Plynij mutuatus est Solinus. De hoc Catone scribunt. M. Cicero, Seneca. T. Liuius, Plutar. Lucanus, itẽ cæteri. c ℭ Vnũ philosophũ.) Intelligit Athenodorũ cognomine Cordilionẽ Stoicæ disciplinæ hominẽ pręstantissimũ, hũc ex Pergamo Romã aduexit, author Plutar. in Catone Vticensi. d ℭ Ex Cypria legatione.) De legatione Vticensis Catonis in Cyprũ, scripsimus cap. 9. tertij libri, apud L. Florũ. e ℭ Græcos urbe pellendos.) Scribit Plutar. Catonis Censorini tẽporibus, Carneadẽ Romã uenisse, eũq; quasi quodã diuino afflatu, Romanã iuuentutẽ ad Gręcarũ literarũ amorẽ pellexisse, idq; cæteris Romanis iucundũ fuisse spectaculũ, unũ hunc Catonẽ ijs studijs uniuersam ciuitatẽ abundare grauiter tulisse. Vniuersos pterea philosophos quadã honestatis specie Roma demitti curasse. Nec Græcos philosophos solũ Romæ, uerum Medicos odio & suspitione prosecutus est. f ℭ Dionysius tyrannus.) Diogenes Laerti9 de uitis philosophorũ lib. tertio author est. Platonẽ philosophũ ter in Siciliã nauigasse. Primo ut eam insulã, cratereśq; uideret, sed cũ de tyrãnide cõtra tyrannũ Dionysiũ acerrime disseruisset, Dionysiũ ob id concitũ, Platonẽ necare uoluisse, sed a Dione, & Aristomene exoratũ, ab incepto destitisse, eũ tñ Polydi Lacedęmonio uendendũ tradidisse. Secũdo profectũ in Siciliã Platonẽ dicit, ad iuniorẽ Dionysiũ, a quo & terrã, & homines postulasse, qui iuxta constitutã ab eo rempu. uiuerent. Venisse autem in tyranni suspitionẽ, uelle eũ, Siciliã tyrannide liberare. Sed Architæ Tarentini epistola omni eũ suspitione purgatũ, & tandẽ iterũ in patriã remeasse. Postremo illuc accessisse, ut Dionẽ amicũ Dionysio, cuius odiũ incurrerat reconciliaturũ, quod cũ obtinere neq; sset, infecto negotio tandẽ in patriã redijsse. Eadẽ fere & Plutar. in Platonis uita refert. g ℭ Soli Socrati.) Sũptũ ex Caio Plynio ca. 31. lib. 7. & ca. 6. tricesimi quarti. De qua re. Tertul. ca. 46. Apolo. Ouid. 13. quinti Tristium. Ille senex dictus sapiens ab Apolline. Val. Max. tit. 4. lib. tertij. Eusebius ca. 4. quartidecimi Pręparationis. Diogenes li. 2. dicit Chærephonti miraculũ editũ, quod in omniũ (inquit) ore est, quo scilicet mortaliũ omniũ Socrates sapientissimus pdicaretur, ex quo magna in illũ inuidia conflata est. Cato Censorin9 (ut Plutar. refert) Socratẽ loquacẽ, & uiolentũ hominẽ appellabat. Huic loco seruiunt, quæ ca. 4. antea ex Cicerõe adducta sunt. Quã ridicula fuerit Delphici oraculi origo, exponit Diod. Siculus lib. 16. in gestis Philippi Macedonis. Multa Cœlius ca. 16. qnti. Antiq. lect. h ℭ In Metellorũ domo.) De pietate scripturus Solinus duo tñ exẽpla pietatis refert. Est enĩ pietas, quã Græci θεοσέβειαν uocant, teste Cicerone. Virtus, per quam dijs immortalibus, sanguine coniunctis, & patriæ beniuolis, officium & diligens tribuitur cultus. Lactantius autem capite. 9. tertij, nihil aliud esse pietatem, q̃ iusticiã definit. Quintodecimo uero capite libri quinti. Pietas (inquit idem author) nihil aliud est, quam

a ſimum in plebeia [a] puerpera reperitur. Humilis hæc,atq; ideo famæ obſcurioris,cũ ad patrem,q ſupplicij cauſa clauſtris pœnalibus continebat̃, ęgre obtinuiſset ingreſsũ,exquiſita ſępius a iani-
b toribus,ne forte parenti cibum ſubminiſtraret, alere cum uberibus ſuis deprehenſa eſt. Quę res & factũ,& locũ cõſecrauit. Nã q morti deſtinabat̃,donat⁹ filię in memoriã tãti p̃conij reſeruat⁹ eſt.Loc⁹ dicat⁹ ſuo numini Pietatis Sacellũ fuit.

dei notio,ac religioſus cultus,ſicut Triſmegiſtus ueriſsime definiuit.Euſeb. ca.z.octaui Præparatiõis, ex Ioſephi ſententia,ſcribit pietatẽ nõ eſse uirtutis partẽ,ſed uirtutes omnes alias, pietatis eſse partem. In ca.autẽ z.ſeptimi eiuſdẽ operis declarat ſolũ Hæbreorũ genus,uerã pietatẽ ſequutũ. Tãta fuit apud ueteres pietatis excellentia,ut eam numẽ quoddã eſse crediderint, et tẽpla conſtruxerint, perſoluerint eius numini ſacrificia.Nihil habuit Mantuanus Homerus,uirtutũ omniũ p̃clari⁹, qđ ſuo Aeneæ tribueret, q̃ qđ toties eũ inſignẽ pietate uirũ nominarit. Theodoſius nobilis Romanorũ imperator, quom uellet Honoriũ filiũ ad uirtutũ amorẽ incẽdere,inter plurima pręcepta ſaluberrima,& hoc pietatis ſubdidit documentum.

Sis pius in primis,nã quom (uincamur in omni
Munere,ſola Deos æquat cle(mentia nobis

Huic loco conſonant,quæ ſcribit Seneca in fine tertij eius lib. quẽ de Benficijs ſcriptũ reliq̃t.MEtellorũ familiæ inter cæteras uirtutes,pietatẽ in deos peculiarẽ fuiſse conſtat.Metellus enim Pontifex max.Poſthumiũ conſulẽ, eundẽq; flaminem Martialẽ,ad bellũ gerendũ,Africã petentẽ,ne a ſacris diſcederet, mulcta indicta inconſulto deo urbem egredi paſsus non eſt. Val.Max.de ſeruata religione lib.primo.Fuit & hoc in eodẽ Metello pietatis in deo ſignũ patens.Cũ enim Veſtę templũ,in quo Romanorũ fatale pignus Palladiũ ſeruabatur,corripuiſset ignis,&

Attonitæ flerent demiſso crine miniſtræ
Abſtulerat uires corporis ipſe timor,
Prouolat in medium,& magna ſuccurrite uoce,
Non eſt officium flere Metellus ait,
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis,
Non ea ſunt uoto,ſed rapienda manu,
Me miſerum dubitatis ait,dubitare uidebat,
Et pauidas poſito procubuiſse genu.
Haurit aquas,tollensq; manus/ ignoſcite dixit,
Sacra uir,intrabo non adeunda uiro.
Si ſcelus eſt,in me commiſsa pœna redundet,
Sit capitis damno Roma ſoluta mei.
Dixit,& irrupit,factum dea rapta probauit,
Pontificisq; ſui munere tuta fuit.

Idem feciſse prius Ilum, cũ in Ilio Mineruæ templũ arderet, Scribit Plutar.cap.30.&.31.Parale.Imitatur Solinus in Metellorũ exemplo. Ply.capi.36.lib. ſeptimi.

a ℭ In plebea puerpera.)Diſcrepat & hoc loco Solinus a Plynio,quom Ply. dicat hãc pietatẽ matri oſtenſam, Solinus autẽ ad patrẽ referat. Verũ ut locus hic fieret dilucidior, aſcripſi uerba Plynij ex ca.36.lib.ſeptimi.Pietatis(inquit)exempla,infinita quidẽ toto orbe extitere,ſed Romæ unũ,cui cõparari cuncta nõ poſsint.Humilis in plebe,& ideo ignobilis puerpera ſupplicij cauſa carcere incluſã matrem,cũ impetraſset aditũ a ianitore ſemper excuſsa,nequid inferret cibi,deprehenſa eſt uberibus ſuis alens eã.Quo miraculo matri ſalus donata filiæ pietate eſt, ambæq; perpetuis alimentis. Et locus ille eidem conſecratus eſt Deæ.Hæc Plynius.Aſtipulatur & Plynio Vale.Maximus tit.de pietate erga parentes lib.5.Sanguinis ingenui mulierẽ(inquit)prætor apud tribunal ſuũ capitali crimine damnatã, in carcere necandã tradidit,quã receptã is,qui cuſtodiæ præerat, miſericordia motus,non protinus ſtrangulauit, aditũ quoq; ad eã filiæ,ſed diligenter excuſſæ,ne qd cibi inferret, dedit,exiſtimãs futurũ ut inedia conſumeret.Quom autem iã dies plures intercederent, ſecũ ipſe quęrens,quidnam eſset,qđ tam diu ſuſtentaretur,curioſius obſeruata filia,animaduertit illam exerto ubere, famẽ matris lactis ſui ſubſidio lenientem,&cetera.Niſi de ea Solinus intelligat,quæ patrem Cimona pari cuſtodia traditum,iam ultimæ ſenectutis uelut infantem,pectori ſuo admotum aluit,Author Maximus Valerius loco eodem. Verum hanc non plebeam,ſed nobilem Athenienſem fœminam fuiſſe conſtat.Item nõ inter Romana,ſed externa exempla id factum cõnumerat. BOni expoſitoris offitium crederem,ut apud Solinum pro patre,mater reponeretur,niſi toties eſset a Solino ipſo patris nomen expreſsum.

Quid si apud Plyniū,& Valeriū, pro patre matrē corrupte quis ascripserit? Sed id iudicio relinquimus aliog. a ℭ Nauis a Phrygia.)Ex C.Plynio cap.35.libri septimi.Val.Max.tit.1.octaui. Tito Liuio lib.29.ab urb.condita.Altero Plynio ca.46.de uiris illustribus.Syllio lib.ultimo a principio. Ouid. quarto Fastog multis carminibus historiā hanc cecinit eleganter.

Nauis [a] a Phrygia gerula sacrog, dum sequitur a
uittas castitatis,contulit Claudiæ principatū pu-
diciciæ.Et Sulpitij Paterculi filia,M.Fuluij Flac-
ci uxor censura omniū matronarū e centū pro-
batissimis haud temere electa est, q̄ simulacrum b
Veneris(ut Sibyllini libri monebant)dedicaret.
QVI [c] attingat ad titulū felicitatis,necdum rep-
tus est,& qui felix censeri iure debuerit. Namq;
Cornelius Sylla [d] dictus potius est,q̄ fuerit felix. c
Solum certe beatum Cortina [e] Aglaum iudica-
uit,q in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis
soli domin⁹,nunq̄ egressus paterni cespitis ter-
minos inuenitur.De homine satis dictū habeo.

Hostia contigerat,qua se Tyberinus in altum. Diuidit &c̄. Claudia hæc(inquit secundo diuinarum institutionū Lactant.) ꝓponitur in exemplo miraculi, Nā cum ex libris Sibyllinis Idea mater esset accita,& in uado Tyberini fluminis nauis,in qua uehebat̄,hæsisset: nec ulla ui cōmoueret̄.Claudiā ferunt, quæ semper impudica esset habita,ob nimios corporis cult⁹, deam submissis genibus orasse,ut si se castam iudicaret suū cingulū sequeret̄. Ita nauim q̄ ab omni iuuentute non ualuit cōmoueri,ab una muliere esse cōmotam. Hoc autē mirū,& sexcenta similia dæmonū potestate fieri ca.16.decimi Ciuitatis asserit Augu.ut qd̄ nauim, quia(inquit)simulachrū matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominū boumq; conatib⁹ immobilē redditā,una muliercula zona alligatam,ad suę pudiciciæ testimoniū mouit & traxit.ADuertendū tamē nō posse facere mirabilia,id est maxima ratione constantia,nisi qui habet mentē, prouidentiā,potestatem.Ita fiet,ut deus fecerit omnia,nec quicquā esse possit omnino, quod nō originem a deo traxerit. b ℭ Sulpitia paterculi.)Ex Caio Plynio ca.35.septimi.Abunde Val.Maxi.tit.16.8.lib. Merito cōmemoratiōi uirog Sulpitia Seruilij Paterculi filia.Q.Fuluij Flacci uxor. &c. Sibyllinorum librū monitū refert Ouid.quarto Fastog lib.his quidē uerbis.

Roma pudicitia proauorum tempore lapsa est,
Cumæam ueteres consuluistis anum
Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Vnde Venus uerso numine corda tenet.&c̄.

c ℭ Quod attinet ad tit.) Ex Plyniano fonte, ut cętera capite.43.&.46.lib.septimi.Felix ait Augustinus.13.de sancta trinitate libro,est, qui habet quicquid uult,& nihil male uult.Exponit Scotus,id est, habitio omniū beneuolitog. Boetius autē tertio de consolatione libro,ait beatitudinē siue felicitatem,esse statū bonorū omniū aggregatiōe ꝑfectum, quo quis adepto nihil ulterius desyderare queat.Hæc autē nulli potest cōuenire mortaliū. Huic quadrat Horatiana illa sententia.

Nihil est ab omni parte beatum.
Vsq; adeo nulla est syncera uoluptas,
Sollicitumq; aliquid lętis interuenit.

Ouidius Metamor.lib.7.Crœsum Lydog regē, quom se felicē esse iactaret,his uerbis a Solone sugillatū ferunt.

Scilicet ultima semper.
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Ad rem ipsam lege Val.Max.in principio lib.septimi,ubi de Aglao etiānum recenset historiā. Vnde prouerbiū factū οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα domi manere oportet pulchre fortunatum. Claudianus Epigrāmate,Felix q patrijs &c̄. Cū quispiā lampin Aegenitā beatū diceret,qd̄ ditissimus esse uidebat̄(Erat eñ multarū nauiū gubernator)ad hūc Lacon quidā.Nō attendo(inquit)felicitatē,quæ pēdeat ex funibus,author Plutar.in Apophthegmatis. d ℭ Sylla felix.)Cornelius Sylla in fortuna felix dictus,cū paruulus a nutrice ferret̄, mulier obuia,salue(inquit)puer tibi,& reipu.tuæ felix.Et statim quæsita,quæ hæc dixisset, nō potuit inueniri,author Ply.de uiris illustribus.Lege de eo Plyniū ca.43.septimi naturalis historiæ. Val.titu. secūdo noni.Aug.ca.28.tertij ciuitatis.Plura Plutar.in uita eius.Lucius Florus ca.21.libri tertij. e ℭ Cortina.)Cōtinens ꝓ cōtento.i.Apollinis sacerdos.Est eñ Cortina mēsa Delphici oraculi,unde certa dabantur responsa.Lege Strabonē lib.nono.Iusti.lib.24.Lucanū in quinto. Dicta aūt Cortina, aut

qđ cor teneat, aut qđ Tripos septus erat serpētis corio, aut certe secundū Græcā Etymologiā ὅτι τὴν κόρην τείνει .i. quod extendat puellā, ut maiorꝙ uideri. Ex Seruio .3. &c .6. Aeneidos.

NVNC ut ad destinatum.) Scripturus de orbis terræ regionibus Solinus, merito ab Italia ueloti a reliquis prestantiore, sumit initium. Hæc enim (ut Plynianis uerbis utar) in toto orbe, & in q̄cunꝙ cęli cōuexitas uergit, pulcherrima est omniū rebus, uiris, fœminis, ducibus, militibus, seruis, ar-

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIbus, deꝙ peculiaribus multis, quæ in ea reperiunť.

CAP. VIII.

a NVNC, [a] ut ad destinatū [b] reuertamur, ad locorum commemorationē stilus dirigendus est, atꝙ ideo principaliter in Italiā, cui⁹

tium pstantia, ingenioꝝ claritatibus. Iā situ ac salubritate cęli, atꝙ temperie, accessu cunctarum gentiū facili, littorib⁹ portuosis, benigno uētoꝝ afflatu. Et enim contingit recurrentis positio in partē utilissimam, & inter ortus, occasusꝙ mediā. Aquarum copia, nemoꝝ salubritate, montiū articulis, feroꝝ animaliū innocentia. Soli fertilitate, pabuli ubertate. Quicqd/quo carere uita nō debeat, nusq̄ est præstantius, fruges, uinum, olea, uellera, lina, uestes, iuuenci, ne equoꝝ qdē in trigariis preferri ullis oernaculis animaduerto, metallis auri, argenti, æris, ferri q̄diu libuit exercere, nullis cessit. Et iis nunc in se grauida, pro omni dote oarios succos, & frugū pomorūꝙ sapores fundit. Hæc ex tertio, & .37. uoluminibus Caii Plynii, natura historiæ. SCribūt qui de Italia tractauerūt, eā sitam esse, mediam inter Meridiē, & Septētrionem, id quod ex Sphæræ ratione deprehendiť. Quæ duo, qđ extrema sint, uel ob nimiū solis ardorem, uel immodicā frigoris asperitatē, habitationi hūanæ minus accōmoda esse constat. Eam ob rem Italię situm mirūinmodū & fertilē, & plurimū accolis salubrē esse aiunt. Agrius Socraticus apud Varronē arbitrať, nullā esse regionē, quæ tam tota sit culta. Nā quid in Italia (inquit) utensile nō modo nascitur, sed etiā egregiū sit? Quod far cōferā Cāpano? Quod triticū Apulo? Quod uinū Falerno? Quod oleū Venafro? nō arboribus consita Italia est, ut tota Pomariū uideať? &c. Hinc a Marone primo Aeneid. dictum est. Terra antiqua, potens armis, atꝙ ubere glebæ. Vnde fit, ut si quis singula singulis conferat, uix terrā alterā Italiæ præferre iure possit. Nō ab re igitur (quod ad hūc Solini locū maxime attinet) a Marone uerifico uate secūdo Georgicoꝝ lib. scriptū est.

Sed neꝙ Medorum syluæ ditissima terra,
Nec pulcher Ganges, atꝙ auro turbidus Hermus,
Laudibos Italiæ certent, non Bactra, neꝙ Indi,
Totaꝙ thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hic grauidæ fruges, & Bacchi Massicus humor
Impleuere, tenent oleæꝙ armentaꝙ læta.
Hic uer assiduū, atꝙ alienis mensibus æstas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis utilis arbos,
Adde tot egregias urbes, operumꝙ laborem,
Tot congesta manu præruptis oppida saxis,
Fluminaꝙ antiquos subter labentia muros.
An mare quod supra memorem? quodꝙ alluit infra?
An ne lacus tot? &c.

Multis Italia a ueteribus fuit appellata nominibus. Ouidi⁹ .1. Fastorum.

Vnde dio genti mansit Saturnia nomen,
Dicta fuit Latium, terra latente deo.

Oenotria autem dicta est, uel a uino idest, οἴνου, qđ optimū in Italia nascitur. Vel (ut Varro dicit) ab Oenotro rege Sabinoꝝ, author Seruius primo Aene. super illud Oenotrii coluere uiri, Dicta insuper Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, qui a Germano pulsus/Italiā tenuit, eiꝙ nomen pristinæ regionis imposuit. Sunt autē Hesperiæ duæ, Lege Seruiū. primo Aeneid. soper illod. Est locus Hesperiā. &c. Ausoniā Italiā appellauit Auson Vlyssis, & Calipsus filius, ut Pōpeios refert. Postremo ea regio Italia dicta est, uel ꝙ magnos Italos, hoc est boues, habeat. Vituli enim Itali sunt dicti, authores M. Varro. ca. 1. secundi de Agricultura, & Columella in Prologo septimi. Vel ut Pōpeius scribit, ab Italo rege. Sont qui eā ab Italo Siciliæ rege Italiā appellatam tradant. Lege Seruiū primo Aeneid. soper illud.

Italiam dixisse ducis de nomine gentem.

Idē scribit tertio Aene. De Italiæ diuersis nominib⁹ habetur duodecimū caput Originū Catonis, si tn̄ id quod extat sit originū illarū fragmentum. Italiæ terminos paucis describit Appianus in principio operis sui. Italia (inquit) omniū gentiū domina, ab

decus iam in urbe [a] contigimus. Sed Italia tanta a
cura ab omnibus dicta est, prçcipue a. M. [b] Cato-
ne, ut iam inueniri nõ sit, quod nõ ueterũ autho-
rum præsumpserit diligentia, largiter in laudem
excellentis terræ materia suppetente, dum scri- b
ptores prçstantissimi reputant locorũ [c] salubrita-
tem, cçli temperiem, ubertatem soli, aprica colli-
um, opaca nemorũ, innoxios saltus, uitium, ole-
arumq́ prouentus, ouilia, [d] pecuaria, tot amnes, c
lacus tantos, bifera [e] uiolaria. Inter hæc [f] Veseuũ
flagrantis animæ spiritu uaporantem, tepentib*
fontibus [g] Baias, colonias [h] tam frequẽtes, tam as-
siduam nouarũ urbiũ gratiã, tam clarum decus d
ueterũ oppidorũ, quç primũ Aborigenes, Arũci,
Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græ-
ciæ aduenæ, & in summa uictores Romani con-
diderunt. Ad hæc littorũ [i] portuosa, orasq́ patẽ-
tib* gremijs cõmertio orbis accõmodatas. Ve- e
rum ne prorsus intacta uideatur, in [k] ea quæ mi-
nus trita sunt, animũ intendere haud absurdum
uidetur, & parcius [l] depasta leuibns uestigijs in-
uiare. Nã quis ignorat, uel dictam, [m] uel conditã

Ionio circũdata, plurimũ a Tyrrheno mari usq́ ad Celthas, quos ipsi Galathas uocant, extenditur. QVI externi populi Italiã incoluerint, scrit Ouid. quarto Fastorũ libro.

Venerat Euander plena cum classe suorũ. &c. Plura Diony. Halicarnasseus lib. primo antiquitatũ Romanarũ. Lege Myrsilũ in principio. Hi autem incolç, quoniã maiori ex parte Græci fuerunt, Italia maior Grçcia nuncupata est. Italiæ situm, & terminos describit Ptolemçus cap. 1. libri tertij Cosmographiæ, sexta Europæ tabula. Copiose de Italia Strabo lib. 5. & sexto. Ply. lib. 3. Virg. septimo & 10. Aeneidos Syllius Italicus lib. 8. Cçsar primo Cõmentariorũ. Martianus Capella lib. 6. Sparsim nemo tã Grçcorũ, q̃ Latinorũ Italiã intactã reliquit. Lege Stephanũ de Vrbibus. b ℭ Ad destinatum.) Dixerat in præfatione. Locorũ cõmemoratio plurimũ tenet, in quã partem ferme inclinatior est uniuersa materies. a ℭ In urbe contigimus.) Capite secũdo supra. Plyniana imitatio capi. 5. lib. tertij. Martianus. Italia longe ante alias omnes laudibus ueterum in urbis Ro. gratia prædicanda. b ℭ A .M. Catone.) In eo opere, quod de Originibus scripsit, quarũ fere omnes meminerunt. c ℭ Locorũ salubritatẽ.) Ex cap. tertio, Plynij, & secundo Geor. Vir. ut iam diximus. Locorum enim nobilitas ex duobus attendit̃, noxiorũ. s. absentia, & tandem affluentia salutariũ, q̃ duo Virg. prudentissime obseruauit. d ℭ Ouilia, pecuaria.) Veteres codices habẽt Nobilia pecuaria, Plynius. Tam nobilia pecori uellera. e ℭ Bifera uiolaria.) Quidã putant nõ uiolaria, sed rosaria, legendũ, propter illud Virgilij. 4. Georgicorũ. Biferiq́ rosaria pesti. De Pestanis rosis Oui. 15. Meta. Tepidiq́ rosaria pesti. Claudia. de nuptijs Hono.

Ceu geminæ Pestana rosæ per iugera regnant. Martialis in quarto.

Pestanis rubeant æmula labra rosis. Item Propertius quinta quarti. Verũ in Lucania non solũ rosæ, sed & alij flores multis anno prouenũt. f ℭ Vesuuius flagrantis.) Mons hic in Campania iuxta Neapolim. Dicit̃ etiã Veseuus, & Vesbius. Lege quæ scribit Domitius Sylua sexta secũdi. Statij super illud. Ructassent dites Vesuuina incendia. Et Sylua qnta tertij. Nõ adeo Vesuuinus apex. g ℭ Tepentes Baias.) Describit eas eleganter Val. Marc. Epigrãmate. 81. lib. undecimi.

Littus beatę Veneris aureum Baias &c. Dictæ aũt Baiæ, a Baio Vlyssis socio. Syl. in 8. Ore giganteo &c. & lib. 12. Docet ille tepentes unde ferant nomẽ Baiæ. &c. h ℭ Colonias tã frequentes.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Diony. li. primo. Myrsilo Lesbio in principio. Quid Colonia sit, & quo a Municipio differat, docet Gel. ca. 13. decimisexti Noct. Atti. Lege quæ scribit Vlpianus ti. 15. li. ultimi Digesto. l. 1. i ℭ Littorũ portuosa.) Id est tot in littoribus portubus frequens. Id ipsum Ply. ca. 5. tertij sic explicat. Tot maria, portusq́, gremiumq́ terrarũ cõmertio patens undiq́, & tanq̃ ad iuuandos mortales ipsa auida in mare procurrens. k ℭ In ea quæ minus trita sunt, animũ intendere.) Promiserat in proœmio se pedẽ a notioribus relaturũ. l ℭ Parcius depasta.) Metaphora sumpta ab eo, q in locis auijs, necdum tritis antea, se sequentibus iter uestigijs terit. Lucretius lib. primo.

Auia Pieridum peragro loca nullius ante
Trita solo. Inuiare aũt significat uiam facere. m ℭ Dicta, uel condita.) Legendũ uidet̃,

dictum, uel conditū, quod & uetusta exemplaria retinent. Nisi dicta, uel condita multitudinis nūeri esse intelligamus. DE Ianiculo, & Saturnia ad mentē Solini, habetur. 8. Aeneid. Virgilij. Hęc duo pterea &c. Itē ab Ouid. in principio sexti Fastorum. A patre dicta meo quondā Saturnia Roma est. &c. a ℭ A Danae Ardeam.) Danaen Acrisij Argiuorū regis filiā, cū a Ioue in hymbrem aureū uerso uitiatam pater cognouisset, in arca inclusam pcipitauit in mare, quæ delata in Italiā, & a piscatoribus inuenta cū Perseo, quē illic pepererat, regi eius loci oblata ē. Cumq; rex eam uxorē duxisset, Ardeę aois augurio monitus, cū Danae cōiuge Ardeam urbem condidisse dicitur, author Lactan. 2. & 6. Thebaidos. Meminit Virg. 7. Aene. Acrisioneis Danae &c. Loca hęc nudis nominibus recenset Mela Pomponius, in secundo. Ply. omnia cap. 5. lib. tertij. DE cōditoribus harū urbiū, Marcianus ca. 14. lib. sexti. b ℭ Polyden.) Polyde quæ nam sit urbs nondū legi. Suidas dicit πολείδιον esse nomē urbis, sed cuius regionis nō explicat. DE Pompeijs Martian. in sexto, ab Hercule Herculaniū ad radicē Vesuuij, a q̄ haud pcul Pōpeios cū boū pōpā duceret Iberorū. Vide

a a Iano Ianiculū, a Saturno Latiū, atq; Saturniā,
a Danae [a] Ardeam. a comitibus Herculis Poly-
den, [b] ab ipso in Campania Pompeios, quia ui-
ctor ex Hispania pompā boū duxerat. In Ligu-
b ria [c] quoq; lapidarios campos, qd' a Ioue eo di-
micante credunt pluisse saxa. Regionē [d] Ionicā
ab Ione Naulochi filia, quā procaciter insidentē
uias Hercules interemit, ut ferunt. [e] Alchippen a
c Marsya rege Lydorū, qd' hiatu terræ haustum
dissolutū est in lacū Fucinū. [f] A Iasone templum
Iunonis Argiuæ. A [g] Pelopidis pisas, a Cleolao
Minois filio Daunios, & Iapigas a Iapige Dęda-
li filio, Tyrrhenos [h] a Tyrrheno rege Lydię, Co-
ram a Dardano, Agillā [i] a Pelasgis, qui primi in

Serui. 6. Aen. sup illod. Dicitur, & tenebrosa palus Acheronte refuso. c ℭ In Liguria quoq; lapidarios cāpos.) Ply. ca. 4. tertij, & Mela Pom. in secundo, hos campos in Narbonensi esse dicūt. Cato in Originibus. C. Sempronius. Martianus lib. 6. & Solinus ipse in Liguria. Hāc differentiā accidisse crediderim, ppter Liguriæ, & Narbonensis uicinitatē. Vel qd' ij Liguriæ lapidarij campi, alij sint ab his quos in Narbonēsi esse fabulantē. Fabulā hāc ex Aeschylo in Prometheo soluto, abunde refert Diony. Halicar. circa mediū primi Antiq. Roma. libri. Strabo quoq; eiusdē poetæ de hac ipsa re uersus refert. d ℭ Regionē Ionicā ab Ione Naulochi filia.) Martianus lib. 6. Idē etiā (inquit) Ioniæ nomē dedit. Nā Ionē Naulochi filiā obsidentē uias latrocinaliter/interemit. e ℭ Alchippen.) Sic hūc locū ex Plynio castigauimus, cū antea legeretē, tum Archippenā, tum Archippen, in alijs codicibus Achippen. Verba Plynij, quæ Solinus hoc loco secutus est, ex ca. 12. tertij sunt hæc. Gelianus author est lacu Fucino haustum Marsorū oppidū Alchippe conditū a Marsya duce Lydorū. DE Marsya Lydorum duce meminit etiā in Origi. M. Cato f. ℭ A Iasone templū Iunonis Argiuæ.) Sumpsit hęc Solinus ex ca. 5. tertij Ply. Domitius in Cōmentarijs Syluę primæ tertij Papinij, existimat nō Argiuę, sed Acreæ legendū esse, de qua re plura disserit Hermo. ca. 5. tertij Castigationū Plynianarū. Fabulantur Græcorū quidā, Apollinem, Neptunū, & Iunonē, quondā de Ioue ex imperio eijciendo cogitasse. Quod cū Iuppiter rescuisset, diuersis ab eo pœnis eos affectos aiunt. Apollinē, & Neptunnū Laomedonti in cōstruendis Troianis mœnibus, seruire coactos, Iunonē ipsam coniectam in uincula, ac post cœlo eiectā. Hæc in terris uitam agens, cū ad Enipheū amnē pter solitū inundantē peruenisset, & se anū simulasset, a Iasone per flumē transuecta est. Eā ob rē fauisse ea plurimū Iasoni deinceps credita est. Meminit Lactā. 5. Thebaidos apud Statiū. Et Val. Flaccus primo Argonauticon.

Omnipotēs regina (inquit) quam turbidus atro
Aethere cæruleum quateret cum Iuppiter imbrē,
Ipse ego præcipiti tumidum per Eniphea nimbo
In campos, & tuta tuli, nec credere quiui
Ante deam, q̄ te tonitru, nutuq; reposci
Coniugis, & subita raptā formidine uidi.

Nō mirū igitē si Iunoni Argiuę a Iasone in Italia tēplū constructū fuerit. g ℭ A Pelopidis Pisas.) Vetusti codices habent a Pelope, Eodē modo Ply. c. 5. tertij. De Pisis Etruriæ sic Stra. in. 5. Pisę ab ijs cōditę sunt Pisanis, qui e Peloponeso cū Nestore aduersus Iliū militarūt. Renauigantes aūt errore disiecti. Hi qdē Metapontū. Alij uero Pysanū tenuerūt agrū. Cuncti Pylij uocati &c. Meminit Virg. 10. Aene. Alpheæ ab origine Pisę &c. DE Daunijs populis, Ply. ca. xi. tertij, & Stra. li. 5. Porphyrio, scribit. 1. Carmi. Hora. ode. 22. Dauniā dictā esse a Dauno rege Diomedis socero. DE Iapygia Ply. c. 10. tertij, & Stra. lib. 5. & 6. h ℭ Tyrrhenos a Tyr.) Extat libellus Myrsili Lesbij, q de Tyrrhenorū origine inscribitē. Lege Serui. 8. Aene. sup illud. Vrbis Agellinę. Itē Sylliū in principio quinti. Seruius. 7. Aene. dicit Coram dictā a Cora Catylli, & Tyburti fratre. Ply. ca. 5. tertij, ut Solinus. i ℭ Agillā a Pelasgis.) Hæc urbs, ut Cato, &

alij scribunt, alio nomine Cære dicta est, cuius causam refert Seruius.8.Aenei. Agilla(inquit)ciuitas est Tusciæ a conditore appellata, cui ex inscitia Romana, aliud est insitū nomen. Nā cū Romani euntes per Thusciam, interrogarēt Agellinos, quæ diceret ciuitas, & illi(utpote Græci) quid audirent ignorātes, & optimū ducentes si prius eos salutarent. Dixerunt χαῖρε, quā salutationē Romani ciuitatis nomen esse arbitrati sunt, & detracta aspiratione, eam Cære nominauerūt. Citat Iginū authorem in urbibus Italicis. Fuit hęc urbs quondam Lydiæ gentis sedes.

Hāc(ut canit Maro) multos florentē annos rex deinde superbo
Imperio, & sæuis tenuit Męzentius annis.

a ℭ Haleso.) Faliscos (inquit idem Seruius.8.Aenei.) Halisus condidit, immutata.h.in.f. Ouidius de eo Fastorum.4. sic ait.

Venerat Atrides fatis agitatus Halesus,
A quo se dictam terra Phalisca putat.

Existimāt nonnulli eum locum esse, quē inuerso uocabulo, Montēflasconē uocant, ob uini nobilitatem Romipetis nomiatissimū. DE Falerijs meminit Strabo, Ptolemęus, Ply. Falerienses nominat, cap.15.lib.tertij.

latium literas intulerūt. Ab Haleso [a] Argiuo Fa- a
liscam, a Falerio Argiuo Falerios, Fescēniū [b] quo-
que ab Argiuis, portum Partheniū a Phocēsibus.
Tybur, [c] sicut Cato facit testimoniū, a Catillo Ar-
cade præfecto classis Euandri, sicut Sextius, ab b
Argiua iuuentute, Catillus enim Amphiarai fi-
lius, post prodigialem [d] patris apud Thebas in-
teritū Oeclei aui iussu cū omni fœtu uel sacro
missus tres liberos in Italia procreauit. Tiburtū, c
Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Siculię
ueteribus Sicanis a nomine Tiburti fratris natu
maximi urbem uocauerunt. Mox in [e] Brutijs ab
Vlysse [f] extructū, templū Mineruæ. Insula [g] Li-
gia appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita no-

b ℭ Fescenninū ab Argiuis.) Discrepat a Solino Seruius.7.Aene. scribens Fescenninū oppidū Campaniæ, ubi nuptialia inuenta sunt, hi(inquit) populi ducunt origine ab Atheniensibus. DE. Parthenio portu Ply.ca.5.lib.tertij. Græci παρθενεῶνα locū dicūt, in quo uirgines habitent. c ℭ Tybur a Catyllo.) De Græcia(inquit.7.Aene. Seruius grāmaticus)tres fratres uenerūt, ad Italiā, Catyllus, Coras, Tyburnus, Hi simul omnes unā fecere ciuitatē, & eam de fratris maioris nomine, Tybur appellauerūt, licet & alias fecerint singuli. Virgilius septimo Aeneidos.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem,
Catillusque, acerque Coras, Argiua iuuentus.

d ℭ Post prodigialē patris interitū.) Amphiaraus augur Oeclei, uel ut uolunt alij, Lyncei, & Hypermestræ filius, prouiderat se periturū omnino, si instanti Thebano bello/ afforet. Eam ob causam alijs præter uxorē Eriphylen omnibus inscijs/ latitabat. Hunc Eriphyle aureo torque dono a Polynice accepto, contempto cōiugali uinculo, maritū Amphiaraum Adrasto fratri indicat. Is inuitus in bellū pergit. Sed cū contra hostes fortiter pugnat, hiatu terræ cum curru, & equis absorptus est. Quo in loco ab urbe Oropo duodecim ferme stadijs, sacellū cōstruxerūt, eique diuinos honores instituerunt. Quā religionē reliqua Græcia secuta est. Authores Pausanias in Attica. Dio. Siculus in quinto. Ply. cap.45. sextidecimi. Papinius septimo Theb. e ℭ Brutijs.) Brutij populi post Sannites, in Siculū usque fretū protendētes. f ℭ Ab Vlysse extructū tem. Mineruæ.) De hoc Mineruæ templo ab Vlysse extructo in Brutijs, nil me legisse memini. Scribit Strabo lib.6. prope Temesā sacellū esse oleastris circumseptū Polytæ Vlyssis socio dicatū, Quē Barbarorum fraude trucidatum, graues excitasse iras tradunt, ad eosque extare prouerbiū. Heroem Temesæ ingruere dicat nemo. Idem Strabo, Brutios Lucanorum lingua dici rebelles, & fugitiuos dicit. Antea enim(inquit) Brutij Lucanorum pastores erant, a quibus transfugerūt. Dehinc remissi, in libertate, uitā exegerūt. Multa de Brutiorum origine, & nomine Diod. Siculus lib.16. Iusti. lib.23. a Bruua quadā fœmina nomen accepisse refert. Stephanus de Vrbibus dicit, τὴν βρουττίαν μοῖραν σικελίας. Brutiā partem esse Siciliæ. In his locis Pomp. Mela, & C. Plynius ponūt Mineruæ promontoriū, in quo hoc templū ædificatū dicunt. Fuit & apud Luceriam Mineruæ fanū, priscis donis refertum, ut idem Strabo eodē libro author est. g ℭ Insula Ligia.) Cū hæc scriberemus, nihil relatu dignius, de Ligia insula occurrebat ijs, quę in Aristo. monimentis scripta memoria tenebamus. Subscripsimus ergo eius uerba, ex ca.91. eius operis cui de Admirandis in natura inscriptionē indidit. Sirenussas insulas (inquit) positas esse intra Italiæ ambitum ferūt, circa maxime illud interfluens mare, quod promontoriū illidit, in cuius sinu, Cuma ipsa sita est, & ea ciuitas, quā Posidoniā uocant. Sunt enim tres, quarū unā quidē Parthenopen appellant, alterā uero Leucosiam, tertiā Ligiā, ubi unaquæque suū possidet templū, quod summa cū oim

circum habitantiū ueneratione, exquisitisq; sacris excolitur. Triū Sirenusarū insularū meminerunt etiā Ply. ca. 10. lib. tertij. Strabo lib. primo. Stephanus de urbibus. Strabonis uerba sunt. Ad Posidoniatem sinū paruæ tres adiacent insulæ, desertæ, petrosæ, quas Sirenusas uocant. Eustathius Homerū duas tm̃ Sirenusas posuisse scribit, nec eas q̃dē ꝓprijs nominibus nūcupasse. Stephan⁹, & cæteri fere omnes, Sirenū nomina hęc esse tradunt, παρθενόπην, λευκωσίαν, καὶ λιγεῖαν. Referunt Palephatus, & Seruius Sirenes meretrices fuisse, sumptis nominibus ex meretriciā cōsuetudine. παρθενόπην enim uirginem, λευκωσίαν albam, λιγεῖα canoram Gręci dicunt. Candore enim & cantu ad se amatores alliciunt, præsertim cū se uirgines mentiunť. Hinc puerbiali figura primo epistolarū ab Horatio dictum est. Sirenū uoces, in eos, qui cōpositis blanditijs quępiam conanť excipere. Lycophronis īterpres Sirenes tres uocari tradit, Pisinoen, Aglaopen, Thelxiepiam. Scribit Lycophron insulā esse Tirinā nomine, in qua Ligia Siren colebatur. Plura de Sirenibus Seruius in fine. 5. Aene. super illud. Iamq; adeo scopulos &c. Quæ omnia sumpta sunt ex. 12. Odysseæ Homeri, cuius uersus Cicero in Latinū uertit, li. quinto, de Finibus bonoꝝ & maloꝝ. Eos parū infra hoc ipso capite recensebo. a ℂ Parthenope.) Sumpta ex cap. 5. tertij Ply. Similia scribit Syllius in principio. 12. belloꝝ Punicoꝝ.

a minatæ. Parthenope[a] a Parthenopes Sirenis sepulchro, quā August⁹[b] postea Neapolin esse maluit. Præneste, ut Zenodotus refert, a Præneste Vlysis nepote / Latini filio, Ant, ut Prænestini
b sonant libri, a[c] Cæculo, quē iuxta ignes fortuitos inuenerunt (ut fama est) Digitioꝝ sorores. Notum est a Philoctete Petiliā constitutam. Arpos,[d] & Beneuentū[e] a Diomede. Patauium ab

Prima instaurantem sensit certamina mitis
Parthenope &c. Et parum infra.
Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias, ęquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Plura de hac urbe Procopius lib. primo de bello Gothoꝝ. Hęc urbs ob multa insignis, sed Maronis uatis sepulchro celeberrima. Cuius uatis ossa, ut Aelius Donatus tradit, iussu Augusti, Neapolim translata sunt, sepultaq; uia Puteolana intra lapidē secundū, suoq; sepulchro id Distichon, quod ipse fecerat, inscriptū est.

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces.

b ℂ Augustus postea Neapolin esse maluit.) Strabo lib. 5. scribit Neapolin uetreo dictā, quoniā eam uariæ gentes incoluerint. Post Dicearchiā (inquit) Neapolis est Cumanoꝝ. Postea uero & Chalcidenses incoluerūt, & ex Pithecusis, Athenisq; uenētes. Vnde & noua ciuitas. i. νεάπολις appellata fuit, ubi Parthenopes unius e Sirenibus sepulchrū ostenditur. &c. Vide Stephanū. c ℂ Præneste.) Hæc urbs quondā, (authore Strabone in. 5.) Polistephanos, idest multarū coronarū, appellata est. Seruius septimo Aene. Præneste dici existimat ἀπὸ τῶν πρίνων ab ilicibus, quæ illic abūdant. Stephanus de eo, a quo dicta est, sic ait πραίνεσος πόλις ἰταλίας· ἀπὸ πραινέσου τοῦ λατίνου τοῦ ὀδυσσέως καὶ κίρκης υἱοῦ, hoc est. Præneste ciuitas Italiæ a Prænesto latino Vlysis, & Circes filio. Vide Plutar. ca. ultimo Paralleloꝝ. d ℂ A Cæculo.) Virgiliana imitatio septimo Aeneidos.

Nec Prænestinæ fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inuentumq; focis, omnis quem credidit ætas
Cæculus.

Super quo loco (quod maxime ad hanc Solini historiā pertinet) sic scribit Serui⁹ Honoratus. Pręneste (inquit) erant Pontifices, & dij Indigetes, sicut etiā Romę. Erant etiā illic duo fratres, qui diui appellabanť. Hoꝝ soror dū ad focū sederet resiliens scintilla eius uterū percussit, unde diciť concepisse. Postea enixa puerū iuxta templū Iouis abiecit, quē uirgines aquatū euntes, iuxta ignē inuentum / sustulerunt, qui a fonte haud longe erat, unde Vulcani dictus est filius. Ex uerbis his Seruij uidetur legendū apud Solinū nō digitioꝝ, sed diuoꝝ. Vel apud Seruiū nō Diui, sed Digitij. Vel ut alterū cognomē sit. Pro his, quæ de Philoctete hic dicunť. Lege Aristo. cap. 94. de Admirandis in natura. e ℂ Arpos.) Ex Ply. ca. xi. li. tertij. Eam urbem Plynius, & Strabo lib. 6. dictam aiunt Hargos Hippium, mox Argirippā Diomede condente. f ℂ Beneuentum.) Beneuentū (inquit c. xi. tertij. C. Plynius) auspicatius mutato nomine, quæ quondā appellata Maleuentū. Nō grauabor ascribere uerba Procopij ex primo de bello Gothoꝝ libro, cur Maleuentū antea dictum fuerit. Inter cætera oppida (inq̃t) & Beneuentū ad Romanos defecit, quod Maleuentū quondā prisci dixere. Id namq; oppidū Dalma-

tiæ ex aduerso oppositũ est, incontinentiq́ situ, in quod spiritus uioletior quidã, & acerbissimus ingruere consueuit. Qui unq́ ubi flare occeperit, nullo sit pacto, qui ea iter faciat inuenturus, sed domi se continent omnes. Nam uenti huius ea est uiolentia, ut uel equitẽ cum equo simul arreptũ sublimẽ deferat. Diuq́ per aerẽ circumactũ, & quocunq́ tulerit casus proiectum interimat. Vnde & Maleuentum contra Dalmanã (ut diximus) & in edito positũ, eo ex uento tolleratu difficili, sortitũ est nomen, Vrbem hanc cũ Diomedes &c.

Antenore [a] Metapontũ [b] a Pyliis. Scyllacium ab Atheniẽsibus. Sybarim a Trœzeniis, & a Sagari a
Aiacis Locri filio. Sallentinos a Lyciis. [c] Anconã a Siculis. Gabios a Galatio, & Bio Siculis fratribus. Ab [d] Heraclidis Tarentũ. Insulam Tensam b
ab Ionibus. Pæstum a Dorensibus. A [e] Miscello Achæo Crotona. Rhegium a Chalcidensibus. Caulonam & Terinã a Crotoniensibus. A Na-

a ℭ Patauiũ ab Antenore.) Hanc urbem a primæuo eius exordio, in hæc usq́ tempora fuisse clarissimã norũt uel mediocriter eruditi. De ea cũ aliis tũ Strabo quinto Geographiç libro mira tradũt. Patauiũ (inquit Strabo) cunctas eius regionis urbes excellit. Nuper quidem in ea censi sunt, quingenti equestris ordinis uiri. Antiq́s autẽ annis centũ, &. xx. militũ milia misisse cõstat. Quã uero ciuitas ipsa & uirorũ ꝓbitate, & artiũ bonitate floruerit, magnitudo cũ aliarũ rerũ maximo apparatu Romã missarum, tũ uero pannorũ, & uestimentorũ omnifariã mercatura declarat. &c. Aduentum Antenoris in Italiã, & Patauinæ urbis exędificatio, canit Maro. i. Aene. Antenor potuit &c. Et infra.

Hic tamen ille urbem Pataui, sedesq́ locauit
Teucrorũ, & genti nomen dedit, armaq́ fixit
Troia, nunc placido compostus pace quiescit.

Dictum aũt Patauiũ, uel a Padi fluminis uicinitate quasi Padauiũ. Vel ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι. i. a uolando, qđ captato augurio dicit̃ conditũ. Vel qđ auem telo petisse dicitur, & eo loco condidisse ciuitatem. Author Seruius primo Aenei. Extat hodie in eadẽ urbe Antenoris sepulchrũ uetustissimũ cũ huiusmodi inscriptione, quæ ob nimiã uetustatem uix legi potest.

Inclytus Antenor patriã uox nisa quietem,
Transtulit huc Henetos, Dardanidumq́ fugas,
Expulit Euganeos, Patauinam condidit urbem,
Quem tenet hic humili marmore cęsa domus.

Faciunt, quæ habentur infra cap. 56. b ℭ Metapontũ.) De his urbibus scribunt Strabo lib. 6. C. Plynius lib. 3. maxime ca. xi. Ptolemæus ca. i. tertii. Item Pomponius, & Stephanus. DE Scyllatio Strabo lib. 6. Post hanc (inquit) est Scylletiũ Atheniensiũ colonia, qui Mnestei comites fuere. Hoc tempore σκυλλάκιον uocatur. c ℭ Anconã.) De hac Picenæ urbe, lege Ply. c. 13. lib. tertii. & Strabonẽ lib. 5. Iuuenalis Saty. 4. Doricam eam uocat, quoniã Syracusani, a quibus fuit condita, Dorenses habent authores. In ea urbe Venus quondã Religiosissime colebatur. Catullo ad Annales Volusii, & Iuuenale authoribus.

Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon.

Sortita nomẽ Plynio, & Mela authorib⁹, a forma, & situ. ἀγκὼν enim Græce, tum cubitus, tum eminens locus, tũ flexus dicitur. Inter alia eius urbis insignia, nobili portu memoranda. d ℭ Ab Heraclidis Tarentũ.) Tarentũ nobilis Calabriæ ciuitas, a Tara Neptuni filio primũ conditũ, sed Lacedæmonii Partheniatæ. i. ex Lacedæmoniis uirginibus orti, duce Phalanto illuc nauigantes, ab eisq́ auctum oppidũ incoluerunt. Hinc ab Ouidio. 15. Metamor. Lacedæmoniũ Tarentũ nuncupat̃. Historiã copiose recenset Seruius. 4. Georg. Virg. super illud. Namq́ sub Oebalii. Et tertio Aene. super eo uersu. Hinc sinus Herculei &c. Quod aũt Solinus dicit Tarentũ ab Heraclidis conditũ, non est dictis contrariũ, quoniã Phalantus is ab Hercule octauus ducit originẽ. HAud ab hoc loco alienũ est, quod scribit Aristo. in eo lib. cui de Admirandis in natura nomen est, cap. 93. Postq̃ (inquit) Tarentinos Hercules cępit, ierunt eam regionẽ Heracleã fuisse appellatam, cũ antea ab Ionicis possessa Pleion diceretur, atq́ deinde ipsis a Troianis deuictis Sigion uocitata. Ex hac historia existimat Ianus Parrhasius a Virgilio. 3. Aeneid. dictum, Herculeum Tarentum. e ℭ A Myscello Achęo Crotona.) Sunt, qui legant, a Miscello, & Archia, ex Strabone fortassis moti, qui ait Miscellũ Archiæ auxilio, Crotonẽ condidisse, sed a Myscello Achæo. i. Græco, legendũ potiꝰ etsi Archia Syracusarũ conditor auxiliũ tulerit. Hercules perempto Geryone per Italiã boues ductitãs, a Crotone uiro quodã nobili hospitio susceptus est. Hunc Hercules per ignorantiã perimens, cõstructo sepulchro, honorifice sepeliuit. Lociq́ eius incolis futurũ prædixit, ut eo loco insignis urbs defuncti nomine conderet̃. Nec diu post, Mycilum, Alcmonis Argolici filium in somnis idem Hercules alloquitur additus, ni pareat minis plurimis. Lapidosas (inquit) Aeseris undas

I pete diuersi

I pete diuersi patrias age desere sedes. Rursus nō parenti Mycilo idem Hercules minitans uisus est, qui tandem relictis patrijs sedibus nauigans.
Inuenit Aeserei fatalia fluminis ora. Ossa tegebat humus, iussaq; ibi mœnia terra
Nec ꝓcul hinc tumulū, sub q̄ sacrata Crotonis Condidit, & nomen tumulati traxit in urbē.

a ricijs Locros. Heretū [a] a Gręcis in honorē Herę. Sic enim Græci Iunonē uocāt. Ariciam ab Archiloco Siculo. Vnde & nomen (ut Cassio Heminæ placet) tractum. Hoc in loco Orestes [b] ora-
b culo monitus simulacrū Scythicæ Dianæ, quod de Taurica extulerat, prius q̄ Argos peteret cōsecrauit. A [c] Zanclensibus Metaurū locatum. A Locrensibus Metapontū, quod nunc Vibo dici-
c tur. Bocchus absoluit, Gallorū [d] ueterū propaginem Vmbros esse. Marcus Antonius asseuerat hos eosdem, ꝙ tempore aquosæ cladis imbribus superfuerint, Vmbros esse nominatos. Li-
d ciniano placet a [e] Messapo Græco, Massapiæ datam originem, uersam postmodum in nomen Calabriæ, quam in exordio Oenotri [f] frater Peucetius, Peucetiam nominauerat. Par sententia est inter authores, a gubernatore Aeneæ Palinurum [g] appellatum. A tubicine Misenum.

Hāc historiā plurimis carminibus refert Naso Transformationū uolumine quintodecimo. Multo aliter oraculū de condenda hac urbe recenset Strabo lib. 6. Conditorem nō Mycilū, sed Myscellum nominans. Alij scribūt Myscello ex Adytis huiusmodi oraculū fuisse redditū, ibi scilicet ab eo ciuitatem condendam, ubi ipsum in serenitate pluuia excepisset. Euenit tandē, ut cū is in Italiā nauigasset, obq; oraculi incertitudinē plurimū fluctuaret, eūq; et pellex mœsta, ubertimq; flens sereno tēpore assedisset, ratus impletū oraculū, Crotoniensem condidit ciuitatem. Stephanus tres urbes hui9 nominis esse dicit. DE Crotone plura Liuius lib. 24. ab urbe condita. Et Strabo eodē lib. 6. a ℭ Heretum.) quasi Iunonium dicas. Græci enim ἥραν Iunonē dicunt. b ℭ Orestes oraculo monitus.) Quæ hic de Oreste, & Scythicæ Dianæ simulacro scribit Solinus, habes copiose apud Seruiū 2. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos. Item ab Horatio ode 7. primi Carminū. Rursus ab Ouidio quarta quarti Tristiū. De alijs urbibus, quas hic Solinus recenset, Plynius, Strabo, Ptolemęus, Stephanus, Mela. e ℭ A Zanclensibus.) Zanclen oppidū tū Achaiæ, tum Siciliæ esse scribit Ply. ca. 8. tertij, & cap. 5. quarti naturalis historiæ. Zancle Siculæ inditū nomē aiunt qđ falcis formā plurimū sit assimilis. Siculi eñ (ut etiā Thucidides meminit lib. 6.) ζάγκλην falcē dicunt. Syl. aūt li. 14. bellorū Punicorū nomē accepisse ait, qđ Saturni falx ibi reperta fuerit. Nec Zanclęa gerunt &c. Id autē iccirco a poetis fictū tradunt, qđ solū Siculū fertilissimū habeat. d ℭ Gallorū ueterū propaginē Vmbros.) Cato in Originibus, Galliā Togatā (inquit) primi coluere Liburni, & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis, & amplius eorū ualidissimis oppidis iusti more belli expugnati. Eos tandē ulcere Galli. Idē scribit Ply. ca. 14. lib. tertij. Vmbrorū gens (inquit) antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Vmbros a Græcis putent dictos, qđ inundatione terrarū imbribus superfuissent. Trecenta eorū oppida Tusci debellasse reperiuut, ὀμβρέω pluo. ὄμβρημα, & ὄμβρος, imber. ὄμβριος pluuialis. De Vmbris lege Sylliū lib. 8. Sed non ruricolæ firmarunt &c. e ℭ A Messapo Græco.) Sciendū, authore Seruio 8. Aene. Apuliā uno dictā uocabulo, sed huius partē, quā Diomedes tenuit, Messapiā, & Peucetiā a duobus fratribus denominatā, qui illic imperarunt. Alij (inqt) aliter sentiunt de Messapiæ nomine. In Antedonis enim ora, qui Bœotiæ est mons, stat Messapius, a duce Messapo nominatus, qui aduentās in Iapygiā ab se Messapiā regionē appellauit. Itē Dauniam a Dauno rege Apuliæ. Vide Ply. c. xi. tertij. Hunc Messapū fingit Virg. in 7. Aene. fuisse Neptunni filium.

At Messapus equum domitor Neptunnia proles,
Quem nec fas igni cuiquā, nec sternere ferro. &c.

Ab hoc Messapo Ennius dicit se originē ducere. Seruius 7. Aene. Itē Ennius antiqua Messapi ab origine regis / Syllius bellorū Punicorū duodecio. f ℭ Oenotri frater Peucetius.) Ex ca. xi. tertij Plynij. g ℭ Palinurū appellatū.) Virgiliū imitatē in 6.

Nam tua finitimi longe, lateq; per urbes
Prodigijs acti cœlestibus ossa piabunt,
Et statuent tumulum, & tumulo solennia mittent,
Aeternumq; locus Palinuri nomen habebit.

promontoriũ, urbem esse Heliam, uel, ut alij, Veliã nominatã, ubi Palinurus Aeneæ classis gubernator submersus/sepultus est. Ex hac historia tollit͂ mendũ ex Papiniano codice. Sylua enim .3. li. quinti, de patre loquens sic in omnibus exẽplaribus scriptũ est.

Graia refert Selle, Graius qua puppe magister Excidit, & medijs miser uigilauit in undis. Quibus uersibus Palinuri tãgit historiã. Ergo legendũ est nõ Selle Graius, sed Velie Phrygius, sic uidelicet.

Graia refert Velie, Phrygius q̃ (puppe magister Excidit.

A [a] consobrina Leucosiam insulã. Inter omnes a
perspicue cõuenit, a [b] nutrice Caieta, Caietã. Ab uxore Lauinia, Lauiniũ esse nũcupatum, quod post Troię excidium (sicut Cosconius perhibet) quarto anno extructũ est. Nec [c] omissum sit Ae- b
neam æstate ab Ilio capto secunda Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis in agro Laurenti posuisse castra. Vbi dum simulacrum, quod secũ ex Sicilia ad- c
uexerat/dedicat Veneri matri, q̃ [d] ἀφροδίτη dicit͂,

Domitius de bonis literis optime meritus, nescio quã de Selle, nullo authore cõfingat historiã. DE Miseno habetur ex eodẽ sexto Aeneidos.

Monte sub aerio, qui nũc Mi(senus ab illo
Dicitur, æternumq́ tenet per (sæcula nomen.

Syllius quoq; libro duodecimo.

Nec non Misenum seruantem (Idęa sepulchro
Nomina.

a ℭ A consobrina Leucosiam.) Duæ sunt ueterum sententiæ de Leucosiæ insulæ nuncupatione. Ply. ca. septimo lib. tertij tradit eã nomenclaturã a Leucosia, una trium Sirenum fuisse sortitã. Cõtra Pęstanũ sinũ (inquit) Leucosia est, a Sirene ibi sepulta/appellata. Idẽ scribit Stra. in principio li. sexti. Aliorũ opinio est, ei insulæ a Leucosia Aeneæ consobrina nomẽ datũ. Sed quo res fiat dilucidior, & Dionysij locus emacalet͂, ascribam eius authoris ex primo Antiquitatũ Romanarũ lib. uerba. Qui uero (inquit) cũ Aenea nauigarũt ex Sicilia per Tyrrhenũ mare, primã in Italiã stationem habuerunt in portu Palinuro, qui quidẽ eam appellationẽ habuisse dicit͂, ex uno gubernatorũ Aeneæ ibi mortuo. Postea insulæ adhæserunt, cui nomẽ posuere Leucosia a consobrina quadã Aeneę circa eum locũ mortua. Inde transeuntes in portũ profundũ, & bonũ in Opicis, morientẽ ibi Miseno uiro quodã illustri, ab eo quoq; portũ nominauerũt. Insulæq; Prochytæ, & ꝓmõtorio Epytichæ classe cũ appulissent, cognomina pariter illis locis dederunt moriennũ fœminarũ, uolentes loca ipsa monumenta facere. Harum uero altera Aeneæ cognata fuisse dicit͂: nutrix altera. Hucusq; Diony. Quo loco nõ Laucasia, sed Leucosia legendũ est. Errorẽ consimilẽ reperies apud Festũ, ubi pro Leucosia, Lectosia passim legit͂. Leucosia (inquit) insula dicta a consobrina Aeneæ ibidẽ sepulta. De Leucosia insula, ubi de Ligia sermonẽ habuimus, hoc ipso capite ex Aristo. fecimus mentionẽ. b ℭ A nutrice Caieta.) Sumptũ ex principio septimi Aeneidos Virgilij.

Tu quoq; littoribus nostris Aeneia nutrix
Aeternam moriens famam Caieta dedisti. &c.

Sunt qui hanc urbẽ a Laconibus fuisse conditã autumẽt. Vnde a curuitate nomẽ indidere. Caieta enim curua omnia, ut Stra. author est, Lacones appellant. Virgilij opinioni astipulatur Halicarnasseus in primo. c ℭ Nec omissum sit, Aeneã æstate ab Ilio capto secũda.) Virg. in fine primi Aenei. multo aliter asserẽs ęstate, id est, anno .7. post captũ Iliũ, Aeneã in Africã nauigasse, quod & Dido (ut ait Seruius) cognouit ex Teucro.

Nam te (inquit Maro) iam septima portat
Omnibus errantem terris, & fluctibus æstas.

Et libro quinto.

Septima post Troiæ excidium iam uertitur æstas.

Verba sunt Didonis apud Ouid. in epistolis.

Per mare, per terras septima iactat hyems.

De aduentu Aeneæ in Italiã discrepant plurimũ authores. Menecrates scribit, Aeneã ꝓpter simultatẽ cũ Paride, Græcis Iliũ tradidisse, ipsumq; Aeneã in Thraciam nauigasse, ac ibidẽ mortẽ obijsse. Quã sentẽtiam & Egesippus sequit͂. Alij dicũt Aeneam in Arcadiã deuenisse. Multi in Epirũ. Homerus autẽ uidet͂ asserere eũ in Troia remansisse inquiens.

Iam Priami genus est miseratus Iuppiter, at nunc
Imperium Troiæ Aeneas uiolentus habebit,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.

Quamuis Strabo, & Eustachius aliter ab alijs scriptũ referant.

At genus Aeneæ cunctis dominabitur oris.

Virg. autẽ, & Latini fere omnes tradũt Aeneam ex Troia fugientẽ in Italiã nauigasse. Eã fugã lege apud Seruiũ in principio tertij Aene. Apud Nasonẽ .14. Meta. Apud. T. Liuiũ in pricipio primi ab urbe cõdita. Quo aũt tẽpore hoc factũ fuerit, docet Aug. c. 19. decimioctaui Ciui. dei. Et copiosi⁹ Diony. Halicarnasseꝰ li. 1. d ℭ ἀφροδίτη.) Vnũ ex Veneris cognomib⁹,

a a Diomede[a] Palladiū suscipit, tribusq́[b] mox an-
nis cū Latino regnauit socia potestate, quingen-
tis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto sum-
mam biennio adeptus, apud Numicū[c] apparere
b desijt, Anno. VII. patris indigetis[d] ei nomen da-
tum. Deinde constituta ab Ascanio Albalonga,
Fidenæ, Aricia, Nola a Tyrijs. Ab Euboensibus
Cumæ.[e] Ibidem Sibyllæ[f] sacellum[g] est, sed eius
c quæ rebus Romanis quinquagesima Olympia-
de interfuit, cuiusq́ librū ad Corneliū usq́ Syllā
Pontifices nostri consulebant. Tunc enim una
cū[h] Capitolio igni absumpt⁹ est. Nā[i] priores du-
os Tarquinio Superbo parcius preciū offerēte,

Sumptū nomen ex Spuma, quæ Grece ἀφρὸς dicit̃, qđ ex testiū Saturni, uel, ut alijs placet, Cęli, spuma nata fingit̃. Fabulā lege apud Seruiū circa finē quinti Aenei. super illud. Vnde genus ducis. Quo loco Phisicā quoq́ rationē ascribit. a ℭ A Diomede Palladiū.) Hanc historiā Seruius Grāmaticus copiose ex Varronis sententia recenset. 2. Aene. Virgilij super illud. Palladiū cæsis. &c. Plura nos in poetarum Collectaneis. b ℭ Tribus mox annis.) Cū Aeneas primū in Laurētum agrū comites e naui exposuisset, latinus Aborigi num rex nouoꝝ aduenarū cōmotus aduētu, bellum Troianis inferre decreuit. Sed p somniū a loci Genio cōmonitus ē, ut eos aduenas i patria regione susciperat. Ediuerso dij patrij Aeneā monēt, ut amice a Latino se in ea regione suscipi postulet. Longo ultro, citroq́ sermone habito, inter Aborigines atq́ Troianos, huiusmodi sub iureiurando icta sunt fœdera, ut Aborigines Troianis darēt regionē quantā postulabant, ad quadraginta ferme stadia a colle ipso quoquo uersus eūtibus Troiā. Id enim inceptæ a Troianis urbis nomē erat. Contra, ut Troiani Aboriginibus bellū præsens una susciperent, & quocunq́ alio aduocassent, simul militarent. Cōmuniter aūt utriq́, quę utilia inuicem essent alteris coꝝ agerent ex sententia/& manu. Hæc autē omnia per obsides filios fide firmata sunt, Ex primo Antiquitatū Romanarū Dionysij Halicarnassei, paucis hæc omnia excerpsimus. c ℭ Apud Numicum apparere desijt.) Diony. lib. primo asserit Aeneā post Latini obitum tres regnasse annos, qđ & Iuppiter apud Virgiliū primo Aeneidos libro, futurū prædixit.

Tertia dum Lano regnantem uiderit æstas.

DE Aeneæ morte uariæ sunt scriptoꝝ sententiæ. Rutili em̃ Mezentio Hetruscoꝝ rege belli socio Aeneę, qui Latino in regno successit, bellū inferūt. Nec procul a Lauinio atrox pliū cōmittit̃, & cęsis utrinq́ plurimis, nox superueniēs pugna dirimit̃, sed Aeneę corpus nusquā cōparuit. Alij in deos translatum. Alij in fluuio, iuxta quem pliū fuit, esse submersum putant. Eiq́ Latini templū construxerūt, inscriptiōe huiusmodi. Præditū patris diui terrestris, q fluuij Numici undas gubernat. Ex Diony. li. prio sententia. Lege Serui. primo Aene. exponentē illud. Cui nūc cognomē Iulo Addit̃. Et super illud. 4. Aen. Sed cadat ante diē. Et Liuiū in principio primi. Augustinū c. 19. decimio ctaui Ciui. d ℭ Patris indigetis.) Indigetes deos (ut. 12. Aene. docet Serui⁹) duplici ratione dicunt̃. Vel secundū Lucretiū, quod nullius rei egeāt, qui ait. Nil indiga curæ. Vel certe Indigetes, quasi in dijs agentes. e ℭ Cumæ.) Euboenses cū uellent urbē condere in eo loco, mulier grauida reperta est. Vnde & eā urbē Cumas uocarunt, siue ab ἐγκύου. i. prægnante, siue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab undis, Latini Cumas dicūt. v. in. u. conuersa. f ℭ Sibyllæ sacellū.) Sibyllæ quæ, quot, & quo tēpore floruerint, docet copiose Lactan. ex Varronis, & alioꝝ sententia, cap. 6. primi Diuina. Instit. Augustin⁹ ca. 23. decimioctaui Ciui. dei. Sibylla (ut tertio Aene. scribit Ser.) dicit̃ omnis puella, cuius pectus numē recipit. Nā Aeoli σιοὺς dicūt deos, βουλὴ sententiā. Ergo σιβυλλὰς, quasi σιβουλὰς dixerunt. Vnde est, Magnā, cui mentē, animūq́ Delius inspirat uates. S Ane sciendū, eodē authore, omnia responsa Sibyllæ, plus, minus ue centū non cōtineri sermonibus. Cumana autē Sibylla proprio nomine Phemonoe dicta est, Seruio. 3. Aene. super illud. Quęcunq́ in folijs. &c. Alijs Amalthea, Demophile, uel Herophile dicit̃. g ℭ Ibidem Sibyllæ sacellū.) Sacellum hoc describit Syllius lib. 12.

Aeque hic perlustrans aditus fulgentia cernit Arcis templa iugo. &c.

Itē Virg. sexti Aenei. quem Syllius longo interuallo imitatur. Specū apud Cumas elegāter describit Aristo. ca. 82. de Admirandis in natura. h ℭ Cum Capitolio.) Constat apud nobiles authores, sæpe Romanū Capitolium fuisse incensum, Olympiade. 174. 215. 242. Hinc Lucretius in fine secundi, & M. Cicero in lib. cōsulatus sui conqueruntur.

. . Quod pater altitonatis stellanti nixus Olympo
Ipse suas arces, atq́ inclyta templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit sedibus ignes.

Lege Lactantium ca. 17. lib. tertij. i ℭ Priores duos Tarquinio Superbo.) Historia hoc habet, Cumanā Sibyllā/ nouē libros attulisse ad regē Tarquiniū Priscum, ac p eis trecētos Philippeos postulasse, regemq́ asper-

natũ precij magnitudinẽ, & mulieris insaniã. Illam in conspectu regis tres combusisse, ac pro reliquis idem precium postulasse. Tarquiniũ multomagis mulierẽ insanire putasse. Quæ denuo tribus alijs exustis, cũ in eodẽ precio perseueraret, motum esse regem, ac residuos, trecenis aureis emisse. Authores, Lacta. ca. 6. primi. Et Seruius sexti Aene. super illud. Hic ego namq; tuas sortes. &c. Elegãter, ut cætera, Aulus Gel. ca. 19. primi Noctiũ Atticarum. Ascribit tamen hoc nõ Tarquinio Prisco, sed Tarquinio Superbo, sicut & Solinus hoc ipso loco. Sed Lactãtij sententia temporibus cõformior, cũ Tarquinius Supbus anno 4. sexagesimepriẽ Olym. Romanũ arripuerit principatum. Hi autem libri, cuius Sibyllæ fuerint incertũ est, qq; Cumanæ Virgili⁹ dicat, Varro Erythreę. a ℭ Delphicã.) Hoc uel a natali solo sortita nomen, uel qd apud Delphicũ oraculũ respõsa dare fuerit consueta. Delphicam Sibyllã Varro tertio loco ponit. Vide Lactan. ca. 6. primi. b ℭ Bochus.) Sunt, qui nõ Bochus, sed Boethus legẽdum existimẽt. Boethi Stoici philosophi/meminit Diogenes in uita Zenonis, lib. septimo. c ℭ Lesbios amisuros imp. maris.) Euseb. lib. tempoꝝ scribit, post Cares / Lesbios aliquandiu maris obtinuisse imperiũ. d ℭ Latium antiquum.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Vide Plynianum Indicẽ, in dictione Latiũ. Seruius aliter in principio primi Aene. super illud. Inferretq; deos Latio. Seruij sententiã Beroaldus reprobat. Sed fieri potuit, ut de Latio Seruius alios sit authores secutus, quã quos pro se aduocat Beroaldus, cũ de locis etiamnũ alijs, sæpissime Geographi dissentiãt inter se. Non aduertit Beroaldus esse Seruiana exemplaria passim mutila, & reliquias scriptoꝝ eius plurimũ deprauatas e ℭ A iugis Alpiũ.) Hac parte Solinus. C. Semproniũ imitari uidetur. Vniuersa (inquit) Italia a iugis Alpiũ oritur, & in Leucopetrã, fretumq; Siculũ terminatᷓ. Cingitur Supero, & Infero mari, & secatur Apœnino, qui a iugis Alpiũ ortus, ꝑ mediã Italiã, a Liguribus ad Anconã porrectus. Inde paulatim usq; Venusiam flexus ibi ex trãsuerso diuidit Italiã. &c. SED quo locus iste totus fiat dilucidior, ascribam Ptolemæi sententiã ex primo tertij. Geographiæ. Italia (inquit) limites habet, ab Occidente Alpiũ iuga iuxta lineã, quæ extenditur a mõte Adula, usq; ad Varij fluminis ostiũ. Præterea littus Tyrrheni pelagi, a Neapoli scilicet usq; Leucopetram. A Septẽtrione terminatᷓ Alpiũ iugis, quæ Rhetiæ imminẽt. Præterea, Pœnis, Ocra, Carusadio monte, qui sub Norico est. Rursus littore Adriatici sinus, a Tilauento flumine usq; Garganũ montẽ, & Hydruntũ. A Meridie Adriatici pelagi littore, a Tilauẽto flumine usq; Illyricã metam. Præterea Ligustico littore, atq; Tyrrheno a Varij fluminis ostio, usq; Neapolin, ac a Leucopetra, usq; Hydruntũ, Si picturis, & tabulis delecteris, uide eius authoris tabulam sextam Europæ. Existimat Nonius Mar, nomen Alpiũ sumptũ ex candore niuium. Græci enim ἄλφον album dicunt. Sabini tamen Alpum dixerunt. Plures in nostris Collectaneis citauimus authores. f ℭ Apennini montis.)

Hic mons est Siculum porrectus adusq; Pelorum
Finibus a Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminam latus stringentia longe,
Vtraq; perpetuo discriminat æquora tractu.

Sunt qui Apœninum ab Hannibalis Pœni transitu dictum uelint. Apenninũ montẽ eleganter describit Lucanus libro secundo.

Longior educto, qua surgit in aera dorso,
Gallica rura uidet. &c.

g ℭ Similis querno folio.) Plynius cap. 5. libri tertij, idipsum sic explicat. Est (inquit) Italia folio maxime querno assimilata, multo proceriore

q̃ postulabatur, ipsa exusserat. Huius sepulchrũ a
in Sicilia adhuc manet. Delphicam [a] autẽ Sibyllam ante Troiana bella uaticinatã [b] Bocchus autumat, cuius uersus plurimos operi suo Homerum inseruisse manifestat. Hanc Heriphile Eri- b
ctrea annis aliquot intercedentibus insecuta est, Sibyllaq; appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios [c] amissuros maris imperiũ multo ante præmonuit, q̃ id accideret. c
Ita Cumanã fuisse tertio post has loco ipsa qui series probat. Ergo Italia, in qua [d] Latium antiquũ antea a Tyberis ostijs adusq; Lirim amnẽ/pertinebat, uniuersa consurgit a iugis [e] Alpiũ porre- d
cta ad Rheginũ uerticẽ, & littora Brutioꝝ, q̃ in mare meridiẽ uers⁹ protẽdit. Inde ꝓcedẽs paulatim se Apennini mõtis [f] dorso attollit, extẽsa ĩter Thuscũ, & Adriaticũ, id est ĩter Superũ mare, & Inferꝝ, similis querno [g] folio. s. ꝓceritate amplior,

amplior, q̃ latitudine in ſęuo ſe flectens cacumine, & Amazonicæ figura definēs Parmæ, ubi a medio excurſu Cirthos uocatur, per ſinus lunatos duo cornua emittēs, Leucopetrā dextra, Laciniū ſiniſtra. a ℭ Scyllæ matre.) A Plynio hoc quoq; loco diſsentit Solinus, Nā Plynius ſcribit Cratidem fluuiū Scyllæ patrem, nō matrē fuiſse. Id autē iccirco fictum eſt, quoniā id uel acciderit ſecus flumina. Vel ab his factum, qui ex ſe flumina nominarunt. Reor aūt a Solino, Scyllę patre, nō matre fuiſse ſcriptum,

a q̃ latitudine. Vbi longius proceſsit, in cornua duo ſcindit̃, quorū alterū Ioniū ſpectat æquor, alterū Siculū. Inter quas prominentias non uno margine acceſsum inſinuati freti recipit, ſed lin-
b guis proiectis ſæpius, ac procurrentibus, diſtin-ctum promōtoriis pelagus admittit. Ibi (ut obuia paſsim notemus) arces Tarentinæ, Scyllacęa regio, cum Scyllęo oppido, & Crathide flumine
c Scyllæ [a] matre, ut uetuſtas fabulata eſt. Rhegini ſaltus. Pæſtanę ualles. Sirenū [b] ſaxa. [c] Amœniſsimi Cāpaniæ tractus. Phlegræi [d] cāpi, Circes do-mus. [e] Tarracina [f] inſula ante circumflua immenſo mari, nunc æuo nectente addita continenti,

m.in.p.ſcriptoris uitio, mutato. Sæpe enim leguntur flumina quorundā fuiſse patres, matres aūt nunq̃. b . ℭ Sirenū ſaxa.) Dino Clitarchi, celebrati authoris pater, i India Sirenas eſse affirmat, mulceriq; earū cantu, quos grauatos ſomno/ lacerant/ licet, ut ait Plinius, apud alios nec impetrauerit fidem. Secundū autē fabulam mōſtroſę uirgines fuerūt, Acheloi fluminis, & Calliopes muſæ filiæ. His cantus ſuauitatem aſcribunt. Has ferūt primo iuxta Pelorū promontoriū, deinde in Capreis inſulis habitaſse. Quos autē ſuo cantu illexiſse, in naufragia deducebāt. Id aūt fictum eſt, quoniā reuera meretrices fuerunt, quæ tranſeūtes ad egeſtatē ducebant, ita ut naufragia feciſse uiderent̃. Homerus. 12. Odiſseæ lib. multis carminibus fabulam proſequit̃. Homeri uerſus de hac re Cicero ſic in latinū uertit,

O decus Argolicam quin puppim flectis Vlyſses,
Auribus ut noſtros poſsis agnoſcere cantus.
Nam nemo hęc unq̃ eſt tranſuectus cærula curſu,
Quin prius aſtiterit uocum dulcedine captus,
Poſt uariis auido ſatiatus pectore Muſis
Doctior ad patrias lapſus peruenerit oras. &c.

Interpretatur autem fabellā Cicero de his hominibus, qui ingeniis, ſtudiisq;, atq; artibus delectantur. Hi enim (inquit) cognitione rerū, ſcientia capti, nec ualetudinis, nec rei familiari/ rationē ullā habent. c ℭ Amœniſsimi Cāpaniæ tractus.) Omniū (inquit Florus lib. primo) nō modo Italia, ſed toto orbe terrarū/ pulcherrima Campanię plaga eſt. Nihil mollius cœlo. Deniq; bis floribus uernat. Nihil uberius ſolo, ideo Liberi, Cererisq; certamē dicitur. Nihil hoſpitalius mari. Hic illi nobiles portus. Caieta, Miſenus, & tepentibus fontibus Baiæ, Lucrinus, & Auernus, quædā maris ocia. Hic amicti uitibus montes. Gaurus. Falernus, Maſsicus, & pulcherrimus omniū Veſuuius; Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis, &c. Alia ad idem in eo Flori loco alias annotauimus. d ℭ Phlegræi campi.) In Campania iuxta Acheruſiam paludē, cāpus eſt Phlegręus nomine, in quo Herculē Gigantes ſuperaſse fabulant̃, illicq; ſepulti quoties anhelant, terrā quatiunt. Syllius lib. 12.

Tradunt Herculea proſtratos mole Gigantes
Tellurem iniectam quatere, & ſpiramine anhelo
Torreri late campos, quotiesq; minantur
Rumpere compagem impoſitam expalleſcere cœlum.

Id autem ideo fictum eſt, quoniā ea regio tota fere ſulfure plurimo ſcatet. Hinc fit, ut uentorū impulſu, excitet̃ paſsim ignis. Qui cū exitum e cauernis natura expetat, dū luctatur aſsidue, terrā tandē quatit, & cōmouet, exuritq; frequēter. Vnde & nomē ſortit⁹. φλέγειν enī Gręce, exurere, ardereq; ſignificat. Fabulā explicat Diodorus. in. 5. e ℭ Circes domus.) In cuius limine tecti

Mille lupi, mixtiq; lupis, urſiq;, leęq;
Occurſu fecere metum, ſed nulla timenda,
Nullaq; erat noſtro factura in corpore uulnus,
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
Noſtraq; adulantes comitant̃ ueſtigia.

De Circes domo, ubinā fuerit, uaria ab Homeri interptib⁹ lib. Odiſseæ. 10. memorant̃. Ea, q legere uoluerint, adeāt Domitiū in cōmentariis tertię ſyluę. 1. Syluarū Statii. Multa Maro. 7. Aene. Oui. 14. Met. Dio. Siculus li. 5. f ℭ Tarracina.) Hęc (ut c. 5. 3. ait Ply.) Lingua Volſcorū Anxur dicit̃. Eadem & Trachinia dicta eſt ab aſperitate, ut Strabo author eſt. τραχὺς enim

asper significat, τραχὺ saxosum. Fuit enim hæc olim Volscoꝝ Metropolis, ut lib. Originum scribit Cato. a ℭ Diuersam fortunā a Rheginis.) Idest quēadmodū maris abscessu Terracina, addita cōtinenti, sic Rhegiū maris accessu, a continenti seiunctū est. Hinc & nomē urbi datū. ῥαγῆναι enim Græce ruptū significat. Cæterū (inquit Strabo lib. 6.) casu quodā Rhegio nomē inditū est, qui huic obuenit regioni Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continente ui terręmotuū auulsam fuisse, & ille, & alij memorię prodiderūt. Ex quo Rhagene. i. a frangendo nomē assequutum.

diuersamq; [a] fortunā a Rheginis experta, quos a
fretum mediū a Siculis ui abscidit. Formiæ [b] etiā
Læstrygonibus [c] habitatę, Multa pterea pollen-
tissimis ingenijs edisserta, quæ pterire, q̄ inferi⁹
exequi tutius duximus. Verum Italiæ [d] longitu- b
do, quæ ab Augusta Pretoria per urbem, Capu-
amq; porrigitur, usq; ad oppidū Rhegium, de-
cies centena & uiginti milia pasuū colligit. La-
titudo ubi plurimū quadringentadecē. Vbi mi- c
nimū centū.xxxv.milia. Artissima est ad portū,
quem [e] Hannibalis castra dicunt. Neq; [f] n. exce-
dit quadraginta milia. Vmbilicū (ut Varro tra-
dit) in agro Reatino habet. At in solidum spaciū d
circuitus uniuersi uicies quadragies nouies cen-
tena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensium
frōte ortus a Gadibus finit Europę sinus prim⁹.
Nam secundus a Lacinio auspicatus/in Acroce-
raunijs metas habet. Ad [g] hęc Italia Pado clara ē,

b ℭ Formię.) Ante (ut septimo Aenei. scribit Seruius) Hormiæ dicebātur. ἀπὸ τῆς ὁρμῆς, hoc est, ab impetu. Posteritas enim in multis nominibus. f. pro. h. posuit. c ℭ Læstrigonib⁹ habitatæ.) Lęstrygones homines immanissimi fuerūt, qui corporibus humanis uescebantur, de quib⁹ plura Homer⁹ circa principiū decimi Odisseæ. Thucidides in principio sexti, scribit se ignorare Læstrygonum genus, neq; unde uenerint, neq; quo abierint dicere habere. Sufficiat (inquit) & a poetis memoratum esse, & apud se quisq; de illis agnoscit. Poetæ fabulant̄ fuisse eos Neptuni filios ferocissimos & immanes ab omni humanitate penitus alienos, tanq̄ e mari genitos. Hinc non inelegāter prouerbio dici cōuenit, Lęstrigonibus immanior, In feralē, & truculentū quēuis hominē. Dicti autem, ut nō nulli existimant, ἀπὸ τῆς λῃστείας. i. a latrocinio. Id quod Orthographia nō patitur, qd' λαιστρυγόνες dicantur a Græcis. d ℭ Italiæ longitudo.) Id ipsum Ply. ca. 5. tertij sic refert. Patet (inquit) longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ per urbem, Capuāq; æque cursu meāte, Rhegiū oppidū in humero eius sitū, a quo ueluti ceruicis incipit flexus, decies cētena, & uiginti milia passuum, multoq; amplior mensura fieret Laciniū usq;, ni talis obliquitas in latus digredi uideret. Latitudo eius uaria est. cccex. miliū inter duo maria, Inferū, & Superū, amnesq; Varum, atq; Arsiam, mediæ atq; ferme circa urbem Romā, ab ostio Aterni amnis in Adriaticū mare influentis ad Tyberina ostia. cxxxvi. & paulo minus a Castro nouo Adriatici maris Alsium ad Thuscū æquor. Haud ullo in loco. cc. in latitudinē excedens. Vniuersæ autem ambitus a Varo ad Arsiam. xxx. milia passuū. lviij. efficit. Abest a circumdatis terris Istria, ac Lyburnia quibusdam locis. c. milia passuū. Ab Epiro, & Illyrico. 50. Ab Africa min⁹. cc. Ab Sardinia. c. xx. milia. A Sicilia. M. D. p. Corsica min⁹. lxx. Ab Issa. L. Incedit per maria cœli regione ad meridiē quidē. Sed si quis diligenti subtilitate id exigat, inter sextā horam, primāq; brumalem. Hanc Italiæ mensurā clare aperit Martianus. ca. 13. lib. sexti. Quo loco de Italiæ latitudine loquens numerus corrigendus est. Sic enim passim retinēt exēplaria. Nusquā uero (inquit) ccc. latitudo eius excedit. Cū legendū sit. cccex. Plynio, & Solino, quos passim sequitur id asserētibus. e ℭ Quē Hannibalis castra dicunt.) De portu quē Hannibalis castra dicunt, Ply. ca. 10. tertij. In ea (inquit) portus, qui uocatur castra Hannibalis, nusquā angustiore Italia. xx. milia passuū latitudo est. Itaq; Diony. maior intercisam in eo loco adijcere Siciliæ uoluit. Cū Plynio concordat Martian⁹ ubi supra. Angustior plurimū (inquit) est ad portum, quē Hannibalis castra dicunt. Nā uix. xx. milia passuū lata est. f ℭ Neq; excedit. xxxx. milia.) Ex Plynio, & Martiano iāiam citatis, patet legendum esse nō. xxxx. milia, sed. xx. milia, licet passim primū numerū retineant exemplaria. DE Italiæ Vmbilico in Reatino agro Ply. ca. 12. lib. tertij. In agro (inquit) Reatino Cutyliæ lacū, in quo fluctuet insula, Italiæ Vmbilicū esse. M. Varro tradit. Vt autem in Reatino agro Italiæ umbilicus ponitur, ita orbis totius in Delphis est. Huius authores in Collectaneis nostris q̄plures aduocauim⁹. DE q̄tuor Europæ finib⁹ infra ca. 12. g ℭ Italia Pado clara est.) De Pado flumine nihil est, quod nō eleganter ca. 16. tertij retu-

lerit Caius Plynius.Refert in Originibus Cato Portius,Ethruſcos,Botigon.Lygures uero Botigū hūc ipſum amnē,a profunditate nominaſse.Ply.nō Botigon,nec Botigum,ſed Bodincū.i.fundo carentē/ uocari dicit,quo loco argumentū affert,cur ſic uocet.Gallos autem a Pado.i.Picea arbore,qđ in eius ripis hæc arbor plurima proueniat.Herodotus in Thalia nō aſsentiť ijs,qui flumē Eridanū eſse prodiderunt.Neq.n.aſsentior(inquit)fluuiū quendā eſse,Eridanū a Barbaris uocitatū,qui ſubijt mare ad

a quē mōs Veſulus ſuperātiſsimus inter iuga Al-
pium gremio ſuo fundit Viſendo fonte in Ligu
rum finibus,unde ſe primū Padus proruit,ſum-
merſusq; cuniculo rurſus in agro Vibonēſi ex-
b tollitur,nulli amniū inferior claritate, a Græcis
dictus ἠριδανὸς.Intumeſcit exortu canis tabefactis
niuibus,& liquētibus Brumæ pruinis, auctusq;
aquarum acceſsione.xxx. flumina in Adriaticū
c defert mare,Eſt e memorabilibus inclytū,& in-
ſigniter per omniū ōra uulgatū,quod [a] perpaucæ
familiæ ſunt in agro Phaliſcorū,quos Hirpos uo
cant.Hi ſacrificium annuū ad Soractem montē
d Apollini faciunt. Idq; operantes geſticulationi-
bus religioſis impune exultant,ardētibus ligno-
rum ſtruibus,in honorē diuinæ rei flammis par-
centibus. Cuius deuotionis miniſteriū munifi-
e centia ſenatus honoratum,Hirpis perpetuo om
nium munerū uacationem dedit. Gentē [b] Mar-
ſorum ſerpētibus illæſam eſse nihil mirū.A Cir-
ces filio ij genus ducunt,& de auita potentia de-

Septētrionē ſpectans,unde Electrū uenire narratur.Nec Caſsiteridas quidē noui inſulas,hoc eſt, Stānarias,unde ad nos uenit ſtānū.Eridan⁹ eñ nomē Græcū ē,nō Barbarū,ab aliq̄ poetarū fictū,ſed hoc etſi ſtudioſe q̄ſiui,a nemine,qui ipſe uiderit, accipere potui. Quomodo ſe habeat mare ad illam Europæ partē,lege Ply.ca.4.lib.12. Virg. primo Georgicorū libro,uocat Eridanū fluuiorū regem. Qđ ad Padi magnitudinem reſpexiſse uidetur.Nam,ut Lucan⁹ cecinit in ſecundo.

Non minor hic Nilo, ſi non p̄ plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus ſtagnaret arenas.
Nec minor eſt Iſtro,niſi qđ dū permeat orbem
Iſter caſuros in quælibet æquora fontes
Accipit, & Scythicas exit non ſolus in undas.

Appianus lib.1.Bellorū ciuiliū,ſcribit Eridanū,& Rhodanū flumina paruo inter ſe ſpacio caput exerere.Ex his(inquit) alter per Celtas,q ſupra Alpes incolūt, in Tyrrhenū mare diffundiť.Alter uero intra Alpes ſupra Ioniū ſinū elapſus, pro Eridano Padi nomē aſsumit.In uetuſtis omnibus exemplaribus apud Ouidium primo Metamorphoſis ſic legitur.

Eridanusq; ſenex,Jenisq; Amphryſus,& Aeas.

Quo loco Raphael Rhegi⁹ pro Eridano repoſuit Apidanusq; ſenex,nō aduertens de eo Eridano poetā loquutū,qui Atticæ regionis fluuius eſt, in Iliſum influens,author in Attica Pauſanias.Fluuij(inquit)Athenis labuntur Iliſus, & qui in eū immittit Eridanus Gallico Eridano cognominis.Ianus Parrhaſius,& Cælius Rhodiginus id ipſum antea retulerunt. a ℂ Perpaucæ familiæ.)Sumpſit hæc Solinus ex cap.2.ſeptimi Ply.Haud procul(inquit) urbe Roma in Faliſcorū agro familiæ ſunt paucæ, quæ uocanť Hirpiæ, quæ ſacrificio annuo, qđ fit ad montē Soractem Apollini ſuper ambuſtā ligni ſtruē ambulantes non aduruncť.Et ob id perpetuo Senatuſcōſulto militiæ,omniūq; aliorū munerū uacationē habēt.Rem hāc cecinit Virg.xi. Aeneid.

Summe deum ſancte cuſtos Soractis Apollo,
Quem primi colimus,cui Pineus ardor aceruo
Paſcitur,& medium freti pietate per ignem
Cultores multa p̄mimus ueſtigia pruna.

Sup q̄ loco plura Seruius ad huius rei noticiā docte tradidit.Sylli⁹ li.5.de hac eadē re ſic cecinit.

Tum Soracte ſatum,præſtantē corpore,& armis
Aequanū noſcens,patrio cui ritus in aruo
Cum pius arcitenens accenſis gaudet aceruis,
Exta ter innocuos lætum portare per ignes,
Sic in Apollinea ſemper ueſtigia pruna
Inuiolata teras,uictorq; uaporis ad aras
Dona ſerenato referas ſolennia Phœbo.

Strabo aūt li.5.ſcribit ea ſacra nō Phœbo,ſed Feroniæ deæ celebrari ſolita.Feroniā(inqt)finitimi magno dignantur honore. Quo in loco ipſius tēplū eſt, mirificū habens ſacrū.Nā q eius numine afflantur,nudis pedibus prunas ,& copioſum inambulant ſub hac dæmone nulla læſione cinerē. Varro id nō aſcribit miraculo,ſed ait Hirpinos ambulaturos per ignes,medicamēto quodam plantas tingere. Hirpi Sabinorū lingua lupi uocantur.Lege Seruiū ubi ſupra. b ℂ Gentem Marſorū.)Ply.ca.2.libri

septimi. In Africa gens Psyllorū fuit (ut Agatharchides scribit) a Psyllo rege dicta. Horum corpori ingenitū fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Et infra. Simile & in Italia Marsorū gente durat, quos a Circes filio ortos ferunt. Et ideo inesse his uim naturalem eam. Idem eleganter, ut cætera, scribit Aulus Gel. ca. xi. lib. 16. Noct. Atti. Syllius Italicus libro octauo, de Marsis loquens.

Hæ bellare acies norant, ac Marsica pubes, Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem,
Vipereūq; herbis hebetare, & carmine dentem,
Aeetæ prolem angnitiā mala gramina primam
Monstrauisse ferūt, tactuq; domare uenena.
Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes
Frenantem, ac syluis montem undasse uocatis.

Scribit idem Syllius Marsos denominatos a Marsia, qui quōdā ab Appolline uictus, in hæc loca profugerit.

Sed populis nomē posuit metuentior hospes,
Cum fugeret Phrygios trans æquora Marsia Crenos
Mygdoniā Phœbi superatus pectine loton.

Alij a Marsia Lydorū duce appellatos tradunt.

beri sibi sciunt seruitium uenenorum, ideo ue- a
nena contemnunt. Caius Cœlius Oetæ tres [a] fi-
lias, Angitiam, Medeam, & Circen fuisse dicit:
Circem Circæos insedisse montes carminū ma-
leficijs uarias imaginū facies mentientē. Angitiā b
uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia
aduersus morbos resistentem cum desisset intus
hominē uiuere, deam habitam. Medeam a Iaso-
ne Buthroti sepultā, filiūq; Marsis imperasse. Sed c
q̄uis Italia habeat hoc præsidiū familiare, a serpē-
tibus non penitus libera est. [b] Deniq; habitato-
res ab Amyclis, quas antea Amyclæi Græci con-
diderant, fugauere serpētes. Illic [c] freques uipera

a ℭ Tres filias.) Diod. Siculus lib. quinto tradit Oetam ex Hecate, Maga tres liberos procreasse Circen, Medeā, Egialeum. Seruius septimo Aene. scribit Angitiā, uel ut alijs placet, Anguitiam, a Marrubijs populis, Medeam nominatam, ex eo, quod eius carminibus serpentes angeret. Medea (inquit) quando relictis Colchis Iasonē secuta est, dicitur ad Italiā peruenisse, & populos quosdā circa Fucinū ingentē lacū habitantes, qui Marrubij appellabant, quasi circa mare habitantes, propter paludis magnitudinē, docuit remedia contra serpentes. Hi ergo populi Medeā Angitiā nominauerunt, ab eo quod eius carminibus, serpentes angeret. Angitiæ meminit Virg. lib. septimo.

Te nemus Angitiæ, uitrea te Fucinus unda.

Vim etiā hanc cōtra serpentū uenena, tribuit Marrubijs populis.

Quin & Marrubia uenit, de gente sacerdos. &c.

b ℭ Deniq; Amyclas.) Sumptū ex cap. 5. tertij Plynij. Tarracina (inquit) oppidū lingua Volscorū Anxur dictum. Ibi fuere Amyclæ a serpentibus deletæ. Idē scribit ca. 29. octaui. Quo loco docet quas ciuitates, gentesq; minuta animalia deleuerint. Inter Caietā, & Tarracinā oppidū constitutū est a Laconibus, qui comites Castoris, & Pollucis fuerūt, & ab Amyclis prouinciæ Laconicę ciuitate est ei nomen inditū. Lacones isti cū secundū Pythagorę sectam a cæde oium animaliū abstinerent, & ex uicinis paludibus natas serpentes, occidere nephas putarēt, ab ijsdem interempti sunt. Vnde Amyclas tacitas dixit Maro in. 10. Et tacitis regnauit Amyclis. Solinus infra ca. 12. hanc taciturnitatē, Amyclis Laconicæ regionis urbi uidetur tribuere. Amyclæ (inquit) silentio suo quondā pessundatę. Quod ideo fortassis dixit, quoniā ab eis Amyclæ Italię originē duxerint. Hinc ab Ausonio Paulino scribente dictum est.

Tu uelut Oebalijs habites taciturnus Amyclis.

Reliq̄ ca. 12. infra.

c ℭ Frequens uipera.) Vipera, quę Græce ἔχις dicit̄, dicta est, qđ ui pariat. Corrosis enim matris lateribus, exeunt pulli cum matris interitu. Scribunt primę classis authores, Viperę marem caput inserere in os fœminę, qđ illa arrodit uoluptatis dulcedine. Herod. in Thalia. Nunc (inquit) cū libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collū maris in emittenda genitura comprehendit, sorbensq; nō prius dimittit, q̄ deuorauerit, & mas quidē hoc modo perit. Fœmina uero talē luit masculo pœnam, qđ filij dū adhuc intra uterū sunt, patrē ulciscentes ambedunt, eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Eandē sententiā tradit Aristo. ca. 16. eius libri, quē de Admirandis in natura scripsit. Id ipsum eleganter canit in Theriacis Nicander poeta inquiens.

Vipera sæua caput letali dente mariti
Mordicus abscindit, sed nata ex semine proles
Viscera dilaniat matris, stratamq; relinquit,
Sic patris interitum sub primo ulciscitur ortu.

Ex his apparet Albertū lib. 25. de Animalibus,

a morsu [a] insanabili. Breuior hæc cæteris, q̃ in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea dū despectui est, facilius nocet. Calabria [b] Chersidris frequentissima, Et Boam [c] gignit, quem anguem
b in immensam ferunt molem coalescere. Captat primo greges bubulos, & quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctuq; cōtinuo saginata, longo in sæculo, ita [d] fellebri sati-
c etate ultimo extuberatur, ut obsistere eius magnitudini nulla uis queat. Postremo depopulatis animalibus, regiones, quas obsederit, cogat ad uastitatē. Diuo deniq; Claudio principe, ubi

nec Plynij uerba, nec uiperæ concipiendi, aut pariendi modū intellexisse. Citat nescio quem Sirach scribentem de Vipera, qđ fœmina insaniens libidine (utar enim authoris eius qualibuscunq; uerbis) caput spuens maris, caput in os apprehendit, & amputat, & ex sputo illo concipit partum, qui se uisceribus matris emordet, & sic uisceribus matris laceratis, mater moritur in partu. Et parum infra. Adhuc autem (inquit) quod dicit Plynius, uolens magis aptare mendaciū, quod quidē, ut dictū est, concipiat decapitatione masculi. Sed quia multos concipiat, & propter stricturā corporis, nou nisi unū post eniti possit, cum mulu sint, ampli⁹ uidelicet, q̃ uiginti, ultimos tedium inuadit, q; nō prodeūt ad lucē, & illi uiscera matris corrodunt, est similiter mendaciū & impossibile. Natura eñ nūq̃ dedit actum, cuius non daret naturalē potentiā, & facultatē, quia aliter deficeret in necessarijs. Hucusq; Albertus. Pro Plynio, & contra Albertū est Aristoteles in eo libro, quē iāiam citauimus. Et⁹ uerba libuit subscribere. Echidna (inquit) piscis est maritimus, cum qua ferūt Echin uiperam serpentē quendam nigris intinctum maculis coire plerumq; consueuisse. Atq; illam dum in ipso demulcentur complexu aduersam serpenti, morsibus illius caput abscindere. Tum qui ex ea nascuntur (quasi uindicaturi essent patris interitum, & accepturi de matre pœnas) abscisso uentre, per media illius uiscera erumpere, atq; super mortua matre, qđ ultionē patris abunde patrassent, inter se mutuo efferri, congratularīq;. Apollonius Tyanæus, ut in secundo eius uitæ, refert Philostratus, nō assentitur huius sententiæ authoribus. Vipera (inquit) uisa est serpentes, quos peperit lingua lambere, & quasi expolire. Non enim assentior (inquit) imprudentu eoꝝ sermoni, qui dicunt Viperarū filios absq; matre nasci. Neq; enim hoc natura patitur, neq; comprobat experientia. LOcus montanus est iuxta Aliacmon flumen Macedoniæ. Is, ut lib. 3. scribit Dioscorides, Viperis scatet. Ob hoc fortassis euenit, ut rutā ibidem nascentē qui ediderint negent euadere. In Phœnicia tam præsentis ueneni uiperæ sunt, ut halitu solo animalia necent, qđ radicibus uenenatis illic nascentibus uesci credanť. Viperæ Balsami, tū succum, quo alunť, tū umbra sub qua delitescunt plurimū affectant. Qua ex re siquē illic uiperæ momorderint, uulnus quidē inferunt, sed earū morsus ueneno omnino carent. Id autem accidere crediť qđ ex cibis odoratis pascantur. a ℭ Morsu insanabili.) Extat apud Dioscoridē lib. 8. caput, quod ad uiperas curatio inscribitur. Rursus apud Auicennā longus sermo est, de uiparū morsus curatione capitibus. 33. 34. 35. 36. tertij tractatus secūdę Fen, quarti Canonis. Idipsum multis carminibus Quintus Serenus cecinit.

Cuspide non quisquā, longæ neq; tarde Larissæ,
Fulmine non gladij, uolucris nec felle sagittæ. &c.

Sunt qui Plý. in uiperæ descriptione plurimū arguant, quod perperā sententiā Aristotelis ca. ult. quinti naturæ animaliū fuerit imitatus. Cuius defensionē lege apud Cœliū ca. 30. tertij Antiq. lectionū. De Vipera plura notatu digna scribit Ambro. ca. 7. quinti Hexameron. b ℭ Calabria Chersydris.) Chersydri dicti, qđ in aquis, & in terris morentur. Nā χέρσον dicimus terrā, ὕδωρ autē aquā. Imitať hoc loco Solinus tertio Geor. Virgilium.

Disce & odoratam stabulis accendere Cedrū,
Galbaneoq; agitare graues nidore Chelydros
Sæpe sub immotis præsepibus, aut mala tactu
Vipera delituit. &c.

Et infra.

Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis
Squammea conuoluens sublato pectore terga,
Atq; notis longam maculosus grandibus aluū. &c.

Sūt q nō Chersydris, sed Chelydris legāt. c ℭ Et Boas.) Ex Ply. c. 14. lib. octaui, faciūt ijs (inqt) fidē in Italia appellatæ Boæ in tantā magnitudinē exeuntes, ut Diuo Claudio principe occisæ in Vaticano solidus in aluo spectatus sit infans. Aluntē primo Bubuli lactis succo, unde nomē traxere. Albertus li. 25. de Animalib⁹ falso existimat Boā fuisse eū inusitatę imanitatis serpentē, aduersus quē primo Punico bello. M. Attilius Regulus consul in Africa castris apud Bragadā flumē positis, p̄lium grande, atq; acre fecisse narrať, cui⁹ interfecti longū coriū pedes centū & uiginti Romā misit. Id coriū, maxillęq; (ut Ply. author est) usq; ad bellū Numantinum durauere Romæ in templo. d ℭ Fellebri satietate.)

Vaticanus ager est, in aluo occisę Boæ spectatus a
est solidus infans. Italia [a] lupos habet, qui cũ cęte-
ris similes nõ sint, homo, quẽ prius uiderint, cõ-
ticescit, & anticipatus [b] obtutu nocenti, licet cla-
mandi uotũ habeat, nõ habet uocis ministeriũ. b
Sciens [c] de lupis multa prætereo. Spectatissimũ
illud est, qđ caudæ [d] animalis huius uillus ama-
torius inest perexiguus, quẽ spontaneo damno
abijcit, cum capi metuit. Nec habet potentiã, nisi c
uiuenti detrahat. Coeunt lupi toto anno nõ am-
plius dies. xij. Vescunt in fame terra. At [e] hi, q̃s
Ceruarios dicimus, q̃uis post longa ieiunia rep-
tas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid ca- d
su respiciunt, obliuiscunt, & immemores pręsen-
tis copiæ, eunt quæsitũ, quã reliquerunt satieta-
tem. In hoc animaliũ genere numerant [f] & Lyn-
ces, quarum urinas coire in duriciẽ preciosi cal-

Copioso lactis suctu, a uerbo fello, quod lac sugere significat. Sunt qui legant celebri, aut funebri satietate. DE Vaticano lege quæ scribit A. Gellius ca. 17. sextidecimi Noc. Att. a ℂ Italia lupos habet.) Lupus ex Gręco sumptũ nomẽ. Is enim Græce λύκος dicitur. Animal hoc noxiũ, nec in Olympo Macedoniæ monte, nec in Creta insula reperitur. Quod hic de Lupis Solinus refert, ex cap. zz. octaui Plynij sumptum est totũ. Sed in Italia quoq; (inquit) ut creditur luporũ uisus est noctius, uocemq; homis, quẽ priores contemplent adimere ad præsens. Diuus Amb. ca. 4. sexti Hexam. Lup⁹ (inqt) si prior hominẽ uiderit, uocem excipit, & despicit eũ, tanq̃ uictor uocis ablatæ. Idẽ si se præuisum senserit, deponit ferociam, & nõ potest currere. Ex hac lupi proprietate, sumptũ Adagiũ apud Terẽtiũ in Adelphis. Lupus est in fabula. Cũ quempiã, ob eius pręsentiã, in quem loquimur, silendũ esse significamus. Plaut⁹ in Sticho. Quin tu uocasti hominẽ ad cœnam? Respondet Epignomus adolescens. Nequid adueniens pderem. Atq; eccũ tibi lupũ in sermone. Exuriens adest. Prouerbiũ interpretatur Seruius Ecloga nona Virgilij sup illud. Lupi Moerin uidere priores. Multa ex his, quæ de lupis Albert⁹ scribit de animalibus lib. zz. fabulosa esse nemo ambigat. b ℂ Obtutu nocenti.) Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Et anticipatus obtutu aspectus nocentis. Idẽ tñ cũ priori sensus. Inter anialia uix lupo alterũ magis hoibus noxiũ reperitur. Vnde apud Atticos cautũ lege fuerat, ut ei, qui lupi catulũ peremisset, talentum daretur. Ei uero qui adultum lupũ necasset, talenta duo fuerant instituta. Hunc etiã morem plurimæ hac tempestate urbes seruant, ut qui luporũ capita urbiũ rectoribus deferant, pręmiũ quodpiam inde recipiant deferentes. c ℂ Sciens de lupis multa prætereo.) Quæ hic sciens Solinus ꝑterit, lege apud Aristot. ca. 35. sexti. & ca. 5. octaui naturę animaliũ. Itẽ apud Ply. ca. & lib. iamiã citatis. Solinus etiam aliqua de lupis refert ca. 25. infra. d ℂ Caudæ animalis huius uillus.) Sumptũ hoc, & quod sequitur ab eodẽ Plynio ubi supra. e ℂ At ij, quos Ceruarios dicimus.) Sunt in eo genere, qui Ceruarij uocant, qualẽ e Gallia in Pom. Magni arena spectatũ diximus. Huic q̃uis in fame mandenti si respexit, obliuionẽ cibi surrepere aiunt, digressumq; quęrere aliud. Ex Ply. ca. zz. octaui. Ex hac animalis huius natura, nõ incongrue, in hominẽ, uel proprij cõmodi obliuiosum, prouerbiali figura quis utetur: Ceruario obliuiosior. Tria sunt luporũ genera, Cõmunes, Canarij, Ceruarij genus tertiũ. Aristot. ca. 35. sexti naturę animaliũ. Lupos itẽ Canarios (inquit) cęcos parit luporũ ritu, numero cũ plurimũ, quatuor. Quin etiã lupus Ceruarius coitu, ut canes amplectit, & cęcos generat, nũero duos, aut tres, aut quatuor. Corpore longior, & cauda porrectior est, sed proceritate breuior, celeritate ęque pręstat, q̃uis crura habeat breuiora. Mollis enim & agilis est, prosilireq; longius ob eam rem potest. f ℂ Numerantur & Lynces.) Græca omnino dictio est λύγξ. Sumpta hæc omnia ex ca. 38. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Lyncũ humor ita (inquit) redditus, ubi gignuntur glaciat, arescitq; in gẽmas Carbunculis similes, & igneo colore fulgentes. Lyncuriũ uocatas, atq; ob id Succino a plerisq; ita generari prodito. Nouere hoc, sciunt Lynces, & inuidentes, urinã terra operiunt, eoq; celerius solidat. Plura idem Ply. de Lyncurio ca. 3. li. ultimi. Et Dioscorides. c. 302. Vrina Lyncũ, quã λυγκούριον uocãt, simul egesta est, solidari credit in lapidẽ. Proinde superfluo medicinas ex eo cõmiscuntur, quandoquidem non sit alia res a Succino, qđ quidã Electrũ appellauere cognomento πτερίγοφορον. Potũ hoc in aqua stomachi uicijs, & alui fluctiõibus medet. Aristot. in libro de Admirãdis in natura. 66. ca. Et Lynces quoq; emingunt, obtegere arenis ferunt, cum uideantur intelligere id ab hominibus quæri ad priuatã utilitatẽ, & potissimũ ad informandas imagines, decorandosq; sculpturis anulos. Ouidius item quintodecimo Meta. sic de hac re inquit.

a culi fatentur, qui naturas lapidũ exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas lynces persentiscere, hoc documento probatur, qđ egestũ liquorẽ ilico arenarũ cumulis, quantũ ualent, contegũt,
b inuidia scilicet, ne talis egeries transeat in nostrũ usum, ut Theophrastus ꝑhibet [a]. Lapidi isti succini color est, pariter spiritu attrahit propinquãtia. Dolores renũ sedat. Medetur regio morbo.
c λυγκούριον Græce dicitur. Cicadę [b] apud Rheginos mutæ, nec [c] usquã alibi. Quod silentiũ miraculo est, nec immerito, cũ uicinæ, quæ sunt Locrensium ultra cæteras sonitent. Causas [d] Granius tra-
d dit. Cũ obmurmurarent illic Hercule quiescente, deum iussisse ne streperent. Itaq; ex eo cœptũ silentiũ permanere. Ligusticum [e] mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarũ profundis, fluxi sunt, tactu ꝓpe carnulento. Deinde

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho, Vertitur in lapides, & congelat aere tacto. a
E quibus (ut memorant) quequid uesica remisit ℭ Theophrastus perhibet.) Theophrastus, ut lib. 5. refert Diogenes, edidit libros duos, de ijs quæ durantur in lapides. Ex Lyncũ ferarũ natura, Adagium sumi posse uidetur. Lynce inuidiosior. In auaros, qui ne inutile quidẽ sibi, alijs indigẽtibus elargiunť.
b ℭ Cicadæ apud Rheginos.) Sumptũ ex ca. 27. undecimi Ply. Cicadæ (inquit) nõ nascunť in raritate arboꝝ. &c. Et parũ post. At in Rhegino agro silent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Scribũt Gręcoꝝ quidam Cicadas omnes quæ masculæ sint, canere, & Achetas dici. Quę uero fœminæ sunt, mutas esse, & Tettigonas nũcupari. Tradũt philosophi, & Ply. retulit ca. 51. undecimi naturalis historiæ, nõ inesse uocẽ ijs animalibus, quæ pulmone, & arterijs carẽt. Proclus scribit cicadã canere, cũ seipsam sub alis atterit, atq; ita sonũ emittere. Strabo li. 6. docet cur Cicadæ in altera fluminis ripa sint canorę, in alia uero silentes, & mutæ. Cũ fluuius (inquit) Alex Rheginum a Locrensi disterminet agro, qui per uallẽ profundã cursum habet. Peculiare quiddã cicadis obuenit. Quæ enim in Locroꝝ ripa uersanť, sonant, ut stridẽt. Alijs uox nulla contingit. Eius rei causam suspicatur esse. Nã cũ ijs omnino umbrosa regio sit, unde rosidas alarũ pelliculas minime pandãt. Illis sole feruida est, quę aridas, & uti corneas habeat. Vnde apte stridor emittiť. Aliã causam refert Aristoteles ca. 30. quinti de Animaliũ natura, & in libro, qui de morte & uita scriptus est. Scribit idẽ Aristoteles ca. 57. de admirãdis in natura, Cicadis quẽadmodũ & Apibus futuroꝝ notionẽ inesse, contrarijs tamẽ actibus. Illæ (inquit) taciturnitate quadã & quiete, hæ uero motu, ac uocis crepitatione, cũ non antea concinẽt, q̃ sol retorqueat eius cursum, q̃ maxime tempore homines ad laborẽ prouocanť. c ℭ Nec usq̃ alibi.) Tarręas in Prouerbioꝝ Collectaneis, tradit in Acantho, qui est Aetoliæ urbs, τέττιγας οὐκ ᾄδειν. i. Cicadas nõ canere. Vnde prouerbio locũ datũ, ἀκάνθιος τέττιξ, Acanthia Cicada, in mutos, & inscios homines dici solitum. d ℭ Causas Granius tradit.) Has fabulosas causas ijs uerbis refert Diodorus in quinto. Cũ Hercules ad fines Rheginoꝝ, ac Locrensiũ peruenisset, obq; iter fessus quiesceret, cicadarũ strepitu pertæsus, deos orasse fertur, ut eas inde amouerẽt. Exaudita prece, nõ solũ tunc, sed postmodũ cicadæ nunq̃ sunt in ijs repertæ locis. Ex Cicadarũ natura huiusmodi prouerbia nata sunt. Cicada canorior. Cicada ardentior, Cicadę nec æstate silent, ex Theocrito, Martiale, Ouidio. Hoꝝ & sex miliũ alioꝝ usus, in libro Adagioꝝ nostroꝝ explicuimus. e ℭ Ligusticũ mare frutices procreat.) Coraliũ Græca omnino dictio, κουράλιον eis dictũ, de quo lege Plyniũ, quẽ more suo Solinus imitatus est, ca. 2. lib. 32. & ca. 19. li. tricesimisexti. Coraliũ, ut lib. 5. scribit Dioscorides, alij Lithodendron uocant. Forma est ei fruticis marini, duraturq; illico exemptũ, atq; in lucẽ uniuersam prolatũ, ut uideri possit spissatũ a spiritu, qui nos ambest &c. Theophrastus κουράλιον appellat, ἀπὸ τῆς κουρᾶς. i. a tonsura, siue a radẽdo. Aiunt enĩ tactu protinus lapidescere si uiuat. Itaq; occupari, euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. De eo sic Ouidius libro quintodecimo Metamorpho.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.

Auicenna c. 124. secundi tractatus, lib. secundi, ponit eius species. Albũ, rubrũ, nigrumq;. Asserit autem frigidũ esse in primo, siccũ in secundo. Ponit tandẽ eodẽ capi. plures eius operationes, & proprietates. Ouid in fine 4. Meta. fabulose narrat uirgas sanguine Medusæ contactas, in hunc lapidẽ fuisse conuersas.

Anguiferumq; caput, dura ne lędat arena, &c.

Claudia. de Nuptijs Honorij contra Orthogra-

ubi in supera tolluntur, natalibus [a] derogatis, la- a
pides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed & color
uertitur. Nam puniceo protinus rubescunt. Ra-
muli sunt, quales arborē uisimus, ad semipedem
frequentius longi. Rarum est pedaneos depræ- b
hendi. Excudunt ex illis multa gestamina. Habet
enim (ut [b] Zoroastres ait) materies hæc quandā
potestatē, ac propterea, quicquid inde fit, habet
inter salutaria. Coralium alias dicūt. Nā Metro- c
dorus [c] γοργίαν nominat. Idē, qđ resistat Typho-
nibus, & fulminibus, affirmat. Eruitur [d] gemma
in parte Lucaniæ facie adeo iucunda, ut languē-
tes intrinsecus stellas, & sub nubilo renitētes cro- d
ceo colore perfundat. Ea quoniā in littore Syrti-
um inuēta primū est, Syrtites uocat. Est [e] & Vei-
entana gemma a loco dicta, cui supficies nigra,
quā ad gratiam uarietatis limites intersecant albi e
notis candētibus. INsula [f] quæ Apuliæ oram ui-
det tumulo, ac delubro Diomedis insignis est.
& Diomedeas [g] aues sola nutrit. Nā hoc genus
alitis pter q̄ ibi nusq̄ gentiū est, idq; solū poterat
mēorabile iudicari, nisi accederēt nō omittenda.

phiæ rationem corripuit primam. Mergit se subito, uellitq; Coralia Clotho. Vimen erat dum stagna subit, processerat undis Gemma fuit. Nisi/q;/coniunctionē addititiā putemus. DE Ligustico mari infra ca.36. a ℭ Natalibus derogatis.) Detractis, mutatis, cōuersisq;, qđ.s. natiuā molliciē, propriūq; colorē statim uertant. Sunt uetusti quidā codices, in quibus tū naturalibus, tum natiuis scriptū sit, idē tamē sensus omnibus. b ℭ Vt Zoroastres ait.) Marbodęus in libello de lapidib⁹ preciosis, de Coralio loquens sic ait.

Ex quo finguntur gestamina (cōmoda multis.
Quippe salutaris gestantibus (esse probatur
Illius, ut dixit Zoroastres, mira (potestas.
Et sicut scribit Metrodorus ma (ximus author,
Fulmina, Typhonas, tēpesta- (tesq; repellit. &c.

Stulte omnino faceret, qui sup pomiferas arbores, uel fabaceas herbas, Coralia in pulueres redacta cū aqua, asperserit, pomorum, aut fabarum sperans copiā. Eam lucri speciē siquis affectarit, Alberto grates referat, qui id secretū posteris scriptū reliquit. c ℭ Γοργίαν nominat.) Lego γοργονίαν, ex similitudine sic appellatā, quoniam Coraliū exemptū aquis, ex uimine durescit in gemmā, sicut ostenso Gorgonis capite, in lapides uertebātur astantia. Ply. ca.10. tricesimiseptimi natura. hist. Gorgonia (inqt) nihil aliud est, q̄ Coraliū, nominis causa, qđ in duriciem lapidis mutatur. &c. d ℭ Eruit̄ gemma in parte Lucaniæ.) Plynius ca.10. tricesimiseptimi. Syrtitæ (inquit) in littore Syrtium. Iam quidē in Lucania inueniunt̄, melleo colore croco refulgentes, intus autē stellas continēt languidas. e ℭ Est & Veientana.) Ex Ply. ca 10. tricesimiseptimi. Veientana Italica gemma est (inquit) Veijs reperta, nigrā materiā distinguēte limite albo. f ℭ Insula, quæ Apulię orā uidet.) Ptolemęus ca.1. tertij, tabula Europę sexta, scribit sex esse Diomedeas insulas. Plyni⁹ in fine tertij. Contra Apuliū littus (inquit) Diomedea conspicua monumēto Diomedis. Et altera eodē nomine, a quibusdā Teuthria appellata. Duas etiā Strabo lib.6. eas esse dicit. In propinquo mari (inquit) iacent duæ insulæ, quas Diomedeas appellāt. Ex quibus habitatores habet altera. Reliquā desertam esse dicunt, in qua Diomedē disparuisse quidā fabulant̄, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate māsuescere, & humanā quodāmodo uitam agere, & uiuēdi ordine, & erga benignos mansuetudine. A malignis autem, & sceleratis, fuga & euitatione. Meminit Stephanus de Vrbibus. SVmpsit hæc omnia Solinus, ex Ply. ca.44. lib. decimi. Ab Alberto barbare Dyomeditæ uocant̄, quas (inquit) ad Auguriū uocauit rex Dyomedes. g ℭ Diomedeę aues.) Ouid.14. Meta. Diomedis sociorū in aues conuersionē, enumerat inter fabulas. A Venere enim, quā Pleuronius Agmon Diomedis soci⁹ maledictis instimularat, in has alites eos narrat fuisse conuersos. Locū fabulæ (ut inquit Ply.) fecit, qđ hæ aues cotidie Diomedis ædem pleno gutture, madentibus pennis perluūt. Virgilij uersus de hac ipa re, ex.xi. Aeneidos libro hi sunt.

Nunc etiam horribili uisu portenta secuntur,
Et socij amissi petierunt æthera pennis,
Fluminibusq; uagantur aues, heu dira meorum
Supplicia.

Supplicia,& scopulos lachrymosis uocibus implent. Quo loco plura scribuntur a Seruio. Sociorum Diomedis in aues conuersorum,nomina sunt.Agmon,Lycus,Idas,Rhetenor,Nycteus,& Abas. Aristoteles in eo libro,quē de Admirandis in natura scripsit ca.68. ijs quidē uerbis rem totā explicat. Erat in Diomedea insula,quæ in Adriatico freto posita adiacet Italiæ peruetustum quoddā sacellum Diomedi olim principi dicatum,admirabile quidē,& multa ueneratione tū ꝓpter uetustatē ipsam,

a Forma [a] illis pene,quæ Fulicis,color candidus, ignei oculi, ora dentata. Congregatæ uolitant, nec sine ratione pergendi,duces [b] duæ sunt,quæ regunt cursum, altera agmen anteit, altera inse-
b quitur,illa, ut ductu certum iter dirigat, hæc,ut instantia urgeat tarditatē.Hæc in meantibus disciplina est.Cum [c] fœtificū adest tempus, rostro scrobes excauant,deinde surculis inuersum superpositis texta cratium imitantur, & sic conte-
c gunt subtercauata.Et ne operimēta desint,si forte lignorum casas uenti auferant,hanc struem comprimunt terra,quā egesserant,cum puteos exca-
d uarent.Sic nidos moliuntur bifori accessu,nec fortuito,adeo,ut ad plagas cœli metentur exitus, uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus,in ortum destinatur,qui excipit reuertentes, occa-
e sum uersus est,ut lux,& morantes excitet, & receptui non denegetur. Leuaturæ aluum aduersis flatibus subuolant,quibus proluuies longius auferatur.Iudicant [d] inter aduenas.Si Græ-
f cus est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit gentis alterius,inuolant, & impugnant. Aedem sacram omni die celebrant studio huiusmodi. Aquis imbuunt plumas, alisque impendio

tum etiam ob eam,quā dicam, rei nouitatem dignissimū. Ferunt enī circa illud uersari nōnullas aues miræ magnitudinis, ac rostri durissimi,illasque si quis eo accesserit cuiuscunque fuerit nationis, præterquam Græci in eum statim irrumpere acerrimo uolatu, rapereque illū sublimem, ac totum unguibus dilaniare. Tum uero demum cōfossa rostro ceruice,atque undique discerpta necatū abijcere. Idque potissimū eos facere,inquiunt,aduersus uicinas gētes, cū dicant illas socios olim fuisse Diomedis,q cōfractis circa eā insulam nauibus submersi, in huiusmodi aues sunt cōmutati, atque illud odij aduersus uicinos ꝑpetuo conseruasse, cum Diomedes eorum dux ab Aenea fuisset dolo interceptus, qui tū ea possidebat loca, quādoquidē Græcis, qui eo proficiscuntur sese benignas admodum, & familiares præstent. Lege August. c.16.decimioctaui de Ciui.dei.

a ¶ Forma illis.)Ex Plynio ubi supra.Has(iquit)Iuba Cataractas uocat,& eis esse dētes, oculosque igneo colore, cætero candidas tradens.

Si uolucrū (inquit Naso) quæ (sit dubiarum forma re-
(quiris,
Vt non Cygnorum; sic albis pro-
(xima Cygnis.

Suidas existimat has aues uel Ciconias esse,uel Cyconijs similes.Augustinus Fulicas,Theodorus Gaza Ardeolas transferūt.Has aues Græci Erodios uocant,cuius generis auem auspiciū dixit Homerus,Diomedi,& Vlyssi speculatoribus apparuisse. Versus Homeri est.

τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο παλλὰς ἀθηναίη.

b ¶ Duces duæ sunt.) Plynius masculino gēere protulit.Duos semper his duces (inquit) alterū ducere agmen,alterū cogere.

c ¶ Cū fœtificum.)Scrobes(inquit Plynius)excauare rostro,inde crate consternere,& operire terra,quæ ante fuerit egesta.In ijs fœtificare.

d ¶ Iudicant inter aduenas.) Aduenas Barbaros (inquit Plynius)clangore infestant.Græcis tantum adulantur miro discrimine,uelut generi Diomedis hoc tribuentes &c.Mira naturę uis.Iam quædā animalia authore Plynio,innoxia indigenis,aduenas interimunt sicut serpentes.Parcunt in Myrinthe,quos terra nasci proditur.Item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas,dormientes Syros non attingunt. Aut etiam si calcati momordere,non sentiunt maleficia,alios cuiusque gentis infesti auide,& cum cruciatu exanimantes. Quamobrem & Syri non necant eos.Contra in Alcenio Cariæ monte Aristoteles Philosophus scriptum reliquit, tradit a Scorpionibus hospites non lædi,indigenas interimi.QVid de socio rū Diomedis Aetoli ducis in has

madefactis confluūt rorulentæ, ita ædem excus- a
so humore purificant, tunc pennulis superplau-
dunt, inde discedunt quasi peracta religiōe. Ob
hoc ferūt Diomedis socios aues factos. Sane an-
te aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeę nō b
habebant. Inde sic dictæ. ITalicus [a] excursus per
Liburnos, quæ gens Asiatica [b] est. Procedit in
Dalmatiæ pedem. Dalmatia [c] in limitem Illyri-
cum. In quo sinu Dardani sedes habent, homi- c
nes ex Troiana prosapia in mores Barbaros effe
rati. At [d] ex altera parte per Ligurum oram in
Narbonensium prouinciam pergit, in qua Pho-
censes quondam fugati Persarum [e] aduen-

aues conuersione, ac reliquis, re uera tenendū sit, tradit Diuus Augustinus ca. 18. decimio, tauí Ciuit. dei, his quidē uerbis. Socij Diomedis, qui a nusq̄ subito comparuerunt, & postea nullo loco apparuerūt, perdentibus eos ultoribus angelis malis, & pro eis aues occulte ex alijs locis, ubi est hoc genus auium, ad ea loca perductæ sunt, ac repente suppositę, ideo creduntᷓ esse cōuersi. Qd' aūt Diomedis in tēplū aquā rostris afferūt, & aspergūt, & qd' blandiuntᷓ Gręcigenis, atq; alienigenas psequuntᷓ, mirandū nō est, fieri dęmonū instinctu, quorū interest. i. ad quos psuadere pertinet, deū factum esse Diomedē ad decipiendos homines, ut falsos deos, cū ueri dei iniuria, multos colāt, & hominibus mortuis, qui nec cū uiuerent uere uixerūt, templis, altaribus, sacrificijs, sacerdotibus, q̄ omnia cū recta sunt, nō nisi uni deo uiuo, & uero debentᷓ, inseruiant. a ℂ Italicus excursus p̄ Liburnos.) Liburnia (ut ca. 5. tertij refert Plynius) q̄busdā locis abest ab Italia cētū .M. passuū. Vnde dicti sint, tradit Stephanus. Illyrij seu Liburni (inquit ca. 5. secūdi Luci⁹ Florus) sub extremis Alpium radicibus agunt inter Arsiā, & Titium flumen longissime per totum Adriatici maris littus effusi. Lege Plyniū ca. 22. lib. tertij, & Appia. in Illyrio. b ℂ Asiatica est.) Seruius primo Aene. existimat Rhetos, Vindelicosq; Liburnos esse. Hi autē (inquit) ab Amazonibus originem ducūt. Citat Horatiū ode quarta q̄rti Carminū. Videre Rheti bella sub Alpib⁹ Drusum gerentem. Vindelici, quibus mos inde deductus per omne tempus Amazonia securi. c ℂ Dalmatia in limitē Illyricū.) Florus lib. quarto. Dalmatæ (inquit) plerunq; sub syluis agunt, inde ad latrocinia prōptissimi. Et de Illyrijs. Illyrij quoq; sub Alpibus agunt, imasq; ualles earum, & quædā quasi claustra custodiunt, abruptis torrentibus implicati. Lege de utrisq; populis præter Plyniū, Strabonē, Ptolemęum, apud Appianū in eo lib. quē Illyriū inscripsit. Ptole. ca. 9. tertij Tab. 9. Europæ, ponit Dardanos in superiore Mysia. d ℂ At ex altera partē.) Describit eum Italiæ limitē, quo Italia, Galliā, & Hispaniā e regione prospicit. Qua in parte Massilia urbs a Phocensibus olim condita/sita est. Massilia (ut in cōmentarijs Dionysij refert Eustathius) ex euentu quodā sortita est nomē. Cū enim Phocensiū gubernator illuc primū appulisset, conspicato in littore τοῦ ἁλιέως. i. piscatore/mox ex sumpto omine, nautas ligare rudentē iussit. Aeoles enim ligare μάσσειν dicunt. Qua ex re Massiliā dictam refert. Constructa autē est a Perano Phocensiū duce Senani Segoregiorū regis genero. Eam uero condidit ppe amnis Rhodani ostia, in remoto quodā sinu, ueluti (ut Iustinus author est) in maris angulo. Hermola⁹ ca. 30. quinti Plyniarū castiga. Asiaticos Phocenses cū dyphthongo, Græcos autē ex Phocide Phocenses sine dyphthongo scribendū existimat. Ab utroq; tamen Phocaicus deduci refert. e ℂ Persarū aduentū.) Marcellinus lib. 15. circa finē. A Phocide (inquit) Asiaticus populus, Harpali inclementiā uitans Cyri regis præfecti, Italiā nauigio petit. Cuius pars in Lucania Veliā, & altera condidit in Viennensi Massiliam. Meminit & Herodotus in primo. Hanc Phocensium fugam describit Hora. ode. 16. Epodon. Vide Porphyrionē ibidem. Non cōueniunt authores, a quibus Phocensibus urbs Massilia condita fuerit. In hoc fere concordāt omnes, ut eā Gręci pfugi cōdiderint. Ply. c. 4. tertij. Iusti. li. 43. Luca. in. 4. Silli⁹ li. 15.

Iamq; agiles Tyrrhena sonāt, quā cærula puppes
Ausoniū euasere latus, Ligurumq; citatis
Littora transmittunt proris, hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in sydera cernūt
Aerias Alpes occurrunt mœnia Graio
Condita Massiliæ &c.

MAssiliensiū instituta plura recenset Max. Valerius, de institutis antiquis lib. 2. Plautus in Casina circa finē. Vbi tu es (inquit) qui colere mores Massilienses postules? Taxat Massilienses tanq̄ molles, & effœminatos, qd' & Athenęus dicit. Phocęa urbs Asiatica insignis est Pylade alumno, cuius cū Oreste ueteribus amicitia celebratᷓ. Apud Statium Sylua sexta lib. secundi sic in omnibus exemplaribus falso legitur.

Dignus & Hęmonium Pyladen pręcedere forma.

Quasi Pyladen Hęmoniū dicat, cū constet eū Phocęū fuisse. Ouid. 2. Elegiarū.

Quod fuit Argolico iuuenis Phocęus Oresti.

Et. 2. de Ponto.

Affuit insano iuuenis Phocęus Oresti.

Vnde quibusdam apud Statium sic legendum uidetᷓ,

a tu Massiliam urbem Olympiade[a] quadragesi-
maquinta condiderunt. C.[b] Marius bello Cym-
brico factis manu fossis inuitauit mare, pernici-
osamque feruentis Rhodani nauigationē tempera
b uit. Qui[c] amnis præcipitatus Alpibus primo per
Heluetios ruit, occursantium aquarum agmina
secum trahens, auctuque magno, ipso, quod inua-
dit, freto turbulentior, nisi cum fretum uētis ex-
c citatur. Rhodanus sæuit & cum serenū est, atque
ideo inter[d] tres Europę maximos fluuios, & hūc
computant. Aquæ[e] quoque sextiæ eo loco claru-
erunt quōdā hyberna[f] consulis, postea excultæ
d mœnibus. Quarum calor olim acrior exhalatus
per tempora euaporauit, nec iā par est famæ pri-
ori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere lit-
tus Tarentinum. Vnde a promōtorio, quod A-
cran[g] Iapygian uocant, Achaiam[h] cursum desti-
nantibus, citissima nauigatio est.

Dignus & Hæmonium iuuenem præcedere forma, Vt ad solū Achillem referas. Ego uero sic legē-dum censeo. Dignus & Hæmonium, & Pyladen præcedere forma, Vt & Achillē, & Pyladen simul Papinius complectatur. a ℭ Olympiade quadragesima quinta.) Idem tradit Eusebius libro Tempoꝝ. b ℭ Caij Marij.) De his fossis Plynius c.4. tertij. Sunt (inquit) authores, & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse ultra fossam ex Rhodano centū passibus, Marij opere, & nomine insigne stagnum. Mercatores nostri temporis, qui in Galliam merces deuehūt, has ipsas fossas (credo ob aquarū immobilitatem) aquā mortuā appellant. c ℭ Qui amnis.) Rhoda oppidū Rhodioꝝ in Narbonensi prouincia, unde (inquit cap.4. tertij Caius Plynius) dictus multo Galliarū fertilissimus Rhodanus fluuius, ex Alpibus se rapiens, per Lemannū lacum, segnemque deferens Ararim, nec minus seipso torrētes Isaram, & Druentiam. Libyca appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hispaniēse, alterū Metapinū, tetiū idēque amplissimū, Massalioticum. Polybius increpat Timęū, qui Rhodanū quinque ostia habere tradidit. Artemidor⁹ tria Rhodanū habere ostia opinatus ē. Lege Strabonē in quarto. Plutarchus in uita Hannibalis ait Rhodanum nō longe ab Istri, Rhenique fontib⁹ surgere. Octingentis prope emensis stadijs in lacum Lemannum se condere. Inde egressum, in occidentē se uertentē Gallias aliquādiu dirimentem, Araris, & alioꝝ fluminū accessione non mediocriter auctum. Tandem inter Volcas, & Cauares, pluribus capitibus in mare influere. De ortu Rhodani supra, ubi de Pado scripsimus, sententiam retulimus Appiani. Eleganter Rhodanū describit Syllius tertio belloꝝ Punicorum libro.

Valcarum populatur iter, tumideque minaces
Accedit Rhodani festino milite ripas,
Ac gregibus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentemque extrahit amnē
Spumāti Rhodanus ꝓscindens gurgite cāpos &c.

d ℭ Inter tres Europæ maxios fluuios.) Varro cū de parte orbis, quæ Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terræ fluminibus Rhodanum esse ponit. Per quod uidetur eum facere Istro æmulum. Istrus enim quoque in Europa fluit. Aulus Gellius c. septimo libri decimi. e ℭ Aquæ quoque Sextiæ.) De ijs aquis Plynius ca.4. tertij, & ca. secundo tricesimiprimi. Plutarchus in uita. C. Marij, Sextiles uocat. Caius Sextius proconsul uicta Saliyorum gente, Coloniā aquas Sextias condidit, ob aquarum copiā, & calidis, & frigidis fontibus, atque a nomine suo ita appellatas, Author Liuius libro.61. ab urbe condita. Et Strabo in quarto. Sextius (inquit) potissimum redactis in potestatem Saliys, nō longe a Massilia, sui nominis ędificauit oppidum, suæque appellationis aquas dixit calidas, quaꝝ partem in frigidas permutatas esse ferunt, ibi Romanorum ꝑsidium collocans. f ℭ Hyberna consulis.) Intelligit uel Caium Sextium, uel qđ magis placet. C. Marium, qui, ut lib.68. scribit Liuius, summa ui oppugnata a Teutonis, & Ambronibus castra, defendit. Duobus deinde pręlijs circa aquas Sextias eos hostes deleuit. In quibus cæsa traduntur hostium ducēta milia, capta nonaginta milia. Plutarchus dicit captos uiuos, atque trucidatos ex Barbaris ultra decē Myriadas. g ℭ Acran Iapygian.) Sumptum ex capite undecimo tertij Plynij. Promontorium (inquit) quod Acran Iapygian uocant, quo longissime in maria excurrit Italia. h ℭ Achaiā.) In Achaiam. Ars quidem, authore Seruio, hōc exigit, ut nominibus prouinciarum præpositionem addam⁹; ciuitatum nunq̄, tamen plerumque peruerso ordine lectum est. Achaiæ nomen prouinciæ, ut docet Plynius, ab Isthmo incipit. Antea Aegialos uocabatur, propter urbes in littore per ordinem dispositas.

DE QVIBVSDAM IGNOBILIBVS Tyrrheni maris insulis, quæ Italię adiacent. De Corsica, & Catochite lapide. CAP. IX.

Flectendus [a] hinc stylus est, terrarũ uocant alia, & longum est, ut moratim insularũ omniũ oras legamus quascũq; promontoria Italica prospectant. Quãuis sparsæ recessibus amœnissimis, & quodã naturę quasi spectaculo expositæ non erant omittẽdæ. Sed quantũ residendũ est, si dilatis, quę pręcipua sunt, p quãdam desidiam, aut [b] Pandatariã, aut [c] Prochytam dicamus, aut ferri feracem [d] Iluã, aut [e] Caprariam, quã Gręci λιγίλορ dicũt, aut Planasia de facie supina freti, uel Vlyxis [f] erroribꝰ sic uocatã, uel Colũ-

FLECTENDVS hinc stylus est.) Post Italię descriptionẽ, flectit stylum ad eas insulas describẽdas, quæ Italiæ adiacent, primũ Corsicam describens, quæ minus .lxx. stadijs ab Italia distat. A forma autem Corsicam dictam uolunt, idest a capitis tempoꝝ similitudine. Græci enim κόρσας, ut lib. 2. tradit Pollux, tempora .i. partem capitis nominant. Stephanus uero dictam dicit ἀπὸ κόρσης δούλης βουκόλου, hoc est, a Corsi ancilla boum custode. Cingitur autem, ut ca. 2. tertij Ptolemęus ait. Ab occasu quidẽ, & septemtrione, mari Ligustico. Ab ortu aũt Tyrrheno mari. A meridie pelago, qđ inter ipsam, & Sardiniam interiacet. Scribit Strabo Corsicam maligne coli, asperam, & plurimis in partibꝰ inaccessibilem, adeo, ut qui eius montes habitant, ex latrocinijs uitã degant, immanitateq; beluas ipsas superent. Hinc factum esse dicit, ut cum Romani imperatores in eos irruant, ipsorũq; castella irrumpãt, magnũ seruorũ gregem captũ aduehant. Romæ (inqt) cernere est simul & mirari, q̃ agrestis uideatur effigies, q̃q̃ bestiarum appareat diritas, facieśq; truculentæ. Eos seruos tã uiles esse asserit, ut quãuis domini pro eis parũ exponant, præcij tamen pœnitentia torqueantur. Discordat aliquãtisper a Plynio Strabo in huius insulæ mensura. Eius enim longitudinẽ miliaria. cc. & .xl. Latitudinẽ uero .lxx. Plynius aliter, ut mox dicetur. Diodori Siculi ex lib. 6. uerba sunt. Celebres in Corsica ciuitates habentur duæ, Calaris, & Nicea. Calaris a Phocensibus, qui a Tyrrhenis postmodum insula pulsi sunt. Nicea a Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiã Tyrrheni maris suæ ditionis fecerunt. DE ea scribunt late Strabo lib. 5. Mela Pomponius lib. 2. Diod. Siculus lib. 6. Corsicæ formã, si picturis delecteris, appingit Ptolemęus. 6. Europæ tabula. Athenęus tradit Corsicæ incolas iccirco longæuos esse, qđ mellis cibo, quo plurimũ abundant, utantur assidue. Quod alicui mirum uideri potest, cum eius insulæ mel, ob taxi copiam, uenenatũ sit. Ouidius Elegiarum primo.

Melle sub infami Corsica misit apis.

b ℭ Aut Pandatariã.) Sic enim eã Plynius, & Pomponiꝰ nominatã dicũt, Ptolemęus Pandatoriã nũcupat. QVoniã has insulas præter Corsicam, nudis tantũ nominibus Solinus refert. Pluresq; alias in ijs locis sitas præterit, libuit de ijs insulis Plynij ex cap. 6. tertij uerba subnectere. In Ligustico (inquit) mari est Corsica, quã Græci κύρνον appellauere, sed Thusco propior a septẽtrione in meridiẽ proiecta, longa passuũ centum quiquaginta. M. Lata maiore ex parte. L. Circuitu. cccxxij. M. Abest a Vadis Volaterranis. LXII. M. p. Ciuitates habet. xxxiij. & colonias. Marianã a Mario deductam, Aleriam a Dictatore Sylla. Citra est Oglasa. Intra uero. lx. M. passibus, a Corsica Planaria specie dicta æqualis freto, ideoq; nauigijs fallax. Amplior Vrgo, & Capraria, quã Gręci αἰγιλὸν dixere. Item Igiliũ, & Dianiũ, quã Artemisiam, ambæ contra Cosanũ littus, & contra littus Vapone, Meneria, Colubraria, Venaria, Ilua, cum ferri Metallis circuitu. c. pass. A Populonia. x. M. a Græcis Aetalia dicta. Ab ea Planasia. xxxviij. M. Ab ijs ultra Tyberina ostia in Antiano, Astura, mox Palmaria, Sinonia. Aduersum Formias, Pontiæ. In Puteolano aũt sinu Pandataria, Prochyta, non ab Aeneæ nutrice, sed quia profusa ab Aenaria erat. Aenaria ipsa a statione nauiũ Aeneæ, Homero Inarimę dicta, Græcis Pithecusa, nõ a simiarũ multitudine (ut aliq existimauere) sed a figulinis doliarioꝝ πίθος dolium. De ijs insulis Strabo, Diod. Siculus, Mela, Ptole. ubi supra. c ℭ Prochytã.) Præter alios, de Prochyta, lege quæ scribit Seruius nono Aen. sup illud. Tum sonitu Prochyta. Diony. Halicar. li. primo (ut ca. 8. retulimus) Prochytã insulã, ab Aeneę nutrice dictã tradit, qđ Ply. omnino reprobat d ℭ Iluã.) Sũt qui falso, Vilbam legant, cũ Plynius, Mela Pomp. Ptole. Iluam nuncupent. e ℭ Caprariã, quã Græci αἰγίλον dicunt.) A caprarũ similitudine, uel copia. Græci enim αἶγα capram dicunt. αἴγεος caprinꝰ. f ℭ Vlyssis erroribꝰ uocatã.) πλανάομαι apđ Gręcos erro significat, πλάνη errorẽ.

a bariam auium huius nominis matrem, uel [a] Ithacesiam, quæ Vlyxis proditur specula, uel Aenariam Inarimen [b] Homero nomiatam [c], aliasq̃ nõ secus lætas [d], inter quas Corsicã plurimi in dicendo latius circumuecti plenissima narrandi absol-
b uerunt diligentia, nihilq̃ omissum, quod retractari non sit superuacuũ. Vt exordium [e] incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut
c colonias [f] ibi deduxerint Marius, & Sylla, ut ipsa Ligustici sinus æquore alluatur. Sed hæc [g] facessant. VErum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit, quem Catochiten [h] uocant
d lapidem fatu dignissimũ. Maior est cæteris, qui ad ornatũ destinant. Nec tam gemma, q̃ cautes. Idem impositas manus detinet, ita seiunctis corporibus annectens, ut cum ipsis hęreat, a quibus
e tangit. Sed ei inest uelut de glutino lentiore nescio quid par, atq; gummi. Accepimus Democritum [i] Abderiten ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandã occultam naturę potentiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

a ℭ Ithacesiam.) Ab Ithaca insula, Vlyssis quondã regno. Vel si Seruio credimus, ab Ithaco Dulychij insulæ monte, ubi Vlysses habitasse fert. b ℭ Inarime.) Dicta Inarime ab Arimis populis, aut beluis. Sic enim lingua Hetrusca Simiæ nominant, quas Græci πιθήκους uocitant. c ℭ Homero nominatã.) Carmen Homeri est. εἰναρίμοις ὀθί φασι τύφωιος ἔμμεναι εὐνάς. d ℭ Lætas.) Pingues, fertilesq;, Virgilius. Quid faciat lætas segetes Georgicoꝝ primo. e ℭ Vt exordiũ incolis Ligures dederint.) In ueterũ monumẽtis scriptũ reperimus, Ligurũ incolas, Corsicæ insulæ nomen indidisse. id autem hac ratione contigisse tradunt. Cum enim Corsa quędã nomine, patria Ligur iuxta littus æquoris boues pasceret, & ex eo armento taurus unus mare transnare sæpius consueuisset. Postq̃ dies aliquot cũ ad reliquũ boum gregem aucto iam corpore redijsset. Cupida Corsa noscendi, quo taurus pergeret, simulq; incognita sibi pabula, quib⁹ is usus fuerit scire cupiens, nauicula eum ipsum taurum a cęteris digredientem, ꝑsecuta est. Insulã, quæ, qualisq; foret, Liguribus rediẽs aperit, Qui conscensis nauibus, in eã insulã nauigarũt. Cuiusq; fertilitatem cum didicissent, transmissis cultoribus, insulã coluerunt, exq; eam Corsæ authoris, ducisq; nomine/Corsicam nominarunt. Stephanus historiam tangit potius, q̃ explicet. Græci κύρνον eam nuncupant, a Cyrno Herculis Libys filio, qđ is quondã insulam incoluerit. f ℭ Colonias deduxerunt.) Marianã, & Aleriam, authores Plynius, & Mela Pomponius. g ℭ Hæc facessant.) Harũ insularum descriptiones curatum abeant. h ℭ Catochiten uocant lapidem.) Hic lapis a proprietate nomen habet. Nam, ut Ply. & hic Solinus affirmãt, impositas manus ueluti gummi retinet. Græci enim τὴν κατοχήν, detentionẽ dicũt, & τὸν κατοχόν, detentiuũ. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi de hac ui lapidis huius dubitare uidetur. Catochites (inquit) lapis est cæteris maior, mirabilis si uera tradunt, impositã manum ueluti gummi detinens. De eo Rhennius de Corsica loquens sic ait.

Hanc solam, perhibent, Catochiten gignere terram,
Corporibus lapis hic ceu glutine tectus adhæret.

i ℭ Democritum.) Democritus, ut primo de Diuinatiõe scribit Cicero, futuroꝝ ꝓdictionẽ esse dicebat. Rursus fuisse eum Magũ, docet. 24. & 30. uoluminibus Caius Plynius. Democritus is, ut Antisthenes author est, inter cætera, uarie fantasias ꝓbare curabat, sæpe solitari⁹ uiuens, atq; etiã sepulchra incolens defunctorum. Is idem præterea solitus est futura prædicere. Quod ubi sequens rerum euentus fidem fecerat, diuinis iam honoribus dignus, a plerisq; iudicatus est. Scribit Plynius Democritum, & Pythagoram primos magicas in nostro orbe celebrasse. In ijs igitur artibus (si artes eas appellare fas est) Catochite lapide Democritum fuisse usum opinantur plures, e quorum numero & Solinus esse uidetur. Hic Democritus ita suo ingenio cõfisus est, ut inter cætera traderet artẽ nominando aues, quarũ cõfuso sanguine serpens generatur, quẽ quisquis ediderit, intellectur⁹ sit alitũ colloquia. Celebrat̃ & illud maxime, qđ puellã Hippocratis comitẽ primo die ita salutauerit χαῖρε παρθένε. i. salue uirgo. Postridie uero χαῖρε γυνή, hoc est, salue mulier. Fuerat eñ puella nocte illa uitiata. Docuit quare q̃terni Cyathi, sextarijue nõ essẽt bibẽdi. Opinatus ẽ inter cętera, Atomos rerũ oĩm esse principia. Itẽ esse infinitos mũdos gñatiõi, & corruptiõi subiectos,

SARDINIA INSVLA. DE SOLIFVGA, Sardonia herba, deq; eius insulæ miris aquis. CAP. X.

SArdinia[a] quoq;, quã apud Timæū Sandalioten legim⁹, Ichnusan apud Crispū, a'
in quo mari sita sit, quos incolarū authores habeat, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut Sardus[c] ab Hercule, &[d] Norax a Mercurio procreati, cū alter a Libya, alter abusq; Tarteso Hispaniæ in hosce fines permeauissēt. A Sardo terræ. A Norace Noræ oppido nomē datum. Mox Aristæum[e] regnando his proxime in urbe Carali, quã condiderat, ipse cōiuncto populo utriusq; sanguinis seiuges usq; ad se gētes ad unum morem coniugâsse/imperium ex insolentia nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat, qui ad id locorū agros sibi insedit. Præterea & [f] Ilie-

SARDINIA quoq;.) Eam dictam fuisse a Sardo, scribunt Martianus ca. 16. lib. sexti, & Syllius li. 12. Bellorū Punicorum. Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens Herculis ex sese mutauit nomina terræ. Fuit autē Hercules is, nō Thebanus ille poetis cantatissim⁹, sed Aegyptius Nilo flumine procreatus, de quo Cicero tertio de natura Deorum. Diodor⁹ in primo. Philostratus. 2. & 5. uoluminibus uitæ Appollonij. Sardiniã insulã Ptolemęus ca. 3. tertij sic describit. Sardiniã (inquit) insulã amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, A Meridie Africum, Ab Occasu Sardoū. A Septemtrione mare, qđ inter ipsam, & Cyrnū circumfundit. De ea lege Ply. ca. 7. lib. tertij. Diodorū Siculū lib. 6. Straboně li. 5. Pōponiū Melam in fine secundi. b ¶ Σανδαλιώτην.) Gel. ca. 28. tertijdecimi, citat Salustiū ex historia secūda. Sardinia (iqt) in Africo mari, facie uestigij humani in orientē, q̃ occidentē latior prominet. Martianus Capella ca. 16. lib. sexti. Cæterū (inquit) Sardinia, a Sardo filio Herculis appellata, habet formam humanę plantæ. Denique Sandaliotes est nuncupata, & Ichnusa, qđ utriq; uestigij formam signat. Sic enim apud eū legendū est. Syllius eodē libro.

Insula fluctisono circumuallata profundo
Castigatur aquis, compressaq; gurgite terras
Enormes, cohibet nudæ sub imagine plantæ.
Inde Ichnusa prius Grais memorata colonis.

Claudianus in Gildonem.

Humanæ speciem plantæ si magna figurat
Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni
Diues ager frugum. &c.

Magna, inqnit Claudianus, quoniã teste Diodoro, Sardinia par est Siciliæ magnitudine. Ab oriente enim, teste Capella, centū octuagintaocto milibus patet, ab Occidēte citū septuagintaquinq;, a Meridie septuagintaseptē, a Septemtrione centū uigintiquinq; milia habet. Lege Ply. Græci σανδάλιον, muliebre calciamentū dicunt, ἴχνος uestigium apud eosdem. c ¶ Vt Sardus Hercule.) A ueteribus notatū est, Sardum Herculis filiū nō parua hominū multitudine, in Sardiniã e Libya nauigasse, eamq; occupasse, exq; suo ipsam nomine Sardiniã nuncupasse. d ¶ Norax Mercurio.) Fuit hic, si Theodontio credimus, quinti Mercurij, & Oschyræ nymphæ filius. e ¶ Mox Aristęum regnãdo.) Pro hoc, & quod sequit̄ de Iolao Iphicli filio, libuit ascribere Aristotelis uerba, ex cap. 87. eius libri, quē de Admirandis in natura inscripsit. In Sardinia (inquit) insula multa extare adhuc, inquiunt uetustissima quidē monumenta superiorus ætatis. Græcoq; illo perantiquo more laborata, Ac inter alia nōnullos etiã fornices, & inarcuata domicilia, conspici posse modulatis quibusdã, sed disparibus confecta numeris, quæ ferunt olim ab Iolao Iphiclis filio fuisse cōstructa, eo potissimū tempore, quo ille Thespiades, quos ab Hercule cōmissos acceperat, illuc deduxerat tanq;, qui sibi affines essent, ob eam, qua cū Hercule cōiunctus erat propinquitatē. Tū etiã ob id qđ Hercules tūc uniuersas ad occidentē regiones subegerat. Ipsa præterea insula, ea ætate haudquaq̃ Sardinia dicebat̄, sed Ichnusa, ppterea quia conformis esset cuidã quasi humano uestigio. Fertilissima quidē superiori illa ætate, atq; omniū rerū copiosissima, Ideoq; illã q̃ndã ab Aristæo subactã fabulant̄. Magnis quibusdã in eam inuectis auiū copijs, quæ illã diriperent, quē quidē ferunt p̄stantissimū omniū agricolã extitisse &c. Ex his Aristotelis uerbis fortassis legendū est fugat, nō creat. Nã ex Aristotele, Diodoro, Syllio, & ipso quoq; Solino supra ca. 4. Iolaus Iphicli fuit filius. Nisi hunc Iphiclū fuisse binomiū quis existimet. Hermolaus c. 7. tertij. Castig. Plynianarū dicit Solinū hoc in loco, quasi oblitum sui. Ad hunc locum faciunt, quæ cap. 4. supra a nobis relata sunt. f ¶ Ilienses.) Pausanias, & Titus Liuius, Ilienses

In Sardinia fuisse memorant, illuc profectos ex Ilio. Mela quoq; lib. 2. In Sardinia (inquit) antiquissimi populorum sunt Ilienses. Sylius lib. 12. Affluxere etiam & sedes posuere coactas Dispersi pelago post eruta Pergama Teucri. Diodorus Siculus lib. 6. ab Iolao Iphicli filio, Iolaos, uel Iolenses nuncupat incolas huius insulæ. Idem Strabo in quinto. a. ℂ Absq; serpentibus.) Sylli⁹ li. 12. Serpentum tellus pura, ac uiduata ueneniis. Sed tristis coelo, & multa uitiata palude. Cũ mel in Sardinia progenitum, uirus habeat, mirũ est, cur nullũ tñ animal homini pestiferũ in ea insula nasci perhibeat, præter Solifugam. Scribit Dioscorides lib. 2. id est, cap. 304. in Sardinia mel nasci asperũ gustu. Qđ pabulo (inquit) euenit absynthij. b ℂ Solifuga Sardis agris.) De nomine bestiolę hui⁹ plura disputat Hermolaus ca. 29. octaui Plynij. Quidã enim Solpygam, alij Solifugam, nõ nulli Solpugam, Plures Salpigam media producta, nominãt. Citat uersus Lucani ex nono Pharsaliæ.

Quis calcare tuas timeat Salpiga tenebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in sua fila sorores.

Citat insuper locũ Plynij, ex ca. 4. uicesimi noni naturalis historiæ circa finẽ. Est (inquit) & formicarũ genus uenenatum. Non eas nouere in Italia. Solfugas Cicero appellat, Salfugas Bætica.

a enses, & Locrenses trãseamus. Sardinia est quidem absq; [a] serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga [b] Sardois agris. Animal perexiguũ, simileq; araneis forma. Solifuga dicta, quia

b diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est. Nam solũ illud argenti diues est. Occultim repitat; & per imprudentiã supersedẽtibus, pestem facit. Huic incommodo accedit, & herba Sardo-

c nia, [c] quæ in defluuijs fontaneis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, nescientibus neruos cõtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortẽ oppetunt, uelut ridentiũ facie intereant. Contra quicquid

d aquarum est, uarie cõmodis seruit. Stagna pisculentissima. Hybernæ pluuiæ in æstiuã penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimã de imbrido [d] coelo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigi

Hæc Plynius. Festus Pompeius Solipungam appellat. Solipunga (inquit) genus bestiolæ maleficæ, qđ sit acrius, contractiusq; feruore solis. Unde etiã nomẽ traxit. Scribit rursus Ply. ca. 29. octaui. Citra Cynamulgos Aethiopas late desertam regionẽ esse, qui propter paruitatem nõ uidetur, & tamẽ (inqt) uim nocendi habet maximã. c ℂ Herba Sardonia.) Scribit Pausanias in Phocaicis, Sardiniã serpentes, herbasq; habere innocuas, præter herbã quandã, eam similẽ τῷ σελίνῳ, id est Apio esse dicit, quã (inquit) edentes ridendo pereunt. Græci eam herbam βατράχιον, Latini Rannunculũ, & Strumeam, uocant, lege Plynijũ in fine. 25. naturalis historiæ. Apiastrũ, quod Higinus Mellisophilon appellat, in cõfessa datione est, esse in Sardinia uenenatũ. Author lib. xx. Ca. 11. Ply. Hanc herbã Salustius Sardoam uocat. In Sardinia (inquit) quædã herba nascitur, quę Sardoa dicit̃, Apiastri similis. Hæc ora hominũ & rictus contrahit, & quasi ridentes perimit. Strabo ex hac ipsa herba scribit Hispanos uenenũ conficere, qđ urgente ui maiore haustũ citra dolorẽ perimat. Herbam hanc, & contra eius uenenũ remedia Dioscorides exprimit cap. 20. libri sexti. Unde etiã prouerbiũ sumptũ autumat. σαρδάνιος γέλως, Sardonius risus. In eos, quorũ omnino salus omnis abfit. Adagiũ uerbis plurimis Tarrças explicat in prouerbiorũ collectaneis. Quę risum inducãt, ad unãq; diximus supra cap. 4. eo loco, ubi de M. Crasso mentio facta est. d. ℂ Imbrido coelo.) Aqua quæ ex imbrib⁹ colligit̃, salubriores habet uirtutes, eo qđ eligitur ex omnibus fontibus leuissimis, salubribusq; tenuitatibus. Deinde per aeris exercitationem percolata tempestatibus liquescendo puenit ad terrã. Etiamq; nõ crebriter in campis cõfluunt imbres, sed in montibus &c. Lege Vitruuiũ ca. 2. lib. octaui. Columella capite tertio li. primi, eam aquã maxime probatã haberi dicit, sine qua nemo nostrũ, uel prosperæ, uel aduersæ ualetudinis uitã proroget. Et ca. 5. eiusdem uoluminis. Si deerit (inquit) fluens unda, putealis quæratur in uicino, quæ non sit haustus profundi, nõ amari saporis, aut salsi. Hęc quoq; si deficiet, & spes artior aquę manãtis coegerit, uastæ cisternæ hominibus piscinęq; pecori struant̃, quæ tamẽ pluuialis aqua salubritati corporis est accommodatissima. Sed ea sic habetur eximia, si fictilibus tubis inconcentã cisternã deducitur. Huic proxima fluens aqua e montibus oriunda per saxa præceps deuoluit̃, ut est in Guarceno Campaniæ. Tertia putealis collina, uel quæ non infima ualle reperitur. Deterrima palustris, quæ pigro lapsu repit. Pestilens, quæ in palude semper consistit. Hic idem tamẽ humor, quis nocentis naturæ tem-

nes, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes[a] sane a
calidi, & salubres aliquot locis efferuescunt, qui
medelas afferũt. Aut solidãt ossa fracta, aut abo-
lent a Solifugis insertum uenenum, aut etiã ocu-
larias dissipant ægritudines. Sed qui oculis me- b
dentur, & coarguendis[b] ualent furibus. Nã qs-
quis sacramẽto raptũ negat, lumina aquis attre-
ctat. Vbi periurium non est, cernit clarius. Si pfidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus c
oculis, admissum tenebris fatetur.

DE SICILIA, DEq; peculiari soli, ac aquarum natura. De Aetna monte, ac reliquis eius d insulæ miris plurimis. De Vulcanijs semptem insulis. CAP. XI.

SI respiciamus ad ordinem temporũ, uel e
locorũ, post Sardiniã res uocant Siculæ.

poribus tñ hyemis edomitus imbribus mitescit, ex quo coelestis aqua maxime salubris intelligitur, q etiã uenenati liquoris eluit perniciem, sed hanc potui probatissimã dixi. Cor. Celsus.2. medicinę libro docet aquã leuissimã pluuialẽ esse, deinde fontanã, tum ex flumine, tum ex puteo. Post hanc ex niue, aut glacie. Grauiorẽ ijs ex lacu, grauissimã ex palude. Tradit insuper quanã ratione aquarũ natura dignosci queat. Palladius Rutilius primo rei rusticæ libro. Aquę (inquit) salubritas sic agnoscitur. Primum ne a lacunis, aut palude ducatur, ne de metallis originẽ sumat, sed sit pspicui coloris, neq; ullo aut sapore aut odore uitietur, nullus ibi limus insidat frigus, tẽpore suo mulceat, æstatis incendia moderet. Sed quia &c. Vitruuius Pollio tradit nullam aquam esse natura calidã, sed frigida aqua (inqt) cum incidit pcurrens in ardentem locũ, efferuescit, & percalefacta, egreditur per uenas extra terrã, ideo nõ potest calida diutius permanere, sed breui spacio refrigescit. Si enim naturaliter esset calida, nõ refrigeraretur calor eius. a ¶ Fontes calidi, & salubres.) Rhenni⁹ in Dionysij Periegesi, sic inqt.

Sardiniæ post quã pelago circumflua tellus
Fontibus e liquidis prębet miracula mundo,
Quod sanant ægros, pandunt, damnantq; nefando
Periuros furto, quos tacto lumine cæcant.

Amnis Olachas in Bithinia Brietiũ alluit (hoc est & templo, & deo nomẽ) cuius gurgite periuri notant pati, uelut flammã urentẽ, Ply. ca.2. tricesimiprimi naturalis historiæ. In Sicilia quoq; Stephanus esse fontẽ tradit Palycenũ uocatũ, quod iuxta Palicos fratres sit. In eum (inquit) tabella mittitur a iuratis, quæ si uerũ dixere, fluitat, sin falsum mergit, ipsiq; continuo flammant. Fontem ipsum decem fistulis aquã reijcere in altitudinẽ cubitorum senum. Putes inundatũ iri loca circum omnia, sed protin⁹ coire denuo in seipsam. Hęc antea retulit Hermolaus. Libuit hoc loco Philostrati uerba ascribere, ex secundo uolumine uitæ Apollonij. Est (inquit) iuxta Tyanã, aqua, Ioui (ut perhibent) sacrata, quã indigenæ extinguibilem uocant. Fons eius frigidus sane scatet, ebullit autem nõ secus atq; igne calefactus Lebes. Hanc puris, & iuramento fidẽ seruantib⁹ uiris aspectu placidã, & gustu dulcem esse perhibent. Periuris uero, & infidis, palã aduersatur. Epota namq; oculos, pedesq;, ac manus peierantis inuadit, pustulis, ac uomicis totũ corpus inquinãs. Neq; illinc discedendi facultas dat, sed ibidẽ permanentes coram aqua ipsa, suã deplorant calamitatem, palam qđ peierarũt, profitentes. Similem fontem in Aethiopia esse scribit Diodo. in tertio. b ¶ Coarguendis furibus.) Irrigarent hui⁹ generis fontes hac tempestate utinã terram omnẽ, ut terrore saltem poenæ, a tot mendacijs, ac periurijs homines abstinerent. Nam, ut uulgo iactatur, eo in loco, ubi uerũ dicit, herbã nunq̃, uel rarissime prouenire. Quã uera hodie Terentiana sententia. VERITAS ODIVM PARIT. Et Iuuenalis altera. Fronti nulla fides. Et idẽ alibi.

Casus hic multis cognitus, & iam
Tritus, & e medio fortunæ ductus aceruo.

EX Sardois ijs aquis, non inelegans sumet Adagiũ, Fur hic Sardois maxime dignus aquis. In furacẽ hominẽ, qui furtũ etiã peierãdo cõstanter negat.

SI RESPICIAMVS ad ordinẽ.) In describendo Siciliã, & alias Italiæ adiacentes insulas, seriem Solinus prosequitur Plynianã. Plynius enim post expositam Italiã, mox ad Corsicã stilum uertit. Deinde Sardiniã, & quasdã ignobiliores insulas ei proximantes, exponit. Et tandẽ octauo capite libri tertij, Siciliã, & Aeolidas insulas describit abunde. Solinus aliã refert ordinis rationem, quod scilicet utraq; in Romanã potestatem redacta, iisdem temporibus prouincia facta fuerit. Sicilia (ut scribit Diodorus Siculus lib.4.) olim Trinacria ab eius forma primũ appellata. Deinceps Sicania ab incolis di-

a Primo qđ utraq; [a] insula in Romanā potestatē redacta, ijsdem temporibus prouincia facta est, cū eodem anno Sardiniā M. [b] Valerius, alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde qđ freto Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo
b Sicilia, qđ cum primis assignandum est, diffusis promontorijs Triquetra [c] specie figuratur. Pachynus [d] aspectus in Peloponnesum, & meridianam plagam dirigit. Pelorus [e] aduersam uespero Italiam uidet. Lilybæus in Africam extendit.
c

cta est. Postremo ab Italis, qui Siculi dicebant, in eam uulgo profectis, Siciliā dixere. Seruius autem. 8. Aene. super illud. Tum manus Ausoniæ, & gentes uenere Sicanæ. Aliam Philisti, & aliorū sententiā refert. Sicani (inquit) secundū nōnullos, populi sunt Hispaniæ, a Sicori fluuio dicti. Luca. in. 4. Hesperios inter, Sicoris non ultimus amnes. Hi duce Siculo uenerunt ad Italiā, & eam tenuerunt exclusis Aboriginibus. Mox illi pulsi ab illis, quos ante pepulerant, insulā uicinam Italiæ occupauerunt, & eam Sicaniam a gentis nomine. Siciliā uero, a ducis nomine dixerunt. Quanq; Thucydides de Sicilia Italum dixit uenisse, & ab eo Italiā esse appellatam, Hucusq; Seruius. Berosus lib. 5. scribit Sicanum regnasse apud Celtiberos, eo tempore, quo Sferus Assyrijs imperabat. Fieri autem potuit, ut duce hoc Sicano, hi ex Hispania populi in Trinacriā uenerint, & eam de ducis nomine, Sicaniā nuncuparint. Syllius libro quartodecimo.

Post dirum Antiphatę sceptrū,
& Cyclopea regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio, terræ imposuere uacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit,
Possessis bello mutata uocabula regnis &c.

Plura Dionysius primo Antiquitatum Roman. libro. Et Iustinus lib. quarto. Diod. Siculus in sexto. Ptolemęus cap. 4. tertij, eius insulæ sitū paucis explicat. Sicilia (inquit) ambit, ab occasu, & septētrione mari Tyrrheno. A meridie Afro. Ab oriente Adriatico pelago. a ℭ Vtraq; insula in Ro. potestatem.) M. Cicero in principio quartę in Verrem actionis asserit primam omniū Siciliā prouinciā appellatā. Quo loco plura Tullius de huius insulæ nobilitate, eleganter narrat. Pomponius iureperitus tit. 2. primi Digestoꝝ, lege secunda. Capta (inquit) deinde Sardinia, mox Sicilia. Item Hispania, deinde Narbonensis prouintia, totidē prætores, quot prouinciæ in ditionē uenerant, creati sunt. Partim, qui urbanis rebus, partim, qui prouincialibus pęessent &c. Sex. Rufus in eo libro, quem de tribus Romanoꝝ imperandi generibus scripsit. Prima prouinciarum (inquit) facta est Sicilia. Eam uicto Hierone Siculoꝝ rege, Marcellus consul obtinuit. Deinde a pętoribus recta est, postea cōmissa præsidibus. Nunc a consulibus administraẗ. Sardiniā, & Corsicam Metellus uicit, qui & triumphauit de Sardis &c. b ℭ Marcus Valerius.) Hic Marcus Valerius primus ex Sicilia Solariū, Romā aduexit, & ad Rostra in colūna posuit. Lege Plyniū ca. ultimo septimi, & Censorinū cap. 18. de die natali. c ℭ Triquetra.) Mela Pompo. in fine secundi. Sicilia (inquit) ingens, & tribus promōtorijs in diuersa procurrens. Græcæ literæ imaginem, quæ. Δ. Delta diciẗ efficit. Idem & alij similiter asseuerant. d ℭ Pachynus.) Pachynus Siciliæ promontoriū in Austrum spectans, ab aeris crassitudine nomen sumpsit. παχύς enim Græce, pinguis & crassus uocaẗ. ADuertendum nominis huius mediā interdū corripi. Auienus.

In matutinos Pachynus producitur ortus.

Quod & Dionysius facit. Virg. 3. Aene. pduxit.

Hic altas cautes, proiectaq; saxa Pachyni.

e ℭ Pelorus.) Volunt quidam Peloꝝ dictum a Peloro nautis Hannibalis gubernatore. Vel (quod placet magis) ab eius altitudine fuisse nomē inditū. πέλωρος enim, & πελώριος, excelsus, ingensq; Græce diciẗ. Lege quę scribit Mela circa finē secūdi. Seruius tertio Aeneidos super illud.

Ventus & angusti rarescent claustra Pelori.

Græci Pelorini dicunt. Item Lilyben fęminino genere Dionysius.

ἄκρα δὲ παχυνός τε πελωρίς τε λιλύβατε Id est.

Eminet ad Zephyrum Lilybe, Pachynusq; sub ortum.

De ijs tribus Siciliæ promōtorijs Sylli9 libro quartodecimo.

Hic uersi penitus Pelopeia ad regna Pachyni
Pulsata Ionio respondent saxa profundo.
Hic contra, Libycam situm, Chaurosq; furentes
Cernit deuexas Lilybeon nobile chelas.
At qua diuersi lateris frons tertia terris

Inter quæ Pelorias [a] præstat, temperie soli præ- a
dicata, qđ neq; humido in lutum diluatur, neq;
fatiscat in puluerem siccitate. Ea ubi introrsum
recedit, & in latitudinē panditur, tres lacus obti-
net. Quorū unus, qđ piscium copiosus est, non b
equidē ad miraculū duxerim, sed qđ ei [b] proxi-
mans condensis arbustis inter uirgultorū opaca
feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos
tramites, quibus pedestres accessus excipit, du- c
plicem piscandi, uenandiq; præbeat uoluptatē,
inter memorabilia numeratur. Tertiū ara sacrū
approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit a p-
fundis. Qua ad eam pergitur, aqua crurū tenus d
perueniт. Quod ultra est, nec explorari licet, nec
attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur,
quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it
peditum. Ferunt quendā in hæc alta quā longis- e
simā poterat, iecisse lineam. Eam ut recuperaret
dū demerso brachio nisum adiuuat, cadauer ma
num factam. Peloritana ora habitatur colonia
Taurominia, [c] quam prisci Naxū uocabant. Op- f
pidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est,
qđ Rhegium a hiscendi [d] argumento ῥήγιον Græ-
ci dictitabant. Pachynum, Thynnis, & omnibus
mari nantibus pisculentissimū, ac propterea sem
per captura larga. Lilybitano Lilybæū oppidū

Vergit in Italiam prolato ad littora dorso, Celsus arenosa tollit se mole Pelorus.

a ℭ Pelorias.) Inter miracula, quibus Sicilia scatet, non paruū est, quod de Peloriade terra Solin. refert. Etenim contra terræ naturam esse uidetur, quod humido nō diluatur in lutum, quodq; nō fatiscat in puluerem siccitate. Nomen a Peloro promōtorio sortita uidetur. b ℭ Ei proximans.) Non dissimilia sunt, quę scribit Aristo. ca. 61. sexagesimisecūdi, & 63. de Admirandis in natura. In Heraclia, quæ est in ponto (inquit) & in Rhegio nasci inter foueas pisces, qui partim in fluminibus, partim etiam inter scatētis fontes, & palustrem terram nutriunt. At si forte eueniret, ut ea loca, in quibus uersantur, aut solis ardore, aut frigoris rigiditate, ut plerūq; contigit, desiccarentur, tunc ad irrigua eo cōfugere. Sæpenumeroq; idē facere, quoad extremū peruenerint, ut nulla post hæc spes reliqua sit refugij. Tum uero ibi persistere, nec amoueri inde prius, q̄ aquæ denuo redierint. Similia ex Theophrasti sententia refert Plynius ca. 57. noni libri, & Sene. tertij naturaliū. q. Ex quo Plynij, & Senecæ loco mihi aliquādo uisum est, eū libellum, uerius Theophrasto, q̄ Aristoteli ascribendū esse. Nisi uterq; eadem scripserit, uel Plynij sit deprauata citatio. Capitibus p̄terea, 51. 52. & 99. eiusdē libri, mira de aquis Siculis recitant. Sed loca demōstrasse satis fuerit. Cū hæc scriberem, non succurrebat locus, unde hæc de his lacubus Iulius Solinus trāstulerit. c ℭ Taurominia.) Iuxta hāc urbem, nobiles Mulli pisces reperiebant. Vnde Iuuenalis Satyra. 5. gulam taxās inquit.

Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quoniam iam omne peractū est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit &c.

De Messana oppido, quæ antea Zancle dicebatur. Lege p̄ter cæteros Thucydidē lib. sexto. d ℭ Ab hiscendi argumēto ῥήγιον dictitabant.) ῥήγιον hoc oppidum nominatur a Græcis, quasi abruptum dicas. Strabo lib. 6. Cæterū (inquit) casu q̄dam Rhegio nomē inditum est, qui huic obuenit regioni, Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continēte, ui terræmotuum auulsam fuisse, & ille, & alij memoriæ prodiderunt. Ex quo ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι, a frangendo, nomē assecutum. Siciliam enim ab Italia, ea parte abruptā dicunt,

Quia mare tellurem, subitis aut obruit undis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes.

Eustathius Dionysij interpres tradit, Neptunum Tridentis ictu Siciliā ab Italia iccirco diremisse, ut Acastus Aeoli filius ab insidijs esset tutior. Est eñ Rhegium, & montis, & urbis nomen, a Chalcidensibus (ut supradixit) conditæ. De hoc maris impetu mira scribit Aristoteles ca. 102. ubi supra. Item Dio. Siculus in fine quinti. DE Thynnis dicā infra ca. 22.

a decus est Sibyllæ [a] sepulchro. Sicaniæ diu ante Troiana [b] bella / Sicanius rex nomen dedit aduectus cum amplissima Iberorũ manu. Post Siculus Neptuni filius. In hanc plurimi [c] Corinthiorum, Argiuorũ, Iliensium, Doriensium, Cretensium, confluxerunt, inter quos & Dædalus [d] fabræ artis magister. Principem [e] urbium Syracusas habet. In qua etiam cũ hyberno condunt serena, nullo [f] non die sol est. Adde qđ [g] Arethusa fons in hac urbe est. Eminet montibus Aetna,

(In the left margin, b stands beside the line beginning "orum, Argiuorũ" and c beside the line beginning "rena, nullo".)

a ℭ Sibyllę sepulchro.) Vetusti quidã codices sic habent. Lilybitano Lilybęũ oppidũ decus est, huic Sibyllæ sepulchrũ. Capite. 8. supra, de Sibyllis nõ pauca sunt a nobis relata. Quę aũt earũ fuerit apđ Lilybęum sepulta, nondũ legi. b ℭ Ante Troiana bella.) Siculi Ligurũ gens ex Italia a Pelasgis, Aboriginibusq; pulsi, duce eorũ Siculo, cum filijs, uxoribus, ac bonis reliquis, in insulã Trinacriã trãsmigrarunt, eã, incolasq; eius insulæ ex sui ducis nomine nuncupantes. Tempus aũt eius transmigrationis annis octoginta ante Troianũ bellũ fuisse Philistus author ẽ. Ellanicus uero Lesbius id accidisse tradit tribus ętatibus ante res Troianas, Alcyone sacerdote in Argo uicesimũ sextum annũ iam agente. Pluribus hęc lib. primo explicat Dionysius. Thucydides lib. 6. tradit Siculum, a quo Sicilia dicta est, fuisse Arcadiæ regem. c ℭ Plurimi.) Hæc ex Thucydide Solinus transtulit lib. 6. Cæterũ (inquit) capto Ilio, quidã Troianorũ dum fugerent Achęos, nauibus in Siciliã applicuerunt, & collocatis sedibus in finibus Sicanorũ, uniuersi sunt Elymi appellati. His accolis accesserunt nõnulli Phocenses, eorũ qui e Troia tũc in Libyam tempestate delati sunt primũ. Deinde ex Libya in Siciliam transmisere. At postq̃ permulti Gręcorũ illuc cũ nauibus traiecerunt, omissa nauigatione, Motyam, Soloentem, & Panormum finitima Elymis oppida, sedibus ibi positis, incoluerũt. Tot igitur numero Barbari, atq; in hunc modum habitauere Siciliã. Græcorũ autem primi Chalcidenses ex Euboia transeuntes cũ Theocle illius deductore coloniæ, Naxum incoluerũt. d ℭ Dædalus fabræ artis magister.) Dædalus Atheniẽsis quom uaccam summo artificio fabricasset, & in ea Pasiphae Minois uxor, cũ tauro cõcubuisset, Minois regis ob hoc, iram fugiens, ad Cocalũ Siculorũ tyrannũ, accepta a Pasiphae naui, in Siciliã cursu uelocissimo nauigauit. In ea insula quom diutius permansisset, mira suæ artis opera fecisse narraẽ. Historiam copiose scribit Diod. Siculus lib. 5. Fabulam refert. 8. Metamor. & secundo de Arte Ouidi⁹ Naso. Meminit Sylius lib. quartodecimo bellorũ Punicorum. Nec res dedecori fuit &c. e ℭ Principẽ urbium Syracusas habet.) Syracusę urbs uetustissima, Sicularumq; urbium longe principem, circa annum duodecimum, post urbis Romæ initiũ, ab Archia e Corintho nauigante condita fuit. Hinc Sylli⁹ bellorum Punicorum quartodecimo.

Sed decus Aenneis haud ullum pulchrius oris,
Quam Sisyphio fundauit nomen ab Isthmo,
Et multum ante alias Ephyreis fulget alumnis.

Syracusæ (ut libro sexto Strabo refert) tum agri felicitate, tum nauali portuũ cõmoditate, tum denique incolarũ ingenio, ad tantum diuitiarum cumulum euaserunt, ut cum ad locupletes, sumptuososq; homines loquimur, Prouerbio dicit cęptũ fuerit.

Vobis ne decima quidem Syracusanorũ. His te[illegible]tis, opibusq; potitus
Marcellus ductor, postq̃ sublimis ab alto
Aggere despexit trepidam clangoribus urbem,
Inq; suo positum nutu stent męnia regum,
An nulllos oriens uideat lux crastina muros,
Ingemuit, nimiumq; uiris, tantumq; licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iussit stare domos, indulgens templa uetustis
Incolere, atq; habitare deis, sic parcere uictis
Pro præda fuit.

De Syracusis plura Liuius lib. 25. ab urbe condita. Plutarchus in Marcello. Strabo libro sexto. Cicero in Verrinis. Val. lib. quinto. Stephanus de urbibus. Item cæteri. f ℭ Nullo nõ die sol est.) Plynius ca. 64. secũdi naturalis historiæ. Rhodi (inquit) & Syracusis nunq̃ tanta nubila obduci, ut non aliqua hora sol cernatur. Non minus mirum est, qđ montis Casij excelsa altitudo, quarta uigilia, orientem per tenebras solem aspicit, breui circumactu corporis, diẽ, noctemq; pariter ostẽdens. Idem Ply. li. quinto author est. g ℭ Arethusa fons.) In nostris collectaneis in poetas de Arethusa fonte, nominatim loca plurima nobiliũ authorũ citauimus. Ascribam tamen hoc loco Diod. Siculi ex sexto libro uerba. In Sicilia (inquit) Nymphæ in Dianæ gratiã, maximũ produxere fontem, qui

& Eryce. Vulcano Aetna[a] sacer est, Eryx Veneri. In Aetnæ uertice hiatus[b] duo sunt crateres nominati, per quos eructatus erumpit uapor, præmisso[c] prius fremitu, qui per æstuantes cauernarum latebras longo mugitu intra terræ uiscera diu uoluitur, nec ante se flammarũ globi attollunt, q̃ interni strepitus antecedant. Mirum hoc est, nec illud minus, quod in illa feruentis naturæ peruicacia, mixtas[d] ignibus niues profert,

Arethusa dicitur. Hic non tantum priscis, sed nostris quoq; tẽporibus magna fert pisces copia, sacros quippe, ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deorũ ira magnas calamitates subierunt. Vide si libuerit Aristotelẽ ca.23. de Admirandis in natura. lege Seruium in principio Eclogæ decimæ apud Virgiliũ. Causam ponit Sene. tertio Naturaliũ. q. Alphæi, & Arethusæ fabulam scribunt Ouid. 5. Meta. & Seruius in fine tertij Aenei. DE Eryce monte, & Erycinæ Veneris templo, ac festo ei[9] in urbe Roma, lege quæ scribunt Anto. & Paulus. 4. Fastorũ Ouidij super illud. Numina uulgares &c. a ℭ Vulcano Aetna sacer ẽ.) Bryarẹo Cyclopi (ut Demetri[9] Calletianus author est) duo fuerũt filij, Sicanus, & Aetna. A Sicano insulæ, ab Aetna monti nomen datum est. Alcinus scribit Aetnam fuisse Cœli, & Terræ filiam. Hanc cum cõpressisset Iupiter, Pulicos deos peperisse dicunt. Fabulam referunt Seruius. 9. Aen. sup illud. Flumina, pinguis ubi. Et Lactã. 12. Theb. super illud. Odrysijq; famem. Aetnã nymphã, eodem Seruio authore, alij Thaliam uocant. Aulus Gellius ca. 10. decimiseptimi Noc. Atticarum, ex Phauonni sentẽtia, refert Pindari uersus, quibus Aetnæ montis naturã, atq; flagrantiam eleganter exposuit. Eũ Pindari locum nõ fuisse Maronẽ assecutum Aene. lib. 3. pluribus conaẽ ostendere. Ex Gellio eadem retulit Macrobius. 5. Saturnaliũ, nulla Gellij, a quo acceperat, habita mentione. Sed locũ assignasse satis fuerit. INcendij Aetnæ montis poetæ has causas esse fabulantur. Vel q͛ illic dicatur,

Sedes esse dei, tumidisq; e faucibus ignem
Vulcani ruere, & clausis resonare cauernis
Festinantis opus. Alij/
Illis Cyclopas memorant fornacibus usos.
Cum super incudem numerosa in uerbera fortes,
Horrendum magno quaterent sub pondere fulmen.

Sunt qui dicant post uictos a se Gigantes,

Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna
Obruit Enceladum, uasti quoq; pondere montis
Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes.

Causam philosophicã, & naturalẽ, lege apud Aristotelẽ. cap. 10. libelli sui, quẽ de elementorũ proprietatibus inscripsit. Subobscure Aristotelis sententiã retulit Albertus ca. 3. secundi, tracta. secundi eiusdem inscriptionis lib. Lege Seruiũ. 3. Aenei. sup illud.

Ipse sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.

Et Diuum Augustinũ ca. 4. uicesimiprimi Ciui. Dei. Quo loco ex natura Aetnę montis, probat non omne quod ardet absumi. Veritatem ipsam duobus uersibus explicat Claudianus primo de Raptu Proserpinæ libro.

Seu mare sulphurei ductum per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.

Lege Lucretium lib. 6. de Rerum natura. Nunc ratio quæ sit per fauceis montis ut Aetnæ &c. CVR hic, ac cæteri montes ardeant, causas tũ poeticas, tum philosophicas refert Philostratus lib. 5. uitæ Appollonij. Adeas rursus Senecam Epistola septuagesimanona. Pulchram descriptionẽ montis Aetnæ habes apud Syllium lib. 14. Ast Aetna eructat &c. Extat liber Virgilij, uel ut alij credunt, Cornelij Sæueri, qui Aetna inscribitur. b ℭ Hiatus duo.) Crater Aetnæ montis patet ambitu stadia uiginti. Ply. ca. 8. tertij. Eadem scribit Strabo, nisi q͛ non craterem, sed πεδίον. i. campum cum nominat, cumq; multis uerbis describit relatu quorundã, qui eo ascenderant. c ℭ Præmisso prius fremitu.) Syllius libro quartodecimo.

Inclusi gemitus, pelagiq; imitata furorem
Murmura per cæcos tonat irrequieta fragores
Nocte, dieq; simul &c.

Qui montes semper ardent, docet Plynius ca. 109. secundi natu. historiæ. d ℭ Mixtas ignibus niues profert.) Ply. ca. 109. secũdi. Verum (inquit) in montium miraculis ardet Aetna noctibus semper, tantoq; æuo igniũ materia sufficit. Niualis hybernis temporibus, egestumq; cinerẽ pruinis operiens. Nec in illo tãtum naturæ sęuit exustionẽ terris denuncians. QVærit Seneca 2. Epistolarum libro, quantũ ab ipso Aetnæ montis orę niues absint, quas (inquit) ne æstas quidẽ soluit, adeo tutæ sunt ab igne uicino. Strabo quoq; lib. 6. Aetnæ montis loca superiora (inquit) tũ nuda, tum cinerosa sunt, & per hyemẽ niuibus referta. Syllius idipsum li. 14. cecinit eleganter.

Sed q̄q̄ largo flammarum exaestuat intus
Turbine, & assidue subnascens profluit ignis,
Summo cauo iugo, cohibetm (irabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, aeternoq; rigore
Ardentes horrent scopuli, stat uertice celsi
Collis hyems, calidaq; niuem tegit atra fauilla.

Idem & Claudianus primo Raptus Proserpinę. Scit niuibus seruare fidē &c. a ℭ Et licet uastis &c.) Ordo est, & licet Aetna exundet uastis incendijs, perpetua tamē caniciē uerticis detinet brumalē faciē. In hoc loco plurimū uariāt exēplaria. b ℭ Damarū copia nomen dedit.) Graeci νεβρόν hinnulū dicunt νεβρίδας ceruinas pelles. Montis huius meminit Syllius ubi supra. c ℭ Quicquid Sicilia gignit.) Syllius de Sicilia eodē libro.

Multa solo uirt⁹, iam reddere (semen aratris,
Iam montes umbrare olea, da(re nomine Baccho,
Cornipedēq; citum, lituis ge(nerasse ferendis,
Nectare Cecropias Hybleo ac(cendere ceras &c.

Diod. in principio sexti. Insularū (inquit) primū se offert Sicilia, q̄ optima insularū omniū rerū antiquitate caeteras antecellit. Plura Cicero in pricipio Actionis qrtę, & sextę cōtra Verrē. d ℭ Hic primū inuenta Comędia.) Idē scribit Sylli⁹ li. 14.

a &licet [a] uastis exundet incendijs, apicis caniciae
perpetua brumalem detinet faciē. Itaq; inuicta in
utroq; uiolētia, nec calor frigore mitigatur, nec
frigus calore dissoluitur. Sunt & alij montes duo,
b Nebrodes, & Neptuni[b]. E Neptunio specula est
in pelagus Thuscū, & Adriaticū. Nebrodi da-
marum [b] copia nomen dedit. Nebrodē Damae,
& hinnuli gregatim peruagant. Inde Nebrodes.
c Quicquid Sicilia [c] gignit, siue soli, siue hominis
ingenio proximū est his, quae optima iudicant,
nisi qd' foetus terrae Centuripino croco uincit.
Hic primum [d] inuenta Comoedia. Hic & cauil-
d latio Comica in Scena stetit. Hic [e] domus Archi-
medis, q iuxta syderū disciplinā machinarius cō-
mentator fuit. Hic Lais [f] illa quae eligere terram

Littora Thermarum prisca dotata Camoena.

Non scribunt authores quando, & a quo fuerit inuenta Comoedia, quāuis post Tragoediā, eā constet esse repertā. Horatius in arte poetica.

Ignotum Tragicae genus inuenisse Camoenae
Dicitur, & plaustris uexisse poemata Thespis,
Quae canerent, agerentq; peruncti faecibus ora.
Post hunc personae, pallaeq; repertor honestae

Aeschylus. Et mox post.

Successit uetus his Comoedia, non sine multa
Laude, sed in uitium libertas excidit &c.

Quidā existimāt, Epicharmū Siculū poetā fuisse Comoediae repertorem. Sunt autē Acronis testimonio, sex Comoediarū genera. Stataria, Motoria, Praetextata, Tabernaria, Togata, Palliata. Inter ueteres autē Graecos Comicos omniū obtinēt principatū Eupolis, Cratinus, & Aristophanes, author Hora. Satyra. 4. primi Sermonū. Scripserūt autē ij ἀρχαίας i. antiquas, & priscas Comoedias. Ordinē, & excellētiā latinorū Comicorū, ex Vulcatij Sedigiti sentētia, docet Gellius ca. 24. quintidecimi Noctiū Atti. Sunt autē plurimū apti ad Comoedias scribendas, ut tradit Manilius Astronomicon libro quinto. Qui regione means Cepheus humentis Aquarij.

At siquis studio scribendi mitior ibit
Comica cōponet laetus spectacula ludis.
Ardentis iuuenis, raptasq; in amore puellas,
Elusosq; senes, agilesq; per omnia seruos &c.

e ℭ Domus Archimedis.) De hoc Val. Maxi. tit. 7. octaui. Ply. c. 37. septimi. Lactā. c. 5. secūdi. Sylli. li. q̄rtodecio. Vir fuit Isthmiacis dec⁹ imortale colonis &c. Ouid. 6. Fastorū. Arte Syracusia &c. Extat nobile Epigrāma apud Claudianū. Iuppiter in paruo cū cerneret &c. Huius Archimedis sepulchrū, quom a Syracusanis ubinā esset ignoraret, a Cicerone Quaestore in Sicilia, summa industria repertum est, lege eum ipsum. 5. Tusc. q. libro. f ℭ Lais.) Hiccaron Siciliae urbs quom ab Atheniēsibus, duce Nicia caperet, Lais quoq; eius urbis ciuis, omniū illius tēporis puellarū formosissima, capta est, Corinthumq; ducta, ac ibidē uendita. Ad cuius (quom meretricium exerceret) iacuit Graecia tota fores. Haec autē fiducia (credo) formae, ab eo, cui corporis sui copiam faceret, μυριάς δραχμὰς ἢ τάλαντον. i. decē dragmarū milia, uel talentū, exposcebat. Hinc, ut ex Phocione, ca. 8. primi refert Gellius, ortū Adagium οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς. i. non uiri cuiusq; est Corinthū petere. Quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod posceretur. Meminit Adagij Horatius epistola decimaseptima primi.

maluit, q̃ fateri. Gentem[a] Cyclopum uasti testant̃ specus. Læstrigonum sedes adhuc sic uocantur. Ceres[b] inde magistra sationis[c] frumẽtariæ. Hic ibidem campus Aetnensis[d] in floribus semper, & omni uernus die. Quem propter est demersum foramẽ, q̃ Ditẽ patrẽ ad rapt' Proserpinæ libere exeuntẽ fama est in lucẽ ausum. Inter Catinam, & Syracusas certamen est de illustriũ[e] fratrum memoria, quorũ nomĩa diuersæ sibi partes adoptãt. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus. Si quod malunt Syracusæ, Emanthiã putabimus, & Critonẽ. Catinensis tamen regio causam dedit facto, in quã se cum incendia Aetnæ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes euexerunt inter flammas illesi ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur campus Piorum.

Non cuiuis homini contigit adire Corinthum.
Lais hęc (q̃nta est cõsuetudinis uis) quom serta refudit
Canicies, iam turba procax, noctisq; recedit
Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,
Seq; reformidat speculo damnante senectus,
Stat tamẽ, atq; alias succingit lena ministras,
Dilectumq; diu, quãuis longæua, lupanar
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.

Huius sepulchrum unum apud Corinthũ, in nemore, quod Croniũ uocant, fuit. Alterũ in Thessalia. Nam illuc Hipocratis amore capta, accessisse dicitur. Hęc ex Plutarcho in Nicia, Gelio li. primo. Pausania in Corinthiacis, Stephano de urbibus. Propertio in secundo. Claud. in Eutropiũ lib. primo. a ℭ Gentem Cyclopũ.) Cyclopes erant unoculi homines. Dicti ἀπὸ τοῦ κύκλω, καὶ ὠπός, i. a circulari fronte, uel oculo, q̃d in fronte rotundo oculo essent p̃diti. Hi, ut scribunt Homerus ix. Odysseæ. Virgilius tertio Aeneidos. Ply. li. 7. Item cæteri, humana carne uescebant̃. Thucydides in principio sexti, dicit se nõ habere genus hoꝝ, neq; unde uenerint, neq; quo abierint omnino. Cyclopas, Lęstrigonasq; Neptuni filios fabulant̃. Fuisseq; eos, ut cæteros eius numinis natos ferocissimos, & immanes, ab omniq; humanitate penitus alienos, tanq̃ e mari genitos, prodiderũt. E diuerso autem Iouis filios p̃stantissimos uirtute, prudentia uiribus, ut Aeacum, Minoa, Sarpedona, item reliquos. Ex quintodecimo Gellianarũ Noctium. Propter Cyclopum deformitatẽ, eorũq; corporis ad lusum omnẽ ineptitudinẽ, prouerbiali schemate dici cœptum, Cyclopa saltare, pro eo, quod est inepte quippiã agere, & incõposite. Adagiũ sumptũ uidetur ex Polyphemo Cyclope, qui in Galatheæ amicæ gratia, saltare consueuerit. Vtit̃ eo Flaccus Horatius Satyra quinta primi Sermonũ, & Epistola secunda li. secũdi. DE Lestrigonibus supra ca. 8. dictum iam est. b ℭ Ceres inde.) Ceres, ut canit Claudianus.

Aethera deseruit, Siculasq; relegat in oras, Ingenio confisa loci.

Hinc Aetnea Ceres a scriptoribus dicta est. Eius insignem domũ in Sicilia describit idem poeta primo Raptus Proserpinæ ibi. Deuenere locũ, Cereris qua tecta nitebant &c. c ℭ Sationis frumentariæ.) Lege Ouidiũ Meta. lib. 5. Prima dedit fruges, alimentaq; mitia terris. &c. Ply. ca. 56. septimi. d ℭ Cãpus Aetnẽsis in florib'.) Hũc campũ, & specũ mire describit Aristo. eius lib. qui de Admirãdis in natura scriptus est, cap. 71. Eũ adeas si libuerit. Pulchre locũ exprimit Diodo. Siculus in principio sexti. Syllius li. quartodecimo. Hic specus ingentem laxans telluris hiatum &c. Ouid. 4. Fastoꝝ. Valle sub umbrosa locus est &c. Quidã tradũt Proserpinã raptam a Plutone apud Olestrum, nõ longe a Cephiso fluuio. Vide Pausaniã in Atticis. Proserpina, ut in tẽporibus ex Philocoro Eusebius refert, reuera ab Orcho Molossorum rege, qui alio nomine Adoneus dictus est, rapta fuit, eo scilicet tẽpore, quo Erichtheus Atheniensium regnũ tenebat, hoc est, circa annũ octingentesimũ supra tria milia ab urbe condita. Qui fabulosa ad Physicã rationẽ conant̃ reducere, aiunt Bonã deã, quã & Persephonẽ uocant, uirtutẽ seminũ esse, Plutonẽ uero Solẽ, q tẽpore hyemis remotiorẽ mũdi partẽ plustrat. Idcirco raptã ab eo Proserpinã dicũt, quã Ceres, sub terra latentẽ quæritat. Idẽ Eusebius ca. 3. tertij Pręparationis. Et Fulgentius Mythologycarũ ad Carũ lib. primo. e ℭ Illustriũ fratrũ memoria.) Qui de filioꝝ erga parẽtes suos pietate scripserunt, mire celebrant hoꝝ Siculoꝝ fratrũ in parentes charitatẽ. Id ipsum factum Aristoteles philosophus, inter Admiranda in natura enumerat, eius lib. cap. tertio. Verba eius, nequis diutius requirat, apposui. Mirũ est (inquit) illud quod traditur in Aetna Siciliæ insulæ cõtigisse. Nam cum semel erupisset ignis ille, qui uidetur continuo quodam inurere illius uiscera, atq; confractis iam claustris, adeo longe, lateq; diffunderetur, ut omnes circumstantes agri, & uillulæ succẽderentur. Aiunt uiros

quosdam ex eis locis fuisse, qui cũ iam confecti senio essent, & ab eorũ liberis sublati humeris exportarentur, quo flammæ illius impetus effugerent, neue interciperentur antequã perficerent naturæ cursum tanta tũ pietate usum incendiũ illud cõmoueri, ut cũ primũ ad eos appropinquasset, bifariam statim sese diuisisse, locumq; illũ in medio positũ, ubi erant cũ parentibus adolescentes, intactũ prorsus reliquerit, uiamq; præstiterit adolescentibus, ut una cum parentibus incolumes euaderent, hæc ille. Idem scribit Max. Val. titu. quarto lib. quinti. Item Seneca circa finẽ tertij, & sexti ei⁹ operis, quod de beneficijs inscripsit. Strabo li. sexto. Virgilius in fine ei⁹ libri, qui de Aetna scriptus est. Ausonius item poeta.

Quis Catinam sileat, quis q̃ (druplices Syracusas,
Hanc ambustorũ fratrum pie (tate celebrem.

Extat de hac ipsa pietate elegãs Claudiani Elegia, quæ de pijs fratribus inscripta est. a ¶ Fluminũ miracula.) De fluminum, fontiumq; miraculis, abunde Ply. ca. 103. secũdi nat. historiæ. Item c. 2. tricesimiprimi eiusdẽ operis. Seneca lib. quẽ iamiam citauimus. b ¶ Dianã qui ad Came.) Rhennius in Dionysij Periegesi sic inquit.

Dianæ fons est Camerina gig (nitur unda,
Quem siquis manibus nõ ca (stus hauserit unq̃
Lætifico tristia non miscet po (cula Baccho.

a De Arethusa, & Alphæo uerũ est hactenus qđ conueniũt fons, & amnis. Fluminũ [a] abunde miracula uaria. Dianam, [b] qui ad Camerinã fluit, si habitus impudicæ hauserit non coibunt in corpus unum latex uineus, & latex aquę. [c] Apud Segestanos Herbesus in medio flumie subita exæstuatione feruescit. Acin quãmuis dimissum Aetna, nullus frigore añuertit. Himereũ [d] coelestes mutant plagæ. Amarus [e] deniq; est, dum in Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in aquis, tanta est nouitas in Salinis. Salem Agrigentinũ [f] si igni iunxeris, soluit ustione, cui si liquor aquæ propinquauerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureũ Aetna mittit, in Pachyno translucidus inuenitur. Cætera Salinarum metalla, q̃ sunt, aut Agrigentino, aut Centuripis proximantia, funguntur cautiũ ministerio. Nã illinc excidunt signa ad facies hominũ, uel deorũ.

c ¶ Apud Segestinos.) Græci plerunq; authores, Thucidides, Strabo, Diodorus, Lycophron, Dionysius. Itẽ uetus Plynij lectio, nõ Segestanos, sed Aegestanos habent, ab Aegesto Troe, qui cum Philoctete illuc appulerat. Apud tamẽ Ciceronẽ, Polybiũ, Ptolemæũ, & fere omnia Solini uetera ex͞plaria, Segestinos legitur. In hac authorum diuersitate lectorem antea cõmonuit Hermolaus tertio Plynianarum Castig. libro. d ¶ Hymereũ.) Plynius, & cæteri fere omnes, Himeram legunt. Est autẽ apud Plyniũ ipsum, & fluminis, & urbis nomen. Vitruuius ca. 3. octaui. In Sicilia flumen Himeras, qđ a fonte cum est progressum diuiditur in duas partes, quæ pars profluit contra Aetnã, qđ per terræ dulcẽ succũ percurrit, est infinita dulcedine. Altera pars, quæ per eam terrã currit, unde subfoditur, salsum habet saporẽ. e ¶ Amarus deniq;.) Quærit elegãter Seneca Naturaliũ. Q. lib. tertio. Quare sit aquis sapor uarius? Propter quatuor causas, inquit. Ex solo prima est, per qđ feruntur. Secũda ex eadẽ similitudine eius nascit. Tertia ex spiritu, qui in aqua transfiguratus est. Quarta ex uitio, qđ sępe cõcipiũt corruptæ p iniuriã. Hæ causæ saporẽ dãt aquis uariũ. Hę medicatã potentiã. Hę grauẽ spiritũ, odorẽq; pestiferũ. Hæ lenitatẽ, grauitatem, aut calorẽ, aut nimiũ rigorẽ. Interest utrũ Sulphure, an nitro, an bitumine plena transeant. Hac ratione corruptę cũ uitę periculo bibunt &c. Hęc, & sequẽtia Senecę uerba corrupte penitus refert Albertus ca. 18. tertij tractatus secũdi Meteororũ lib. Capite aũt mox sequente examinat dicta Senecę, in quibus uerũ dixerit, aut falsum, Alberti sectatores uiderint. ADuertendũ sane, raro flumina recto cursu in mare pfluere. Iccirco ea/Probo/ & Seruio authoribus, cũ cornib⁹ pingi solẽt. Fluminũ ergo cursus nõ semp ea parte, qua mare ingrediunt attendi debet. Hoc dictũ sit, ne de Hymeræ fluxu Mela, Solinus, & Syllius, contraria sentire uideant. f ¶ Salẽ Agrigentinũ.) Sũpsit hoc Solin⁹ ex ca. 7. tricesimiprimi C. Plynij. Meminit Aug. ca. 7. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Rhennius ubi sup.

At salis hic Agragas miracula possidet unus,
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis, & unda. salem namq; illũ soluere flamma.
Vnda solet crepitus illi cõiuncta mouere.

Lege similia ex c. 105. & 126. de Admirãdis in natura, apđ Arist. Scribit idẽ Arist. li. de Sensu, & Sensato, Salẽ esse speciẽ quandã terrę. Home. 6. Odysseæ salem esse puri maris tenuissimã partẽ, ac diuinũ quippiã.

Thermitanis locis insula est arundinũ ferax, quę a
accõmodatissimæ sunt in omnẽ[a] sonum tibiarũ,
siue Prçcentorias facias, quarũ locus est ad[b] Pul-
uinaria præcinendi, siue Vascas,[c] quæ foraminũ
numeris Præcentorias antecedunt, seu Puella- b
torias, quibus a sono clariore uocamen datur,
siue Gyngrinas,[d] quæ breuiores licet, subtiliori-
bus tamen modis insonant, aut Miluinas, quæ in
accentus exeunt acutissimos, aut Lydias, quas & c
Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias,
aliasue musicis per diuersa officia, & nomina se-
paratas. In [e] Halesina regione fons alias quietus,
& tranquillus, cũ siletur, si insonent tibiæ, exulta d
bundus ad cantum eleuatur, & quasi mirẽ dul-
cedinẽ uocis, ultra margines intumescit.[f] Gelo-
nium stagnum tetro odore abigit proximantes.
Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, e
fœcunda fiet; alterũ si fœcunda hauserit, uertit in
sterilitatẽ. Stagnum Petrensium serpẽtibus no-
xiũ est,[g] homi salutare. In lacu Agrigẽtino[h] oleũ

Alij salem dicunt χάριτα, hoc est, gratiã quandã, qđ is esculentis additus, ea gustui sapida, reddat, & grata. Scribit idem Homerus. 23. Odysseæ, esse homines, qui neq cibo salem admisceãt. In sacris Christianorum literis, ob eius miram naturam sæpe pro sapientia solet accipi. Hinc ab Apostolo Paulo ad Colossenses quarto ca. dictum est. Sermo (inquit) uester in gratia sit sale conditus. Iudæis quoq in sacrificijs, salis usus fuit. Quod & Gentiles factitasse apud Horatiũ, & Tibullũ reperies. Aegyptijs præterea (ut in Euterpe scribit Herod.) mos fuit sale condere defunctorũ cadauera. Non displicent, q de sale ca. 2. decimisexti Isidor⁹ congessit, etsi scriptorem hũc quidã magis eloquentiæ, q ueritatis ipsius studiosi, a peritorum classe relegãdum censent. a ℭ In omnem sonũ Tibiarũ.) Qui de Musica scribunt, eã esse triplicem tradiderunt. Armonicã altã, quam ex uocum cãtibus constare dicũt. Alterã Organicam nuncupant, quæ ex flatu constet omnino. Tertiã Rhythmicam appellant. Hanc numeros, digitorũ repercussu dicunt recipere. Constat enim sonũ, aut uoce ædi, uti per fauces fieri uidemus. Aut spiritu, ut per tubam fit, aut tibiã. Vel tandem sonoræ cuiuspiam rei impulsu, ut per Cytharæ cordas fieri cõperimus. Tibiæ, de quib⁹ hac parte scribit author ad Organicã Musicã tantũmõ pertinẽt. Lege quæ scribit Censorinus ca. 22. de die natali. Tibiarũ materia multiformis est. Fiunt enim, ut lib. 4. docet Pollux, uel ex Calamis, uel Aere, uel loto, uel buxo, uel cornu, uel osse, uel lauro. Scytharum gentes ex Aquilarũ, Vulturũ, Anserũ, gruumq ossibus, tibias conficiunt. Vnde & ab harum alitũ tibijs nomẽ inditũ, quãuis ex materijs alijs fieri cœptum sit. Lege Ply. ca. 37. decimisexti naturalis historię. Diuersarũ Tibiarũ reptores tradit idẽ Ply. ca. 56. lib. septimi, & Eusebius ca. 2. decimi pręparationis. Veteres tres habebant Tibiarũ modos. Ionicũ, Lydium, & Phrygiũ. Lydijs tibijs læta cãtabantur, Phrygijs tristia. Lege Horatij interpętes, in fine qrti Carminũ. Plura Censorinus ca. 23. ubi supra. Et Martianus lib. 9. Multa præterea de hac materia, docte, ut sui moris est, scribit Cœlius Rhodiginus ca 22. & sequentibus, Antiq. lect. li. quinti. b ℭ Ad puluinaria.) De puluinaribus lege Val. Max. tit. primo lib. secũdi. c ℭ Vascas.) Sipontinus legit Vastas fortassis a magnitudine, uel foraminũ multitudine, sic nũcupans. ADuertendũ Tibias interdũ denominari ab usu, ut præcentorias, aliquando a sono, quẽ edunt, ut puellarias, nonnunq a forma, ut Vastas, sæpe a materia, ex qua fiunt, ut Gingrias, atq miluinas, aliquando a patria, ut Lydias, frequẽter ob officio, ut Thurarias. d ℭ Gingrias.) Gingrire Anserũ uocis propriũ est, ut inquit Festus Pompeius. Vnde genus quoddã Tibiarũ exiguarũ, Gingrinæ dicunẽ. e ℭ In Halesina regione.) De hoc fonte sic canit Rhennius. Hic & Halesinus fons est mitissimus undis Tibia quem extollit, cantu saltare putatur, Musicus & ripis lætans excurrere plenis. Nõ dissimilia sunt huic, quæ scribit Aristoteles ca. 51. & ca. 52. de admirandis in natura. f ℭ Geloniũ.) Ply. c. 2. 31. nat. hist. scribit Gelonẽ fontẽ esse nõ pcul a Celenarũ oppido Phrygiæ. Plura sunt q sterilitatẽ uel inducũt, uel depellũt si insuerit. Ea cõsignauimus in Indice Plyniano. g ℭ Homibus salutare.) Cõstat plura esse, q cũ sint qbusdã animãtib⁹ salutaria, homini tamẽ omnino noxia. Vnde Veratro Coturnices, Cicuta Sturni uescunẽ. Hæc autem toxica esse hominibus manifestum est. Id autẽ accidere existimant ex hominũ, & cęterarum animantium complexione diuersa. Lege Aphrodiseum in prologo suorum problematum. h ℭ Oleum supernatat) Fontes perpingues terræ uenas profluentes, oleum

supernatans habent, uti Solis, qđ oppidũ est Ciliciæ flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter Aethiopiæ lacus est, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno coelo emittit olei magnam multitudinẽ. Item Carthagine fons est, in q̃ natat insuper oleum odore uti Scobe citreo, quo oleo etiã pecora solent ungi. Ex Vitruuio hęc ca. 3. octaui. a ℭ Nec ignis apponitur.) Simile qddã canit Hora. Saty. 5. primi Sermonũ, esse apud Egnatiam urbem, locũ in quo aiunt absq; igne in sacrificio Thura liquescere. Dehinc (inquit) Egnatia lymphis Iratis, extructa dedit risusq;, iocosq; Dum flãmia sine thura liquescere limine sacro Persuadere cupit. Idẽ refert Ply. ca. 110. secũdi natural. historiæ. Sæpissime huiusmodi miranda, astu hominũ fieri solent. Sed hæc alibi ex historijs abunde retulimus. IN relatiõe plurium Siculorũ miraculorũ, existimo Solinũ sequutũ, uel Varronẽ, uel alium quẽpiã scriptorem, cuius libri/tẽporis iniuria, nobis omnino perierũt. b ℭ Prosicias.) Sũt q legũt Porricias a uerbo porricio, qđ sacrificãtib⁹ solẽne erat. Sed Prosicia legendũ uidet. Sũt aũt ꝓsicia q̃cũq; ꝓsecta proijciuntur. c ℭ Achatem lapidem.) De hoc ipso lapide sic Plyni⁹ ca. 10. tricesimiseptimi. Achates (inquit) in magna fuit authoritate, nũc in nulla. Reperta primũ in Sicilia iuxta flumen eiusdẽ nominis, postea plurimis locis excedens amplitudine numerosa, uarietatibus diuersis mutantibus cognomina eius. Vocatur enim Phaspachates, Cerachates, Sardachates, Hęmachates, Leuchates, Dendrachates uelut arbuscula isignis. Meminit Sylius in 14. bellorum Punicorũ libro. Et perlucentem splendẽti gurgite Achaten. Itẽ Rhemnius Dionysij interpres.

Certitur egregius lapis hic, cui (nomen Achates,
Hoc dederat fluuius, cuius generatur ad undas.
Hanc simulacra uides ueris ostendere gemmam.)

Hũc Solini locũ transtulit Marbodę⁹ Gallus in. 3. eius libelli, quẽ de lapidibus pręciosis inscripsit. Achates lapis unus fuit ex duodecim p̃ciosis lapidibus, quibus rationale summi sacerdotis in Exodo ornari a domino præcipit. Magi suffitu Achatis, si credit, tẽpestates auertũt, flumina sistũt. Ab Alberto corrupte, ut cætera, Agathes dicit. d ℭ Annul⁹ Pyrrhi regis.) Historiã hãc lege ex ca. 1. tricesimiseptimi nat. hi. C. Plynij. Marbodę⁹ Solinũ imitat⁹ sic ait.

Rex Pyrrhus digito gessisse refertur Achatem,
Cuius plena nouem signabat pagina musas,
Et stans in medio Cytharam tangebat Apollo,
Naturæ, nõ artis opus mirabile dictu.

e ℭ Qui aduersus Ro. bella gessit.) Certe satis constat ante Pyrrhum Epyrotarum regem, cum Romanis bella gessisse/Græcorũ neminem. Id multis uerbis in Attica Pausanias conatur ostendere. De bello Pyrrhi contra Romanos scripsimus capt. 18. primi Flori. f ℭ Nouem Musæ cum insignibus suis.) Nomina, officia, insignia, nouem Musarum, scribit Hesiodus in principio Theogoniæ.

a supernatat. Hoc pingũe hæret arundinũ comis de assiduo uolutabro, e quarũ capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos. Nec lõge inde collis Vulcanius, in quo
b qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt, nec ignis apponitur. In hanc congeriem cum Prosicias intulerint, si adest deus (sic sacrum probatur) sarmẽta licet uiridia ignem spõ-
c te concipiunt, & nullo inflagrante a litato numine fit accendiũ. Ibi epulantibus alludit flamma, q̃ flexuosis excessibus uagabunda, quẽ contigerit non adurit. Nec aliud est, q̃ imago nuncia perfe-
d cti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines. Et ut uenæ fontiũ sufficiunt riuis subministrandis, ita in hac Siciliæ parte solo nunq̃ deficiente æterna reiectione terram ter-
e ra euomit. Achatem lapidem Sicilia primũ dedit in Achatis fluminis ripis repertũ, non uilem, cum ibi tantum reperiret. Quippe inter scribentes eum uenæ naturalibus sic notant formis, ut
f cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde annulus Pyrrhi regis, qui aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit, cuius gemma Achates erat, in quo nouem Mu-
g sæ cum insignibus suis singulę, & Apollo tenens citharam uidebatur nõ impressis figuris, sed ingenitis: nũc diuersis locis apparet. Dat Creta, quẽ

Coralochatem [a] dicunt coralio similem, sed illi- a
tum guttis auro micantibus, & scorpionū ictib'
resistētem. Dat India reddentem nunc nemorū,
nunc animaliū facies, quem uidisse oculis fauet,
quicq; intra os receptus sedat sitim. Sunt & qui b
usti redolent Myrrhæ odorem. Achates sangui
neis maculis irrubescit. Sed qui maxime phant.
uitream habent perspicuitatem, ut Cyprius. Nā
qui sunt facie cærea abundantes triuialiter negli c
guntur. Omnis [b] ambitus huius insulæ claudit
stadiorum tribus milibus. [c] IN FRETO Siculo
ἡφαιστίαι insulæ. xxv. [d] milibus passuū ab Italia ab-
sunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipsæ [e] natu- d
ra soli ignea per occulta cōmertia aut mutuant
Aetnæ incendia, aut sumministrāt. Hic dicta se-
des Deo igniū. Numero [f] septē sunt. Liparæ [g] no-

Et Virgilius in Opusculis. Latius Diod. Siculus circa principiū libri quinti. a ℂ Coralochatem.) Ex Plynio cap. 10. tricesimiseptimi. Coralochates (inquit) guttis aureis, Sapphiri modo distincta, qualis copiosissima in Creta sacra appellata. Putant eam contra Araneorū, & Scorpionū ictus pdesse. Et infra. Coralochates corallo aureis guttis distincta. Coralli. Minio, gignitq; in India, & Syene. Vide eundem Marbodeū tit. 3. eiusdē de lapidibus libelli. b ℂ Omnis ambitus huius insulæ.) Diodorus Siculus lib. 6. dicit Siciliæ ambitum, esse stadiorū quatuor milium trecentorū sexaginta. Ply. ca. 8. tertij. Inter se (inquit) tria Siciliæ promontoria late distāt ijs spacijs. Terreno itinere a Peloro Pachinum. clxvi. mil. pass. Inde Lilybæum. cc. mil. Inde Pelorū. clxx. mil. Circuitu patēs, ut author ē Agrippa. DCxviij. M. passibus. Cū Plynio cōcordat fere Capella li. sexto. Vel igitur in Dio. uel in Solino mendum admissum est, nisi de alio stadio loquatur hic, & ille. Sūt enim stadia (ut author est Censorinus) alia, & alia longitudine discrepantia. Nam stadium, quod Italicum uocant, est pedum. DCxxv. Olympicum, pedum. DC. Pythicum pedū mille. c ℂ In freto Siculo.) SCRIBIT DE CAETERIS ignobilioribus insulis, quæ Siciliæ, & Italiæ adiacent. Hæ autē insulæ uarijs nominibus nuncupantur. Ply. ca. 8. tertij. Citra uero (inquit) Siciliā ex aduerso Metauri amnis xxij. ferme mil. pass. Ab Italia septē Aeoliæ appellatæ. Et Liparæorū, & Hephæstiades a Græcis, a nostris, Vulcani. Aeoliæ, qđ Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hephæstiades dictæ sunt, qđ. Vulcanus a Græcis ἥφαιστος nuncupet, ἡφαίστιος Vulcanius. Factum quę ca. 21. infra annotabimus. De ijs insulis plura scribit Diod. in sexto. Strabo, & Martianus in sexto, Ptolemęus ca. 4. tertij. d ℂ XXV. mil. pass.) Plynius, ut modo recitauimus, nō. xxv. sed uiginti duo ferme mil. pass. dicit. Diodo. Siculus tradit has septem insulas sitas esse inter Italiā, & Siciliam recto cursu. Distare autem a Sicilia centum quinquaginta ferme stadijs, esseq; pares inuicē magnitudine. Earū maximā circuitu complecti stadia centū quinquaginta. e ℂ Natura soli ignea.) Diod. Siculus lib. 6. Ignem (inquit) hactenus euomebant omnes, quarū meatus, oraq; ignis etiam nunc uisunt. Asserunt nonnulli meatus esse subterraneos ab Aetna ad has insulas, & his omnibus eādē, ignē spirandi causam esse. f ℂ Numero septem sunt.) Seruij omnes fere codices super illud primi Aen. Virgilij. Aeoliam uenit. Scriptorū potius culpā, quā Seruij, sic habent. Nouem insulæ, quæ sunt post fretum Siciliæ, appellantur Aeoliæ ab Aeolo rege Hippotę filio, licet & habeant propria nomina. Quo in loco quidā, qui Seruij uix umbrā referunt, durius, quā par est, lęse quasi maiestatis, eum accusant. Miror plurimū eos non aduertisse alibi a Seruio scriptum esse has insulas non nouem, sed septem esse. Eius uerba, quo magis ij a lacessendo abstineant, ascripsi ex octauo Aeneidos libro super illud.

Insula Sicanium iuxta latus, Aeoliamq;. Physiologia est (inquit) cur Vulcanus in his locis officinam habere fingat inter Liparen, & Aetnam, scilicet propter ignem, & uentos, quæ apta sunt fabris. Aeoliam aūt ideo Liparen, quia una est de illis septem insulis, quibus Aeolus imperauit. Hęc ad uerbum Seruius. Isidorus præterea ca. 6. decimiquarti Ethimo. nouē etiam esse dicit, & ut magis id ipsum credas, earum omniū nouē refert nomina. Ita ut pter has septē enumerantur aliæ duę Ericodes, & Phoenicodes. Vel ut apud Ptolemæū legitur, Ercodes, & Phœcodes. Quod autem alij septem esse dicunt, potest exponi, cæteris principaliores. Aliæ duę fortassis incultæ penitus. Hæc propter κερτομοῦς, ludi-dulosq; censores. g ℂ Liparus qui eam ante Aeolum.) Eustatius scribit Liparū fuisse Ausonis regis filium. Liparia autem Gnidiorū fuit colonia. Has septem insulas tradunt olim desertas fuisse, sed Liparum quendā Ausonis regis filium a fratribus dissidentem, ex Italia cū longis nauibus, adducta secū militum copia, ad insulam appulisse, quæ ab eo Lipara sit appellata, inq; ea sui nominis urbe condi-

ea, reliquarum quoq; insularum agros excoluit. Eo senescente Aeolus Hippotæ filius cū socijs quibusdam in Liparam cū uenisset, sumpta uxore Lipari filia, ijs postmodū insulis imperauit. Hæc, & plura ad hunc locum spectantia, ex Diod. Siculo lib. 6. DE Aeolo plura notatu digne primo de Raptu Proserpinæ Parrhasius annotauit. De harum insularum nominibus Mela Pōponius aliquantisper a Plynio discrepat, & Solino. a ℭ Hieram uocant.) Græci ἱερὰν sacram dicunt. Nomē idcirco inditum, qd' ea præcipue Vulcano sacra sit. b ℭ Strongyle.) Quod rapæ figurā habeat. i. in rotundū, acutumq; tendentem, ei nomen datum, quoniam Græci στρογγύλην rapā uocant. Strabo Onostrongylam. i. rotundā nominat. Reliqua de ea, ut Solinus. c ℭ Aeolus rex uentorum.) Varro scribit Aeolū fuisse harum insularū regem, ex quarū nebulis, & fumo futura flabra uentorū prædixisse. Hinc imperitis uisus est uentorū habere potestatem. Lege Ply. cap. 56. lib. septimi, & Seruiū. 5. Aen. Ptolemæus ca. 4. tertij enumerat quindecim insulas, quę iuxta Siciliam sitæ sunt. d ℭ Didymen.) Strabo gemellā, ea uoce significari ait, qd' Græci δίδυμον geminum dicant. E cæteris Ericusam, & Phœnicusam ab arbustis uocauere. Mela Pomponius nō enumerat inter has septē insulas Euonymō, nisi loco eius ponat Osteoden. Sed Diod. Siculus in his locis natus, aliam ab Euonymo Osteoden esse dicit. Nomen autem huic insulę, ab re quadam impositum est, qd' s. plurimorū militum seditiosorū fame peremptorū ossa in ea condita fuerint, ὀστέα enim Græci ossa nuncupant, Historiā abunde refert idem Diodorus in sexto.

a men dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolū rexit. Alteram Hieram[a] uocauerunt. Ea præcipue Vulcano sacrata est, & plurimū colle eminentissimo noctu ardet. Strongyle[b] tertia Aeoli domus

b urgit ad solis exortum minime angulosa, quæ flammis liquidioribus differt a cæteris. Hec causa efficit, qd' ex eius fumo potisimū incolæ persentiscunt, quinā flatus in triduo sint futuri. Quo

c factum, ut Aeolus[c] rex uentorum crederetur. Cæteras Didymen,[d] Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniā similes sunt, dictas habemus.

DE TERTIO EVROPAE SINV, De Grecię regiōibus, ac locis, deq; memorandis in eis plurimis. De Perdicū natura. CAP. XII.

d TERTIVS[e] Europæ sinus incipit a[f] Ceraunijs montibus, desinit in Hellespontum. In eo apud[g] Molossos, ubi Dodo-

TERTIVS EVROPAE sinus.) Plynius scribit esse quatuor Europæ sinus. De primo, & secundo habes ab eo cap. primo, & 10. lib. tertij. De tertio, & quarto in prolo. & ca. 12. lib. quarti. De his quatuor sinibus lege Martianum capitibus, 19, 20. 21. & 25. lib. sexti. Habet autem hic Europæ sinus tertius prouincias plures. Sunt autem harum nomina. Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaja, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, Græcia omnis. De ijs prouincijs abunde Plynius in primis undecim capitibus li. quarti; Strabo libris septimo, octauo, nono. Ptolemæus a capite xi. usq; ad finē tertij, & cæteri. f ℭ Ceraunijs.) Hos montes Plynius, Ptolemæus, Martianus, Solinus ca. octauo supra. Et plures alij Acroceraunia nuncupant. Græci enim ἄκρον altum dicūt, κεραυνὸν fulmen, qd' sui altitudine crebris fulminibus infestentur. Hora. tertia primi Carminū infames nominat. Val. Flaccus tertio Argonauticon.

Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Quom pepulit, montesq; fugis, fulsere repente
Et nemora, & scopuli nitidus reducitur æther.

Sunt qui etiam apud Solinū nō a Ceraunijs, sed ab Acroceraunijs legendū putent. Sed uetusta omnia exemplaria a Ceraunijs habent. A Virgilio etiā Lucano, Ouidio, Claudiano, Auieno, Mela, Ceraunia uocitantur ijdem montes. g ℭ Apud Molossos.) Pyrrhus Achillis filius ex Andromache Hectoris quondā coniuge, Molossum filium suscepit, a quo Molossia, & Molossi nomen habent. Eam regionē Helenus a fratre Chaone, quem in uenatu per ignorantiā perimerat, Chaoniā nominauit, author Seruius tertio Aene. super illud.

Et patrio Andromachen iterum cessisse marito.

Molossi canes a Marone, & alijs mire celebrant,

quos mortuos deflent, ac funus ducunt, qd' a Papinio sylua quadā memoratum est. De his locis Ply. in prologo lib. quarti. a ℭ Dodonæi Iouis templū.) In Chaonia Epiri regiōe Dodona urbs uetustissima, iuxta quā insigne nemus, ubi Dodonęi Iouis templū fuisse narraꝛ, in quo oraculū omniū, quæ apud Græcos sunt oraculoꝝ uetustissimū, toti orbi numinis reuerentia abunde notū. In eo (qd' mirū fuit) duę columbæ consulentibus dabant responsa. Harum unā in Delphos, alterā ut Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Historiam Herod. in secundo explicat copiose. De hac ipsa re plura, & quidem docte cōgessit Ianus Parrhasius primo Raptus Proserpinæ super illud, Cesserit inuentis Dodonia. b ℭ Tomarus.) Hunc montem Strabo Tomaron, & Tmarum nominat libro septimo. c ℭ In Epiro sacer fons.) De fonte isto sic Ply. ca. 106. secundi naturalis historiæ. In Dodone Iouis fons, quom sit gelidus, & immersas faces extiguat, si extinctę admoueantur, accendit. Idem meridie semꝑ deficit, qua de causa Anapauomenon uocat. Mox increscens ad medium noctis exuberat. Ab eo rursus sensim deficit. De eodem Rhemnius sic inquit.

næi[a] Iouis templū est, Tomarus[b] mons est, circa radices nobilis centum fontibus, ut Theopōpo placet. In [c] Epiro sacer fons frigidus ultra omnes aquas, & spectatę diuersitatis. Nam in eum si ardentem immergas facem, extinguit, si procul, ac sine igni admoueas, suopte ingenio inflammat. Dodone[d] (ut Maro dicit) Ioui sacra est. Delphi Cephiso [e] flumine, Castalio [f] fonte, & Parnasi[g] iugis celebres. Acarnania Aracyntho emi-

Hæc regio fontem mirandæ concipit undæ,
Quem merito ueteres dixerunt nomine sacrum.
Nam gelidus superat cunctarum frigus aquarum,
Accensasq; faces si quis prope duxerit undam
Extinguit flammas, recipit sed rursus easdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.

Lucretius hunc fontem describens in sexto, causam cur id accidat, conatur ostendere. Eius uersus, quod elegantes sunt, ascripsimus.

Frigidus est etiam fons, supra quem sita sæpe
Stupa iacit flammam, concepto protinus igni,
Tædaq; consimili ratione accensa per undas
Collucet, quocunq; natans impellitur auris
Nimirum, quia sunt in aqua permulta uaporis
Semina, de terraq; necesse est funditus ipsa
Ignis corpora per totum consurgere fontem,
Et simul expirare foras, exireq; in auras
Non tam uiua tamen, calidus queat ut fieri fons.

d ℭ Dodone (ut Maro dicit) Ioui sacra est.) Plurimū hoc in loco uariant exemplaria. Nō placet eoꝝ sententia, qui sic legunt. Dodone Tomaro celsa est, quoniā mox ante de Tomaro Solinus fecerit mentionē. Nec rursus assentior ita legentibus. Dodone Ismaro celsa est, cū nihil cū Dodone Ismaro, qd' eum Thraciæ regionis montē faciāt. Sequuti ergo cōmuniorem lectionē, uti ascripsimus, legendum censuimus. Virgilianus uersiculus in obscœno carmine, si id Virgilio ascribendum putamus, hic est Dodone tibi Iuppiter sacrata est.

Et primo Georgicoꝝ.

Cum iam glandes, atq; arbuta sacræ
Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

e ℭ Cephisus.) De his locis late Ply. ca. 3. li. quarti. f ℭ Castalio fonte.) Fons hic in Bœotiæ Musis sacer, quē circa magnę sunt arbores. Iuxta eū Python serpens ab Apolline peremptus dicitur. Papinius primo Thebaid. Postq̄ cerulei &c. g ℭ Parnasi iugis.) Hic Phocidis mons in tantam assurgit altitudinem, ut quom terra tota diluuij aqua cooperiretur, ad eius alterum uerticem non peruenerit. Quodq; non minus admiratione dignum est, superat (ut canit Naso) cacumine nubes. Eius uertices duo sunt, Citheron, & Helicon, uti Seruius. 7. Aene. & Lactantius primo Thebaid. Statij opinanꝛ. Herodotus aūt lib. 8. ex Parnasi uerticibus unū Tithoreā iuxta Neonē urbem. Alterum, sub quo Castalius fons est, Hyampiū appellat. Parnasus insuꝑ Græcis μεσόμφαλος, i. orbis umbilicus dicitꝛ, cuius hanc afferunt rationem. Nam

Iuppiter (ut perhibent) spacium quom discere uellet
Naturæ regni nescius ipse sui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, Occiduisq; plagis,

a net. Hanc ab Aetolia Pindus [a] diuidit, qui Acheloum [b] parit cũ primis Græciæ amnibus prędítũ ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant [c] Galactites inueniatur,
b qui scrupulus ipse ater, si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus/ fœcundat ubera. Subnexus pauulis largiusculos haustus saliuarum facit. Intra os rece-
c ptus liquescit. Cum soluit, tamen memoriæ bonum perimit. Quem post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter [d] oppidum Patras Sciœssa locus nouẽ collium opacitate umbrosus, &
d radijs solis ferme inuisus, nec aliã ob causam memorabilis. In Laconia spiraculũ est [e] Tęnaron. Et Tęnarõ est ꝓmõtoriũ aduersũ Africę, in q̃ fanũ Methymnæi Arionis, quẽ [f] Delphine eo adue-
e ctum imago testis est ærea ad effigiem casus, & ueri operis expressa. Prætcrea tempus signatum Olympiade undetricesima, qua, in certamine Siculo idem Arion uictor scribitur, idipsum gestũ probatur. Est & oppidum Tænaron nobili uetustate. Pręterea aliquot urbes, intra q̃s [g] Leuctrę

Parnasus geminos, fertur, iunxisse uolatus, Contulit alternas Pythius axis aues. Alij scribunt, qđ quẽadmodũ oriens, & occidens non sunt nisi in cõparatione ad eos, qui terrã incolunt, ita & de orbe ipso medio existimandũ censent. a ℂ Pindus.) In Pindo Thessaliæ mõte, Mænades Bacchanalia celebrare solitæ sunt. Lucanus in primo.

Qualis uertice Pindi.
Aedonis Ogygio decurrit plena Lyeo.

Dictæ autem Mænades ἀπὸ μαίνομαι, quod insanio significat. DE Acharnania Ply. cap. 1. & 2. li. quarti. b ℂ Acheloum parit.) Amnis Achelous (inquit Ply. ca. 1. quarti) ẽ Pindo fluens, atq; Acharnaniã Aetolia dirimens, & Artemitã insulam assiduo terrę inuectu cõtinenti annectens. Lege quę scribit idẽ Ply. c. 87. secundi nat. historiæ. Efficit enim hic fluuius Echinades insulas, quę & Acheloides dicuntur, de quibus Lucanus in sexto. Ouidi⁹ 8. Meta. Vide Lactã. in fine secũdi Thebaidos Statij. c ℂ Galactites.) Plynius capi. 10. lib. ultimi. Galactites (iquit) ex uno colore lactis est. Eandẽ dicunt Leucogagcam, & Leucographiã appellãt, & Synephiten lactis succo, ac sapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fęcũditatem. Infantiũ quoq; alligata collo, saliuã facere dicitur, in ore autem liquescere. Eandem memoriã adimere dicunt. Mittit eam & Achelous amnis. Sũt qui Smaragdũ albis uenis circumligatũ Galactiten uocent. Sumpsit autem nomen ἀπὸ τοῦ γάλακτος .i. a lacte, qđ lacti assimiletur plurimũ. d ℂ Propter oppidũ Patras Sciœssa.) Vetusti codices plerũq; habent Clœssa. Hermolaus autẽ ca. 5. quarti Castigationũ Ply. censet legendũ Sciœssa quo (inquit) illa significatur opacitas. Strabo meminit Celossæ montis. Homerus uero Donussæ, uel Donœssę oppidi. Fuit apud hanc urbem Patras, Cereris cum fonte templũ. Vbi & oraculũ mirum fuisse narrat, id μανθεῖον ἀψευδὲς dicebatur, hoc est maxime uerax, in ijs dumtaxat, quæ ad ęgritudines ptinerent. Mos fuit speculum tenui funiculo in fontem mittere sic libratum, ut ambitu ipso aquam attingeret, Deinceps fusis deæ precibus, speculũ contuebantur ægroti. In eo non diu post speculo ostentabatur imago, unde nosceretur essent morituri ægroti, an superuicturi omnino. Retulit id ante Cœlius. 8. Antiq. Lectionũ libro. ca. 34. e ℂ Tænaron.) Malea promontoriũ est Laconiæ, in cuius radicibus locũ quendam profundũ Tænarũ uocãt, in quo ad inferos esse aditũ fabulantur. Ex Placido primo Thebaidos. Hũc specum eleganter describit Virgilius circa finẽ quarti Georgicorum.

Tænarias etiam fauces alta hostia Ditis &c.

De eo rursus Ouid. 10. Meta. Seneca in Hercule furente. Valerius Flaccus primo Argonauticon. f ℂ Quem Delphine eo aduectum.) Ne in re passim trita tẽpus conteram, de Arionis hac historia authorũ nomina signasse sufficiat. Eam igit̃ scribũt Herodotus lib. primo. Cice. 2. Tusc. q. Plynius ca. 8. noni historiæ natu. Hyginus. 2. Astronomicon. Augustinus ca. 14. primi Ciuitatis Dei. Multis carminibus idipsum canit secundo Fastoꝝ Ouidius.

Quod mare non nouit, quę nescit Ariona tellus? &c.

Scribunt Ouidius, & Higinus esse quorundam opinionẽ, Delphina, qui Arionẽ Cytharedũ ex Siculo mari in Tænarũ trãsuexit, esse ob hoc meritũ, inter sydera translatũ. Strabo existimat id fabulosum esse. Id autẽ accidit (si Eutropio credim⁹) Tarquinio Prisco apud Romanos regnum tenente. g ℂ Leuctræ.) Vix reperies apud alios huius

urbis nomen genere fœminino, & numero multitudinis, quod & Hermolaus Barbarus cap. 5. quarti Plynij antea annotauit. Est enim Leuctra, uel, ut Solinus usurpat, Leuctræ Bœotiæ urbs, nō procul ab Helicone monte iuxta Lebadiā, apud quam urbē, Epaminundas Thebanorū dux Lacedæmonios ingēti superans prælio eorū calamitatis, & cladis initium reperit. Ex eo enim tēpore Græciç principatū, ultra recuperare nequiuerunt, quem prius adepti tenebāt. Præsertim posteaq̄ secūdo apud Mantineā congressi rem infeliciter gesserunt. Hæc ex Strabone lib. nono. Lege Iustinū in sexto, & Val. Max. tit. de fortitudine li. tertio. Hāc Lacedæmoniorū cladē, fœdum exitū Solinus nuncupat.

non obscure iampridem Lacedæmoniorū fœdo exitu. Amyclæ[a] silentio suo quondā pessundatæ. Sparta insignis cū Pollucis, & Castoris tēplo. Tum etiam Othryadis[b] illustris uiri titulis. Theramne, unde[c] primū cult' Dianç. [d]Pitane, quam Archesilaus Stoicus inde ortus prudentiç suæ merito in lucem extulit. [e]Antia, & Cardamyle, ubi quondā fuere Thyre, nunc locus dicitur, in quo anno septimodecimo regni Romuli inter Laconas, & Argiuos memorabile fuit bel-

a ℭ Amyclæ silentio suo quondam pessundatę.) Quod Amyclis Italiæ tribuūt alij, Solinus Laconicæ Amyclis uidetur ascribere. Quod ea ratiōe (ut etiam ca. 8. supra retulimus) excusari potest, quoniā Italiæ Amyclæ, ab Amyclis Laconicæ ducunt originē. Nostrorū enim clades, nostras existimare solem'. Potuit q̄q; fieri ut aliorū sit Solinus opinionē secutus. Quid si utriq; urbi is idem casus acciderit aliquando? Præterea Solinus nō explicat, qua Amyclæ silentio perierint cū (inquit) Amyclæ silentio suo quondā pessundatæ. Nisi ex eo uelis de Laconicis Amyclis eū intellexisse, qd' cū de Laconicis locis loq̄ref, idipsū referat. Huc accedit, qd' ca. 8. sup̄ scribit Amyclarū Italiç cultores fuisse a serpētibus q̄ndā fugatos. Leg' p̄terea in uetustissimo Solini codice sic hūc locū. Amyclæ, a q̄bus Amyclæ, silentio suo q̄ndā pessūdatę. Hęc non nisi monendi causa. De hoc silentio lege quæ lib. 10. Aen. recensentur a Seruio, illud Virgilianum exponente. Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis. Ca. 8. supra historiā retulimus hanc eandem. Factum hoc ipsum, tandē in prouerbiū abijt. Amyclæ silentio perierunt. Quod a Lucilio usurpatum refert Seruius. In eos qui silendo, rei suæ dispendiū interdū faciunt. Amyclæ aūt Laconicæ dictæ sunt ab Amycla Lacedæmonis, & Spartę filio. Fuit autē Sparta Eurotæ regis filia, & Lacedæmonis uxor, a quibus & Sparta, & Lacedæmon nomen habent. b ℭ Othryadis titulis.) Quo hæc historia fiat notior ascribam Plutar. uerba ex eo libro, quē Paralelia inscripsit. Argiuis, ac Lacedæmonijs (inquit) de Tyreate agro disceptantibus, Amphyctiones, ut utriq; pugnam cōmitterent, iudicarūt, & uictori ager adiudicaref. Itaq; Lacedæmonij Othryadē, Argiui autem Thersādrū imperatores creant. His deinde pugnantibus, duo ex Argiuis Alcenor, uel ut alijs placet, Agenor, & Cromius superstites uictoriā in urbē renunciant. Per summā postea quietē Othryades, qui superuixerat, semifractis innitēs hastis, ex cæsis scuta corripiens. Trophęum erexit, ex proprio inscribens cruore, Ioui, in cuius potestate sunt Trophęa. Dehinc orta utrinq; discordia, Amphyctiones, cū rei spectatores aduentassent, palmā Lacedæmonijs, adiudicant. Citat Plutar. Chrysermū huius historiæ authorem. Historiā aliquantisper diuersius narrat Hero. lib. primo. Ad id Val. Max. tit. de Fortitudine lib. tertio. Ouidius secūdo Fasto. Si tu signasses olim Thyreatida terrā &c. Lege Lactantium Placidum quarto Thebaid. Statij. Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem. Hanc historiam signat magis, q̄ explicet. Pomp. Mela in secundo. In ijs (inquit) cæsorum est Laconū trophęa. c ℭ Vnde primū cultus Dianæ.) Marcus Cicero tertio de natura Deorū, scribit tres fuisse Dianas. Dubiū quęnā earū primū Theramnis culta fuerit. Cū hæc scriberē, nō succurrebat scriptor alter, qui traderet e Theramnis fuisse primū Dianæ cultū. Sūt qui scribant (ut Stephanus refert) Theramnas, & Spartā, eandē urbē esse. Fuisse autem Dianam apud Spartā cultā, notius est, q̄ ut hoc loco exponi debeat. Constat morē fuisse Dianæ humano sanguine sacrificari solitum. Id crudele sacrificij genus cū Romanis displicuisset, ad Laconas est Diana translata, ubi sacrificij cōsuetudo adolescentulorū uerberibus seruabatur. Hi autem adolescentes βωμονίκαι dicebantur, qd' aris superpositi contendebāt, qui plura possent uerbera sustinere. Ex ijs castigandus locus Placidi Grāmatici. 8. Theb. Statij super illud. Taygetę, & pugnæ, laudataq; prælia matri. Quo loco passim legitur suo Minicæ, cū legendū sit βωμονίκαι, nō suo Minicę. Quāuis Diana multis locis coleref, apud Persas tamē mira obseruatione coli consueuit, cui a Barbaris sunt instituta misteria, quæ quod a Persis fierent, Persica dicebanf. Author. Diod. Siculus lib. sexto. d ℭ Pitane quā Archesilaus Stoicus.) Duas huius nominis urbes Geographi referunt. Hanc ipsam scilicet, & alteram Aeolidis regiōis. Hūc Archelaū ex Pitane Aeolidis

esse asserunt. Nō ex Pitane, quæ in hac Græciæ parte sita est. Rursus Archidaum fuisse Academicum, non Stoicum dicunt, authores sunt, Apollodorus in tertio Chronicorum. M. Cicero in Academicis Quæstiōibus. Pom. Mela, Stra. li. 13. Lactan. c. 4. li. tertij. Mirantur igitur unde Solinus in hac historia tā aperte, tamq; turpiter cōniueat. Quid si hic, de quo Solinus scribit (fuerunt enim Archesilai quatuor) alter sit ab illo, de quo alij? Astipulatur huic, qđ Academicus ille Pitaneus a Marco Cicerone, Mela Pomp. Lactan. nō Archesilaus, sed Archesilas nomiaē. Archesilai philosophi dictum in diuitem quendā nimis delicatū, refert ex Plutar. A. Gel. ca. 6. tertij Noctium Atticarū. Nihil interest (inquit) quibus mēbris Cinędi sitis posterioribus, an prioribus. Obijt autem, ut Hermippus ait, cum merū immodice hausisset, ac p̄ id offendisset, septuagesimo & quinto ætatis suę anno. Floruit autem maxime circa centesimā & uigesimam Olympiadem. e ¶ Antia.) Legendum uidetur ex Stephano Antane, uel ut Carax nomiat, Anthene, aut hoc loco Solinus, Antiam pro Anthea posuit. Hermo. idipsū annotat quarto Plynij. BEllum inter Laconas, & Argiuos apud Thyre parum ante ex Plutar. retulimus. Est autem Thyre (ut Stephanus annotauit) pluralis numeri, neutro genere per Synęresim θυρέα καὶ θύρη. Refert Eusebius lib. tempoꝝ circa annū octauū regni Romuli, Lacedęmones contra Messenios uicennale bellū habuisse, sed de hoc apud eundē mentio nulla.

a lum. Nam Taygeta mōs, & flumē Eurotas [a] notiora sunt, quā ut stylo egeant. Inachus [b] Achaiæ amnis Argolicum secat tractum, quem rex Inachus a se nominauit, qui exordiū Argiuę nobili-
b tati primus dedit. Epidauro [c] decus est Aesculapij sacellum, cui incubātes ægritudinū remedia capessunt de monitis somnioꝝ. Pallanteū [d] Arcadiæ oppidum, quod Palatio nostro per Euan-
c drum Arcada appellationē dederit, sat est admonere. In qua montes [e] Cyllene, & Lycæus, Mænalus etiam dijs [f] alumnis inclaruerunt. Inter q̊s nec Erymāthus in obscuro est. Flumen Eryman-
d thus Erymantho monte demissus est. Et Ladon ille, Herculis pugnæ hic plane claræ sunt. Varro

a ¶ Eurotas.) Eurotas uetus Lacedæmonū rex, cū per regionē stagnarent aquæ, eas tactis fossis, deduxit in mare. Hinc Eurotas fluuius originē sumpsit, & nomen. Hic fluuius (ut Callimachus author est) ex Menalio monte fontē agit. Alphęo confunditur, rursusq; discedit. Ripæ eius Tauro monte obumbrantur. In flumine Oloꝝ copiam esse scribunt, qđ Iuppiter in Cygni forma cum Læda cōcubuit. Statius quarto Thebaidos.

Taygetiq; Phalanx, & oloriferi Eurotæ.

Sic enim legendū, nō Oliuiferi. Ob id Papinius Sylua secunda primi. Amyclæos olores dixit. b ¶ Inachus.) Est enim hic fluuius in Græcia maximus, cui? Io filia a Ioue compressa in uaccā mutata fingitur. Fabulā refert Ouidius primo Meta. Inachus unus abest. c ¶ Epidauri decus est Aesculapij sacellū.) Epidaurus (ut lib. 8. refert Strabo) antea Epitaurus uocabatur. Fuit enim hæc insignis ciuitas præsertim Aesculapij claritate, nobilitata. Quē uaria morboꝝ genera curasse somniantibus similes opinati sunt homines. Erat uero templū ægrotantium, multitudine usquequaq; refertū. Pendentibusq; tabellis, in quibus sanati langores erant inscripti, quēadmodū in Coa fiebat insula, pariter & Trica &c. Mos enim fuit ueteribus, ut ægroti in Aesculapij templo residerent, quoad sanitatem recuperarent. Meminit Aristophanes in Pluto, & Plaut⁹ in Curculiōe.

Migrare certumst iamnunc e fano foras,
Quando Aesculapij ita sentio sententiam
Vt qui me nihil faciat, nec saluom uelit &c.

d ¶ Pallanteum.) De hoc supra ca. 2. habitum est. De ijs rursus locis lege Ply. ca. 6. quarti. Strabonē lib. 8. Plura Papinius. 4. Thebai. Tu quoq; Parrhasias &c. Homerus. 2. Iliados. Itē cæteri. e ¶ Cyllene.) Nomē habet (ut Stephan⁹ ait) a Cyllene Naide Nympha. In hoc monte Maia Mercuriū peperit. Virgilius octauo Aeneidos.

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllenę gelido conceptum in uertice fudit.

Vnde & ipse Mercurius Cyllenius dictus est. Serui⁹. 4. Aeneid. uult dictum Cylleniū ab auia. DE Lycęo monte nō indigna relatu refert Cœlius ca. 3. noni Antiquarum lectionū. f ¶ Dijs alumnis.) Intelligit Mercuriū, Pana, siue Inuū, uel ἐπιάλτην, siue Faunum, aut fatuū, aut fatuellū. Sunt enim hæc omnia Panos nominat inquit. 6. Aenei. Seruius Honoratus super illud. Pometios, castrumq; Inui. In Lycęo etiā Iuppiter Lycęus summa ueneratione colebaē.

g ¶ Herculis pugnę hic clarescunt.) Qui gesta Herculis conscripserūt, enumerant inter eius certamina Erimanthęum aprum, auesq; Stymphalides, lege Diod. Siculū lib. quinto. Vnde a Papinio quarto

perhibet fontem [a] in Arcadia esse, cuius interi- a
mat haustus. In hac terrarũ parte de auibus hoc
solum non indignum relatu cõperimus, qđ cũ
aliĳs locis merula fulua sit, circa [b] Cyllenem cãdi-
dissima est. Nec lapidem spreuerimus, quẽ Ar- b
cadia mittit. Asbesto [c] nomẽ est, ferri colore. Hic
accensus semel extingui non potest. In Megaren
sium sinũ Isthmos exit [d] ludis quinquennalibus,
& delubro Neptuni inclytus. Quos ludos ea ꝓ- c
pter institutos ferunt, ꝙ finibus quinq; Pelopõ-
nesi ora abluuntur. A septẽtrione, Ionio, ab oc-
cidente Siculo, a brumali occidẽte, Aegęo, a sol-
stitiali oriente Myrtoo, a Meridie Cretico. Hoc

Thebaid. dictum est, cũ de Arcadiæ locis scriberet. Herculeo uulgatos robore montes/ Monstriferumq; Erymãthon, & Aerisonũ Stymphalon. In cuius loci expositione Placidus Grãmaticus. Virtute (inquit) Herculis cognitos Erymanthon, & Stymphalon, in altero aues, quæ Stymphalides appellantur/occidit. Erymanthon quidã uolũt (inquit) locũ esse, qui iuxta Parthenios agros est, ubi Hercules de Aprq, & de auibus triumphauit &c. Inter Virgiliana opuscula enumeraẽ & illud, cui titulus Monosticha de Erumnis Herculis. Idipsum & inter Ausonĳ poetæ scripta etiã reperiẽ, sub hoc titulo. Ausonĳ de duodecim laboribus Herculis. Dubiũ ergo Virgilio, an Ausonio uersus illos ascribi oporteat. In eorũ uersiculo septimo legiẽ interdũ Argeis, aliqñ Augei, sed legendũ est, uel Augeis, uel Augeę. Historiã abunde explicat Diod. Siculus lib. 5. in septimo labore Herculis, & Seruius 8. Aeneid. super illud. Lernęus turba capitũ. Vnde de re immensi laboris prouerbio dici solitum. Augei stabuli labor. Meminit Lucian⁹ in Pseudomante. a ℭ Fontẽ in Arcadia esse.) Sumpsit hæc Solinus ex tertio Naturaliũ. Q. Annei Senecæ. Lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 2. tricesimi primi. Multa Vitruuius ca. 3. octaui Architecturę. Aristoteles in lib. de Admirandis in natura ca. 116. hũc, uel similẽ fontẽ in Thracia esse dicit. Apud Cyclopes Thraciæ (inquit) fons quidã esse traditur, cuius aqua primo quidẽ aspectu perlucida est. Nec secus cuiq; uidetur inspicienti. At ubi ex ea aliquid imbiberit animal, ferunt eam statim infici, perturbariq; etiam præter omniũ opinionẽ, hæc ibi. In quo uidetur legendũ nõ Cycropes, sed Cycones uerius. Causa huius effectus potest assignari ex ĳs, quæ ca. xi. ex Senecę sententia dicta sunt. b ℭ Circa Cyllenen candidissima est.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 30. decimi C. Plynĳ. Ascribam uerba Aristotelis ex nono de Animaliũ natura. Merularũ (inquit) duo sunt genera, alterũ nigrũ, & uulgare, alterum candidũ, magnitudine quidẽ compari, & uoce simili, sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec usq; alibi nascens &c. Rhennius. Hic merulas perhibent albas mirabile dictu. Quid Albertus de hac rescribat, alibi retulimus improbando. c ℭ Asbesto nomẽ est.) In cõmentariolo Dionysĳ de situ orbis, hunc locũ abunde a nobis expositum inuenies. In eo quoq; & authores citauimus, & loca Rhennĳ in ueram redegimus lectionẽ. Nomen uero lapidis ab effectu sumptũ, quod Græcis ἄσβεστος inextinguibilis dicit. Est & linum huius naturæ, quod nec igne quidẽ absumi potest. Meminit eius Plynius c. 1. deciminoni Naturalis historiæ. d ℭ Ludis quinquennalibus.) Strabo lib. 8. A Cenchreis (inquit) Schœn⁹ est, ad quẽ ipsius traiectus locus angustissimus est. Subinde ager Corinthius. Hunc angustissimũ locum, Græci ἰσθμόν uocant, idest inter duo maria angustam terram. In ĳs angustĳs, ut Ply. ca. 5. quarti. Strabo li. 8. Pausa. in Corinthiacis, itẽ cæteri tradunt, Neptuni templũ fuit, quẽ a loco ἰσθμιον uocabãt. Et ludos, quos quinto quoq; anno in eius honorẽ decertabãt, ἴσθμια. Et quoniã dũ ĳ ludi celebrabanẽ ob ingentem hominũ conuentũ, uarĳs incolę morbis infestabantur, factum est, ut ἰσθμιάζειν, insalubriter uiuere significetur. Suidas in Collectaneis author est. ἴσθμια hæc a Theseo instituta in eius uita Plutarch⁹, & Pausanias in Corinthiacis/referunt. Id autem fecisse Theseum aiunt, Herculis imitatione, qđ sicut ille Ioui Olympia, ita ipse Isthmia Neptuno instituerit. Sunt qui in Scyronis honorẽ Isthmia instituta dicant a Theseo, ut se a Scyronis cęde, quem peremerat/expiaret. Alĳ hanc Isthmiorũ institutionẽ ad Scynin potius referendam putent. Eodẽ loco & in Melicertę memoriã, noctu quoq; certamen celebrari institutũ est, quod in eum Melicerta puer fuerit a Delphine deuectus, cuius fuisse in Isthmo arã, Pausanias author est. In his præterea locis fuisse Teneati Apollinis templum Strabo refert, quod & Pausanias sentire uidetur. Gnidios (inquit) Isthmũ intercidere aggressos, Apollinis oraculum deterruit. Vsq; eo rebus diuinit⁹ constitutis manum inĳcere nõ licet. In huius Apollinis oraculi uolentes incidim⁹ mentionem, quo Statĳ locum, a multis animaduersum, a nullo tamen hactenus restitutum castigaremus. Is enim in Sylua tertia q̃rti Syluarum. De Domitiani uia sic inquit.

His paruus

a ſpectaculū per [a] Cypſelum tyrannum intermiſſum Corinthij Olympiade quadrageſimanona ſolēnitati priſtinæ reddiderunt. Cæterum [b] Peloponneſon a Pelope regnatā [c] nomen indicio
b eſt. Ea ut Platani foliū receſsibus, & pminētijs figurata, diuortiū facit iter Ioniū, & Aegęū mare, qtuor nō ampli⁹ milib⁹ diſpeſcēs utrūq; littus excurſu tenui, quē Iſthmō dicūt, ob anguſtias. [d] Hic
c Hellas īcipit, quā pprie uerā uolūt eſse Gręciā, q̄ nūc Attica. Atte prius dicta, Ibi Athenę, cui [e] urbi

His paruus niſi deuiæ uetaſsent, Inous freta miſcuiſset Iſthmos. Locum ambiguū efficiuerbum deuię. Domitius ſyllaba licet repugnante, legendū cenſet Lechię. Hermolaus Cenchreæ. Aldus Manutius ex quadā Luciani hiſtoria, dū melius inueniatur, reponit, res nouę. Ego autem ex unius tm̄ literæ immutatione, legendū cenſeo pro Deuię, Deliæ. i. Delij ſacerdotes, hoc eſt, Phœbades, a quibus oraculū redditum, ne in Iſthmū fodiendū uſq; eo rebus diuinitus conſtitutis, manū inijcerent. Quod ſicui uerbū Deliæ, nō arrideat, is hunc in modū carmē legat. His paruus niſi Deli⁹ uetaſset. Cœlius Rhodiginus ueterem lectionē defendit ca. 52. undecimi Antiq. lectio. Quo etiā loco elegantis Adagij, Iſthmū fodis, rationē refert. a ℭ Per Cypſelum tyrannū.) Cypſeli tyranni inter alios Euſebius meminit ca. 14. quinti præparatiōis. Hiſtoriam multis uerbis Herodotus refert in Terſichore. Hic in Corinthio ſeptē tantum Olympiadibus tyrannidē exercuit. b ℭ Cęterū Peloponneſon.) De Pelopōneſo hęc, & plura Plynius ca. 4. quarti naturalis hiſtoriæ. Pelopōneſus (inquit) Apie ante appellata, & Pelaſgia peninſula haud ulli terræ nobilitate poſtferenda, inter duo maria Aegeū, & Ioniū Platani folio ſimilis propter anguloſos inceſsus. Circuitu quingentorū ſexagintatriū miliū paſsuū colligit, authore Iſidoro. Si milia tradit Euſebius Temporibus. Habet autē (ut ca. 16. tertij Ptolemæus ait) a ſeptētrione Corinthiacum ſinum, Iſthmū. Deinde Creticū pelagus. Ab occaſu, atq; meridie Adriaticū pelagus. Ab ortu ſolis Creticū mare. Si picturis ueteris, ui de tab. decimā Europæ apud eundē. Eſse eā Platani folio ſimilem, ſecundo libro etiam ſcribit Strabo, Siciliā triangulo, Hiſpaniā corio, Peloponneſum Platani folio aſſimilandas tradens. c ℭ Nomen inditio eſt.) Pelops, ut lib. 5. Diod. ait, ſumpta uxore Hippodamia Oenomai regis filia, Piſæ regnū tenuit. Qui rebus, ac prudentia inſignis cū plurimos in Pelopōneſum accolas deduxiſset, eam patriā Peloponneſum ab ſe denominauit. Quaſi Pelopis inſulā dixeris. νῆσος enim Græcis inſula dicitur. Anaxagoras (ut libro ſecundo refert Laertius) dicebat ſolem candēs ferrū eſse penitus ignitum, & Pelopōneſo maiorem. Eam hac tēpeſtate Moreā nominant, totā fere Chriſtianorū incuria, in Turcharū poteſtatē redactam. d ℭ Hinc Hellas.) Ab Iſthmi anguſtijs Hellas incipit, a noſtris Gręcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte uocata. Dicta autē Hellas ab Helle rege, In ea genitus rex nomine Græcus, a quo Græcia. Helladis populos Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos, author Ply. cap. 7. lib. quarti. Idem Homerus in Catalogo, Hellada ſpecioſis fœminis eſse dicit. Refert Strado lib. 8. quorundā fuiſse opinionē Phthiam eandem, quā Helladem, ſiue Græciā, & Achaiam eſse. De Helle rege cap. 13. Solinus meminit. e ℭ Athenæ.) Athenarum urbē fuiſse uetuſtiſsimā ex eo maxime cōſtat, qđ a Cecrope primo Athenarū rege uſq; ad primā Olympiadem reges decem & ſeptē numerant. Eos autē annis ferme quadringentis octuaginta regnaſse compertū eſt. Scribit Pauſanias in Attica Athenienſes, & Argiuos de uetuſtate inter Gręcos contendere, ſicut Phryges, & Aegyptios, inter barbaros. Tradit Iuſtinus nō aduenas, neq; paſsim collectam populi colluuiē, originē ei urbi dediſse, ſed in eodē natos ſolo, quod incolunt, & quæ illis ſedes, eadē (inquit) origo eſt. Qui fabulas conſectant, tradunt Athenas ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. i. a Minerua dictas eſse. Trogus Pomp. ſcribit ab Atthide Cranai regis filia nomen datū. Quantū poſteritas tota huic urbi debeat, ſciunt omnes, qui non ſunt omnino literarū expertes. Athenienſes em̄ primi lanificij, & olei & uini uſum docuerunt. Arare quoq;, & ſerere frumenta glande ueſcentibus monſtrauerunt. Literæ certe, ac facundia, & ciuilis ipſe ordo diſciplinæ ueluti templū, Athenas habent. Caius Plynius ca. 7. li. quarti, quom de Athenis loqret, paucis eius uerbis gloriā cōplexus eſt. Libera eſt (inquit) hæc ciuitas, nec indigua ullius præconij. Amplius claritas ſuperfluit. M. Cicero, pro Lucio Flacco. Adſunt (inquit) Athenienſes, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras diſtributæ eſse putant. Athenarum laudes ſic ſexto de rerum natura libro Lucretius eleganter cecinit,

Primæ frugiferos fœtus mortalibus ægris Et recreauerunt uitam, legesq; rogarunt
Dididerūt quondam pclaro nomine Athenę, Et primæ dederunt ſolatia dulcia uitæ.

Sūt authores ex Græcis, q Athenas ἑλλάδος μουσεῖον. Gręcię Muſeū appellarit. Pindar⁹ ἔρισμα, hoc eſt ſūmitatē q̄ndā, & firmamentū. Thucydides Athenas nūcupat ἑλλάδος ἑλλάδα. i. Gręcię Gręciā. Pythius

ſaxa [a] Scyronia propinqua ſunt porrecta ſex millibus paſsuū ob honorem ultoris Theſei, & memoriam nobilis pœnæ ſic nominata. Ex his rupibus Ino [b] ſe cū Palæmone filio in profunda pręcipitem iaculata auxit [c] maris numina. Nec Atticos [d] montes in partem tacebimus. Eſt Icarius, eſt Brileſsus, eſt Lycabettus, & Aegial⁹. Sed Hymeto meritiſsime tribuitur principatus, qđ apprime florulentus eximio mellis [e] ſapore, & externos omēs, & ſuos uincit. Callirhoen [f] ſtupēt fontē, nec ideo Cruneſon fontē alterū nulli rei nūce

πευτάνεον, quaſi gubernaculū dixeris. a ℂ Saxa Scyronia.) Scyron Theſei conſobrinus, Canethi, & Enioches filius in agro Megarenſiū quę Scyronidas petras uocant/ habitaſse dicitur. Quo in loco illac iter agentes, ſpoliabat, eosq; ex his petris in mare pręcipitabat. Solitusq; per cōtumeliā, hoſpitib⁹, quos diu ieiunare coegiſset, panē pedibus porrigere, quos tandem apprehenſos, præcipites in æquor calcibus protrudebat, hunc quom Athenas proficiſceretur Perſius interemit, quo perempto/

Tutus ad Alcathoen, Lelegeia moenia limes
Cōpoſito Scyrone patet, ſparſisq; latronis
Terra negat ſedem, ſedem negat oſsibus unda,
Quæ iactata diu fertur duraſſe uetuſtas
In ſcopulos, ſcopulis nomē Scyronis inhæret.

Saxa hęc, ob id Scyrōis factū, infames petras ſcriptores uocitant. Hæc ex Plynio, Strabone, Pauſania, Plutar. Oui. Statio, Diodoro, Lactātio, cæteris. b ℂ Ino ſe cū Palęmone.) Leucothoe, quæ & Ino dicta eſt, Cadmi, & Hermiones filia, Athamantis uxor, & Liberi patris nutrix fuit. Hui⁹ marito Athamanti talē Iuno furorē immiſit, ut filios ſuos uellet occidere. Sic enim ſperabat Iuno & Bacchum ipſum periturū fore. Athamas igitur furens Learcum filiū ſagittis extinxit. Cum autem Melicertam alterū filiū ſuū, cū Ino uxore ſua perſequeretur, & ſeſe illi in Ioniū mare de Scyronibus petris præcipitaſsent, numinū miſeratione, in maris Deos conuerſi narrant. Melicerta in Portūnū, qui Gręce Palęmon dicitur. Ino autē Matuta, quę Græce Leucothea nuncupat. Lactan. ca. 21. primi, ſcribit conſueuiſse ueteres gentiles mortuis conſecratis nomina immutare. Credo (inquit) ne quis putet eos homines fuiſse. Nā & Romul⁹ poſt mortē Quirinus dict⁹ eſt, & Lęda Nemeſis, & Circe Marica, & Ino poſtq̄ ſe pręcipitauit Leucothea, materq; Matuta, & Melicerta filius eius Palęmon, atq; Portunus. Cętera ex Placido primo, quarto, & ſeptimo Theba. Et Seruio quinti Aeneidos ſuper illud. Et pater ipſe manu magna Portunus euntem. Gręci enim λιμὴν portū dicunt. Fabulā refert Naſo 4. Meta. uerbis pluribus, quo loco ſcopulū eum, ex quo ſe Ino cū Palæmone deiecit in mare, eleganter deſcribit. Imminet æquoribus ſcopulus &c. c ℂ Auxit maris numina.) Quoniā, ut iamiā dictum eſt, Ino, & Palęmon in maris deos uerſi ſunt. Sunt autē maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopęa, Protheus, Thetis, Triton, & ij, de quibus hic Palęmon, Inoq;, Nereides, quarū nomina referunt Home. 18. Iliados, & Heſiodus in Theogonia. d ℂ Atticos montes.) In Attica (inquit c. 7. quarti Caius Ply.) montes ſunt Brileſsus, Aegial⁹, Icarius, Hymetus, Lycabettus. e ℂ Mellis ſapore.) Quibus locis mel optimū proueniat, docet Plyn. ca. 13. undecimi nat. hiſtoriæ. Tria ſunt loca, in quibus mel optimū prouenit. Attica, Sicilia, Calimne inſula. In Attica pręcipue Hymeto monte. In Sicilia apud Hyblā. Dubitat Ply. quid ſit liquor ille, unde apes mel colligant. Siue ille (inquit) eſt cœli ſudor, ſiue quędā ſyderum ſaliua, ſiue purgātis ſe aeris ſuccus, ſiue aquæ eſt, & purus, ac liquidus, & ſuæ naturę qualis defluit primo, ca. 12. libri eius. Qui naturam mellis perſecuti ſunt, tradunt idipſum plurimū uitæ hominū accommodatū. Eosq; Macrobios effici, qui mellis cibo ueſcantur aſsidue. Democritus interrogatus, quanā ratione quis a morbis liber fieret. Si melle (inquit) interna, extima uero oleo, irrigaueris. Is idem Democrit⁹ aſsidue melle uſus, in annum ſupra centeſimū uitam protulit, Pythagoræ præterea ſectatoribus, panis, & mel plerumq; cibus erat. f ℂ Callirhoen.) In Attica regione hos enumerat fontes Plynius. Cephiſiā, Larinen, Callirhoen, Enneacrunon. Callirhoe fons nouem fuit capitibus, ex quo Zetus, & Calais oriunt, ab quorum numero ἐννεακρουνὸς dictus eſt. i. cuius ſint aquęductus, uel ſcaturigines nouē. Statius. 12. Thebad eleganter exprimens cecinit. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis Implicat. Thucidides ſecundo hiſtoriarū libro, eundē fontem eſse dicit Callirhoen, & Enneacrunon. Ex his Hermolaus Plynij locū ca. 7. quarti primus reſtituit. Exiſtimat inſuper Solinum in hoc loco corrupte legi Cruneſon, pro Enneacrunon, eumq; fontem aliū a Callirhoen contra aliorū ſententiam poſuiſse. Sed quom Pauſania authore, tota Athenarum urbe, putei ſcaturiant, fieri poteſt (quod & uetuſta Plynij uerba de Callirhoe, & Enneacruno pſeferre uidentur) ut alter ab Enneacruno, uel Callirhoe fons Cruneſus fuerit. Callirhoen pulchre fluentē interp̄tant. κάλλος enī Gręce, pulchritudo latine, ῥέω μαι fluo.

a ℭ Ariopagus.)Ariopagus(ut Pausanias in Attica refert)inde nomen accepit, qđ ἄρης.i.Mars primua causam cędis dixerit. b ℭ Marathon.)De Marathonio campo,& inter Græcos,& Persas prælio cruentissimo in eo cōmisso,præter ea quæ scribunt Herodo.in Erato.& ex Trogo.Iustinus lib.secūdo.Lege quæ scribit Plutar.ca.1.Paralleliorū.Id aūt accidisse ducentesimo sexagesimo anno post Romam conditam,aut non longe amplius,author est Gellius cap.ultimo.decimiseptimi Noc.Atti. c

a rant.Atheniēsibus iudicij locus ēst [a] Ariopagus,
Marathon [b] campus factus memorabilis opini-
one prælij cruentissimi.Multæ [c] quidē insulę ob-
iacent Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme
b sunt.Salamis,Suniū,Cωσ [d] Céωσ,quę,ut Varro te-
stis est,subtilioris uestis amicula, [e] arte lanificæ
scientię prima in ornatū fęminarū dedit. Bœotia
Thebis enitet. [f] Thebas cōdidit Amphiō,nō [g] qđ
c lyra saxa duxerit(necq.n.par est id ita gestū uide-
ri)sed qđ affat⁹ suauitate hoīes rupiū incolas, &
īcultis morib⁹ rudes ad obsequij ciuilis pellexerit

ℭ Multæ insulæ.) De his insulis Ply.ca.12.quarti. Mela lib.2. Ptole.ca.15.& 16.lib.tertij.Si picturis delectaris uide eius decimam Europæ tabulam. d ℭ Ceωσ,quę,ut Varro testis ē.) Hanc insulam Iauni Ceam nominant.Ex ea,ut li.4. refert Ply. profectam delectandi uestem, author est Varro.Idē Ply.ca.22. undecimi naturalis historiæ libro.Bombices(inqt) telas araneoꝝ modo texunt ad uestes, luxusq; fœminarū,quæ Bombicina appellat.Prima eas retorqueri,rursusq; texere inuenit in Ceo mulier Pāphyle Platis filia,nō fraudāda gloria excogitatæ rationis, ut denudet fœminā uestis Bombicina.Ante Varronē, Plyniū, & Solinū, scripsit hæc Aristoteles ca.19. quinti de Natura animaliū libri, de Bombicibus loquens.Ex hoc animalis genere(inquit)Bombicina illa mulieres nōnullæ retorquendo (utor enim interpretis Theodori uerbis) in filū reducunt, deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia dicit̃.In nomine patris Pamphylæ Plynius, & Aristo. non conueniunt,monens suā Cynthiā Propertius ne nimis delicato cultu sese excolat, inquit,

Quid iuuat ornato procedere uita capillo?
Et tenuas Coa ueste mouere sinus?

Et Ouid.secundo de arte Amandi libro.

Siue erit in Tyrijs,Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois,Coa decere puta.

Coam uestem pro preciosa ueteres acceperunt. Raphael Volaterranus libro Vrbanoꝝ Cōmentarioꝝ nono,apud Propertiū nō Coa,sed Cea legendū cēset. Quo loco de huius insulæ nominibus,& qui ex ea insignes uiri originē duxerint,nō pauca refert. Sunt Solini quędam exēplaria,in quibus Ceωσ ponitur ante Cωσ.Huius icirco meminimus, ut intelligatur ad quā istarum Varronis uerba referenda sint. e ℭ Amicula.)Amictus, ornatusq. f ℭ Bœotia Thebis eminet.)Ply.cap.7.quarti.Nec cedentes(inquit)Athenis claritate, quæ cognominant̃ Bœotiæ Thebæ,duoꝝ numinū Liberi,atq; Herculis(ut uolūt)patria.Et Musis natale in nemore Helicone assignant.Datur & his Thebis saltus Citheron, amnis Ismenus. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psammate,Dirce, Epigranea,Arethusa,Hippocrene,Aganippe,Gargaphie.Scribit Pausanias in Corinthiacis,urbem hanc,nomē habuisse a Thebe puella Asopi fluminis filia. Sæpe apud Papiniū hæc urbs singulariter declinatur,ut illud quinti Thebaidos.

Ille refert.Equidem non uos ad mœnia Thebes.

Est autē hęc urbs uetustissia,& ante κατακλυσμόν .i.diluuiū,condita,quod Varro tertio de Agricultura lib.etiā annotauit. Condita autē fuit a Cadmo Antenoris filio, qui a patre pulsus,peracto exilio,Thebas condidit.Eas diu post Amphion muris cinxit.Thebanis ob crassum aerē,rude a scriptoribus tribuit̃ ingeniū.Lege Cice.libello suo de Fato.Hinc prouerbiū ortū habuit.Bęotū in aere natus,epistola prima secūdi Horatij, & apud Tarrēā βοιώτιος νοῦς,Bęoticus animus,in hominē stolidū,& cui nihil hominis p̄ter figurā,insit. g ℭ Nō qđ lyra saxa.)Scribit Lactantius ca.xi.& 19.primi Diui.institu.Poetarū mendaciū,nō in facto esse, sed nomine tm̄. Poetæ enim rebus gestis quendā colorē(inquit)addiderūt.Ad huius Solini loci expositionē,ascripsi ex Arte poetica Flacci Horatij uersus.

Syluestres homines,sacer, interpresq; Deoꝝ
Cædibus,& uictu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire Tigres,rapidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebanę conditor urbis
Saxa mouere sono testudinis,& prece blanda
Ducere quo uellet.

Scribit Africanus(ut.10.p̄para.refert Euseb.)icirco fictum esse Prometheū finxisse homines, atq; formasse,quoniā sapientia,eloquentiaq; sua,a bestiarū uita, in ciuilē trāsformauerit.Quāta sit Musicę,& cātus uis,alibi abunde demonstrauimus. Plura cōgessit Cęlius li.5.Ant.lec.

disciplinam. Vrbs ista numinibus [a] apud se ortis a
gloriatur, ut perhibẽt, qui sacris carminibus Her
culem, & Liberũ celebrant. Apud Thebas Heli-
con [b] lucus est, Citheron saltus, amnis Ismenius,
fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce. b
Sed ante alios Aganippe, & Hippocrene. Quos
Cadmus [c] literarũ repertor primus, quoniam e-
questri exploratione primus deprænhendisset,
dum rimatur, quænam adisset loca, incensa est li c
centia poetarum, ut pariter utrunq; uulgarent,
scilicet qđ eorũ alter alitis equi [d] ungula solicita-
tus foret, alter potus facundia animas irrigaret.
Et quod aperta foret alitis equi ungula, & quod d
poti inspirationem facerent literariam. [e] Eubœa
insula laterum obiectu efficit Aulidis portum, sę
culis traditũ Gręcę [f] cõiurationis memoria. Bœo-
tij [g] idẽ sunt, q Leleges fuerũt, p q̃s defluẽs Cephi e
sus amnis se ĩ maria cõdit. In hac cõtinẽtia Opun
tius sinꝰ, Larissa oppidũ, [h] Delphi, [i] Rhamnus q̃q;

a ℭ Numinibus apud se ortis gloriatur.) Intelligit (ut parũ ante ex Plynio retulimus) Liberũ patrẽ, & Herculẽ. Seneca Tragœdus in Hercule furẽte. Feracẽ deorũ terram, Thebas uocat. Iustinus lib. 6. scribit Thebanos neq; ante Epaminundã ducem, ullũ memorabile bellum gessisse, nec postea uirtutibus, sed cladibus insignes fuisse, ut manifestũ sit (inquit) patriæ gloriam enatam, & extinctam cũ eo fuisse. Quæ mala ea urbs fuerit ab initio passa, eleganter canit Statius tertio Thebaidos inquiens. Sæpe qdẽ infelix uarioq; exercita ludo Fatorũ gens nostra ruit &c. b ℭ Helicon &c.) Hæc parũ ante ex Plynio relata sunt oĩa. c ℭ Cadmus primus repertor.) De prima literarũ inuentione, scripsi in Cõmentariolo Dionysij de situ orbis, siue is a Prisciano, siue a Rhennio fuerit in latinũ conuersus, super illud. Et primi stellis numerus &c. d ℭ Alitis equi ungula.) Pegasus equus alatꝰ Neptuni, & Medusæ Gorgonis filiꝰ, cũ in montẽ Heliconẽ deuolasset, terrã ungula, ex more percussit. Ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dictꝰ est. Apollini, & Musis tandẽ sacer. Ex eo fonte (ut poetę fabulanẽ) si quis bibisset, optimus poeta efficiebatur. Fabulam recenset Oui. 5. Met. libro. Quo loco de Aganippe fonte etiamnũ scriptũ reperies e ℭ Eubœa insula.) Hæc omnia ex cap. 7. q̃rti Plynij. De Eubœa insula ca. 19. infra. f ℭ Græcæ cõiurationis memoria.) Aulis ut (4. Aen. scribit Seruius) insula est, uel portus, in q̃ cõiurauerũt Græci se nõ ante reuersuros, quã Troia caperetur. Aulis, ut septimo Theb. scribit Placidus super illud. Aulida qui Græamq; serunt, Abalis dicta est, eo q omnes illic Gręcię reges in excidiũ Troię cõiuraturi cõuenerant. Hinc Virg. 4. Aene.

Non ego cum Danais Troianã excindere gentem Iuraui.

Lege eundẽ Seruiũ. 2. Aene. super illud. Sanguine placastis uentos &c. Ouidiũ. 12. & 13. Meta. Statius primo Achilleidos sic canit.

Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Euboicum scandens Aulis mare littora multũ
Rupibus expositis, longiq; crepidine dorsi
Montiuagæ dilecta deæ, iuxtaq; Caphareus
Latratum pelago tollens caput.

Ab Homero secũdo Iliad. libro. ἑκατηβόλος nuncupatur, quasi longe extenta. Eadẽ ratione Hecateia a Papinio dicta est. Hanc Græcorũ in Troianos coniurationem in Aulide multis carminibus describt Home. 2. Iliad. Et Stra. li. 9. Sũt qui nõ sęculis, sed Siculis nullo sensu legant. g ℭ Bœotij ijdem qui Leleges.) Hęc omnia ex cap. 7. quarti Plynij sumpta sunt. Megarẽses asserunt duodecim post Cara Phoronei filiũ, sæculis, Lelega ex Aegypto profectum regnũ obtinuisse, eoq; regnante Lelegas uocitatos fuisse. Hæc, & plura lege apud Pausaniam in Attica. h ℭ Delphi.) Scribit Lycophronis interpres, Neptunũ in Delphina conuersum, Melantho Deucalionis filiã cõpressisse, ex eaq; natum filiũ, ob hoc Delphum nũcupasse. Ab eo & Delphis nomen fuisse impositum. Hanc Neptuni in Delphina conuersionẽ tetigit Ouid. Transformationũ libro sexto.

Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum, te sensit equum crin ta colubris
Mater equi uolucris, sensit Delphina Melantho.

Strabo li. 9. aliter. Deinde (inquit) Deliũ Apollinis templũ, quod a Delo profecti cõdiderũt. De Delphis urbe passim omnes, sed de eius tẽplo, ac insigni oraculo, plura Iustinus libro uicesimoquarto. Strabo libro nono. Lucanus lib. quinto. Huius oraculi, & si fuerit initium contemnendũ, processu tamen temporis ad tantam famã euectum est, ut illuc ex orbe toto accessus fieret. Eam ipsam originẽ ex Diodo. Siculo lib. 16. & Plutar. ex eo libro, quem de Oraculorũ defectu conscripsit, explicat Rhodiginus cap. 16. quinti Antiq. lec. libri. i ℭ Rhamnꝰ q̃q; in q̃ Amp.) Põponij Melæ lib. 2. uerba sunt. Rhãnus (inquit) parua, illustris tamen, qđ in ea fanum esse

Amphiarai, & Phidiaca Nemesis. Strabo lib. 9. Rhamnus(inquit) Nemeseos statuā, quod Diod. opus pleriq; dicunt. Aliqui uero Agoracriti, Parij, quæ magnitudine, & pulchritudine pfecta magis ac magis, & cū Phidiæ operibus æmulatione contendit. Tradit Ply. ca. 5. tricesimisexti Alcamenē Atheniensem, & Agoracritū Parium, Phidię fuisse discipulos, eosq; inter se certasse in Venere facienda. Vicisse autem Alcamenen, nō opere, sed ciuitatis suffragijs contra peregrinū suo fauentis. Hinc Agoracritum

a in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ signum
Dianæ. Varro opinatur duo a in Bœotia esse flu-
mina, natura licet separi, miraculo tamē non di-
screpante. Quorū alterum si ouillum pecus debi-
b bat, pullū fieri coloris, quem induerit. Alterius
haustu quæcunq; uellerum fusca sunt, in candi-
dum uerti. Addit etiam uideri ibi puteū pestilen
tem, cuius liquor mors est hauriētibus. b Perdi-
c ces sane cum ubiq; liberæ sint, ut aues uniuersæ,
in Bœotia c non sunt. Nec cū uolāt, sui sunt iuris,
Sed in ipso aere, quas transire non audeant, me-
tas habēt. Inde ultra notatos iam terminos nunq̄
d exeunt, nec in Atticum solum transmeant. Hoc
Bœotijs ꝓpriū. Nā q̄ cōmunia sunt oĩb' generatī
persequemur. Concinnantur a Perdicibus nidi
munitione d solerti. Spineis enim fruticibus, ac
e surculis receptus suos uestiunt, ut animalia, quæ
infestant, arceantur a spinis surculorum. Ouis
stragulum puluis est. Atq; clanculo reuertunt,
ne indicium loci conuersatio frequens faciat.

ea lege signū suū uendidisse, ne Athenis esset, & appellasse Nemesim. Id positū est(inqt) Rhānunte Pago Atticæ, qđ M. Varro omnibus signis prętulit. Nō cōuenit igitur inter authores, a quo artifice sit hoc Nemesis signum factū. A Strabone, & Plynio mentio nulla Phidię, Mela, Pausanias, & in hoc loco Solinus, Phidię ascribunt. Sed Solinus præter aliorū sententiam, non Nemesis, sed(nisi in litera mendū sit) Dianæ esse simulacrum dicit. Hinc Solinū(ut solet plerumq;) hallucinatum dicūt. Quid si utriusq; deę signū Rhamnunte fuerit, a Phidia unū, alterū uero a Diodoro, uel Agoracrito sculptore cōfictū? Quid rursus si eadē fuerit Nemesis, & Diana? nō enim perspicuū omnino est, quæ nā fuerit hæc dea Nemesis, Authore enim Ausonio.

Hæc dea, nam Latię Nemesis
(non cognita linguæ.

Quod & Plynius. xi. & . 28. uoluminibus antea retulit. Hanc Nemesidos ambiguitatem ca. 41. sexti Antiq. lec. Docte simul & eleganter Coelius Rhodiginus cōplexus est. DE Nemesi multa Ammianus Marcellinus in fine uoluminis quartidecimi. De hac Nemesi inter Gręca Epigrāmata extat & hoc. καὶ μελίθον πέτρου &cet. Quod sic eleganter Ausonius lannum fecit. Me lapidem quondam Persæ aduexere Trophęum,

Vt fierem bello, nunc ego sum Nemesis,
At sicut Græcis uictoribus asto trophęis
Punio sic Persas uaniloquos Nemesis.

a ℂ Duo in Bœotia flumina.) Habentur hæc abunde ex ca. 106. secundi, & ca. 2. tricesimiprimi. C. Plynij. Seneca tertio Naturaliū. q. Quibusdā(inquit) fluminibus uis inest mira. Alia enim sunt, quæ pota inficiunt greges ouium, intraq; certum tempus, quę fuere nigræ albam ferunt lanā, quæ albæ uenerant, nigræ abeunt. Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt, quorū alteri ab effectu Melas nomen est. Vterq; ex eodem lacu exeunt diuersa facturi &c. Similia scribit Aristo. ca. 20. & 21. eius lib. qui de Admirandis in natura inscribitur. Strabo eos fluuios nominat Cereum, & Neleū lib. 10. Cereus(inquit) & Neleus, quorū altero si quod pecus potauerit, album efficitur. Ab altero uero uellus atrum cōtrahit. Ac hoc idem & ad Crathin fluuiū accidere fertur. μέλας Grecæ lanineniger dicitur. b ℂ Perdices sane.) Sunt authores, qui asserant Perdicē a perdendo dictam esse, qđ nidum ipsum suū sæpe oblitus perdat. Albertus. 23. de Animalibus libro, sic inquit. Est aūt dicta Perdix a sono uocis, & perditione, quā patitur. Sed melius ex Græco sumptū nomē. Gręci enim eam auem τὸν πέρδικα nomināt. Latini q̄q; masculino genere proferunt. Si a sono nomen sumendum putes. Cacabidas, & Cacabos(Nam & hæc, alitis huius sunt nomina) rectius nuncupabis. Hermolaus ex Theophrasto annotat, non omnes eum sonum reddere, sed τιττυβίζειν aliquas. Perdicū porro multa gñа, sed ꝓstantissimū, cui rostrū purpureū. Italici(inqt Athenęus) ꝓparui sunt, nec rostrum rubēs habent. c ℂ In Bœotia non sunt.) Plynius capite. 29. decimi naturalis historiæ. Perdices(inquit) non transuolant Bœotiæ fines in Attica. d ℂ Munitione solerti.) Idem Plynius capite tricesimotertio eiusdem libri. Perdices spina, & frutice sic muniunt receptaculum, ut contra feras

abunde uallentur. Ouis stragulũ molle puluere contumulant. Nec in quo loco pepere incubãt. Neue cui frequentior conuersatio sit suspecta/transferunt alio. Illæ quidẽ & maritos suos fallunt, quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua, ne cubando detineanť. Ad idem Aristoteles de natura animaliũ lib. 9. Aues (inquit) grauiores nidos sibi non faciunt, ut Coturnices, ut Perdices, & reliquæ generis eiusdem. Quibus etiam uolandi facultas deest, ijs nidus non prodest, sed facta aprico area (alibi eñ nusquã pariunt) atq; materia, ut uepribus quibusdam congestis, quo ad Accipitrũ, & Aquilarum iniuriã deuitare possit, oua edunt, & incubant &c. Capite aũt octauo libri sexti. Perdices (inquit) bina ouorũ receptacula faciunt. In altero fœmina icubat, in altero mas, excluditq; sua uterq;, & educat.

Plerumq; fœminę trãsuehunt partus,[a] ut mares fallant, qui eos impatientius affligunt, sæpissime adulantes. Dimicatur[b] circa connubiũ, uictosq; credunt fœminarum uice Venerem sustinere. Ipsas[c] libido sic agitat, ut si uentus a masculis flauerit, fiant prægnantes odore. Tunc[d] si quis hominũ ubi incubant, propinquabit, egressæ matres uenientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarum quasi statim capi possint gressus fingunt tardiores. Hoc mendacio sollicitant obuios, & eludunt, quoad profecti longius a nidis auocẽtur. Nec in pullis studium segnius ad cauendũ. Cum enim uisos se psentiscunt, resupinati glebulas pedibus attollũt, quarum obtectu tam callide proteguntur, ut lateant etiam deprehensi.

a ℂ Partus.) Oua, quoniã, ut inquit Plynius. Fœminæ maritos suos fallunt, qď ij intemperantia libidinis frangunt earũ oua. Solinus autẽ ait, mares fœminarum partus sæpissime affligere intẽperãtius adulãtes. i. earũ oua ebibentes, depredantes, diripientesq;. In qua significatione Adulo utitur. M. C. secundo Tuscu. Q. lib. de Aquila Prometheũ dilaniãte sic inquiens. Iouis satelles pastu dilaniat fero, tum iecore opimo fracta, & satiata affatim clangorem fundit uastum, & sublime adulans pinnata cauda nostrũ adulat sanguinẽ. i. bibẽdo absumit, ac deuorat. Si impatiẽtius adulantes/ad fœminas referas, sensus est, mares fœminis adulari, & blandiri, uoceq;, ac gestu ab ijs fauorem captantes libidinis explendi causa. Sunt codices in quibus scriptũ est, non adulantes, sed ambientes. A uerbo ambio, quod tum blandior, tũ circũuenio significat. b ℂ Dimicatur circa cõnubium.) Ply. lib. & cap. eisdem. Tunc inter se (inquit) dimicãt mares desyderio fœminarũ. Victum aiunt Venerem pati. Id quidẽ & Coturnices. Trogus (inquit) & Gallinaceos aliqñ. Aristoteles cap. 8. noni Naturæ animaliũ. Sed cum diffugerit fœmina (inquit) ut incumbet, mares tumultuant, clamitãt, pugnamq; inter se conferunt, quos Cœlibes uocãt. Qui autẽ uictus in pugna fuerit, sequitur uictoris Venerem patiens. Nec ab alio nisi a suo uictore subigitur. Sed si a comite principis, aut a quouis uulgari uincatur, clam a principe, ac furto subigitur. Verum hoc non ita fieri semp, sed certo tempore anni planũ est. Hoc idem a Coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiam idem interdũ faciunt &c. Addit idem cap. 8. sexti, tantã esse Perdicis libidinẽ, ut pulli etiam ipsi subiganť a mare statim cũ procedunt. Quo cibo Perdices fiant pugnatiores, docet Ply. ca. z. uicesimisecundi lib. c ℂ Ipsa libido sic agitata.) Ply. ubi prius. Si contra mares (inquit) steterũt fœminæ, aura ab ijs flante, prægnantes fiunt. M. Varro ca. xi. tertij de Agricultura. Perdices (inquit) ut Archelaus scribit, uoce maris audita/concipiunt. Qui rectius de natura scribunt, idipsum negant, asserentes uentũ plurimum generationi conferre, nõ tamen esse efficiens generationis principiũ. d ℂ Tũc siquis hominũ.) Ply. ca. 33. libri decimi. Si ad nidum (inquit) quis cœperit accedere, procurrit ad pedes eius fœta prægrauem, aut delumbem sese simulans, subitoq; in procursu, aut breui aliquo uolatu cadit fracta, aut ala, aut pedibus. Aut procurrit iterũ iamiam præhensurum effugiẽs spe frustrans, donec in diuersum abducata nidis. Eadẽ iam pauore libera, ac materna uocãte cura, in sulco resupina gleba se terra pedibus apprehensa/operit. Aristo. ca. 8. noni naturæ animaliũ. Cum ad nidũ (inquit) quis uenando accesserit/prouoluit sese Perdix ante pedes uenantis, quasi iam possit capi, atq; ita allicit ad se capiẽdam hominẽ, eousq; dum pulli effugiant. Tum ipsa aduolat, & reuocat proiẽ. Ob id in sacris literis p Diabolo Perdix solet accipi, ut illud Hieremiæ ca. 17. Clamauit Perdix, congregauit, quæ non peperit. Id eleganter septimo Epistolarum exponit Ambrosius ad Irenęum scribens.

Ad hunc Perdicis astum Adagia referenda uidentur. περδίκκος κάρα, καὶ περδίκκος πούς, hoc est Perdiceum caput, Perdiceus pes, in plurimũ astutos, & fraudulentos homines. Refertur a Suida in

Collectaneis.Porum Indorum regem,qui sexcentis regibus imperabat,inter cætera munera per legatos Augusto missa,Perdicē quoq; misisse uulture maiorem,lib.15.refert Strabo.Inter miracula,nec ab re quidem hoc quoq; enumerāt,qđ omnibus in Paphlagonia Perdicibus bina sint corda,authores Theophrastus,Plynius ca.37.uoluminis undecimi.Aulus Gel.ca.15.decimisexti Noctiū Atticarū. Scribūt (ut Laertius refert)Aristippū philosophū,quē Diogenes regium appellabat canē, iussisse aliquando Perdicem quinquaginta dragmis emi.Tantū luxuriæ grauiter ferenti cuidam respondisse. Tu istam obulo nō emeres.Et cum annuisset ille. Mihi uero (inquit) quinquaginta dragmæ tantū ualēt.Papinius Sylua quarta secundi Syluarum, enumerat Perdicem inter eas aues,quæ sermonē humanum exprimūt,quod multis omnino uidetur absurdū.Eum nodum explicuit primus Cœlius Rhodigin⁹,de bonis literis optime meritus cap.25.sextidecimi eius operis, qđ Antiquarum lectionū inscripsit.Sunt qui in eo Papinij loco,nō Perdicem,sed Cornicem legendum putent.

DE THESSALIA, ET IN EA OPPIdis.De Peneo flumine. De Tempe amœnitate.De Olympi montis mira altitudine. A quoue Philippi regis erutus oculus.

CAP. XIII.

a THEssalia [a] eadem est,& Aemonia,quam Homerus ἄργος πελασγικὸν cognominat. Vbi genitus Hellen,a quo reges Hellenes nominati. Huius a tergo Pieria [b] ad Macedoniam protenditur, quæ [c] deuicta sub Mace-

a THESSALIA eadem est.) Thessaliā uarijs nominibus nūcupatā fuisse tradūt fere omnes, qui de ea aliquid memoriæ mandauerūt.A Pandora enim Deucalionis matre,Pandora dicta est.Rursus ab eiusdem Deucalionis uxore,Pyrrha,Pyrrhea.Ab Aemone rege Aemonia.Ab Emathione,Emathia.Dictam etiamnū reperio Nesonidē a Nesone Thessali filio.Homerus eam Argopelasgicon appellat.Alij πελασγίαν.Conueniūt pene omnes Thessaliam dictam a Thessalo ,sed quis nam is fuerit,nō satis compertum est.Strabo in nono scribit eam a Thessalo Aemonis filio sortitā nomen.Diod. Siculus lib.5.a Thessalo Iasonis,& Medeæ filio.Vide ad hoc Stephanū in dictione αἱμωνία. Alij (ut etiam Strabo scribit)Antiphum,& Philippū pronepotes Thessali Hercule geniti, ab Ephyra Thesprotidis uenientes,a Thessalo eorum progenitore,regionē eam Thessaliā nominatā. Meminit horum Homerus in Catalogo,licet eos Thessali filios,& Herculis nepotes dicat.Non desunt,qui dicant hāc nomenclaturam inditam a Thessalia Atraciæ.Magicæ repertoris filia. Hinc Thessalos magica plurimū ualuisse. Hellas præterea Thessalia dicta est ab Hellene Deucalionis filio,Apollodorus scribit(ut Strabo refert) solos Thessaliæ incolas,uocari Hellenes.i.Græcos.Nam Myrmidones(inquit)Græciq;.Hellenes nuncupantur.THessaliæ situm, paucis describit Herodotus lib.septimo.Natura(inquit)Thessalia quondam lacus fuit,utpote conclusa undiq; præaltis montibus.Nam qđ Thessaliç ad auroram spectat, id Pelion,& Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt.Quod ad uentū Aquilonē, id Olympus. Quod ad Hesperū,id Pindus.Quod ad meridiē,& uentū Austrū,id Othrys.Quod inter hos montes mediū, id Thessalia est,ita deuexa,ut cū alij frequentes amnes in eam defluant,tū ij quinq; præcipue, Pene⁹, Apidanus,Onochonus,Enipeus, Pamisus. Qui e montibus Thessaliā cingentibus in eam planiciem confluentes per unū amfractū,& eū arctum,in mare euadunt,in unā aquā omnes redacti,qui simulac confluentem fecerūt.Peneus retento suo nomine,cæteros innominatos reddit. Plura mox subiungit Herodotus,quibus euidenter ostendit quondā Thessaliā lacū.Et tandem a Neptuno, cultui aptā redditam.Loca ad id alia multa,in nostris Collectaneis consignauimus. Thessaliæ descriptionē lege apud Plyniū ca.8.quarti.Item apud Ptolemęū ca.13.lib.tertij.Plato Thessalos inter Grçcos tum equitatu,tum diuitijs illustres scribit.Polybius insuper Thessalorum equites, conserto prçlio insuperabiles esse dicit.Ob Thessalorum irritam,& incōstantem fidem,prouerbio dici ueteribus cçptum est. Thessala fides,in fidefragos,& promissis,re minime respondentes. b ¶ Pieria.)Pieria Thessaliç regiuncula,in qua & Pierius mons in Macedoniā (ut ait Plynius) protendens. In eo ex Ioue, & Mnemosine, Musæ natę, atq; educatę sunt.Non a filiabus Pierij,quas uicerunt ut quidā falso existimant. Sex. Pōpeius.Pierides Musæ(inquit)propter amęnitatē,ac solitudinē Pyerij montis dictæ uidentur, quod eæ secretis locis propter studia liberalia delectanē.Harum nomina, numerus, parentes, officia tradunt, Cicero tertio de natura Deorum,& Diod. Siculus lib.quinto.Sunt & loca alia, quæ Pieria dicta sunt.Lege Hermo.ca.12.quinti,& ca.29.sexti Castigationū Plynianarū. c ¶ Qua deuicta.)Intelligit Thessaliam,quā Philippus Macedonū rex nō prædę cupiditate,sed qđ exercitui suo robur Thessalorum equitum adiungere gestiebat, nihil minus, quā bellum metuentem improuisus. expugnat, unumq;

corpus equitum, pedestriumq; copiarum inuictu exercitus fecit. Author Iustinus lib septimo. a ℂ Multa ibi oppida.) Horū oppidorū, fluminūq; magna ex parte enumerat Ply.ca.8.lib.quarti. Strabo libro nono. Lucanus libro sexto ibi. Thessaliam qua parte diem &c. Ptole. capi.13.libri tertij. b ℂ Peneus.) De Peneo flumine, aliqua in capitis huius principio, ex Herodoto recitata sunt. Homerus autem secundo Iliad. in hanc fere sententiā de Peneo refert. Quiq; accolunt (inquit) amoenū Titaresiū,

donum uenit iugum. Multa[a] ibi oppida. Flumina multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebæ. De amnibus Peneus,[b] qui propter ossam, Olympumq; decurrens collib⁹ dextra, leuaq; molliter curuis, nemorosis coualli bus Thessalica[c] facit Tempe, undiq; apertior Macedoniā, ac Magnesiam interluens, in Thermæum[d] sinum conditur. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in quibus ciuiliū[e] bellorū detonuerunt procellæ. Ac[f] ne in mōtes notos eamus, Pindum,[g] & Othryn agitent, qui Lapitarū[h] originem[i] prosequuntur. Ossam,[k] quos[l] Centaurorū fabulis immorari iuuat. Pelion autem[m] nuptiale

qui in liquidū, ac ueluti argenteū Penei amnem influit. Illius tn̄ aquis nequaq̄ cōfundit, sed instar olei innatans excurrit. Manat enī ab ipsa inferna Styge. Hanc Homeri sententiā mutuat⁹ Statius.4.The. sic cecinit.

Et Peneus nigro Styga mittere
(credita Diti.

Super quem locum Placidus. Cōstat (inquit) inter prudentes, Peneū undas Stygias submittere, & subministrare. Hunc eundē Homeri locū repetit Caius Plyni⁹ ubi supra. Quamuis nō Titaresius, sed Orcon nominet. c ℂ Thessalica Tempe.) Nō ab re Thessalica addidit, quoniā & alia alibi Tempe sunt, ut Teumesia Tēpe. In agro quoq; Eretrico urbs erat Tēpe cognominata, & Apollini sacra ubi Apollinem Admeti boues pauisse fabulantur. Hunc de Tempe locum more suo ex capi.8.quarti Ply. Solinus in suū transtulit. Ante cunctos claritate (inquit) Peneus ortus iuxta Gomphos, interq; Ossam, & Olympū nemorosa conualle defluens quingentis stadijs dimidio ei⁹ spacio nauigabilis. In eo cursu Tempe uocant quinq; miliū passuū longitudine, & ferme sex latitudine, ultra uisum hominis attollentibus se dextra, leuaq; leniter connexis iugis. Intus sua luce uiriditatē allabitur Peneus uiridis calculo. Amoenus circa ripas gramine. Canorus auiū concentu. Accipit amnem Orcon, nec recipit, sed olei modo supernatantem, ut dictum est ab Homero, breui spacio portatū abdicat. Poenales aquas, Ditisq; genitas argentei sui, misceri recusat. Eadem elegāter canit Oui.1.Meta.

Est nemus Aemoniæ, prærupta quod undiq; claudit
Sylua, uocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis, uoluitur undis,
Deiectuq; graui, tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq; aspergine syluis
Influit, & sonitu plus q̄ uicina fatigat.

d ℂ In Thermeū sinū.) Mela nō Thermeū, sed Mecybernеum a Mecyberna urbe, de qua Ply.ca.10.quarti, hunc sinū nominat. Cū Solino conueniūt Ply. Ptol. cæteri. e ℂ Ciuiliū bellorū.) Præliū quod in Philippicis campis inter Cæsarē, & Pompeiū gestū est, ob eius diritatē nouus est, q̄ ut de eo aliquid in præsentia referatur. Authores belli huius alias citauimus apud Florum. f ℂ Ac ne in montes.) Dicit se non uelle ea recensere, quæ in Thessalia fabulose narrantur. g ℂ Pindū, & Othryn.) Pindus, & Othrys Thessaliæ montes ad occasum uergentes, Lapitharū quondā sedes, inquit ca.8.quarti Caius Plynius. h ℂ Qui Lapitharū.) Pirithous Lapitharum rex, quom uxorē duceret, uicinos populos. Centauros quoq; sibi cognatos, & deos omnes, excepto Marte, ad conuiuiū cōuocauit. Inde iratū numen immisit furorem, quo Centauri, & Lapithæ in bella uenerunt. Hæc ex Seruio sepumi Aene. Late hoc bellum describūt Diodo.lib.quinto, & Ouid.12. Meta. Vnde sit sumpta fabula docet Palephatus in principio. i ℂ Lapitharū originē.) Ixion, Iunonis amore captus, eam de stupro cōpellare ausus est. Iuno Iouis iussu ex nube, persimilē sibi effigiem confinxisse dicitur, eamq; Ixioni obiecit. Is Iunonē illā ratus, cū ea concubuit, exq; ea nube Centauros procreauit. Vnde & Nubiginæ dicti sunt. k ℂ Ossam.) Subintelligendum, agitent. l ℂ Centaurorū fabulis.) Sunt uetusta quædā exemplaria, quæ non fabulis, sed stabulis habeant, ut allusio sit ad Virgilianū illud lib.6. Centauri in foribus stabulant. Centauri autem dicti, ut docet Seruius, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, hoc est a pungendis tauris. Ad quod fabellā ascribit Seruius tertio Georgi. sup illud. Frena Peletronij. Quo loco docet, unde de Centauris sit sumpta fabula. Lege Palephatū, & Dio. Siculum lib. quinto. m ℂ Nuptiale conuiuiū.) Protheus uates quondā Thetidi prædixerat.

Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo. Eã ob rem Iuppiter a Thetidis cõiugio abstinuit. Eamq; nepoti Peleo matrimonio iunxit. Ad horũ nuptias deos omnes conuocatos aiunt. Fabulam referunt Catullus in Epithalamio Pelei, & Thetidis, Ouid. xi. Meta. Claud. in Nuptias Honorij, & Mariæ. Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu, Nec caperet tantos hospita terra Deos Quom socer æquoreus, numerosaq; turba sororum Certarent epulis continuareq; (dies &c.

a cõuiuiũ Thetidis, atq; Pelei in tantũ notitiæ obtulit, ut taceri de eo magis mirũ sit. Nam [a]Olympum ab [b]Homero non per audaciam celebratũ docent quæ in eo uisitantur. Primũ excellẽti uer-
b tice tantus attollitur, ut summa eius cœlũ accolæ uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius altaribus siqua de extis inferuntur, nec difflantur uentosis spiritibus, nec pluuijs diluũtur, sed uol-
c uente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus a corruptelis aurarũ uindicatur quicquid ibi semel est deo consecratum. Literæ in cinere scri-
d ptæ, usq; ad alteram anni Cerimoniã permanẽt. In [c]regione Magnesia Methone [d]oppidum est, quod cum obsideret Philipus Alexandri Macedonis Magni pater, damnatus [e]est oculo iactu sa-
e gittæ, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam suo nomine, loco uulneris nomine, quem petebat, Populum [f]istum callere arte sagittaria cre-

a ℭNã Olympũ.) Hanc Olympi miram altitudinẽ describunt Augustin⁹ cap. 15. primi de Genesi contra Manichæos, & ca. 27. quindecimi Ciuitatis, quo loco ostendit illuc quoq; diluuij uniuersalis ascendisse aquas. Claud. in Cõsolatu Manlij Theodori.

Vt altus Olympi
Vertex, qui spacio uẽtos, hymbresq; relinquit,
Perpetuũ nulla temeratus nube serenum,
Celsior exurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nymbos, & rauca tonitrua calcat.

De Olympi altitudine Lucanus in secundo. Nubes excedit Olympus. Et libro septimo.

Vnde procul nubes, quo nulla tonitrua durant.

Et li. sexto de Magicę artis portentis loquens ait nubes supra Olympi montis cacumina transcendisse. Nubes (inquit) suspexit Olympus. Hinc factũ est, ut cũ de re quapiã uel impossibili, uel facto difficillima, loqui libuit, prouerbiali schemate dici consueuerit. Nubes suspexit Olympus. Sunt & sexcenta alia huius genus Adagia. Plutarchus in Paulo Aemilio scribit Olympi montis altitudinem, supra decem stadia attolli, idq; signari Epigrammate in hunc modum. Olympi uertex, ex q̃ parte est Apollinis Pythij templũ, altitudinẽ habet ad subiectum ex amusim mensuram decem integra stadia & unum Plethio minus quadrupedali, Xenagoras Eumeli Celeuti filius mensuram posuit. Tu uale Apollo, & da nobis bona. Atqui dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Xenagoras autem nõ temere, sed certa ratione, & organis uidetur mensurã posuisse. Dicitur autem Olympus, authore Seruio. 4. Aene. quasi ὁλολάμπος. i. totus splendens. Sunt autem huius nominis montes plures, ut ex Plynio, & cæteris alibi annotauimus. b ℭAb Homero celebratum.) Propter Olympi montis altitudinẽ, ac pluriũ peculiarium excellentiam, canit Homerus. xi. Iliados libro, Deos singulos in eo monte domos habere mirificas. c ℭIn regione Magnesia.) De Magnesia lege Ply. cap. 9. quarti. Dicta autem Magnesia, ut ait Stephanus ἀπὸ μάγνητος. Magnetas uarijs infortunijs affectos sæpius, ex Archilochi dicto satis cõstat. κλαίω (inquit) θαλασσῶν, οὐ τὰ μαγνήτων κακά, hoc est, Fleo mariũ, nõ magnetum mala. d ℭMethona.) Magnesiæ oppidum de quo Ply. cæteri. e ℭDamnatus est oculo.) Historiã scribit Iusti. in fine septimi. Quom Philippus (inquit) Methonã urbem oppugnaret in prætereuntẽ de muris sagitta iacta, dextrũ oculũ regis effodit. Quo uulnere nec segnior in bellum, nec iracundior aduersus factus est. Adeo ut interiectis diebus pacẽ deprecantibus dederit. Nec moderatus tantum, uerũ etiã mitis aduersus uictos fuerit. Diod. Siculus lib. 16. ait Philippũ urbem Methonẽ diruisse, agros eorũ inter Macedonas diuisisse, nec incolis p̃ter uestimentũ, unicũ secũ exportare pmisisse. Hãc historiã elegãter in Paralelijs explicat Plutar. cuius uerba subscripsimus. Philippus (inquit) quom Methonem, & Olynthum diripere cuperet, summis uiribus Sandanũ fluuiũ traijcere conabatur. Qua in re Aster Olynthius telum Philippo immisit in oculum ijs uerbis inscriptum. Aster Philippo mortiferum mittit telum. Philippus amisso oculo salu⁹

ad suos rediens enatat. Citat Plutarchus authorē Calisthenē tertio rerum Macedonicarū lib. Plynius cap. 37. septimi naturalis historiæ scribit, magna Critobulo fama tribuca extracta Philippi regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris, curata orbitate luminis. f ℭ Populū istū.) Magnesiū, nō Methonensem. d ℭ De Philoctete.) Philoctetes Melibœnsis Herculis comes, quoniā iussu Herculis rogū incendit, sagittarū eius hęres relictus est. Luca. in sexto. Precioq; nefandæ Lāpados, Herculeis fortis Me- (libœa sagittis. Hūc Philocteten Homerus in Catalogo sagittarū peritissimū nominat. Extat de hac ipsa re Tragędia apud Senecam, quæ Hercules Oetheus inscribitᷓ. b ℭ Fōs Libethrus.) Libethrus Magnesiæ fons Musis sacer. Hinc a poetis Libethrides Musæ nūcupātur. Lege Seruiū in Commentarijs septimę Aeclogę Virgilij. Meminit Plynius cap. 9. quarti. Strabo autem nono Geographiæ libro. Libethrū dicit esse Nympharum antrū, & speluncam quandā. Inter Tarręę Adagia, & hoc ascriptum est. ἀμουσότερος λιβηθρίων. Infacundior Libethrijs, in homines a bonis studijs penitus alienos. Vel quod placet magis, in eos, qui pręsentiū bonorum copia frui nesciant. Veluti si quispiā, optimis præceptoribus abundet, nihilo tamē in bonis disciplinis proficiat. c

dere possumus, uel de [a] Philoctete, quoniā Me- a
libœa in hoc pede computatur. Sed ne transea-
mus præsidiū poetarum, fons [b] Libethrus, & ip-
se Magnesiæ est.

DE MACEDONIA, EIVSQVE REgum successione, & Pęantide lapide.

CAP. XIIII.

QVI [c] Edonij [d] olim populi, quęq; My- b
gdonia [e] erat terra, aut [f] Pieriū solum,
uel Emathium, nunc omne uniformi
uocabulo Macedonica res est, & partitiones, q̄
specialiter ante seiungebātur Macedonū nomi- c
ni contributæ, factæ sunt corpus unū. Igitur Ma
cedoniam [g] præcingit Thracius limes. Meridia-
na Thessaliæ, Epirotæ tenent. A uesperali plaga
Dardani [h] sunt, & Illyrij. Qua septētrione tundi- d
tur, Pœonia, ac Pelagonia ꝓtegitur. A Tribal-
lis, mōtanis excessibus Aquilonio frigori obie-
cta. Inter ipsam, & Traciam [i] Strymon amnis fa-

QVI EDONII.) Describit Macedoniā, qđ in ea plura memoratu digna reperiantᷓ. Hæc postea (ut ait Plynius) centū quinquaginta populoꝝ, duobus inclyta regib⁹, quondā terrarū imperio Emathia ante dicta. In ea authore Mela eę sunt regiones, prima Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, sed omniū Attis clarissima. d ℭ Edonij.) Edon Thraciæ mons, a quo Edonij populi dicti sunt. Meminit Ply. ca. xi. lib. quarti. e ℭ Mygdonia.) Alia Mygdonia in finibus Asiæ, de qua ca. 54. infra Solinus scribit. f ℭ Pieriū solū) Præter Pieriā regionē, de qua nunc Solinus intelligit, reperitur tū mons, tum ciuitas nomenclaturæ eiusdem. g ℭ Macedoniā præcingit.) Macedonia, ut ait ca. 13. tertij Ptolemęus, Limites habet a septētrione latera exposita Dalmatiæ, Mæsiæ superioris, & Thracię. Ab occasu Ioniū pelagus, quod a Dyrrachio usq; ad Celydnū pertinet fluuiū. Ply. ca. 10. quarti, eadē fere refert de Macedoniæ ciuitatibus, quę a Solino scribuntur. h ℭ Dardani, & Illyrij.) De Dardanis, & Illyrijs populis, præter ea quæ scribit Plynius, lege Strabonē lib. 7. Appianus in Illyrio scribit Illyrios ab Illyrio Polyphemo ortū, & cognomen habuisse. Huius Illyrij filius Dardan⁹, nomen quoq;, & originem eodem authore Dardanis tribuit. Stephanus aūt ait Illyrios dictos ἀπὸ ἰλλυρίου τοῦ κάδμου παιδός. i. ab Illyrio Cadmi filio. Idem cū Stephano scribit Eustathius addens Illyriū fuisse Hermionis mulieris filium. i ℭ Strymon amnis.) Ex Ply. ca. 10. lib. quarti. Exoritur aūt (ut Ptolemęus ait) in montibus Thraciā, & Macedoniā diuidentibus. Ply. & Solinus asserunt dilabi ex uertice Hęmi montis. Circū hunc amnem Mars obequitare solitus (ut in Syluis canit Papinius.) In hoc amne propter loci amœnitatē, & pisciū abundantiā, æstiuis mensibus (nā hyeme appropinquāte Nilū petunt) ingens est gruū copia. Hinc a Virgilio. 10. Aene. dictum est. Sub nubibus atris Strymonię dant signa grues. Et a Lucano quinto Pharsaliæ.

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt.
Poturæ te Nile grues. Claudianus de bello Gildonis
Pendula ceu paruis moturę bella colonis

Ingenti clamore grues, æstiua relinquunt Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Thracia, quũ tepido ꝑmutãt Strymona Nilo, Litera, pennarũ quę notis inscribiĩ aer. De Gruibus plura capite sequenti. Fuit autem hic fluui⁹ Rhodopes pater, ut Theocriti interpres refert, a qua, & monti inditũ fuisse nomen ait. Ouid. 6. Meta. refert fabulã Rhodopes, & Hæmi. Hi enim dũ sibi diuinitatem ascribũt, ira numinũ in montes sui nominis sunt conuersi.

a cit terminũ, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum,
ut sileam, aut Rhodopen Mygdoniũ montem,
aut Athon [a] classibus Persicis nauigatum; conti-
nentiq; abscissum mille quingentorꝫ passuũ lon
b gitudine. Simul de auri uenis, [b] & argenti, quæ
optimæ in agris Macedonũ, & plurimæ eruun-
tur Orestiden [c] dicã. Populi sunt, qui, ut Orestidę
dicerẽtur, inde cœptũ. Mycenis profugus [d] ma-
c tricida, cum abscessus longius destinasset, natũ
sibi [e] in Emathia paruulũ de Hermione, quam in
omnes casus sociam asciuerat, hic mandauerat
occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij san-
d guinis nomen patris sui referẽs, occupatoq; qc-
quid esset, quod procedit in Macedonicũ sinũ,
& Adriaticum salum, terram, cui imperitauerat
Orestiden dixit. Admonet [f] Phlegra, ubi ante q̃
) oppidũ fieret, rumor est militia [g] mundi dimica-

Threiciã Rhodopen habet an-
(gulus unus, & Hęmũ
Nunc gelidos montes, morta-
(lia corpora quondam.
Numina summorꝫ, sibi qui tri-
(buere Deorũ.

Alij nomen datum referunt a Rhodope regina ibi sepulta. a ℭ Athon.) Scribit Theocriti interpres, ex Neptuno, & Rhodope Athon gigantem fuisse genitũ, a quo sit monti huic nomẽ inditum. De hoc mõte Ply. ca. 10. libri quarti. Fretum (inquit) q̃ montem Athon, quem Xerxes rex Persarũ continenti abscidit in longitudine passuũ mille quingentorꝫ. Mons ipse a planicie excurrit in mare septuagitaquinq; milia passuũ. Ambitus radicis centum quinquaginta milia colligit. De eo infra Solinus cap. 21. Fuisse eũ classibus Persicis nauigatũ &c. scribunt Herod. li. 7. M. C. secundo de finibus bonorꝫ, & malorũ. Mela lib. secundo. Virg. de Culice. Iuuc. Saty. 10. b ℭ Auri uenis.) Ascribã uerba Aristotelis ex ca. 39. Admirandorꝫ in natura. Extant (inquit) in Philippicis Macedoniæ campis Aurifodinę q̃ plures, ex quibus scrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuo aurũ parere, idq; esse manifestissimũ traditur. Meminit de ijs aurifodinis lib. 16. Diod. Siculus. c ℭ Orestidem dicam.) Hanc historiã libro septimo. Strabo ijs uerbis refert. Memoriæ traditum est, Orestidẽ oram ab Oreste quandoq; occupatã fuisse, quom cæsa matre exul profugeret, & sui regioni nomẽ reliquisset. Quomq; oppidũ cõdidisset, Argos Oresticum de suo uocasse nomine. d ℭ Matricida.) Orestes. Sciunt omnes Orestem, in ultionẽ patris Agamennonis, Clytemnestrã matrẽ peremisse. De qua re extant Tragœdiæ apud Sophoclem, & Euripidem, quarũ nomina Electra, & Orestes. Lege quæ scribit Seruius secundo Aene. super illud. Sanguine placastis uetos. e ℭ Natum sibi paruulũ de Hermione.) Menelaus ex Helena, Hermionẽ filiã genuit. Hanc cum adoleuisset, Tyndarus maternus auus, Oresti Agamẽnonis, & Clytẽnestræ filio absente Menelao, uxorem despondit. Eandem inscius factorꝫ pater in castris agens, Pyrrho Achillis filio, in matrimoniũ collocat. Cumq; Spartã redijsset, Hermionen filiã, Pyrrho tradidit. Is eam in patriam ducit. Nec diu post, quom Delphos, qđ patris cædem uindicasset gratificaturus perrexisset, Orestis insidijs peremptus est, Hermionenq; sponsam mox ad se recipiens, ex ea tres filios procreauit. Thesamem, Corinthũ, ac iuniorem Orestẽ, a quo, quã incoluit, terra cognominata est. f ℭ Admonet Phlegra.) De Gigantũ origine, diuersę sunt ueterũ opiniones. Quidã eñ illos Titani, & terrę filios fuisse scribunt. Alij ex Titanorꝫ sanguine a Ioue peremptorꝫ, & terra genitos fuisse affirmãt. Iosephus ca. 5. primi Antiquitatũ. Dęmonũ cũ mulieribus cõcubitu procreatos fuisse docet, qđ & Genesis. 6. ca. scriptura cõprobat. Hanc uerã sententiã multis prosequitur Aug. ca. 23. quindecimi Ciuitatis dei. Ascribã Berosi uetustissimi historici ex libro primo uerba, quibus rem ipsam totã intelligamus. Scribunt (inquit) illis temporibus circa Lybanũ fuisse. Enos urbẽ maximã Gigantũ, qui uniuerso orbi dominabanĩ, ab occasu solis, ad ortũ. Hi uastitate corporis, ac robore confisi, inuentis armis, omnes opprimebãt, libidiniq; inseruientes, papiliones, & instrumenta Musica, & omnes delicias inuenerunt, manducabãt homines, procurabãt aborsus, in ędiliũq; ꝑparabãt. Cõmiscebanĩ matrib⁹, filiabus, sororibus, masculis, & brutis. Et nihil erat sceleris, qđ nõ admitterẽt. Cõtemptores religionis, atq; Deorꝫ &c. g ℭ Milicia mundi.) Legiĩ mili-

tum [a] cum Gigantibus, ut penitus persequamur a
quantis probationibus ibidē imperij indicia di-
uinæ expeditionis in hoc sæculo perseuerarint.
Illic siquando, ut accidit, nymbis torrentes exci-
tantur, & aucta aquarū pondera ruptis obicibus b
ualentius se in campos ruūt, eluuione ossa etiam
nunc ferunt detegi, quæ [b] ad instar corporis sunt
humani, sed modo grandiori, quę ob enormem
magnitudinē monstruosi exercitus iactitant ex- c
titisse, idq; adiuuatur argumento saxorū imma-
nium, quibus oppugnatū cœlū crediderūt. Per-
gam ad residua, quæ in Thessaliā, & Aemoniam
porriguntur. Sunt enim [c] arrectiora, q̄ usq; proce d
ritas mōtana attolli ualeat. Nec est in terris omni
bus, qđ merito ad istas eminētias comparetur.
Quippe quas solas diluuialis [d] irruptio cū uniuer
sa obduceret humido situ inaccessas reliqt. Du- e
rant uestigia non languidæ fidei, quibus appa-
ret hos locos superstites undosę tempestati fuis-
se. Nam in latebrosis rupiū cauaminibus, q̄ flu-

ciam mundi dimicatā cum Gigantibus, sed uetera exemplaria/ primam lectionē retinent. a ℂ Dimicatū cū Gigantibus.) Pallene regiūcula in littore Macedoniæ, uel ut alijs placet, insula in Aegeo mari, in qua anteq̄ Phlęgra urbs esset condita, inter Gigantes, & superos de orbis imperio acerrime pugnatum est. His enim, ut primo Georgicorū canit Maro.

Conati ter sunt imponere Pelio Ossan, Scilicet atq; Ossę frondosum inuoluere Olympum.
Ter pater extructos disiecit ful(mine montes.

Igitur uicti a superis Gigantes ob eam temeritatē uarijs pœnarum generib⁹ affecti sunt. Quidam ad inferos detrusi, alij in scopulos, & montes uersi, in uastos trūcos plurimi. Sicula p̄s⁹ tellure Typhoeus. Theagenes, & Eudoxus ad historicā fidem pugnam hanc ipsam conanē reducere. Pallenen (inquiunt) q̄ ueteri nomine Phlęgra uocabatur, homines tenuerūt, quibus immanitas, & superbia morū, Gigantum cognomen peperit. In hos ineunte pręliū Hercule, fulmina de cęlo missa sunt, donec ij fugere coacti sunt, sicq; ingenti uictoria superati. Ex hac re rumor in uulg⁹ ortus, ut Gigantes mouerint bellū dijs. Astipulantur Macrobij ex primo Saturnaliū uerba. Gigantes (inquit) quid aliud fuisse credendum est, q̄ hominū quandam impiā gentem, deos negantes; & ideo existimatam deos pellere de cœlesti sede uoluisse &c. Similia scribit Cicero in Catone maiore. Hinc ab Ouidio primo Transformationum libro.

Illa propago
Contēptrix superum, sæuięq; auidissima cædis,
Et uiolenta fuit.

Recenset Philostratus libro quinto Appollonij Tyanęi uerba. Ego (inquit) Gigātes fuisse dico, multisq; locis diruptis tumulis eiusmodi corpora ostendi. Non tamen (ut fertur) cum dijs pugnasse credo, sed forsan deorū ædes, ac templa uiolasse. Quod autem cœlū aggressi fuerint, nec illic deos consistere permiserint dicere, insania quædā est, insanius etiā credere. Hac Gigantum fabula (authore tertio Carminū Porphyrione) ostenditur, uires sine prudentia non tantū uanas esse, uerum etiam sibi aduersarias. Hinc sumptū Adagium q̄uerissimū θεομαχεῖν, cū deo pugnare. De eo, q stulte deo repugnare ac contraire audeat. b ℂ Ad instar corporis.) Seruius in principio secundi, & in fine duodecimi Aeneid. tradit instar per se plenū esse, nec prępositionē recipere, licet Serenus Lyricus ad instar dixerit, quod in idoneis (inquit) non reperitur authoribus. Diuus Hieronymus frequenter eam dictionē cū præpositione usurpat, ad instar puncti, & ad instar montis dicēs. Probus Grāmaticus inflexit instar instaris, sicut nectar nectaris, quod & Seruius etiam annotauit. c ℂ Sunt erectiora.) Plynius cap. 8. quarti, dicit in Thessalia esse quatuor atq; triginta montes, quorū quosdam altissimos esse constat. Hos ipsos montes ob eorū altitudinē Gigantes quom cœlum oppugnare decreuissent, inuicem cōposuisse fabulantur. Martianus lib. 6. de Macedonia loquens. Hæc sola (inquit) diluuio mundi asseritur non operta, qđ utiq; præstitit montiū celsitudo. d ℂ Diluuialis irruptio.) Xenophon in libello suo de Aequiuocis, plura fuisse diluuia tradit. Inundationes (inquit) plures fuere. Prima nouimestris inundatio terrarum sub prisco Ogyge. Secunda Niliaca menstrua sub Aegyptijs, Hercule, ac Prometheo. Bimestris autem sub Ogyge Attico in Achaia. Trimestris Thessalica sub Deucalione. Par Pharonica sub Protheo Aegyptio in Raptu Helenę. Ab inundatione terrarum ad ortū Deucalionis secundo anno Spheri, septingēti supputanē anni &c. Fuerunt certarū regionū diluuia, nō orbis toti⁹.

a ctuū conflig[ij]s tunc adesa sunt reduuiæ Conchy liorum [a] residerunt, & alia multa, quæ affatim mari incito expuunt. Ita ut sint licet facie mediterranea, apparent tamen specie littorali. NVNC de

b incolis reddã. Aemathius [b], q prim[us] in Aemathia accepit principatū, seu quia indago originis eius æuo disperijt, seu quia alta res est, genuin[us] [c] terræ habetur. Post hunc in Macedonijs exortum

c Aemathiæ nomen perstitit. Sed Macedo [d] Deucalionis maternus nepos, qui solus cū suæ dom[us] familia morti publicæ superfuerat, uertit uoca-

Fuit & ante hæc aliud uniuersale Diluuiū, quo, demptis paucis, genus omne hominū deletū creditur. Iosephus ca.5. primi Antiquitatū Iudæorum dicit fuisse hoc Diluuiū post primi hominis creationē, annis duobus milibus sexcentis quinquagintasex. Aristoteles, & Auerrois in lib. Meteororum scribūt, uniuersale diluuiū in terris fieri per naturã nō posse. Seneca in fine tertij Naturaliū .q. existimat nō factum aliquando, sed futurū uniuersale diluuiū, quo humani generis peragat exitiū, quoue & fere pariter extinguantur. Subdens autem quænam sit eius diluuij causa, inquit, utrum oceani uiribus fiat, & externū in nos pelagus exurgat? An crebri sine intermissione hymbres, & elisa æstate, hyems pertinax immensam uim aquarū ruptis nubib[us] deruatur? An flumina terris largius fundat, apiatque fontes nouos? Aut nō sit una ratio malo causa, sed omnis ratio consentiāt, & simul hymbres cadant, flumina increscant. Maria sedibus suis excita percurrant, & omnia nouo agmine ad exitium hominū generis incubant. Tandem cursu ista syderum fieri autumat, cū scilicet eadē syderū turba in Capricorniū conuenerit. SAcræ literæ testantur Diluuij aquas quindecim cubitis altissimos etiã montes fuisse omnino supergressas. Fatent tamen Theologi, eas Diluuij aquas ad terrestrē paradisum nequaquam peruenisse. De qua perdocte Scotus dist.17. secūdi suarū sententiarū. Lege quæ scribūt Euseb. ca.4. noni præparationis, & Hieronymus in principio de nominibus Hebraicorum locorum. a ℭ Conchiliorum resederant.) Mari e terra recedente eiusmodi signa relinquuntur in terra. Hinc Naso ultimo Transformationum libro, Pythagoræ sententiam referens.

Vidit factas ex æquore terras, Et uetus inuenta est in montibus anchora summis,
Et procul a pelago conchæ iacuere marinæ. Et Dionysij interpres.
Tellus Macedum cum mœnibus altis,
Sub cuius scopulos tangente uertice cœlum,
Speluncæ ueteris seruant insignia cladis.
Finibus in medijs terrarum namque uidentur
Ostrea muricibus siccata latentibus esse,
Diluuium latebras dederat, quod piscibus illas.

Non aliena sunt, quæ scribit C. Ply. ca.87. secundi natu. hist. Similia reperta in Numidia refert lib.1. Mela Pōponius. Interius (inquit) & longe satis a littore (si fides res capit) mirū admodū spinæ pisciū, Muricū, Ostreorumque fragmenta, saxa attrita (ut solent) fluctibus, & nō differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliaque huiusmodi signa, atque uestigia effusi olim usque ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniri que narrant. Eadē de Aegypto scribit Herodotus in principio secundi. b ℭ Aemathius.) Berosus scriptor uetustissimus lib.4. & 5. docet Aemathiū Camesis fuisse filiū, eumque Aemathiã tenuisse, deque suo eã nomine nūcupasse. De qua re (quod ad hunc locū maxime facit) sic etiã li.7. Iustinus disserit. Macedonia ante (inquit) a nomine Aemathionis regis, cuius prima uirtutis experimēta in illis locis extant, Aemathia cognominata ē. Huius sicuti incremēta, ita termini perangusti fuere. Populus Pelasgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed postea uirtute regū, & gentis industria, subactis primo finitimis, mox populis, nationibusque, imperiū usque extremos orientis terminos prolatū est. c ℭ Genuinus terræ habet.) Scribit Tertullian[us] c.xi. Apologetici eū uocari solitū cœli, & terræ filiū, cuius parentes ignoti sunt. Quis (inquit) nō cœlū, & terram patrem, & matrē uenerationis, & honoris gratia appellet? Unde & prouerbio dici cæptū, τῆς γῆς υἱος, Terræ filius, in eū qui uel ignoto, uel obscuro sit patre genitus. d ℭ Macedon Deucalionis maternus nepos.) Apud Aemathios (inquit Berosus li.5.) cæpit regnare Macedon filius Osiridis, a quo nunc nomen retinet prouincia, atque circa hoc regnū Osiris depressit Gigantes, qui iam tyrannidē cæperant. Similia scribunt Dio. Siculus in primo, & Euseb. ca. primo secūdi præpara. Porphyrius in Commentarijs Iliados Homeri, scribit hūc Macedonē Iouis, & Ethræ fuisse filiū, eumque cū totã Thraciã bello obtinuisset, Macedoniã Thraciæ contermină a se denominasse. Hunc, authore in Ibin Ouidio, cū cōiuge flammis perijt, licet fœminæ nomē Nasonis uerbis potius uideat. Ut, Macedon icta est rapidis cū cōiuge flammis. Stephanus. μακεδονία ἡ χώρα, ἀπὸ μακεδονίας τοῦ διὸς, καὶ θυίας τῆς δευκαλίωνος. Sunt qui partē Macedoniæ Brysida nominēt, a Bryso Aemathij filio. Hui[us] terminos lege apud Ptol. c.13. li. tertij.

bulū, Macedoniamq́ a se dixit, Macedonē Caranus [a] insequitur dux Peloponēsiacæ multitudinis, qui iuxta responsum datum a Deo, ubi caprariū pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quā dixit αἰγὰς, in qua sepeliri [b] reges mos erat, nec alter excellentiū uirorū. Bustis apud Macedonas priscos dabatur locus. Succedit [c] Carano Perdicca.n.&.xx. Olympiade primus in Macedonia rex nominatus. Cui Alexander Amynthæ filius diues habitus est. Nec immerito. Ita.n, affluēter successus eius ampliandis opibus proficiebant, ut ante omnes Apollini [d] Delphos, loui Heliden [e] statuas aureas dono miserit. Voluptati auriū indulgentissime deditus, sicut plurimos, [f] q fidibus sciebant, dū uixit, in usum oblectamenti donis tenuerit liberalibus. Inter quos & Pindarum [g] Lyricum. Ab hoc Archelaus regnū excepit, prudēs rei bellicæ, naualiū etiā commentor præliorum. Is Archelaus in tantum literarū amator fuit, ut Euripidi [h] Tragico consiliorū suorum summam crederet. Cuius suprema nō contentus prosequi sumptu funeris, crinem

a ¶ Caranus insequitur dux.) Hanc historiā Iustinus lib.7. sic explicat. Caranus (inquit) cū magna multitudine Græcorū sedes in Macedonia responso oraculi, iussus quærere, cū in Aemathiā uenisset, urbem Edyssam, non sentientibus oppidanis, propter hymbriū, & nebulæ magnitudinē, gregem caprarum hymbrem fugientē secutus occupauit. Reuocatusq́ in memoriā oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperiū quærere, regni sedem statuit, religioseq́ postea obseruauit, quocunq́ agmen moueret, ante signa easdē capras habere, cæptorū duces habiturus, quos regni habuerat authores. Vrbē Edyssam ob memoriā muneris, Aegæam, populos Aegeadas uocauit, hucusq́ Iustinus. Græci eni αἰγά capram dicunt. Quod Solinus ait. Vrbem condidit, potest, ne sit sententiæ Iustini contrarius, de instauratione, uel ampliationem intelligi. b ¶ Sepeliri reges mos erat.) Idem scribit Ply. ca.10. lib. quarti. Iustinus lib.7. De Perdicca Macedoniæ rege loquens. Siqdē senex moriens, Aegæo (inquit) filio, mōstrauit locum, quo condi uellet. Ibiq́ non sua tantum, sed succedentiū sibi in regnū, ossa poni iussit. Præfatus quoad ibi conditę posteriorū reliquiæ forent, regnum in familia mansurū. Creduntq́ hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem, qa locū sepulturę mutauerit. c ¶ Succedit Carano Perdicca.) Aduertendū, Solinum hoc loco eos potissime Macedoniæ recensere reges, qui insigni aliq̄ rerum gestarum memoria claruerunt. Equidē ante Alexandrum Philippi filiū uigintitres Macedoniæ reges in libro temporū recenset Eusebius. Inter quos fuisse constat Perdiccas tres, Amyntas quatuor, Philippos duos, Archelaos rursus duos, Alexandros tres. d ¶ Apollini Delphos.) Scribit Cicero primo Diuinationis libro. Delphicum oraculū maximis donis omniū populorū, atq́ regū fuisse refertū. Illuc siquidē dona attulerunt Gyges Lydorū rex, Midas rex Phrygiæ, Sylla Romanus. De Delphici oraculi diuitijs Strabo li. nono. Hac tempestate (inquit) neglectui datur nō nihil oraculū superioribus annis excellentissimo in honore habitum. Documento sunt thesauri, quos consecratas conferebant pecunias. Nec min⁹ artificum præstantissimorū opera. Lege Diodo. Siculū lib.16. & Iustinū lib.24. Extat apud Herodotum libro primo hoc Pythiæ carmen. Ad mea uenisti præpinguia tēpla Lycurge. e ¶ Ioui Helidē statuas.) Hælis Peloponēsi regio, ubi delubrū est Olympi Iouis, certamine Gymnico, & singulari sanctitate insigne, author Pōpo. in secūdo. De Olympici Iouis ingentibus donis. Stra. li.8. Magno illi ornamento (inquit) fuerūt tot oblata ex uniuersa Græcia munera. Præcipuū extitit solidū ex auro Iouis simulacrū a Cypselo Corinthiorū tyranno donatū. Ingentior ijs omnibus Iouis statua fuit, quā Phidias Carmini Atheniensis filius fabrefecit ex ebore, opus magnitudine tanta &c. Huius ex ebore simulacri a Phidia fabrefacti frequenter facit Plynius mentionē, in nullo a Strabone dissentiēs. f ¶ Plurimos, q phidibus sciebāt. Alexādro decimo Macedoniæ rege regnū gubernante, claruerūt apd' Græcos, Simonides, & Pindarus Lyrici. Sophocles, Aeschylus, & Euripides Tragœdiarū scriptores. Hos omnes credendum est, hunc Alexandrū regem in usum oblectamēti donis tenuisse liberalibus. g ¶ Pindarū Lyricū.) Secūda q̄rti Carm. miris laudibus Pindarū Lyricū celebrat Flacc⁹ Hora. Pindarus qsqs studet æmulari

Iule, cęlatis ope Dædalia Nomina Ponto.

Nitiř pēnis, uitreo datur⁹ Mōte decurrēs uelut amnis imbres &c. h ¶ Euripidi Tragico.) Val. Max.

Factoꝝ, ac Dictoꝝ memorabiliū lib. 5. enumerat Euripidem inter eos, qui humili loco nati, emerserūt. De Euripidis poetæ genere, uita, moribus, deq; eiusdem fine uitæ, extat caput uigesimū quindecimi Noc. Atti. apud Gelliū. Quā pulchrū est in principe, qui peritoꝝ, ac prudentium uiroꝝ consuetudine utitur, eorūq; quoties de rebus arduis agendū est, consiliū expetūt. Id fecisse Alex. Macedonē, Pyrrhū regem, P. Scipionē, Magnū Pompeiū, pluresq; alios, historiæ prodiderunt. a ℂ Crinem tonsus est.)

a tonsus [a] est, & mœrorem, quem animo cōcepe-
rat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias, &
Olympicas palmas quadrigis adept[9], Græco po
tius animo, q̄ regali gloriā illam prætulit. Post
b Archelaum Macedonica res dissensione iactata
in Amynthę [b] regno stetit. Cui tres liberi, sed A-
lexander patri succedit. Quo exēpto, Perdiccæ
primo data copia amplissimæ potestatis, qui obiēs
c hæreditariū regnū fratri Philippo reliquit. Quē
captum oculo dextro apud Methonen supra [c] di
ximus, cuiusq; debilitatis omen pcesserat. Nam
cū [d] nuptias ageret, acciti Tibicines carmen [e] Cy-
d clopeum quasi de colludio conciuisse tradunt.
Hic Philippus Magnū procreat Alexandrū, q̄li-
bet [f] Olympias Alexandri mater [g] nobiliorem ei
patrē acquirere affectauerit, cum se coitu dra-
e conis consatam [h] affirmaret. Ita [i] tantum ipse e-
git, ut deo genitus crederetur. Peragrauit or-
bem rectoribus Aristotele, [k] & Calisthene usus.

Veterum fuit consuetudo, ut in amicoꝝ funere, crines deponerent. Propertius in decimaseptima libri primi.

Illa meo charos donasset funere crines.

Et Oui. in epis.

Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis,

In tua non tonsus ferre sepulchra comas.

Idipsum in Patrocli funere fecisse Achillem. 23. Iliados libro scribit Homerus. b ℂ In Amynthæ regno stetit.) Huic Amynthę duę fuerūt uxores, Eurydice, & Cygæa. Ex prima tres sustulit filios, Alexandrū Perdiccam, Philippū Alexandri Magni Macedonis patrem. Ex altera autem Archelaum, Archidæū, Menelaum. Hoꝝ duos Philippus ueluti regni participes, fraternæ charitatis oblitus, immaniter trucidauit. c ℂ Supra diximus.) Capite immediate præcedente. d ℂ Nuptias ageret.) Rex Philipp[9] post res multas feliciter gestas Olympiada Neptolemi Molossoꝝ regis filiam, duxit uxorem. Sed ea tandē. propter stupri suspitionē a se pulsa, Cleopatrā Alexandri, quē Epiri regem fecerat filiā, sibi matrimonio copulauit. e ℂ Carmen Cyclopeū.) Cyclopes fuisse immanes in Sicilia homines, quibus in frontis medio unus tantū, & quidē circularis oculus inerat, unde & nomen eis inditū, sciunt etiā mediocriter eruditi. Carmē igit Cyclopeū intelligit, quo Cyclopes unoculi esse narrantur. Vel id carmen, quod Homerus de Cyclopibus nono Odyssęę lib. cōposuit, narrās quo nam pacto Polyphemus Cyclops ab Vlysse fuerit excęcatus. Hinc sumptū Adagiū. Excęcatus Pelops. De eo, qui sine omni animi sapientia, corporis tantum uiribus præditus sit. Rursus Cyclopei ludi, pro rudibus, & incompositis. f ℂ Quamlibet.) Quāuis. Dictio Solino peculiarissima. g ℂ Nobiliorem ei patrē acq. affectauerit.) Qui Magni Alexandri uitā scribunt, tradunt Olympiadē eius matrem Philippo marito fuisse confessam, se non ex eo Alexandrū concepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodā. Eamq; ob causam Philippū circa uitæ suæ finē Olympiadē uxorē tanq̄ stupri reā repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrū non esse a se genitū. Vnde cū Alexander, Rhodum, Aegyptū, Ciliciāq; recepisset, ad Iouē Ammonē perrexit, consulturus tū de futuroꝝ euentu, tū de origine ipsa sua. Meminerūt Diod. Siculus lib. 17. Iustinus lib. xi. Plutar. in Alexandro, Arrianus, & Curti[9] in quarto. Similis conceptus tribuitur P. Scipioni, de quo Aulus Gellius ca. 1. septimi Noc. Atti. Sylli[9] lib. 13. belloꝝ Punicoꝝ. Sola die caperē media &c. h ℂ Consatā.) Sunt codices, in quibus grauidam scriptū sit. Consatā aūt a uerbo cōsero. i. cōsemino deductū nomē. i ℂ Ita tm̄.) In Antiquis codicibus legit. Ita sane ipse &c. k ℂ Aristotele usus.) Extat Philippi Macedonis epistola, qua hortat Aristotelē philosophū, ut Alexādri iā iā nati curā suscipiat. Lege eā epistolā si libet, apud Gelliū c. 3. noni. Alexādri erga Aristotelē præceptorē gratitudinē, lege apud Max. Val. tit. 6. li. 5. Iustinum li. 12. Exacta (inquit) pueritia per quinquenniū sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophoꝝ creuit. DE Calisthene, quo etiam Alexander usus præceptore est, scribunt Plutar. ibidē, Curtius lib. 7. Arrianus lib. 4. Hic dū Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiurgat, & Macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat, truncatis crudeliter membris, abscissisq; auribus, ac naso, labijsq; deforme, ac miserandum spectaculum reddidisset, a Lysimacho in remediū calamitatū ueneno extinctus

Subegit [a] Asiam, Armeniā, Iberiam, Albaniam, a
Cappadociā, Syriam, Aegyptū, Taurum, Cauca
sumq; transgressus est. Bactros domuit, Medis,
& Persis imperauit. Cepit Indiā, emēsus omnia,
ad quæ Liber, & Hercules accesserant. [b] Forma b
supra hominē augustiore, ceruice celsa, lętis ocu
lis, & illustribus malis ad gratiam rubescentib⁹,
reliqs corporis liniamentis nō sine maiestate q̃-
dam decorus. Victor omnium, uino, [c] & ira ui- c
ctus, morbo [d] uinolentiæ apud Babylonē humi-
liore, q̃ uixerat, fortuna exemptus est. Post [e] quē
qui fuerunt magis ad [f] segetem Romanę gloriæ,
q̃ ad hęreditatem tanti nominis ortos inuenim⁹. d
MAcedonia lapidem gignit, quē [g] Pęantiden uo
cant. Hunc eundē & cōcipere, & parere, & par-
turiētibus opitulari fama prodiga est. Circa Ti-
resiæ [h] sepulcrum plurimus inuenitur.

est. Vide Vale. Max. tit. 2. septimi, & Iustinum lib. 15. a ℭ Subegit Asiam.) Præter ea, quæ de subactis ab Alexandro gentibus scribunt Plutar. in eius uita, Diod. Siculus lib. 17. Curtius, Iustinus, & cæteri, Lege Ply. ca. 10. quarti, ex quo loco hęc Solinus mutuatus est. Arrianus lib. quinto recenset gentes nominatim, quas Alexander Magnus uicerit. Libro uero sexto sic inquit. Vniuersæ Indicæ regionis a se uictæ gentiū quidē omnino septem. Vrbiū autē supra bis decies mille. Apollodorus scribit Alexadrū Magnum subegisse gentes eas omnes, q̃ inter Hydaspē sunt, atq; Hypanin, numerū urbiū quinq; milia, ac nouē, & tandē omnem hanc regionē Poro regi tradidisse. Ad Alexandri gloriam plurimū pertinet, quod eius mortem gentes omnes, q̃s uicerat, luxisse narrantur. b ℭ Forma supra hominē augustior.) Alexandri staturā corporis (inquit Plutar.) egregie a Lysippo factæ declarāt imagines, a quo solo dignū duxit effingi. Eū multi cum amici, tū successores posteri⁹ sunt sequuti. Ceruix quidē ad lęuā paulum acclinatior, humectantes etiā oculos mirificus ille artifex diligenter cōseruauit. Apelles aūt cū eum fulmen gestantem pingeret, haud colorē immitatus ē. Siquidē fuscum, & facie sordidū fecit, quē colore candido fuisse perhibent, mixtus candori rubor uultum ipsius, ac pectus illustrabat. In Aristoxeni cōmentarijs legimus eius membra, atq; os tam suauissimū odorē exhalasse, ut & interiores tunicæ mirabili flagrantia complerent. Cuius rei causa fortasse fuit quædā corporis temperies innato calore feruentis. c ℭ Vino, & ira uictus.) Plutarchus Alexandrū ob ipsum calorē corporis bibacē, iracundūq; fuisse existimat. Ad hūc locū maxime faciunt, q̃ ca. 5. quartidecimi refert Plynius. Androcydes (inquit) sapientia clarus ad Alexandrū Magnū scripsit, intēperantiā eius cohibens. Vinum potaturus rex, memēto te bibere sanguinē terræ. Cicuta homini uenenū est, cicuta uinū. Quibus pręceptis si ille obtēperauisset, profecto amicos, in temulentia nō interemisset. Seneca epistola 83. affirmat nihil aliud esse ebrietatē, q̃ uoluntariā insaniā. Refer (inquit) Alexandri Macedonis exemplū qui Clitū charissimū sibi, ac fidelissimū, inter epulas trāsfodit, & intellecto facinore mori uoluit. d ℭ Morbo uinolentiæ.) De Alexandri morte dissentiūt authores. Quidā tradunt Alexandrū contra Magi cuiusdā monita Babyloniā reuersum, olim intermissum cōuiuiū solenniter instituisse, in quo totū in lætitiā fusum, diei noctem peruigilē cōiunxisse, acceptoq; poculo media potione repēte ueluti telo confixū ingemuisse, elatūq; e cōuiuio semianimē, tāto dolore cruciatū fuisse, ut ferrū in remedia posceret. Amicos, causam morbi, intemperiē ebrietatis disseminasse. Re autē uera insidias fuisse, quarū Antipatrū authorē fuisse, qđ charissimos eius Alexander ebrietatis furore concitus perimisse. Diod. Siculus li. 17. refert Alexandrū in geniali Medi cuiusdā Thessalis cōuiuio, multo se uino onerasse. Postremoq; repletū Herculis ingens ebibisse poculū. Vnde & mortis causam contraxisse. Qui eū ueneno peremptū dicunt, aiunt idipsum Stygis aquæ fuisse uenenū. Nec aliā ullā materiā, pter mulæ ungulas id continere potuisse. Magna (ut inquit Plynius) Aristotelis infamia excogitatū. e ℭ Post quem.) Qui Alexandro Magno in regnū successerint, pter alios, docet Iustinus lib. 13. & alijs mox sequentibus. Post longā Macedoniæ regū seriē, id tandē regnū ad Philippū, Perseū, & Pseudo Philippū deuenit. Philippū Flaminius, Perseū Paulus, Pseudo Philippū Metellus oppressit. Quorū triūphis (ut Rufus ait) Macedonia populo Ro. adiuncta est. f ℭ Ad segetē Ro. gloriæ.) Claudianus Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse Romanis. g ℭ Pęantidē uocāt.) De huius lapidis nominibus, atq; potestate, scribit Ply. c. 10. li. ulti. Pęantides (inqt) quas qdā Gemonias uocāt pgnātes fieri, & parere dicunt, mederiq; parturiētib⁹. Nā tales in Macedonia iuxta monumētū Tiresię inueniunt, species est eis aquę glaciatę. De ea Rhenni⁹ Dionys. interps. Cōcipit & parit &c. h ℭ Tiresię sepulc.) In Thilphosio mōte (inqt li. 9. Stra.) fons est Thilphosa, & Tiresię monumētū, ubi pfugus diē suū obijt.

Et Diod. Siculus lib. quinto. Ex Thebanis (inquit) qui in Thilphosiũ confugerant, Tiresias defunct⁹ est, quem sui ciues magna cum pompa sepeliuere, Deorũ sibi honores tribuentes. De Tiresia plura Homerus xi. Odysseæ. Tiresiæ excæcatio in prouerbiũ abijt apud doctos, τιρεσίου τυφλότερος, Tiresia cæcior. De eo, qui imprudenter agens, suę interdũ cæcitatis, aut mali cuiuspiã alterius, causa extitit. Hinc a Iuuenale Saty. 13. dictum est. Nec surdũ, nec Tiresiã quemq̃ esse deorũ. Cur autẽ fuerit a Iunone excæcatus, canit Ouidi⁹ in tertio Transformationũ libro.

DE THRACVM MORIBVS, INSTITVTISQ. De Thraciæ locis, ac populis. De Gruibus, Hirundinibusq. De Hellespõto, deq; Claro insula, & Aegęo mari. CA. XV.

a Nunc [a] in Thraciã locus est pgere, & [b] ad ualidissĩas Europę gẽtes uela obuertere. Quas q sedulo expiri uelit, nõ difficulter deprehendet, Thracibus Barbaris inesse cõtemptum uitæ, ex quadam naturalis sapientiæ disciplina. Concordant omnes ad [c] interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij [d] non extingui, sed beatas

b NVNC IN THRACIam locus pergere.) Thracia Stephano de Vrbibus authore, a Thrace Nympha Titanide nomen sumpsit. Hæc ut ca. xi. tertij Ptolęmeus docet, circũscribitur a septẽtrione inferiori Mœsia. Ab occasu Mœsia superiori, & parte Macedonię. A meridie altera Macedoniæ parte, & deinde littore Aegæi pelagi, & Melani sinus parte. De Thraciæ terminis Solinus ipse in fine ca. huius. Eam Ply. ca. xi. lib. quarti Diuidit in Strategeas quinquaginta. Herodotus in principio quinti. Gens Thracũ (inquit) secundum Indos omnium maxima est. Quæ si aut unius Imperio regeretur, aut idem sentirent, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omniũ gentiũ multo ualidissima. Thraciæ gentes eleganter describit Ammianus Marcellinus. 22. historiarũ libro, & Strabo li. 7. Ply. Ptole. Herodotus ubi supra. Melã Pomponiũ libro secundo in Thracũ morũ enarratione, imitatur Solinus hoc capite. b ℭ Ad ualidissimas Europæ gentes.) Ex Ply. ca. xi. lib. quarti. Aristoteles philosophus in Problematis quærit. Cur timidi sint, qui loca feruida incolunt, fortes, qui gelida? Id dissoluit Sectiõis quartædecimæ problemate octauo. An (inquit) qđ natura contra, q̃ loca, & tẽpora se habet. Quoniã si se similem ageret, cito periret. Sunt aũt fortes, qui calida sunt natura, timidi, qui exangues, refrigeratiq; sunt. Fit igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida, concalescant, utriq; tamẽ corpore magno adolescunt, eo qđ qui frigida colunt, insito calore abundãt, q calida, calore loci resouẽtur. Quippe cũ in calidis, & a calore incrementũ sequatur. Frigus autẽ uim astringendi, constipandiq; habeat. Cũ igitur alteri principiũ intersę uehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impediantur, merito utriq; augeri possunt plenius. Homines nostrę regionis augeri ideo minus possunt, qđ & principiũ illud in se imbecillius continẽt, & frigore aliquantisper constipanẽ. Idẽ fere habeẽ problemate. 16. Sectionis eiusdẽ. Ob Thracũ ualitudinẽ tradunt, qui fabulas consectanẽ apud eos Martem natũ, educatũq;, ac apud eosdẽ insignẽ habuisse domũ. Maro Aene. lib. tertio.

Gradiuumq; patrem, Geticis qui præsidet aruis.

Geticis. i. Thracijs (inqt Seruius. Manilius q̃rto Astronomicõ. Thrace Martẽ sortita colonũ. Domũ Martis i Thracia elegãter describit Stati⁹. 7. Theb.

Hic steriles delubra notat Mauortia syluas &c.

Ab Horatio secũdo Carmi. bello furiosa Thrace nuncupata est. c ℭ Ad interitũ uoluntariũ.) Melã sequiẽ hoc loco Solinus. Quidã feri sunt (inqt ille) & ad mortẽ paratissimi. Getę utiq; id uaria opinio pficit. Alij redituras putãt animas obeuntium. Alij etsi nõ redeant, nõ extingui tamẽ, sed id melius esse q̃ uiuere. Democritus philosophus (ut cap. 55. septimi naturalis historię refert Ply.) posuit futuram hominũ resurrectionẽ, qđ Christianorũ uerissimũ dogma est. Chrysipp⁹ itẽ Stoicorũ princeps idẽ asserit in his libris, quos de prouidentia scripsit. Cũ eñ de innouatiõe mũdi loqueretur, inter alia hęc intulit. Quod cũ ita sit (inquit) apparet nõ esse impossibile, & nos cũ uitã finierimus rursus uertiginibus certis tẽporis reuolutis, in hunc statũ, in quo nũc sumus restitutũ iri. Chrysippi Græca uerba sunt hæc. τούτου δὲ, inquit, οὕτως ἔχοντος δῆλον ὡς οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημμένων χρόνου εἰς ὃ νῦν ἐσμὲν καταστήσεσθαι σχῆμα. Meminit Lactã. li. 7. Idipsum & Sibyllę carminib⁹ cecinerũt. Extat Athenagoræ philosophi liber de hominũ futura resurrectione. DE hac ipsa materia Theologi moderniores Distin. 43. quarti Sententiarũ lib. plura disserunt. d ℭ Alij non extingui animas.) Hominis animas esse immortales philosophi asserunt fere omnes. M. Cicero primo Tuscu. q. lib. & Lactã. c. 8. li. septimi tradũt Pherecydẽ primũ de ęternitate animarũ disputasse. Post eũ aũt Plato in eo lib. quẽ Phedonẽ iscripsit. M. C. & alij ferme oẽs idẽ ostẽdere conati sũt. Lege Plutar. c. 7. li. q̃rti de Pla. philosophorũ.

magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt [a] pu- a
erperia. Deniq; recentem natum fletu parens
excipit. Contrauersum læta sunt funera, adeo ut
exemptos gaudio prosequātur. Vxorū [b] nume-
ro se uiri iactitant, & honoris loco ducunt mul- b
tiplex coniugiū. Quæ fœminæ tenaces sunt pu-
diciciæ, defunctorum insiliunt [c] cōiugū rogos,
&, qd' maxime insigne ducunt castitatis, pręcipi
tes in flammas eunt. Nupturæ nō parentū arbi- c
tratu [d] transeunt ad maritos, sed quæ præ cæte-
ris specie ualent, subhastari [e] uolunt, & licētia ta-
xationis admissa, nō moribus nubunt, sed præ-
mijs. Quas formæ præmit dedecus, dotibus e- d
munt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epu-
lantes, focos ambiunt herbarū, q̄s habent [f] semi-

Quid Aristoteles de hac ipsa re senserit, Scotus distinctione quadragesimatertia quarti sententiarum dissesit copiose. a ℭ Luctuosa sunt puerperia.) Valerij Max. uerba sunt titulo de Institutis antiquis: Thraciæ uero illa natio (inquit) merito sibi sapientiæ laudes uendicauerit, quæ natales hominū flebiliter, exequias cū hylaritate celebrat, siue illis doctorū præceptis, uerū conditionis nostræ habitū prouidit &c. Euripides in Cresphonte (inqt primo Tus. q. M. Cice.) Nos docebat cœtus celebrantes domū lugere, ubi esset aliquis in lucē editus humanæ uaria uitæ reputantes mala. At qui labores mortem finisset graues, hunc omnes amicos laude, & lætitia exequi &c. Hunc ipsum Thracū morem etiā Herodotus explicat libro quinto. Et Mela Pōponius in secundo. Eam ipsam cōsuetudinē elegāti hexasticho Archias poeta explicat, inqens.

θρήικας αἰνείτω τις ὅτι στονα-
χοῦσι μὲν υἷας
μητέρος ἐκ κόλπων πρὸς
φάος ἐρχομένους.
ἔμπαλιν δ' ὀλβίζουσιν ὅσους
αἰῶνα λιπόντας
ἀπροϊδὴς κηρῶν λάτρις
ἔμαρψε μόρος.
οἱ μὲν γὰρ ζώοντες, ἀεὶ παν-
τοῖα περῶσιν
ἐς κακά, τοὶ δὲ κακῶν εὗ-
ρον ἄκος φθίμενοι

Id nos ex tempore in Latinum sic conuertimus.

Thracas quis laudat, soleant qd' plangere natos
In lucem quotiens edidit alma parens.
Contra felices uocitant, quos flore iuuentæ
Ancillans Parcis mors inopina rapit.
Illi dum uiuunt properant ad pessima semper.
Ast ijs mors finem contulit ipsa mali.

Brachamanæ philosophi mortem uitam putandam esse aiunt, quasi quendā uiuidū hominū conceptum, mortem uero natiuitatē ad uerā illam, & felicem uitam ijs, qui recte philosophati sunt. Iccirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationē. Nihilq; eorū, quæ hominibus accidere dicuntur, bonū esse, uel malū. Hæc, & plura Strabo. 15. Geographiæ libro. b ℭ Vxorum numero se uiri iactitant.) Idem scribunt Herod. lib. 5. & Mela lib. secundo. Barbarorū fuit (inquit primo Aene. Seruius Honoratus) nō singulas coniuges habere, sed plures. Apud Romanos eū, qui duas habuit simul uxores, sine dubitatione comitabat infamia, ti. 9. noni Codicis, lege decimaoctaua. Et Insti. de Nuptijs. §. Quia duas. Iuliani iureperiti uerba sunt tit. 2. tertij Digestorū, lege prima. Qui prima sponsalia, binasue nuptias in eodē tempore constitutas habuerit, notatur infamia. Theologi dicunt non esse matrimoniū siquis uiuente prima, cum alia contrahat distin. 33. &. 38. quarti sententiarū. c ℭ Insiliunt rogos.) Herodotus hunc morem describens. Singuli (inquit) plures uxores habent, quorū ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorū circa hāc rem studio, quænā dilecta fuerit a marito pcipue. Quę talis iudicata est, & hūc honorē adepta, ea a uiris, ac mulierib' exornata ad tumulū a suo ppinquissimo mactatur, unaq; cū uiro humatur, cæteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducētibus. Idem refert Mela Pomponius in secundo. Indorū uxores idem factitant pro maritis, ut Solinus ca. 65. infra tradit. Nunc tam tepidus uxorum erga maritos amor, ut si permutatio detur Morte uiri, cupiant animam seruare catellæ. d ℭ Non parentum arbitratu) Eadem referunt Hero. & Mela Pomp. locis eisdem. Difficile omnino est matrimoniū quom uel alter coniugum non sponte sed coacte nupserit, uel uterq;. Rursus seruile coniugiū est, si magnæ dotis gratia, idipsum fiat. Verissima Plautina ex Asinaria sententia. Argentū accepi (inquit) dote, imperium uendidi. e ℭ Subhastari.) idest, sub hasta mitti, uendiq; per auctionē uolunt. Sunt exemplaria, quæ subarrari habeant. f ℭ Semine igni superiecto.) Herod. in Clio scribit apud Massagetas inueniri arbores talē fructū ferenti-

a ne ignibus superiecto. Cui⁹ nidore perculsi, pro
lætitia habent imitari ebrietatem sensibus sauci-
atis. DE ritu ista sunt. De locis,[a] & populis quæ
sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere
b Denselatæ. [b]Bessorum [c]quoq; multa nomina
adusq; Nestum [d]amnẽ, qui radices Pangæi cir-
cumfluit. Hebrum [e]Odrysarum solum fundit, q
fluui⁹ excurrit inter Priantas,[f] Doloncas,[g]Thy-
c nos, Corpyllos, aliosq; Barbaros, tangit & Cy-
conas.[h] Deinde Aemus [i]sex milibus passuũ ar-
duus, cuius auersa Mœsi, Getæ, Sarmatę, Scy-
thæ, & plurimę isidũt natiões. Ponticũ litt⁹[k]Scy-
thonia gens obtinet, quæ nato ibi Orpheo uate
dec⁹ addidit nomini. Quem siue sacrorum, siue

tei, qui iactus in ignem ab ijs qui ad se calefaciendos conuenerunt foco circumsedentes incenso igne sic ebrios reddit odore suo, ut uinũ Græcos. Et eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad cõsurgatur ad tripudiandũ, ac perueniatur ad cantũ. Qui de rerũ natura commentanẽ, multa esse dicunt, quæ hylaritatẽ quandã utentibus tribuant. Veluti sunt Heleniũ herba, Boglossos, Euphrasinũ, Oenothera, quæ & Omiris dicitur. Rursus, ut inquit Celsus secundo de medicina libro, sensus excitant, Nepeta, Thimũ, Satureia, pręcipueq; Puleiũ, ruta, & cepa. Nasturtiũ præterea uim habet torporem excitandi. Vnde & natum prouerbiũ. ἔσθι κάρδαμον, Ede Nasturtium. In hominẽ segnẽ, ac omnino stupidũ. Meminit Ply. ca. 8. deciminoni naturalis historiæ. SCRibit Porphyrio Thraces ebrietate fortiores reddi, ac per uinolentiã illicitos etiam concubitus audere. a ℭ De locis.) De locis, quoq; facit Solinus in hoc capite mentionẽ, copiose Plynius ca. xi. lib. quarti. De Strymonio flumine ca. pcedenti abunde diximus. Nec mirum eum tam in Macedonia, quã in Thracia poni. Cũ authore Ptolemæo i mõtib⁹ Thraciã, & Macedoniã diuidẽtibus, ortum habeat. b ℭ Denselatæ.) Hi populi a Plynio interdũ Denselatæ, aliquando Denselethæ dicuntur. Ptole. Denthesetas nominat. Diuersitatis huius meminit etiam Hermolaus. c ℭ Bessorum.) Herodotus in septimo. Itẽ Stephanus Bissos uocant. Sed hoc arbitrariũ extimat Hermolaus. d ℭ Nestum amnẽ.) Annotat Hermolaus esse authores qui nõ Nestum, sed Nessum hunc amnem nominẽt. Esse præterea Neston urbẽ, & Nestiada regionẽ ab hoc amnẽ cognominatã. Scribit Aristot. ca. 31. sexti naturæ animaliũ, & Plyni⁹ repetit ca. 16. octaui libri. In Europa inter Acheloũ tantũ, & Nestum amnes leones procreari. e ℭ Hebrum Odrysarũ.) Ex Ply. ca. xi. quarti. Scribit Seruius in fine quarti Geor. Hebrum amnem ex fontibus Rhodopæ montis dilabi. Dictum autem ait ab Hebro Borcę fratre. Recipit aũt in se amnes Tearũ, Contadestũ, Agrianẽ, Bargum, Suemũ, authores Herod. & Ply. uterq; li. quarto. Plynius ca. 4. tricesimi tertij, enumerat Hebrũ inter ea flumina, quæ aurum deuehunt. f ℭ Priantas.) Hos Herod. lib. 7. Briantas uocat, a quibus regio Briantica, quæ olim Gallaica dicta est. g ℭ Dolongos.) Hermolaus existimat legendum, Doloncas, uel Doloncos, a Dolonco Bithyni fratre, Tracũq; rege. DE Thynis, & Corpillis, Ply. ca. xi. lib. quarti. h ℭ Cyconas.) Cycones Thraciæ populi, a quoq; matribus Orpheus uates, qđ earum connubium sperneret, discerptus est, Liberi patris sacra simulantibus. Fabulam referunt Virg. in fine quarti Georg. & Ouid. xi. Metamor. Alij dicunt eum fulmine peremptũ in Dio Macedoniæ, ibiq; sepultũ a Musis, quod uerum esse epigrammate ibi scripto euidens est.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem,
Cum curua Aonides hic posuere lyra.

Orpheum poetam docet Aristoteles nunq; fuisse, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse cerdonis. Cicero primo de natura Deoq;. i ℭ Aemus.) Aemi excelsitas (inquit ca. xi. quarti C. ius Plynius) sex. M. passuũ subitur. Auersa eius, & in Istrum deuexa, Mœsi, Getę &c. Hic mons cæteros Thraciæ montes spacij magnitudine, ac sublimitate superat, mediamq; Thraciam diuidit. Existimat Polybius ex eius uertice utrumq; mare cerni Aegeum. s. & Adriaticum, quod Strabo libro septimo, ob ingens interuallũ, falsum probat. Sententiam Polybij Mela sequitur. Dictus autem est ἀπὸ τοῦ αἵμου βορέω, καὶ ὀρυθύας υἱοῦ. Hoc est, ab Aemo Boreæ, & Orythiæ filio, author Stephan⁹ de Vrbibus. Seruius secundo Georg. montem Thessaliæ esse dicit, super illud Taygeta o qui me &c. Sed hoc ideo quoniã is Thessaliam a Thracia diuidit. k ℭ Sithonia gens.) Ply. ca. xi. libri quarti. Circa Ponti littora (inquit) Morisenæ, Sithonijq; Orphei uatis genitores optinent. Hunc locũ sic Martianus lib. 6. refert. Dein (inquit) pontum Sithonia gens habet, q̃ gloriã Orphei progeniti uatis professione sortita est. Nam in Spartio promontorio ille uitam, aut sacris, ut aiunt, impendit aut fidibus.

cantuũ ſecreta in Sperchio [a] promontorio agitaſse tradunt. Deinde ſtagnũ Biſtoniũ. Nec longe regio Maronea, in qua Tyrida [b] oppidũ fuit equorũ Diomedis ſtabulum. Sed ceſsit æuo, ſolumq́ turris ueſtigium adhuc durat. Inde nõ ꝓcul urbs Abdera, quã Diomedis [c] ſoror & condidit, & a ſe ſic uocauit. Mox Democriti [d] domus Phyſici, ac ſi uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima, & triceſima ſenio

a ℭ In Sperchio promontorio.) Vetuſti omnes codices, quos legerim, habent Sperchio promonto. Martianus (ut iamiã adductus eſt) habet Sparthio promont. Sed nõ lego aliqđ huius nominis Thraciç promontoriũ. Põponius autẽ cũ de Thracia ſcribit. Videtur eũ locũ, ubi Orpheus habitauit, Orbelon nominare. Montes (inquit) interior attollit Aemon, & Rhodopen, & Orbelon ſacris Liberi patris, & cœtu Mœnadũ Orpheo primũ initiante celebrato. Quid ſi Serrio legas? Pomponius eodẽ loco. Deinde (inquit) promontorium Serrium, ex quo cantantẽ Orphea ſecuta narranť nemora, q̃uis ante Hermolaũ Seriphiũ legeretur. Ptolemęus in deſcriptione Macedoniæ, q̃ eſt Thraciæ contigua, enumerat Sperchiam urbem. DE Biſtonio lacu, genteq́ Biſtonia. Itẽ de Maronea regione Ply. capi. xi. libri quarti. b ℭ Thyrida oppidũ.) Exiſtimat Hermola⁹ ca. xi. quarti Caſtigationũ Plynianarũ hic, & apud Plyniũ legendũ Tinda ex Stephano, Martiano, cæteris. Verba Plynij ſunt. Abdera libera ciuitas. Stagnũ Biſtoniũ & gens. Oppidũ fuit Tinda, Diomedis equorũ ſtabulis dirũ. Item capi. g. uiceſimiquinti uoluminis. Circa Abderam (inquit) & limitem, qui Diomedis uocatur, equi paſti inflãmãtur rabie. Marcellinus li. zz. Abdera (inquit) Protagorę domiciliũ, & Democriti, cruentæq́ Diomedis ſedes. Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorũ præſepia ærea erãt, cathenis ferreis uicti, alebantur carnibus hoſpitum illuc diuertentiũ. Hunc tyrannũ Hercules peremit, equis ſuis uorandũ appoſuit, eosq́ manſuetiores factos ſecum abduxit, ac Euriſtheo detulit. Is eos Iunoni ſacrauit, quorũ genus uſq́ ad Macedonẽ Alexandrũ permanſit. Ex Diod. Siculo lib. 5. & Seruio primo Aeneidos ſuper illud. Nunc quales Diomedis equi &c. Ex hac hiſtoria non inconcinniter ſumetur Adagium. Diomedis equi. In quempiã nil ꝑter exteriorẽ effigiem humanitatis habentẽ. Rurſus & hoc, Abderitanę pectora plebis habes, in hominẽ, cui uerius amentia, q̃ prudentia poſsit aſcribi. Hiſtoriã aũt unde ſit ſumptũ Adagiũ refert Cœlius ca. 31. decimiſexti Antiq. lecti. Rurſus cũ ſignificamus non deeſſe nobis locũ alterum, quom cõmode uiuere in patria fuerit denegatũ, ἄβδηρα καλὰ τηΐων ἀποικίε. Abdera pulchra Teiorũ colonia. Refertur a Strabone lib. Geographiæ. 14. c ℭ Diomedis ſoror, & cõ. & a ſe ſic nominauit.) Hellanicus author eſt, Herculẽ tanto diſcrimine aduerſus Diomedẽ pugnaſse, ut in ea pugna Abderitũ puerũ delicias ſuas amiſerit, ab equis illis feris dilaniatũ, in cuius tandem humati pueri nomine, Abderã urbem condidiſse, denominaſseq́. d ℭ Democriti domus phyſici.) Sunt qui Democritũ nõ Abderitem, ſed Mileſiũ fuiſse ſcribunt. Hic diſcendi gratia, Aegyptum, Perſidem, Rubrũ mare, Aethiopiãq́ adijt. Gymnoſophiſtisq́ in India congreſsus eſt. Is præter cæteros, Naturalia, Moralia, Mathematica, liberaliũ diſciplinarũ rationes, artiumq́ aliarũ peritiã exacte calluit. Vnde philoſophus quinq́ certaminũ dictus eſt. Floruit circa. lxxx. Olympiadẽ. Sunt eius & hæc inter cætera. Sermo operis umbra. Nõ ex loco gloriam aucupandã, ſed loco gloriam imponendã potius. Animũ beatũ fore, dũ nullo mœtu, nulla ſuperſtitione, aut alia quauis perturbatione concutiť.

Prudenter hic ob ſtulta uota hominũ,
Ridebat quoties a limite mouerat unum,
Protuleratq́ pedem, flebat contrarius alter.

De riſu Democriti, & Heracleti lachrymis extat incerti poetę nobile apud Græcos Epigrãma. Id latinum fecit CASPAR VRSINVS Velius, Doctor, & Poeta, de utraq́ lingua optime meritus. Mihi ob eius candidiſsimos mores, ac non uulgarem in bonis literis eruditionẽ, amiciciæ uinculo coniunctiſsimus. Epigramma ipſum tũ Græcũ, tum Latinũ libuit ſubnectere.

τὸν βίον ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ᾽ ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστὶ ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τοπλέον ἤπερ.
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

VRSINVS.

Nunc magis atq́ olim uitæ Heraclete labores
Plora, nam uita hæc eſt miſeranda magis.
Ac tu nunc magis atq́ olim Democrite ride
Hæc etenim uita eſt ridiculoſa magis.
Ipſe autem intererea cernens uos differor anceps
Te riſu, lachrymis quomodo teq́ iuuem.

Conſtat eum ſeipſum excęcaſse, uel ut liberius rerum naturas contemplareť. Vel ut ait Laberius, Ma-

his bene esse ne uideret ciuibus. Tertulianus cap. ultimo. Apologetici id fecisse ait, qđ mulieres sine cõcupiscentia nõ posset aspicere, & doleret si eis potitus nõ fuerit. Lege. M. Tul. circa finẽ quinti Tuscu. q. Et. A. Gelliũ ca. 17. lib. decimi. Obijt autem, ut Hipparchus ait, centesimo, & nono ætatis suæ anno. Lucretius lib. 3. sic eius obitum refert,

Deniq; Democritum postq̃ matura uetustas
Admonuit memores motus languescere mentis,
Sponte sua læto caput obuius obtulit ipse.

a collapsam Clazomenij[a] ex Asia ad maiorem faciem restitutam, obliteratis, quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. Locũ[b] Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, qđ ibi recoluit b militis sui numerum. Polydori[c] tumulum ostendit Aemus in parte, quã Aroteres[d] Scythæ celebrant. Quondã urbem Geraniã,[e] Cattuzam uocant Barbari, unde a gruibus[f] Pygmæos ferunt c pulsos. MAnifestum sane est in septẽtrionalem plagam hyeme grues frequentissimas conuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus[g] expediti-

a ℂ Clazomenij ex Asia.) Ex Strabone lib. 14. uidetur legendũ Teij, non Clazomenij. Teij (inquit) relicta urbe, Abdera Thracũ urbem migrauerunt cũ Persarũ cõtumeliã ferre nõ possent. Vnde illud dictum est, Abdera optima Teiorum colonia. Sunt enim Teij, & Clazomenij inter se proximi. Quare fieri potuit, ut ex utraq; gente illuc migrauerint. b ℂ Locũ Doriscum.) Est enim, ut in Polyhymnia scribit Herod. Thraciæ littus, pariter campus ingens, quẽ grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus est is murus, qui Doriscus appellatur, cui impositũ est Persarum præsidiũ a Dario iam inde cũ Scythis inferebat bellũ. Cũ igitur locus digerendis, recensendisq; copijs idoneus sibi uideret, Xerxes ita sibi faciendũ putauit &c. Mela Põpo. libro secundo circa Hebrũ (inquit) Cicones, trans eundẽ Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia nũero nõ poterat, spacio mensum ferunt. Meminit & cap. xi. quarti. C. Plynius. Ammianus lib. 18. historiarũ, hanc Xerxis recensionẽ fabulosam credit. Stephanus. Δορίσκος πόλις θράκης, καὶ πεδίον, hoc est Doriscus urbs Thraciæ, & campus, seu planies. c ℂ Polydori tumulũ.) Hunc Polydori tumulũ describit Maro tertio Aeneidos.

Forte fuit iuxta tumulus, quo cornea summo &c.

Historiã refert Naso. 13. Meta. Est ubi Troia fuit &c. Rei seriem refert Polydori umbra apud Euripidẽ ea Tragœdia, quæ Hecuba inscribit in principio. d ℂ Aroteres.) Sic enim legendũ est ex Plynio ca. xi. lib. quarti, etsi exẽplaria omnia, quæ uiderim, Aratores habeant. e ℂ Geraniã Gatizon.) Stephanus eam urbem Cattuzam nomiat, eos aũt Cattuzos. Plynij codices plerũq; Gatizos retinent. Vide Hermolaũ ca. xi. quarti Plynij. f ℂ A Gruibus pygmęos ferunt pulsos.) Sumptũ ex Plynio ca. xi. lib. quarti. Existimant plures fabulosum esse, qđ tũ de paruitate, tũ de pugna Pygmęorũ cũ gruibus narratur a multis. Sumptũ eñ est ex principio tertij Iliados Homeri, quo loco gruum mentionẽ faciens sic inquit.

Postq̃ hyemem fugitant, nimij quoq; frigoris hymbrem,
Oceani aduolitant refluos clangoribus æstus
Cædem Pygmęis populis, cladem q; ferentes.

Deimachus, & Megasthenes innouarunt Pygmęorũ aduersus grues decantata pridem ab Homero prælia. Triũ etiã palmorũ homines, aiunt Strabo lib. 15. Albertus lib. 21. de animalibus friuolis argumentis, nõ esse eos homines contra peritiorũ sententiã scriptũ reliquit. Præstat igitur Aristotelis magis adhærere sententiæ. Is enim ca. 12. octaui Naturæ animaliũ. Grues (inquit) ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit, ueniũt, quo in loco pugnare cũ Pygmęis dicunť. Nõ enim id (inquit) fabula est, sed certe genus tũ hominum, tũ etiã equorũ pusillũ (ut dicitť) est, deguntq; in cauernis, unde nomẽ Troglodytæ a subeũdis cauernis accepere. Philostratus ex sententia Apollonij sic de Pygmęis in tertio. Pygmęos sub terra degentes (inquit) supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prędicat uiuere, non uanũ est. Quæ de Pygmęis scribit Ply. alibi annotauimus. Ouid. 6. Męta. scribit Pygmęã fuisse in gruem conuersam.

Hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum.

Extat apud Gręcos ex Pygmęis sumptũ Adagium. Acrothinia Pygmæorũ colosso aptas, in eum qui diuersa penitus inter se cõponere satagit. Et in Obscęno carmine (quisquis eius fuerit author) Pygmæis breuior. Hyperbole in monstruosam hominis paruitatem. Docet Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ, incipere abire grues Septembri mense. g ℂ Expeditiones suas dirigant.) Quoniã non pauca admiratione digna in gruibus reperiunť, iccirco de eis hac parte Solinus prosequitur. Sumpsit autem hæc ex Plynio fere omnia, uel ex cap. xi. lib. q̃rti, uel ex ca. 23. libri decimi. Gręci eas γέρανους nuncupãt, Latinis ex sono, & uoce earũ nomẽ sumptũ est.

ones suas dirigant. Sub quodam militiæ eunt si- a
gno, & ne pergẽtibus ad destinata uis [a] flatuũ re-
nitatur, arenas deuorant, sublatisq; lapillulis ad
moderatam grauitatem saburrant. [b] Tunc se tol
lunt in altissima, ut de excelsiori specula metent, b
quas petant terras. Fidens [c] meatu præit cateruas.
Volatus desidiã castigat, uoceq; cogit agmẽ. Ea
ubi obraucata est, succedit alia. Pontũ transituræ
angustias captant. Et quidẽ eas promptũ est ocu c
lis dep̄hendere, quæ inter Tauricam sunt, & Pa-
phlagoniã, id est inter Carambim, & [d] κριοῦ μέτω-
πον. Cum [e] trans mediũ alueum aduentasse se sci- d
unt, scrupulorũ sarcina pedes liberant. Ita nautæ
prodiderunt, compluti sæpe ex illo casu imbre
saxatili. Arenas non prius euomunt, q̃ securæ se-
dis suæ fuerint. Concors [f] cura omniũ pro fati-

Mirum est, qđ naturales referũt, Nõ lassescere in ullo labore, qui neruos ex alis, & cruribus gruis habeant. De Gruũ prudentia Aristotelis uerba sunt ca. 10. noni de natura animaliũ. Grues etiam (inquit) multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, sui cõmodi gratia, & uolant alte, ut procul p̄spicere possint, & si nubes tẽpestatis uiderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt. Ducem etiam habent, & eos, qui clament, dispositi in extremo agmine, ut uox percipi possit. Cum consistũt, cæteræ dormiũt, capite subter alam cõdito, alternis pedibus insistentes, dux detecto capite prospicit, & qđ senserit, uoce significat. Ascribam huic loco, quæ docte, & eleganter de Gruibus scribit Ambrosius ca. 15. quinti Hexameron. Quã inuisi (inquit) & uoluntario usu grues i nocte sollicitã exercent custodiam, dispositos uigiles cernas, & cæteris consortibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte insidiæ temperentur, atq; omnẽ deferunt, impigro sui uigore tutelã. Post ubi uigiliarũ fuerit tẽpus impletũ, p̄functa munere in somno se p̄misso clangore cõponit, ut excitet dormientem, cui uicẽ muneris traditura est. Atilla uolẽs suscipit sortem, nec usu nostro in uita, & pigrior somno renũciat, sed impigre suis excutitur stratis, uicem exequit̃, & quã accepit gratiã, pari cura, ne q; officio repræsentat. Ideo nulla desertio, quia deuotio naturalis, ideo tuta custodia, quia uoluntas libera. Hunc etiam uolentes ordinẽ seruant, & hac moderatione omnẽ laborẽ alleuant, ut per uices fungant̃ ductus sui munere. Præcedit enim una, & præcurrit cæteris p̄stituto sibi tempore, & quasi ante signa p̄currit, deinde conuertitur, & sequenti sortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius, & laborẽ omnibus, & honorẽ esse cõmunẽ, nec paucis arrogare potentiã, sed q̃dam in omnes uoluntaria sorte transcribi? Antiquæ hoc reipub. munus, & instar liberæ ciuitatis est. Hæc ille. a ℂ Vis Flatuum.) Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ libri. Auium grues (inquit) ex ultimis in ultima abeunt. Volant flatu secundo: Quod de lapide memorant falsum est. Lapidẽ enim eas tenere fulmento, quem ubi deciderit, accipi, utilẽ ad auri probationẽ aiunt. In prouerbiorũ Collectaneis extat & hoc γέρανοι λίθυς καταπιπωκυῖαι. i. Grues lapides deijciẽtes. De his qui prouidi q̄ppiam faciunt. Grues enim (inquit Tarræas) quoniã alte uolant, & in latũ, facto impetu, quæ infra sunt inspicere nequeunt, lapidem portant, ut ex uolatu laborantes, deijciant, & sentiant, utrũ super terram an mare ferantur. Et siquidẽ super mare lapis deuenerit, iter perficiunt. Si uero super terrã, quiescunt. Hoc ait Aristophanes Grues lapides demittentes. Hæc fere ad literam in eius prouerbij expositione. b ℂ Saburrantur.) Onerantur, grauesq; fiunt, ne ui flatuũ a recto itinere propellantur, a Saburra. i. Sabulo, quo naues leues nimis onerari solent. c ℂ Fidens meatu p̄git cateruas.) Grues dum alte uolant, casu potius, q̃ arte, plerumq; literam. y. efficiunt. d ℂ κριοῦ μέτωπον.) Idest, Arietis frons, ob quandã cum huiua animalis frontis similitudinẽ. Sunt autem plura (ut alias annotauimus) huius nominis p̄mõtoria scopulitue. e ℂ Cũ citra mediũ.) Cur id faciant, in uerbis iamiã ascriptis, Tarræas explicat. f ℂ Concors cura omniũ pro fatigatis.) Si hanc gruum cõsuetudinẽ homines ipsi perpẽderent, esset in subueniendo, succurrendoq; lapsis indubie promptiores. Sanctum omnino monitum Ouidianũ illud, sed innata quadam sæuitia a paucis obseruatũ.

Regia crede mihi res est succurrere lapsis.

Quin potius quom uiderint quempiã malis ingentib' obrutum, addere malis mala satagunt. Humanius certe multo pientissimi Samaritani imitari parabolam. Is enim spoliatũ, uulneratumq; uidens hominẽ, misericordia motus est, & appropians semiuiuo homini, alligauit uulnera eius, infundens oleum, & uinum. Et tandem ægroti hominis, ut par erat, exactissimã curam egit. Iustissima nimirum Iuuenalis de hominum immanitate querela.

Sed iam serpentum maior concordia, parcit

Cognatis maculis similis fera &c. a ℭ Nigrescunt senectute.)Cætera fere omnia albescunt senescentia,qđ ob caloris intrinseci defectũ accidere philosophi perhibent. b ℭ χρυσόκερας.) Idest auricornu,χρυσὸς enim aurũ,κέρας cornu.De eo Strabo lib.7.& Ply.ca.xi.li. quarti. c ℭ Byzantio oppido.)Hæc urbs(authore Eusebio lib.tempoꝝ)cõdita est circa Olympiadẽ tricesimã,quom apud Romanos Tullius Hostilius imperio potiretᷓ.Eam condidit Byzas.Claudianus in Eutropium.

a gati,adeo ut siquæ defecerint,cõgruant uniuersæ,lassatasq; substollant usq; dum uires ocio recuperentur.Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidunt,ut exsomnis sit decima quæq;.
b Vigiles pondufcula digitis amplectuntur,quæ si forte exciderint,somnũ coarguant. Quod cauendũ erit,clãgore indicãt.Aetatem in illis prodit color. Nigrescunt [a] enim senectute. Venia-
c mus ad promõtoriũ χρυσόκερας [b] Byzantio [c] oppido nobile,antea Lygos dictum, quod a Dyrrachio [d] abest septingentis undecim milibus passuum.Tantum enim patet inter Adriaticũ mare,
d & Propõtidem.In Cœniensi quoq; regione nõ longe a Flauiopoli colonia Byziæ oppidũ quondam [e] Arx Terei regis,nunc inuisum,& inaccessum Hirũdinibus,& deinceps alitibus alijs, quã-
e q̄ [f] Thebas,qđ illa mœnia sæpius capta sint,aspernentur subire.Nam inter cætera habere illas quiddam [g] præsciũ,inde noscitur,qđ lapsura nõ petunt culmina,& aspernanť peritura quoquo
f modo tecta.Minime certe a diris [h] auibus impetuntur,nec unq̃ præda sunt ut sacræ. Cibos non sumunt residentes, sed in aere [i] capiunt escas, & hauriunt. ALter [k] Isthmos in Thracia est simili-
g bus angustijs,& pari latitudine arcti maris. Cuius littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactyæ,Melanem sinum Cardia,qđ [l] in cordis faciem sita sit,dicta Cardia
h est.Omnis aũt magnus Hellespontus stringitur in stadia septẽ,qbus ab Europa Asiaticam plagã uindicat.Hic quoq; urbes duę Abydos Asię est,

Conditor hoc Byzas, Constan
(tinus q; uidebũt. Diodorus,& Polybius tradũt a Byzantio,qui urbi imperauit ita appellatam.Iustinus lib.9. scribit a Pausania Spartanoꝝ rege conditã, ac per annos septẽ ab eo possessam.Deinde, uariante uictoria,nũc Lacedæmonioꝝ, nunc Atheniensiũ uiris habitatã.Ammianus lib.22.asserit Byzantiũ fuisse Atticorũ coloniã. Ausonius in urbium Catalogo facit Byzãtiũ Romę, Carthaginiq; omnino par. Et Claudianus in Eutropiũ Eunuchum.

Vrbs etiam magnæ,quæ dicit
(æmula Romæ. Eius situm unico tm̃ Disticho Ouid. explicat primo Tristium.

Quaq; tenent ponti Byzantia
(littora fauces,
Hic locus est gemini ianua
(uasta maris.

De ei⁹ conditoribus,nominibus,qđq; ante Constantinũ principẽ ab Antonio Seueri filio, Antonina dicta sit, & quo anno in Turcarum potestatem uenerit ex Eustachij sententia Raphael Volaterranus explicat li.7.Plura Strabo lib.septimo.Stephanus de Vrbibus. Herodo.lib.5. d ℭ A Dyrrachio.) Eadem Ply.ca.xi.quarti,& Capella li.6. e ℭ Quondã arx Terei regis.) Rursus ex Plynio capi.xi. quarti. Fabulã hanc eleganter pluribus carminib⁹ refert Naso.6.Meta.libro. Veram autem historiã leges apud Pausaniã circa finem Atticæ. Et Seruiũ Ecloga sexta Virgilij super illud. Aut ut mutatos &c. f ℭ Quamq̃ & Thebas,qđ illa.) Sumptũ ex ca.24.decimi Ply. g ℭ Quiddã p̄sciunt.)Ex Plyn.loco eodem. Ad idem facit quod scribit ca.35.decimioctaui.Tempestate imminẽte hirundo tã iuxta aquã uolitat,ut penna sępe percutiat. Virg.primo Georgicoꝝ. Aut arguta lacus circum uolauit hirundo. h ℭ A diris auibus.) Sumptũ ex ca.24.decimi Caij Ply. i ℭ In aere cibos capiunt.)Sumptum itẽ ex eodẽ libro, & capite Caij Ply.DE hirundinibus plura notatu digna refert Diuus Ambro.5.Hexameron ca.17. k ℭ Alter Isthmos.)Alterum dicit cõparatione eius Isthmi, quo Peloponnesus exili ceruice nectitur cõtinẽti, de quo capite superiori dictũ est. l ℭ Cardia qđ in cordis faciẽ sita sit.)Græci καρδίαν,cor nũcupãt.

& Sestos Europæ. Deinde[a] contraria inter se p- a
montoria Mastusia Cheronnesi, ubi finitur Eu-
ropæ sinus tertius. Sigæū Asiæ, in quo tumulus
est κυνόσσημα dictus, Hecubæ sepulcrum, & turris
Protesilai[b] delubro data. Finibus Thraciæ a se- b
ptemtrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus,
ac Propōtis. A meridie Aegęū mare, INter[c] Te-
nedum, & Chium est Claros insula, qua Aegeus
sinus panditur. Ab dextra Antandrū nauiganti- c
bus saxum est. Hoc enim uerius, q̃ insula meruit
cognominari. Id quoniā uisentib⁹ procul capræ
simile creditur, quā Græci ἀιγά[d] nuncupant, Ae-
gęus ab eo sinus dictus est. A[e] Phalario Corcyrę d
promontorio, ad nauis effigiem scopulus emi-
net, in quem transfiguratam Vlyxis nauem cre-
diderūt. Cythera, quæ a Malea abest, quinq; mi-
libus passuum, Porphyris[f] antea nomen fuit.

Stephanus aliter nominis huius originē interpretatur, quod uidelicet Hermochare diuina faciēte, cor uictime raptū a coruo, in Thraciæ partē illam delatū fuerit. Abydos, & Sestos urbes, inqt Mela, Leandri, & herus amore pernobiles. Extat de hoc ipso amore apud Musæum libellus. Itē apud Nasonē perelegans epistola. a ℭ Deinde contraria.) Ply. id ipsum sic explicat. Dein promontoriū Cheronnesi Mastusia aduersum Sigęo, cuius in fronte obliqua Cynosema. Ita appellat̄ Hecubę tumulus, statio Achęorū. Turris, & delubrum Protesilai &c. κυνόσσημα, canis sepulchrum significat. Fingūt Hecubam Priami cōiugē post tot aduersa, in canē fuisse conuersam. κυνῶν Canis, σῆμα sepulchrū. Fabulā refert Naso. 13. Meta. libro. De qua inter cætera. Rictuq; ad uerba parato
Latrauit conata loqui. Locus (extat & ex re.
Nomen habet. Ex Ply. ca. xi. quarti, & Strabone libris. 13. & 14. Pomponio Mela lib. secūdo sumpsit hæc Solinus. b ℭ Protesilai delubro.) Scribit Homerus secundo Iliados, Protesilaum cū quadraginta nauibus pro Gręcis ad Troiam nauigasse, quē ex cunctis Græcis primū ex naui in littus incidentem, uir Dardanus interemit. Cui⁹ mors magnū uxori, magnum desolatę domui, magnum etiam bellacibus socijs desyderiū reliquit. Lege Domitium Sylua tertia quinti Syluarum Statij. Eadem cū Solino scribit Mela in. 2. DE Thracię limitib⁹ in principio huius capitis dictū est. c ℭ Inter Tenedum, & Chium.) Verba Plynij, quem hoc loco æmulatur Solinus hæc sunt. Aegęo mari (inquit) nomen dedit scopulus inter Tenum, & Chium uerius, q̃ insula ex nomine a specie capræ, quæ ita a Græcis appellatur, repente in medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirū, ac pestiferum. Quid de hac denominatione scribant Strabo. M. Varro, Pacuuius, Martianus, refert Hermolaus in fine capitis. xi. quarti Plynij. d ℭ ἀιγά.) A nominatiuo αἲξ ἀιγός, i. Capra. Alij Aegęum dictum uolunt, ab Aegęo Neptuni filio, & Thesei patre, qui, ut canit Catullus, in id mare, pręcipitem sese scopulorum e uertice iecit,
Amisum credens immiti Thesea fato. Festus Pompeius Aegęum mare appellatur (inquit) qđ ita crebrę in eo sunt insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum uideantur. Siue qđ in eo Aegea Amazonum regina, perierit. Siue qđ in eum Aegæus pater Thesei se præcipitauerit. e ℭ A Phalario.) Eadem scribunt Ply. ca. 12. libri quarti, & Martianus libro sexto. Plynius autē uocat promontoriū hoc Phalacrium. Strabo, Ptolemæus, & Stephanus φάλακρον, Martianus uti Solinus Phalariū. Fabulam de Vlyssis nauis in scopulum conuersione, refert Naso Transformationū libro q̃rtodecimo.
Neritiæq; ratis uiderunt fragmina &c. DE Cytheris Plynius ibidem. Dicta autem (ut Stephanus author est) ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος. i. a Cythero Phœnicis filio. f ℭ Porphyris.) Nomen sumptū a purpurarum captura ingenti. Gręci enim πορφύραν purpuram dicunt, & πορφυρίδα, uestem purpuream. Hæc quoq; insula, ut Stephanus author est, κυθηραία λέγεται.

PRONIVS.) Insularum, quæ in nostro mari sitæ sunt, quædã singulariter magnæ, quædã minores a Græcis dici solent. Sunt aũt magnæ Cyprus, Creta, Rhodus, Eubœa, Lesbos, Sicilia, Sardinia, Cyrnos. Reliquę ab ijs cõparatione quadã, minores nuncupanť. Hæc in operis sui exordio retulit Appianus. In Creta insula, siue uera, siue fabulosa expectas, mira plurima facta narranť. De miris ijs igitur scripturus Solinus in Cretã insulã hoc capite, stylum uertit. Imitatue aũt more suo Ca. Plynium

DE CRETA INSVLA, DEQVE alijs plurimis ad eã pertinentibus. CAP. XVI.

a PRonius [a] est Cretam dicere, q̃ absoluere
in quo mari iaceat. Ita enim circũflui illi⁹
nomina Græci permiscuerunt, ut dum
alijs alia inferunt, pene obduxerint [b] uniuersa.
b Quanta possumus tamen fide in designanda, operam locabimus, nequid hæreat [c] sub ancipiti.
Inter ortum porrigitur, & occasum tractu longissimo, hinc Græcia, inde Cyrenis obiacentib⁹.
c A septẽtrione Aegæis, & suis, idest Creticis æstibus uerberatur. Ab Austro Libycis undis perfunditur, & Aegyptijs. Constipata centum [d] urbibus, sicuti perhibẽt, qui prodige [e] lingua largiti sunt, sed magnis, & ambitiosis oppidis, quorum

cap. 12. libri quarti. Ipsa Creta (inquit) latere ad Austrum, altero ad Septemtrionẽ, inter ortum, & occasum porrigiť, centum urbiũ clara fama &c. Eius situm, ac terminos, lege apud Ptolemęũ ca. 17. lib. tertij. Eudoxus (ut Strabo refert lib. 10.) ipsam in Aegęo sitam esse pelago tradit, cuius sententiæ nõ assentiť Strabo, sed ipsam inter Cyreneam, & Græciã esse dicit, eũ ipsum Strabonẽ adeas, q̃ null⁹ Cretã exequutur copiosius. Aristotelis uerba sunt ex ca. 8. secũdi Politicorũ. Videtur (inquit) hæc insula ad principatũ Gręciæ nata, ac pręclare sita. Cuncto namq; imminet mari, cum fere Græci omnes circum mare sint positi. Abest enim, hinc modicũ a Peloponneso, illinc uero ab Asia, a loco qui circa Triopium, & Rhodũ. Quare imperiũ maris obtinuit Minos, ac insularum, alias subegit, alias uero dudũ incultas habitari fecit &c. Quamuis Cretensiũ respublica optimis legibus fuerit instituta, plura tamẽ ab eius legislatore contra morum honestatem sancita sunt, ut de uxorũ diuortijs, ne filiorũ multitudine patres grauarentur. Rursus uitandæ prolis gratia cũ masculis concubitũ exercere. Id Aristo. retulit in Politicis. Timęus refert Thalonẽ Cretensem masculã Venerẽ naturæ crimẽ omnino contrariũ, primũ perpetrasse. Hinc fortassis natum illud τρία κάππα κάκιστα. Tria k k k. pessima, Quod ad Cretenses, Cappadocas, Cilicesq; referunt. Quãuis diuus Augustinus ca. 3. de Grãmatica de tribus Cornelijs dictum putet. Fuerunt autẽ ij Cornelius Sylla, Cor. Cinna, Cor. Lentulus. Sunt, qui huius nefasti sceleris initiũ in Orpheũ uatẽ. Plures, qui in Thamyrã quendã retorquendũ censeãt. Inter alia uitia, mẽdaciũ Cretensibus peculiare fuisse ex uersiculo, quẽ in epistola ad Titũ refert Paulus, euidẽs est. κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί. Cretenses semper mẽdaces, malæ bestiæ, uentres pigri. Augustinus scribit eũ uersiculũ in libris Epimenidis inueniri. Hinc factũ est, ut a Græcis κρητίζειν pro mentiri prouerbiali figura dici cœptum sit. Ouid. 1. de Arte amandi. Non hoc, quæ centũ sustinet urbes Quãuis sit mendax Creta negare potest. Sunt & alia de Cretẽsibus usurpata prouerbia. Vt κρῆς κρῆτα. Et κρῆς πρὸς αἰγινήτην. In eos, qui fraudibus mutuis sese circũuenire conanť. Vtriusq; enim insulę gentẽ ob improbos mores male audire solitã esse historiæ tradunt. b ℂ Obduxerint.) Legitur & oblimauerint, idẽ tamen utriq; sensus, i. texerint, & uelut limo cooperuerint, ut uix dignosci queant. c ℂ Nequid hęreat sub ancipiti.) Nequid sub dubio relinquať, prouerbialis figura sumpta a locis transitus difficillimi, quæ cũ attigerimus, qua transeundũ sit, subdubitare, ac hęsitare solemus. Vtitur ea Plautus in Amphitrione, in Mercatore, & in Pseudolo. Terentius in Eunucho. Persius satyra secũda. A Marco Tullio dictum est. Res hęret in salebra. d ℂ Constipata centũ urbibus.) Qui scribũt Cretã constipatam centum urbibus, ut Virgilius, Horatius, Lucanus, Ouidius, Papinius, sequuntur Homerũ secundo Iliados. Vnde eã Hecatompolin nominat, quasi centurbiã dicas. Decimo autem nono Odysseæ dicit eius insulæ esse nonaginta urbes, quam diuersitatem Strabo diluit libro decimo. Centum Cretę urbium nomina magna ex parte enumerant Homerus secundo Iliados, Strabo in decimo, Plynius cap. duodecimo quarti, Ptolemæus capite. 17. libri tertij, Stephanus de Vrbibus. e ℂ Qui prodige lingua largiti sunt.) Sunt qui legant, qui prodige linguam largiti sunt. Sunt rursus exẽplaria in quibus

principat⁹ est penes Gortynam, Cydona, Gnos- a
son, Therapnen, Cyteum[a], Lisson. Dosiades eã
a Crete[b] nympha Hesperidos filia, Anaximan-
der a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius
dictam, mox Curetim. Nonnulli etiã a temperie b
cœli[c] μακαρόνησον appellatam prodiderũt. [d]Prima
mari potuit nauib⁹, & sagittis. [e]Prima literis [f]iu-
ra iunxit. Pyrrhicen docuit Pyrrho [g]repertore.
Eq̃stres turmas prima docuit lasciuas uertigines c
implicare. Ex qua disciplia bellicæ rei usus dat⁹.

scriptum est, qui prodige lingua locuti sunt. Hæc ultima lectio cęteris placet magis. Si prodige lingua largiti sunt, legendum sit, subintelligendũ erit, centum urbes Cretæ prodige lingua largiti sunt. Intelligit autem Græcos, M. Cato, & Caius Sempronius asserunt Græcos impudenti iactantia frequẽter effundi. Eisdem prætere a tum leuitatẽ, tũ loquacitatẽ plerũq; tribuũt. Hinc a Iuuenali dictum est. Et quicquid Græcia mendax Audet in historia. Ply. quoq; ca. quinto lib. tertij Græcoꝵ genus in suam gloriã effusissimũ esse dicit. Eusebi. in lib. Pręparatiõis docet Græcos scriptores alioꝵ scripta sibi tribuisse, id quod Syllius lib. 14. Siculis tribuit. a ¶ Cyteum Lisson.) Tam uaria sunt i hac parte exẽplaria, ut quæ sit uera lectio dignosci nequeat. Interdũ enim Scylion scriptum est, sępe Cylion, aliquãdo Schylioson, nonnunq̃ Cylisson. Sũt qui reponãt Scylletion. Sed neq; Homerus, neq; Strabo, neq; Stephanus, neq; Pomponius, neq; Plynius ipse, quẽ Solinus ubiq; sequit̃. Sed neq; alter q̃spiam ex ijs, quos legerim, aliquam in Creta urbẽ huius nomenclaturæ posuit, etsi Stephanus dicat σκυλλάκιον esse κράτης ὄρος. Vnde forsitan moti sunt, qui Scylletion legendũ putarũt. Ego si diuinare liceat, ex uariarũ lectionũ similitudine, reposui, Cyteum Lisson, de quibus Plynius, & Ptol. in Creta. Sunt qui Gythisson, aut Lycaston, uel Lycton, siue Olysson, de quibus omnes, reponendũ putãt. Sed hæc alioꝵ iudicio relinquenda. b ¶ A Crete nympha.) Eadẽ scribunt Plynius, & Capella. Stephanus dicit dictã a Crete Iouis, & Ideæ nymphæ, filio. Diod. Siculus lib. 4. nomẽ accepisse dicit a Creta Iouis coniuge. Libro aũt sexto ait Cretem fuisse insulæ illius regem uetustissimũ. Vnde & nomẽ insulæ. Euseb. lib. tẽpoꝵ asserit Cretã dictã a Crete indigena, quem aiunt (inquit) unũ Curetarũ fuisse, a quibus Iuppiter absconditus est, & nutritus. Hi Gnosson ciuitatẽ in Creta condiderũt, & Cybeli matri templum. Capite aũt tertio decimi Præparationis, dicit Cretũ quondã fuisse primũ, qui Crete regnũ tenuit, a quo Creta nomẽ accepisse uidetur. c ¶ μακαρόνησον.) Idest felicẽ insulã. Plynius μακάρων eam dici ait. i. beatam. Alia μακαρόνησος est septem dierũ itinere supra Thebas Aegypti, Herodotus lib. 3. Fructuũ bonitas declarat Cretę insulæ cœli temperiem. Veteribus persuasum est, quicquid in Creta nascitur, infinito præstare cęteris eiusdem generis, author Plynius ca. 8. uicesimi quinti naturalis historiæ. Ea insula hac tempestate uina omniũ excellentissima procreat, Vnde in Obscęno carmine. Vuæq; qualis flaua nõ legit Crete. d ¶ Prima potuit nauibus.) Seneca Tragędus in Hippolito. O magna uasti Creta dominatrix freti, Cuius per omne littus innumerę rates Tenuere pontũ, quicquid Assyria tenus Tellure Nereus peruium rostris secat. Hucusq; Seneca. Cretenses in prioribus annis (authore Strabone lib. 10) nauigandi principatũ tenuerunt. Vnde in ueteris prouerbij sermonẽ diuulgatũ est. Siquis, quæ nouit se ignorare dissimulet. Cretes nescit pelagus. Meminit Tarręas in prouerbioꝵ Collectaneis, ὁ κρὴς τὴν θάλατταν. hodie quoq; Cretensibus inter nauigandi peritos, nõ infimus locus datur. e ¶ Sagittis.) Fuisse eam sagitandi peritã, ostendit Strabo pueros arcubus (inquit) inter arma Cretenses saltibus exercent, quos principio Curetẽ illis ostendisse ferunt. Scribit Diod. in sexto Apollinẽ arcus, sagittandiq; fuisse repertorem. Qua ex causa (inquit) Cretenses precipue arcu delectati sunt, quẽ Scythicũ nominarũt. Hinc a Virgilio. 3. Georg. dictũ est. Crassamq; pharetrã. Scribit in Attica Pausanias, Græcoꝵ nemini præterq̃ Cretensibus, sagittis uti institutũ patriũ fuisse. f ¶ Prima literis iura iunxit.) Cõuenit inter omnes Cererem primã in Creta leges reperisse. Diod. in. 6. Tradit̃ (inquit) a nõ nullis illã (de Cerere loquens) leges quoq; dedisse, quibus homines iuste uiuere assuescerent. Idẽ scribit Ply. ca. 56. libri septimi. Ouid. 5. Meta. Prima dedit leges. Causam ponendi leges explicat Hora. Saty. 3. primi Sermonũ inquiens. Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter. Lucretius libro quinto. Inde magistratũ partim docuere creare, Iuraq; construere, ut uellent legibus uti. Posset & hoc ad Minois leges referri, sed non sunt primũ ab eo institutæ leges. Veritas aũt habet, primũ Mosen a Deo edoctũ, hominibus leges tradidisse. g ¶ Pyrrhicen docuit Pyrrho reptore.) Sic enĩ ex Plynio legẽdũ cẽsuim⁹. Saltationẽ (iq̃t) armatã Curetes docuere. Pyrrhicen Pyrrh⁹, utrãq; in Creta c. 56. li. septimi. Dio. Sicul⁹ li. 6. ait Curetes reperisse cũ armis saltãdi modũ. Itẽ primos omniũ greges coegisse, aliãq; mãsuefecisse pecora. Scribit Martian⁹ in. 9. Cretes ad Citherã solitos dimicare. Græcarũ insup urbes multas ad lyrã, leges, decretaq; publica

recitasse. Taletem præterea Cretensem cytharæ suauitate cōpertū est, morbos, ac pestilentiā fugauisse. Scribit Strabo lib. 10. Curetem instituisse, ut saltationem, quā Pyrrhicam appellauerit, saltarent. a ℭ Studiū musicū.) Apollinē (inquit Diod. in sexto) Citharæ, eiusq; musicę reptorē ferūt. Eusebius ca. 2. secundi Præparationis tradit Theatrū, Musicā, Harmoniāq;, a Dionysio fuisse repertam. Idem Eusebius ca. 5. decimi eiusdē operis. Itē Caius Plynius ca. 56. li. septimi, Amphionē scribunt Musicę fuisse

a Studium [a] musicū inde cęptum, cū [b] Idæi Dactyli modulos crepitu, ac tinnitu æris deprehensos in uersificum ordinē transtulissent. Albet [c] iugis montium Dyctinei, & Cadischi, qui ita excandescunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. b Præter cæteros Ida est, qui ante solis [d] ort' solem uidet. Varro in opere, qđ de littoralib' est, etiā suis tēporibus affirmat sepulcrū [e] Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianā religiosissime uenerant,

repertorē. Macrob. in principio secundi de Somnio Scipionis, modulos crepitu, tinnituq; æris deprehensos Pythagoræ philosopho tribuit. Sed credendum eū perfecisse, qđ ab Idæis Dactylis repertum fuerat a principio. b ℭ Idæi Dactyli.) Stra. lib. 10. & Diod. Siculus li. sexto scribunt Idæos Dactylos a mōte Ida, & denario digitorū numero fuisse nūcupatos. Fuerūt aūt qnq; fratres, mares, totidēq; sorores. Alij dicunt eos duos alij tres, plures centum, alij aliter. Inter authores conuenit eos ignis usum, æris, ferriq; naturā, quoue modo fabricarentur, in loco, quē Berecynthiū dicunt, inuenisse. Ob idq;, ac alia plura repta, stultā gentilitatē diuinos eis honores tribuisse. c ℭ Albet iugis montiū.) Montes sunt in Creta, quos Albos uocant. Ply. ca. 34. sexti decimi. Eosdē Cretæ montes ca. 12. li. qrti enumerat idē Plynius. Vocat aūt eorū unū Cadiscū. d ℭ Ida ante solis ortum, solem uidet.) Strabo lib. 10. In medio (inquit) ubi latissima panditur Creta insula mons Idæus surgit, Cretensiū cunctorū celsissimus, quaq; uersum circuitū habens stadiorū sexcentorū. Idipsum qđ Solinus de Ida monte scribit, reperies apud Plyniū ca. xi. secundi naturalis historię. Diod. autem Siculus lib. 17. id Idæ Phrygiæ, nō Cretę monti tribuit. Mons Ida (inquit) ut quidā fabulantur, ab Ida Melissei sortitus nomen est. Est aūt omniū mons hic, qui circa Hellespontum sunt montes eminentissimus. In eius medio extructum antrū est dijs accipiendis accōmodū. In eo Alexander de tribus Deabus iudiciū habuisse dicit. In Ida mōte rarissimū quiddā, ac supra hominū opinionē reperitur. Nā circa canis exortū in summo mōtis uertice penitus tranquillus aer ex omni parte efficit, ne is locus aliquē uentorū flatū sentiat. Illic nocte durante, sol radios suos emittere conspicitur, non quidē ut illius forma circularis appareat, sed magis ut eius fulgor in partes multas late conspiciatur, uelut si ignis multū terrę horizontē corripuerit. Nec multum post splendor ille totus in magnitudinē quandā unā coarctatur, donec dimidij stadij spaciū efficiat. Die autem adueniente, integra solis magnitudo, lucem inducit. Interpres Dionysij.

Ante ortus solis phibent q̄ fulgere sole. Idipsum Lucre. 5. de Rerū natura libro, ijs uersib' explicauit.

Quod genus Idæis fama st e montibus altis
Dispersos igneis orienti lumine cerni.
Inde coire globum quasi in unū conficere orbem.
Nec tamen illud in ijs rebus mirabile debet
Esse, qđ hæc ignis tam certo tempore possint
Semina confluere, & solis reparare nitorem &c.

Hoc uidetur significasse Maro in fine 2. Aene.

Iamq; iugis summę surgebat Lucifer Idæ.

Quod de Ida monte dictū est, idipsum etiānū Cassio monti accidere ostenditur infra ca. 49. e ℭ Sepulchrū Iouis.) Quāuis constans authorū fuerit opinio fuisse in Creta Iouē sepultū, de loco tamē ubi natus, & educatus fuerit inter Arcades, & Cretes certamen assiduū. Arcades eni apud se tam natū, q̄ educatū Iouē cōstanter affirmāt, eo potissimo argumēto, qđ in Arcadia locus sit, qui κριτέα uocat παῤῥασίου cognomēto. Arcadū, & Cretensiū de hac ipsa re certamen Callimachus in hymno Iouis ijs ferme uerbis cecinit.

Iuppiter aereis cum te sibi uendicet Ide
Montibus, Arcadieq; utri mendacia iactant.

Hinc existimat Parrhasius quarto Thebaidos a Papinio dictum esse.

Venit & Idæis ululatibus ęmulus Azan,
Parrhasijq; duces.

Nympharū, a quibus Iuppiter nutritus est, nomina, sunt θεσῶα, νέδη, ἁγνώ. Marcus Cicero tertio de Natura Deorū libro, tres Ioues fuisse tradit. Vltimum Cretensem, Saturni, & Rheę filium. Hic eū adoleuisset, & totum fere orbem subegisset, a Cecrope rege uetustissimo primum deus appellatus, eiq; ara, & sacrificia instituta. Tandem ætate (ut ait Ennius) pessumata, in Creta uita commutauit, & ut rudis gentilitas credidit, ad Deos abijt. Eum Curetes filij sui curauerunt, deco-

βριτόμαρτιν[a] gentiliter nominantes, quod sermone a
nostro sonat uirginē dulcem. Aedem numinis
præterq̄ nudus uestigia nullus licito ingreditur.
Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortinā amnis
Lethæus[b] præterfluit, quo Europā Tauri dor- b
so Gortinij ferūt uectitatam. Hidem Gortinij, &
Cadmū[c] colunt Europæ fratrem, Ita enim me-
morant. Videtur hic, & occurrit, sed die iam ue-
sperato augustiore se facie uisendum offerens. c
Gnosij Mineruam[d] ciuem deam numerant, pri
mūq; apud se fruges[e] satas affirmant, audacter
cū Atticis cōtendētes. Ager Creticus[f] syluestriū
caprarū copiosus ē. Ceruo[g] eget. Lupos, uulpes,

rauerunt q; eū, & sepulchrū in Creta, ac in Gnoso oppido sepulchrum construxerūt, in quo antiquis Græcis literis inscriptū fuerat. ὁ ζεὺς τοῦ κρόνου, idest. Iuppiter Saturni fili⁹. Sepulchri Iouis in Creta meminerunt Ennius in sacra historia. M. Varro in eo opere, qđ de littoralibus inscribit. M. C. tertio de Natura Deoꝝ. Diod. Siculus lib. quarto. Mela lib. 2. Eusebius ca. 3. tertij Præparationis. Lactā. ca. xi. lib. primi. Itē Cyprianus in libro de origine, & generibus Idoloꝝ. Adeas etiamnū si libuerit Politianū iure inter ueteres numerandū c. 35. primæ Centuriæ, quo loco in hanc sententiā permulta disserit copiose. Iuppiter qđ in Creta a Capra nutritus est. αἰγίοχος cognomiatus est, ab ὀχῆς & αἰγός. i. a cibo, & capra. Vel, ut placet alijs ab ἔχειν, qđ tenere significat, & αἰγίδος qđ Aegide utatur, quasi Scudigerum dicas.

Arctois populis mos est quoq; (lacte ferino
Infantes nutrire suos.

Id quod ex Phauorini sententia ca. 11. duodecimi suarū Noctium damnat Gellius, qđ infantes ipsi ferarum mores trahant, quarū lacte fuerint educati. a ℭ βριτόμαρτιν.) Britomartem, quā etiam Dictynnā dicunt, in Creta genitā fuisse tradūt ex Ioue, ac Acamarchide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandū inuenit, ex quo & Dictynna est cognominata. Consuetudine Dianæ utebat, qđ causam præbuit, ut qdā Dictynnā, Dianāq; eandē esse existimarēt. Quā deam sacris, tēplisq; Cretenses coluere, author Diod. in sexto. Historiā refert Virg. in Cyri. Stra. li. 10. Lyctus (inquit) ante Emporiū habet, qđ Cherōnesus appellatur, ubi Britomartis ædes sacra est. Cretensibus cultā Dianā ostendit Ouidius tertio Fastoꝝ.

Pallada Cecropidę, Minoia Creta Dianā &c.

Scribit. M. Varro fuisse q̄dā sacra, ac sacella, in quibus nefas erat Scorteū aliquod. i. e pellibus factū, siue morticinū adhiberi. Id (ut Naso Fastoꝝ primo canit) in sacris Carmentis maxime seruabat. Hinc obseruatū uideri potest, ne ædē Britomartis quispiam, prēterq̄ nudus uestigia licito ingrederet. b ℭ Amnis Lethęus.) Sunt codices, in quibus Lane⁹, alij, in quibus Lennius scriptū est. Sed quom nullū in Creta huius nominis amnē repertā, existimo legendū, Lethęus. Strabo lib. 10. Eā Gortynā uidelicet, perlabit totā Lethęua amnis. Hic uero (inqt) ortū traxit ex Lebena. Ptolemęus p̄terea hanc urbem, & Lethęū amnē, sub eisdē gradibus collocauit. Existimant nō nulli Lethęum dictū, qđ penes eū Hermione Cadmi mariti oblita fuerit. Ply. ca. 1. duodecimi Natur. hist. (qđ ab hoc loco haud alienū est) Gortyne (inquit) in insula Creta iuxta fontē Platanus una insignis utriusq; linguę monumētis, nunq̄ folia dimittēs. Statimq; ei Græciæ fabulositas superfluit. Iouem sub ea cū Europa concubuisse. c ℭ Cadmū colunt Europæ fratrē.) Nō ignoro esse uetustios codices, in quibus nō Cadmū, sed Adymnū scriptū sit, sed quom nullus Adymnus inter Agenoris filios reperiat, placet ut Cadmū legas, quod & impressi Solini quidā codices retinēt. De Cadmo, et Europę fratribus notiora sunt omnia, q̄ ut hoc loco ascribi debeāt. d ℭ Gnosij Mineruā ciuē numerāt.) Diodori Siculi uerba sunt ex sexto Bibliothecę. Tradūt (inquit) Palladē in Creta, ex Ioue apud fontes Tritonis fluminis ortā, ex quo Tritonia dicta, & nūc quoq; apud eos fontes, ubi nata est, huic deæ sacrarūt. Palladē aūt, & Mineruam eandē esse, sciunt omnes. e ℭ Fruges satas.) Concordāt omnes a Cerere primum repertas fruges, & quidē, ut Diodorus ait, anteq̄ Proserpinā genuisset. Nā post filiæ a Plutone raptū, frumenta omnia, tū in Iouis odiū, tū propter dolorē amissæ filiæ, incendisse ferunt. In Attica autē non nisi post raptū filię fruges monstrasse constat. Fruges aūt reperit, quæ forte inter alias herbas nascebantur ignotę cæteris. Contendunt igit Cretes in Creta insula, in qua nata est, Cererē primū seruisse fruges. Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudeoꝝ, scribit Cain primū terrā arasse. Lege Probum, & Seruiū primo Georgicoꝝ super illud. Vnciq; puer monstrator aratri. Item Plyniū cap. 56. septimi. f ℭ Syluestriū caprarū.) Aristo. ca. 12. de Admirādis in natura. In Creta insula (inquit) q̄ Iouē educauit, caprę syluestres, quibus ea regio, q̄maxime abundat, ubi se primū a uenatoribus uulneratas aliquo telo senserint & cętera. g ℭ Ceruo eget, lupos.) Aristoteles capite septuagesimosecundo, eiusdem operis. In Creta (inquit) nullos esse lupos inquiunt, neq; etiam ursos, neq; serpentes, neq; quamuis aliam huiusmodi, ut rapacē, aut uenenatā ferā. Hac maxime, ut opinantur, ratione, quod olim

a aliaq́ quadrupedum noxia nusq̄ educat. Serpēs
nulla. Larga uitis. Mira soli indulgentia. Arbo-
rarij prouentus abundantes. Nam in huius tan-
tum insulæ parte repullulāt [d] cęsæ cupressi. Her-
b ba ibi est, quæ [b] ἄλιμος dicitur. Ea ad morsa diur-
nam famem prohibet. Proinde, & hæc Cretica
est. Phalangium [c] aranei genus est. Si nisum quę-
ras, nulla uis corporis, si potestatem, ictum ho-
c minem ueneno interficit. Lapis quoq; Idęus [d] Da-
ctylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris fer-
e rei, humano pollici similis. Auem [e] Noctuā Cre-
ta nō habet, & si ibi inuehatur, emoritur.

natus sit ibi, atq; educatus Iuppiter. Ply. cap. 58. octaui naturalis historiæ. In Olympo (inquit) Macedoniæ monte non sunt lupi. Nec in Creta insula, ibi quidē non uulpes, ursiue, aut omnino ullum maleficum animal, præter Phalangium. Aranei id genus. Mirabilius in eadē insula ceruos, præterq̄ in Cydonearum regionem non esse. Item apros, & Attagenas, Herinaceos & ce. Diodorus Siculus id Herculis beneficio tribuit. Antea (inquit) Herculi Cretēses cumulatissimos honores impenderant, quib⁹ ductus in horum gratiā omnē feris beluis insulam ita purgauit, ut nullū agrestius animal in ea deinceps neq; ursus, neq; lupus, neq; serpens, neq; aliud quid simile sit repertum. Hæc ideo merita in insulam contulit, q̄d Iuppiter ibi nat⁹, alitusq; fuerit. a ℭ Repullulant cęsę Cupressi.) Sumptum ex Plynio capi. 34. decimisexti. b ℭ ἄλιμος.) Sunt qui dictionē ἄλιμον aspirationis nota scribendam tradāt, alij autem nudam, & sine afflatu. De ea multa Dioscorides ca. 128. & Caius Ply. cap. 22. uicesimisecundi naturalis historiæ, interpres Dionysij sic de ea inquit.

Gignitur hic Alimos, quam si quis momordeat herbam,
Compescit diramq; famem, rabiemq; diurnam.

Addit Plynius, huius herbæ semine linguę subdito, non sentiri sitim. Hunc effectum, cuius Solinus meminit, Alimo alij non tribuunt. Plutarchus in Symposio septem sapientū inter Pharmaca nuncupat ἄλιμα καὶ ἄδιψα, quem tum famem, tum sitim obrepere cohibeant. Mira sunt quæ ca. 5. tertij tractatus septimi de Animalibus scribit Albertus, se s. uidisse Coloniæ mulierem, quæ sæpe cibo per dies uiginti, interdū uero per dies etiamnum triginta manserit. Subdit maius, se uidisse uirum melancholicum, qui sine cibo per septem septimanas uixerit, sumpto interdum tamē frigidæ aquæ haustu. Plynius in fine undecimi naturalis historiæ libri, non esse homini ante diem septimum lætalem inediam. Durasse & ultra undecimum plerosq;. Dum hæc scriberemus rumor increbuit apud omnes, esse Augustæ Vindelicorum mulierem quandam, quæ per annos ferme duodeuiginti nunq̄ comederit. Sed cum foret a quibusdam diligentius obseruata, inuentam fuisse aiunt canum tandem more cibos quosdam delicatiores, quos miro astu parare fuerit sibi solita, conuorantē. Vnde & ea urbe nō sine uitæ suæ periculo relegatam. Fiunt frequenter hæc, uel lucri, uel consequendæ apud homines famæ causa. c ℭ Phalangium.) Ex Plynio ca. 58. octaui naturalis historiæ, ut parum ante retulimus. Lege quæ scribit idem, cap. 24. undecimi de Phalangiorum natura. Remedia plurima Phalangiorum a Plynio, & Dioscoride relata sunt. d ℭ Idæus Dactylus.) Ex Plynio capite decimo tricesimiseptimi Solinus hæc mutuatus est. Nomen habet ab Idæo monte, & δάκτυλος idest, digito, quod sit digito similis. e ℭ Auem Noctuam.) Noctua, quæ Græcis γλαῦξ, & νυκτιμένη dicitur, ex eo nomē habet, q̄d noctē amet, ac nocte pro die utat. Hæc enim glaucos oculos habens, solē uidere non potest. Nā, ut Aristoteles cap. 34. noni de natura animaliū scribit, Noctuę interdiu cernere nequeunt. Noctu uenando cibū sibi acquirūt. Verum non tota nocte, sed uespertino, & matutino. Venantur aūt mures, lacertas, uerticillos, & eiusmodi alias quasdā bestiolas. Ex Noctuarū natura sumptū Adagium. Noctuas Aquilis similes facis. Quod Aquilarum uisus sit acutissimus, belluarūq; nobiliū uescant carnibus, contra Noctuarum uisus sit debilissimus, earūq; uenatio abiectissima. Sunt qui Noctuā a Nocticorace non separent, & de Noctuis Aristotelem intellexisse aiunt, cū inquit secūdo Metaph. Sicut Nocticoracū oculi ad lucē diei sese habent, sic & animæ nostrę intellectus ad ea quæ sunt omnium naturę manifestissima. Noctuarum genus in Creta insula non est. Etiam si qua inuecta fuerit emoritur. De Noctua aue lege Ambrosium capite uicesimoquarto quinti Hexameron. Mirum est, quod de ouis Noctuæ libro tertio uitæ Apollonij tradit Philostratus. Obseruare (inquit) oportet, ubi Noctua nidū faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti cōmedenda præbere. Si enim illa commederit, uinum oderit, & modesti⁹ deget, quia temperatior fiet naturalis calor. EX Philostrati uerbis Adagiū ortū uolūt. Noctuino ouo idiget. In bibacē hominē, & uini appetentissimū. Nigidius tradit Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, ac eas uoces habere nouē.)

CARYSTOS.) Hæc insula, ut cap. 12. quarti refert Plynius, dicta est, Chalcodotis, Macris, Macra, Chalcis, Ambatias, Asopis. Dicta autem Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. i. ab ære, quod æs ibi primũ repertũ fuerit. Dicta autẽ a Carysto Chironis filio, ut refert Steph. b ¶ Ἐλλοπίας uocãt.) Harũ aquarum meminit Ply. cap. 12. quarti. Rursus lib. 31. Tibullus li. 4. Cretæis ardens, aut unda Carystia cãpis. c ¶ Carystiæ aues.) Albertus lib. 23. de Animalibus citat nominatim hunc Solini locũ, cuius uerba qualiacunq; ascripsi Caryste sunt aues, ut dicit Solinus, & Iorach, quæ innocue flammis inuolãt, ita qđ nec pennis, nec corpore adurantur. Sed illi philosophi multum mentiuntur. Et puto qđ hoc sit unũ de mendacijs eorũ. Hæc ille. Putat hoc falsum Albertus, sed illi aliter. Quid si similis naturę uis ijs auibus tribuatur, quã idem Albertus cũ alijs Salamandris, & Pyrali ascribunt. Albertum pterea arguũt, quę uerissie scribit Augustinus ca. 2. uicesimi primi Ciuitatis dei. Nec dicit Solinus has aues, nec pennis, nec corpore aduri, sed quod flammas impune inuolẽt. Nõ minus admiratione dignum est, qđ de auibus quibusdam refert Aristoteles cap. 57. eius libri, qui de Admirandis in natura script⁹ est, uidelicet eẽ aues quasdam, quæ nihil omnino sentiant. Sed satis sit consignasse locum. d ¶ Carbasa, quæ inter ignes ualent.) Strabo lib. 10. Ad Carystũ (inquit) lapis nascitur, quẽ pectunt, nent, texunt. Inde mantilia conficiuntur egregie contexta. Ea ubi sordescunt, in flamam proiecta, non secus emundatur, q̃ si macula dueris. Multa esse, quæ igne absumi nequeant, sciunt, qui rerum naturaliũ cõmentaria studiose legunt. Tradit Ply. ca. 1. deciminoni naturalis historiæ esse lini genus, ex quo facta mantilia, ignem nõ sentiant. e ¶ Chalcis eodẽ habita est.) Hæc insula (ut ante diximus) multis nominibus nomiata est apud priscos. f ¶ Aere ibi primũ reperto.) Scribit Ply. ca. 56. septimi, Cinyrã Agriopę filiũ, æris metalla in Cypro insula reperisse, & ca. 2. tricesimiquarti ait, ęs fieri ex lapide, quẽ Calciten uocant in Cypro, ubi (inquit) prima fuit æris inuentio. Capite autẽ duodecimo quarti, in Carysto insula asserit æs repertum primũ. Nec est in dictis Plynij repugnantia, quoniã utiq; prima æris repertio Cypro tribuitur, sed mox (inquit Plynius) uilitas, reperto in alijs terris præstantiore. g ¶ Titanas in ea.) Cælus inter cæteras Titeam duxit uxorem, ex qua decem, & septẽ filios procreauit, Eos pater ex matris appellatione, cõmuni nomine Titanas nuncupauit. Hos primũ contra Saturnũ, demũ contra Iouem acerrimũ gessisse bellũ, tradunt. Sed quom Iouis impetũ (ut canit Hesiodus) ferre non possent.

Fit fuga, subq; solum Titania turba repente
Truditur, & ualidis ibi cogitur esse cathenis,
Sub Styge Titanes, cęco clauduntur, & Orco,

Seruius sexto Aenei. existimat Titanas dictoa ἀπὸ τῆς τίσεως. i. ab ultione, qđ terra irata eos contra Deos genuerit. DE Bryareo, & Aegęone Gigantibus passim omnes. h ¶ Cyclades.) Plynius harum insularũ nomina referens, tres, & quinquaginta eas esse dicit. Extra Carystum (inquit) in Myrtoo multæ, sed maxime illustres, Claucõnesos, & Begilia, & a promontorio Gerasto, circa Delum in orbem sitæ. Vnde & nomen traxere Cyclades. De Cycladum nomenclatura, omnes idem fere sentiunt, Mela, Martianus, Strabo. Græci enim κύκλον circulum, uel orbem dicunt. Seruius autem super tertio Aeneados exponens illud,

Olearon, niueamq; Paron, sparsasq; per æquor

Cycladas, a circumeundo dictas uult. Cyclades (inquit) nõ ideo dicuntur, quia in rotunditate sunt, sed qđ longo ordine ea circumire necesse est, uel propter promontoria, uel quia naturale est, ut concitatiora sint maria uicinitate terrarum, quas constat anhelitum quendam ex se emittere. Hæc ille. Sed esse potest, ut idem diuersam Etymologiam sortiatur. De situ Cycladum uide Ptol. decima Europæ tabula. i ¶ Ios Homeri tumulo.) Quom Homerus tam patriam, quã parentes ignoraret, Apollinis oraculũ consuluisse dicit, quibus scilicet paren-

DE CARYSTO, ET IN EA AQVIS calẽtibus, deq; Carystijs auibus. De Chalcide, Cycladibus, Io, deq; Delo, insulis. CA. XVII.

CAryſtos [a] aquas calentes habet, quas ἐλ- a
λοπίας uocant. [b] Et Carystias [c] aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbasa etiã
quæ inter [d] ignes ualent. Chalcis [e] eadem habita
est apud priscos, ut Callidemus author est, ære b
ibi [f] primũ reperto. Titanas [g] in ea antiquissime
regnasse ostendunt ritus religionũ. Briareo enĩ
rem diuinã Carystij faciũt, sicut Aegæoni Chal-
cidẽses. Nam omnis ferme Eubœa Titanum fu- c
it regnum. Cycladas [h] autumant inde dictas, quia

cibus,& qua patria ortus esset, sic ab Oraculo responsum est.

Insula Ios matrem,nato factura sepulchrum Progenuit,iuuenũ tu uero ænigma caueto.

Aliud quoq; oraculi responsum referunt Plutarchus,& Stephanus. Hoc scilicet.

Felix,atq; miser,fortemq; ad utramq; create
Nosse cupis patriæ nomen Homere tuæ,
Insula non longe Creta Minois ab ampla
Dat matrem,sed non est pater inde tibi.

a licet spacijs longioribus a Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbẽ κύκλον Grai loquũtur. IOS Homeri tumulo cęteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post [a] primũ b diluuium Ogygij temporibus notatũ, cũ noue & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatã, sortitamq; ex eo nomẽ, [b] qđ prima red- c dita foret uisibus. Inter Ogygiũ [c] sane, & Deucalionem mediũ æuum sexcentis annis datur.

DE ORTYGIA INSVLA. Deq; Coturnicibus. CA.XVIII.

d EAdem est & Ortygia, [d] quæ clarissima est, in Cycladũ numero multifarie traditur. Nunc Asteria [e] a cultura Apollinis, nũc a uenatibus [f] Lagia, uel Cynethus. Pyrpile etiam, quoniam & Ignitabula ibi, [g] & ignis in-

Ab ijs singulis (inquit Strabo libro decimo) Ius parua isula abest, in qua poetam Homerũ sepultum esse aiunt. In antiquis Plynianis exemplaribus, Scyros legebaẽ fuisse Homeri patria. In Martiano, Naxos. In Solio Chios. Plura de Homeri sepulchro Barbarus Hermolaus capi.12. quarti Plynij. De Homeri patria extat nobile Distichõ apđ Gellium ca.xi.lib.tertij.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ
ῥίζαν ὁμήρου
σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σα-
λαμὶν ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

HOC EST.

Septem urbes certant de stirpe
insignis Homeri,
Smyrna, Rhodos, Colophon,
Salamin, Ios, Argos, Athenę.

a ℭ Præter primũ diluuiũ.) De Pluribus diluuijs ca.14. supra disseruimus copiose. b ℭ Sortitũq; ex eo nomen.) Delos autem dicta est, quia diu latuit, & post apparuit. Nam, ut tertio Aen. scribit Seruius, Gręci δῆλον manifestũ dicunt. Vel quod uerius est (inquit) quia quom ubiq; Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dantur oracula. Plura ibidẽ Seruius super illud. Sacra mari colitur medio. Ply. aũt ca.12. lib. quarti, authoritate Aristotelis ita appellatã prodidit, quoniã repente apparuerit enata. Ad idẽ sequenti capite aliqua annotabimus. Scribit Thucidides lib. quarto, in Delo nec parere, nec sepelire, nec canem alere fas fuisse. Delon insulam maxime insignẽ reddũt Apollo, & soror eius Diana gentilitatis Dij ibidem orti. Lege abunde Strabonẽ lib.10. c ℭ Inter Ogygium.) Secundũ computationẽ Eusebij lib. tempoꝝ, multo pauciores inter Ogygiũ, & Deucalionẽ annos reperies, q̃ hic a Solino enumerenẽ. Scribit eni Ogygem fuisse anno mundi.3400. Deucalionẽ uero anno.3670. hoc est inter hos, medium ducentis septuaginta annis datur æuum. d

EADEM EST & Ortygia.) Delon fuisse uarijs nominibus nuncupatã, docet ca.12. li. quarti Cai9 Plynius. Ipsa (inquit) longe clarissima Cycladũ media a templo Apollinis, & mercatu celebrata Delos. Aeglosthenes Cynthiam appellatã dicit. Alij Ortygiã, Asteriã, Lagiã, Cerham, Mydiã, Cynethũ, Pyrpilen, igne ibi primũ reperto. Ortygia aũt dicta est ἀπὸ τῆς ὄρτυκος, idest, a Coturnice. Græci eni ὄρτυκα coturnicẽ dicunt. Quidã asserunt sic dictã ab Ortygia Aetolię oppido, cui9 incolæ olim in Delon nauigarunt, & eam insulã tenuerũt. e ℭ Asteria.) Seruius tertio Aene. sup illud. Sacra mari colitur. Scribit Delon Asteriam dictã, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quę, ne a Ioue uiciareẽ, in Coturnicẽ primũ, deinde in lapidẽ uersa sub fluctibus latuit. Postea supplicanti Ioui Latona superferri aquis cępit. Et prima uisibus reddita est. Vnde & nomen sortita est, ut Delos diceretur. Homerus eam quarto Odysseæ, Asteridem nominat inquiens.

Saxea nunc medio supereminet insula ponto
Asteris haud ingens portus dans puppibus aptos,
Quos subeant hinc, atq; hinc.

Strabonis autem ætate, nec ad anchoræ quidẽ iactũ prorsus idonea. f ℭ A uenatibus Lagia.) Quasi leporariã dicas, λαγὼς enim Gręcis, lepus diciẽ. Stephanus nõ Lagiam, sed Pelasgiam nominat. g ℭ Ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt.) Sunt enim Ignitabula,

uenta ſunt. In hac primũ uiſæ Coturnices [a] aues, a
quas ὄρτυγας Græci uocant. Has eaſdem in Lato-
ne [b] tutela exiſtimant cõſtitutas. Nec ſemper ap-
parent. Adueniendi habent tempora [c] ęſtate de-
pulſa. [d] Cum maria tranãt impetus differunt, & b
metu ſpacij longioris, uires ſuas nutriunt [e] tardi-
tate. Vbi terram perſentiſcunt, coeunt [f] caterua-
tim, deinde globatæ uehemẽtius ꝓperant. Quæ
feſtinatio plerumq; exitiũ portat nauigantibus. c
Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præ-
ponderatis ſinibus alueos inuertant. Auſtro nũ-
q̃ exeunt. [g] Nam metuũt uim flatus tumidioris.
Plurimum ſe Aquilonibus credunt, ut corpora d
pinguiuſcula, atq; eo tarda facilius proueh at ſic-
cior, & uehementior ſpiritus. ὀρτυγομήτρα [h] dicit̃,
quæ gregem ductitat. Eandem terrę proximan-
tem accipiter ſpeculatus rapit. Ac propterea o- e
pera eſt uniuerſis, ut ſollicitent ducẽ generis ex-
terni, per quẽ fruſtrentur prima diſcrimina. Ci-
bos gratiſsimos habent ſemina [i] uenenorũ. Quã

ut Feſtus ait, ignis receptacula. Miror quoſdam pro Ignitabula, tabula repoſuiſse. Ignem e ſilice (authore Plynio lib. ſeptimo) Pyrodes Cilicis filius, reperit. Vnde a Græcis ignis πῦρ dict⁹ eſt, & inſula Pyrpile, uel, ut placet alijs, Pyrpole, ſiue Pyrpolos. Eundem (ut idem ait) aſſeruare in facula Prometheus. Aegypti ſacerdotes (ut refert Diod. in primo) affirmant, Vulcanũ primũ in Aegypto regnaſse, ignẽq; reperiſse, eoq; beneficio, ducem ab Aegyptijs conſtitutum. Cũ enim arbor ictu fulminis in mõtibus cõflagaſset, ligna propinqua hiberno tempore a flamma ſunt compræhenſa. Qua ex re, Vulcanum calore lætatũ, deficiente igne, addidiſse illi nouã materiam, & eo modo continuato igne, alios homines conuocaſse ad eius aſpectum, tanq̃ a ſe reperti. Idem ferr, & Lucretius libro quinto ſcribit, inquiens.

Fulmen detulit in terram mor(talibus ignem
Primitus, inde omnis flamma(rum ditur ardor &c.

Taautus in libris de mũdi origine ait Conſtrictione lignorũ fuiſse ignem repertum. Sunt, q ignis inuentionẽ, ac eius uſum Idæis Dactylis aſcribant. Lege Diodo. Siculum libro ſexto, & Euſebium ca. 7. primi præparationis. a ℭ Coturnices aues.) Ex Ply. cap. 23. libri decimi, hæc omnia mutuatus Solinus. Mirum eſt quod quarto de Animalibus tradit Albert⁹. Coturnices. ſ. eſse muſicas in garritu, quom earum uox ſit omnino obſtrepera, ac turbida nullam muſicam ſonoritatem auribus referẽs. Dioſcorides ca. 750. ſcribit Coturnices fieri pugnatiores ſi in cibos earũ addatur Adiantũ, hoc eſt Cincinalis herba. Inter Cæſaris Auguſti Apophthegmata ſic Plutarchus. Auguſtus (inquit) quom accepiſset Erota, qui Aegyptiacas res gereret, emiſse Coturnicẽ, quę cęteras oẽs pugna ſuperaret, eſsetq; ipſa inuicta, & eã aſsam deglutiſse, eo accerſito, atq; agitata quæſtione, nauis malo hominẽ, ubi rẽ cõfeſsus eſt, iuſsit affigi. Medici ſcribunt eſse duo Coturnicũ genera. Nã q̃dã ſunt magnæ colũbis ſimiles, quas Attagines uocari dicunt. Aliæ paruę eſse ſcilicet, q̃s Qualeas uulgo uocãt. Nõ parua inter peritiores orit̃ dubitatio. Sint ne Coturnices eę aues, quas Itali uernacula lingua Qualeas uocãt. Eã rem uerbis plurimis exequit̃ Pius Bononienſis in. 4. in Lucretiũ Cõmentario. b ℭ In Latonę tutela.) Quod, ut ante dictũ eſt, Ortygia, Latonæ ſoror in Coturnicẽ auẽ uerſa credit̃. c ℭ Aduenie di habẽt tẽpora.) Idipſum plerũq; ſtudioſe ſeruãt, tũ aues cæterę, tũ reliqua animantia, q̃ loca mutant. Natura eni duce noſcunt rationis expertia, quæ ſint eis tẽpora magis apta. d ℭ Aeſtate depulſa.) Aues, quæ ſunt corpore graui, atq; pręp ingui, æſtiuo tẽpore longius uolitare formidant. e ℭ Vires ſuas nutriũt tarditatẽ.) Prudẽtis eſt, actionis cuiuſq; proſpicere terminũ, & ex eius cõparationr ea ipſa moderanda actio. Vulgo iactari ſolitũ eſt. Aſini ſuccuſsatio. In eos, q fortiter quippiã aggrediunt̃, idipſum tamẽ uel terminãt ignauiſsime, uel qđ turpius multo eſt, incęptũ deſerũt ante finẽ. Ediſcendum memoria Horatianum præceptum.

Rem tentare pudor, quã uires ferre recuſent. f ℭ Coeũt cateruatim.) Imbecilliora, & timidiora quęq; animalia, Inqt Lactã. cõgregant̃, ut quoniã uiribus tueri ſe nequeunt, multitudine tueant̃. Fortiora uero ſolitudines appetũt, qm̃ robore, uiribusq; cõfidũt. g ℭ Auſtro nũq̃ exeũt.) Auſter uẽtus plerũq; corporibus inſalubris. Is eni (ut Celſus ait) aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolores mouet, aluũ ſoluit, totũ corp⁹ efficit hebes, humidũ, languidũ. Salubriores ſeptẽtrionales, q̃ Subſolani, uel Auſtri ſũt. Doctr dr ijs uentis Auicenna primo Canonũ Fen ſecũda ca. 10. doctrinę ſecũdę. h ℭ Ortygometra.) ὀρτυγομήτραν Græci Coturnicũ regẽ nũcupant, ex ὄρτυξ, & μήτρα. Vide diuũ Herony. ca. xi. ſecundi aduerſus Iouinianũ hęreticum. i ℭ Semina uenenorũ.) Facit animantis complexio, ut quę uni ſunt

salubria, sint alteri perniciosa. Existimat Auicennā secundo Canonis, nutrimentū Coturnicū ab Elleboro, esse propter spissitudinē cōplexionis. Diuus Ambrosius ca.9. tertij Hexameron. Elleboꝝ (inquit) periti locunt, escam esse, & alimoniā Coturnicū, eo qđ naturali quodā tēperamēto sui corporis, uim pabuli nocentis euitent. Et enim si ratione medicinę plerumq; ad salubritatē humani corporis temperatur, cui uidetur esse contrariū, quātomagis proprietati naturæ ad cibum proficit, qđ medica ma

a ōb causam eas damnauere[a] prudentum mensæ. Solum hoc animal præter hominem, morbum patitur Comitialem.

DE EVBOEA INSVLA. CAP. XVIIII.

b EVbœa[b] tam modico æstu diuidua est a Bœotiæ continenti, ut dubitandum sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant[c] Euripum, terræ ponte fun-
c gitur, & per fabricā breuissimæ machinæ aditur pede. Cenęo promontorio uadit in septemtrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorū Geræstos spectat Atticā, Caphareos ꝓminet

nuconuertit ad salubritatē. Facit, quod scribit Alexander in prologo Problematum. Itē qđ scribit Galenus in libro πιρὶ κρασέωρ.1. de Complexionibꝰ. Cicuta (inquit) Sturno, & Coturnicibus Elleborū cibus est, homini autem uenena. Lucretius lib.4. inquit,

Pręterea nobis ueratrum est acre uenenum,
At capris adipes, & Coturnicibus auget,
Id quibus ut fiat rebus cognoscere possis.
Principio meminisse decet, q̄ diximus ante,
Semina multimodis in rebus mixta teneri.

Facit qđ scribit Aristoteles ca.5. primi Politicorum. Lege Seruium quarto Aen. super illud. Spargens humida mella, soporiferumq; papauer. Et Diogenes Laertius in uita Pyrrhonis lib.9. ℭ Venenorum.) Quibusdā ex sup̄ dictis, Veratrorū uidetur esse legendū, quod etiā Hermolaus Barb. adnotauit. a ℭ Damnauerunt prudentum mensæ.) Ply. ca.23. lib. decimi. Coturnicibus ueneni semen gratissimus cibus. Quā ob causam eas damnauere mensis. Simulq; Comitialē propter morbū despui suetum, quē solę animaliū sentiūt præter hominē. Auicenna secūdo Canonis. Ex comestione carnis Coturnicū timet Tetanus, & Spasmus, nō quia cōmedant Elleborū tantū, immo quia in substantia carū est hęc uirtus &c. DE Comitiali morbo lege Cornelium Celsum ca.23. li. tertij. Plura reperies tū apud Plyniū, tū apud Dioscoridē. b EVBOEA.) Hæc, ut Strabo, & Stephanus testantur. Eubœa heroicę indolis matrona cognomē tradidit. Alijs placet, eam sumpsisse nomē ab antro quodam, quod in littore sitū est, in Aegęū uergens pelagus; Bouis aula nuncupatū, ubi Io Epaphum peperisse fertur. Eam ipsam insulā cap.12. libri quarti Ply. his uerbis exponit. Eubœa & ipsa (inquit) auulsa Bœotię, & a modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur. Ad meridiē promontorijs duobus Geræsto ad Atticā uergente, & ad Hellespontū Caphareo insignis. A Septētrione Ceneo. Nusq̄ latitudine ultra xl. M. passuū extendit, nusq̄ infra xx. M. contrahit. Sed in longitudine uniuersæ Bœotiæ, ab Attica, Thessaliā usq; prętentā in cl. mil. passuū, Circuitu uero cccLxv. Abest ab Hellesponto parte Caphareī ccxxv. Asserit idem Ply. c.90. secūdi, Maris impetu Eubœam a Bœotia aliquando auulsam. Nunc Eubœam insulā Nigrū pontū nuncupāt, uel a Ponti nigredine, uel a ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta est, sic cognominatā. Ea insula anno a CHRISTI natali quadringentesimo.70. supra Millesimū in Turcarum potestatē redacta est, cū eam quadringentarū nauiū, & ducentoꝝ triremiū classe, equitūq; 100. Mil. inuasissent. Chalcide urbe 30. die expugnata, atq; subuersa. c ℭ Quem uocant Euripū.) Compositū nomen, ut uidetur, ex ἐυ, bene, & ῥιπίζω, flo, excito, uentilo, qđ locus ille uentis quibusdā flantibus (ut ait Liuius) bene excitetur, uentileturq;. Græci præterea ἐυριπισον instabilē dicunt, & inconstantē. Sicq; is locus ab effectu sortitus nomen est. Plura de Euripi inconstantia cōgessit Erasmus ꝓuerbio 855. primæ Chiliados referens Plynij, Melæ Pomp. T. Liuij, Senecæ, ac Boetij uerba. Ioannes Maria Catanęus, notatu digna refert in cōmentarijs tertiæ epistolæ lib. primi Plynij Cęcilij. Strabo li. nono sic inquit. De ipso etenim Euripi refluxu, tantum solūmodo dicere satis est, qđ die quolibet, ac nocte septies cursum transmutat. Causa uero alibi scrutanda est. Titus Liuius lib.28. circa principiū, ab urbe condita existimat quosdā uentos concitos illic flantes, huius uniformis reciprocationis causam esse. In eo loco discrepat Liuius a cęteris, asserēs eum non septies die sicut fama fert tēporibus statutis reciprocare, sed temere in modum uenti nunc huc, nunc illuc &c. Ascribam huic loco M. T. uerba ex tertio de Natura Deoꝝ lib. Sed non

omnia(inquit)Balbe,quæ curſus certos,& conſtantes habẽt,uel ſeruant,ea deo potius,q̃ naturæ tribuenda ſunt.Quid Chalcydico Euripo in motu identidẽ reciprocando putas fieri poſse conſtantius? Quid freto Sicilienſi? Quid Oceani feruore illis in locis,

Europam,Libyamq; rapax ubi diuidit undas? Quid æſtus maritimi,uel Hiſpanieſes,uel Britannici,eorumq; certis temporibus,uel acceſsus,uel receſsus ſine deo fieri nonne poſsunt? Hæc ille.Euripus philoſophus quom diu,multumq; ingenio laboraſset, quanam ratione eç ſepteng Euripi reciprocationes fierẽt. Id quoniam reperire nõ potuit,ſeſe in Euripi fluctus præcipitem dedit. Quandoquidẽ (inquiens) Euripus Euripum non habet, Euripus Euripum habeat. Sũt qui falſo Ariſtoteli tribuãt,cũ de re neutiquã futura loqui libet,Prouerbiali figura dici cęptũ.Euripus prius ſtabit. Megara apud Senecã in Hercule furente ſic loquitẽ. Priusq; multo uicibus alternis fugax Euripus uada ſtabit Euboica piger. a ℭ Argiuã claſsem.)Minerua propter Caſsandræ eius ſacerdotis ſtuprum,uel(ut placet alijs)qđ ei capto Ilio,Græci ſacrificare noluerint,eis in patriã redeuntibus grauiſsima tempeſtate fatigatis, circa Caphareum Eubœę promontorium, naufragio cauſa extint pereundi.Reuera autẽ conſtat,ut ait Seruius,Græcos tẽpeſtate laboraſse Aequinoctio uernali,quoniã manubiæ Mineruales.i.fulmina,tempeſtates grauiſsimas cõmouent. Res autẽ & hiſtoria ſic habet.Nauplius Palamedis pater dolens filiũ ſuũ factione interemptũ, quom uideret Græcos tẽpeſtate laborare,montẽ Caphareũ aſcendit,eleuata facula,ſignũ dedit uicini portus. Quare decepti Gręci,inter aſperrimos ſcopulos,naufragiũ pertulerũt.Lege Senecã Scęna ſexta Tragœdiæ octauæ.Lex eſt apud Iureconſultos lib.47.Digeſtoꝝ tit.nono.L.ne piſcatores nocte lumine oſtenſo,fallant nauigãtes, quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculũ naues,& qui in eis ſunt,deducant,ſibiq; execrandã prædam darent.Pręſidis prouinciæ religioſa conſtantia efficiat. b

in Helleſpontum. Vbi poſt Ilij excidiũ Argiuã a
claſsem[a] uel Mineruæ ira,uel,qđ certior prodi-
dit memoria,ſydus Arcturi grauibus affecit ca-
ſibus.

DE PARO INSVLA, AC Sarda lapide.CA.XX.

MArmore[b] Paros nobilis a Delo oppi- b
do frequẽtiſsima,prius tamẽ Minoia,
q̃ Paros dicta.Nam ſubacta a [c] Minoe, quoad in
Creticis manſit legibus Minoiã loquebant.Prę-
ter marmor dat,& Sardam[d] lapidem, qui mar- c
more quidẽ præſtat, inter gemmas uero uiliſsi-
mus dicitur.Naxon a Delo[e] duodeuiginti milia
paſsuũ ſeparant, in qua Strongyle oppidũ. Sed

MARMOR PAROS.)Propter marmor,& Sardam lapidẽ quæ in Paro inſula proueniunt, de hac inſula Solinus hoc loco determinat.Eſt aũt Paros inſula una ex Cycladibus,marmore nobilis,ut inquit Plynius ca.12.libri quarti.Nomen autẽ habet a Paro Iaſonis filio,uel nepote.Multis aũt eam nominibus fuiſse nuncupatã,author eſt Nicanor ἐν ταῖς μετονομασίαις.Nã uocatam dicit Pactiã,Demetriada,Zacynthum,Hyrian,Hyleeſsan,Minoan,Cabarnin.Hæc & plura Stephanus de Vrbibus.Plynius eam Plateam dictã ait,quo loco fortaſsis Pactiam,non Plateã legendũ eſt.Propter Parij marmoris nitorẽ,ac mirã pulchritudinẽ a Theocrito Ecloga ſexta prouerbiali figura dictum eſt de Galatheæ pulchritudine.Marmore candidior Pario.Item ab Horatio Ode.19.primi Carminũ de Glycera amica.Vrit me Glycerę nitor ſplendẽtis Pario marmore purius. c ℭ Subacta a Minoe.) Quom Cyclades inſulæ uacuæ eſsent cultoribus,Minos Iouis,& Europæ filius, Cretenſium rex, cuius terra, mariq; imperiũ potens erat,ac claſse ualens plurimũ.Is multas ex Creta colonias in Cycladas inſulas miſiſse fertur.Et cũ earum plurimas adeptus eſset,populis diuiſit.Aſię quoq; partẽ maximã poſsedit. Eapropter & nonnullæ inſulæ,portusq; Aſiæ a Cretenſibus,Minoeq; nomẽ ſumpſere.Lege Diod. Siculũ li.6.Ob cãdorẽ marmoris huius iſulæ,niueã Paron uocauit Maro.3.Aen.Seruius.1.Aen.ſup illud. Argentum.Pariusue lapis circumdatus auro. Dicit hunc lapidem eſse candidiſsimũ Lideum nomine.Ply.ca.5.triceſimiſexti.Omnes(inquit)tantũ candido marmore uſi ſunt e Paro inſula, quem lapidẽ,cępere Lychniten appellare,quoniã ad lucernas in cuniculis cęderetẽ,ut author eſt Varro,multis poſtea candidioribus repertis. d ℭ Sardam lapidem.)Ply.ca.7.triceſimiſeptimi referens loca plurima,in quibus hic lapis proueniat,nullã facit de Paro inſula mentionẽ. Sed fieri potuit, ut de Sarda lapide alterum quempiã Solinus fuerit imitatus. e ℭ Naxum a Delo.) Ply.ca.12.quarti nat.hiſtoriç,

a Naxos Dionysia priusq̃ Naxos dicta, uel q̃a hospita Libero [a] patri, uel qđ fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades [b] plurimæ, sed in supradictis præcipuũ est, quod memoriæ debeatur.

DE ICARO INSVLA, ET PYTHAgora philosopho. De Melo, Carpatho, Rhodo, & Lemno insulis, ac Atho montis umbra. CAP. XXI.

b DE Sporadibus est [c] & Icaros [d] quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samũ, & Myconum procurrentibus saxis inhospita, ac nullis finibus portuosa ob inhumana litc tora infamis est. Vult ergo [e] Varro Icarum Creten ibi naufragio interijsse, & de exitu hominis impositũ nomen loco. Nam in Samo [f] nihil nobilius, q̃ Pythagoras ciuis, qui mox offensus [g] fa-

Naxus (inquit) a Delo .xviij. mil. pas. cũ oppido, quã Strongylen. Dein Dian. Mox Dionysiadã a uinearum fertilitate. Alij Siciliã minorẽ, aut Calliopolin, appellarunt. Patet circuitu .lxxv. mil. pas. Dimidioq; maior est q̃ Paros. a ℭ Hospita Libero patri.) Diam insulã a Thracibus derelictã, Cares, duce Naxo, Polemonis filio, possederunt. Is insulã ab se pro Dia Naxon dixit. In ea insula Dionysius .i. Liber pater, relictam Ariadnen a Theseo, uxorẽ duxit, ac (ut ferunt fabulæ) in coelũ transtulit. Naxij alunt, Dionysiũ apud eos fuisse nutritum, quapropter fuisse sibi insulã acceptissimam, & ab ea Dionysiada postmodũ appellatam. Ouid. 3. Metamorpho.

Naxon ait liber cursus aduertite uestros,
Illa mihi domus est, uobis erit hospita tellus.

Dia autem dicta est ab Ephialte, & Otho fratribus, quoniã in ea, ut heroes, cultu fuerint. Alijs placet a Ioue .i. ἀπό τοῦ Διός, Diã cognominatã, qđ is ex ea insula aduersus Titanas, impetum fecerit. Longã historiam refert Diod. Siculus lib. 6. Ob eã, quã retulimus historiã. Virg. 3. Aen.

Bacchatamq; iugis Naxon, uiridemq; Donysam,

Non immerito nuncupauit. b ℭ Sũt Cyclades plurimæ.) Ante diximus a Plynio, tres & quinquaginta nominatim referri Cycladas. Cycladũ insularum situm, appingit Ptolemæus decima Europæ tabula. c ℭ DE SPORADIBVS est.) Sporades Græci ex situ nuncupant. Nam σποράδην sparsim, & σποράδες sparsos, qđ scilicet hę insulæ in mari sparsæ sint. Earum sitũ, numerũ, nomina, refert Ply. ca. 12. libri quarti. Virg. Aeneid. lib. 3. nõ uidet̃ distinxisse inter Sporades, & Cyclades, quom (inquit) sparsasq; per æquor Cycladas. d ℭ Icaros, quæ Icario nomẽ dedit.) A Naxo (inquit Plynius ca. 12. quarti) decem, & septem mil. passuũ. Icaros, quę nomẽ mari dedit tantundẽ ipsa in longitudinẽ patens &c. Idem scribit Strabo in fine decimi. e ℭ Vult ergo Varro Icarũ Creten.) Icarus Dædali filius cũ patre fugiens, quom insulã quandã peteret, in mare decidẽs perijt, a quo & insula dicta est, & pelagus Icareũ uocatũ. Diod. Siculus lib. 5. Ouid. tertio Tristium.

Icarus immensas nomine fecit aquas.

Fabulam recenset idem Ouidius octauo Metamor. f ℭ In Samo.) Samos Icario in mari modica insula est, ex aduersum Miletos ad occidentẽ eius sita, nec ab ea multo pelagi dispicitur. Vtrũuis clementer nauigantem alter dies in portu sistit. Ager frumento piger, aratro trititus, fecundior oliueto. Nec uinitori, nec oleri sculpitur. Ruratio omnis in Sarculo, & Surculo, quoꝝ prouentu magis fructuosa insula est, q̃ frugifera. Cæterũ & incolis frequens, & hospitibus celebrata &c. ex Apuleio secũdo Floridoꝝ, quo loco multa de Pythagora, huic sentẽtiæ quadrãtia reperies. Strabo lib. 10. & 14. hanc insulã fuisse uarijs nominibus appellatã tradit. Nã dicta est (inquit) Parthenia, Anthemus, Melamphylus, Ampelus, Cephalenia, Samothracia, Samos, ut idẽ tradit, dicta est, a situ, & asperitate, quod Græci σάμον summitatẽ, ac altitudinẽ dicunt. Qui fabulas consectantur, mire Samon celebrant, qđ in ea Iuno nata, educata, & Ioui fratri nupta fuerit, author ex Varronis sententia Lactantius ca. 17. primi Diuinarũ institutionũ. g ℭ Offensus fastu tyrannico.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius armatis quindecim fretus, Sami insulæ tyrannidẽ occupauit, author Herodotus lib. 3. De qua re sic Strabo libro Geographiæ quartodecimo. Polycratis tẽpore (inquit) Pythagorã fuisse, in historijs tradiderunt. Qui cũ iam tyrannidẽ nasci uideret, urbem deseruit, & in Aegyptum, & Babylonẽ discendi studio abscessit. Cũ uero reuersus esset, & adhuc perdurare tyrannidem inuenisset, in Italiã nauigans, ibi uitã contriuit. Idem scribit Diogenes lib. 8. Pythagoras ex Aegypto rediens Samũ, offendẽsq; patriã a Tyrãno Polycrate incubari, Crotonẽ in Italiã perrexit,

stu Tyrannico relicta domo patria, Bruto[a] con- a
sule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus est.
Melos,[b] quam Callimachus Mimallida dixit,
omniũ insularum rotundissima est iuxta Aeoli-
am. Nam Carpathus[c] ipsa est, a qua Carpathiũ b
sinum dicimus. Nunq̃ ita[d] cœlum nubilũ est, ut
in sole Rhodos[e] non sit. Lemnij Vulcanum[f] co-
lunt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia.
Præterea oppidum Myrina, in cuius forũ mons c
Athos e Macedonia umbrã iacit. Quod nõ fru-
stra ĩter miracula notauerũt, cũ Athos a Lemno
[illegible] d

ibiq; leges Italis dedit, atq; cum discipulis clarus habitus est. Ouidius quintodecimo Metamor.

Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una Et Samon, & dominos, odioq; tyrannidis exul Sponte erat &c.

a ℭ Bruto consule.) Diogenes lib. octauo scribit Pythagorã floruisse Olympiade sexagesima. Obijsse autẽ Olympiade. 70. In Tẽporibus Eusebius author est, quom uixisse annos octu-aginta, uel ut placet alijs, nonaginta. Numã autẽ Pompiliũ uicesimaseptima Olympiade mortẽ obijsse palam est. Errant igitur (inter quos quintodecimo Metamor. Ouid. computatur) Qui Numã Pompiliũ secundũ Romanorũ regem, fuisse Pythagoræ discipulũ, quom Numa annis ducentis nõ paucioribus Pythagorã præcesserit. Vnde creditum sit Numã fuisse Pythagoræ discipulũ, explicat. M. C. in principio quarti Tuscu. Q. Quin etiã arbitror (inquit) propter Pythagoreorũ admirationem. Numã quoq; regem Pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam quom Pythagoræ disciplinam, & instituta cognoscerent, regisq; eius æquitatem, & sapientiã a maioribus suis accepissent. Aetates autẽ, & tempora ignorarent propter uetustatem, eum, qui sapientia excelleret, Pythagoræ auditorẽ fuisse crediderunt. Liuius primo ab Vr. Con. Quia non extat alius (inquit) falso Samiũ Pythagorã edunt, quẽ Seruio Tullio regnante Romæ centũ post annos amplius in ultima Italiæ ora, circa Metapontũ, Heracleamq;, & Crotonã iuuenũ æmulantium studia cœtus habuisse constat &c. Lege quæ scribit Iustinus lib. 20. Epitomes in Trogũ Pompeiũ.

b ℭ Melos.) Insula hæc (ut lib. 10. Strabo scribit) inter Cretam; & Peloponesum sita est, De qua Ply. ca. 12. lib. quarti, quo loco Mimallida a Callimacho nuncupatã refert, quã q̃ Solinus hoc loco, a poeta illo Melanida uocatã tradat, ut in alterutro (inquit Hermolaus) error sit. Vetera Solini exemplaria, quotquot uiderim, Memallida, uel Mimallida retinent. Iccirco tam apud Solinũ, q̃ apud Plyniũ Mimallida Callimachi authoritate legendũ est. Hãc eandẽ insulã Aristides Miblida, Aristoteles Zephyriã, Heraclides Siphnũ, & Acitiam appellant.

c ℭ Nam Carpathus.) Insula contra Aegyptũ inter Rhodũ, & Cretã media, a qua uicinũ mare ad Aegyptũ uergens Carpathiũ dicitur. Acron Ode. 35. primi Carminũ Horatij. De hac insula lege Ply. ca. 31. lib. quinti. Strabonẽ lib. 10. Diod. Siculũ lib. sexto. Dicta aũt Carpathos, ut quidam uolunt, ob celerem fructuũ maturitatẽ. Græcis enim καρπάλιμος uelox, καρπαλίμως subito dicitur, κάρπιμος fructifer.

d ℭ Nunq̃ cœlũ ita nubilũ.) Scribit Diodo. Siculus lib. 6. Neptunnũ iam uirũ, ex alia Thelchiniũ sorore ab se dilecta, genuisse liberos, mares sex, fœmellã unam Rhodon nomine, a qua & insulã nominatam esse. Pindarus etiam a Rhodo Nympha dictam scribit, sed eã Nympham dicit fuisse Apollinis, & Veneris filiã. Quibusdam placet sic dictam a rosæ capulo, in eius fundamentis reperto, Græci ῥόδον rosam dicunt. DE Rhodo insula lege Ply. ca. 31. quinti. Strabonẽ lib. 14. Plura Diod. Siculus libro sexto. Eius situm habes apud Ptolemæũ ca. 2. quinti Tabula prima Asiæ.

e ℭ In Sole Rhodos non sit.) Ad Rhodi insulæ gloriã maxime pertinet, q̃d in ea multi memoratu digni extiterunt & imperatores, & pugiles, e quibus sunt Panætij philosophi progenitores. Circa res ciuiles aũt, & philosophiã, & artes liberales Panætius ipse, & Stratocles, & Andronicus Peripatheticus, & Leonidas Stoicus. Ac prius etiã Praxiphanes, & Hieronymus, & Eudemus, Posidonius q̃q̃ Rhodi uixit, & Sophisticam exercuit, fuit tamẽ Apamiensis ex Syria, quemadmodũ Apollonius Malacus, & Molon. Nam hi Alabandenses fuere, & Meneclis oratoris discipuli. Sed prius Apollonius Rhodũ profectus est, tandem etiã Molon, ad quẽ ille inquit, tandẽ & Molon, idest profectus es. Itẽ Pisander, qui Heracliã scripsit poeta Rhodius, & Simias grãmaticus. Arostocles qui nũc est. Itẽ Dionysius Trax, & Apollonius, qui Argonautas cõposuit. Alexandrini quidẽ fuere, Rhodij tamẽ uocati sunt. Ex Strabone. 14. Geographiæ libro. Sumpsit hoc de sole Solinus ex ca. 64. secundi Plynij. Rhodi, & Syracusis (inquit) nunquã tanta nubila obduci, ut non aliqua hora, sol cernatur. Hinc existimo a Lucano dictũ. 8. Pharsaliç. Gnidon inde fugit, clarãq; reliquit Sole Rhodon. Et ab Horatio Ode septia primi Carminũ. Laudabunt alij claram Rhodon. Claram (inquit) Porphyrio propterea dicit, q̃d Soli ea apposita sit. Hãc insulã, sæpe maris obtinuisse imperiũ. Eusebi⁹ in Cronicis author est. Ob ingentes pterea Rhodi opes Auratos Rhodijs imbres, nascẽte Minerua Indulsisse Iouem perhibent. Versus

Homeri

Homeri de hac re refert Strabo lib. Geographiæ. 14. Quoties Turcarum impetū nostris etiā tēporibus hæc insula sustinuerit, notius est, q̄ ut referri debeat. f ℭ Lemnij Vulcanū colunt.) Vulcanus cū deformis esset, & Iuno mater ei minime arrisisset, in insulā Lemnon ab Ioue præcipitatus est, illic nutrit⁹ ab Sintijs. Alij dicunt in Lemnū a Ioue præcipitatū, qđ contra Iouē Iunoni matri opem tulerit. Seruius. 8. Aeneid. Vulcanus (inquit) ignis est, & dicitur Vulcanus, quasi uolicanus, qđ per aerem uolitet. Ignis enim e nubibus nascitur. Vnde & Homer⁹ dicit eum de aere præcipitatū in terras, quod omne fulmen de aere cadit. Qđ quia crebro in Lemnum insulam iacitur, ideo in eā dicitur cecidisse Vulcanus, ubi eū Sintiæ nutriuerunt. Claudus autē dicitur, quia per naturā nunq̄ rect⁹ est ignis. a ℭ Athos sublimis adeo, ut altior.) Ab ea Lēnos (inquit cap. 12. quarti Ply.) xxij. mil. quæ ab Atho. lxxxvij. mil. Circuitu habet. xxij. mil. d. pass. Oppida habet Hiphestiā, & Myrinā, in cuius forū Solstitio, iaculatur umbram. Græci ἥφαιστον Vulcanū dicunt. Inde ἡφαιστιὰς Vulcaniā. Et ἡφαιστεῖον Vulcani templū. De cultu Vulcani in Lemno Val. Flacc⁹. secundo Argonauticon. Et Statius quinto Thebaidos.

Aegeo premitur circūflua Nereo
Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber ingenti tellure proximus umbra
Vestit Athos, nemorūq; obscurat imagine pontum.

a sex & octoginta milibus passuū separetur. Et sane Athos [d] sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̄ unde imbres cadunt. Quę opinio eo fidem concepit, qđ in aris, quas cacumine sustinet, nunq̄ cineres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis b perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo, permanent. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, q̄ in alijs terris incolentiū ætas propagabatur. Ideo inde homines μακρόβιοι [b] Græci, nostri appellauere longæuos.

DE HELLESPONTO, PROPONTIde, Bosphoro Thracio. Deq; Delphinorum piscium mira natura.

CAP. XXII.

c QVartus Europæ [c] sinus Hellesponto incipit, Mæotidis ostio terminat̃. Atq; oīs hęc latitudo, q̄ Europā, Asiãq; diuidit, in septē stadiorū angustias stringit̃. Hic est Hellespontus. Hac Xerxes [d] ponte naualibus

Ex Mela Pom. hæc Solinus mutuatus est libro. 2. Athos (inquit) mons est adeo elatus, ut credatur alti⁹, q̄ unde hymbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, nō abluit̃ cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Et parū infra. In summo fuit oppidū Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, q̄ in alijs terris ætas habitantiū erat. Græci enim ἄκρον extremū, & altum dicūt. b ℭ Inde homines μακρόβιοι Græci.) Ply. ca. 10. lib. 4. de Atho monte loquens. Oppidū (inquit) in cacumine fuit. Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominant̃. A Stephano Ἀκρόθωοι hæc urbs dicta est. Faciunt ad hunc locū uerba eiusdē Plynij ca. 2. lib. septimi. Cirnios (inquit) Indoꝝ genus Isigonus tradit, annis tricenis quadragenis uiuere. Item Aethiopas Macrobios, & Seras existimat, & qui Athon montē incolunt. Causam tradit Aristoteles Problemate septimo. 14. sectionis. Cur (inquit) qui loca edita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui autem caua, & palustria ocyus? An senectus quędā putredo est, putret autē, quod quiescit. Nullo modo, aut minus ita afficitur, qđ mouetur, ut aqua profluens, & cōclusa. Igitur ut locis editis aer undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc, locis apertis purus, diuersus assidue propter agitationē aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit. DE spatijs uitæ hominis lege Ply. cap. 48. lib. septimi, & Val. Max. tit. 14. lib. octaui. Pluscula congessit Cœlius ca. 57. undecimi Antiquarum Lectionū. DE Macrobijs alijs habetur cap. 43. infra.

QVARTVS Europæ sinus.) De quatuor Europæ sinibus cap. 12. dictum est. Quemadmodum Solinus a Plynio, ita Martianus a Solino hæc omnia mutuatus est. Verba Plynij ex ca. 12. q̄rti hæc sunt. Quartus e magnis Europæ sinus ab Hellesponto incipiens, Mæotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breuiter amplectanda est, ut facilius partes noscantur. Vastū mare præiacens Asiæ, & ab Europa porrecto Cheronnesi littore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septē stadioꝝ (ut dictum est) interuallo Europā auferens Asiæ, primas angustias Hellespontum uocant. d ℭ Hac Xerxei pōte nauibus facto.) Ply. eisdē lib. & ca. Hac Xerxes Persarū rex (inquit) cōstrato in nauibus ponte

facto permeauit. Tenuis deinde Euripus porrigitur ad Asiæ urbem Priapũ, quã Magnus Alexander potiundi orbis amore transcendit, & potitus est. Inde diffusus æquore patentissimo rursus stringitur in Propontidẽ. Mox in quingentos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thraci[a], qua Darius copias trãsportauit. HAEC profunda Delphinas [a] plurimos habent, in quibus causæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil uelocius [b] habent maria, sic ut plerumq; salientes

duxit exercitum. Porrigitur inde tenuis Euripus lxxxvi. mil. pass. spatio ad urbẽ Priapũ Asiæ, qua Magnus Alexander transcendit. Inde expatiatur æquor, rursusq; in Arctũ coit laxitas, Propontis appellatur. Angustiæ Thracius Bosphorus, latitudine quingentorũ passuũ, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit. Similia scribit & Martianus in sexto. Lege Pomp. Melã circa principiũ lib. primi. Herod. lib. 7. Ex Abydo (inquit) in ulteriorẽ continentẽ septẽ est stadiorũ traiectus, quẽ pontibus iunctũ ingens adorta tempestas, ea oia dirupit, atq; dissoluit &c. Idem scribunt Iustinus in secũdo. Seneca sexto de beneficijs lib. Cicero in fine secundi de finibus bonorũ & malorũ. Luca. secundo Pharsaliæ.

Tales fama canit, tumidũ sup æquora Xerxem
Construxisse uias, multum cũ pontibus ausus,
Europamq; Asiæ, Sestonq; admouit Abydo,
Incessitq; fretum rapidi super Hellesponti,
Non Eurum, Zephyrumq; timens cũ uela, ratesq;
In medium defferret Athon.

Claudianus secundo in Rufinum.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe sequutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.

Lucretius libro tertio.

Ille quoq; ipse, uiã qui quondã per mare magnum
Strauit, iterq; dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit superare lacunas,
Et contempsit equis insultans murmura ponti.

Scribit Herod. in septimo. Terrestriũ copiarum Xerxis numerũ fuisse centũ septuaginta. Myriades. i. decies septies centena milia. Naues quoq; (ut Iustinus ait) decies centũ milia numero habuisse dicitur. De Euripo ca. 19. supra abunde diximus. a ℂ Delphinas plurimos habent) Græca dictio Δελφίν, qua longo usu pro latina utimur. De Delphinis sic Virgilius quinto Aeneidos.

Prœlia ludo
Delphinum similes, qui per maria humida nando
Carpathium, Libycumq; secant, luduntq; per undas.

Delphinorũ formam sic eleganter explicat Naso tertio Metamorpho. libro.

Falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidię sinuantur cornua lunę.
Vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; Chori ludunt speciem, lasciuaq; iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.

Eorũ impetus in pisces reliquos, elegãter canit Statius nono Thebaidos.

Qualis cęruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina uident, fugit omnis in imos
Turba lacus, uiridesq; mœtu stipantur in algas,
Nec prius emersi, q̃ summa per æquora flexus
Emicet, & uisis malit certare carinis.

Ad idẽ Syllius lib. 15. bell. Punicorũ.

Rapidi ceu bellua ponti
Per longum sterili ad pastus iactata profundo
Aestuat, & lustrans natantem sub gurgite p̃dã
Cũ procul in fluctu piscem male saucia uidit
Absorbet late permixtũ piscibus æquor.

Ex Homero. 21. Iliados utraq; cõparatio sumpta est. Hinc contrario sensu ꝓuerbiali figura in Diris suis a Marone dictum est.

Ante lupi rapient hædi, uituli ante leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ ante columbas.

Delphini trãquillo mari lasciuiẽtes flatũ, ex qua ueniãt parte præsagiunt. Itẽ spargentes aquã. Itẽ turbãtes tranqllitatẽ. Author in fine. 18. Caius Plynius. Quæ de Delphinis refert hoc loco Solinus, sumpta sunt omnia ex cap. 8. noni Nat. hist. C. Plynij. Itẽ ex ca. 12. sexti. ca. 2. octaui. ca. 48. noni Naturæ animaliũ Aristotelis. b ℂ Nihil uelocius habent maria.)

Plynius ca.8.noni. Velocissimũ omniũ animaliũ nõ solũ marinorũ Delphinus, sed ocyor uolucre, acrior telo, ac nisi multũ intra rostrũ os illi foret, medio pene in uentre, nullus piscium celeritatẽ eius euaderet. Sed affert morã prouidentia naturæ, quia nisi resupini, atq; conuersi, non corripiunt, quæ causa præcipue uelocitatẽ eorum ostendit. Nam cum fame concitati fugientẽ in uada ima persecuti piscẽ diutius spiritum continuere, ut arcu emissi, ad respirandũ emicant. Tanta ui exiliunt, ut plerũq; uela nauium transuolent. Aristote. ca.48.noni Naturæ animaliũ. Quin etiã (inquit) de uelocitate huius animalis mira, & incredibilia quædam accepim⁹. Omniũ enim uelocissimũ esse creditur animaliũ tum aquatilium, tũ terrestriũ. Supersiliũt etiã malos nauigiorũ maiorũ, quod tũc potissimũ euenit, cũ aliquẽ insectantur piscem, quẽ deuorent. Tunc enim si quem impetũ longius fugit, ad ima gurgitum persecunt ꝑpter famis necessitatem, qđ rredit⁹ lõgior fit, retinent sese quasi spacium cogitantes, conuersiq; feruntur, perinde ac sagitta pernices, ut celeritate oportuna lõgo transmisso itinere, ad locũ spirandi deueniãt. Quo impetu fit, ut se eiaculentur, in aerem, & supersiliãt malos nauigiorũ, quæ forte affuerint. Ex hac Delphini in nando agilitate, refert Tarręas adagium, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. Delphinũ nare doces. Sensus est.

Id monstras alijs, quod sapit ipse prius.

a transuolent uela nauium. Quoquo eant con-
iuges euagantur. Catulos edunt. Decimus men-
sis [a] maturum facit partum. Lucinam æstiuus
dies soluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in
b faucibus receptant. Inualidos aliquãtisper pro-
sequuntur. In tricesimum [b] annum uiuunt, quod
exploratum est in experimentũ caudis amputa-
tis. Ora non quo [c] cæteræ beluæ loco habent, sed
c ferme in uentribus. Contra naturã aquatiliũ soli
linguas [d] mouẽt. Aculeatæ sunt spinę dorsuales.
Cũ ira subiacet, [e] ĩhorrescũt. Cũ animi cõqęscũt,
qbusdã receptaculis operiunt. Spirare eos [f] in a-
qs negãt, & uitales auras non nisi in aere supero

Delphini celeritatẽ eleganter describit Manilius quinto Astronomicon.

Cœruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit, & squammam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus, Pelagoq; creatur,
Nam uelut ipse citis perlabitur æquora pennis,
Nunc summum scindens pelagus, nunc alta profundi.
Et senibus uires sumit, fluctumq; figurat,
Sic ueniet ex illo quisquis uolitabit in undis &c.

a ℭ Decimus mensis.) Ply. cap.8.noni, Agunt (inquit) uere coniugia, pariunt catulos decimo mense, æstiuo tempore. Interdũ & binos, nutriũt uberibus sicut Balæna. Eadem scribit Aristoteles ca.12.sexti Naturæ animaliũ. Gestant utero (inquit) decẽ mensibus. Partus Delphini æstate, nec ullo tempore alio &c. b ℭ In tricesimũ annũ uiuunt.) Constat (inquit ca.12.sexti Naturæ animaliũ Aristo.) nõ nullos uixisse annos uigintiquinq;, alios etiã triginta quod cognitũ est præcisa a piscatoribus cauda, ut quos ita reddidissent mari captos itẽ agnoscerent, & temporis spatium scirent. His similia & Ply. omnino refert. Miror Albertum in tam cõformi nobilium authorũ sententia scribere, quarto & uicesimo de Animalibus libro. Delphinũ esse magnæ ætatis, ita ut compertũ sit aliquẽ, cui (inquit) amputata fuit cauda, centũ annis, & ampli⁹ uixisse. Sed parui faciendũ Albertum, Aristotele, Plynio, Solino, cæterisq; primæ classis authoribus cõtraria sentientibus. Quadrabit in eum illud Ionis Adagium. Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos dictum, qui dijudicant, quod ignorant, & ea, in quibus minus ualent, summo conatu aggrediunt. c ℭ Ora non quo cęteræ beluæ.) Aristo. ca.2. octaui Naturæ animaliũ. Delphini (inquit) & omnes cetacei generis resupinati corripiunt. Habent enim os subter. Vnde fit, ut periculũ minores facilius possint euadere. Alioquin pauci admodũ seruarentur &c. Eadẽ omnino scribit Plynius ubi supra. d ℭ Soli linguas mouent.) Ply. Lingua est ijs contra naturã aquatiliũ mobilis, breuis, atq; lata, haud differens suillæ. De animaliũ linguarũ diuersitate, Aristoteles ca. ultimo secundi de Parti. animaliũ. e ℭ Subiacet.) Videtur legendũ, subierit, i. ingressa fuerit, subintrauerit, succreuerit. Virg. primo Georgicorum. Ne subeant herbæ. Quid si subiacent legas, ut spinæ, uel pennæ subintelligant? f ℭ Spirare eos in aquis.) Aristoteles capite secundo octaui Naturę animalium, probat Delphinos spirare omnino, quod hij retibus apprehensi, breui tempore strangulentur, ut qui spirandi facultatem emiserint &c. Idem ubi prius refert Plynius.

recuperare.[a] Pro uoce gemitus[b] est similis hu- a
mano. Certum habent uocabulũ, quo accepto
uocantes sequunt. Nam proprie Simones[c] uo-
cantur. Voces hominũ Aquilonis flatu celerius
audiunt. Contra Austro spirante auditus obstru b
untur. Mulcentur a musica. Gaudent cantibus
tibiarum. Vbicunq; symphonia est,[d] gregibus
aduentant. Diuo[e] Augusto principe in Campa-
nia Delphinum puer fragmentis panis primo il- c
lexit, & in tantum consuetudo ualuit, ut alendũ
se etiam manibus ipsius crederet. Mox cum plu
fisset puerilis audacia, intra spacia eum Lucrini
lacus uectitauit. Vnde effectum, ut a Baiano lit- d
tore equitantẽ puerum Puteolos usq; ueheret.
Hoc per annos plurimos tam diu gestũ, donec
assiduo spectaculo desineret miraculũ esse, qd'
gerebatur. Sed ubi obijt puer, sub oculis publi- e
cis desyderij mœrore Delphin interijt. Pigeret
hoc asseuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multo
rumq; præterea esset literis comprehensum. In
Africano[g] mox littore apud Hipponẽ Diarrhy- f
ton Delphin ab Hipponẽsibus pastus tractandũ
se præbuit, impositos quoq; frequenter gestauit.
Nec populi tantũ manib9 acta res. Nam & pro-
consul Africæ Flauianus ipse eũ cõtigit, unguẽ- g
tis etiam delibuit, qui odoris nouitate[h] obsopi-
tus aliquantisper pro exanimi iactatus est, mul-
tisq; mensibus desciuit a solita conuersatione.

a ¶ Recuperare.) Sic habent uetusta omnia, quæ uiderim exemplaria. Alij recipere legendũ putant. b ¶ Pro uoce gemitus est similis humano.) Verba Plynij in sua, hac parte Solinus transtulit. c ¶ Simones uocant.) Plynius Qua de causa (inquit) nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntq; ita appellari. d ¶ Symphonia.) Græci Symphoniã συμφωνίαν, concentum Musicum, & uocum consonantiã dicunt. Quã mira Musicę uis sit, ascribemus ca. 31. infra. e ¶ Diuo Augusto.) Exemplũ hoc, & sequentia ex Plynio sumpta sunt. Appianus. 5. Aegyptiacorũ libro, hæc omnia se, multosq; secũ alios uidisse dicit. Eius uerba Græca subscripsimus. καὶ αὐτὸς δ' οὖν εἶδεν περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχώμενος ὁ ἰχθὺς, ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύξῃ. καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σαδίων. ἐξεχεῖτο δ' ἄρα ἡ ῥώμη. καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεάσασθαι ἰχθὺν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Hoc est. Et quidẽ nos uidim9 apud Puteolos Delphinum amantẽ mire puerũ, inclamatũ a puero acciri. Qui etiã adnatans dorso puerũ admittebat, ita ut pinnæ aculeos, uelut uagina conderet, ne dilectum sibi corpus laceraret, receptũq; equitis modo insidentem per magnum æquor p ducenta stadia deferret. Roma igitur, omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris causa uectorem pueri spectaret. A Scribam item uerba Aristotelis ex ca. 48. noni Naturæ animaliũ. In marino (iquit) genere plurima de Delphinis narrant indicia morũ placidorũ initium. Amores quoq; in pueros, & affectus libidinis. Cũ circa Tarentum, & Cariam, ut etiã locis alijs referuntur. Fertur etiã Delphino apud Cariam capto, atq; saucio, ingentẽ reliquorũ multitudinẽ cõuenisse ad portum, immoratãq;, donec piscator dimiserit eũ, quẽ ceperat. Tũ omnes simul recepto captiuo redijsse. f ¶ Ni Mecœnatis, & Fabiani.) Apud Plyniũ sic legitur. Pigeret referre (inquit) ni res Mecęnatis, & Flauiani, & Flauij Alfij, multorũq; esset literis mandata. g ¶ In Africano mox littore.) Et hoc quoq; exemplũ ubi supra refertur a Plynio. Alius (inquit) inter hos annos in Africo littore Hipponis Diarrhyti simili modo ex hominũ manibus uescens, ferensq; se tractandũ, & alludens natantibus, impositosq; portans, unguẽto perunctus a Flauiano Proconsule Africæ, & sopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatusq; similis exanimi, caruit hominũ conuersatione, ut iniuria fugatus per aliquot menses, mox reuersus in eodẽ miraculo fuit. Iniuriæ potestatum in hospitales ad uisendũ uenientium Hipponenses in necem eius cõpulerũt. h ¶ Odoris nouitate obsopitus.) Qui unguentis, & odoribus delectantur, mollicici fœmineæ efficaci plurimum argumento, uel hoc unico Delphini exemplo suæ turpidinis commoueri possent. Caronde, siue, ut quidam uolũt, Phędoni interroganti, quis nam esset unguentis delibutus: Ego Aristippus (inquit) infelix, & me infelicior Persarum rex.

a Apud Iasium [a] urbem Babyloniæ puerū Delphinus adamauit. Quē dū post assueta colludia recedentē impatientius sequit̃, arenis inuectus hæsit. Alexāder Magnus amorē illum numinis fuisse interpretatus, p̄fecit puerū Neptuni [b] sacerdotio. Iuxta eandē urbem (ut Egesidemus author est) alium puerū Hermiā nomine per maria similiter insidentem cū undosior fluctus necauisset, Delphinus ad terrā reuexit, & uelut fateretur reatum pœnitentiā suam morte mulctauit, nec reuerti uoluit amplius in profunda. Suppetūt & alia exēpla, ut Arionē [c] transeamus, cuius exitum annalium fides comprobauit. Ad hæc si quando lasciuiūt noui fœtus a maioribus [d] datur adultior gregi custos. Quo magistro ludere impetus incursantium belluarum addiscāt, quamquā ibi præter Phocas rara bellua est. Plurimus Thynnus in [e] Ponto, nec alibi pene fœtificāt. Nusquam enim citius [f] adolescunt, scilicet ob aquas dulciores. Illabuntur Veris tempore, intrant

a ℭ Apud Iasum urbē Babyloniæ.) Ex Plynio, Strabone, Stephano, reliquis constat Iasum, ubi hoc accidit, non Babyloniæ, sed Cariæ urbem esse. Ergo dicendū est, uerbū Babyloniæ addititiū esse, cum apud Plyniū, quē Solinus hoc loco sequitur, nulla Babyloniæ fiat mentio, uel Solinū, qđ Hermolaus existimat, falso credidisse Iasum Babiloniæ urbem esse. Quid si Solinus aliquorū opinionē secutus sit, qui Iasum urbē Babylonicæ regionis esse dixerunt. Sunt qui non Iasum, sed Assum falso legendū existiment. Citat Hermolaus, Oppianū, Adrianū, & Athenæū huius historiæ authores. b ℭ Neptuni sacerdotio.) Id fecisse creditur, quoniā creditū ē Delphinos Neptuni esse eq̄s, eosq; ad iugum religatos, eius currū trahere. Papinius primo Achilleidos.

Tyrrheniq; greges circumq; infraq; rotantur
Rege salutato, placidus ipse arduus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi spumifero &c.

c ℭ Arionem transeamus.) Huius historiæ authores ca. 12. supra adnotauimus. Non leue gratitudinis argmentū, quod de Arione Cytharœdo ex Siculo mari a Delphino in Tenarū transuecto poetæ fabulant̃. Hic enim Arion cū cæteros musico artificio præstaret, & circū insulas quæstus causa uagaretur, serui eius arbitrati, plus in p̄fidiosa libertate commodi, q̃ in placida seruitute esse, cogitare cœperunt ut domino in pelagus p̄iecto, bona eius inter se partirentur, qui cū cogitationē eorū sensisset, petijt nō ut dominus a seruis, sed ut innocens ab improbis, ut parens a filijs, ut se liceret ornatū, qua sæpe fuerat ueste, quoniā nemo esset alius ut ipse qui suū q̄stum prosequeret̃ euentū. Quod cū impetrasset, cythara sumpta, suā cœpit deflere mortem, quo sonitu ducti Delphines, e toto mari prænatant ad Arionis cantū. Itaq; deorū immortalium potestate inuocata, super eos se deiecit, quorū unus Ariona exceptū ptulit ad Thenariū littus. In cuius memoriæ causa, q̃ ibi statua est Arionis in ea Delphina simulacrū affixum uidetur. Pro qua re inter sydera ab antiquis Astrologis est figuratum. Serui autē qui per se putarāt seruitute elapsos tempestate, Thenariū perducti a domino cōprehensi nō mediocri supplicio sunt affecti. d ℭ A maioribus datur.) Aristo. ca. 48. noni Naturæ animaliū. Paruos item Delphinos (inquit) magnus aliquis semper comitat̃ custodiæ causa. Ply. ait etiā adultos diu comitari magna erga partū charitate. Quo exemplo cōmonemur quanta sit pueris adhibenda custodia. Rursus qualis erga filios parentū charitas esse debeat. Quærit eodē loco nō ab re Aristoteles, quare. Delphines in terrā erumpant̃. Hoc enim (inquit) interdū eos facere incerta de causa dicitur. Addit Plynius statim eos mori tacta tellure. Hinc apud Dionē sumptū Adagium. δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos qui ignotū penitus tentare p̄sumunt.

Vt
Aggrederis cœcus propria cum clade pericium.

Aliud rursus hinc sumptum Adagium. Delphinū syluis appingit, in eum qui rebus tribuit, quæ suapte natura contraria sunt. Vtitur eo in Arte Poetica Flaccus Horatius. e ℭ Plurimus Thynnus in Ponto.) Plynius capite quintodecimo noni. Thynni (inquit) intrant magno mari Pontum Verno tempore gregatim, nec alibi fœtificāt. f ℭ Nusquā citius adolescunt.) Plynius ex Aristotele idipsum asserit de omni pisciū genere. Piscium (inquit) genus omne præcipua celeritate adolescit maxime in Ponto. Causa multitudo amniū dulces inferentium aquas. Aristoteles ca. 17. sexti Naturæ animaliū. Profecto (inquit) omne pisciū genus celeriter adolescit, & præcipue in Ponto. Quippe cum ibi incrementum singulis diebus plane intelligatur.

Et ca.13.octaui eiuſdẽ operis,Petunt(inquit)pontũ paſtus gratia, qui uberior, & cõmodior ibi propter aquarum dulciũ admixtionẽ ſuppeditaẽ. a ℭ Intrant dextro littore, lęuo exeunt.) Ariſtoteles ca.13.octaui Naturæ animaliũ.Thunni(inquit)dextrorſum terrã contingentes ſubeunt, ſed remeant contra.Lęuom enim in latus ſe admouent,qđ propterea facere dicunẽ,quia dextro oculo clarius uident ſua natura,lęuo hebetius.Idem ca.15.noni refert Plynius.Piget referre,quibus uerbis hæc ca.7.ſeptimi de animalibus a magno referantur Alberto. Tradit Ariſtoteles ca.17.ſexti Naturæ animaliũ libro.Thunnos p̄ nimia pinguedine dehiſcere,nec pluſ q̃ biennio poſſe uiuere, cuius rei eodem loco, argumentum affert. b

dextero [a] littore,læuo exeunẽ.Hoc inde accidere a
credunẽ,qđ dextris oculis acutius cernunt, quã
ſiniſtris.

DE ISTRO FLVMINE. DE FIBRO animali.Deq; gemmis Ponticis. CAP. XXIII. b

ISter Germanicis [b] iugis oriẽ,effuſus [c] mõte, qui Tauricos [d] Galliæ aſpectat. Sexaginta [e] amnes in ſe recipit, omnes ferme nauigabiles.Septem [f] oſtijs Pontũ influit.Quorum c

ISTER GERMANICIS IVgis oritur.)Cato in Originibus,Danubio,Danas gẽtes cĩ accolas,nomen impreſsiſſe refert.Hodie quoq; Germani,dictione aliquãtũ per deluxata, ſermone patrio, Dunaw uocant.Danubiũ ipſum glacie cõcretũ,tum pedibus,tum curru inſidens ſępius non ſine horrore traieci. Videre frequenter licet,diſruptis glaciebus,equos,currus,ac inſidentes homines in fluminis profundũ demergi. De Iſtro, qui & Danubius dicię,Ply.capi.12.quarti.Vnde hæc Solinus mutuatus eſt.Danubius (inquit) ortus Germaniæ iugis montis Arnobę ex aduerſo Taurici Galliæ oppidi,multis ultra Alpes milibus, ac per innumeras lapſus gentes Danubij nominis immenſo aquarũ auctu,& unde primũ Illyricũ alluit,Iſter appellatur,ſexaginta amnibus receptis,medio ferme numero eorum nauigabili.In pontũ uaſtis ſex fluminibus euoluitur.Hunc ſecundũ poſt Nilũ facit Auſonius inquiens.

Illyricus regnator aquis, ubi Nile ſecundus
Danubius lętum profero fonte caput.

Et Ouidius decima quarti de Põto, de Scythiæ fluminib⁹,

Innumeriq; alij,quos inter maximus omnes
Cedere Danubius ſe tibi Nile negat.

Dionyſius poeta Iſtrum ſacrũ uocat.ῥίνωτο δ' ἐξ ἱῆς ἐπιτέλλεται ἱερὸς ἴστρος.i.hunc poſt,deinceps exurgit ſacer Iſter.Sacer ideo fortaſsis dicię, qđ authore Acrone,omnis fons in origine ſua ſacer eſt. c ℭ Effuſus monte.)Hũc montẽ,unde Iſter effundię, Plynius Arnobã,Ptol.Abnobã,Cor.Tacitus Arbonã nominat.Verba Taciti ſunt.Danubius molli, & clementer edito montis Arbonę iugo effuſus plures populos adit,donec in Ponticũ mare ſex meatib⁹ erumpit.Septimũ enim os paludibus hauriẽ. Idem Auſonius

Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.

Claudianus dicit Danubiũ in Rhetia mõte naſci.

Prominet Hercinę confinis Rhetia ſyluæ,
Quæ ſe Danubij iactat,Rheniq; parentem.
Primo fonte breues &c.

Non miror Herodotũ lib.2.&.4.de Iſtri fluminis ortu plurimũ oberraſſe, utpote,qđ ſua tempeſtate,Germania nondũ cognita exteris fuerit.Nuper, inquit Tacitus de Germania loquens,cognitis quibuſdã gentibus,ac regibus,quos bellũ aperuit. Herodoti de Iſtri ortu uerba ſunt ex lib.4.Omnẽ Europã(inquit)Iſter emetię, ſumpto ex Celtis initio,qui omniũ in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt.Poſt Cinetas,totamq; permenſus Europã ex tranſuerſo ingredię Scythiam, iis quæ diximus fluminibus,& alijs multis aquas ferentibus,Iſter fit omniũ maximus.Secũdo quoq; lib. idem aſserit.Tradit idẽ Herod.lib.4.Iſtrum ſibi ſemper parẽ fluere,tam æſtate,q̃ hyeme,cuius rei cauſam q̃ uerisſimã affert.Hunc amnẽ Syllius,& Papinius Binomiũ peculiari epitheto noncupant: Primo enim Danubius appellaę,ſed cũ Iſtriã Thraciæ regionẽ attingit,Iſter dicitur,a prouincia ſumpto nomine,quã perlabitur. d ℭ Tauricos.)Solini omnia,quæ uiderim exẽplaria,Rauracos habẽt.Ply. & Ptolemęus Tauricos uocãt.Ammianus lib.22.ſicut uetera Solini exẽplaria, Rauracos. Amnis uero Danubius(inqt)oriẽs ꝓpe Rauracos mõtes limitibus Rheticis per latiorẽ orbẽ ꝓtentus, ac ſexaginta nauigabiles pene recipiens fluuios,ſeptem oſtijs per hoc Scythicũ lętus erũpit in mare. Quorum primũ &c. e ℭ Sexaginta amnes.)Flumina Danubiũ ingredientia ſunt.Porata,ſeu Pyretos, Tiarãtus, Ararus,Napares,Ordeſsus,Maris,Atlas,Auras,Tibiſsis,Athrys,Noeas,Artanes,Sci⁹,Angrus, Bongrus, Carnus,Alpis,Lycus,Aenus,Narabon,Darus,Drynus,Tibiſcus,Moſchi⁹,Rhaboſus,Ciabrus,Laues,Ieraſsus,Sauus,Drauus &c. f ℭ Septem oſtijs pontũ influit.)Plynius,& Tacitus ſex tantũ oſtia

a primū Peuce, secundū Naracustoma, tertiū Ca-
lostoma, quartū Pseudostoma: Nā quintū Bore-
ostoma, ac deinde sextū Spireostoma languidi-
ora sunt cæteris. Septimū uero pigrum, ac plau-
b stri specie, non habet, quod amni comparet. Pri-
ora quatuor ita magna sunt, ut per longitudinē
xl. miliū passuū non misceantur [a] æquori, dulcēq;
haustum incorrupto detineant sapore. Per uni-
c uersum Pontū [b] Fiber plurimus, quem alio uo-
cabulo dicunt Castorem, Lutræ [c] similis est, ani-
mal morsu potentissimū, adeo, ut cū hominē in-
uaserit, conuentū dentium non prius laxet, q̄ cō-
d crepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius
appetuntur in usu medelarum, iccirco cū urgeri
se intelligit; ne captus prosit, ipse geminos [d] suos
deuorat. Mittit Pont⁹ & gemmas, quas a patria

Istro tribuūt. Herodotus, Ephorus, Claudianus, Arrianus, Auienus, Rhennius/quinq;. Ammianus li. 22. Val. Flaccus. 8. Argonauticon. Ouid. secundo de Tristibus. Statius. 5. Syluarū. Mela Pomponius septem. Danubius (inquit Mela) eorū fluminū, qui in nostrū mare decidūt tantū Nilo minor, tondē q̄t ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Hęc diuersitas euenit ex eo, qđ quintum, & sextū ostiorū Danubij lāguidiora sunt cæteris. Septimū uero (ut inqt Soli.) pigrū, ac palustri specie nō habet quod amni cōparet. Nomina ostiorū Danubij referunt Plynius, Strabo in septio, Marcellinus li. 22. Clarius Ptolemęus ca. 10. tertij Tabula nona Europæ. a ℂ Non misceantur ęquori.) Id accidit ferme fluminibus omnib⁹, quę cursu concito ęquora ingrediunt. Ibi ego nauigans interdū dulcem aquam fluminū non minus decē milib⁹ passuū ab eorū fluminū ostijs in mari distans, Inter admiranda in natura enumerat Aristoteles, qđ hyeme Danubius adeo plerumq; cōgeletur frigore, ut etiam equitantibus desuper tutissimū p̄stet iter. Eodē loco ex sententia scribit idē, Istrū esse Germanię fluuiū ad Boream maxime discurrentem, at lambentē Peonas. In primo autē Meteororū libro, ubi ostendit maximos fluuios ex maximis profluere mōtibus, ex Herodoto, & aliorum sententia locutus. Istrū fluuiū ex Pyrenęo monte, quē ad occidentē æquinoctialē montē esse in Celtica regione oriri scribit. Sæpe eñi nobiles authores repies alibi ex ꝓpria, alibi ex aliorū sentētia fuisse locutos. Idipsum Seruius Grāma. 7. Aen. multis uerbis demonstrare conat, super illud. Nec Prænestinę &c. Albertus quoq; nō nihil ad Aristotelis excusationē suffragatur ca. 5. secundi tractatus secundi Meteororū. Id multo honestius, q̄ Aristotelē in hijsce rebus ignorantiæ redarguere. b ℂ Per uniuersum Pontū Fiber plurimus.) Fiber, ut quarto de Lingua latina Varroni placet, dictus est ab extrema ora, qđ is dextra, & sinistra fluminis maxime uideri soleat. Antiq; eñi Fibrū extremū dicebant. Idem refert Festus de uerborū ueterū significatione libro sexto. Seruius primo Georgicorū dicit Fibros esse Canes Ponticos. De Fibro sic Ply. ca. 30. lib. 8. Easdē partes sibijpsi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc se petignari. Castoreū id uocant medici. Alias animal horrendi morsus. Arbores iuxta flumina, ut ferro cędit. Hominis parte cōprehensa, uō ante, q̄ fracta cōcrepuerint ossa morsu resoluit. Cauda piscium ijs, cætera species Lutræ. Qui genio studiosius indulgent, Fibrorū pedibus, ac cauda pro piscibus uescunt, & his potissime diebus, quibus Christicolis usus carnium interdictus est. Hac inducti forsitan ratione, qđ squamosæ instar pisciū eę partes omnino sint, presertum cauda. Et re uera tā optimi saporis sunt, ut τοῖς φαγοῦσιν possent abunde etiā satisfacere, Cū hæc scriberemus, amicus quidā optimus ad me Fibri caudā opipare præparatā, dono misit. Credo eam ob rem, ut quæ de his Fibrorū partibus, uerbis cōmentabamur, facto quoq; ipso cōprobaremus. c ℂ Lutræ similis.) M. Varro. 4. de lingua latina libro, Nō Lutrā a luendo, sed Lytrā dictā tradit, quoniā succidat, soluatq; in ripis arborū radices. Græci eam Enhyndrin appellant. d ℂ Ipse geminos suos deuorat.) Idem scribit Ammianus. 17. historiarū libro. Iuue. Sat. 12. Imitatus Castora, q se

Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguem.

Cicero in Scauriana. Redimunt se (inquit) ea parte corporis, propter quā maxime expetuntur. Ouidius.

Sic ubi detracta est a te mihi causa pericli,
Quod superest tutum Pontice Castor habes.

Ply. tamen id cōstāter negat ca. 3. tricesimi secūdi Natura. histo. Fibri (inquit) quos Castores uocāt, & Castorea testes eorū. Amputari hos ab ipsis, quom capiunt, negat Sestius diligentissimus medicinæ. Quinimo paruos esse, substrictosq;, & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse &c. DE Castoreo plura Diosco. cap. 26. secundi, & Auicenna

drupes pyralis modo, nec diem ultra uiuit. Vnde Hemerobion uocatur, quasi Vnidium dicas. Ply. ca.36.undecimi natu.historiæ. Aristo.ca.5.primi, & ca.19.quinti Naturæ animaliũ, ἐφήμερον. Diarium appellat. Sententiã Aristotelis de hac ipsa uolucre, refert M. Cicero primo Tusculanarũ Quæsti. Albertus Hemerobion piscem, utputa cui nullã cura nominis, & uitnã nõ frequenter rei, diem nũcupat. Eius uerba qualiacunq; ex lib.24.de Animalibus libuit subscribere. Dies (inquit) est piscis, qui eodem die oritur, & cõpletur, & moritur. Et habet duos pedes, & duas alas pinales. Quidã tamen dicũt, q̃d diutius uiuit ab ortu, sed dicunt, q̃d post cõplementũ non uiuit, nisi die una. Hucusq; Albertus. Aristoteles, & Plynius uolucrem q̃drupedem esse dicunt, Albertus piscem bipedem. Sed tutius illis fidem adhibere, q̃ huic.

DE BORYSTHENE FLVMINE, AC eius accolis. De natura canũ. De Scytharũ moribus. De gẽmis, Smaragdo, Cyaneo, Crystallo. CAP. XXV.

a APud Neuros[a] nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij saporis[b], & quibus ossa nulla sunt, nec aliud, q̃ Carthagines tenerrimę. Verũ Neuri (ut accepimus)
b æstatis[c] tẽporibus in lupos transfigurantur. Deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est, in pristinã faciem reuertuntur. Populis istis

APVD NEVROS.) Quo locus hic fiat dilucidior, ascribam Herodoti in Melpomene uerba. Quartus (inquit) Scythiæ fluuius Borysthenes secundum Istrum omniũ maximus, & nostra sententia nõ modo Scythicorum fluuiorũ lõge uberrimus; sed etiã cæteris uberior p̃ter Aegyptiũ Nilũ, cũ q̃ nõ licet aliud cõparare. Cæterorũ uberrimus est Borysthenes, pascua p̃bẽs amœnissima, & accõmodatissima pecoribus, nec nõ optimorũ, ac singulariũ affatim pisciũ. Idem ad potandũ suauissimus, liquidus inter turbidos fluens. Iuxta semẽtis optima fit, & herba nõ satiua etiã aptissima. In cuius quoq; ostiũ ingens uis salis suã sponte concrescit. Præbet idem ingẽtia Cete ad salsuram, spinis carẽtia, quę Antaceos appellãt. Ex Herodoto sunt omnia, quæ de Borysthene flumine in principio secundi Mela refert. Hidem authores scribunt Borysthenis, quẽadmodũ & Nili originẽ ignorari. b ℭ Pisces egregij saporis.) Ply.ca.15.noni. In Borysthene (inquit) memoratur piscis p̃cipua magnitudo, nullis ossibus, spinisue intersitis, carne prædulci. Is piscis esse uidetur, qui apud Plynium eodem capite Esos nuncupatur. Eadẽ de his piscibus Mela scribit. Hos pisces & Danubius abunde procreat, nõ multũ ab Atilis differentes, nisi q̃d ijs maiores multo sunt. Atalũ piscem intelligũt, quẽ Storionẽ Itali uernacule nuncupant, in Pado (inquit Ply.) inertia pinguescentẽ ad mille aliquando libras cathenato captũ hamo. Horum Viennã, Autumno presertim tempore e Pannonia, ingens afferẽ copia. c ℭ Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurant.) Sunt qui legant, Statis tẽporibus. Ply. ca.22.octaui nat.historiæ, falsum esse confidenter existimat. Homines (inquit) in lupos uerti, rursumq; restitui sibi, falsum esse confidenter existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa, tot sæculis comperimus &c. Herodotus etiã non adhibet istis fidem. NEdum ueteribus, sed etiã nunc nostri temporis hominibus creditum est, posse quadã magica arte, homines in lupos omnino conuerti. Hinc a Marone in Pharmaceutria dictum est.

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis.

Et a Propertio in quarto.

Et sua nocturno fallere terga lupo.

Ouidius.7.Metamorphosis libro.

Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi.

Et Plautus in Amphitryone. Nam uerum st (inquit) q̃d olim est auditũ fabulariter, mutatos Atticos in Arcadia homines, & feras beluas mansitasse, nec unq̃ domo parentibus cognitas. Ex hac hominũ opinione ortũ Adagiũ. Versipellẽ se facit, quando lubet. In hominẽ uafrum, & astutum, cui ob perfidiã, & inconstantiã minime credendũ sit. Vtitur ea figura Plautus prima, & nona Comędijs. Et Ply.ca.22.lib.octaui. SED an natura patiatur, homines in lupos, uel in rem quampiã speciei alterius, cõmutari, nõ parua apud peritiores concertatio est. Herodotus, & secũ plures, fabulosum existimat, id quod naturali sit consonũ rationi. Specierum enim differentia, ut Aristoteli placuit, a forma rerum ultima esse sumit. Non posset ergo homo lupus fieri, nisi anima ipsa hominis, in lupi animã uerteretur omnino. Id autem fieri natura non patitur. Forma enim perfectissima non nisi subiectum perficit sibi simile. Opinatur Ioannes Scotus, tantã esse huius singularis animæ ad propriũ corpus, proportionẽ, ut ipsa non possit corpus aliud informare, q̃ suũ. Ergo nec multo minus lupi corpus quoquo modo rationalis anima potest perficere. Pythagorici animarũ hominũ in bruta

deus Mars est. Pro simulacris [a] enses colunt. Ho- a
mines uictimas habēt, ossibus adolent ignes fo-
corum. Geloni ad [b] hos proximant. De [c] hostiū
cutibus, & sibi indumenta faciunt, & equis suis
tegmina. Gelonis Agathyrsi collimitantur cæru- b
leo picti colore, fucatis in cæruleū crinibus. Nec
hoc sine differentia. Nā quanto quis altero præ-
stat, tanto propensiore nota tingitur, ut sit indi-
ciū humilitatis minus pingi. Post Antropopha- c
gi, [d] quibus execrandi sunt cibi humana uiscera.
Quem morem [e] impiæ gentis, adiacentiū terra-
rum prodit tristissima solitudo, quas ob nefariū
ritum finitimæ nationes metu profugæ reliquē- d
runt, & ea causa est, ut usq; ad mare, quod Tabin
uocant, [f] per longitudinē eius oræ, quæ æstiuo
orienti adiacet, sine homine terra sit, & immensa
deserta, quoad perueniatur ad Seres. [g] Chalybes, e
& Dahæ in parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate
ab immanissimis nihil discrepant. At Albani in
ora [h] gentes, qui posteros se Iasonis credi uolūt,

transmigrationē ponentes, non negarent posse forsitan hominē, lupū fieri, ut de Minoe, uel Rhadamā-to dicitur.

Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati, truculentos ingerit ursis,
Predonesq; lupis, fallaces uulpibus addit.
Hunc suis immundę pingues detrudit in artus.
Atqui desidia semper, uinoq; grauatus,
Indulgens Veneri uoluit torpescere luxu,

Nicolaus Lyrensis insignis Theologus, in commentarijs Hexodi, quęrit, An uirtute dæmonū, qua incantatores utūtur, & magi, potuerit fieri, ut uirgæ in dracones uerterentur: Duo is de ea quęstione dicta ꝓbat. Vnū quod re uera uirgę non fuerint in dracones cōuersæ. Alterū, quod id factū fuerit quadā apparentia, & uera sensuū illusiōe. Franciscus Maron super cap. 7. tertij de Trinitate diui Augustini, quatuor de artibus ipsis Magicis affert documenta. Extat de hac ipsa re notabilis apud Augustinū 79. quęstio eius libri qui octuaginta triū quęstionū inscribit. Multa apud eundē reperies ca. 18. uoluminis decimioctaui Ciuitatis dei. Quid sit ijs hominibus eueniat, quod Nabuchodonosori accidisse ca. 4. Danielis scriptura testatur: Quo loco plura idem Nicolaus docte refert. Scribit Pausanias Lycaonē Arcadem, quom ad Iouis Lycęi aram puerū immolasset, ac humanū sparsisset cruorē, mox in lupum fuisse conuersum, idq; quadā Deoꝝ indignatione, uerum esse existimat. Idipsum ca. 22. octaui retulit Caius Plynius. a ℭ Pro simulacris enses colūt.) Mela dicit Neuros Marti pro simulacris enses, & tentoria dedicare. Herod. lib. quarto. Marti (inquit) templū ex Sarmentorū fascibus extruūt. Sub hoc aggestu ferreus Acynacis, qui singulis uetustus est, statuit, idq; est Martis simulacrū, cui annuas hostias offerunt cū alioꝝ pecoꝝ, tum equoꝝ, & plus huic Acynaci, quā dijs cæteris. Quod homines hostias immolent, & ossibus adoleant ignes focoꝝ, scribūt ibidem Herodo. & Pōponius. b ℭ Geloni.) Hercules in Hylęa regione cū quadā uirgine, quæ superne fæmoꝝ tenus fœmina, inferius autē uipera erat, concubuit. Ex ea (ut quarto libro scribit Herodotus) genuit Gelonū, Agathyrsum, & Scytham filios, a quibus Geloni, Agathyrsi, & Scythæ populi dicti sunt. Agathyrsos cærulo pictos. 4. Aene. scribit Maro. Quo loco plura Seruius super illud.

Cretesq; Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi.

Apud hos (ut Marcellinus 22. libro author est) Adamantis est copia lapidis. c ℭ De hostiū cutibus.) Sumptū ex ca. 2. septimi Plynij, & Herodoto lib. 4. Geloni (inquit Mela) hostiū cutibus equos, seq; uelant. Illos reliqui corporis, se capitū. d ℭ Antropophagi.) Ab effectu sumptū nomē, quasi homouori, quod homines, instar ferarum uorare cōsueuerint. ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φαγον. i. ab homine, & uorace. Sunt & alibi huiusmodi immanes homines. In nostris Collectaneis in poetas, recensuimus gentes plurimas, quæ humanis carnibus uescuntur, quæ homines habent uictimas. Ad hos referri potest illud in Asinaria Plautinū Adagiū. Lupus est homo homini. e ℭ Quē morē.) Omnia Ply. ca. 17. sexti. f ℭ Tabin uocant.) Idē scribit infra ca. 63. & Ply. ca. 17. sexti. Item Mela lib. 3. Sed uocant Tabin iugū mari imminēs, uel incumbens. Vnde legendū uidetur, usq; ad iugum mari imminēs quod Tabin &c. g ℭ Chalybes.) His regionibus Dahæ consines sunt acerrimi omniū bellatores, & Chalybes, per quos erutū, & domitū est primitus ferrū Marcellin⁹. 22. historiarū libro. Lege Seruiū primo Georgicorum super illud. At Chalybes nudi ferrum. h ℭ Albani in ora gentes.) Ex eo dicti quod albo crine nascantur. Vel ab Albano flumine, quod per Al-

baniam decurrit.Lege Ply.ca.13.lib.sexti.Iustinus lib.42.dicit eos ab Albano Italiæ monte retinere nomen,qđ inde Herculem quom extincto Geryone armenta eius per Italiā duceret, sequuti fuerint. Albanis mos est cum mortuis pecunias defodere.Idcirco pauperes uiuunt,cū patrimoniū nullū habeāt. In eos pterea dici solitum,qđ Cyclopū uitam agant,quasi efferā,segnem, atq; barbarā, quoniā neq; sint agrorꝫ culturæ studiosi,sed ad cultum omnē humanioris uitæ inertes, atq; omnino rudes. Stra.

a albo crine nascuntur.Caniciem habent auspiciū
capillorꝫ.Ergo capillorꝫ color genti nomen de-
dit.Glauca oculis inest [a] pupilla,ideo nocte plus
q̄ die cernunt.APVD hos populos nati [b] canes
b feris omnibus anteponuntur.Frangunt [c] tauros,
Leones perimūt, detinent quicquid obiectum
est.Quibus ex causis meruerunt etiā annalibus

lib.xi.Scribunt medici peritiores,capillos natiuā nigredinem retinere,quousq; sanguis pinguis,spissus, calid⁹,uiscosusq; in homine permāserit. Quom uero ijdem in aquositatē(utor enim Auicennæ uerbo)tendere incipiunt,consequens est, ut in caniciem continuo dilabatur. Docet idē Auicenna Fen.7. qrti Canonis,quibus ipsa caniciles retardetur, quibusue iuuamentis na accidat, phiberi possit.Si plura de hac ipsa re scire cupis,adeas Aristotelē ca.4.quinti de generatione animalium lib. Hunc sequutus Albertus Germanus homo in Physicis literis magis,q̄ linguis eruditus.Plura scribit ca.7.decimino ni de Animalibus libro.QVærit Aristoteles decima Problēmatū sectione. Cur unus omnium animantiū homo canescit?An (inquit)qđ pars animantiū maxima, pilū quotannis deciduū gerit,ut equus,ut bos non nulla deciduū nō geriūt.Tempus autē uiuunt breue,ut oues,& quædā alia, quorꝫ pilus utpote non senescens,canescere non potest. At homo nec deciduū gerit pilū,& longā degit ætatē. Itaq; tempore consenescit,atq; inueteratur.SED quom pueri humecti sunt, & plurimū excremētosi, cur non canescunt tamē?Aphrodisieus has causas retulit.Quia humidi(inquit)& calidi sunt.Pituita autem unde canicies humida, & frigida est. Adde,qđ puerorꝫ caluaria, mollis,laxaq; est uistar cutis. Itaq; uacans materia,& inutilis difflari potest,atq; euaporari.Seniorꝫ prædura est.Tēpore namq; obdurescit,ac densa,solida,ossea redditur,unde rimas in ea natura perduxit,quibus uapores excremētitij efflari,atq; euanescere possent.Ply.caniciē eqs etiā tribuit in undecimo.Docta plurima de caniciei ratione refert Coelius ca.48.septimi Antilectionū libri. a ℭ Glauca pupilla.)Ex Plynio sumptū est ca.2.libri septimi,qui Isigonū Nicensem aduocat authorē. b ℭ Nati canes.) Totū, quod de canibus hoc loco Solinus refert,ex ca.40.octaui Plynij sumptū est.Canis q̄uis Latinū sit nomen, Græcā tamen Etymologiā habere uidetur.Græcis enim κύνος dicitur.Alijs placet a canore latratus dici potius,qđ plurimū latrando insonet.Lucius Columella.8.Agriculturæ libro tria docet esse canū genera. Vnum aduersus hominū,& ferarum insidias parandū,tuendumq;,& id(inquit)uillam,quæq; iuxta sunt uillæ,custodit.Alterū propellendis iniurijs hominū,ac ferarum,& id obseruat domi stabulū, foris pecora pascentia.Tertium uenandi gratia comparaē,idq; nō solū nihil agricolā iuuat, sed & auocat,desidem ab opere suo reddit.De multiplici canū genere Ply.ca.63.lib.decimi,& Aristoteles ca.20.sexti Naturę animaliū.Quali autē canes forma esse debeant,appositis uerbis secūdo Agriculturæ libro explicat.M.Varro.Facie(inquit)debēt esse formosi,magnitudine ampla,oculis nigrātibus,aut rauis, naribus congruentibus,labris subnigris,aut rubicundis,neq; resimis superioribus,neq; pēdulis subtus mento suppresso,& ex eo enatis dentibus duobus dextra,& sinistra paulo emin⁹ superioribus directis potius,q̄ Brochis,acutos quos habeant labro tectos,capitibus, & auriculis magnis, ac flaccis, crassis ceruicibus,ac collo internodijs articulorꝫ longis,cruribus rectis,ac potius uarijs,q̄ uacijs, pedibus magnis,altis,qui ingredienti ei displodanē,digitis discretis,unguibus duris,ac curuis,talo,nec ut corneo,nec nimū duro,sed ut fermentato,ac molli a feminibus,summis corpore suppresso. Spina neq; eminula,neq; curua,cauda crassa,latratu graui,hiatu magno,colore potissimū albo,qđ in tenebris,specie leonina.Præterea feminas uolūt esse māmosas æqualibus papillis.Subdit uidendū esse,ut boni seminis sint.Itaq; a regionibus appellanē.Lacones,Epirotici,Salamantini.Plura ad formā canū pertinentia tradit Columella,sed non nisi de Villatico cane scribit.Non assentitur idē Columella ijs, qui canes inter mutos custodes annumerandos censent.Nam quis(inquit)hominū clarius aut tanta uociferatione bestiā,uel furē prædicat,q̄ iste latratu? Quis famulus amantior domini? Quis fidelior comes?quis custos incorruptior?quis excubitor inueniri potest uigilantior? Quis denique ultor, aut uindex constantior? c ℭ Frangunt tauros,leones perimūt.)Scribūt Diod.Siculus.17.historiarū lib. &.Q.Curti⁹li.8.in Sophitis regiōe nobiles esse ad uenandū canes,qui latratu abstinere dicunē,quom uidere feram.Leonibus maxime infesti,quos & perimunt.Nec minus Tigrides dilaniare Diod.refert. Apud Bactrianos uulgo usurpant.Canem timidū uehementius latrare,q̄ mordere.Idem Curtius li.6.

tradi. Legimus petenti [a] Indiã Alexandro a rege a Albaniæ dono duos missos, quorũ alter sues sibi, & ursos oblatos usq; adeo spreuit, ut offensus degeneri præda, ignauo similis diu accubaret, quẽ per ignorantiã uelut inertem, Alexãder b extingui imperauit. Alter uero monitu eorũ, q̃ donũ ꝓsecuti erant, leonẽ missum necauit. Mox uiso Elephante notabiliter exultãs belluã primo astu fatigauit, deinde cũ summo spectantiũ hor c rore terræ affixit. Hoc genus canũ crescit ad formã amplissimã, terrificis latratibus ultra rugitus insonantes. Hæc sunt de canibus Albanis, reliq̃ cõmunia uniuersis. Dominos æq̃liter canes om d nes diligunt, sicut exẽplis palã factum est. In Epiro deniq; domini percussorem in cœtu agnitũ latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto canis ipsius aspernatus cibum inedia obijt. Lysi e machi regis canis, flammis se iniecit, accenso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantũ regẽ [c] ducenti canes ab exilio reduxerunt prælianti aduersus resistentes. Colofonij, & Ca f stabalenses canibus in bella productis primas acies instruebant. Appio Iunio, [d] Publio Silio cõsulibus damnatũ dominũ [e] canis cum abigi non posset, comitat⁹ in carcerẽ mox ꝑcussum, ulula g tu ꝓsecutus est. Cũq; ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit. Vltimo abiectũ in Tyberim cadauer adnatans sustentare conatus est. Canes soli [f] nomina recognoscũt, itinerũ meminerũt. Indi [g] coitus tẽ-

Italis elegãs Adagiũ frequens est. Latrantẽ canem nunq̃ prædam capere. a ℂ Petente Indiã Alexandro.) Idem exemplũ Plynius quoq; refert. Omnia fere præter canes, dominũ, & amicũ aspernanẽ pauperem. Non habet unde suũ paupertas pascat amorẽ. Quam uera Horatiana sentẽtia. Et genus, & uirtus nisi cum re uilior alga est. Ciceronis secũdo de natura Deorum uerba sunt. Canum (inquit) tam fida custodia, tanq; amans dominorum adulatio, tantumq; odiũ in externos, & tam incredibilis ad inuestigandũ sagacitas nariũ, tã alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominũ commoditates esse generatos? Aegyptij propter canum utilitates plurimas, eos loco numinis coluerunt. Gentes sunt ꝑterea (ut sexto naturalis historiæ refert Plynius) quæ canẽ pro rege habent. b ℂ In Epiro.) Inter generosos canes Molossos .i. Epiroticos celebrant. Veloces Spartę catulos, acrẽq; Molossũ Pasce sero pingui, inquit Maro. Exẽplũ hoc ex Ply. mutuatus Solin⁹. DE Lysimacho idẽ refert Ply. De eo multa Strabo lib. 13. & Iustinus libro quintodecimo, & sequẽtibus duobus. c ℂ Garamantes.) Ex Plynio & hęc sumpta sunt. Quis is rex fuerit, nondũ legi. Simile canit Val. Flacc⁹ sexto Argonauticõ.

Caspiadę, quis turba canũ nõ (segnius acres
Exilit ad lituos, pugnasq; capescit heriles.

Colophon Ionicæ urbs, Clarij Apollinis luco illustris, sed Homero alũno, ut Colophonij tradũt, multo illustrior. d ℂ Appio Iunio, Publio Silio.) Vetusti omnes Solini codices, habent Appio Iunio, Publio Sicinio. Dubium hic, an apud Plyniũ mendũ sit, qđ ca. 40. octaui Publium Silium habeat. e ℂ Damnatũ dominũ.) Ex Ply. & hoc ipsum sumptũ est. f ℂ Canes soli nomia sua recognoscunt.) Soli (inquit Plynius) dominũ nouere. Et ignotũ q̃q; si repente ueniat, intelligũt. Soli nomina sua, soli uocem domesticam agnoscunt. Itinera quãuis longa meminere, nec ulli præter hominũ memoria. Hæc Ply. Id autem ob id euenire creditur, qđ plus sensus ijs insit, q̃ animantibus insit reliquis. Sunt aũt canes nominibus nõ longissimis appellandi, quo celerius quisq; uocatus, exaudiat. Nec in breuioribus, q̃ quæ duabus syllabis enunciantur, sicuti Græcũ est σκύλαξ, latinũ ferox. Græcũ λάκον latinũ celer. Vel fœmina, ut sunt Græca σπουδή, ἀλκή ῥώμη, Latina, lupa, cerua, tigris. Ex Lucio Columella ca. 12. libri septimi. ADuertendũ inueniri interdũ equos, boues, oues, capras, feles, sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multo rarius, q̃ in canibus depræhenditur. g ℂ Indi coitus tempore.) Idem refert Plynius ca. 40. octaui libri. In Cyrenensi agro lupi cum canibus coeunt. Et Laconici canes ex uulpe, & cane generantur. Indicos etiã canes ex

a pore in saltibus canes fœminas religant; ut cum his Tigrides coeant, quarum ex primis conceptibus ob nimiā feritatem inutiles partus iudicāt, itidem secundos, tertios educant. Aegyptij [a] ca-
b nes e Nilo nunq̄ nisi currentes lambitant, dum a Crocodilis insidias cauēt. INter Antropophagos in Asiatica parte numerant Essedones, q & ipsi nefandis funestantur inter se cibis. Essedonū
c mos [b] est parentū funera cātibus prosequi, & p̄ximorꝝ conrogatis cœtibus, cadauera ipsa dentibus laniare, pecudumq́ꝫ carnibus mixta dapes facere. Capitū etiā ossa, auro incincta in poculo-
d rū tradere ministerium. Scythotauri [c] pro hostiis cędunt aduenas. Nomades [d] pabula sequunt̄. Georgi in Europa siti agros exercent. Asiatæ p̄inde in Europa siti, neqꝫ mirantur [e] aliena, neqꝫ
e sua diligunt. Satarchæ usu [f] auri, argentiq́ꝫ damnató in æternum se a publica auaritia abdicarūt. Scytharū interi⁹ habitantiū asperior ritus est. Specus incolūt. Pocula nō ut Essedones, sed de [g] ini-

nes ex Tigride, & canes gigni confirmant, uerum non statim, sed tertio coitu. Primo enim belujnos adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis desertis, & nisi belua incensa libidine sit, sępe lacerantur. Aristo. ca. 28. octaui Nat. animaliū. a ℂ Aegyptij canes e Nilo.) Macrobius secūdo Saturnaliū inter pluriū dicteria ascripsit & hoc. Post Mutinensem (inquit) fugā quærentibus quid ageret Antonius. Respondisse familiaris eius ferebatur. Qđ canis in Aegypto, bibit, & fugit. Quoniā in illis regionibus constat canes captu Crocodilorꝫ exterritos currere, & bibere. Quærit eleganter Aphrodisieus. Cur canes suas uibrare caudas soleant, quom notos sibi agnoscant. Causas lege apud eū Proble. 144. lib. primi. Albertus inter alia fidē excedentia, narrat, qđ si quis dentes canum super se habet suspēsos, nō illatrabitur a canibus. Rursus, qđ si quis cor canis super se habuerit, non inuadetur morsu canū. Insuper qđ si dēs canis nigri in palma teneatur, nō latrabūt canes contra tenentem eum. Et ideo (inquit) talē dentem ferunt latrones noctū. Vsus sum uerbis ei⁹ qualibuscunq; ex lib. 22. de Animalibus. b ℂ Essedonū mos est.) Essedones (inquit Herod. in Melpomene) talibus moribus uti ferunt. Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt, conciderintq;, concidūt & mortuū patrem illius, a quo conuiuio accipiuntur. Commixtisq; omnibus carnibus cōuiuiū exhibent. Caput tamen defuncti denudatū, purgatumq; inaurant, eoq; pro simulachro utuntur agentes illi quotannis maiores hostias, cerimoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodū Græci natalicia. Non diuersa ab his tradit Mela Pomp. in principio secundi Geographiæ libri, & Strabo lib. xi. c ℂ Scythotauri.) Hos Herod. lib. 4. & Pomp. lib. 2. Tauros nominant, Iphigeniæ, & Orestis aduentū maxime memoratos, immanēq; famā habere dicunt, qđ soleant pro uictimis aduenas cędere. Lege quæ scribit Seruius 2. Aeneid. Virgilij super illud. Sanguine placastis uentos &c. Dicti autem Scythotauri, quasi Scythæ Tauri mōtis accolæ. Ply. ca. 12. quarti. Iugum ipsum (inquit) Scythotauri tenent. d ℂ Nomades.) Ex re sumptū nomen νομάς νομάδος, Græcis pastor dicitur, & νομεύω pasco. Itē νομὸς pascua. Scythæ eñ (ut lib. 8. Arrianus scribit) neq; agriculturæ student, neq; urbes incolūt, neq; templa dijs extruūt, sed plaustris errabundi in alia, atq; alia loca pro tēpore cōmeant. Lege Iustinū lib. 2. Sunt & in Aethiopia Nomades ca. 43. infra. DE Georgis, & Axiacis, Mela lib. 2. γεωργοῦσ eni Græci, agricolas nomināt. Ply. ca. 13. lib. sexti. e ℂ Neq; mirant̄ aliena.) Iusti. li. 2. de Scythis loquēs. Nullū scelus (inquit) apud eos furto grauius. Quippe sine tecto, munimentoq; pecora, & armenta &c. Quā felices erāt homines, quom furem nemo timeret Caulibus, aut Porris, & aperto uiueret horto. In ea ætate, quā aureā dicūt, erant expertes furandi homines, hac imbuit arte Mercurius Maia genitus, nunc magnus habetur ille deus, cuius dedit experientia fures. Quot sunt cōtrarię gentes Axiacis, quę nisi de rapto uiuere turpe putāt. f ℂ Vsu auri, argentiq; damnato.) Sciūt nimirū Satarchæ, Qđ soleant auro multa subesse mala. Esset utinā hominū mos iste hodie, quādo auri, & argenti dira cupidine imus in uiscera terræ, & in sede Maniū, q̄rimus opes. Hinc (ut canit Naso) ortum

Omne nefas, fugere pudor, uerumq;, fidesq;,
In quorum subiere locum fraudesq;, doliq;,
Insidiæq;, & uis, & amor sceleratus habendi.

g ℂ De inimicorū capitibus.) Herodotus lib. 4. Quę primū uirum in bello cępit uir Scytha, eius sanguinē potat. Quoscunq; in prælio interemerit,

eorum capita regi offert. Caput hoc modo precidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto excutit. Et infra. Non tamen de omnibus (inquit) sed de inimicissimorum capitibus hoc faciūt, ut illud quisq; infra supercilia recisum prorsus exeuteret &c. Sex. Rufus hunc nefandū morē Thracibus attribuit. Sed ijs, & illis esse cōmunis potest. a ❡ Numero cędium ho. cre.) Et id quoq; ex Herodoto libro eodē sumptū est. b ❡ Haustus mutui sanguinis.) Foedera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt. Infuso i grandem calicem fictilē, uino, cōmiscent eorum sanguinē, qui feriunt foedus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulū corporis. Deinde in calice tingunt, Acinacem, sagittas, securim, iaculū. Hæc ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinū epotant, non modo ij, qui foedus fecerūt, sed etiā comites ij, qui sunt maximæ dignitatis. Et hęc quoq; ex Herodoto sumpta sunt. Similia leges apud Tertull. ca. 9. Apolog. Sic quoq; Catilinæ contra patriam cōiurationē fuisse firmatā, scribūt Salustius, Appian⁹, Lucius Florus. c ❡ Inter Alyathem Lydū, & Astyagē.) Huius belli meminit Euseb. lib. temporum. Nec in tempore a Solino discrepat. De Alyathe quoq; Lydorum rege, meminit Herodo. lib. primo. Fit & a Laertio mentio in uitis Pittaci, & Biantis li. primo. Tam scripta, q̄ impressa Solini exemplaria, habēt tū Aduatem, tū Alyttem. Nos ex Eusebio Alyathem reposuim⁹. d ❡ Amphitus, & Telchius.) Omnia ex Ply. ca. 5. sexti. Castoris, & Pollucis aurigas/Strabo circa principiū undecimi, Rhecā, & Amphistratū nominatos dicit, ut in alterutro mēdū sit. Sed fieri potest, ut horum fratrū plures fuerint aurigę. Eo Stra. loco historiā hāc totā reperies. Cum Plynio, & Solino concordat Ammia. zz. historiarū lib. Pulchra de Castoris, & Pollucis matre recenset Coelius ca. 41. sexti Ant. Lectio. e ❡ Mithridati latebrā.) Mithridates timens ne inimici, qd̄ ueneno non potuerant, ferro peragerent, uenādi studiū finxit. Quapropter quatuor annos, neq; urbis, neq; ruris tecto usus est, sed per syluas uagatus est, & diuersis montiū regionibus pnoctabat, ignaris omnibus, quibus esset locis. Assuetus feras cursu aut fugere, aut proseq, cū quibusdā etiā uiribus congredi. Quibus rebus & insidias uitauit, & corpus ad omnē uirtutis patientiā durauit. Ex Iustino lib. 37. Mithridatis latebræ meminit etiā Plynius ca. 5. sexti Nat. histo. Mithridatis regionē Ptol. ca. 9. quinti, inter Rha fluuiū, & Hippicos montes sub Syracenis ultra Tanaim amnē esse dicit. Eius sitū appingit secunda Asię tabula. f ❡ Originē Medis dederunt.) Ply. ca. 7. lib. sexti. Tanaim amnē (inqt) gemino ore influentē, incolunt Iaxamatæ, Medorum (ut ferūt) soboles, & ipsi in multa genera diuisi, primo Sauromatę &c. g ❡ Sed Araxes.) Oritur Araxes, authore Strabone lib. xi. ex Armenia ad orientē illatus usq; in Tropatiā, ad occasum, septētrionemq; deflectit, & primo Axara pręterlabitur. Deinde Artaxata Armeniæ urbem. Postea per Araxinū campū in mare Caspiū emittit. Fluuius hic (ut in Parthico Appianus tradit) & profunditate, & celeritate, difficilis admodū ad transeundū. Et ut Curtij sententiam referamus, Araxe gignendę herbę nō alius aptior, quicquid alluit floribus uestiens. Platani q̄q;, & populi contegunt ripas, ita ut procul uisentibus continua uideantur montibus nemora riparum. Quippe obumbratus amnis presso in solum dilabitur alueo. Imminētq; colles, ipsi q̄q; frondibus lęti radices eorum humore subeunte. Regio nō alia tota Asia salubrior habetur &c. Vide Herod. libro primo. Et Ptol. cap. 15. libri quinti, Tabula tertia Asiæ. Hunc pontē indignatū. 8. Aene. scribit Maro. h ❡ Arimaspi.) Ex habitu, & forma corporis nomē habent. Nā, ut lib. 4. tradit Herodo. Scythica lingua

micorum capitibus moliuntur. Amant prælia, in- a
teremptorum cruorem e uulneribus ipsis bibunt.
Numero cædiū [a] honor crescit, quarū expertem
esse apud eos probrum est. Haustu [b] mutui sang
uinis foedus sanciunt, non suo tantum more, sed b
Medorum quoq; usurpata disciplina. Bello deniq;
quod gestū Olympiade nona, & quadragesima,
anno post Ilium captū sexcētesimoquarto, inter
Alyathem Lydū, [c] & Astyagem Mediæ regem c
hoc pacto firmata sunt iura pacis. Colchorū ur-
bem Dioscoriaden Amphitus, [d] & Telchius au-
rigæ Castoris, & Pollucis condiderunt, a quib⁹
Heniochorum gens exorta est. Vltra Sauromatas d
in Asia sitos, qui Mithridati [e] latebrā, & qui ori-
ginē Medis [f] dederunt, confines sunt Thalij his
nationibus, quas ab oriente cōtingūt Caspij ma-
ris fauces, quę fauces mirū in modū maciant im- e
bribus, crescūt æstibus. Heniochorum mōtes Ara-
xem, Moschorum Phasiden fundunt. Sed Ara-
xes [g] breuibus interuallis ab Euphratis ortu ca-
put tollit, ac deinde in Caspiū fertur mare. [h] Ari-

a maſpi circa Geſglitron poſiti unocula gens eſt. Vltra hos,& Rhiphæum iugū regio eſt aſsiduis obſeſſa niuibus, πτεροφόρον [b] dicunt. Quippe caſus continuarum pruinarū quiddā ibi exprimit pin-
b narum ſimile. Damnata pars mundi, & a rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſisq́ prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſsima. Sola terrarum [c] nō nouit uices temporū, nec de
c cœlo aliud accipit,q̄ hyemem ſempiternā. In Aſiatica Scythia terræ ſunt [d] locupletes, inhabitabiles tamen. Nā cum auro,& gemmis affluant, Gryphes tenent [e] uniuerſa. Alites ferociſsimæ, & ul-
d tra omnem rabiem ſæuientes, quarum immanitate obſiſtente aduenis acceſſus difficilis, ac rarus eſt. Quippe uiſos diſcerpunt, uelut geniti ad plectendam auariciæ temeritatem. Arimaſpi cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quorum non aſpernabimur proſequi qualitatem.

Arima unus, Spu autē oculus dicitur. Verum Herod. fieri non poſſe exiſtimat, ut uiri naſcantur unoculi, cæterā naturā habentes alijs hominibus omnino parem. Sumpſit hęc Solinus ex ca. ſecundo ſeptimi Naturalis hiſt. Caij Plynij. Sed & iuxta eos (inqt) qui ſunt ad ſeptētrionē uerſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecuq́ eius dicto, quem locū Geſglitron appellant, pduntur Arimaſpi, q̄s diximus uno oculo in fronte media inſignes, quibus aſsidue bellum eſſe circa metalla cū Gryphis ferarū uolucri genere, quale uulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate, & feris cuſtodiētibus, & Arimaſpis rapientibus multi, ſed maxime Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Arimaſpoꝝ meminerūt Lucanus in tertio. Val. Flaccus in ſexto. Diodorus aūt Sicu. in geſtis Alexandri Magni, hoc eſt. 17. hiſtoriarum libro, docet Cur Arimaſpi Euergetæ. i. benefici dicant. Docta plura refert Cęlius Rhodiginus ca. 22. noni Antiq. lecti. libro. a ℂ Riphęū iugum.) Seruius nono Aeneid. diſcretionē licet tenuem eſſe dicit inter Ripęos atq́ Riphęos mōtes. Nā Ripęi (inquit) Arcadiæ, Riphęi uero Scythiæ montes ſunt. Dictos autē tertio Georgicoꝝ libro docet, a perpetuo uentoꝝ flatu, quod ῥιφὴ Gręce impetus & ὁρμὴ dicit, ἀπὸ τοῦ ῥίπτειν idest proijcere. Sumpſit aūt Solinus hæc omnia ex cap. 12. q̄rti Plynij. b ℂ πτεροφόρον dicunt.) Quaſi penniferū, uel aliferū dicas τὸ πτερὸν alam, & pennā ſignificat, φέρω fero. Nō deſunt, q nomen πτεροφόρον deriuent, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, & φοροῦ. i. a penna, & uento, qđ penna ea aſsidue agitetur a uento. φόρος pręterea apud Gręcos tributū ſignificat. Qđ ea ipſa regio pennas inſtar tributi largiatur, & ſoluat. Verba Plynij ex ca. 12. quarti hæc ſunt. Vltimi (inqt) a tergo eoꝝ Arimaſpi. Mox Riphęi montes, & aſsiduę niuis caſu pinnaꝝ ſimilitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a natura rerū, & denſa merſa caligine, neq́ in alio, q̄ rigoris opere gelidis Aquilonis conceptaculis &c. Martianus lib. 6. Tunc (inquit) Riphęi montes, & regio caligantibus tenebris inumbrata. Cur autem penniferā regionē eā uocent, hinc creditū Herodotus lib. 4. exiſtimat. De pennis aūt (inquit) quibus aiunt Scythæ oppletū eſſe aerem, & iccirco non poſſe proſpici longius continentē, nec ulterius tranſiri, hęc eſt mea ſententia (inquit) qđ ultra eā regionē aſsidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate, q̄ hyeme. Nā proinde cuilibet, eminus intuenti, cadentē niuē copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſsimilis eſt. Et propter hanc talē hyemē inhabitabilia ſunt eius continētis loca ad Aqlonē ſpectantia, eoq́ opinor pennas niuē eſſe interp̄tantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verū hæc, q̄ reperiunt, longiſsime dicta ſunt, hæc Herodo. c ℂ Sola terrarū nō nouit uices tēporū.) Ideſt, Ver, Aeſtatē, Autumnū. Hę enim ſunt tēporis partes alijs in locis ſibi inuicē ſuccedentes. At ea regio de cęlo nihil aliud accipit (inquit Solinus) q̄ hyemē ſempiternā. d ℂ Terrę ſunt locupletes.) Similia Mela Pomponius in principio ſecundi refert. e ℂ Gryphes tenent uniuerſa.) Has alites ueteres Latini, ut ait Nonius, Picos appellabāt. Plau. in Aulu. Pici diuitijs, qui aureos montes colunt, eos ſolus ſupo. Quales aūt, & ubi Gryphes ſint, multis uerbis aperit Philoſtra. lib. 3. Hoc genus ferarū (inqt Seruius) omni parte leones ſunt, alis, & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ, Apollini conſecratæ. Vide in Attica Pauſaniā. Ob hanc cum equis inimicitiā, prouerbiali figura Ecloga octaua, a Virgilio dictum eſt. Iungentur iā Gryphes equis. De his, quæ plurimū natura diſsident. Plynij ſunt, quæ Solinus de Arimaſporū, & Gryphiū pugna, refert ca. 2. libri ſeptimi. Arrianus libro quinto geſtorum Alexandri, non adhibet iſtis fidem, eſſeq́ ad uoluptatem magis, quam ad ueritatem omnino inuenta. Albertus uiceſimotertio de Animalibus libro, Eſſe Gryphes aues magis, ait, tradunt hiſtoriæ, quam experta philoſophorum, uel rationes Phyſicæ.

SMAragdis hic [a] locus patria est, quibus tertiã inter lapides dignitatẽ Theophrastus dedit. Nã licet sint & Aegyptij, [b] & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamẽ est honor Scythicis. Nihil his iucũdius, nihil utilius uidẽt oculi. In primis uirẽt ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas. Deĩde obtut⁹ fatigatos coloris reficiũt lenitate. Nã uisus, quos alterius gẽmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. Nec aliã ob causam placuit, ut nõ sculperent, ne offensum decus imaginũ lacunis corrũperetur, quãq̃ qui uerus est, difficulter uulneret. Probant hoc pacto, si aspectus transmittãt, si cum globosi sunt, ꝓxima sibi inficiãt aere repcusso, aut cũ cõcaui sunt, inspectantiũ facies emulent, si neq; umbra, neq; lucernis, neq; sole mutent. Optimos tñ sortiunt situs, qbus planicies resupina est, & extensa. Inueniunt Etesijs flantibus. Tũc enĩ detecto solo facillime internitent. Nã Etesiæ [c] plurimũ arenas [g] mouẽt. Alij minus nobiles in cõmissuris saxorꝫ, uel in metallis ærarijs apparent; q̃s Chalcosmaragdos [d] nũcupãt. Vitiosi corꝫ intrinsecus q̃sdã sordes habẽt, uel plũbo, uel capillamẽtis, uel etiã sali similes. Lauant austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus [e] lapis e Scythia est optimus, si cærulo coruscabit, cuius gnari in marem, & fœminam genus diuidunt. Fœminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluiscul⁹ uariat. Istic & [f] Cryſtallus

a ℭ Smaragdis hic loc⁹ patria est.) Scribit Serapiõ Smaragdũ esse naturæ frigidę, ac siccę. Existimãt philosophi hũc ipsum lapidẽ in aureis Mineris ꝓuenire, eiusq; uiriditatẽ a uirtute Minerę fieri autumãt. Medici tradũt Smaragdũ in potu sumptũ uenenis, ac uenenosorꝫ morsib⁹ opitulari. Mira sũt, q̃ Smaragdo, Marbodęus tribuit. Commodus iste lapis, scrutãtibus abdita fertur Cũ ꝓscire uolunt, aut diuinare futura. Auget opes idẽ sese reuerenter habentes. Oibus in causis dãs ꝑsuasoria uerba, Tanq̃ facundi uis sit sermonis (in illo &c. Hui⁹ sunt oĩa, quæ de Smaragdo secũdo Mineralium Albertus refert. De Smaragdis hæc, & plura Plynius cap. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. b ℭ Licet sint Aegyptij, & Chalcedonij.) Plynius dicit Smaragdorũ genera duodecim, nobilissimos autẽ dicit Scythicos ab ea gente in q̃ reperiuntur appellatos. Nullis (inquit) maior austeritas, nec minus uitij. Et quantũ Smaragdi a gẽmis distant, tantũ Scythici a cæteris Smaragdis. c ℭ Etesiæ.) ἐτησίαι a gręcis, dicuntur uẽti, qui statuto, & certo anni spatio flare soleãt, hoc est q̃draginta diebus post Caniculæ exortũ. Græci enim ἐτήσιον annuũ dicũt. d ℭ Chalcosmaragdos.) A loco, ubi proueniunt, nomẽ habẽt, χαλκὸς enim Græce æs Latine dicitur. Ergo Chalcosmaragdi, qđ in metallis æreis appareant dicti sunt. e ℭ Et Cyaneus est.) Lapis hic a colore nomen habet. Græci enim κυάνεον cęruleum dicunt, uel eũ colorẽ, qui medium inter nigrũ, & uiridẽ locũ tenet. Optima (inquit Ply. ca. 9. tricesimiseptimi) Scythica, dein Cypria, postremo Aegyptia. Adulteratᷓ maxie tinctura &c. f ℭ Cryſtallus.) Græci κρύος frigus, uel gelu dicunt, στέλλω contraho, sicq; Cryſtallus non nisi concretũ gelu esse dicitur. Est enim Cryſtallus aqua e niue solidius, latiusq; cõcreta. Eã κρύσταλλον Gręci appellãt. Author. A. Gelli⁹. ca. 5. deciminoni Noc. Atti. Qualiter e niue Cryſtallus fiat, uno uersiculo primo Syluarum Papinius explicat. Raraq; lõgęuis niuibus Cryſtalla gelari. Scribit Ply. c. 2. tricesimiseptimi, unde hęc sũmpta sunt oĩa, Cryſtalla nõ nisi, ubi maxie hibernę niues rigent, glaciesq;, reperiri: cui sentẽtię hoc loco refragatᷓ Solinus. Nã si ita foret (inqt) nec Alabanda Asię, nec Cyprus insula, hãc materiã ꝓcrearet, qbus admodũ calor iugis est. Hęc uerbalis tñ differẽtia, ex uerbis Dio. Siculi circa finẽ tertij dissoluitᷓ euidẽter. Cryſtall⁹ (inqt) lapis, ex aq̃ oritᷓ pura, cõgelata, nõ qdẽ a frigore, sed diuina caloris ui, q̃ duriciẽ seruet, uariosq; colores suscipiat. Claudi. Possedit glacies naturę signa prioris, Quę fit parte gelu, frigora parte negat. Sic eñ eluxatũ carmẽ reintegrandũ putam⁹. Extat altera eiusdẽ poetę Elegia, cuius principium Lymphę, q̃ tegitis cognato corpore Lymphas &c. g ℭ Nã fert calorẽ.) Sũt q legãt. Nõ fert calorẽ. Sed ferme oẽs Solini codices, primã lectionẽ retinẽt. Eã seqᷓ Marbodęus tit. 50. inqẽs. Frig⁹ tenet, atq; calorẽ

a quem licet pars maior Europæ, & particula Asię
subministrent, preciosissimũ tamen Scythia e-
dit. Multus ad pocula destinatur. Nã fert calorẽ
præcipue q̃libet nihil aliud, q̃ frigidũ pati posit.
b Sexangulus inuenitur. Qui eligunt purissimum
captant, ne quid rufum, neue nubilũ, uel spumis
obsitum, arceat perspicuitatẽ. Tũc ne duricia iu-
sto propensior obnoxiũ fragilitati magis faciat.
c Putant glaciem coire, & in Crystallũ corporari,
sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ,
nec Cyprus insula hanc materiã procrearet, qui-
bus regiõibus incitatissimus calor est. Liuia Au
gusti ad magnitudinẽ. cl. librarũ inter Capitoli-
na donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS POPVLIS. CAP. XXVI.

d FAbula[a] erat de Hyperboreis, & rumor
irritus, si quæ illinc ad nos usq; fluxerũt,
temere forent credita. Sed cum pro-
bissimi[b] authores, & satis idonei sententias pares
e faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperbo-
reis itaq; loquemur. Incolunt pene πτιϱοφόϱον,
quem ultra Aquilonem accepimus iacere,

FABVLAE erant Hyperborei.) Hyperborei ex eo dicti sunt, q᷑ super, uel ultra eos spiret Boreas. ὑπὲϱ enim Græce, super, uel ultra significat. Boreas Arctous uentus. Diod. Siculus lib. 3. ex eo dictos tradit, q᷑ sint admodũ Boreę subditi. Macrobius secũdo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originẽ Boreę introrsum recedendo transisset. Adeo (inquit) æterna pene præmũtur pruina, ut non facile explicetur, quãta sit illic frigidæ nimietatis iniuria. Festus Pomp. aliunde existimat sumptũ nomẽ. Hyperborei supra Aquilonis (inqt) flatum habitantes. Dicti quod humanæ uitę modũ excedunt uiuẽdo ultra centesimũ annũ, quasi ὑπεϱβαίνοντας ὅϱον, hoc est, transcendentes cõmunem uitæ terminũ. Strabo lib. quintodecimo scribit quosdã uelle, Hypboreos mille annos uiuere. Idẽ Strabo lib. 1. refert q̃rundã sententiã Hyperboreos eos esse existimantiũ, qui sint Boreę coniunctissimi. Terminus autem Borealiũ polus est, Australium uero Aequinoctialis. Herodotus in Melpomene scribit esse etiã Hypernotios, si Hyperboreos esse qs fuerit opinatus. Scribit idẽ Strabo libro Geographię undecimo, de iisq sunt ultra mare Caspiũ, ueluti sunt Hyperborei, Sauromatæ, & Arimaspi, nihil exquisitæ a ueteribus scriptum esse, nec ab iis quidẽ, qui aut Cyri bellum aduersum Massagetas gestũ, aut Persarũ, aut Medorũ, Syrorumq; res gestas conscripserũt. Quod accidisse ait ꝓpter scriptorũ simplicitatẽ, ac fabularũ studiũ. Qua ex re haud multũ fidei assequuti sunt. Hi enim scriptores, quom eos uiderent magnopere probari, qui aperte fabulas conscriberent, arbitrati sunt scripta sua, futura iucundiora, si in historiæ formã ea dicerent, quæ nec ipsi unq̃ uidissent, nec a scientibus audiuissent. Eã ob causam, ait Tragœdiarum poetis, Hesiodo, atq; Homero, de Heroibus prędicandi facilius adhiberi sidẽ, q̃ Ethesiæ, & Herodoto, atq; Hellano, ac cæteris eius generis scriptoribus. At Romanorũ, Parthorũq; imperiũ, plura retegisse, q̃ ea, quæ tradita ante fuerant. DE Hypboreis (ut Ply. ca. 17. lib. sexti refert) Ecatheus uolumẽ condidit.
b ¶ Sed quom ꝓbissimi authores.) Intelligit ex Gręcis Hecatęũ, Antimachũ, Dio. Siculũ. Melã Pom. apud nostros. Eratosthenes aũt, Herodotusq; (ut etiã in primo refert Stra.) nullos esse Hypboreos tradiderũt. VADIANVS in Scholiis, q̃ docte, ac elegãter in Melã Põp. cõposuit, reꝑhẽdit Plyniũ, & eũ sequutũ Iuliũ Solinũ, q᷑ uterq; crediderit apud Hypboreos esse cardines mũdi, extremosq; syderũ ambitus, semestriq; luce, & una die solis auersi ab æquinoctio uerno in Autumnũ, semel in anno Solstitio iis oriri soles, brumaq; semel occidũt. Vellẽ Vadianũ ascripsisse Plynii uerba pauca p̃cedẽtia, q̃bus animaduertere potuisset, Plyniũ pleraq; fabulosa existimasse, quę plures tũ Gręcorũ, tũ Latinorũ de Hyperboreis tradiderunt. Pone Riphęos montes, ultraq; Aqlonem (inquit) gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoso degit æuo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Non frustra addit Plynius, si credimus, & fabulosis celebrata miraculis. Rursus, ut ostenderet fuisse eam aliorum sententiam, non suam continuo subdit: Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Plynii mos est, in rebus credulitatem excedentibus, nequaq̃ obstringere fidem suã

gens beatiſsima.[a] Eam Aſię quidā magis,q̄ Euro a
pæ dederunt. Alīj ſtatuunt mediā inter utrumq̄
ſolem Antipodū occidentē,& noſtrū renaſcen-
tem,quod aſpernatur ratio tam uaſto mari duos
orbes interfluente. Sunt igitur in Europa,[b] apud b
quos mundi cardines eſse credunt,& extimos ſy
derum ambitus,ſemenſtrem lucem auerſum tm̄
una die ſolem,quāq̄ exiſtant,qui putāt nō quoti-
die ibi ſolē,ut nobis,ſed uernali æquinoctio ex- c
oriri,autumnali occidere. Ita ſex menſibus infi-
nitum diem,ſex alīj s continuā eſse noctem. De
cælo magnā [c]clementiā auræ ſpirant ſalubriter.
Nihil noxīj flatus habent. Domus ſunt nemora, d
uel luci. In diem uictus arbores ſubminiſtrāt. Di
ſcordiā neſciunt. Aegritudine non inquietant.
Ad innocentiā omnibus æquale uotū.[d] Mortem
accerſunt,& uolūtario interitu caſtigāt obeundi
tarditatem. Quos ſatietas uitæ tenet, epulati, de-

qui potius lectorem ad authores relegare,qui de dubijs rogentur omnibus. Solini uero errores (inq̄t) ęmulatio excuſat. Quod ſimiarū ſit omnia etiā ſuo periculo imitari uelle. Sed quanā ratione Albert⁹ nullius ſimia,ſed ſuo Marte(ut dici ſolet)cuncta audens,totiens tamen delirans,excuſari poterit,ijs q cum tanti faciūt,locus eſto. a ℭ Gens beatiſsima.)Eadē fere tradit Mela Pomp. Terra(inquit) angusta, aprica,per ſe fertilis. Cultores iuſtiſsimi,& diutius q̄ ulli mortaliū,& beatius uiuunt. Quippe feſto ſemper ocio lęti,nō bella nouere,non iurgia. Sacris operati maxime Apollinis, quorum primitias Delon miſiſse initio per uirgines ſuas. Deinde per populos ſubinde tradentes ulterioribus,moremq̄ eū diu, & donec uitio gentiū temeratus eſt,ſeruaſse referuntur. Habitāt lucos, ſyluasq̄ &c. Similia refert ca.12.lib.4.C.Plynius. b ℭ Sūt ergo i Europa.)Hæc oia ex Plynio ca.12.lib. quarti. Pōponius Mela lib.tertio in Aſiatico littore Hypboreos primos ponit. Diodo. Siculus etiā lib.3. ex Hecathęi,& quorundā aliorum,qui ueteres, & fabulis ſimiles hiſtorias ſcripſerunt,authoritate,tradit oppoſitā Celtis,iuxta Oceanū eſse inſulam, haud multo Sicilia minorem, pone Arctos, habitariq̄ ab his qui Hyperborei, eo q̄d uento Boreæ ſint admodum ſubditi appellātur. Inſulā uero fertilē, & fructuoſam, ut in quo fructus annui bis naſcant. Fabulantur Latonā &c. SED an ſub mundi polis poſsit eſse aliqualis uiuentiū habitatio,nondū experiētia deprehenſum reor. Conſtat ex Philoſophorū Placitis,uitā in calido, & humido conſiſtere animantiū. Poli aūt mundi algore imenſo,& frigoribus occupati defectionis cauſas pruinis mergentibus prębuere. Plynius & Solinus cum Pomponio uident aſserere,ſub polo ipſo Arctico animantiū habitationē eſse poſsibilē. Cōmunior tamen ſententia,partem huic contrariā conat aſserere. Quid aūt in hac ambiguitate ſit ſentiendū Conciliator ſeptima & ſexageſima differētia, diſserit copioſe, peritorū fere omniū referens ſententias. Placet multis,non totā zonā Arcticā inhabitabilē eſse,ſed eam tantū partem,q̄ polo ipſi Arctico directe ſubiaceat. Qui autem ſub polo Arctico habitari poſse arbitrantur, partem ei polo propinquā fortaſsis accipiunt. Quid ſi regionis illius hominibus ęſtiuo tēpore,quo ſol illic uidetur aſsidue,ſit illuc ſecurus acceſsus,hyeme uero illinc longius abeant. c ℭ De cœlo magnā clementiā.)Mirum omnino & rationi diſsonū,in ea regione eſse tantā cœli clementiā,q̄ ſex menſiū continuatā noctem habeat. Niſi ad ſex menſiū diē idipſum referas. Vel q̄d eo quoq̄ tēpore,quo ſex menſibus continuata nox eſt,ſol nō multū ab ea regione diſtans fiat. Sunt qui dicant eis hæc munere conceſsa diuū,ob uidelicet illorū hominū innocentiā. d ℭ Mortem accerſant.) Nō diſsimilia de hac re Mela refert lib.tertio. Vbi eos(inquit)uiuendi ſacietas,magisq̄ tędiū cępit, hylares redimiti ſertis,ſemetipſos in pelagus ex certa rupe,pręcipites dant. Id eis funus eximiū eſt,ac(ut inquit Plynius)genus ſepulturę beatiſsimū. Scribit Diod. Siculus tertio Bibliothecæ libro, in Oceano uerſus meridiem eſse quādā inſulā,cuius incolis mos ſit ad certam uſq̄ ætatē uiuere,qua pfecta, uariā ſibi mortem ſponte conſtituunt. Eſse alibi rurſus homines,qui adeo mortē contemnunt,ut pugnent nudi. Hiſpaniæ q̄q populis fuiſse mortis contemptū, primo bellorū Punicorū canit Syllius.

Prodiga gens animę,& properare facillima mortem.
Namq̄ ubi traſcendit florentes uiribus annos
Impatiens æui ſpernit nouiſse ſenectam,
Et fati modus in dextra eſt. Et Lucanus in primo.
Certe populi,quos deſpicit Arctos

a libuticȝ. De rupe nota præcipitẽ casum in mare ꝓfundũ destinãt. Hoc sepulturæ genus optimũ arbitrãtur. Aiunt etiam[a] solitos per uirgines ꝓ-
b batissimas primitias frugũ Apollini Delio missitare. Verum hæ quoniã perfidia hospitũ nõ illibatæ, reuenissent, deuotionis, quã peregre proseqbant, põtificiũ mox ĩtra fines suos receperũt.

DE ARIMPHAEIS. DE MARI Caspio. De Tigribus. De Pantheris, & Pardis. CAP. XXVII.

c ALtera in[b] Asia gẽs est ad initiũ Orientis æstiui, ubi deficiunt Rhiphęorũ mõtiũ iuga Hyperboreis similes, quos dicũt Arimphęos, & ipsi arbustorũ frõdibus gaudent.
d Baccas edũt. Iuxta uiros, ac fœminas tędet criniũ. Ita uterqȝ sexus[c] comas tõdet. Amant qetem nõ amãt lædere. Sacri habentur, attrectariqȝ eos etiã a ferocissimis nationib⁹ nefas ducitur. Quicũqȝ periculũ a suis metuit, si ad Arĩphæos trãs-

Felices errore suo, quos ille timorum Maximus haud urget Leti metus, inde ruendi In ferrum mens prona uiris, animęqȝ capaces Mortis, & ignauũ est rediturę parcere uitę. Partalis Indiæ regio est, in qua, qui sapientiores habentur accensos a se rogos conscendẽtes, uoluntaria morte uitam finiunt, Lucanus in tertio Quiqȝ suas struxere pyras, uiuiqȝ calentes Conscendere rogos, proh quanta est gloria genti Iniecisse manũ fatis uitaqȝ repletos Quod superest donasse deis.

a ℭ Aiũt solitos per uirgines.) Herodo. lib. 4. describit iter, per quod ex Hyperboreis Delta uenisse ad Scythas, a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimqȝ per singulos ad occasum usqȝ, atqȝ illinc meridiem uersus ea sacra dimissa a primis Gręcorũ Dodonęis esse accepta, & ab ijs descendisse ad Meliensem sinũ, peruasisseqȝ in Eubolã, & oppidatim usqȝ ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum. Caristios enim esse, qui in Tenũ portarint. Tenios uero in Delu. Atqȝ ita hæc sacra in Delũ aiunt peruenisse. Primas aũt ex Hyperboreis uirgines missas fuisse dicunt Hyperocham, & Laodicen, & cũ ijs tutelæ gratia quinqȝ ex suis popularibus, qui eas deduxerint, qui Perpherees uocati sũt. Fuisse autem ea sacra ferunt in triticea alligata stipula. Solinus autem ex Plynio primitias fuisse frugum. Eas insuper uirgines in Delo dicunt fuisse defunctas, in Deloqȝ Hyperboreos eis parentare solitos fuisse. Earum monumentũ, ut Herodo. etiamnũ annotauit, intra Artemisiũ ad sinistrã intrantibus fuisse memoratur olea illic super enata. Delij tradunt, ante Hyperocham, & Laodicen, uenisse ex Hyperboreis in Delum, Argen, & Opin uirgines, ut Lucinę tributũ redderent, quod pro partu maturato instituerant. Sed hæc ab Hesiodo, & Homero in Ephigonis excogitata esse uidẽt.

ALTERA in Asia gens.) Quæ hac parte Solinus de Arimphęis refert, ex ca. 13. quarti Plynij omnia mutuatus est. Vltra Aquilonis (inquit) initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primũ inde noscitur promontoriũ Celticæ Lytarmis. Fluuius Carambucis ubi lassata cũ syderũ ui Riphęorũ montiũ deficiũt iuga, ibiqȝ Arimphęos quosdã accepimus haud dissimilẽ Hyperboreis gentẽ. Sedes illi nemora. Alimenta Baccę. Capillus iuxta fęminis, uirisqȝ in probo existimaẽ. Ritus clementis. Itaqȝ sacros habere narrant, inuiolatosqȝ. Esse etiã feris accolarũ populis. Nec ipsos modo, sed illos etiã, qui ad eos perfugerint. Mela Pom. in fine primi. Tũ continuis (inquit) rupibus late aspera, & deserta regio ad Arimphęos usqȝ permittiẽ. His iustissimi mores. Pro domibus nemora. Alimẽta baccę, & maribus, & fœminis nuda sunt capita, Sacri habenẽ, adeoqȝ ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoqȝ ad eos confugientibus, pro Asylo sit. Vltra surgit mons Riphęus. Dicti ab ἀ priuatiua litera, & ῥιπίζω, qđ flare significat, quasi sine uentorũ flatu. Herod. hos populos Argyppęos nominat in Melpomene. Quibus (inquit) nemo mortaliũ iniuriã infert. Sacri enim dicunẽ esse, nihilqȝ Martiorũ armorũ possident. Iidem finitimorũ controuersias dirimũt. Ad quos, quisquis confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argyppęi. Hęc Herod. Ex iam dictis patet eos errare, qui pro Arymphęis Riphęos in Solino reposuerũt, quom de Riphęis antea dixerit. Nõ absimiles sunt Arimphęi populi, Essenis ipsis, de quibus cap. 48. Solinus infra. ADuertendũ tamẽ Posidoniũ, & Protarchũ scripsisse Riphęos, & Alpes eosdem montes esse, id libro octauo Cœlius in antiquis lectionibus, antea annotauit.

fugerit, tutus est uelut Asylo [a] tegatur. Vltra hos a
Cimmerij, [b] & gens Amazonum [c] porrecta ad
Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ ter-
ga plagæ Scythicum [d] irrumpit oceanum. Sed
magnis deinde spacijs intercedētibus ostia [e] Oxi b
fluminis Hyrcani habent. Gens [f] syluis [g] aspera, co
piosa, immanibus feris, fœta Tigribus. Quod

Hinc existimat a Virgilio quarto Aeneidos dictum esse.
Ac uelut annosam ualido cum robore quercum Alpini Boreę nunc hinc, nunc flantibus illinc
Eruere inter se certant. c ❡ Comas tondet.) Miconij (ut lib. xi. scribit Plynius) carentes capillo gignū tur. Et quędā animaliū (inquit) naturaliter caluent. Apud Aegyptios consuetudo inoleuit, ut peregrinantes, quoad domū reuertunť, comas nutriant. Ab Osiride consuetudo hæc sumpta est, qui in tota peregrinatione sua, nō ante comā deposuerit, q̄ in patriā ipse redierit. Veteribus mos fuit in aduersis comas tondere. Vnde Argiui quom apud agrū Tyreum a Lacedęmonijs uicti fuissent, ex eo tempore tonsis capitibus, quom ante criniti essent de nutriendis comis legem condiderūt. Herod. in Clio author est. Sybari praeterea a Crotoniatis direpta, uniuersi Milesij, q puberes erant, capita derase runt. Idem author in Eratho. Machlyes Africę populi occiput crinitū gestanť. Auses uero anteriorem capitis partem. Maxies p̄terea dextrā capitis partē comatā gestant, sinistrā radunt. a ❡ Velut Asylo tegatur.) Græci Asylū sacrū, & intemeratū templū dicunt, ab α sine, & συλάω prędor, rapio, spolio, uiolo. Nā e loco sacro aliquid rapere nefas est. Seruius secundo Aeneid. Virg. super illud.
Et iam porticibus uacuis Iunonis Asylo. Dictum Asylum tradit, a uerbo σύρω traho, καὶ συλῶ, sacra detraho de sacris locis. Id autē non est (inquit) in omnibus templis, nisi quibus cōsecrationis lege concessum est. Fuerunt autem potissima Asyla tria, Athenis, Troiæ, & in urbe Roma, lege eundem Seruium octauo Aeneidos super illud.
Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum. b ❡ Cimmerij.) Ex Plynio hęc ca. 13. lib. sexti. Cimmerioꝝ loca ob nimiā solis distantiā, plurimū tenebrosa esse dicūt. Quam rem multis carminibus canit Valerius Flaccus Argonauticon libro tertio.

Est procul ad Stygiæ deuexa silentia noctis
Cimmerium domus, & superis incognita tellus
Cæruleo tenebrosa situ, quo flammea nunq̄
Sol iuga, sydereos nec mittit Iuppiter annos.
Stant tacitæ frondes, immotaq; sylua comanti,
Horret uerna iugo &c.

Et Ouid. xi. Metamorphoseos de Cimmerijs Scythiæ loquens.

Quo nunq̄ radijs oriens, mediusue cadensue,
Phœbus adire potest, nebulę caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubięq; crepuscula noctis.

Homerus. xi. Odysseæ a principio plura refert, a quo posteri omnes de Cimmerijs transtulerunt. Plura Strabo lib. primo. Sunt etiā in Italia Cimmerij inter Baias, Cumasq; siti. Ex natura huius loci, Lactan. ca. 5. quinti Diuinarū institutionū elegans p̄uerbiū protulit, Cimmerijs tenebris atriorē. In hominē, cuius mens tota uersetur in tenebris, & q omnis omnino sapientiæ expers sit. Papinius tertio Syluarum in hunc modū effert. Cimmeriū Chaos, de loco tenebris obsito, & quo neutiq̄ accessus patrat. Non inconcinne etiā ad animū transferri poterit de homine scilicet, qui mente hebete, & obtusa omnino sit. c ❡ Gēs Amazonū.) Seruius primo Aeneid. super illud Virgilij. Ducit Amazonidū. Amazones dictas tradit, uel qđ simul diu ant sine uiris, quasi ἅμα ζῶσαι. Vel quod unā mammā exustam habeant, quasi ἄνευ μαζοῦ. Hinc eas Titianus unimāmas uocat, ut in. xi. Aeneid. idem refert. Plautus etiā in Curculione earū regionē unimāmiā nominat. Dio. Siculus lib. quarto scribit Amazonas duplices esse, quarū quasdā priscis tēporibus in Libia extitisse. Vnde eos non recte sentire ait, qui extimauerunt solas fuisse Amazonas, quæ circa flumen Thermodoonta in ponto regnarunt. Quæ autem in Libya sunt, multis antea sęculis (inquit) Scythicas pręcesserunt. Post Amazonū partum nati infantes dantur uiris, quos lacte nutriant. Fęminis māmillas, ne crescant, urunt, asserentes eas impedimēto esse ad bellandū. Vnde a Gręcis eo qđ māmis careant, Amazones appellanť. Herod. in Melpomene tradit Amazonas a Scythis Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest (inquit) Viricidæ. Aeor eni uirū uocant, pata autē occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit priusq̄ aliquē hostiū interemerit. Ideoq; non nullæ earū decidūt iam uetulæ antequā nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. Eas extinctas scribit idē Seruiꝰ partim ab Hercule, partim ab Achille. Propter earū fortitudinē, & summā artis bellicæ experientiā, Martis filiæ creditę sunt. Authores Val. Flaccus lib. 4. Seruius. xi. Aeneid. Lactan. 5. Thebaidos. Auienus ex Di-

onysio.Thraicio(inquit)de Marte satę &c.In Cõmẽtariolo Diony,alia annotauimus sup illud. Sanguis Amazonidũ.Quæ de Amazonibus a ueteribus tradita sunt,fabulosa omnino Strabo lib.xi.existimat.Quis enim credat(inquit)ut uel exercitus,uel ciuitas,uel gens unq̃ ex solis constiterit mulieribus?Et non solũ constiterit,uerum etiã inuaserit aliena.Et non modo uicinis fuerit dominata,adeo ut usq; in Ioniã processerit,sed etiam exercitũ trans Pontũ miserit usq; in Atticã.Hoc perinde est,ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse,& mulieres uiros &c.

a bestiarum [a] genus insigne maculis notę,& pernicitas memorabile reddiderũt.Fuluo nitent.Hoc fuluũ nigrantibus segmentibus interundatũ,uarietate apprime decet.Pedũ motũ [b] nescio uelo-
b citas,an peruicacia [c] magis adiuuet.Nihil tam lõgũ est,qđ nõ breui penetrẽt. Nihil adeo antecedit,ut non illico asequant̃. At maxı̃e earũ potẽtia probatur,cũ maternis curis incitant̃,cũ [d] ca-

d ℭ Scythicũ irrũpit Oceanũ.) Mela lib.3.Strabo lib.xi.Ply.ca.13.sexti.Diony.Afer.Macrob.2.de Somno Scipi.Martianus li.6.Itẽ plures alij tradunt Caspiũ mare ex Scythico Oceano procreari.Herod.autẽ (ut in commentario Dionysij annotauimus,oppositæ sententiæ est,existimans mare Caspiũ per se esse,nec ex mari alio originem ducere. Cui astipulatur Ptole.ca.5.lib.septimi.Hyrcanũ(inquit)mare,qđ & Caspiũ dicitur,ab omni parte ambitur a terra,insulæ similitudinẽ ex opposito,ducens.Id quod ex septima Asiæ tabula perspici potest.Hãc scriptorũ discordiã diluimus in eodẽ Cõmentario super illud.Sed mare non ualeat.Et super illud. Miscetur Thetyos undę.Solinus hic Plyniũ ca.13.sexti imitatur ex toto.SVNT (ut Strabo refert) qui in unũ coegerint Męotim lacum,qui Tanaim recipit,& Caspiũ mare,quod etiã lacũ uocant,quom (ut inquit Polycletus)serpentes generet,& dulce sit.In Caspiũ mare,per Ochũ amnẽ multas ex India merces deuehi,Aristobolus author est. e ℭ Ostia Oxi fluminis.)De Oxo flumine,præter ea quę scribũt Ply.Stra.Curtius,Marcellinus.Lege Arrianũ tertio,quarto,& septimo gestorũ Alexandri libris. Itẽ apud Ptole.ca.7.10.11.12.14.lib.sexti.Aristoteles inter Admiranda in natura enumerat Oxũ fluuiũ,qđ Bactrianorum regionẽ,quã irrigat,multo fœcundante auro arenam pariat.De Oxo flumine infra ca.62. f ℭ Gẽs syluis aspera.)Hircanię sitũ,flumina,gentes,urbesq;,describit Ptolemęus cã.7.li.sexti.5.tabularũ Asię. Strabo lib.xi.Hyrcania(inquit)ualde opulenta,& multa,& magna ex parte planicies,p̃claris urbib[9] adornata.Opulentiæ signũ dicũt,qđ uitis uini metretam affert,ficus modios.LX.frumentũ ex fructu nascitur,qui cadit ex culmo.In arboribus mellificãtur &c.Lege quæ scribũt Ply. Mela, Stephan[9], Ammianus lib.23.Arrianus lib.3.Itẽ cęteri.Hyrcanis mos est,defunctorũ regũ membra canibus exhibere.Eos canes ipsi,sepulchrales nuncupant. Vt,

Regia cum lucem posuerunt membra,probatum
Hyrcanis adhibere canes,Syllius lib.13.bellorũ Punicorũ.

Aliorũ uero cadauera rapaci generi auium proijciunt.Eusebius ca.3.primi pręparationis. g ℭ Syluis aspera.)Lucanus in tertio. Vastis Hyrcania syluis. a ℭ Quod bestiarum genus.)Quę de Tigribus hoc loco scribit Solinus,ex ca.18.octaui Naturalis historiæ Caij Plinij sumpta sunt omnia. b ℭ Pedũ motũ nescio uelocitas.) Propter mirã huius animalis pernicitatem creditũ est,Zephirũ uentũ habere maritũ. Ex hac opinione a Claudiano poeta tertio raptus Proserpinæ scriptũ est. Fremit illa marito Mobilior Zephyro &c. Oppianus in libro de Venatione ad Antoninũ Cæsarem,scribit ex aliorũ sentẽtia,Tigrides Zephyro,non sui generis marito concipere.Hoc idẽ de Hispaniæ equabus inualuit credulitas, ut uento concipiant aliquando,qđ in ea regione,equi pernicissimi generentur,author Iustinus libro historiarũ ultimo. A uelocitate p̃terea,ferę huic inditũ nomen est.Medi enim(ut cap.27.libri sexti tradit Ply.)Tigrim sagittam dicunt.Chrysei,Parasangę,Asangi populi,Tigri fera scatent,Idẽ Ply.ca.20.sexti. c ℭ Peruicacia.)Obstinatio.Sunt enim peruicaces,ut in Cõmentarijs Epodon Porphyrio tradit,qui in contentione usq; ad peruincendũ perseuerãt. d ℭ Cum catulorũ insistunt raptoribus.)Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij uerba ex ca.4.sexti Hexameron,ubi de Naturę admiranda uiloquens,sic inquit.Hęc Tigridis interpellat uelocitatẽ,& imminentẽ eam prędę reflectit.Namq; ubi uacuũ raptę sobolis cubile reperit,illico uestigijs raptoris insistit.At ille q̃uis equo uectus fugaci,uidens tamen uelocitatem ferę se posse pręuerti,nec euadendi ullũ suppetere sibi posse subsidiũ,Technam huiusmodi fraude molitur.Vbi se contiguũ uiderit,sphęrã de ultro proijcit.At illa imagine sui luditur,& sobolẽ putat.Reuocat impetum,colligere fętum desiderans.Rursus inani specie retenta,totis se ad comprehendum equitem uiribus fundit,& iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet.At ille iterũ sphęræ obiectu sequentem retardat,nec tamẽ sedulitatẽ matris memoriæ fraudis excludit,cassã uersat imaginem,& quasi lactatura fętus residet.Sic pietatis suę studio decepta,& uindictã amittit,& prolem,

tulorum insistunt raptoribus, succedant sibi eq- a
tes licet, & astu quãtolibet amoliri prædam ue-
lint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est au-
sum omne. Notantur frequentissime siquando
latrones suis asportatis catulis renauigantes ui- b
dent, in littore irrita rabie se dare præcipites ue-
lut propriã tarditatem uoluntaria castigantes ru
ina, q̃q̃ de fœtu uniuerso uix unus queat subtra-
hi. Pantheræ [a] quoq; numerosæ sunt in Hirca- c
nia, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis
ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distingua-
tur tergi suppellex. Tradunt odore [b] earũ, & cõ
templatione armenta mire affici, atq; ubi eas p- d
sentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi
sola oris toruitate. Quã ob causam Pãtheræ ab-
sconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt,
spectanda præbent, ut pecuarios greges stupi- e
dos in obtutu populẽtur secura uastatione. Sed
Hyrcani, ut hominibus intentatũ est nihil, fre-
quẽtius eas ueneno, q̃ ferro necãt. Aconito [c] car-

hæc ille. Ex ijs Ambrosij uerbis, Claudiani sensus euidens fit. Vitreę tardatur imagine formæ. Nõ enim per uitreã imaginẽ planiciẽ nitescentis Caspij intellexit Claudianus, sed uitreã sphęrã, q̃ ab insequẽdo equitẽ sępius Tigrides retardanť. Hæc Tigridis feritas in prouerbiũ abijt. Tigride orba peior. Iuue. satyra sexta. Tigride mobilior fęta. Claud. in Ruffinũ. Tigride formidolosius. Martialis in. 3. Tigris acerrimus est, & occiditur, Iulius Capitulinus in uita Maximini imperatoris. In hominẽ præterea omni humanitate carentem, prouerbiali figura a Marone quarto Aeneid. dictum est. Hyrcanęq; admorunt ubera Tigres. Verba sunt Didonis immanitatẽ Aeneę improperantis. OB Tigrium p̄terea ferociã, prudenter a poetis fictum est, eas Bacchi currũ trahere. Quid enim homine ebrio ferocius? & carẽti ratione similius? Quamuerum Horatianum illud.

Ebrietas in p̄lia trudit inermẽ.

Et primo Carminum.

Nequis modici transiliat munera liberi
Centaurea monet cum Lapithis rixa sup mero
Debellata monet Sithonijs nõ leuis Euchius
Cum fas, atq; nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi.

a ¶ Pantheræ quoq;.) Ab effectu sumptũ nomẽ, πᾶν enim totũ, θὴρ feram Græci dicũt, qd' scilicet hæc belua tota fera sit. Quæ de Pantheris hoc loco Solinus refert, omnia ex ca. 17. octaui Plynij mutuatus est. d ¶ Tradunt odore earũ.) Pręter Plynium hæc omnia referentẽ, sic hunc Pantherarum astũ refert Aristot. ca. 6. sexti Naturæ animaliũ. Pantheram (inquit) sese abscondentẽ uenari ferũt, propterea qd' suo odore beluas delectari intelligat. Propius enim ita accedunt, quas corripiat. Albertus existimat falsum esse, Pantherarũ odore beluas delectari. Alberti uerba ex. 22. de Animalibus libro ad uerbum hæc sunt. Panthera intra antrũ se colligẽs, diu dormit, & cum euigilat boni odoris fumus ab ipsa egredirur, quẽ odorem, ut dicit Plynius, animalia cætera gregatim insecunť. Sed hoc falsum eẽ per hoc scimus, qd' sicut in scientia de sensu, & sensato ostendimus, cætera animalia p̄ter hominẽ, odoribus nec gaudent, nec tristantur, Hæc ille. Alberti addicti iurare in uerba magistri, dicerent fortassis, Alberto credendũ potius, q̃ cunctis alijs, Sed credendi actus libertatis est. Quã falsum uero sit, cætera animalia, nec delectari, nec tristari odoribus experientia deprehendiť, ex ijs saltem animalibus, quæ nobiscum degunt. Theophrastus cap. 26. sexti de causis plantarum, docet, cur animal nullũ odoratum sit. Et Aristo. Proble. quarto. 13. Sectionis, quo ex loco Alberti sententia falsa esse deprehenditur. Ex huius ferę astu non inelegans Adagiũ sumi posse reor. Pantherarũ abditio. In Hypocritam maxime, & hominẽ, q aliud ostendit exterius, q̃ mente concipiat. Ad id Plautinum illud referendũ uidetur. Caprigenũ hominũ non placet mihi, neq; Pantherinum genus. Hi sunt, de quibus a Persio dictum est.

Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello. Sed bene actum,
Quod uidet hos, omnis domus, & uicinia tota
Introrsum turpes, speciosos pelle decora.

c ¶ Aconito carnes illinunt.) Ex Plynio sumptum ca. 2. uicesimiseptimi naturalis historiæ. Tangunt (inquit) carnes Aconito, necantq; gustatu earũ Pantheras, nisi hoc fieret repletutas illos situs. Ob id quidã Pardalianches appellauere. At illas statim libe-

rari morte excrementorum hominis gustu demonstratum. Et cap. xxii. octaui eiusdem operis libri Pantheras perhibet carnes fricatas Aconito, uenantur Barbari. Occupat illico fauces earum angor. Quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera contra haec excrementis hominis sibi medetur. Et alias tam auida eorum, ut a pastoribus ex industria in aliquo uase suspensa altius, quam ut queat saltu contingere iaculando ea, petendoque defatigata postremo expiret, alioquin uiuacitatis adeo lentae, ut eiectis interaneis, diu pugnet.

a nes illinunt, atque ita per compita spargunt seminarum. Quae ubi esae sunt, fauces earum angina obsidentur. Ideo gramen παρδαλιαγχές[a] appellauerunt. Sed Pantherae aduersus hoc uirus, excre-
b menta humana deuorant, & suopte ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectis interaneis, mortem diu differant. In his syluestribus & Pardi[b] sunt, secundum a Pantheris genus,
c noti satis, nec latius exequendi. Quorum adulterinis[c] coitibus degenerantur partus Leaenarum, & leones quidem procreantur, sed ignobiles.

Sumpsit haec Plynius ex ca. 6. noni Naturae animalium Aristotelis. Panthera (inquit) cum uenenum Pardalianches, dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereunt, stercus hominis quaerit. Eo enim ipso iuuatur. Quo circa uenatores, stercum ibi propinquum suspendunt ex arbore aliqua, ne procul belua abeat petens suum medicamentum. Itaque insiliens ibidem, & spe capiendi perseuerans, in se efferenda moritur. Medici Aconitum ab effectu Strangulatorem nominant. Auicenna ca. octauo tractatus tertii sextae Fen quarti Canonis. Graeci ἀκόνιτον a Cote in qua nascitur, nuncupant, ἀκόνη, uel ἀκονάλιθος Graece Cos dicitur. Ouidius septimo Metamorphoseos.

Quae quia nascuntur dura uiuacia caute.
Agrestes Aconita uocant.

Alii scribunt nomen sumptum ab cautibus, quas Aconas uocant. Poetae fingunt Aconitum ex Cerberi canis spuma primum prouenisse, quom eum Hercules extraxisset ab inferis. Quod ea ratione fictum est, quoniam inter uenena sit Aconitum praesentissimum. Fabulam recenset septimo Transformationum Ouidius. Iamque aderat Theseus &c. De eo plura Plynius ca. 2. & tertio uicesimiseptimi naturalis historiae. a ¶ παρδαλιαγχές.) Aristoteles, ut iamiam adductus est, ab Angore dictum prodiit. Graeci enim ἄγχειν suffocare dicunt. Inde παρδαλιαγχές i. pardalis suffocator. Scribit Philostratus secundo Vitae Apollonii, Pantheras mirum in modum aromatibus delectari, ita ut ex longinquo odorem sequentes trahantur, & ex Armenia per montes proficiscentes, ad Storacis lachrymas, ferantur quoties uenti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus, odorem proferunt. Et hoc quoque Alberti sententiae refragatur. b ¶ Et Pardi sunt.) Ex Plynio & haec ca. 17. octaui libri. Nunc (inquit) uarias & Pardos, qui mares sunt appellant, in eo omni genere creberrimo in Africa, Syriaque. Quidam ab iis Pantheras solo candore discernunt, nec adhuc aliam differentiam inueni. c ¶ Quorum adulterinis coitibus.) De Leaenis (inquit Philostratus in secundo) huiusmodi sermo narratur, Ipsas in amorem sui Pardos trahere, eosque in leonum cubilibus suscipere. Vbi uero se eorum concubitu grauidas sentiunt, in montes confugiunt, Pardorum consuetudinem sequentes. Pariunt autem maculosos catulos propterea in densissimis syluis occultatos nutriunt, simulantes uenationis causa a maribus abesse. Leones enim si forte catulos uiderunt eos lacerant, matremque tanquam adulteram abigunt. Meminit & Plynius ca. 16. lib. octaui. Hos adulterinos coitus Leaenarum cum Pardis eleganti carmine Claudianus in consulatu Manlii Theodori complexus est.

Obuia fulminei properent ad uulnera Pardi
Semine permixto geniti, cum forte Leaenae
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter,
Hi maculis patres referunt, & robore matres.

Leonum in adulteras Leaenas consuetudinem utinam animaduerterent ii, qui nolunt tetigisse, nisi illas,

Quarum subsuta talos tegat instita ueste.

Quam turpis res adulterium sit, ex animalium plurium consuetudine dephenditur. Columbis, ut uno hoc exemplo contenti simus, pudicitia prima, & neutri coniugum nota adulteria. Hi coniugii fidem non uiolant, communemque seruant domum. Nisi caelebs, aut uidua domum non relinquit. Et imperiosos mares subinde etiam iniquos ferunt. Quippe suspitio est adulterii quamuis natura non sit. Tunc plenum querela guttur, saeuique rostro ictus. Infames merito a prudentioribus gentes habentur, quibus, ut inquit ille, connubia mille. Porphyrio in Horatianis Commentariis scribit morem fuisse foeminas adulterii admissi conuictas cogi toga indutas in publicum procedere. Hinc exit illud secundi Martialis.

Coccina famosae donas, & Ianthina moechae
Vis dare quae meruit munera: mitte togam.

VNDE MEDITERRANEA MARIA oriantur. CAP. XXVIII.

QVoniam in Ponticis [a] rebus sumus, non erit omittendũ, unde Mediterranea maria caput tollant. Estimant enim quidam sinus istos a Gaditano freto [b] nasci, nec aliam esse originẽ, q̃ inundationem irrumpentis Oceani. Cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora, sicut in Italiæ [c] parte fieri accessus, uel recessus. Qui contrarium [d] sentiunt, omnem illum fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, qđ æstus e Ponto ꝓfluus nũquam [e] reciprocetur.

a QVONIAM in Ponticis rebus sumus.) Existimant, quibus fabulas consectari mos est, ante Herculem, siue Aegyptius is fuerit, siue Thebanus alter, nullũ præter Oceanũ tellurẽ ambientem, fuisse mare aliud. Effossis autem Calpes, & Abylę montium ab Hercule radicibus Oceanũ primum terras irrupisse. Sicq; mediterraneum mare cępisse ferunt. Sunt qui uelint eam Oceani irruptionem, non a Gaditano freto, sed a Scythico Oceano, sumpsisse principiũ: quod Aristoteles etiam Philosophus secundo Meteoroꝝ libro sensisse uidetur, asserens fluxũ omnem maris ab Aquilone fieri in meridiem. Eius autem rei tres affert rationes, uerum potissimã hanc esse dicit, quoniã Aquilonis locus multo sit cæteris erectior. Ex altiori autem loco, in depressum, ac procliuẽ aqueũ liquorem fluere fatenť, qui rerum naturã penitus non ignorant. Sententiã Aristotelis etiamnũ Senecæ testimonio, ꝓsequitur Albertus c.6. tertij tractatus secundi Meteoroꝝ libri. Eius uerba (quoniam aspera, & prolixa nimis) nõ libuit huic loco ascribere. Sed Plynij uerba, qđ ediuerso clara sint, & cõcinna, & quę Solinus in hunc locum transtulit, ex ca. 13. lib. 4. hæc sunt. Non est omittẽda (inquit) multoꝝ opinio priusquã digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora, illo capite nasci, nõ Gaditano freto existimauere. Haud improbabili argumento, quoniã æstus semper e Ponto profluens, nunq̃ reciprocetur ad eundem. b ❡ A Gaditano freto.) Gaditano a proximis Gadibus nomen inditum. Hunc ipsum locum prologo tertij Caius Plyni⁹ sic explicat. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, qua irrumpens oceanus Atlãticus, in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, lęua Europa, inter has Asia est. Mela Põp. in principio primi, loquens de eo mari, quod ex occidenti oceano terra recipit. Hoc (inquit) primũ angustũ, nec amplius decem mil. passuũ patet, terram aperit, atq; intrat. Et īfra parũ. Id omne qua uenit, qua q; dispergitur, uno uocabulo, nostrũ mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos Fretum. Græci τὸν πορθμὸν appellant. Eadẽ omnino circa finẽ ca. 5. libri tertij refert Plynius. Sicut enim inter duas terras angustũ mare πορθμὸν, ita angustam inter duo maria terrã ἰσθμὸν Gręci nuncupant. Lege Capellam lib. 6. eo loco ubi de terræ diuisione disserit. c ❡ In Italiæ parte.) Huius loci expositio habeť ex his, quæ scribit Ply. c. 100. secundi, & c. 8. tertij. d ❡ Qui contrarium sentiunt.) Parum ante horũ retulimus sententiã. e ❡ Nunq̃ reciprocetur.) De hac Ponti nõ reciprocatione sic Ply. ca. 100. secundi. Et Pontus (inquit) semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontũ nunq̃ refluo mari, hęc Plyni⁹. Id autem accidit propter loci illius præ alijs altitudinem, ut ex Aristotele retulimus hoc ipso capite. Quo euidentior fiat coꝝ sententia, qui a Gaditano freto mediterranea maria caput tollere autumãt, ascribam Macrobij uerba ex. 7. Saturn. suoꝝ libro. Meatus (inquit) qui solus de Oceano receptas aq̃s in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniã, Africãq; interiacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense, & Gallicanũ littora, in Tyrrhenũ prodit, inde Adriaticũ mare facit, ex q̃ dextra in Parthenium, lęua in Ioniũ, & directim in Aegęũ ꝑgit, atq; ita ingreditur in Pontũ. Quæ igitur ratio facit, ut riuatim aquæ de põto fluant, quom foris influẽtes aq̃s põtus accipiat? Sed cõstat utraq; ratio. Nã supficies põti ꝑpter nimias aq̃s, q̃ de terra dulces influũt, foras effluit, deorsum uero intro pergit influxio. Vnde ꝓbatũ est, natantia q̃ (ut supra dixi) iaciunť, in põtũ foras pelli. Si uero columna deciderit introrsum mari. Et hoc sępe usu ꝓbatũ est, ut grauiora quęq; in fundo Propontidis ad ponti interiora, pellantur. ANnotandũ sane ex Senecæ sententia, aquarum cursus ad unũ, uel aliũ locum, nullã esse causam, præter locoꝝ conuexitatẽ, procliuitatemq;. Fluunt enim aquæ tũ ab oriẽte in occidentẽ, uel ediuerso. Interdũ ab Aqlone in Austrũ, aut cõtra. Mot⁹ aũt fluxus, & refluxus mariũ orbis lunę sequiť rationẽ. Insup, aq̃s fluere ad altiorẽ locũ, q̃ is locus sit, unde originẽ primã ducunt, suapte natura fieri nõ potest. Patet ergo profluũ maris æstum, e ponto reciprocari non posse, si (ut dictum est) Aquilonis locus sit alijs omnino altior.

Insula

INSVLA Appollonitarū.) Ply.ca.13.lib.quarti. Citra Istrū(inquit) Apollonitarum una.LXXX. .M.a Bosphoro Thracio,ex qua .M.Lucullus Capitolinū Apollinē aduexit.Et ca.7.tricesimi quarti eiusdem operis lib. Talis est in Capitolio Apollo trāslatus a.M.Lucullo ex Apollonia ponti urbe.xxx. cubitoꝝ,centū quinqnaginta talentis factus.Fuit hic Apollo in octaua urbis regione.P.Victoris authoritate.Appianus in fine libri,qui Illyrius inscribit.Romā ex Gallia.M.Lucullus magnū illū Apol-

DE INSVLIS QVIBVSDAM SCYTHICIS. CAP. XXIX.

a Nsula Apollonitarū [a] .LXXX.milibus pasśuū,abest a Bosphoro Thracio citra Istrū sita,ex qua Marcus Lucullus Apollinem Capitolinū nobis extulit.Ante Borysthenem Achillis [b] insula est cum ęde sacra,quā [c] ædē nulla ingreditur ales,& quæ forte aduolauerit, raptim fugam properat.

c

DE OCEANO SEPTEMTRIONALI. De mari Caspio. Deq; Baltia insula. CAP.XXX.

d Ceanū Septemtrionalem [d] ex ea parte, qua a Paropaniso [e] amne Scythia abluitur, Hecatæus Amalchium appellat, qđ gentis illius lingua significat [f] cōgelatū mare.

linē,qui in Palatio situs est,adduxit.Hæc ille.Forte Apollonia pro Gallia reponenda. Vel ex Callatide legēdū.Est enim Callatis non longe ab Apollonia hac distans urbs.De hoc Apollinis Colosso, sic scribit Strab. lib.7. Post (inquit) Apollonia, stadi.M. &.ccc. Milesioꝝ colonia, cuius maior muri portio quadā in exili cōdita īsula est, ubi Apollinis sacellū existit, ꝙ ex loco.M.Lucullus Colossum extulit,& in Capitolio collocauit.Fuit autē(inquit)Apollinis statua Calamidis opus. b ℂ Achillis insula.)Leucæ(inqt lib.2.Mela Pomp.) Borysthenis ostio obiecta parua admodū, & qđ ibi Achilles situs est,Achillea cognomine.Eadem scribit Ply.ca.13.lib.quarti.Ante Borysthenē(inquit) Achillea est supradicta, eadē Leuce,& Macaron appellata. c ℂ Quā ędē.) Ply.c.29.li.decimi.Nec ulla auis in ponti insula, in qua sepultꝰ Achilles,ifestat sacrā ei ędē.Lucretius lib.6.refert loca q̄dam, quæ sunt auibus cōtraria cunctis.Ea ab effectu Gręci ἄορνα,Latini Auerna nuncupant.i.sine auibus, uel quæ adire aues nequeant.Carmē Lucretij ne diu quęras,sic incipit.Nūc age Auerna ubi &c. Quo loco,& rei huius,rationē conatur afferre.Similia sunt ijs,q̄ de Muscis,& canibus ca.2.supra retulimꝰ. Sunt qui causam ad dęmones,uel magica p̄stigia referant.Fieri etiānum potuit,ut in ea ęde quippiā fuerit auiū naturæ omnino contrariū.Constat enim cū locū,in quo Basilisci reliquię suspēsę fuerint, nec araneas māsitare,nec aliquas inuolare alites.Hanc ob causam Pergameni,ut alibi Solinus refert, Basilisci reliqas amplo sestertio cōpararūt,ut ædē Apollinis manu insignē ab ijs immunē redderēt. d

OCEANVM Septētrionalē.)Septētrionalis Occeanus ante Augusti tēpora nō bene notus erat,ue rū eius principis auspicijs maiore ex parte nauigatus est.Germaniā classe circūuecta ad Cimbrorū p̄montoriū,& inde immenso mari prospecto,aut fama cognito ad Scythicā plagā,& humore nimio rigentia.Propter quod minime uerisimile est,illic maria deficere, ubi uis humoris superet. Hęc ex ca.69.secundi Plynij,& Martiano Capella lib.6.ubi de terræ rotūditate uerba facit. e ℂ A Paropaniso amne.)Quo Plynianā in hac quoq; parte imitationē aspicias, ascripsi eius authoris ex cap. 13.li.4.uerba.Septētrionalis(inquit)Oceanus Amalchiū eū Hecatęus appellat,a Paropaniso amne, q̄ Scythiā alluit,qđ nomē eius gētis lingua significat cōgelatū.Philemon Morimarusam a Cymbris uocari,hoc est,mortuū mare.Inde usq; ad p̄montoriū Rubeas.Vltra deinde Croniū.Xenophon Lampsacenus a littore Scytharū tridui nauigatione,insulā esse imensę magnitudinis Baltiā tradit.Eandem Pythias Basiliā nominat. f ℂ Cōgelatū mare.)Disarius apđ Macro.7.Satur. cōtendit marinā aquā nūq̄ gelu contrahi.Quāuis Herod.historiarū scriptor mare Bosphoricū, qđ & Cimmeriū appellat, earū ꝙ partiū mare omne,,qđ Scythicū dicit,gelu cōstringi,& cōsistere tradiderit. Sed aliter est(inqt Disarius)Nā nō marina aqua cōtrahit,sed qa plurimū in illis regiōībꝰ fluuioꝝ est,& paludū in ipsa maria influētiū,supficies maris cui dulces aquę innatāt cōgelascit,& incolumi aqua marina uidet in mari gelu,sed de aduenis undis coactū.Hoc & in Ponto fieri uidemus,in q̄ frusta q̄dā,& ut ita dixerī, prosicies gelidæ ferunt contractę de fluuialiū,uel palustriū undarū multitudine, in quas licet frigore concretæ,tamen sunt natantes quasi leuatiores marina.Plurimum autem aquarum talium influere

ponto, & totam superficiem eius infectam esse dulci liquore, propter quod ait Salustius, mare ponti cũ dulcius q̃ cætera, est hoc quoq; testimonio, q̃ si in pontũ, uel paleas, uel ligna, seu quæcũq; alia natantia proieceris, feras extra pontũ feruntur in propontidẽ, atq; ita in mare quod alluit Asiæ orã, quã constet in pontũ influere maris aquam, nõ effluere de ponto. a ¶ Croniũ.) Græci κρόνον Saturnũ dicunt, κρόνιον Saturniũ. Est autem Saturni sydus gelidæ, ac rigentis naturæ authore Ply. cap. 8. secũdi, & ca. 25. decimiooctaui Nat. hist.

Philemon a Cimbris ad promontoriũ Rubeas a
Morimorusam dicit uocari, hoc est, mortuũ ma-
re. Vltra Rubeas quicquid est, Cronium[a] nomi-
nant. Mare autem Caspiũ ex altero ponti latere
ultra Massagetas, & Appellæos Scythas esse in b
Asiatica plaga dulce[b] haustu Alexandro Magno
probatum est. Mox Pompeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, sicut cõmilito eius Varro tra-
dit, ipsis haustibus periclitari[c] fidem uoluit. Id e- c
uenire produnt e numero fluminũ, quorũ tanta
copia ibi influit, ut naturã maris uertat. Nõ omi-
serim, quod per idem tẽpus eidem Magno licu-
it ex India[d] diebus octo a Bactris usq; Icarũ flu- d
men, quod influit in Oxum amnem, peruenire.
Deinde ad mare Caspium, inde per Caspium ad
Cyri amnis penetrare fluentũ, qui Iberiæ, & Ar-
meniæ fines interluit. Itaq; a Cyro diebus nõ am e
plius quinq; itinere terreno subuectis nauibus,
ad alueum Phasidis pertendit, per cuius ex-

Lucanus in primo.

Summo si frigida cœlo
Stella nocẽs nigros Saturni accenderet ignes.

Hinc dicunt Astronomi Martẽ, & Saturnũ intercidere uitæ rationẽ, si radijs suis ortum genituræ pulsauerint. Horatius

Te Iouis imperio tutela Saturno refulgens
Eripuit, uolucresq; fati tardauit alas.

Ex Ser. 4. Aene. super illud. Et diræ ultrices. Qm̃ igitur Saturni sydus ei mari dominatur, nõ ab re Saturniũ dictum est. Auienus ex Diony. de hac Oceani parte.

Nomine Saturni late iacet æquoris unda.

Itemq; Rhemnius eiusdẽ Dionysij interpres.

Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem.

Et rursus.

Suscipit intrantem uastis Aquilonis ab undis
Nomine Saturni, qđ Thetis possidet æquor.

Plynij exemplaria passim habent Chronium, quod tẽporale significat, sed apud eum Croniũ potius legendũ uidetur. b ¶ Dulce haustu.) Plynius ca. 17. libri sexti. Haustum (inquit) ipsius maris, dulcẽ esse, & Alexãder Magnus prodidit, & M. Varro talem prælatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentiũ animũ uicto sale. Cur mare salsum sit, uariæ a Philosophis sunt redditæ rationes. Anaximãder (inquit Plutar.) existimat mare primariæ humiditatis reliquias esse, cuius ignẽ plusculã assiccasse partem, reliquam aũt feruoris ui in alienũ degenerasse saporem. Anaxagoras principio, inquit, humore stagnante solis circũflexu obusto, sicq; pingui euaporato reliquũ in salsuginem, amarulentiãq; subsedit. Empedocles perustæ terræ sudorem duxis per summa terræ amaruisse. Antiphon sudorem æstus ex quo residuus humor amarefactus efferuescendoq; in salsilaginẽ incoctus est, ut in omni sudore accidere solet. Metrodorus mare per terras excolatũ terrenũ lentorẽ resipuisse, perinde atq; solent, quæ per cinerẽ diffunduntur. Platonici quantũ elementaris aquæ rigoris ui ex aere concretũ est dulce euasisse, quantum uero a terra obustulata conflagranteq; suffitum est salsum. Aristo. 2. Meteororũ libro in probatis præcedentiũ philosophorũ sententijs, hanc salsedinis maris autumat uerã causam. Ait enim saporem salsum prouenire ex alicuius sicci terrestris indigesti, adustiq; cũ humido mixtione. Id ita esse signis q̃busdã euidentibus probare nitit. Eo enim sup̃fluũ alimenti amarũ est qm̃ indigestũ. Rursus urinam amarã esse ait, quoniã adusta sit. Id insuper ex sudore, & aqua p̃ cineres excolata dep̃hendi cõfirmat. Tradit p̃terea duplicẽ exalationẽ ex terra eleuari, quarũ alterã calidã, & siccã esse ait, eandẽ inflãmari, cõuertiq; in terrestre adustũ, cõmisceriq; cũ maria, q̃ calida & humecta sit p̃ naturã. Hãc ait in mare decidere, sicq; maris salsedinẽ causari. Ex ijs apparet dulcedinẽ maris huius, nõ tantũ euenire e nũero fluminũ, quorũ copia &c. c ¶ Periclitari fidẽ uo.) Idest experiri uoluit, esset ne fides adhibenda ijs, q̃ maris illius dulcẽ phibẽt esse haustũ. Cice. lib. de Oratore. Subeundus usus omniũ, & periclitãdæ uires ingenij, i. experiendæ. d ¶ Ex India di. oc.) Ply. eodẽ loco septẽ diebus dicit. Adijcit (inquit) idẽ Põpeij ductu exploratũ in Bactros. vij. diebus ex India perueniri ad Icarũ flumen, qđ in Oxũ influat. Et ex eo per Caspiũ in Cyrũ subuectos. Et quinq; non amplius diebus terreno itinere ad Phasin in Pontũ Indicas posse deuehi merces.

a ℭ Insulam Baltiam.) Plynij locus ex ca. 13. lib. quarti, cuius uerba iam iã a me relata sunt. Diodo. Siculus lib. 6. inter Septẽtrionalis Oceani insulas Basileã enumerat, in quã (inquit) tempestas electrũ plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. Sed ea insula, in qua Electrũ prouenit, Scãdinauia nũcupatur infra ca. 33. & ca. 13. quarti Plynij. b ℭ Oonas.) Ab ouis, quibus uescuntur nomẽ habent, hoc est ἀπὸ τῶν ὠῶν, i. ab ouis. Ply. ca. 13. lib. quarti. Feruntur (inquit) & Ooneę, in quibus ouis auiũ, & auenis incolæ uiuãt. Cæsar q̃rto belli Gallici Cõmentario de Rheno loquẽs. Vbi (inquit) Oceano appropiquat, in plures defluit partes, multis, ingentibusq; insulis effectis, quarum pars maxima feris, barbarisq; nationibus incolitur. Ex quib' sunt, qui piscibus, ouisq; auiũ uiuere existimantur. Hæc ille. Hisdem aũt nominibus insulę nominãtur, & incolæ. Hunc Solini, & Pomponij Melæ lib. tertio locũ Hermo. Barba. restituit. Eundem adeas in Pomponij Melæ Castigatiõibus. c ℭ Auenis uulgo nas.) Auena a Gręcis βρόμος dicitur. d ℭ Hippopodas.) Eadem scribunt Ply. ca. 13. quarti, & Pomp. lib. 3. Ab habitu, & forma corporis nomen sumptũ, quasi equipedes dicas. Gręcis eñi ἵπποι equus, ποδες pedes. Dionysij interp̃s. Post Hippemolgi sunt, Hippopodesq; potẽtes. Sunt autem Hippemolgi, equarum mulsores, ut 4. lib. interp̃tat̃ Herodo. e ℭ Phanesiorũ.) Ply. ca. 13. li. 4. per f. nõ. ph. nomẽ effert. Põp. Mela hos populos, ne mõstra dicã, Satmalos nuncupat, nisi fuerit eius litera deprauata. Eos Gręci q̃niã auribus, pro strato q̃q; cũ dormiũt, utant̃, cõteganturq; toti, ἐνωτοκοίτους uocant.

a cursus in Pontũ usq; uenientes India, liquido ꝓbatum est inuehi posse. Author est Xenophon Lampsacenus, a littore Scytharũ in insulã[a] Baltiam petentibus triduo nauigari. Eius magnitudi-
b nem imensam, & pene similẽ continẽti. Nec longe Oonas[b] separari, quas qui habent, uiuũt ouis auiũ marinarũ, & auenis uulgo[c] nascẽtibus. Perinde alias propter cõstitutas æque insulas, quarũ
c Hippopodas[d] indigenæ humana usq; ad uestigiũ forma in eqnos pedes desinũt. Esse insulas, & Phanisiorũ[e] gentẽ, quorũ aures adeo in effusam magnitudinẽ dilatent̃, ut reliqua uiscerum
d illis contegant, nec amiculũ aliud sit, q̃ ut membra membranis uestiant.

DE CERVIS, ET TRAGELAPHIS. CAP. XXXI.

c ANtequam[f] digrediamur ab Scythia, religio est[g] pręterire quæ nam feræ sint peculiares Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra. Igitur ceruos[h] prosequemur. Mares

ANTEQVAM.) Extat apud Plyniũ caput quintumdecimũ octaui natu. historiæ, cuius inscriptio est. De Scythicis, & Septẽtrionalibus animalibus. Leges, æternaq; fœdera certis Imposuit natura locis (ut Maro canit) Ergo secundũ locorũ qualitatem euenit animaliũ, sicut & cæterarũ rerũ diuersa omnino generatio. Sunt animalia, quæ non nisi locis calidioribus ꝓueniãt, ut Elephanti, Leones, Serpentes. Alia, quæ tantũ locis frigidis procreentur, ut Bisontes, Vri, Alces, Tragelaphi. Multa, quæ locis omnibus generentur, ut boues, equi, sues, cerui, quos Africa prope modũ sola nõ gignit, ut Herod. & Ply. testantur. Pari modo de rebus alijs ex locorũ diuersitate loquendũ. Nã, ut Maro inquit,

Hic segetes, illic ueniunt felicius uuæ.
Arborei foetus alibi, atq; iniussa uirescunt
Gramina, nonne uides croceos ut Tmolus odores,
India mittit Ebur, molles sua thura Sabæi;
At Chalybes nudi ferrum, uirosaq; pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum.

g ℭ Religio est p̃terire.) Nefas, & indecens. Sunt, qui legant, nõ præterire, quasi fas, & decens sit, de his loqui. Sed prima lectio castior, & uetusti codices sic ferme retinent. h ℭ De Ceruis prosequamur.) Legitur, & Ceruos persequemur. Quæ de Ceruis hac parte scribit Solinus, ex Plynio sumpta sunt omnia capite. 32. octaui naturalis historiæ. Sed scripsit hęc ante hos Aristoteles capite quinto noni Naturæ animaliũ. Ceruos dictos existimant, ἀπὸ τῶν κεράτων, hoc est, a cornibus. Varro libro quarto de lingua Latina, & Sex. Pompeius libro. 3. dictos scribunt, qd' κέρατα id est cornua gerant, quasi Gerui. G. in C. mutata.

generis huiusce cum statutũ tempus Venerem a
incitauit, sęuiũt rabie libidinis efferati. Fœminæ
licet prius conserãtur, nõ cõcipiunt ante Arcturi
sydus.[a] Nec qualibet[b] partus suos educãt. Tene-
ros[c] studiose occulũt, & absconditos inter pro- b
funda fruticũ, uel herbarũ pedum uerbere casti-
gãt ad latendũ. Cũ maturuerit ad fugã robur ex-
ercitio docẽt cursus, & assuescunt salire per ab-
rupta. Acceptis canum latratibus[d] secũdo uento c
uias dirigũt, ut odor cum ipsis recedat. Mirãtur
sibilum fistularum.[e] Rectis auribus[f] acutissime
audiũt, summissis uero nihil. Stupent oĩa, ꝓpte-
rea facilius obuios se præbẽt sagittantibus. Si ma d
ria tranant, non aspectu petunt littora, sed ol-
factu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum ca
pita clunibus per uices[g] sustinent. E[h] cornibus
quod dextrum fuerit, efficaci⁹ est ad medelam. e
Si fugare angues gestias, utrum uelis uras. Quę
ustrina præterea nidore uitium aperit, ac de-
tegit, si cui inest morbus comicialis. Pro ætate

a ❡ Ante Arcturi sydus.) Scribit Ply. ca. 49. secundi natura. histo. Arcturi sydus oriri undecim diebus ante Aequinoctiũ Autumni. Est autẽ id Aequinoctiũ, authore Columella ca. 2. duodecimi, octauo kalendas Octobris, idest. 24. Septẽbris die. Oritur Arcturi sydus. 13. Septẽbris die. Est autẽ Arcturus stella quædã in cauda maioris Vrsæ. Lege Columellã ibidẽ. Ply. lib. 18. Iginiũ. 2. & 3. uoluminibus. b ❡ Nec qualibet.) Parte supplenda, uel ratione. Causam lege apud Aristo. ca. 5. noni Naturę Animaliũ. Subit admiratio in tanta hui⁹ animalis sagacitate, quorundam hominũ, qui nedũ alijs, sed proprię quidẽ saluti ratione prouident, qui iuxta Plautinum Adagium. Ipsi sępe sibi mortem creant. Dicãt hi uerissime Horatianũ illud.

Nos populus sumus, & fruges (consumere nati.

Quid qđ ob rationẽ uni homini cũctorum animantiũ tributam, Sibi (ut iquit Naso) quisq; ꝑfecto sit Deus. c ❡ Teneros studiose occulũt.) Exemplo hoc cõmonentur parentes qualem erga natos curam eos gerere oporteat. d ❡ Secũdo uento.) Sunt exemplaria, quæ habeãt, secundũ uentos uias dirigunt. Ply. autem ca. 32. octaui pro prima lectione est. Fugiũt (inquit) latratu canũ audito, aura semper secunda. e ❡ Mirantur sibilum fistularũ.) Aristot. ca. 5. noni naturæ animaliũ. Cerui (inquit) sibilo, & cantu uenantiũ capiũtur. Mulcentur enim alliciũturq; ea uoluptate. Itaq; alter uenantiũ cantat palã, aut sibilat, alter clam ferit a tergo, ubi socius tempus iã esse significarit, sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit, nec latere insidiæ possunt, sin dimissas, facile interimitur. Idẽ refert Ply. ubi supra. Mira uis omnino Musicę. Cerui enim fistulis capiuntur. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinẽt. Cygnos Hyperboreos Cytharę cantus adducit. Elephantes Indicos organica permulsos detineri uoce cõpertũ. Fistulis aues allici cõprobatũ. Fides Delphinis amicinã hominũ persuasere. Insulæ sunt in Lydia, q̃ Nympharũ nũcupanẽ, Eas M. Varro se uidisse testatur. Hę siquidẽ insulæ in mediũ stagnũ a continẽti ꝓcedentes cantu tybiarũ primo in circulũ motę, dehinc ad littora reuertunẽ. In Attico littore mare Cytharã sonat. Megaris saxũ ad ictum pulsus cuiuscunq; fidicinat. Author Martianus in nono. Ad idẽ faciunt, q̃ cap. xi. supra de Halesinę regionis fonte retulimus. f ❡ Rectis auribus.) Stoici existimant auditionẽ fieri, quom is, qui medius inter loquentẽ, & audientẽ est aer, uerberabitur orbiculariter. Deinde agitatus aurib⁹ influit. Quid de audiendi ratiõe senserint Empedo. Alcmęon, Diogenes, Plato, paucis explicat Plutar. ca. 16. quarti de Placit. Philosophoꝝ. Id aũt accidere nõ potest, si fuerint aures ipsę summissæ. Inde Terentianũ illud. Arrige aures Pãphile. g ❡ Per uices sustinent.) Ex Ply. & hæc mutuatus Solinus. Esset utinã hæc hominũ inter se diligentia, ut quoties necessitas exigit, mutuo se ipsos iuuarent, fouerẽt, ac alternis suppetijs tutarentur, Quin (ut inquit ille)

Aspicimus populos, quorum nõ sufficit irę
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum,
Crediderint genus esse cibi.

h ❡ E cornib⁹.) Ply. ca. 9. uicesimioctaui natu. histori digerit medicinas plurimas, q̃ ex ceruis fieri solent. Pro cõperto om̃ino habeẽ exitio esse serpẽtibus ceruos, ut siquę sunt extractæ cauernis, mandãt. Nec uero ipsis spirantes aduersanẽ, sed mẽbratim q̃q; fugari, eos nidore cornus eoꝝ si uraẽ. At e fũmo gutture ustis ossibus cõgregari dicunẽ. Extat notabilis tractatus apđ Auicẽ. Fen sexta. 4. Canonis de anialib⁹ uenenosis fugandis. Scribũt Aristoteles, & Plynius Ceruos/cornua locis difficilibus amittere, & qua inueniri ne-

quęant. Vnde illud prouerbium ortũ. Qua Cerui amittunt cornua. De re omnino incerta, & quæ nullo pacto inueniri queat. a ℭ Ramos augent.) Omnia ex Ariſtotele, & Plynio locis eiſdẽ. b ℭ Dentes monſtrant ſenectutẽ.) Cõmune eſt fere omniũ animaliũ, ut ſenecta dentes decidant, ſed ceruoꝝ, & ruminantiũ fere omniũ, peculiare. Idẽ Auicenna ſeptima Fen tertij Canonis longo tractatu edocet, q̃ arte, & cura, ne lędantur dentes, uel cum lęſi fuerint, curari queant. c ℭ Dictamũ ipſi prodiderũt.)

a ramos augent.[a] Id incrementũ per ſexennes perſeuerat. Deniq; numeroſiora fieri non poſsunt, groſsiora poſsunt, quæ quidem caſtratis nũquã creſcunt, nec tamen decidunt. Dentes[b] monſtrãt
b ſenectutem, cũ aut pauci inueniũtᷣ, aut nulli. Serpentẽ hauriunt, & ſpiritu narium extrahunt de latebris cauernarũ. Dictamũ ipſi[c] prodiderunt, dũ eo paſti excutiunt accepta tela. Herbã quoq;
c quã Cynarem[d] uocant, cõtra noxia edũt gramina. Aduerſus uenena mirificum eſt hinnuli coagulum occiſi in matris ſuæ utero. Patuit nunq̃ eos[e] febreſcere. Quã ob cauſam confecta ex me-
d dullis ipſorum unguenta ſedant calores hominũ languentiũ. Legimus plurimos matutinis dieb⁹ ceruinã carnem deguſtare ſolitos, ſine febribus longęuos fuiſse. Qđ demũ proderit, ſi uno[f] uul-
e nere fuerint interempti. Ad dignoſcendã uiuacitatẽ[g] Alexander Magnus ceruis torques plurimis innexuit,[h] qui poſt annũ centeſimũ capti, necdũ ſeni indiciũ pręferebãt. EAdem pene ſpecie ſunt, quos Tragelaphos[i] dicũt, ſed nõ alibi, q̃ circa Phaſidem[k] apparẽt, tantumq; illi uilloſos habent armos, & menta ꝓmiſsis hirta barbis.

Ex Ply. cap. 27. octaui naturalis hiſtoriæ. Dictamũ herbã (inqt) extrahendis ſagittis, cerui mõſtrauere percuſsi eo telo, paſtuq; eius herbæ eiecto. Iidem percuſsi a Phalangio, qđ eſt Aranei genus, aut aliq̃ ſimili, cancros edendo, ſibi medentur. De Dictamo herba plura Plynius ca. 8. uiceſimiquinti lib. Medici corrupte Diptamũ uocãt. Græca uox eſt δίκταμνον. Vide Dioſcor. ca. 462. & ſequentibus. Aſcribam eiuſdem authoris uerba, quę in fine eius operis habentur. Dictamnus (inquit) arefacta, ſi manibus in farinã teratur, mox ſtilla uini adiecta corpus tangatur, aduerſus oĩs ſerpentes, tutum hominẽ pſtabit. Vlcera, & putres nomas purgabit, explebit. Proficiet & ad infixa corporibus tela. Leuabit enim ea protinus, q̃ lita fuerit. Lieni, & inflammationib⁹ partiũ conditarũ, polentę modo imponitur. Foditur uere calidiſsimis anni tẽporib⁹, & autumno. Dictamũ herbã elegan ter deſcribit Maro. 12. Aeneid.

Dictamũ genitrix Cretęa carpit ab Ida
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris.

Hæc herba (inquit Seruius) licet ubiq; naſcatur, melior in Creta eſt. d ℭ Cynarẽ uocant.) Ex Plynio eodẽ ca. 27. octaui nat. hiſt. Ceruus (inqt) herba Cynarę uenenatis pabulis reſiſtit. Scribit idem Ply. 22. uiceſimiſecũdi libri. Ceruos uti herba alia, quã Elaphoboſchon Græci uocant. e ℭ Nunq̃ eos febreſcere.) Ply. ca. 32. octaui. Febriũ morbos nõ ſentit hoc animal, quin & medeẽ huic timori. Quaſdã nos principes fœminas ſcimus omnibus diebus matutinis carnẽ eam deguſtare ſolitas, & longo ęuo caruiſse febribus. Quod ita demũ exiſtimãt ratum, ſi uulnere uno interierit. f ℭ Vno uulnere.) Mera gentilitatis ſuperſtitio. g ℭ Viuacitatẽ.) Heſiodus poeta, qui primus de ſpatio, atq; longitudine uitæ hominũ aliqua prodidit, multa de hominũ æuo referens, cornici nouẽ noſtras tribuit ætates, quadruplũ eius ceruis, id triplicatũ coruis. Virgilius eum immitatus, de Ceruis loquens

Hos nouies ſuperat uiuendo garrula Cornix,
Et quater egreditur cornicis ſęcula ceruus.

Sed id Ply. ca. 48. ſeptimi exiſtimat fabuloſum. Hinc ſumptũ Adagiũ. Ceruina ſenectus. Iuue. ſaty. 14. h ℭ Torques innexuit.) Refert Philoſtratus in principio ſecundi Vitę Apollonij, fuiſse in PamphiliaAntherã captã aureũ torquem circa collũ habentẽ Armenijs literis huiuſmodi inſcriptũ. Rex Arſaces Deo Nyſeo. Regnabat autẽ temporibus illis in Armenia Arſaces. Is (ut opinor) ferã uidẽs eximia p̃ cæteris magnitudine, eã Baccho ſacrauit. i ℭ Quos Tragelaphos uocant. Gręci τράγον hircũ, ἔλαφον ceruũ nuncupãt. Inde τραγέλαφον beluã hirco, & ceruo ſimilẽ. Latinoꝝ qdã Hircoceruũ uocãt. De eo Ply. ca. 33. li. 8. k ℭ Circa Phaſidẽ.) Alber. 22. de Aĩalib⁹ li., ut aliqd e ſua officina adderet. Tragelaph⁹ (inqt) in regiõe q̃ Faſida uocaẽ, gñationẽ hñs &c.

DE GERMANIA, ET MIRIS IN EA auibus, Bisontibus, Vris, Alce feris animalibus: CAP. XXXII.

MOns Seuo [a] ipse ingens, [b] nec Riphæis a
minor collibus, initium Germaniæ facit. Hunc Ingęuones [c] tenent, a quibus
primis post Scythas nomen [d] Germanicũ cõsurgit. Diues uirorũ terra, frequens populis nume- b
rosis, & immanibus. Extenditur inter Hercyniũ saltum, [e] & rupes Sarmatarũ. Vbi incipit [f] / Danubio, ubi desinit Rheno perfunditur. De internis
eius partibus Albis, Gutallus, [g] Vistula amnes c
latissimi præcipitantur in Oceanũ. Saltus Hercynius aues gignit, quarum pennæ [h] per obscurum

MONS SEVO.) Ptolemęus ca. xi. secundi Germaniæ magnæ situm, ijs quidem uerbis explicat. Germaniæ (inquit) latus occidentale Rhenus terminat, septemtrionale Germanicus Oceanus. Meridianũ uero, a parte occidentali Danubius fluuius. Orientale uero latus terminat distantia, quæ fit a flexu Danubij ad Sarmatarũ montes. Eius formã appingit tabulis Europę tertia / quarta, quinta. Ply. ca. 14. libri quarti genera Germanorũ quinq; esse dicit. Hi autẽ sunt Vindelici, quorũ pars Burgundiones, Varrinę, Charini, Guttones. Alterũ genus Ingęuones, quorum pars Cimbri &c. Marcellinus lib. 15. diuidit Germaniam in primã, & secundam. Extat apud Corneliũ Tacitum nobilis liber, qui de situ, moribus, & populis Germaniæ inscriptus est. Caius Plynius Secundus. xx. libros bellorũ Germaniæ scripsit, quibus omnia quæ Romani cũ Germanis bella gesserũt studiose collegit. Sed ij nõ in modicã Germanorum precipue iacturam, amissi sũt. Credibile enim est, in ijs tot uoluminibus, nihil, quod ad frugem bonarũ literarũ pertineat, omissum penitus. Idẽ Tacitus Cor. quibusdã argumentis existimat, ipsos Germanos indigenas esse, minimeq; aliarum gentiũ aduentibus, & hospitijs mixtos. Mela Pomponius scribit lib. 3. multa in Germania esse, quorũ nomina (inquit) uix est eloqui ore Romano. Germaniæ mẽsura ponit Ply. ca. 13. quarti naturalis historiæ. De Germaniæ nomine, uaria tradunt. Sunt, qui a germinando uelint nomen inditũ, qđ in ea mira sit, & frequentissima hominũ generatio. Hinc a Solino dictum. Diues hominũ terra, frequens populis numerosis. Alijs placet Germaniã dictam, qđ eius regionis homines ueluti fratres, & Germanos mutua se diligant charitate. Nã patet omnibus ad eos accessus. Aduenientes omnes promiscue, porrecto poculo, suscipiunt. Blandis & amicis uerbis suscipiũt passim omnes. Verior multo Strabonis sententia lib. 7. existimantis Germanis a Gallis datum nomẽ, qđ eos habitu corporis, ac animi moribus paulisper immitarentur. b ℭ Seuo ipse ingens.) Ex Ply. hæc ca. 13. quarti. Inde (inquit) Germaniæ Seuo mons ibi immensus, nec Riphęis iugis minor, immanem ad Cymbrorũ usq; promontoriũ efficit sinũ, qui Codanus uocatur refertus insulis. c ℭ Ingęuones.) Sic enim legendũ ex Ply. ca. 13. & 14. libri quarti, quom passim apud Solinũ legatur, uel Ingenones, uel Ingyeones, aut Ingynones. d ℭ Post Scythas nomen Germanicũ.) Ply. ca. 15 octaui li. facit Germaniã Scythiæ conterminã. e ℭ Hercyniũ saltũ.) Dixi in Annotationibus quarti Flori, me eorũ adhærere sententiæ, qui dicunt Hercinũ, ex Græco sumptum, hoc est ἀπὸ τοῦ ἑρκίου. i. a septo, circuitu, uel uallo, qđ hæc sylua Germaniã ipsam fere totam sepiat, & instar ualli sit. Vnde & apud Græcos ἕρκιος Iouis Epitheton, qđ scilicet intra ualliũ coleretur. Sicq; per i nõ y scribendũ nomen. Hanc syluam præter Ply. Strabonẽ, Melam Pom. eleganter describit Cęsar sexto de bello Gallico cõmentario. Eam Mela sexaginta dierum iter occupare dicit. Cęsar quadraginta. Latitudinẽ nouem dierũ iter expedito patere. f ℭ Vbi incipit / Danubio.) Explicat id eleganter Cor. Tacitus in principio eius libri qui mox citatus est. g ℭ Albis, Gutallus.) Germaniæ amnes clari in Oceanũ defluunt (inquit c. 14. libri quarti Caius Plynius) Gutallus, Vistulus, siue Vistula, Albis, Visurgis, Amisius, Rhenus Mosa &c. Addit Mela Mœnim, & Lupiã. h ℭ Quarum pennæ.) Non aliã ob causam Solinus de Germania scribit, nisi, ut eius regionis mira quædã, & peculiaria, recenseat. Quorũ nec minimũ illud est, qđ de Hircynij saltus auibus, nobiles authores referunt. Sumpsit autẽ Solinus hæc ex cap. 47. decimi Plynij. In Hercynio (inquit) Germaniæ saltu in usitata genera alitum accepimus, quarũ plumæ igniũ modo colluceant noctibus. Dionysij interpres, de his auibus sic de Hircynia sylua inquit.

Hæc pascit uolucres (mirum) fulgentibus alis,
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.

Albertus has aues Lucidias nuncupat, ab effectu sumptum nomen. Ex uaria rerũ cõpositione diuersi etiamnũ colores proueniunt. Ea enim, in quibus

prędominatur natura, lucida plerumq; esse constat. Id autẽ euenit tũ in auibus, tũ in Insectorũ quorundã genere. Lucent (inquit. xi. uolumine Caius Ply.) igniũ modo noctu laterũ, & cluniũ colore Lampyrides, nunc pennarũ hiatu refulgentes, nũc uero cõpressæ obumbratę, non ante matura pabula, aut post defecta conspicuæ. Eas ca. 26. decimioctaui uoluminis dicit a rusticis Cicidelas nuncupari, a Græcis uero Lampyridas. Albertus. 26. de Animalibus libro corrupte, ut cætera, Cicendulas uocari

a emicant, & interlucent, quãuis obtenta nox den
set tenebras. Vnde homines loci illius [a] plerũq;
nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant
ad præsidium itineris dirigendi, præiactisq; per
b opaca callium ratione uiã moderent indicio plu
marũ refulgentiũ. In hoc tractu sane, & in omni
Septemtrionali plaga Bisontes [b] frequẽtissimi, q
boues feris similes, setosi colla iubis, horridi ul-
c tra tauros, pernicitate capti assuescere manu ne-
queũt. Sunt & [c] Vri, quos imperitũ uulgus uo-
cat Bubalos, cum Bubali pene ad ceruinã faciem
in Africa procreentur. Istis porro, quos Vros di
d cimus, taurina cornua in tantum modũ proten-
duntur, ut dempta ob insignẽ capacitatẽ inter re
gias mensas potũ gerula fiant. Est & Alces [d] mu-
lis comparãda, adeo propenso labro supiore, ut
nisi recedens in posteriora uestigia, pasci neqat.

DE SCANDINAVIA INSVLA. DE Succino, Callaide, ac Ceraunijs gẽmis. CAPVT. XXXIII.

e Scandinauia insula e regiõe Germaniæ
mittit animal, quale Alces, [e] sed cui suf-
fragines [f] ut Elephantis flecti nequeunt,
propterea non cubat. Cũ dormiendũ est tamen,
somnolentã arbor sustinet, quę prope casura se-
catur, ut fera dũ assuetis fulcimentis innititur, fa-

dicit, atq; de die lucentium earum colorem extingui, & effici alium. Sed uero propinquius est, earũ splendorẽ die maioris luminis præsentia præpediri. Eadem ferme ratio est, cur multi pisces, ac aridi, robustiq; caudices uetustate, putresq; in tenebris refulgeant. a ❡ Homines loci illius.) Hac tempestate in eis locis eas aues non reperiri, incolæ regionis eius constanter affirmãt. b ❡ Bisontes.) Ex Plynio ca. 15. octaui naturalis historiæ. Cæsar in sexto Cõmentario belli Gallici scribit in Hercynia sylua esse bouem cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu existit excelsũ, magisq; directũ his, q̃ nobis nota sunt cornibus ab eius summa sicut palmę, ramisq; late diffunduntur, eadẽ fœminæ, marisq; natura, eadem forma, magnitudoq; cornuũ. c ❡ Sunt & Vri.) Eadẽ scribunt Ply. ca. 15. octaui, & Cęsar sexto Cõmentario belli Gallici. Seruius secundo Georgicorũ apud Virgili. dictos Vros ἀπὸ τῶν ὄρων i. a montibus. Eos scribit in Pyrenęis nasci montib⁹. Sed possibile est etiam in Pyrenęis nasci. Macrobius. 6. Saturnalium scribit Vros Gallicam uocẽ esse, qua feri boues significantur. Albertus lib. 22. de Animalibus Vrnos uocari dicit. Nos (inqt) Germanice eos Visent uocamus. Gręci οὖρος urinam dicũt, unde fortassis huic belluę datum nomen. d ❡ Est & Alces.) Rursus ex Plynio ca. 15. lib. octaui. Cæsar eodẽ sexto Cõmentario. Sunt item (inquit) quæ appellantur Alces, harũ est cõsimilis capris figura, & uarietas pelliũ, sed magnitudine paulo antecedũt, mutilęq; sunt cornibus, & crura sine nodis, articulisq; habent. Neq; quietis causa procũbunt, neq; siquo afflictæ casu conciderũt erigere sese, ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus. Ad eas se applicant, atq; ita paululũ modo reclinatæ quietẽ capiũt, quarũ ex uestigijs, cũ est animaduersum a uenatorib⁹, quo se recipere cõsueuerint, omnes eo loco subruũt, aut incidunt ab radicibus arbores tantũ, ut summa species earũ stantiũ relinquat. Huc cũ se consuetudine reclinauerint, infirmas pondere affligũt, atq; una ipsę concidũt. Albertus hũc Solini locũ perperã refert li. 22. de Animalibus. Apud Gręcos Alcę prima inflectiõe dicunt, apud Latinos, tã prima, q̃ tertia. Hermolaus c. 15. octaui Plynij refert Iulij Capitulini, & Pausaniæ, de Alcis uerba. e

QVALE Alces.) Ply. ca. 15. octaui nominat hanc ferã Machlin. Vide Hermo. ca. 15. octaui Plynij. Albertus. 22. de Animalibus libro dicit hoc animal a Plynio Aloy nominari. Vox hæc Barbara, & nullius significationis omnino. f ❡ Suffragines.) Partes, q̃ in anterioribus pedibus dicuntur

ciat ruinam, ita capitur, alioquin difficile est eam manu capi. Nam in illo rigore poplitũ incõprehensibili fuga pollet. De Germanicis ĩsulis Scandinauia[a] maxima est, sed nihil in ea magnum, p̃ter ipsam. Nam Glessaria[b] dat Crystallũ.[c] Dat & Succinum,[d] quod Germani gentiliter[e] uocant Glessum. Qualitas materię istius sumatim antea. Germanico autem[f] Cæsare omnes Germaniæ oras scrutante cõperta arbor est, pinei generis, cuius mediale[g] autumni tẽpore Succino lachrymat. Succum esse arboris de nominis[h] capessas qualitate. Pinum uero, unde sit genitum, si ussesris, odor indicabit. Præcium operæ est ire[i] longius, ne Padanę siluæ credantur lapidem fleuisse. Hanc speciem in Illyricũ Barbari intulerũt. Quæ cum per Pannonica cõmercia usu ad Transpadanos homines foret delata, qd' ibi primũ nostri eã uiderant, ibi & natã putauerũt. Munere[k] Neronis principis apparatus omnis absq; Succino inornatus est, nec difficulter cum per idẽ temp⁹ tredecim milia librarum rex Germaniæ ei dono miserit. Rude primũ nascit̃, & corticosum. De-

genua, in posterioribus suffragines nuncupant̃. a ℭ Scandinauia.) Sic hanc uocat Ply. ca. 13. libri quarti. Solini exemplaria fere omnia, Gangauia habent. Sinus Codanus (inquit Ply.) refertus insulis, quarũ clarissima Scandinauia est incompertæ magnitudinis. Solinus ait, nihil in ea magnum præter ipsam. b ℭ Glessaria.) Plynius eodem loco. Glessaria (inquit) a Succino militiæ appellata, a Barbaris Austerania. Alibi hãc insulã Plyni⁹ Austrauiã nominatã dicit, ut in altero loco error sit. Dio. Sicul⁹ lib. sexto Basileam dici scribit. Scythiæ, quę supra Galatiam est opposita insula in Oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas Electrum plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertũ &c. Plynius, & Solinus in India etiam succinũ prouenire aiũt, licet in Germania optimũ, plurimũq;. Aristo. ca. 70. de Admirandis in natura has insulas Electridas appellat, q̃s in sinu Adriatico sitas esse dicit, utpote ueterũ secutus opinionem, quã falsam esse posteri deprehenderunt. c ℭ Crystallum.) De Crystallo ca. 25. abunde satis dictum est. d ℭ Dat & Succinũ.) Sũpsit hæc omnia Solin⁹ ex c. 2. & 3. tricesimiseptimi naturalis historiæ Caij Plynij. Certum est (iquit) gigni in Insulis Septẽtrionalis Oceani, & a Germanis appellari Glessum. Itaq; & a nostris unã insularũ ob id Glessariam appellatam, Germanico Cęsare ibi classibus rem gerẽte, Austrauiã a Barbaris dictam &c. e ℭ Gentiliter uocant Glessũ.) Hac tempestate Germani Gleser, uitrum uocant. Succinum aũt Augstain, gentiliter uocãt, hoc est ocularis lapis, qd' id oculis prosit plurimũ. f ℭ Germanico Cæsare.) Eadẽ Ply. codẽ loco refert. g ℭ Culus mediale.) Id est medulla. Ply. lib. & ca. eisdẽ. Nascitur autẽ (inquit) defluẽte medulla pinei generis arboribus, ut gũmi in Cerasis, resina pineis/erumpit humoris abundantia. Densatur rigore, uel tepore, aut mari. Cũ intumescens ęstus rapuit ex insulis, certe in littora expellitur, ita uolubile, ut pendere uideat̃, atq; considere in uado. h ℭ De nominis qualitate.) Succinũ a succo dici certum est, additione in, in dictionis medio. Arboris succũ esse (inquit Ply.) etiã prisci nostri credidere, ob id succinũ appellantes. Pineæ autem arboris esse, indicio est Pineus in attritu odor, & qd' accensum tędę modo, ac nidore flagret. i ℭ Ire longius, ne Padaneæ syluæ.) Nota est ex secundo Transformationũ Ouidij libro Phaetontis, & Heliadũ sororũ eius fabula. Hæ enim fratris obitũ ingenti luctu deplorantes, quom iuxta Padũ, in populos arbores fuissent uersę, & Clymene earum

Mater dum truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit, & inde
Sanguineæ manant tanq̃ de uulnere guttæ.
Inde fluunt lachrymę, stillataq; sole rigescunt
De ramis Electra nouis, quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Abũde Ply. c. 2. 37. Græci succinũ ἤλεκτρον dicũt. Ser. sup. 8. Aene. Varg. dicit tria esse Electri genera. Vnũ ex arboribus, qd Succinũ dicit̃. Aliud, quod naturaliter inuenitur. Tertiũ qd' fit de tribus partibus auri, & una argenti &c. Placiades lib. primo ad Allegoriã fabulam redigit, & historiam. Diod. Siculus, Plynius, & Solinus, produnt unde id ueteribus creditum fuerit. k ℭ Munere Neronis.) Ply. Vidit (inquit) eques Romanus missus ad id cõparãdũ a Iulio curante gladiatoriũ munus Neronis principis. Qui hæc cõmertia, & littora peragrauit, tanta co-

pia inuecta, ut retia coercendis feris podium protegentia succinis nōdarentur. Arma uero, & libitina, totuaq; unius diei apparatus esset e Succino. Maximū pondus is glebę attulit. xiij. librarū. a ℂ Melleum dicitur, & Falernum.) Plynius sic. Summa laus (inquit) Falernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis. Sūt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. b ℂ Quod rapiat folia.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij ex capite quintodecimo tertij Hexameron libri uerba. Quid tibi referam (inquit) qđ Electrū lachryma urguli sit, & in tantæ materiæ soliditatem lachryma durescat? Nec leuibus id asseritur testimonijs, quādo folia, aut surculorum minutissimæ portiones, aut exigua quędā animātium genera in Electro sępe reperiuntur, quæ uidentur cum adhuc gutta essēt molliora accepisse, & solidata tenuisse. De Formica Electro inclusa extat elegans tetrastichon apud Martialem libro sexto.

Dum Phaetontęa formica uagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta ferā.
Sic modo quæ fuerat uita contempta manente,
Funeribus facta est nunc p̄ciosa suis.

c ℂ Quod uero medeatur.) Succinū Tonsillis credit̄ resistere, & fautium uitijs uario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes. Infantibus alligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuicunq; ætati contra lymphationes prodesse tradit. Et urinæ difficultatibus potum, alligatumq;. Dioscorides ca. 119. & 302. Succinū potū in aqua stomachi uitijs, & alui fluctionibus mederi. Idem Dioscorides electrū Pterygophoron cognominat, qđ stramēta, floccos, atq; fimbrias in se trahat. Alij (ut Ply. & Diosco. referunt Chrysolectrū, & Chrysophoron uocant, quasi coloris aurei, uel aurum gestans. d ℂ India habet Succinū.) Diod. idipsum negat, ut mox dictum est. e ℂ Callais.) Vetusti codices habent Callaica, sed ex Plynio Callais legendū potius. Comitatur eam similitudine proprior, q̄ authoritate Callais uiride pallens. Nascit̄ post auersa Indiæ apud incolas Caucasi montis Phicaros, ac Asdathas amplitudine conspicua, sed fistulosa, ac sordium plena. Sincerior multo, præstantiorq; in Germania &c. Ex Ply. cap. 8. tricesimiseptimi naturalis historiæ. f ℂ μελαγκορύφους.) Ex atro uerticis colore nomē habent. Gręci enim μέλαν nigrū, κορυφὴν apicē, & cacumē. Sunt enim (ut quibusdā placet) de genere Ficedularum. Festus Pōpeius lib. xi. Atricapillas Latine uocari dicit, eo qđ summa earū capita nigra sint. g ℂ Ceraunarū.) Ceraunior: Solini exemplaria plerumq; habent. Plynius aūt Ceraunium fęminino genere protulit, ca. 9. tricesimiseptimi. Nomen habet a fulmine, qđ Græce κεραυνὸς dicitur.

Illis quippe locis, quos cōstat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur.
Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur.
Nec domus, aut uillæ, quibus affuerit lapis ille.
Sed neq; nauigio per flumina, uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam, uincendaq; prœlia prodest.
Et dulces somnos, & dulcia somnia præstat.

Miras huius lapidis uires ex Euace, scribit Marbodęus. Lege similia etiam apud Plynium Sotaci sententiā referentem. Et Solinum capite tricesimosexto infra.

a inde incoctum adipe lactentis suis expolitur, ad quem uidemus nitorem. Pro facie habet nomina. Melleum dicitur,[a] & Falernum, utrumq; de similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto
b est, quod rapiat[b] folia, quod trahat paleas, qđ uero[c] medeatur multis uitalium incōmodis, medentium docuit disciplina. Et India habet[d] Succinum, sed plurimū, optimumq; Germania. Quo-
c niam ad insulam Glessariam ueneramus, a Succino cœptum. Nam in Germaniæ continentib⁹ Callais[e] reperitur, quam gemmā Arabicis anteponunt. Vincit enim gratia. Arabes quidem di-
d cunt nō alibi eam deprehendi, quā in nidis auium, quas μελαγκορύφους[f] uocāt, quod nullus recipit, cum apud Germaniæ populos, quāuis rara, in saxis tamen appareat. Honore, & præcio ad
e Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius aurum decet. Ceraunarū[g] porro genera diuersa sunt. Germanica cādida est, splendet tamē cęruleo, & si sub diuo habeas, fulgorē rapit syderum.

DE GALLIA. DE RHETICO, AC Norico agro. De Pannonia, & Mœsia, deq; Medico oleo. CAP. XXXIIII.

GAlliæ inter [a] Rhenum, & Pyrenæum, itẽ a
inter Oceanũ, & montes Gebennam, ac
Iuram [b] porriguntur felices, præpingui-
bus glebis, [c] ac commode prouentibus fructua-
rijs, Pleræq; consitæ [d] uitibus, & arbustis, omni b
ad usum animantiũ fœtu beatissimæ. Riguæ aqs
fluminũ, & fontiũ. Sed fontaneis interdũ sacris,
ac [e] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, q,
ut aiunt, ueri enim periculũ non ad me recipio, c
detestabili sacrorũ ritu, non ad honorẽ, sed po-

GALLIAE inter Rhenum.) Galliæ ab incolarũ candore, ut pleriq; existimant, nomen inditũ. Græci enim γάλα lac nominãt. Berosus historicus uetustissimus quinto historiarũ libro, scribit anno. x. Saturni primi Babyloniorũ regis Comirũ Gallũ, posuisse colonias suas in regno, quod postea Italia dicta est, & regionẽ suã a suo nomine cognominasse, docuisseq; illos legem, & iustitiã. Appian⁹ in eo libro quẽ Illyriũ inscripsit, tradit Polyphemo Cicropi ex Galatea tres fuisse filios, Celtum, Illyrium, & Gallum, eosq; ex Sicilia ꝓgressos, Celtis, Illyrijs, & Galatis. i. Gallis ab ipsis nomẽ assumentibus, imperasse. Nõ placet eorũ sentẽtia, qui a gallo gallinaceo eos nomen sortitos asserũt, qđ instar alitis huius, in Venerem ꝓni sint. Porphyrio author est Gallos magna mercari adulteria, uel ꝓpter diuicias, uel qđ incensioris libidinis sint. Vnde prouerbio cẽptũ dici. Gallis hanc. In mulierem cupidam, & tergiuersationib⁹ utentem, quibus ingens præcium extorqueat, ab ijs, quibus copia sui corporis factura sit. Ptolemęus ca. 7. secundi eã, quã Celtogalliã appellam⁹, in prouincias quatuor partitur, & diuidit, in Aqtaniã, Lugdunensem, Belgicã, & Narbonensem. Sex. Rufus Galliæ cũ Aquitania, & Britãnijs decẽ & octo dicit esse prouincias. Antoninus in Itinerario sexdecim tradit prouincias eius esse. Multa de Gallia Cæsar in suis Cõment. Strabo, & Ply. lib. 4. Mela lib. 2. & 3. Plynij uerba sunt ex ca. 17. libri quarti quem locum Solinus in suũ transtulit. Gallia omnis (inquit) Comata uno nomine appellata in tria populorũ genera diuiditur, amnibus maxime distincta. A scalde ad Sequanã, Belgica, ab eo ad Garumnã Celtica, eademq; Lugdunensis. Inde ad Pyrenęi montis excursum, Aqtania, Aremonica ante dicta. Agrippa uniuersarum Galliarum inter Rhenũ, & Pyrenęum, atq; Oceanũ, ac mõtes Gebennã, & Iurã, qb⁹ Narbonensem Galliã excludit, longitudinẽ. CCCC. M. pass. latitudinẽ. cccxiij. cõparauit. Eadem scribunt Pomponius Mela lib. 3. & Ammianus Marcellinus lib. historiarũ quintodecimo. Galli (inquit Cæsar. 6. Cõmen.) se omnes ab Dite patre ꝓgnatos prædicant. Idq; ab Druidibus proditũ dicunt. Ob eam causam spatio omnis tẽporis non numero dierum, sed noctiũ finiunt. Dies natales, & mensium, & annorũ initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur. b ℭ Ac Iuram.) Reperitur & Iura numero multitudinis. Ply. ca. 4. lib. tertij. Montibus (inquit) Gebennã, & Iuribus. Strabo ἰοράν, Ptolemę⁹ Iurassum nominant. Alij fere omnes Iuram numero singulari. c ℭ Præpinguibus glebis.) Gallia, utpote inter Septẽtrionẽ, & occidentem sita, decenter comperta est regio, accõmoda (inquit Solinus) prouentibus fructuarijs. Mela libro tertio de Gallia. Terra est (inquit) frumenti præcipue, & pabuli ferax, & amęna lucis immanibus. Britãnia, & Gallia nouam rationẽ alendi terrã inuenere, ipsa, quod genus uocant Margam. Spissior ubertas in ea intelligitur. Est autẽ quidã terræ adeps, ac uelut Glandia in corporibus, ibi densante se pinguitudinis nucleo. Leucargyllion uocant candidã Argyllã, qua in Megarico agro utuntur, sed tantũ in humida frigidaq; terra. Illas Gallias, Britaniasq; locupletãtis cũ cura dici conuenit. Duo genera fuerant &c. ex Ply. ca. 6. & 7. decimiseptimi natu. hist. Scribit diuus Hieronymus in quadã epistola. Galliã solã, monstra non habere, sed uiris semper fortibus, & eloquẽtissimis abundare. Idem Mela Pompo. lib. 3. Auloni⁹ cũ de Mosella Gallię fluuio loqret hęc cecinit.

Salue magne parens, frugumq;, uirũq; Mosella,
Te clari proceres, te bello exercita pubes,
Aemula te Lauæ decorat facundia linguæ
Quin etiã mores, & lętum fronte seuera
Ingeniũ natura tuis concessit alumnis &c.

Gallorũ figuræ, moresq; quales sint, elegãter describit Marcellinus in fine quintidecimi historiarũ libri. Sit satis (inquit) de situ locorũ, nũc figuras, & mores designabo. Celsioris staturæ, & candidi pene Galli sunt omnes, & rutili, luminũq; toruitate terribiles. Auidi iurgiorũ, & sublatius insolescentes &c. d ℭ Pleræq;.) Maiori ex parte. Produnt Alpibus coercitas ex tam inexuperabili monimento Gallias, hanc primũ habuisse causam superfundendi sese Italiæ, quod

Elico ex Heluetijs ciuis eorũ, fabrilem ob artẽ Romę cõmoratus, ficũ siccã, & uuã, oleiq;, ac uini ꝓmissa, remeans secum tulisse. Quapropter hæc uel bello quæsisse uenia sit, ex Ply. ca. 1. duodecimi naturalis historiæ. e ℭ Sacris, ac uaporantibus.) Intelligit aquas Sextias, de quibus ca. 8. supra dictum est. Scribunt Porphyrio, & Acron primo Carminũ Horatij omnẽ fontem in origine sua, sacrũ esse. a ℭ Humanis litant hostijs.) Gallos immolare homines, scribunt Diod. Siculus lib. 5. Ply. ca. 2. septimi.

a tius ad iniuriam religionis, humanis [a] litant ho-
stijs. EX isto sinu quoquo orbis uelis exeas in Hi-
spanias, & in Italiam terra, mariq;, in Africã ma-
ri tantũ. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rhe-
b ticus [b] bonus frugibus, opimus, & ferax. Brigan-
tino [c] lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & par-
tius fructuosus, qua subducitur a iugis Alpium
admodũ lætus. Dehinc [d] Pannonia uiro [e] fortis,
c & solo plano, ubertoq;, Drauo, Sauoq; inclytis
amnibus circũflua. Mox Mœsiæ, quas maiores

Mela li. tertio. Lactan. ca. 21. primi. Cæsaris sexto Cõmentario belli Gallici uerba sunt. Natio est omniũ Gallorũ admodum dedita religionibus, atq; ob eã causam, qui sunt affecti grauioribus morbis, quiq; ꝓlijs, periculisq; uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolaturos uouent, administrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur, qđ pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, nõ posse deorũ immortalium numen placari arbitranẽ, publiceq; eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. Ab Apolline quondã huiusmodi Oraculum redditũ est.

καὶ κέφαλας ἅδῃ, καὶ τῷ πάτρι πέμπετε φῶτα Idest, Et capita Diti, & patri i. Saturno mittite uirum. Hinc institutũ, ut Saturno homo immolaretur. Decepti uocis φῶτα significatione, qđ nõ solũ uirum, sed & lumina significet, ut primo Satur. interpretatur Macrobius. Senatuscõsulto, quod habitum est anno 657. ab urbe condita, sancitum est, ne homo in Romano imperio, immolareẽ. Verba Plynij id continentia ex ca. primo tricesimi naturalis historię, alibi a nobis relata sunt. In nostris ꝓterea Collectaneis in poetas, sexcenta loca signauimus, quarũ nationũ mos fuerit, homines immolandi, quæ res paulo a mandendo abest, inquit Plynius. b ℭ Ager Rheticus.) Ex Ptol. Stra. Cor. Tacito, Mela Pomponio, item cæteris, non exacte deprehenditur, quinam nostro tempore Rheti sint, & Norici. Quorundã sententia est, eos esse Noricos, qui hodie Bauari nuncupenẽ. Ptole. ca. 14. secundi sic Norici situm refert. Noricum (inquit) terminus habet ab occasu Aenũ fluuiũ, a Septẽtrione Danubij partem, quæ est ab Aeno usq; ad Cetium montẽ. Ab ortu solis ipsum montẽ Cetiũ. A meridie partẽ Panoniæ, quæ sub dicto est monte &c. Rhetiæ autẽ occidentale latus terminatur monte Adula, & linea q̃ est inter capita amniũ Rheni, atq; Danubij. Latus Septẽtrionale parte terminatur Danubij, quę a fontibus est usq; ad Aeni fluuij scissionẽ. Orientale latus ipso Aeno terminatur. Meridionale latus Alpiũ montibus, hinc supra Italiã extensis &c. Lege Ply. ca. 19. & 20. lib. tertij. Dicti Rhetij a Rheto Thuscorũ duce. Thusci enim (ut lib. 20. scribit Trogus) duce Rheto, auitis sedibus amissis, Alpes occupauerũt, & nomine ducis gentem Rhetiorũ condiderunt. Idem scribit Ply. ca. 20. tertij. c ℭ Brigantino lacu.) Ply. ca. 17. libri noni hunc lacum Bigrantinũ uocat, ut hic, uel apud Ply. facta sit literæ unius transpositio. Proxima est ijs (inquit) mensa generis dũtaxat Mustellarũ, quas /mirũ dictu/ inter Alpes, lacusq; Rhetiæ Bigrantinus æmulas marinis generat. Lacus Brigantini meminit Antoninus in Itinerario suo. d ℭ Dehinc Pannonia.) Qui a Latinis Pannonij nuncupantur, eos Græci Pæones uocant. Scribit Appianus in Illyrio, Polyphemũ Cyclopem ex Calatea genuisse Celtũ, Illyriũ, & Gallũ, a quibus Celtæ, Illyrij, & Galli nomen habent. Illyrio hos deinde fuisse filios, Achyllẽ, Autariũ, Dardanũ, Medũ, Taulantium, Perrebumq;. Filias autẽ Partham, Daortã, & Daserã; a quibus & gentes nominatæ sunt. Autarij filij fuerunt, Pannoniũ, uel ut alij eum uocant, Pæonũ, & Scordiscũ. A Pannonio igitur, uel Pæono, Pannonij, uel Pæones dicti sunt. Qui hac tempestate Pannoniã incolunt, a Scythis se traxisse originem prædicant, & Hungaros, ab Hungaro eorum rege nomen habere. Qui plura cupiunt, legant epistolam xxi. 34. epistolarũ libri Francisci Philelfi uiri undecũq; doctissimi. e ℭ Viro fortis.) Quantũ nostra quoq; tempestate Pannonij bello ualeant, inter plurima argumẽta maximũ illud est, qđ atrocem Turcarum impetũ frequenter reprimũt. Essent utinã inter se eius regionis primates unanimes. Ea enim ratione nedũ illatã ab ijs iniuriã repellerent, sed ultro non minorẽ uim hostibus inferre possent. Inter Pannonios non paucos reperies, qui bonis disciplinis omnẽ operam collocant. Mitto alios huiꝰ professionis cõplures, est inter Pannonicã nobilitatem Stephanus Verbeutius, uir, si humanitatem quęras, humanissimus. Si ingeniũ expostules, ingeniosissimus. Si studiosorũ amatorẽ exquiras, is huius genus hominũ amantissimus. Si in rebus agendis consultorẽ expetas, Stephanus se offert consul-

nostri iure Cereris [a] horreum nominabant. In a
quarum parte quæ Pontica est, apparet herba, q̄
inficitur oleum [b], quod uocant Medicum. Hoc
ad incendiũ excitatum si obruere aqua gestias,
ardet magis, nec alio sopitur, q̄ iactu pulueris. b

BRITANIA, AC RELIQVIS CIRcum eã insulis. De lapide Gagate. CAPVT. XXXV.

FInis erat [c] orbis ora Gallici littoris, nisi c
Britania insula nõ qualibet [d] amplitudĩe

tissimus. Id fatebuntur, pfecto omnes, qui eius Pãnonicas institutiones nuper ab eo editas introspexerint. Præterea eius in deũ, ac sanctos alios cultũ solertissimũ, pietatẽ in deo dicatos homines, in cũctos reliquos charitatẽ, eos pręsertim, quos prędıtos bonis moribus animaduerterit. Eius munificẽtia tãta est, ut non aliã ob causam diuitias expetendas existimet, nisi ut eas ad beneficentiã, liberalitatẽq; cõferamus. Taceo in præsentia quantis, qualibusq; is me muneribus honestauerit. Non mirũ igitur, si ob tantas, talesq; uirtutes, Pannoniorũ regibus, optimisq; regni principibus semper fuerit acceptissimus. Sed condignas amici laudes locis oportunioribus reseruamus. a ❡ Cereris horreum.) Macrobius quinto Saturnaliũ docet multorũ authoritate Mysiam esse frugũ feracissimã. Gargara enim, q̄ sunt in Mysia Hellespontí prouincia, Virgilius uoluit esse fertilitatis exemplar. Quoniã apđ Gargara, tanta erat frugũ copia, ut qui maximum cuiusq; rei numerũ uellet exprimere, p multitudine immensa prouerbiali figura Gargara nominaret. Virgilij uersus sunt ex primo Georgicorum.

Hiberno lætissima puluere farra,
Lętus ager, nullo tantum se Mysia cultu
Iactat, & ipsa suas mirantur Gargara messes.

Quo loco scribit Ser. Mysiã esse prouinciã. Mœsiã uero ciuitatẽ Phrygiæ non longe a Troia. Appianus etiã tradit in eo libro, qui Illyrius inscribitᷓ, Mysios ad Eusinũ pontũ usq; incolere. Ptol. ca. 9. & 10. lib. tertij Mysias duas esse dicit, Superiorẽ, & Inferiorem. Lege Ply. ca. ultimo lib. tertij. Sunt qui inter Mœsiam, & Mysiam ex marmorũ inscriptione discrimen faciant, qđ Mœsia Europæ, Mysia uero Asiæ prouincia sit. Græci autẽ utrãq; Mysiã nuncupant.
b ❡ Qua inficitur oleum.) Interpres Dionysij.

Et Mysi Thracum Boreis in finibus orti,
In quorum terris, quas ponti perfluit unda,
Ignipotens oleo commixto gignitur herba,
Medica cui nomen, cuius compescere flammas
Siquis aqua cupiát, plus ignis pascit in illa,
Pulueris hunc iactus poris est extinguere solus.

Consimilis naturæ sunt Maltha, & Napta, de q̄bus Plynius capite centesimo septimo, & centesimo octauo secundi Naturalis historiæ. c

FINIS ERAT orbis.) Olim (ut ca. 16. lib. quarti refert Ply.) omnes insulæ, quæ iuxta eã insulã, quã nunc Britaniã dicimus, sitæ sunt, Britaniæ uocabanᷓ. Ea uero quæ Britania dicitᷓ, antea Albion dicębatur, a quibusdã albis montibus, qui primũ illuc nauigantibus, procul apparent. Eius insulæ ueteres incolæ Britones fuerũt, a quibus Britania dicta est, author Beda ca. primo lib. primi, eius operis quod historia gentis Anglorũ scriptũ est. Ea insula postea Anglia dicta est, ab Angla regina, qua duce Saxones, eam insulã subegisse dicuntur. Ante Iulium Cæsarem constat Britaniam fuisse Romanis omnino incognitam. Is autem primus Romanorũ aggressus est Britãnos ignotos antea (inquit Sueto. lib. primo) superatisq; pecunias, & obsides imperauit. Diod. Siculus lib. sexto scribit Britaniã priscis temporibus nullius aduenæ imperiũ expertã. Neq; enim (inquit) Dionysiũ, neq; Herculẽ, neq; Heroa, aut ducem quempiã accepimus eos bello tentasse. Nunc. C. Cęsar, qui propter gestas res Deus est appellatus, primus omniũ Britãnis subactis, certum eos dare tributũ coegit. Ob eam rem, ora Gallici littoris, orbis finis credita est. d ❡ Qualibet amplitudine.) Sunt codices, in quibus scriptũ est, nõ q̄libet, sed sensus notior, si sine negatione legatur. Hæc enim dictio exceptiua, nisi, negationẽ in se cõtinet, ualet enim, si non. Est autem ordo. Ora Gallici littoris erat finis orbis, nisi Britania insula, qualibet amplitudine mereretur nomen orbis pene alterius. Qualibet amplitudine, idest omniũ triũ eius laterum. Britania (inquit Cæsar quinto Commentario belli Gallici) natura trinacria. Latus enim, qđ meridiem spectat, continet circiter Milium passuum, quingenta. Quod ad occidentẽ uergit, passuum septingentorũ milium. Id uero, qđ contra septemtrionẽ protenditur, miliũ passuũ octingenta in longitudinẽ

longitudinem existimatur. Ita omnia insula est in circuitu uicies centum milibus passuũ. Diodo. lib. 6. Minimũ latus Europæ adiacens protendi (inquit) asserunt stadijs septem milibus. Lateris secundi longitudo a Catio usq; ad promontoriũ, stadia cõplectitur quindecim milia. Tertiũ latus stadiorũ milia uiginti. Ita uniuersæ insulæ ambitus stadiorũ est miliũ duorum & quadraginta. Martianus lib. 6. Britania (inquit) longa milibus octingentis, lata trecentis. Circuitus tricies octies uiginti quinq; milia tenet. Liuius, & Fabius Rusticus eam oblongę scutulæ, uel bipẽni assimilauere. Aliorũ sententias refert Ply. ca. 16. lib. quarti.

a nomen pene orbis alterius [a] mereretur. Octingentis enim, & amplius milibus passuum longa porrigit, ita ut eã in Calidonicũ usq; angulũ metiamur. In q̃ recessu Vlyxẽ [b] Calidoniæ appulsũ

b mãifestat ara Grecis literis ĩscripta uotũ. M Vltis ĩsulis nec ignobilib⁹ circũdatur, q̃rũ Hibernia [c] ei proximat magnitudine [d]. Inhumana [e] incolarum

a ℭ Orbis alterius.) Immitatio Virgiliana prima Ecloga. Et penit' toto diuisos orbe Britannos. Et Claudi. Panegyri. Quę populi plausu. Vincendos alios quęsiuit in orbe Britannos. Etenim plurimũ distans, & incognitũ nobis, orbem alterũ nominare solemus. b ℭ Vlyssem Calidoniæ appulsum.) Quę de Vlyssis erroribus Homerus, & cęteri post eum, referunt omnia ferme fabulosa sunt. Is tamen necubi scribit Vlyssem in hanc insulam nauigasse. Ad mentẽ aũt Solini faciunt Claudiani uersus primo in Rufinum libro.

Est locus extremum, pandit qua Gallia litus
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum,
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Sunt qui existiment hunc eũ locũ esse, quẽ specum diui Patritij, eius regionis incolæ nominant, de quo mira, & prope fabulosa narrant. Faciunt fortassis ad hoc, quæ scribit Tacitus in principio eius libri quẽ de situ, moribus, & populis Germaniæ inscripsit. Scribit Eusebius cap. 8. sexti pręparationis Euangelicæ, Britannorũ olim fuisse consuetudines, ut multi uiri unã haberent coniugem. Cæsar sexto cõmentario belli Gallici de Britannis. Vxores (inquit) habent deni, duodeniq; inter se cõmunes, & maxime fratres cũ fratribus, & parentes cum liberis. Sed siqui sunt ex ijs nati, eorũ habentur liberi, a quibus primũ uirgo quæq; adducta est. Apud Parthos multæ fœminæ unũ maritũ ducunt. Nunc, ex quo fidem Christi domini susceperunt, ferales illos mores penitus reliquerunt. Scribit Beda ca. 4. libri primi Britannos Christi fidem recepisse anno a Christi incarnatione. 156. Antonino, & Cõmodo Ro. imperatoribus, Lucio Britannorũ rege id per epistolam ab Eleuterio summo pontificẽ postulante. Multa de Britania Cor. Tacitus in uita soceris sui Iulij Agricolæ. Quibus ea insula abundet, Beda in de oriuodus ca. primo li. primi copiose refert. Plutar. cap. ultimo quinti de Placitis philosophorũ libri tradit Britannos ipsos diu uiuere. c ℭ Hibernia.) Hanc insulã non uno nomine, ueteres nuncuparunt, quã rem Hermolaus Barbarus ca. 16. quarti Plynianarum castigationũ lib. affatim refert. Nam tũ Hibernia, tũ Iuuerna, interdum Iuerna, aliquando Iierna, a Claudiano alibi Iberna. Hac tempestate, ut dictum est, Anglia nuncupat. De ea Beda cap. primo historiæ gentis Anglorũ. Est autẽ Hibernia (inquit) insula omniũ post Britaniã maxima, ad occidentem qdẽ Britaniæ sita, sed sicut contra Aquilonẽ ea breuior, ita in meridiẽ se trans illius fines plurimũ protendens, usq; contra Hispaniæ septẽtrionalia, q̃uis magno ęquore interiacente peruenit. De Hibernia copiose Ptolemęus ca. 2. secundi. Huius, & Britaniæ figurã habes ab eodem tabula. prima Europæ. d. ℭ Et proximat magnitudine.) Cæsar quinto Cõmentario belli Gallici. Hibernia (inquit) dimidio minor, ut æstimatur, q̃ Britania. Mela ait Iuuerniam pene parẽ spatio, sed utrinq; æqualẽ tractu littorũ oblonga. e. ℭ Inhumana incolarum ritu aspero.) Strabo lib. 4. Longe magis (inquit) q̃ Britanni syluestres illius sunt incolæ. Antropophagi. i. hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatis parte ponunt. Nec minus aliena in ꝓpatulo uxoribus immisceri, matribus etiã, atq; sororibus. Similia fere refert Pomponius Mela lib. tertio. Acron tertio Carminũ exponens illud Horatianum,

Visam Britannos etiam hospitibus feros,

Ait, Britannos hospites immolare consueuisse. Hac tempestate quamuis Hiberniæ insulæ incolæ aspero cultu plerumq; sint, fidem tamẽ Christianam studiosissime custodiunt. Plures in ea insula religiosi pręcipue literis uacant. Annis ab his proximis excelluit ex ea insula oriundus Mauritius a portu, diui Francisci ordinis professus, in Dialecticis utraq; philosophia, Metaphisicis, ac sacra Theologia plurimum eruditus. Vix insuper dici potest, qua humanitate, quaue morum sanctimonia præditus fuerit. Is cum annis plurimis in Patauino

Gymnasio bonas artes cū summa omniū gratia, ob eius singularem eruditionē, ac candidissimos mores, a Iulio secundo Pontifice Maximo in Tuamensem Archiepiscopū creatus est. Quo cū relicta Italia bellis in ea sæuientibus proficisceretur, non multū post, magna studiosorū iactura, cū nondum quinquagesimū ætatis suæ attigisset annū, mortē obijt. Erāt plurima suę doctrinę in manibus monumenta, sed ea ob immaturā eius mortē ędere nō licuit. Quantū fuerit inter eū dū uiueret, & me necessitudinis uinculū, testantur sexcentæ epistolæ, quas plenas charitatis indicijs, uarijs tēporibus ad me dedit. Eis (quanta uerę amicitię uis) post amici obitum, relegens, soleo assidue recreari. a ¶ Ita pabulosa.) Iuuerna (inquit Mela li. tertio) adeo luxuriosa herbis, non lætis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabula prohibeantur, diutius pasta dissiliant. b ¶ Anguis nullus.) Ibernia & latitudine sui status, & salubritate, ac serenitate aeris, multum Britaniæ præstat, ita ut raro ibi nix plusq̄ triduana pmaneat. Nemo propter hyemē aut fena secet, aut stabula fabricet iumentis. Nullū ibi reptile uideri soleat, nullus ibi serpens uiuere ualeat. Nā sæpe illo de Britania allati serpētes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aeris illius attacti fuerint, intereunt. Quin potius omnia, quę de eadē insula sūt, contra uenenū ualent. Denique uidimus quibusdam a serpente percussis, rasa folia codicū, q̄ de Ibernia uenerāt, & ipsā rasurā aquæ immissā, ac potui data, talibus protinus totam uim ueneni grassantis, totū inflati corporis absumpsisse, ac sedasse tumorē. Diues lactis, ac mellis insula, nec uinearum expers, pisciū, uolucrumq;, sed & ceruorum caprarumq; uenatu īsignis. Hęc ex Beda ca. primo libri primi. c ¶ Auis rara.) Naturale est ut in cęlo plerūq; caliginoso, ac turbido, auis rara sit, aut nulla, quod scilicet aer huiusmodi ad uolandū sit ineptissimus, eisq; insalubris, quæ idipsum elementū incolunt. In his autē locis Tacitus Cor. & secū plures cęlū crebris imbribus, ac nebulis fœdum esse aiūt, etsi asperitas frigorū absit. d ¶ Apis nusq̄.) In uetustis plerumq; codicibus scriptū est. Eadē terra apes non habet. Qui de apibus scripserunt, tradunt esse bestiolas quasdā quæ apibus maxime aduersentur, uti sunt Aranei, papiliones, teredines, & huius genus plurima. Sūt præterea herbæ, ac nonnullæ arbores, quibus apes nedū fugantur, sed & intereant quidē. In his ergo regionibus, in quibus abunde hæc reperiuntur, apes paucæ, uel nullæ sunt. Sed uerius apum defectus, ad soli, & cœli qualitate ascribendus est. Quæ sint apibus proficua, uel aduersa, abunde docent M. Varro ca. 16. tertij de Agricultura. Columella lib. decimo per totū. Ply. lib. xi. Virgi. 4. Georgicorum. Item cæteri. Extat caput quinquagesimūoctauū octaui Plynij, cuius inscriptio. Quæ animalia quibus locis non sint. e ¶ Freti latitudinē in centum uiginti.) Plynius capite. 16. libri quarti. Mare quod inter Iberniā, & Britaniā interluit, dicit esse uiginti milium passuum latitudine. Super eam (inquit) hęc sita abest breuissimo transitu a Silurum gente uiginti milia passuum. f ¶ Silurum quoq; insulas ab ora.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Interdum Scyllanas, aliquando Sileustras,

ritu aspo: Alias ita [a] pabulosa, ut pecuaria nisi interdum æstate a pastibus arceantur, in periculū agat satias. Illic anguis [b] nullus. Auis [c] rara. Gens inhospita, & bellicosa. Sanguine interemptorū hausto prius, uictores uultus suos oblinūt. Fas, atq; nefas eodē animo ducunt. Puerpera siquādo marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli summo mucrone auspicium alimentorū leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nō aliter q̄ in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui student cultui, dentibus mari nantium belluarū insigniunt ensiū capulos. Candicant enī ad eburneā claritatē. Nā præcipua uiris gloria est in armorū nitela. Apis [d] nusquā. Aduectum inde puluerē, seu lapillos siquis sparserit inter aluearia examina, fauos deserunt. Mare qđ Iberniam, & Britaniā interluit, undosum, & inquietum toto in anno, nō nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergorū bubalorum. Quantocunq; tēpore cursus tenebit, nauigantes escis abstinent. Freti latitudinē [e] in centum. xx. milia passuū diffundi, qui fidem ad uerū ratiocinati sunt, æstimarunt. Silurum [f] quoq;

sæpe Syllanas. Ipse ex Plynianis iamiã ascriptis uerbis lego Silurum insulas. Silurum gentis meminit etiã in Agricola Corn. Tacitus, quorũ coloratos uultus, & tortos plerumq; crines esse confirmat. Hæ insulæ fortasis sunt, de quibus sic Ply. Reliquarum (inquit) nulla .cxxv. M. p. amplior circuitu/proditur. Ex Geographis non bene percipitur, quæ sint hæ insulæ, nisi Nesiadũ insulas intelligam⁹. De quibus interpres Dionysij. Nesiadum spatio nec distant littora longo,

a insulas ab ora, quã gens Britãnia[a] nunc tenet, turbidum fretum distinguit. Cuius homines etiam nunc custodiunt morem uetustũ. Nummũ refutant, dant res, & accipiunt. Mutationibus ne-
b cessaria potius, q̃ pretijs parant. Deos percolũt. Scientiã futurorũ pariter uiri, ac fœminæ ostentant. Thanatos[b] insula alluit freto Gallico, a Britaniæ continenti æstuario tenui separata, felix
c frumentarijs cãpis, & gleba uberi. Nec tantũ sibi soli, uerũ & alijs salubris locis. Nã cũ ipsa nullo serpatur angue, asportata inde terra quoq; gentium inuecta sit, angues necat. Multæ aliæ circũ
d Britaniã[c] insulæ, e quibus Thule[d] ultima, in qua æstiuo Solstitio sole de Cancri sydere faciente transitum nox pene[e] nulla. Brumali Solstitio

In quibus uxores amnitũ Bacchica sacra
Concelebrant, hederæ folijs, tectæq; corymbis.

Strabo longe post mediũ li. quarti Sãnitarum mulieres nominat. Sãnitarum (inquit) mulieres Bacchi numine afflatas, Ipsas quidẽ deum istum propitiantes, & seius ritibus, & alijs sacrorũ formis exorantes &c. Hæ fortasis sunt, quas Mela lib. tertio Galliœnas nũcupat. Quid si intelligas eas insulas, quas Ptol. ca. 5. secũdi, & Ply. ca. 22. quarti. Deorũ insulas nominant, nomen sortitas forsitan ab incolarum religione, & Deorũ cultu. a ℭ Gens Britãna nũc tenet.) Beroaldus de bonis literis optime meritus, hunc Solini locum sic legendũ putauit. Scyllanas q̃q; insulas ab ora, quam gens Britanna Dumnoni tenent turbidus sinus &c. Motus fortasis, qđ in quibusdã exẽplaribus legatur, quã gens Britannidũ nunc tenent. Rursus, qđ Plynius ca. 16. lib. 4. in his locis Dumnã insulam quorũdã testimonio esse dicit. Antoninus Idunæ insulæ meminit e numero earũ insulãrũ, quæ in mari oceano, quod Gallias, & Britanias interluit. b ℭ Thanatos insula.) Tot huius insulæ nomina reperies, quot sunt fere Soliniana exẽplaria. Interdũ enim scriptum est, Attamis, nõnunq̃ Adcamusia, Attanatis, uel Athanatis aliquãdo. Nullas tamen in ijs æquoribus, huius nominis insulam, apud Geographos inuenio, nisi ea sit, quã Antonin⁹ Ettam uocat. Vel ea, quã Ptol. ca. 10. secundi Agatham nominat, in Gallico freto/Narbonensi obiacentẽ. Eam Stephanus ἀγαθὴν τύχην, i. bonam fortunã, ab effectu forsitan sumptũ nomẽ, qđ bona, & felix sit frumentarijs campis, & gleba uberi. Ab Isidoro ca. 6. quartidecimi Thanatos dicitur. Thanatos (inquit) insula Oceani, freto Gallico a Britania tenui æstuario separata, frumẽtarijs campis, & gleba uberi. Dicta autem θάνατος, a morte serpentiũ, quos dũ ipsa nesciat, asportata inde terra, q̃quo gentiũ uecta sit, angues illico perimit. Hęc ille. θανατόω uerbũ inter significata alia, interfitio, & perimo significat apud Græcos. c ℭ Circũ Britaniã insulæ.) De his insulis Solinus parum infra hoc ipso capite. Lege Ply. ca. 16. libri quarti. Strabonem lib. 4. Ptole. ca. 2. & 3. lib. secundi. Melã lib. tertio. Apud Antoninum Augustũ hę sunt insulę in mari Oceano, quod Gallias, & Britãnias interluit. Orcades, Gloca, Hiuerione, Etta, Iduna, Arrua, Acsarca, Barsa, Isiandũ, Icdelis, Xantisma, Indelis, Siaca, Ga. d ℭ E quibus Thule ultima.) Ob Thules maximã a nostro orbe distantiã factum est, ut nemo fere scriptorũ sit, qui non eius meminerit. Statius decenti epitheto nigrã eam dixit quarto Syluarum.

Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules.

Et libro quinto.

Tu disce patrem, quantãq; nigrantem
Fluctibus occiduis, fessoq; Hyperione Thulen.

Sic enim legendum uidetur, nõ autem natantem. Id dictum est, quod ob nimiã a sole distantiam, caliginosa, & obscura plerumq; sit. Hinc uolunt aliqui ei nomen datum, quasi Thole. Græcis enim θολὸς turbidus, & niger dicitur. De ea Pomponi⁹ Mela libro tertio. Strabo, & Plynius libro quarto. Virgilius in principio primi Georgicorum. Eam cũ cæteris Orcadibus per Vespasianum imperatorem patrem in Romanorum potestatem primum redacta est. Sunt qui a τηλόθεν, uel τηλοῦ, i. longe dictam putent, propter eius a nostro orbe distantiam. Isidorus a sole dictam uult, quod in ea æstiuum Solstitium sol ipse faciat, & nullus ultra eam dies sit. e ℭ Nox pene nulla.) De accessu, defectuq; dierum, ac noctium, docte ac eleganter scribit Martianus circa finem libri octaui. Ptolemæus capite secundo libri octaui scribit Thulen insulam

dies adeo conductus, ut ortus iũctus ſint & oc- a
caſus. Vltra Thulen pigrum eſse, & concretum
mare. Inde a Chalydoniæ promõtorio Thulen
petentibus bidui nauigatio eſt. Excipiũt Hæbu-
des [a] inſulæ quinq; numero, quarũ incolæ neſci- b
unt fruges. Piſcibus tantum, & lacte uiuũt. Rex
unus eſt [b] uniuerſis. Nam quotquot ſunt omnes/
anguſta interluuie diuiduntᷣ. Rex nihil ſuũ [c] ha-
bet, omnia uniuerſorꝫ. Ad æquitatẽ certis legib⁹ c
ſtringitur. Ac ne auaricia diuertat a uero, diſcit
paupertate iuſticiam, utpote cui nihil ſit rei fami-
liaris. Verum alitur e publico. Nulla ibi fœmina
datᷣ propria, ſed per uiciſsitudines, in quãcunq; d
cõmotus fuerit, uſurariã ſumit. Vnde ei nec uo-
tũ, nec ſpes conceditur liberorꝫ. Secundã a con-
tinenti ſtationẽ euntibus Orcades præbent. Sed
Orcades ab Hębudibus porro abſunt ſeptẽ die- e
rum, totidemq; noctiũ curſu. Numero [d] tres, ua-
cant homine. Non habent ſyluas, tantũ iunceis
herbis inhorreſcũt. Cætera earum nudæ arenæ,
& rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen uſq; v. f
dierũ, & v. noctiũ nauigatio eſt. Sed Thule lar-
ga eſt, & diutina pomona copioſa. Qui illic habi-
tant, pricipio ueris inter pecudes pabulis uiuũt,
deinde lacte, in hyemẽ conferũt [e] arborꝫ fructus. g
Vtuntur fœminis [f] uulgo, certum matrimoniũ
nulli. Circuitus Britaniæ quadragieſocties ſep-
tuagintaquinq; milia paſsuum ſunt. In quo ſpa-
tio magna, & multa flumina, fontes [g] calidi o-
piparo exculti apparatu ad uſus mortalium.

maximam diem habere horarũ æquinoctialiũ uiginti, diſtareq; ab Alexandria uerſus occaſum horis æquinoctialibus duab⁹. Continẽt aũt gradus. 63. cũ ſub paralello. 21. contineatᷣ. Idẽ ſcribit Stephanus de Vrbibus. Ob eam igitur diei magnitudinem, ac noctis breuitatẽ, dictum eſt, in ea æſtiuo ſolſtitio, ſole de Cancri faciente tranſitũ, nox pene nulla. Brumali autem ſolſtitio &c. cũ reuera, propria nox, diem quemlibet ſubſequatur. Vnde a Iuuenali dictum eſt. Et modo captas Orcadas, & minima contentos nocte Britannos. Quando autẽ ſol de Cancri ſydere tranſitum faciat, docet Columella capi. 2. lib. duodecimi. a ℂ Excipiũt Hębudes quinq;.) Harũ inſularum apud Melã, nulla mentio, niſi ſi uitiat⁹ codex eſt Hermo. ait Ply. ca. 16. libri quarti triginta aſserit eſse Hębudes. Cũ Solino, in nũero concordãt Martianus Græcus author, & Ptol. ca. ſecundo ſecũdi Geographię libri. Quo loco harũ inſularũ refert nomina. b ℂ Rex un⁹ eſt uniuerſis.) Hac tempeſtate hę omnes inſulæ Scotię Chriſtianiſsimo regi ſubeſse dicunᷣ. c ℂ Nihil ſuũ habet.) Si his conditionibus fierent reges hodie, nimirũ pauci regiã expoſcerent poteſtatẽ, nec tot bellis, & uitę ſuæ periculis, regna q̃rerent. Regnandi, habendiq; dira cupido efficit, ut magna regna, magniq; principatus, peſsimis, acerbiſsimis hominib⁹ ſępe contingãt. d ℂ Numero tres.) In Orcadũ inſularꝫ nũero diſcrepant authores. Pom. Mela triginta eas eſse dicit. Plyni⁹, & Martianus quadraginta. Ex uerbis Iſidori ca. 6. quartidecimi Ethimo. ſuſpicor eũ legiſse in Soliniano codice. 33. Verba eius authoris nõ omnino ſpernẽdi aſcripſimus. Orcades inſulæ Oceani, ultra Britaniã poſitæ, numero. 33. quarũ uiginti deſertæ ſunt (inquit). 13. coluntur. Et hę quoq; Scotorꝫ regi hodie parere dicunᷣ. e ℂ Conferunt.) Sic enim legendũ putamus, ideſt, cõportant, parant, diſponunt. Plautus in Curculione. Ita tuum conferto amare ſemper ſi ſapis, ne id, qđ ames populus ſi ſciat, tibi ſit pbro. f ℂ Vtunᷣ fęmis uulgo.) Scribit Euſeb. ca. 8. ſexti Pręparationis morẽ eſse Britãnorꝫ, ut multi uiri unã uxorẽ habeãt. Is mos eſt etiã Garamãtibus, & multis alijs, ut Ariſto. 1. Politi. ſcribit. Ply. ca. 8. quĩti, itẽ cęteri. g ℂ Fontes calidi.) Beda li. 1. in principio de Britaniæ fertilitate. Opima (inqt) frugibus, atq; arboribus inſula, & alẽdis apta pecoribus, ac iumẽtis. Et infra. Habet fontes ſalinarũ, habet & fõtes calidos, & ex eis fluuios balnearꝫ calidarꝫ omi ętati, & ſexui p diſtincta loca, iuxta ſuũ cuiq; modũ accõmodos. Aq̃ eñ (ut diu⁹ Baſili⁹ inqt) feruidã q̃litatẽ recipit, cũ p certa q̃dã metalla trãſcurrit, & fit nõ ſolũ calida, ſed feruẽs. Et ſubdit. Quę inſula etiã uenis metallorꝫ, ęris, ferri, plũbi, & argẽti fęcũda. Gignit & lapidẽ Gagatẽ plurimũ optimũq;. Eſt aũt nigro gẽme⁹, & ardẽs. Igni admot⁹ incẽſus ſerpẽtes fugat. Attritu calefact⁹ adplicita detinet ęq̃

ut succinum. Corn. Tacitus in uita Agricolæ, Fert (inquit) Britania aurũ, & argentũ, & alia metalla p̃tium uictorię. Gignit & Oceanus margarita, sed subfusca, ac liuentia. a ℂ Gagates hic plurimus, optimusq;.) Ply. ca. 19. tricesimisexti naturalis historiæ. Gagates lapis (inquit) nomen loci, & amnis Gagis Lyciæ. Aiunt & in Leucola expelli mari, atq; infra duodecim stadia colligi. Niger est planus, pumicosus, nõ multum a ligno differens, leuis, fragilis, odore si teratur grauis. Fictilia ex eo inscripta nõ delentur. Cum uritur odorẽ sulphureũ reddit, mirumq; accenditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes, recreatq; uuluę strangulatiões. Dep̃hendit Sonticũ morbum, & uirginitatem suffitus. Item ex uino decoctus dentibus medetur. Strumisq; cęrę permixtus. Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam uocant Axinomanñã. Id peruri negãt, si euenturum sit, quod aliquis optet. Similia scribit Dioscori. li. 5. hoc est c. 98z. Quo loco plura refert Hermolaus. Albertus secũdo Mineraliũ nõ nisi Marbodęum sequit̃. Multa de hoc lapide Auicenna tracta. 2. secũdi Canonis ca. 324. Multorꝫ sententias refert author Pandectæ in dictione lapis Gagates. Solinus ca. 65. Hebenũ huic lapidi maxime assimilari dicit. b ℂ Regionẽ partim tenẽt.) Qui Britaniã incoluerint, docẽt Cæsar, Cor. Tacitus, & Beda ijs eisdem locis, qui citati sunt. c ℂ Plurimũ fuci art⁹ bibãt.) Britannorꝫ omnium mos est, ut se ultro Glasto inficiant, quod cęruleum efficit colorẽ, atq; hoc horridiores sunt pugna. Aspectu, capilloq; sunt p̃misso, atq; omni parte corporis rasa, p̃ter caput, & labrũ superius. Cęsar 5. cõment. belli Gallici. Hãc Britannorꝫ cõsuetudinem tangit Propertius Elegia. 19. secundi.
Nunc etiam infectos demens immitare Britannos,
Ludis & externo tincta nitore caput.
Et Martialis libro undecimo
Claudia cæruleis cum sit Rufina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet.
Et idem secundo Distichorũ.
Barbara de pictis &c.
Plura congessit Cœlius ca. 21. decimi. Antq. lect. Et Hermol. ca. 1. uicesimisecundi Ply. castigationũ. Claudia. Panegyri. z. de laudibus Stiliconis, scribit Britãnos se ferro pingere.
Inde Caledonio eęlata Britania monstro
Fero picto genas.
Hunc morem seruant hodie Arabes, & Indorꝫ plurimi. d

a Quibus fontibus præsul est mineruę numen, in
cuius æde perpetui ignes nunq̃ canescunt in fa-
uillas, sed ubi cinis tabuit, uertitur in globos sax-
eos. PRæterea, ut taceã metallorꝫ largã, uariãq;
b copiam, quibus Britaniæ solũ undiq; generũ pol
let uenis locupletibus, Gagates hic[a] plurimus, o-
ptimusq; est lapis. Si decorẽ reqras, nigro gem-
meus. Si qualitatẽ, nullius fere ponderis. Si natu-
c rã, aqua ardet, oleo restinguit̃. Si potestatẽ, attri-
tu calfactus applicita detinet, ęque ut Succinum.
Regionẽ partim tenent[b] Barbari, quibus per ar-
tifices plagarũ figuras, iã inde a pueris uarię ani-
d maliũ effigies incorporant̃, inscriptisq; uisceri-
bus hominis incremẽto pigmẽti notæ crescunt.
Nec quicq̃ magis patientiæ loco nationes fere
ducunt, q̃ ut per memores cicatrices plurimum
fuci[c] artus bibant.

e DE HISPANIA, ET CIRCVM EAM INsulis. De Oceano, Mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorꝫ nominibus, & quid de maris incremento, decrementoq; philosophi tradiderunt.

CAPVT. XXXVI.

f REuersum[d] ad continentem res Hispanienses uocãt. Terrarꝫ cõparãda optimis, nulli posthabenda frugũ copia, siue soli

REVERSVM ad continentem.) SCRIpturus de Hispania Solinus, eam in primis a rerum nobilium copia, quæ in ea proueniunt, mire laudat. Post Italiã (inquit in fine operis sui Caius Plynius) exceptis Indiæ fabulosis, proxime quidẽ duxerim Hispaniã quęcunq; ambit̃ mari. Hinc a Statio. 2. Syluarũ dictũ est. Felix heu nimis, & beata tellus, Quę p̃nis Hyperionis meatus Sũmis oceani uides in undis, Stridorẽq; rotę cadẽtis audis. Quę Tritonide fertilis Athenas Unctis Bętica p̃uocas Trapetis. Clau. in ei⁹ laudẽ sic cecinit. Quid dignũ memorare tuis Hispania terris Vox hũana ualet? primo lauat q̃re solẽ India, tu fessos exacta luce iugales Proluis, inq; tuo respirãt sydera fluctu. Diues eq̃s fru

gum facilis, preciosa metallis, Principibus fęcunda pijs &c. Hispania plurima nomina sortita est. Dicta Iberia ab Ibero nobili eius flumine, ut Ply. in tertio, Iustinus in ultimo, Martianus in sexto, Stephanus de Vrbibus, item cæteri. Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, quod lib. 4. asserit Diod. Vel (ut alij malunt) ab Hespero stella occidentali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniã dictam uolũt ab Hispalo rege, authores Berosus, & Trogus. Alij malunt ab Hispali eius urbe, quã Sibiliã nostrates uocãt.

ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcũq; aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. Argẽtum, uel aurũ si requiras, habet. Ferrarijs nũq̃ deficit. Non cedit uitibus. Vincit olea. Diuidua est[a] prouincijs tribus. Secundo Punico bello[b] nostra facta. Nihil in ea otiosum, nihil sterile. Quicquid cuiuscunq; modi negat messem, uiget pabulis. Etiam quæ arida[c] sunt, ac sterilia, rudentũ materiã nauticis subministrant. Non coquunt ibi[d] sales, sed effodiunt. Depurgant in[e] minium

Hæc (ut Trogus ait) inter Africam, & Galliã posita, Oceani freto, & Pyrenęis mõtibus claudit. Sicut minor utraq; terra, ita utraq; fertilior. Nam neque Africa uiolẽto sole torretur, neq; ut Gallia assiduis uentis fatigatur. Sed media inter utrãq; hinc temperato calore, inde felicibus, & tempestiuis imbrib9 in omniũ frugũ genera fęcũda est, adeo, ut nõ ipsis tantũ incolis, uerum etiã Italiæ, urbiq; Romanæ, cunctarũ rerũ abundãtiã sufficiat. Hinc enim nõ frumenti tantũ copia magna est, uerum etiã uini, mellis, olei q;. Nec ferri solũ materia p̃cipua est, sed & equorũ pernices greges. Hęc, & plura Iustinus in ultimo. Addit Ply. c. 20. lib. 4. Hispania (inq̃t) omnis a Pyrenęo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri, albiq;. Hic (inquit in primo Syllius) omne metallum,

Electri gremio pallent de semine tenæ,
Atq; atros calybis foetus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus, Astur auarus
Visceribus lacerę telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.

Qui de Hispania plura cupiunt, legant ex Græcis Strabonem in tertio. Diod. Siculũ lib. 6. Ptolemęũ ca. 4. 5. 6. lib. secundi. Stephanũ de Vrbibus. Philostratum li. quinto Vitæ Apollonij circa principiũ, Diony. poetam. Ex nostris Plyniũ capitibus primis tribus tertij, & ca. tribus ultimis lib. quarti. Pom. Melã 2. & 3. uoluminibus. Martianũ in sexto. Sylliũ in primo. Altera complebãt &c. Et lib. 3. Nec non totus adest uesper &c. Martialẽ, itẽ cæteros. In uniuersam Hispaniã M. Varro peruenisse Iberas, & Persas, & Phoenicas, Celtasq;, & Poenos tradit, quod Ply. retulit lib. 3. Scribunt alij Hispanos ortundos a Græcis cũ Aetoli Diomedẽ post euersam Troiã, in Hispaniã sunt secuti. Syllius in primo.

Quiq; super Grauios lucentes uoluit arenas.

Et libro tertio,

Et quos nunc Grauios uiolato nomine Graium
Aeneæ misere domus, Aetolaq; Tyde.

Rursus lib. 16. idem Syllius.

Ipsum Aetola uago Diomedi condita Tyde &c.

Idem sentit Ply. ca. 20. quarti. a ℂ Diuidua est prouincijs tribus.) Ptol. ca. 4. lib. secundi, dicit Hispaniã in tres esse regiones diuisas. Sunt autem eę, Bętica, Lusitania, Tarraconensis. Idem & Pomponius asserit in secundo. Idipsum scribit Ply. li. tertio. Posteriores Romani Hispanias in sex prouincias diuiserunt. Sex. Rufus, Per omnes Hispanias (inq̃t) sex sunt nunc prouinciæ, Tarraconensis, Carthaginẽsis, Lusitania &c. Idem scribit Isidorus ca. 4. uoluminis quartidecimi. b ℂ Secũdo Punico bello nostra facta.) Bello Punico secũdo, prima per Pyrenęũ iugũ signa Romana P. & Cn. Sciplones, intulerũt, pręlijsq; ingentibus Hannonẽ, & Hasdrubalem fratrẽ Hãnibalis, ceciderũt. Raptaq; erat impetu Hispania, nisi fortissimi uiri, in ipsa sua uictoria oppressi Punica fraude, cecidissent, terra, mariq; uictores. Igitur quasi nouã, integramq; prouinciã ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus, inuasit. Isq; statim capta Carthagine, & alijs urbib9 non cõtentos Poenos expulisse, stipendiariã nobis prouinciã fecit. Omniũ citra, ultraq; Iberum subiecit imperio. Primus Ro. ducũ uictor ad Gades, & Oceani orã peruenit, author Florus ca. 17. li. secundi. Lege T. Liuiũ lib. 8. tertiæ Decadis. Canit idẽ Syllius lib. 16. bellorũ Punicorũ. c ℂ Etiã quę arida sũt.) Ply. ca. 4. tricesimitertij nat. historiæ. Cęterũ (inquit) montes Hispanię aridi, sterilesq;, & in quibus nihil aliud gignatur, huic bono, coguntur fertiles esse. d ℂ Non coquunt ibi sales, sed effodiunt.) In Hispania citeriore Egelastę ceditur glebis pene transluccntibus, cui iam pridẽ palma a plerisq; medicis inter omnia salis genera perhibetur, author Plynius ca. 7. tricesimiprimi uoluminis naturalis historiæ.

Oromenus mons est Indiæ, in quo sal Lapidicinarũ modo caditur renascẽs, maiusq; regum uectigal ex eo est, q̃ ex auro, atq; margaritis. Carrhis Arabiæ oppido, muros, domosq; massis salis faciũt aqua ferruminantes. Omnis locus, in quo reperit̃ sal sterilis est, nihilq; gignit. Mira de sale reperies apud Ply. in eo ca. quod mox citauimus. e ℭ Depurgant in miniũ nitellas pulueris.) Minij certe (inquit Iusti. de Hispania loquens) nulla feracior terra. Celeberrimũ ex Sisaponẽsi regione in Bætica miniario me-

a nitelas [a] pulueris. Fucant [b] uellera, ut ad ruborem
merum deputent cocci uenenũ. In Lusitania ꝓ-
montoriũ est, [c] quod Artabrũ alij, alij Vlysippo-
nense dicunt. Hoc terras, cœlum, maria disting-
b uit. Terris Hispaniæ latus finit. Cœlum, & maria
hoc modo diuidit, qd' a circuitu eius incipiunt
oceanus Gallicus, & frons septemtrionalis, oce-
ano Atlantico, & occasu terminatis. [d] Ibi oppidũ
c Vlysippo ab Vlysse conditum. Ibi Tagus flumẽ,
Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus p̃-
tulerunt. In proximis Vlysipponis equæ lasciui-
unt mira fœcunditate. Nam spirante [e] Fauonio

tallo uectigalibus populi Ro. nullius rei diligentiore custodia. De minio hęc, & plura ca. tricesimitertij scribit Plynius, quo loco inter alia docet quãdo, & a quo repertũ fuerit. Minio inter cætera, ad libros exornandos, ueteres utebãtur. Oui. prima primi Tristiũ. Nec titul⁹ minio, nec cedro charta, id qd' & Ply. etiã annotauit. a ℭ Nitelas.) Nitelæ sunt micæ pulueris auri inter arenas repertæ. b ℭ Fucãt cocci ueneno.) Colorant, tingunt. Virg. 2. Georgi. Alba nec Assyrio fucatur lana ueneno. c ℭ In Lusitania ꝓmontoriũ est Artabrum.) Inter cæteros Bacchi comites (ut Ply. ex M. Varronis sententia refert lib. tertio) Lusus, & Lusa fuisse memorantur. Hos ex suo nomine Lusitaniã nuncupasse. Idẽ refert & Martianus in sexto. De Lusitaniæ situ, terminis, urbibus, populis, abunde Ptol. ca. 5. li. Geographiæ secundi. Plura Strabo in secundo, & Ply. ca. primo tertij, & ca. 21. & 22. lib. quarti. Vult Ply. Lusitaniam a Durio flumine incipere, excurrere deinde in aliud uasto cornu, promontoriũ, qd' alij Artabrũ appellauere, alij Magnum, multi Vlysipponẽse, ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminans. Illo finitur Hispaniæ latus. Ex circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Vlysippo oppidũ (inquit Martianus in sexto) ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriũ, quod maria, terrasq; distinguit. Nã ab eius ambitu inchoat mare Gallicũ, & facies septẽtrionalis oceani. Plynij Solinus, Martianus Solini sententiã refert. Dubitant peritiores, an Vlyses in Hispaniã, & extremũ oceanũ deuenerit. Nã Homerus cum in fine uicesimitertij Odysseę enumerat gentes, quas Vlyses adierit, non dicit eum remotius nauigasse, q̃ ad eum locum,

Diues inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu. Lege Seruiũ sexto Aeneidos super illud,
Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso. Domitius Sylua tertia primi Statij aperit, unde fuerit ortus error, ut illuc nauigasse credatur Vlyses. Non uideo in quo Ply. hac in re, a Mela, & Strabone dissideat, cum regio una, & quidẽ ex eadẽ parte, possit finibus alijs terminari. Stephanus scribit Lusitaniã Bęticę partem esse. Appianus belloꝝ ciuiliũ libro primo, scribit Lusitanoꝝ opera Sertoriũ præcipue in bello usum fuisse. De Tago flumine ob arenas aureas cæteris prælato scribũt omnes, Statius, Iuue. Martial. Seneca in Tragœdijs, Claudianus, Syllius in primo, & 14. Itẽ cæteri. Ply. ca. 4. tricesimi tertij naturalis historiæ. Aurũ (inquit) inuenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicũ, atq; a Formicis aut Gryphibus apud Scythas erutum. Apud nos tribus modis, fluminũ ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ. Nec ulliũ absolutius aurum est, ut cursu ipso, tritu q; perpolitũ. Alio modo Puteoꝝ scrobibus effoditur, aut in ruina montiũ. Quo loco nil p̃termit, quod ad auri pertineat rationem. d ℭ Terminatis.) Videt̃ legendũ terminati, nõ terminatis, ut ordo, & sensus sit, Oceanus Gallicus, & frons septẽtrionalis terminati oceano Atlantico, & occasu. Plyniana lectione id ipsum multo clarius continet̃. De Lusitaniæ eni terminis sic inqt capitibus. 21. & 22. lib. 4. Excurrit deinde in aliud uasto cornu promontoriũ, quod alij Artabrũ appellauere, alij Magnũ, Multi Vlysipponense ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminãs. Illo finit̃ Hispaniæ latus. Et a circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Hinc oceanus, qui & Gallicus occasus, illinc Oceanus Atlanticus. Promontorij excursus. XL. M. prodidere. Alij. XC. M. pass. ad Pyrenæum, Inde non pauci duodequinquaginta milia, & ibi gentẽ Artabrũ, quæ nunq̃ fuit manifesto errore &c. Quid si terminantibus, legendũ fuerit. Hũc etiã sensũ Martian⁹ exprimit. Post eni ei⁹ iãiã ascripta uerba sic inqt. Atlãtic⁹ uero, & occidu⁹ terminat ocean⁹. Sunt, qui hoc totũ, oceano Atlantico, & occasu, addititiũ existiment, qd' eã particulã prætereant Plynius, & Capella. e ℭ Nam spirante Fauonio uento.) Qui asserunt equas in

Hispania uento concipere.M.Varronẽ habent authorẽ.Hic enim ca.primo secundi de re rustica.In foetura res incredibilis(inquit)est in Hispania,sed est uera, quod in Lusitania ad Oceanũ in ea regione, ubi est oppidũ Olysippo,monte Targo,quędã e uento certo tẽpore concipiũt equæ,ut hic Gallinę q̃q; solent,quarũ oua Hippenemia appellant.Sed ex his equis qui nati pulli,nõ plus trienniũ uiuũt.Eadẽ scribunt Columella ca.25.libri septimi,& Plynius ca.42.lib.octaui. Syllius libro tertio.

uento concipiunt,& sitientes uiros aurarũ spiri- a
tu maritantur.Iberus amnis [a] toti Hispaniæ no-
men dedit.Bætis [b] ꝓuinciæ,uterq; nobilis. Car-
thaginem apud [c] Iberos,quæ mox colonia facta
est,Pœni condiderũt.Tarraconem [d] Scipiones, b
ideo caput est prouincię Tarraconensis. Lusita-
num littus pollet gemma Ceraunia [e] plurimum,

Hic adeo cum uer placidum,
(flatusq; tepescit
Concubitus seruans tacitos,
(grex pręstat equarum
Et uenerem occultam &c. Idẽ scribit libro sextodecimo.

Nullus erat pater Zephyri no-
(ua flamina campis &c.

Virgilius tertio Georgicorum.

Illę ore omnes uersę in Zephy-
(rum stant rupibus altis &c.

Hi omnes Home.20. Iliad. secuti sunt. Ex huiusmodi equarum partu, suadet Lactã.ca.12.li.quarti sine ullo attactu uiri uirginalem Mariæ uterũ intumuisse repente.Quod si animalia quędã (inquit)uento,& aura concipere solere omnibus notũ est, cur quisq; mirum putet,cũ spiritu dei,cui est facile quicquid uelit,grauatã esse uirginẽ dicimus?Iustin⁹ ex Trogi sententia putat hoc fabulosum omnino.In Lusitanis(inquit)iuxta fluuiũ Tagũ equas uento concipere multi authores ꝓdiderunt, quæ fabulę ex equarũ fęcunditate,& gregum multitudine natæ sunt,qm tanti in Gallecia,ac Lusitania,tam pernices uisuntur,ut non immerito ipso uento,concepti uideãtur.Arist.ca.2.quarti de genera.ani.flatibus Aquilonijs magis q̃ aostrinis mares gingi affirmat.

a ¶ Iberus amnis toti Hispaniæ nomẽ dedit.)Iberus amnis nauigabili cõmertio diues,ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica.ccccl.M.pass.fluens,nauiũ per.cclx.M.a Varia oppido capax, quę propter uniuersam Hispaniã Græci appellauere Iberiam. Ex Plynio ca.tertio tertij. Concordant omnes Hispaniã Iberiã dictam esse,ab Ibero eius regionis fluuio. Lucanos in quarto.

Cinga rapax,uetitus fluctus, & littora cursu
Oceani populisse suo,nam gurgite mixto
Qui præstat terris,aufert tibi nomen Iberus.

b ¶ Bætis prouinciæ.) Verba sunt Plynij ca.primo lib.tertij.Bætica a flumine eam mediã secante cognominata,cunctas prouinciarũ diuiti cultu, & quod in fertili,ac peculiari nitore præcedit.Et infra.Bætis in Tarraconensi prouincia,nõ ut aliqui dixere, Mentesa oppido,sed Tegensi exoriens saltu &c.Philosttus circa principiũ lib.quinti. Nauigarũt (inquit)fluuiũ Bætim,qui maxime oceani naturã erga fluxum, refluxũq;, declarat. Excrescente enĩ pelago uersus fontes,ex quibus oritur fluuius fertur spiritu quodã ipsum a mari depellente. Regionẽ uero ab eo flumine Bæticam cognominatã,optimã,uberrimãq; esse tradũt. Ciuitatibusq;,& pascuis abundantem Deriuat aũt fluuius per omnes urbes,agri uero egregie culti affatim omnia ferũt. Coeli temperies talis est, qualis autumni tẽpore in Attica esse solet.Ex uerbis Philostrati apparet,cur Papinius dixerit Sylua septima lib.secundi.Attollat refluos in astra fontes.

c ¶ Carthaginẽ apud Iberos.) Conformiter Mela in secundo.Ply.in.3.Martianns in sexto.Stra.lib.3.asserunt Carthaginẽ nouã constructã ab Hasdrubale,qui(inquit Stra.)Barcæ Hãnibalis genitori successit. Syllius autẽ lib.tertio, & quintodecimo scribit Carthaginẽ hanc fundatã a Thelamonio Teucro.Versus Syllij, ex lib.15.sunt.

Vrbs colitur Teucro quondã fundata uetusto
Nomen Carthago,Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyę sua,sic terris memorabile Iberis
Hæc caput est,nõ ulla opibus certauerit auri,
Non portu,celsoue situ, non dotibus arui
Vberis,aut agili fabricãda ad tela uigore.

Inuade aduersis nate hanc ductoribus urbem &c.Hæc nõ possunt de uetere Carthagine ullo modo intelligi, sed de noua, quã Scipio superior summis uiribus expugnauit, author Liuius lib.6.&.20.ab urbe cõdita.Nisi quis dicat id poetica licentia dictum a Syllio.Vel quod placet magis,Carthaginẽ nouã primũ fundatã a Teucro,a Pœnis tandẽ instauratã,& mox coloniã factam fuisse.

d ¶ Tarraconem.) De Tarracone Ply.ca.3.tertij.Tarrago(inquit)Scipionũ opus,sicut Carthago Pœnorũ. Meminit Ausonius in Catalogo urbiũ nobiliũ.Ab hac urbe, Tarraconensis prouincia dicta est,de qua Ply.cap.20. lib.quarti.Plura Ptole.ca.6.li.secũdi.Laudat Martialis Tarraconense uinũ,sic eni scribit.1. Distichorũ.

Tarraco Campano tantum cessura Lyeo,
Hæc genuit Tuscis æmula uina cadis.

Hinc Syllios in tertio eã ultiferã nominat,& Latio tantum cessura Lyeo.

e ¶ Gemma Ceraunia.)Sumpsit hæc Solinus ex ca.9.tricesimiseptimi libri naturalis historiæ.Est(inquit)inter candidas,& quæ Ceraonia uocatur,fulgorem syderum rapiens.Ipsa Crystallina splendoris cærulei,in Carmania nascens.Albam esse Zenothemis fatetur,sed habere in-

a quã etiam Indicis præferũt. Huius Ceraunię co
lor est e Pyropo. Qualitas igni probatur. Quem
si sine detrimento sui perferat, aduersus uim ful-
gurũ creditur opitulari. Cassiterides [a] insulę spe
b ctant aduersus Celtiberiæ latus, plumbi fertiles.
Et tres Fortunatæ, [b] e quibus solũ uocabulũ sig-
nandũ fuit. Ebusus, [c] e Balearibus, quæ a Dianio
abest septingenta stadia. Serpentem non habet,
c utpote cuius terra serpentes fuget. [d] Colubraria,
quæ Sucronẽ uersus est, fœta est anguibus. Boc-
choris [e] regnũ Baleares [f] fuerũt, usq; ad euersio-
nem [g] frugũ cuniculis animalibus quondã copi-
d osæ. In capite Bæticę, [h] ubi extremus est noti or-
bis terminus, insula a cõtinenti septingentis pas-
sibus separatur, quã Tyrij a Rubro profecti ma-
ri Erythræã, Pœni lingua sua Gadir, id est sepem

stellã concursantẽ Sotacus, & alia duo genera fecit Cerauniæ, nigras, rubentesq;. Per illas, quæ nigræ sunt, & rotundæ, urbes expugnari, & classes, casq; Betulos uocari. Faciũt & aliã rarã admodũ, & Parthorũ magis quæsitã, quoniã nõ alibi inueniatur, q̃ in loco fulmine icto. Vnde & nomen habet, κεραυνὸς enim græce, latine fulmen dicitur. De qua re sic Marbodęus inquit. Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen, Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos Iste lapis tantũ reperiri posse putatᷓ. Vnde κεράυνιον est Græco sermone uocatus, Nã quod nos fulmen Gręci dixere κεραυνὸν &c. Albertus secũdo Mineraliũ perperã Ceraurũ, uel Coranũ nominat, Itẽ in Germania reperiri. Sed esse potest ut id factũ sit non authoris, sed scriptoris uitio Ceraurũ, pro Cerauniũ, & Germania pro Carmania scriptũ sit. Color est Pyropo similis, idest ignei aspectus. a ℭ Cassiterides insulæ.) Ply. ca. zz. quarti lib. Ex aduerso Celtiberiæ (inquit) cõplures sunt insulæ κασσιτέριδες dictę, a Grecis a fertilitate plũbi. Idẽ Strab. & Mela Pompo. uterq; libro. 3. Ptole. ca. 6. secundi dicit has esse numero decẽ in occiduo mari sitas. Diod. Siculus lib. 6. Sup̃ Lusitaniã (inquit) plurimum stagnũ effodiᷓ, in insulis Oceani Iberiæ proximis, quæ a stagno Cassiterides nominantur. Gręcis enĩ κασσίτερος stannũ diciᷓ. b ℭ Tres Fortunatæ.) Ply. ca. zz. lib. quarti scribit has esse sex. E regione (inquit) Arrotrebarũ promõtorio deorũ sex, quas aliqui Fortunatas appellauere. Ptol. ca. 6. secundi meminit duarũ insularũ, quas etiã deorũ appellat. c ℭ Ebusus.) De Ebuso, & Dianio insulis omnia ex Plynio in fine ca. 5. lib. tertij. Versus est in Sylua sexta primi Statij, quo loco de Sacharo meminit. Et quas (inquit) præcoquit Ebusita cannas, quẽ locum emendat Hermolaus ca. 306. sui Corollarij, ut non Ebusita, sed Hipasyta legendũ sit. d ℭ Colubraria.) De Colubraria quoq; insula omnia ex Plynio ca. 5. lib. tertij. Plura Mela Põponius in fine secundi. e ℭ Bocchoris.) Bocchoris regis meminit Diod. Siculus in secũdo. Item Plutar. in uita Demetrij, sed qđ fuerit harum insularũ rex, non memini me legisse apud alios. Ply. autem sic ait. Baleares funda bellicosas. Græci Gymnasias dixere. Maior. C. M. p. longitudine, circuitu uero. cccclxxx. M. Oppida habet ciuiũ Romanorũ palmam, & pollentiã. Latinorũ ciuiũ, & Tucini qđ fęderatũ Bocchorũ fuit. Capite autem. zz. quarti scribit Bocoros esse gentẽ Bęticæ. Ab hoc fortassis rege nomen sumptũ. f ℭ Baleares.) De his insulis scripsit pauca apud. L. Florum ca. 8. lib. tertij. De euersione autẽ frugũ in eis, a cuniculis, sumptũ est ex fine ca. 5. tertij Plynij. Capite aũt. 29. lib. octaui. Nec minus (inquit) clara exitij documenta sunt etiã ex contẽnendis animalibus. M. Varro author est a cuniculis suffossum in Hispania oppidũ a talpis in Thessalia, ab ranis ciuitatẽ in Gallia pulsam, ab locustis in Africa &c. g ℭ Ad euersionẽ frugũ.) Sũt exemplaria, in quibus falso pro frugũ, Phrygũ scriptũ sit. Esse frugum legendũ ex uerbis Plynij clare mõstratur. Ebusi terra (inquit lib. 3.) serpentes fugat, Colubrarię parit. Ideo infesta omnibus nisi Ebusitanã terrã inferẽtibus. Græci Ophiusam dixere. Nec cuniculos Ebusus gignit populãtes Balearium messes. h ℭ In capite Bęticę.) Sumpsit hæc omnia Solinus ex ca. zz. quarti Plynij. In ipso uero cap. mox Bætice (inquit) ab ostio freti passuũ. lxxv. M. Gadis longa, & (ut Polybius scripsit) xij. M. Lata. iij. M. p. abest a continenti. Proxima parte minus pedes. D. CC. Reliq̃ plus septẽ. M. ipsius spatiũ. xv. M. pass. est. Habet oppidũ ciuiũ Romanorũ, quod appellaᷓ Augustana urbs Iulia. Gaditani ab eo latere, quo Hispaniã spectat pass. fere centum. Altera insula est in longũ. cc. milliũ pass. xl. M. lata, in qua prius oppidum Gadiũ fuit. Vocatur ab Ephoro, & Philistide, Erythręa a Timęo, & Sylęo. Aphrodisias, ab indigenis Iunonis. Maiorẽ Tymęus Cotinusam apud eos uocatã ait, nostri Tartesson appellant, quam Pœni appellarunt Gadira, nã Pœni Gadira punica lingua septum significãt. Erythręa dicta est, quoniã Tyrij ab origine eorũ orti ab Erythręo mari ferebantur. De ea Dio. Siculus lib. 6. Phœnices quondã, inq̃t,

ad diuersa emporia nauigantes sępius plures in Lybia, nōnullas in Europa, quę ad occidentē spectat, colonias condidere. Multis deinde opibus coactis, extra colūnas Herculis oceanum ingressi, in Chersoneso Europæ littoris colūnis propinquo, condidere urbem, quā Gadirā dixerunt. In ea inter cætera ædificia templū Herculi, quod ad nostrā usq; ætatem, summa in ueneratione, honoreq; est habitum. Statis de more Phęniciorū sacris sumptuoso opere cōstruxerūt. Plures Romanorum duces clarissimi, magnis rebus gestis, uota huic deo suscepta persoluerūt, Hæc Diod. Hinc a Lucano in septio Gades Tyrię nuncupantur. Et Sylio lib. 16. A Statio Sylua. 1. tertij. Solis cubilia, qđ exacto die motu, sol illuc occidat, & lucem terminet. De hac insula lege uersus Rufi Auieni. Gadir prima fretum &c. Stephanus scribit, γάδειρα πόλις καὶ νῆσος ἐν τῷ ὠκεανῷ στενή, καὶ περιμήκης ὄντα ταινία πρὸς γῆ ... Hoc est, Gadera urbs, & insula in Oceano angusta, & oblonga existens uitta quędā, & terræ ceruix. De ea scribunt Herod. in 4. Diony. poeta, Strabo, & Mela Pom. lib. 3. Claud. Ptole. ca. 4. secundi. Plura Philostratus in principio quinti uitę Apollonij.

nominarunt. In hac Geryonē [a] habitasse pluri- a
mis monimentis probatur, tametsi quidam pu-
tent Herculē boues ex alia insula [b] abduxisse, q̄
Lusitaniā contuetur. Sed Gaditanū fretum a Ga-
dibus dictum. Atlanticus ęstus [c] in nostrum ma- b
re discidium orbis immittit. Nam ὠκεανὸς, [d] quem
Græci sic nominant, a celeritate, ab occasu solis

a ℭ Geryonē habitasse.) Fabulanē poetæ ex sanguine Medusæ a Perseo perēptæ, fuisse genitos Chrysaora, & Pegasum. Chrysaora autem dictum ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἄορος hoc est, ab auro, & ense quē gestarit. Ex Chrysaore autē Geryonē natum tradunt, quārem Hesiodus sic in Theogonia cecinit.

Horrendus Chrysaor, subitus & Pegasus alis
Exiliunt, equus oceani sub fontibus ortus
Dicitur, eīt quoniam fons dictus Hellane πηγή.
Alter ab aurato manibus, quem fulminat ense
Fit Chrysaor, sonat ensis ἄορ, sonat at χρυσὸς aurum
Edidit at Chrysaor sibi Geryonęa trifancem,
Ante suas illum uis Herculeia iuuencas
Perdidit, atq; animam claua deponere iussit.
Senserat ereptum infelix Erythræa tyrannū,
Ditariq; sua doluit Tirynta rapina.

Fabulam multis prosequitur Diod. Siculus in quinto. Decimus (inquit) labor ab Euristheo Herculi iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia, loca uersus oceanum sita pascebantur, ad se deduceret &c. Scribit idem Diod. Siculus in sexto, incolas earū regionū, quibus Geryon imperauerat, aureo numo, aut argenteo non uti, quæ afferri ad insulam prohibent, causam afferentes Geryonē Chrysauri filiū, auro, atq; argento opulentissimū quondā, ab Hercule bello expugnatū. Existimant enim eo pacto cum auro, atq; argento careant, sese facile omnes uitæ insidias euasuros. Canit Apollonius primo Argonauticon Aeseritas fuisse terrigenas iniuriosos, atq; agrestes homines, quibus singulis sex fuisse manus. Huius genus monstra fuisse sæpe orta, multis historijs comprobatur. Lege libellū, inter cætera, Iulij obsequentis, qui de prodigijs inscribitur. Non minus impossibile factu uidetur, quod in Melpomene scribit Herod. de uirgine quadā Hylęę terræ, quā scribit ancipitis fuisse naturæ, humanæ, ac serpentinæ, supernæ quidē femorū tenus fęminā, inferius autē uiperā, ex qua Hercules etiā filios procreauit. An aūt hęc, & q̄liter generari possint, aperit Arist. decima Sectione problematum, & ca. 4. quarti de generatione animaliū. Adeas Albertū. 18. de Animalibus libro. Qui putant hoc fabulosum esse, exponunt unde fabula sumpta fuerit. Lege ad id Iustinū lib. ultimo, & latius apud Seruiū. 7. Aeneidos libro super illud. Geryone extincto &c. Suetonius in Tiberio scribit fuisse iuxta Patauiū, Geryonis oraculū. b ℭ Herculē ex alia insula abduxisse boues.) Aristoteles (ut Aelianus refert) scribit Erythręā hanc insulā non esse, nec ex ea Herculē abduxisse boues, sed ex Hypate insula altera, idq; notū esse dicit ueterū Epigrāmate in colūna quadā eius insulæ sculpto, locūq; eum, ubi id factum sit, Erythrū nominatū. c ℭ Atlanticus æstus in nostrū mare.) Sumpsit hæc oia Solinus ex fine capitis quinti tertij Plynij. Lege quæ ca. 28. supra sunt annotata. d ℭ Oceanus, quē Græci.) ὠκύς Græcis uelox dicitur, ob uelocitatem ergo oceanus dictus est. De Oceano ab occasu solis irrūpente, & Abila, Calpeq; columnis Herculis. Lege Pom. Melā in principio. Itē lib. 1. ubi Mauritaniā describit. Ply. in Prologo tertij naturalis historiæ. Diodorū Siculum libro quinto. Philostratus in uita Apollonij libro secundo, tribuit hæc omnia Herculi Aegyptio, nō Thebano. Cicero tertio de natura Deorum dicit fuisse sex Hercules a ueteribus celebratos. Marcus Varro. 44. Hercules fuisse testatur.

a irrumpens læuo latere Europam radit, Africam
dextro, scissisq; Calpe, & Abila montibus, quos
dicũt columnas [a] Herculis, inter Mauros fundi-
tur, & Hispaniã. Ac freto isti [b] cuius quindecim
b millia passuũ efficit lõgitudo, latitudo uix septẽ.
Quodam óstio aperit limen interni æquoris mi-
xtus mediterraneis finibus, quos adusq; orientẽ
propellit. Horum, qui [c] Hispanias perfundit, Ibe-
c ricus fertur, & Balearicus. Qui Narbonẽsem p-
uinciam, Gallicus, mox Ligusticus. Ab eo ad Si-
ciliam Thuscus, quem Græci Ioniũ, [d] uel Tyrrhe
num, Itali inferum uocant, A Sicilia Cretam usq;
d Siculus. Inde Creticus, qui in Pamphyliã, & Ae-
gyptium protenditur mare. Quę aquarum mo-
les torto in Septemtrionẽ [e] prius latere, anfracti-
bus magnis iuxta Græcias, & Illyricũ per Helle-
e spontum in angustias stringitur [f] Propontidis,
quæ Propontis Europam, Asiamq; discriminãs
ad Mæotidẽ peruenit. Causas nominũ [g] non uni-
formis dedit ratio. Asiaticum, [h] & Phœnicium a

a ℂ Columnas Herculis.) De ijs columnis Herculis, alibi abunde retulimus. b ℂ Freto isti, cuius xv. M. pass.) Sumpsit hęc Solinus ex prologo tertij Plynij. Quindecim (inquit) passuũ in longitudine, quas diximus fauces oceani patent quinq; milliũ in latitudine a uico Mellaria Hispaniæ, ad promõtoriũ Africæ Album, authore Turãnio Gracula iuxta genito. T. ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus. vij. M. pass. ubi uero plurimũ. x. M. Tam modico ore, tã immensa æquorũ uastitas proditur. Pom. Mela lib. primo, Hoc primũ angustum (inquit) nec amplius decẽ millibus passuum patens, terras aperit, atq; intrat. c ℂ Horum qui Hispanias.) Sumpta sunt hæc oia ex fine ca. quin tertij Plynij, ad quẽ breuitatis causa lectorem remittimus. d ℂ Quę Græci Ioniũ.) Ply. ca. 5. tertij non Ioniũ, sed Notium habet, Ab eo (inquit) ad Siciliã insulã Thuscum, qđ ex Græcis alij Notiũ, alij Tyrrhenum &c. De utroq; mari, quo Italia alluitur. Virg. octauo Aeneidos,

Et mare, qđ supra teneãt, qđq; alluit infra.

e ℂ Torto in septẽtrione prius latere.) Mare Aegæum intelligit, Mare enim Mediterraneũ, post arces Pataridas, hoc ẽ post Lyciam, sese in Boream flectit, & Aegæum efficit pelagus. Dionysius Afer.

Hinc uero pontus rursus conuersus ad Arctos.

Hinc apud Auienum legendũ alias docuimus.

Ac rursus in Boream uada sęmet cęrula curuãt,

Cũ ante in Zephyrũ legeret. Priscia. trãstulit. Post hęc Arctoas ad partes &c. Mare ultra Siciliã, quod est ad Salentinos, Ausoniũ Polybius appellat. Eratosthenes autem inter ostiũ oceani, & Sardiniã, quicquid est, Sardoũ. Inde ad Siciliã Tyrrhenũ. Ab hac Cretam usq; Siculũ. Ex Plynio & hæc lib. tertio. f ℂ In angustias stringitur.) Mela Pomp. lib. primo, de mari nostro loquens. Qua diffunditur (inquit) alia, alijs locis cognomina acceptat. Vbi primũ se coarctat, Hellespontus uocatur. Propontis ubi expãdit. Vbi iterum pressit, Thracius Bosphorus. Vbi iterum effundit, Pontus Euxinus. Qua paludi committitur. Cimmerius Bosphorus. Palus ipsa Mæotis. Si quis hos maris anfractus, uel sensu cupit aspicere, is adeat Ptolemæi decimã Europæ tabulã, & primã, & secundã Asiæ. g ℂ Causas nominum.) Capite primo Geneseos a Mose scriptum est. Congregentur aquæ, quæ sub cęlo sunt, in locũ unũ. Et mox subiungit. Congregationes aquarũ appellauit maria. Id exponẽs Beda homo de sacris literis optime meritus. Cũ (inquit) multa cõstat esse maria, in unũ tamẽ locũ dicit aquas cõgregatas, qa cũcta magno mari iunguntur. Si qui lacus in semetipsis stricti uidentur, occultis tamen meatibus in mare reuoluuntur. Fossores quoq; puteorũ hoc probant, quia omnis tellus per inuisibiles uenas, aquis repleta est, quibus ex mari principiũ est. Vna aquarũ (inquit diuus Ambrosius ca. 3. tertij Hexameron) iugis, & continua cõgregatio est, sed diuersi sinus maris. Nãq; portus maris nostri sinus amplissimus. Meritoq; in diuersis locis, diuersa sunt nomina, quia uocabula aqs ex regionũ uocabulis adhęserunt. Vna autem congregatio aquarum, eo qđ iugis unda, atq; continua ab Indico mari, usq; ad Gaditani oram littoris, & inde in mare Rubrum, extrema, circumfuso orbem terrarum includit oceano. Interius quoq; Tyrrheno Adrias, Adriæ cætera maria miscentur, nominibus distincta, non fluctibus, Et infra. Sicut enim multæ terræ, ut Africa, Hispania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, atq; Italia, pro regionũ appellantur uocabulis, & una est terra, ita multa dicuntur pro locorũ appellationibus maria, & unum est mare &c. h ℂ Asiaticum, & Phœnicium.) Ab his præsertim prouintijs,

denominata sunt maria, quæ uel maris imperio sortitæ sunt, uel nauigandi peritia plurimũ ualuerunt. De Carpatho, & Icareo mari unde dicta sunt, ca. 21 dictum est. De Aegæo ca. 15. De Balearico, Ausonio, Ligustico, Thusco, Plynius ca. quinto tertij naturalis historiæ. a ¶ Adriaticũ.) De Adriatico mari cap. 16. lib. tertij sic inquit Plynius. Nobili portu oppidi Thuscorũ Atriæ, a quo Atriaticũ mare ante appellatũ, qđ nunc Adriaticũ. Eustatius refert quandã sententiã, ita scribentiũ. Iaon (inqt) Italus Adriæ pater fuit, a quo sinus Ionius, qui mox ab Adria filio dictus est Adriaticus. Appianus secundo bellorũ ciuiliũ libro scribit Ioniũ Dyrrhachij filium ab Hercule per errorem fuisse peremptum, cum q; Ionij corpus tumularet in mare proiecisse, ut cognomen illi eandẽ imponeret. Seruius tertio Aen. tradit Ionium sinũ esse immẽsum, ab Ionia usq; Siciliam, & huius partes esse Adriaticũ, Achaicum, Epiroticũ. Maria enĩ (inquit) uel a prouincijs, uel ab insulis, uel a ciuitatibus nomẽ accipiunt. Sũt qui dictum Ionium tradant ab Ius errorib⁹. Alij ab Ionibus populis, qđ in eo naufragio perierint. b ¶ Myrthoum.) Hoc mare, inter Ioniũ, & Aegæum interiacet, a Myrthilo Mercurij filio nomẽ habens. Oenomaus enim Pysæ tyrãnus hac lege Hippodamię filiæ nuptias statuit, ut eam petens si ab ea curruli certamine uictus foret, interficeretur, uictor eam uxorẽ duceret. Pelops Myrthilum puellæ aurigã promissis corrupit, ob quam rem cursu Hippodamiã superans uxorem ex pacto duxit. Myrthilũ ne ei pactã mercedẽ solueret, in mare præcipitẽ dedit. Ex eius ergo morte, Myrthoũ mare dictum postea. Authores Acron primo Carminũ Horatij. Placidus 4. Thebaid. Dio. Siculus in fine quinti. Alij a Venere dictum uolunt, cui sit Myrthus consecrata. Pausanias existimat ab Myrthus insignis mulieris nomine, nomenclaturã inditã. c ¶ Hellespontum.) Hellespontũ dictũ esse ab Helle Atamantis filia ibi summersa, nemo est, qui ambigat. d ¶ Bosphorus.) Mare tam arctum, ut bubus etiam transnari possit, unde & nomen inditum apud Græcos. Flaccus Valeri⁹ quarto Argonauticon dictum scribit a boue, in quã Io a Ioue conuersa fuerat.

prouincijs dictum. Ab insulis Carpathium, Aegæum, Icareum, Balearicum, Cypriũ. A gentibus Ausonium, Dalmaticum, Ligusticũ, Thuscum. Ab oppidis Adriaticũ, [a] Argolicũ, Corinthium, Tyrium. A casibus hominũ Myrtoum, [b] uel Hellespõtum. [c] A memoria regis Ioniũ. A bouis trãsitu, uel angustijs, etiam meatibus boum peruijs Bosphorus. [d] A moribus accolarũ Euxinus ἄξενος [e] ante appellatus. Ab ordine [f] fluenti Propontis, Aegyptium pelagus Asiæ [g] datur. Gallicum Europæ, Africum Libyæ. His ut quæq; proxima sunt, uenerunt in partes partium. HAEC in gremijs [h] terrarum. Oras autem extimas ocean⁹ amplectitur, qui a littoribus [i] suis Arabicus, Persicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspius, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlãticus, Libycus, Aethiopic⁹ dicit̃. Cui⁹ accessus incremẽta circa littora [k] Indiæ uehemẽtissime pruũt, maximosq; ibi exitus faciunt, siue qđ suspensus altius sustollatur ui caloris, seu qđ in ea parte orbis & fontiũ, & fluminũ copia sit effusior. DVbitatur

Bosphoron hic ueteres errantis nomine diuæ Vulgauere. Sunt autem Bosphori tres authore Eustathio Dionysij interprete, Thracius, qui olĩ Mysius dictus est, quod iuxta eũ Mysij quondã habitauerint. Cimmerius a Cimmerijs populis nomẽ habens. Tertius Indicus. e ¶ Euxinus, ἄξενος.) Euxinus apud Græcos bonũ hospitiũ, siue bonum amicũ significat, ab εὖ bonũ, & ξένον hospitiũ, qđ per contrariũ intelligimus ob sęuitiã scilicet incolarum. Antea enim ἄξενος, inhospitalis ab effectu dicebatur. Hinc ab Ouid. 5. Tristiũ dictũ est. Euxinus falso nomine dictus habet. Et quarto quarti eiusdẽ operis. Dictus ab antiquis Axinus ille fuit. f ¶ Ab ordine fluenti, Propontis.) Propontis ex eo dicta, quod prox. ante Pontũ sita sit. g ¶ Asię datur.) Ea Aegypti pars, quæ ultra Nilũ, orientem uersus est, ad Asiã pertinere dicitur. h ¶ In gremijs terrarum.) idest, ad maria, quæ intra terrã sunt, pertinent. i ¶ A littoribus suis.) Sicut enim (inqt) mare mediterraneũ a locis proximis, ita & oceanus terrã ambiens, a suis etiã littoribus sortitur cognomina. Improprie autem Caspiũ, & Hircanũ mare. Oceani partes enumerat hic Solinus. Solini exemplaria ferme omnia sic habẽt. Atlanticus, Libycus, Aegyptius dicitur. Verũ Aegyptiũ pelagus nequaq; pars oceani recte dicitur. k ¶ Circa littora Indiæ.) Scribunt tã Philosophi, q̃ Astronomi. Lunam

maiorem

maiorẽ uim habere in India, q̃ alibi, sicut de sole ipso experientia deprehenditur. Constat etiã ui caloris, aquã altius tolli, ut in feruente aqua nosse licet. De Indię ingenti fontiũ, & fluminũ copia, patet infra ca.65. Sunt ergo maris Indici accessus incrementorũ causæ tres. Lunæ ipsius uis, Solis ingens calor, & aquarũ illo fluentiũ ingens copia. a ℭ Dubitaĕ etiã nũc.) Inter naturę miracula, nõ paruũ illud est, qđ maria statis tẽporibus, ac lunaribus horis fluunt, & refluunt. Eius effectus diuersi diuersas causas attulerũt. Quidã uentis id ipsum totũ tribuũt, qui quoties uiolenter efflauerint, undas maris concitãt, & euertũt. Vndę enim maris cũ in tumorem redactæ fuerint, terras proximas fluctibus irrigant. At cessante uentorũ impetu, in locũ consuetum mox mare reuertitur. Aristoteles, & Heraclitus, a sole maris fluxus, & refluxus fieri existimant, qđ uidelicet solis propinquitate mare ęstuans intumescat, fluensq; tandẽ ꝓxima quęq; uerberet. Quodsi caloris solis inde abierit, refluere

a etiam nunc[a] quibus ex causis intumescat Ocea-
nus, uel quatenus cum superfluus sibi fuerit, rur
sus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro in-
genijs disserentiũ, potius quã pro ueritatis fide
b expressa. Sed omissa ancipiti concurrentiũ quę-
stione, has opiniones probatissimas inuenimus.
Physici[b] autumant mundũ animal esse, eũq; ex
uarijs elementorũ corporibus conglobatũ, mo-
ueri spiritu, regi mente. Quæ utraq; diffusa per

in seipsum mare necesse est. Timęus flumina causaĕ per Celtarũ montes Atlanticũ irrumpentia. Protrudendo enim (inquit) suo impetu, mari æstum ciere. Cõtraq; remisso mare retro denuo agere, & ęstũ tandẽ refluũ sic efficere. Sunt qui in sydera hunc redigant effectum. Opinantur enim sydera, qđ sint naturæ flammeę aquarũ uaporib⁹ sursum tractis omnino ali. Vi ergo syderum aiunt maria sursum tolli, quæ sic elata in diuersum effluunt. Seleuchus Mathematicus mouens ipse terrã, circũactui, motuiq; eius occursare lunæ uertiginẽ dicit. Quo impetu colligente se inter hæc duo corpora, flatu, & in Atlanticum irruente, probabili ratione cõturbari mare. Plato (ut Plutar. refert) in elationẽ quandam huius causam confert. Aquas enim cuiusdã specus hiatu sustolli, & late effluere, subindeq; eodẽ affluere, ex quo undabunda maria iactari. Pytheę Massyliensis, quẽ plures sequunĕ, opinio uerior. Is enĩ scribit maris accessus, lunę fieri incremento. E diuerso, decremento recessus fieri. Probus insignis Grãmaticus secũdi Georgicorũ cõmentario, ait æstus maris ad lunæ motum, & rationem fieri. Sed lunæ (inquit) sunĕ quinq; motus. Diurnus, menstruus, annotinus, altitudinis, depressionis. Hi extremi (inquit) ad mare pertinent. Macrob. 1. de som. Scipionis libro, tradit hos maris fluxus, & refluxus uariari secundũ lunę diuersitatẽ, ita ut oceanus primo nascentis lunę die flat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minorẽq; uidet cũ tertius, q̃ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit. Rursus octauus dies, manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, terno quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hepdomas eadẽ facit, quę prima, quarta, quę secũda. Nihil est quod ad huius rei notitiã pertineat, quod nõ eleganter simul, & copiose scribatur a Plynio ca.99. secũdi natu. historiæ. Vide diuũ Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Herod. lib. septimo scribit esse mare in Græcia, ubi totũ diẽ ęstus, atq; reciprocatio fluctuũ fiat. b ℭ Phisici autumant.) Stoicorũ fuit opinio mundũ hũc animatum esse, ac sensu prędictũ. Moti aũt sunt quibusdã apparẽtibus argumentis. Sic enim argumentanĕ. Fieri non posse, ut sensu careat, qđ sensibilia ex se creat. Mundus aũt generat hominĕ, qui est sensu prędit⁹. Ergo & mundũ ipsum sensibilẽ esse. Item sine sensu esse non posse, cuius pars habeat sensum. Igiĕ qa homo sensibilis est, etiã mundo cuius pars homo est inesse sensum. Siquis plura cupiat, adeat Lactan. ca.6. secundi. Laertiũ lib.7. in uita Zenonis. M. Tulliũ secundo de natura Deorũ, & lib. de Vniuersitate. Põp. Mela in principio tertij Geographiæ fere eadẽ refert, quæ a Solino hac parte de causa motus maris referuntur. Neq; adhuc (inquit) satis cognitũ est, anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractãq; cũ spiritu regerat undã undiq;, si (ut doctioribus placet) unũ animal est. An sint depressi aliqui specus, q̃ reciproca maria sidant, atq; inde se rursus exuberantia attollant. An luna causas tantis meatibus ꝓbeat. Ad ortus certe eius, occasusq; uariantur. Neq; eodẽ assidue tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, ita decedere, atq; aduentare comperimus. Adscripsi Strabonis uerba ex primo Georaphiæ libro, huic loco maxime conueniẽtia. Mare (inquit) natura ipsa, refluens terrã reuerberat. Animantibus enim simile est. Sicut enim illę spiritum assidue admittũt, & remittunt, sic mare semper in se, & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur. Id autem perstanti in littore indicat fluctuatio. Pariter enim alluuntur, & undantur, & rursus alluuntur, & istud assidue, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram. Magnum indi-

membra omnia, æternæ molis uigorē exerceāt. a
Sicut ergo in corporibus nostris cōmercia sunt
spiritalia, ita in profundis oceani nares quasdam
mundi constitutas, per quas emissi anhelitus, uel
reducti, modo inflent maria, modo reuocēt. At b
hi qui syderum [a] sequuntur disciplinā, contendūt
meatus istos commoueri lunæ cursibus, adeo ut
sic uicissitudines inter maciem aquarū, & pleni-
tudinē respiciāt ad auctus eius, uel [c] defectiones. c
Neq; eodem semper tempore, sed prout illa aut
mergat, aut surgat, uariāt se alternātes recursus.

DE LIBYA, HORTI HESPERIDVM, ac Atlante monte. CAP. XXXVII. d

DE Hispania [e] excursus [d] in Libyam. Nam e
Belone progressus, quod Bęthicæ op-
pidum est, ultra interiacens [e] fretum
trium & triginta milium passuum Tingi ex-

cium est e mari alga permulta in littus proiecta. Hoc magis spirante uento contingit &c. Hunc Strabonis locū transtulit in suū. Cęlius ca. 17. quarti decimi Antiquarū lectionū. a ℭ At ij qui syderū sequunt̄ disciplinā.) Astrologorum constans sententia est, lunā humidis pr̄ędominari, quēadmodū solē calidis. Vnde consequens est, ut super regionē quācunq; eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe sursum tollat̄, ueluti naturalē eius sequens causam. Quod si ita est, apparet aquā maris in eo loco altiorē esse, qui directe opponitur lunę cētro. Fit autem hæc aquarū eleuatio, ut est author Albumasar, quadā lunæ naturali uirtute, qua luna maris aquas ad se trahit, uti ui sua magnes ferrū solet. Aliorum cōmunior est opinio, id accidere asserentiū angulorum diuersitate, quos lunæ radij super aquas faciunt, dū uel luna oritur, uel in cęli medio existens fuerit. Hanc lunarē uim sup maris aquas late Scotus exequitur quęstione tertia, distinctionis quartædecimę secundi sententiarū libri. Aristo. uerba sunt ex sexto capite eius libri, quem de Elementorum proprietate inscripsit. Cum æquat (inquit) luna cęli medium, ad suam formā reuertitur maris aqua, deinde cū occidere cœpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quemadmodū cū luna oriri uult, aqua augeri mox incipit. Ad hunc quoq; locum, faciunt q̄ scribit Diuus Ambro. ca. 7. quarti Hexameron. Non aliena sunt præterea, quæ cap. ultimo Noctiū Atticarū scribit Gellius. Versus ad idē sunt Sillij libro tertio. Mira dehinc cernit &c. Et Lucanus primo Pharsaliæ. Ventus ab extremo pelagus sic axe uolutet,
Destituatq; furens, an sydere mota secundo
Tethyos unda uagæ lunaribus ęstuet horis.
Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum, fluctusq; ad sydera tollat.

Lucretius lib. quinto. Nam modice fluere &c. Nec prętereundum, quod Diodorus Siculus refert libro quarto, Esse uidelicet in Oceano loca, ubi nulla sit tempestas, aut fluctuū maris inundatio. Sed loca consignasse satis sit. b ℭ Defectiones.) Sunt uetusta exēplaria, & quidē plurima, in quibus scriptum sit, eliquia. i. defectus, & effluxiones, a uerbo eliquo, quod dissoluo, defluoq; significat. c

DE HISPANIA excursus in Libyam.) Hucusq; Solinus, Plynianū ordinē immitatus, egit de Europa, & ijs, quæ in ea digna relatu uisa sunt, nunc eiusdem Plynij sequens seriem ad Libyā describendam stilū uertit. Vt enim Hispania prima Europæ pars est, ita Mauritania Africæ. Veteres Geographi littoralem Aphrycā, siue Libyam in quatuor prouincias diuiserunt. Mauritaniā, Numidiā, Africam minorē, & Cyrenaicā. Sed a posteris (ut Sex. Rufus refert) per omnē Africā, sex prouinciæ factæ sunt. Alij plures in ea prouincias esse dicunt. Libyā minorē, Cyrenensem, Pentapolim, Tripolim, Bizantium, Carthaginē, Numidiam, Mauritaniam Citifensem, Mauritaniam Cæsariensem, Mauritaniam Tingitanam, & circa solis ardorē Aethiopiam. Lege Ptolemęum in principio quarti, & Solinum ipsum capite quadragesimo. d ℭ Excursus.) Idest ex Hispania Europæ fine in Libyam trāsitus est. e ℭ Interiacens fretum trium & triginta miliū passuum.) Hūc Solini locum quidā deprauatum putant, reponuntq; pro trium & triginta milium passuum, triginta milia passuum, quod apud Plyniū capite primo quinti sic legatur. Tingi abesse a Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx. M. pass. Quid si nūerus apud Ply. nō apud Solinū deprauatus sit. Nā eandē cū Solino horum locorum

distantiā tradit etiā Martianus in uicinis terris natus, & in mensuris locoꝝ reddendis plurimū studiosus author. Sont autem eius uerba ex lib. 6. hæc. Belonensis (inquit) Bethicæ ciuitas triginta tribus milibus a Tingi oppido disparatur, quæ colonia est Mauritanię Cęsariensis, huius author oppidi Antę⁹ dicitur. Antoninus quoq; Augustus in Itinerario hanc distantiā. ccxx. stadioꝝ esse ait. Eam urbē, quā Barbari Tinga uocant. Strabo lib. ultimo, ab Artemidoro Lingam, ab Eratosthene Lixum appellari tradit, contra Gades Octingentoꝝ stadioꝝ transitu dirēptā,

a cipit Mauritaniæ [a] nunc colonia, & cuius primus author fuit Antęus, Porro quia in illo ambitu Aegyptiū [b] finitur pelagus, & Libycū incipit, placuit ut Africam, Libyam diceremus. Quidā

b tamen Libyam a Libya Epaphi [c] filia, Africā autē ab Afro [d] Libys Herculis [e] filio potius dictam receperunt. Lix quoq; [f] colonia in eodem tractu constituta est, ubi Antæi [g] regia, qui implicandis,

c explicandisq; nexibus humi melius sciens uelut genitus matre terra, ibidem ab Hercule uictus, & extinctus est. NAM de hortis Hesperidū, [h] & peruigili dracone, ne famę licētia uulne-

a ℭ Tingi Mauritaniæ nunc colonia.) Ply. cap. primo tertij Vltra columnas Herculis nunc est Tingi quondam ab Antæo conditū, postea a Claudio Cæsare cū coloniā faceret, appellatum traducta Iulia. b ℭ Aegyptium finitur pelagus.) Africam (inquit Plynius libro quinto) Græci Libyam appellauere, quia mare ante eam Libycum incipiens, Aegypto finiē Africa, siue Libya a finibus Aegypti incipit iuxta meridiem per Aethiopiā pergēs ad Atlantem usq; montem, a septemtrionali uero parte mediterraneo mari coniuncta clauditur. Finitur autem in Gaditano freto. c ℭ Libya Epaphi filia.) Tam Græci, q̃ Latini concordant de Libyæ nomenclatura. Herod. in Melpomene. Iam (inquit) Libya quidē. i. Africa a plerisq; Gręcoꝝ fertur sortita nomen, a Libya quadā muliere indigena. Qui Iudęoꝝ sequuntur opinionē, dicūt ex Cham Noe filio fuisse natū Mesraim, cuius filius Libyus fuerit, a quo Libyam denominatā uolunt, author Iosephus ca. 12. primi Antiq. Iudeoꝝ. d ℭ Ab Afro.) De Africæ nomine scripsi in cōmentariolo Dionysij super illud. Nūc tibi telluris regiones carmine pandam. Iosephus idē ca. 23. eiusdē lib. authoritate Alexandri Polyhistoris, tradit Abraam ex Cethusa coniuge genuisse filios sex, quoꝝ unus Afer dictus est. Hic (inquit) dum castra fuisset in Libya, & filioꝝ eius filij habitassent in ea, terrā illam ex illi⁹ nomine Africam uocauerūt. Eadem refert Euseb. ca. ult. noni Præparationis Euangelicę. e ℭ Herculis Libys.) Fuit hic (si Beroso credimus lib. 5.) Osiridis Aegyptij regis filius, qui quoniā Libyos uicerit, Libyus cognominatus est, author Hierony. ca. 10. lib. Geneseos. Huius sunt, nō Thebani Herculis duodecim illi labores a poetis mille uoluminibus decantati. f ℭ Lix quoq; colonia cōstituta.) Ab codē Claudio Cæsare. Lix a Plynio, & Eratosthene Lixos dicitur. Corrigēdus Martiani codex, ubi Elisos pro Lix, uel Lixos passim legiē. g ℭ Antęi regia.) Ἀνταῖος Græcis contrarius diciē, qđ Antęus. i. terrenus homo uirtutibus sit contrarius. Mira sunt, quæ authoritate Gabini Romani scriptoris ultimo uolumine refert Strabo. Scribit enim apud Lingen urbē Antęi sepulturā esse, & ibidem eius tibiā repertā cubitorum sexaginta, eāq; a Sertorio nudatā, & terræ demandatā iterū. Antæi, & Herculis luctā multis carminibus Lucanus cecinit libro quarto.

Inde petit tumulos, exesasq; undiq; rupes &c.

Plura Dio. Siculus li. quinto. Ply. ait hęc fabulosissime ab antiquis narrata. Antæi fabulā allegorice exponit Fulgentius secundo Mythologiarū ad Carum libro. Antæus (inquit) in modū libidinis poniē. Vnde & ἄντιον contrariū dicimus. Ideo & de terra natus, qđ sola libido de carne concipiē. Deniq; tacta terra ualidior exurgebat. Libido enim quāto carni consenserit, tanto surgit iniquior. Ea quasi a uirtute gloriæ ueluti ab Hercule superaē. Nā denegato sibi terræ tactu / moritur, altiusq; eleuatus, materna nō potuit mutuari suffragia &c. Lactantius Placidus. 6. Theb. Statij sup illud. Terrigenā sudasse Libyn, dicit id factū apud Sumentū Africæ ciuitatē. DE Gigātibus qd credendū sit, ca. 5. supra abunde retulimus. h ℭ Hortis Hesperidū.) Atlas ex Hesperide coniuge septē filias pcreasse diciē. Maiā, Electrā, Taygeten, Asteropen, Meropen, Alcyonen, & Celeno. Hæ a matris nomine, Hesperides. Atlātides uero a patre dictę sūt, author Dio. Siculus in. 4. Lactan. 2. Theba. sup illud. Lucētes a fronte iubas, hic flebile germen, dicit earū nomina fuisse, Eglen, Arethusam, Hesperetusam. Quo loco fabulā eā abūde refert. Has Hesperides secundū fabulā hortū habuerūt, in quo erant mala aurea Veneri consecrata, q̃ Hercules missos ab Euristheo rege Argiuoꝝ, occiso puigili dracone, sustulisse diciē, Re uera autē nobiles fuerūt puellæ, q̃rū greges abegit Hercules occiso eoꝝ custode. Vñ is mala fingiē sustulisse, hoc est oues. Mala eni. i. μῆλα, & poma, & oues significāt, Vñ μηλονόμος ouiū pastor diciē. Etenim νέμω est pasco. Et νομός pascua, uel pabulū. Hęc ex Seruio. 4.

retur, fides, & ratio hæc est. Flexuoso [a] meatu æ- a
stuariū e mari fertur adeo sinuosis lateribus tor-
tuosum, ut uisentibus procul lapsus angueos fra
cta uertigine mentiatur. Itaq; qd' hortos appel-
lauere circundat. Vnde pomorū custodē inter- b
pretantes struxerunt iter ad mendaciū fabulan-
di. Sed hæc insula [b] sinuata sinibus alui recurrē-
tis, & in qbusdā æquoris spiris [c] sita p̄ter arbores
Oleastri [d] similes, & aram sacram Herculi aliud c
nihil præfert, quod propaget [e] uetustatis memo
riam. Verū ultra frutices aureos, & metalla fron
dentia, illud magis mirū, qd' solū inferiore licet
libra depressius, nunq̄ tamen accessus [f] freti sup- d
labitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis
marginibus hæret unda, & intimis orarū super-
cilijs sponte fluctus in gyrū resistūt. Ita spectan-
do [g] loci ingenio nimirum planicies manet sic- e
ca, quamuis prona superueniant æquora. Sala
oppidum imminet Sale flumini. Ab hoc per

Aeneidos super illud. Hesperidū templi custos. Aliter multo de Hesperidibus tradit Palæphatus in eo libro, quē περὶ ἀπίστων ἱστοριῶν. i. de falsis historijs inscripsit, asserens Hesperū Milesium fuisse hominem Cariā incolentē. Huic filias duas fuisse tradit, quæ a patre Hesperides dicebātur. Huius erāt oues pulcherrimæ, ac fœcundæ plurimū, quales sua tēpestate Milesias fuisse ait. Ex eo aureas dictas ait, qd' auro nil inter mortales pulchrius habeatur. Cū itaq; eę oues pulcherrimę fuerint, nō ab re aureæ dictę sunt. μῆλα autem Græce (ut dictū est) & poma simul, & oues nuncupantur. Has oues iuxta mare pascentes, Herculē auertisse tradunt, & nauibus cū pastore, cui Draco nomē erat impositas, secum abduxisse. Hoc Hesperidū pomariū, in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo (inquit) poma aurea nascebantur. Vnde apud Martialē quarto Epigrāmaton sumptū prouerbiū. Hortis Hesperidū beatiora. Hyperbole in re cæteris ob eius fertilitatem anteponenda. Hos hortos eleganti carmine describit Lucanus lib. 9.

Fuit aurea sylua
Diuitijsq; grauis, & fuluo germine rami,
Virgineusq; chorus nitidi custodia luci &c.

a ℭ Flexuoso meatu.) Ply. ca. 1. quinti naturalis historiæ. Affunditur (inquit) huic æstuariū e mari flexuoso meatu, in quo Draconis custodiæ instar fuisse nunc interpretantur. Eadem ferme tradit Martianus in sexto. b ℭ Sed hæc insula.) Ply. Amplectitur intra se insulā, quā solā e uicino tractu aliquanto excelsiore, non tamen æstus maris inundant. Extat in ea & ara Herculis, nec præter Oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Strabo lib. ult. id totū fabulosum existimat. Dicunt (inquit) in Emporico sinu antrū esse, qd' interius suscipit usq; ad septem stadia. In eius aūt fronte locū esse humilē, & planum, in quo Herculis ara sit, eāq; minime oblui ab influxu, qd' ego (inquit) unū ex figmentis puto. c ℭ Spiris.) Reuolutionibus, circulis, flexuosis meatibus. Vnde fabula conficta est de Dracone uigili hortorum custode. d ℭ Oleastri similis.) Ob quandā oleastri cū oliua similitudinē, in summo honore ea arbor a ueteribus habita est. Eius enim frondibus Nemeę certaminis uictores coronabant. Vnde a Papinio sexto Thebaidos dictū est.

Puluereumq; fera crinem detersit oliua.

Idest oleastro, inquit Placitus. Ply. ca. 4. quintidecimi Athenę (inquit) uictores olea coronant, Gręci uero oleastro Olympię. Et ca. 45. sextidecimi, Olympię oleaster, ex quo primus Hercules coronatus est. Oleaster enim arbor nec cariem, nec uetustatē sentire dicitur. Mela Pomp. in Hispaniæ situ tradit esse lucū, quē Oleastrū appellant. e ℭ Qd' propaget uetustatis memoriā.) Protrahat, & extendat. Dicit nihil in his locis reperiri, quod memoratis a ueterib⁹ iure respondeat. Nec mirū quidē, cū omnia uates in maius celebrata ferant. In his seruandū Ouidianū præceptū Elegiarum tertio.

Exit in immensum fœcunda licentia uatum,
Obligat historica nec sua uerba fide.

f ℭ Nunq̄ accessu freti superlabitur.) Verba Plynij, & Strabonis ascripsimus parū ante. g ℭ Ita spectando loci ingenio.) Id accidere philosophi existimāt partim solis siccitate, partim astrorū quorundā naturali influxu. Strabo, ut dictū est, fabulosum esse cōtendit. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Et intimis orarū supercilijs pendent fluctus, nec tamen defluunt. Ita spectando &c.) In Scythia, qd' ea regio maxime distet a sole.

Neq; ullæ
Aut herbæ cāpo apparent, aut arbore frondes,
Sed iacet aggeribus niueis informis, & alto
Terra gelu late, septemq; assurgit in ulnas.
Semp hyems, semper spirantes frigora Cauri.

Ad hunc locũ uidetur posse referri Græcũ Adagium μῆλον Ἡρακλῆς. Pomũ Hercules. In eos qui nihil omnino præter nomen magnifici in se habent. Et ut Satyrus inquit. Præclaro nomine tantum. Alij ad fabellam referendũ putant, quã ex Apollodoro is de Dijs refert Tarreas in prouerbiorũ Collectaneis, de rusticis qui arborẽ bouis effigiem referentis, cum bos aufugisset, pro boue Herculi immolarũt. a ℂ Per Autololũ gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedũ pernicitate memorandi. Syllius lib. 5.

a Autololũ [a] gentem iter est in Atlanticas solitudines. ATlas mons [b] e media arenarũ consurgit uastitate, & educt[9] in uiciniã Lũaris circuli, ultra nubila [c] caput cõdit. Quà ad oceanũ extẽdit, cui a
b se nomẽ dedit, manat fontib[9], nemoribus ĩhorrescit, rupib[9] asperat, squalet ieiunio, [d] humo nuda, nec herbida. Qua Africã cõtrauersus est, opim[9]

Nec non Autololes leuibus gẽs ignea plantis,
Cui sonipes cursu, cui cesserit incitus amnis,
Tanta fuga est, certant pennæ, campumq; uolatu,
Cum rapuere pedum frustra uestigia quæras. Et Claud.
Repetunt deserta fugaces Autololes. Hinc nõ inelegans Prouerbium, Autololibus fugacior. De homine mira pedũ pernicitate prædito. Vel, cuius (ut inquit Maro) pedib[9] timor addidit alas. De Sala Ply. ca. primo quinti. Ptol. tradit Salã esse, multarum prouinciarũ urbem, utpote Mauritaniæ, Hispaniæ, Pãnoniæ, Asiæ, Armeniæ. b ℂ Atlas mons.) Atlanti Cœli, uel ut tradunt alij, Iapeti, & Clymenes filio, in diuisione imperij cũ fratribus, loca ad occidentẽ Oceanũ sorte euenerunt, qui & populos à suo nomine, & maximũ prope Oceanũ montiũ appellauit Atlantẽ. Hic cum hospitio nõ susciperet Perseum Iouis, & Danaes filiũ, qui a Polyclete rege missus fuerat ad Medusam Gorgona occidendã, quã Minerua monstrante ipse Perseus interfecit. Rediens cũ ab Atlante Libyæ finibus ob redditũ oraculũ, prohiberet, mõstrato Gorgonis capite, in montem sui nominis uertisse traditur. Sed quoniã Solinus hoc loco de Atlante scribens Plynium imitatur, apposui Plynij uerba ex ca. primo quinti naturalis historiæ. Ab ea (inquit) totidẽ milib[9] passuũ oppidũ Sala, eiusdẽ nominis fluuio impositũ, iam solitudinibus uicinũ, Elephantorũ gregib[9] infestum. Multo tamẽ magis Autololũ gentẽ, per quã iter est ad montẽ Africæ uel fabulosissimũ Atlantem. E medijs hunc arenis in cœlũ attolli prodiderunt, asperũ, squalentẽ, qua uergat ad littora oceani, cui nomen imposuit. Eundẽ opacũ, nemorosum, & scatebris fontiũ riguũ, qua spectat Africã fructibus omniũ generum sponte ita subnascentibus, ut nunquã satietas uoluptatibus desit. Incolarũ neminẽ interdiu cerni. Silere omnia haud alio, quã solitudinũ horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentiũ præterq; honorẽ elati super nubila, atq; in uicinia lunaris circuli, Eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegypanũ, Satyrorumq; lasciuia. Impleri tibiarũ, ac fistulæ cantu, tympanorũ, & Cymbalorũ sonitu strepere. Similia scribit Strabo libro Geographiæ. 17. Herod. libro quarto. Cui (inquit) confinis est mons nomine Atlas exilis, & undiq; teres, &c, ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod a nubibus nunquã relinquatur, neq; hyeme, neq; æstate, Columnã cœli illum esse indigenæ aiunt. Hactenus ille. Annotat Seruius primo, & quarto Aen. Atlantẽ Latine Telamonem dici, sicut Nilũ Melonẽ. Atlantem montẽ eleganter describit Maro. 4. Aeneidos.

Iamq; uolans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cœlum qui uertice fulcit &c.

Et sexto Aeneidos.

Extra anni, solisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Atlantem gigantẽ iccirco uertice cœlum sustinere fingunt, quoniã eum Astrologiæ fuisse peritũ tradunt, deq; Sphæra primũ cum inter homines disputasse, Qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locũ præbente fabulæ sphæræ inuentione. De eo sic Hesiodus in Thegonia.

Maximus Hesperidum iuxta consederat Atlas
Prędia, qua oceano iungit confinia tellus,
Infractis humeris cœlum, mirabile uisu
Sustinet, & nullo deflectit pondere collum.

Dicunt Herculẽ ab Atlante Astrologiã didicisse. Vnde & cœlũ ab Atlante susceptum sustinuisse dicitur. Lege Seruiũ in fine primi Aeneidos. Claudianus.

Sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuaq; senex subductus mole parumper
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas,

Ob miram gigantis huius proceritatem,

nascentibus sponte [a] frugibus, arboribus proce a
ris opacissimus, quarum odor grauis, [b] comę cu
pressi similes, uestiuntur lanugine Sericis uelle-
rib⁹ nihilo uiliore. In eo latere, & herba Euphor-
bia [c] copiosa, cuius succus proficit ad oculariam b
claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec
mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex
semper [d] niualis. Saltus eius quadrupedes, ac ser
pentes, feræ, & cum his Elephanti occupauerũt. c
Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secre-
tus est. Lucet nocturnis [e] ignibus, choris Aegi-
panum [f] undiq; personatur. Audiuntur & can-
tus tibiarum, & tinnitus Cymbalorũ per orã ma d
ritimam. Alixa abest quinq;, & ducentis milibus
passuum. Lix a Gaditano freto centum duodecĩ
milibus, habitatus ante, ut indicat loci facies, q̃n-
dam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis, & pal e
mæ extãt uestigia. Apex Perseo, & Herculi [g] per-
uius, cæteris inaccessus. Ita fidem ararum inscri-

per derisionẽ, & spretum, Prouerbiali figura nauũ Iuuenalis, Atlanta uocauit, a contrario. c ¶ Vltra nubila caput condit.) Geometrę dicunt, neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris, ultra decem stadia protendi, author Plutar. in Paulo. d ¶ Squalet ieiunio.) Trãslatio sumpta ex animalibus, quæ ieiunio, & a cibis abstinentia in maciem, & squalorem abeunt. Squaloris autẽ, & sterilitatis terræ, ausa est nimia terræ siccitas. Ea saxosis locis, cuiusmodi sunt mõtes, maxime accidit. Ex humore enim terræ tã plantæ, q̃ herbæ procreantur, aluntur, & uirent. a ¶ Subnascentibus sponte frugibus.) Videtẽ nõ frugibus, sed fructibus legendum ex ascriptis parũ ante uerbis Plynij. Idẽ Põpo. in fine tertij in Fortunatis insulis esse dicit. Cõtra (inquit) Fortunatæ insulæ abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos alunt. b ¶ Odor grauis.) De arboribus Atlantis montis lege Ply. ca. primo quinti, & c. 16. tertijdecimi. c ¶ Herba Euphorbia.) De Euphorbia herba sic Ply. ca. primo li. 5. Præterq; gigni ibi herbam Euphorbiã nomine ab inuẽtore medico suo appellatam, cuius lacteum succũ miris laudibus Iuba Ptolemæi pater celebrat in claritate uis⁹, contraq; serpentes, & uenena omnia, priuatim dicato uolumine. Plura de hac herba idem Plynius ca. 7. uicesimiquinti naturalis historię. Dioscorides ca. 523. Euphorbiũ arborum generi tribuit, non herbæ. Dicit præterea prouenire in Africa, monte Tmolo Mauritaniæ. Sed locum satis fuerit consignasse. Auicenna tractatu secundo secundi Canonis ca. 236. Isidorus ca. 9. decimiseptimi Ethymo. dicit dictũ Euphorbiũ, qđ eius succus oculorũ acuat uisum. Cuius uis (inqt) tãta est, ut duris carnibus superadiectum citius coqui cõpellat. Gręci codices Eupholbion pro Euphorbio fere scribũt. d ¶ Vertex semper niualis.) Hinc a Virgilio dictum est.

Piniferum caput & uento pulsatur, & imbri,
Nix humeros infusa tegit tum flumina mento
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Scribit Ply. ca. 2. decimiseptimi naturalis historiæ Niuem esse aquarũ cęlestium spumã. Capite autem. 62. lib. secundi ait niuẽ gigni hymbre mollius congelato. Posidonius in octauo de ratione naturæ ait niuem esse humorem ex concreta excussum nube. Aristo. primo Meteororũ ait niuem, & pruinã idem esse, licet differant secundũ magis, & min⁹. Aitq; niuem esse cum congelatur nubes, cũ autẽ uapor, pruinã fieri. Ply. ait ca. 106. secũdi in alto mari niues non cadere. e ¶ Lucet nocturnis ignibus.) Nisi alia mira in Atlante monte fieri conspiceremus, posset existimari non alia ratione idipsum contingere, q̃ qđ locis plurimis modo cõsimili euenire historiæ prodidere. Ardet in Sicilia mons Aetna, in Phaselide Chimęra, Hephesti mõtes in Lycia. In Bactris Caphanti montis uertex. Campus Babylonię quadã ueluti piscina iugeri magnitudine, interdiu flagrat. Itẽ sexcenta miro modo ardentia loca alia a peritioribus referuntur. f ¶ Choris Aegypanũ.) Tantũ a ueritate stultam gentilitatẽ aberrasse constat, ut nedũ homines quosdam, & bruta plurima in deorũ numerum transtulerit, uerum & monstra, ac naturę portenta multa pro dijs habuerit, templa construxerint, annua sacrificia persoluerit. E quorum numero Aegypanes sunt, de quib⁹ infra ca. 44. dicendum restat. g ¶ Perseo, & Herculi.) Eadem scribit Ply. ca primo lib. quinti. Perseũ autem fuisse in Atlante monte, canit Ouid. quarto Transformationũ libro de Perseo sic inquiens.

Iamq; cadente die ueritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe.

Hercules præterea ab Atlante Astrologiã didicisse tra-

ditur. Vnde, & cęlum post Atlantem humeris sustinuisse creditus est, ut parum ante exposuimus. a ℭ Ararum inscriptio.) Consueuerunt maximi imperatores, in magnarū a se gestarū rerū memoriā, in his præsertim locis, ad quæ postremo peruenissent ipsi, queque uiribus subegissent, suis titulis inscriptas aras erigere. Id fecisse Liberum patrē, Herculē, Semiramidem, Magnū Alexandrū, Cyrū regem, Seleucum, Antiochum, Cæsarē Dictatorem, pluresq; alios, memoriæ prodiderunt. b ℭ Per quadringenta nonaginta sex milia passuū.) Apud Ply. ca. 1. quinti legitur per. cccclxxxv. milia pa. qui numerus in quibusdā etiā uetustis Solinianis exemplaribus inuenitur, Martianus q̃q; Capella cccclxxxxvi. M. pass. scriptū reliquit. Nescio an uolens, uel errore potius factum sit, ut Alexāder Benedict⁹. cccc xxx. mil. pass. apud Plyniū reposuerit. c ℭ Asana.) Sic legitur apud Plyniū. Apud Ptolemęum Asama scriptum. DE Crocodilis, & Hippopotamis, infra ca. 45. dicetur latius. d ℭ Vltraq; adhuc amnis, q Niger uocatur.) Sic enim ex Plynio legendum uidetur. Verba Plynij sunt ca. primo quinti. Et ultra ad fluuiū, qui Niger uocatur, per solitudinis nigri pulueris, eminentibus interdū uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore, q̃q̃ hiberno tempore expertus. e ℭ Dyrin nominant.) Sic ex Plynio, Strabone, Ptole. legendum est, quāuis uetusta Solini, & Martiani exemplaria Adirim habent fere omnia. f ℭ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Ex Ply. ca. primo quinti, & Strabone 17. Geographiæ lib. legendū uidetur. Iuba etiam Ptolemæi pater. Iuba (inquit Ply.) Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritaniæ imperauit, studiorum claritate memorabilior etiam, q̃ regno, similia prodidit de Atlante. Quid si sic legas, Iuba etiā Iubæ filius. Strabo libro ultimo. Paulo (inquit) ante nostra tempora, Bogus, & Bochus reges, Romanorū amici eam tenebant, quibus deficientibus Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit, eius qui contra diuū Cæsarem, cū Scipione bellū gessit. Quom uero Iuba nuper diē obijsset, successit in imperio Ptolemęus ex Antonij, & Cleopatrę filia ortus, hucusq; Stra. Fuit ergo Iuba Iunior, Iubę fili⁹, & Ptolemęi pater. Fieri etiā potuit, ut a Solino, sicut a Plynio scriptū fuerit. Iuba etiā Ptolemæi pater, sed scriptor quispiā pro uerbo pater, dictionem filius perperam cōmutarit. g ℭ Suetonius quoq; Paulinus.) Ply. ca. primo quinti dicit se hunc Paulinum consulem uidisse. De eo sæpe meminit Cor. Tacitus in uita Iulij Agricolæ.

a ptio [a] palam facit. Qua spectat occasum inter ipsum, & flumen Anatim per quadringenta [b] nonaginta sex milia passuū infames syluæ bestijs obsident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet se-
b parentur interuallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministeriū. Asana [c] marino haustu, Bambotum Crocodilis, & Hipopotamis refertū. Vltraq; adhuc amnis
c qui [d] atro colore exit per intimas, & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus q̃ ignito nunq̃ ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrin nominant, [f] & Hā-
d nonis Punici libri, & nostri annales prodiderūt. Iuba etiā Ptolemęi [f] filius, qui utriusq; Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoq; [g] Paulinus summā huic cognitioni imposuit manum, q
e ultra Atlantem primus, & pene solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, IN EA DE ELEphantis, De Draconibus, unde cinnabaris. CA. XXXVIII.

f E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, qua Sostitiali plagæ obuia est, quaq; porrigitur ad internum mare, exurgit mon-

E PROVINCIIS Mauritanijs Tingitana.) Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanā, & Cæsariensem, a colonijs dictas Tingi, & Cæsarea. Vtriusq; sitū tradit Ptolemęus ca. primo, & secundo li. 4. Nomen Mauritaniæ a Gręcis inditū, ab incolarū nigredine. Gręci em̄ μαυρὸν nigrum dicunt. Id autem solis propinquitate contingere certum est. Refert Strabo ultimo Geographiæ libro q̃fundam esse sententiam, Mauros Indos esse, qui cum Hercule in hunc locum descenderint. Quos Latini Mauros dicunt, Græci Maurusios plerumq; appellant. Ply. ca. secundo lib. quinti de Mauritania

tibus septem, [a] qui a similitudine fratres appella- a
ti freto imminent. Hi montes Elephantis freque[b]n-
tissimi sunt. Monet a principio hoc genus ani-
mantium dicere. Igitur Elephanti iuxta sensum
humanum [c] intellectum habent, memoria pollēt, b
syderum seruant disciplinā. Luna nitescente gre
gatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis
exortum motibus, quibus possunt, salutant. De-
inde in saltus reuertuntur. Duo eorum genera c
sunt, [d] Nobiliores indicat magnitudo, minores
Nothos dicunt. Candore dentiū [e] intelligitur iu-
uenta. Quorū alter semper [f] in ministerio est, al-
teri parcitur, ne hebetatus assiduo repercussu mi d
nus uigeat si fuerit dimicandū. Cum uenatu pre-

loquens. Gens (inquit) in ea quondā præcipua Maurorū. Vnde nomen prouinciæ, quos plærique Maurusios dixerunt. Mela lib. primo ait Mauritaniā regionē ignobilem esse, & uix quicquā illustre sortitam. Paruis oppidis habitari, parua flumina emittere. Strabo autem lib. ultimo scribit Mauritaniā feracē esse, parte tamen excepta, quæ deserta est, & fluminibus, ac lacubus abundare, ab omnibus concessū esse ait. Miratur autem qđ cum Mauri adeo uberem regionē inhabitent, tamē ad suū usque tempus magna ex parte pastoraliter uiuūt. Aitque Mauros comæ cincinnis exornari, & barba, & auro, & tersura dentiū, & unguiū cultu. Raro uideas (inquit) inter se contingere dū ambulāt, ne capillorū ornatus perturbet. Pugnāt freqūtius ab equo hastati, equis nudis utentes. Leonū, & Pardaliū, & Vrsorū pelles induunt, & dormientibus substernunt. Tingitanæ prouinciæ longitudinē centū septuaginta mil. pass. Plynius, & Martianus esse dicunt. Martianus lib. sexto Vtriusque Mauritaniæ longitudinē decies. xxxviij. M. Latitudo. cccclxvij. a ℭ Mōtibus septem.) Ex Plynio hęc capite secundo lib. quinti. Ipsa (inquit) prouincia ab oriente mōtosa, fert Elephantos. In Abyla quoque monte, & quos septē fratres a simili altitudine appellant freto imminenti iuncti Abylæ. Eadē quoque libro primo Mela refert. Ex his (inquit) quæ cōmemorare non piget, montes sunt alti, qui cōtinenter, & quasi de industria in ordinē expositi, ob numerū septem, ob similitudinē fratres uocantur. Ptolemęus hos Eptadelphos uocat ca. primo quarti, & tabula prima Africæ. Lege Strabonē. 17. Geographiæ libro. Et Martianū in sexto. b ℭ Hoc genus animantiū.) Quoniā in Elephantis plurima sunt admiratione dignissima, non ab re Solinus hoc loco plura de Elephantis cōpendio refert. Præter ea, quæ de Elephantis duodecim primis cap. lib. octaui eleganter refert Ply. Legē Arist. capitibus primo, quinto, & sexto secundi, & ca. 9. octaui, & ca. 46. noni de natura animaliū. Itē ca. 16. secundi de partibus animaliū. Diuum Ambrosium ca. quinto sexti Hexamerō. Strabonē lib. 15. Diod. Siculū lib. tertio. Philostratū lib. 2. Vitæ Apollonij. Horatius Ode. 12. Epodon, Elephantem, Barrum dixit.

Quid tibi uis mulier nigri dignissima Barri.

Sunt qui Elephantem a magnitudine corporis uocatum putent, qđ formā montis præferat. Græce enim mons Elephos dicitur. Elephas (inquit Apollonius) maxime omniū ferarū disciplinabilis est, atque ubi semel sub homine uiuere coacta est, ab homine perfert, & morū similitudinē ab ipso capit, gaudetque non secus ac parui canes ex manu cibū capere, uenientēque proboscide amplectitur, caputque intra fauces immittere hominē patitur aperto rictu tā diu permanens, quoad homini libitum fuerit. c ℭ Iuxta sensum humanū intellectum habent.) Ex Plynio hæc ca. primo octaui. Terrestriū (inquit) animaliū, maximū est Elephas, proximūque humanis sensibus. Quippe intellectus illis sermonis patrij, & in primis obedientia, officiorūque, quæ didicere memoria. Amoris, & gloriæ uoluptas, immo uero quæ etiā in homine rara, probitas, prudentia, æqtas. Religio quoque syderum, solisque ac lunæ ueneratio. Authores sunt in Mauritaniæ saltibus ad quendam amnē cui nomē est Anulo, nitescente luna noua, greges eorū descendere, ibique se purificantes solenniter aqua circumspergi, atque ita salutato sydere, in syluas reuerti. Ab Elephantis, religionis inscij, uel contēptores potius, reuerentiā, honoremque Deo factori rerū omniū discant reddere. d ℭ Duo eorū genera.) Elephantorū tria esse genera. 2. uitę Apollonij scribit Philost. Alios palustres, mōtanos alios, tertios cāpestres esse dicit. Indi tradunt eos, qui in paludibus capiunt̄ demētes, leuesque esse. Montanos uero peruersos, & insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Cāpestres aūt benigni perhibentur, & mansueti, etiā immitationis amatores. Scribunt, atque tripudiant, & ad fistulæ sonitū saliunt, seque a terra saltando subleuant. Ply. eodē ca. Indicis Arabici minores, quos appellam⁹ Nothos. Festus Pompeius scribit νόθον a Græcis uocari, natū ex uxore non legitima, q apud nos spurio patre nat⁹ dicitur. Titulo decimo primi Institutionū de Nuptijs, paragrapho Vnde solent spurij appellari, uel a Græca uoce νόθοι, i. uulgo cōcepti, uel ἀπάτορας i. quasi sine patre filij. Lege Modestinū tit. 5. pri-

mi Digestoꝝ.L.27.Sicq; dicunt notos Elephantes ab Indicis plurimũ degenerantes. e ℂCandore dẽtium.)Cõmune id fere cunctis animãtibus, ut senecta dentibus candorẽ adimat.Ply.c.3.octaui. Dentium candore intelligitur iuuenta.In equis certe contra agitur,atq; in cęteris animalibus.Cũ eni cęteris senectute dentes nigrescant,equo candidiores redduntur.Author ca.5.secũdi de nat.animaliũ Aristoteles. f ℂQuoꝝ alter semper in ministerio est.)Et in hoc quoq; animantis huius prudentia deprehenditur. Et id ex Plynio sumptũ ca.3.octaui.Circa dẽtes(inquit)belli cura summa.Alteri⁹ mucroni parcunt,ne sit pręlijs hebes,alterius operario usu fodiunt radices, impellũt moles. a ℂConfringũt utroscq.)Ply. eodẽ capite.Circũuenti (inqt) a uenatoribus, primos constituũt,qbus sunt minimi,ne tãti ꝑtium putẽt.Postea fessi,impactos arbori frangũt,prędaq; se redimunt. Idẽ astus & in Castorib⁹ est, ut.c.23.sup dictũ est. Quot sunt homines,qui seruãdi opes gratia seipsos morti frequenter exponunt.

a munt,pariter cõfringũt utrosq;,[a] ut ebore damnato non requirant.Hanc enim sibi causam periculi præsentiunt. Oberrant[b] agminatim. Natu maximus ducit agmen,ætate proximus cogit se-
b quentes.Flumẽ transituri minimos antemittũt, ne maiorũ ingressu alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos[c] decem fœminæ,ante quinq; mares
c nesciunt.Biennio coeunt, quinis nec amplius in anno diebus, non prius ad gregariũ numerum reuersuri,q̃ uiuis aquis abluantur. Propter fœminas nunq̃ dimicant.Nulla eni nouerũt[d] adulteria.Inest illis[e] clementiæ bonũ. Quippe si per

Salubre nimirum Catonis ꝑceptum, quo monet inquiens.
Quæ nocitura tenes, q̃uis sint chara relinque.

ℂOberrant agminatim.)Id Plynius ca.5.octaui sic explicat.Elephanti gregatim semper ingrediunt. Ducit agmẽ maximus natu.Cogit ætate proximus.Amnem transituri minimos præmittunt,ne maiorum ingressu atterente alueum,crescat gurgitis altitudo.Discrepat a Plynio Apollonius Tyanęus de transitu amniũ ab Elephantis.Cuius uerba ex secũdo Philostrati subscripsimus.Cũ uideret Apollonius(inquit)Elephantos Indũ flumen transeuntes.Erant autem circiter triginta, & duce utebantur eo,qui inter ipsos minimus erat.Maiores uero ipsoꝝ super dentiũ eminentias pullos gestabant, Proboscide tanquam uinculo ipsos complectentes. Hæc(inquit) Damis nullo iubente &c. c ℂVenerem ante annos decẽ.)Plynius ca.5.octaui.Pudore nunq̃ nisi in abdito coeunt,mas quinquẽnis, fęmina decennis.Initur autem biennio quinis (ut ferunt)cuiusq; anni diebus, nec amplius. Sexto perfundunt amne non ante reduces ad agmen.Nec adulteria nouere, nullaue propter fœminas inter se prælia, cæteris animalibus perniciali. Nec quia desit illis amoris uis &c.Aristo.ca.27.sexti natu.animaliũ,a Plynio,& Solino discrepat de primo Elephantũ coitu.Elephantus(inquit)tam mas,q̃ fęmina incipit coire anno ætatis uicesimo.Multo aliena a dictis sunt,quæ scribit Aristot.ca.29.de Admirandis in natura.Elephantes(inquit)traditur non ante producere fętum,quam duos fuerint annos nacti. Sunt tamen qui dicũt illos decimooctauo mense procreasse,& parere gemellos cõsueuisse. d ℂNulla nouerunt adulteria.)Hyettus Argiuus cũ Molurũ in uxoris adulterio deprehensum peremisset,primus in adulteros legem tulisse dicitur.Sunt qui Lamech primũ adulterũ cõmisisse dicant. Constat enim ante hunc Lamech nulli hominũ fuisse simul uxores plures.Vxorum autem multitudo sine adulterio esse non potest,qꝛ a primordio unica unico facta sit mulier,& esse duos in carne una deus præceperat ab initio.Scribit Bardesanes,ut Eusebius refert,apud Seres nullã mulierẽ esse meretricem, aut adulteram.E diuerso Getulis legem esse,qua cautum sit mulieribus quoscunq; uelint,cõueniant uiros,nec tamen eas a maritis uel accusari,uel adulteras appellari,cũ tamen passim omnibus misceantur,ac præcipue aduenis.Sancta nimirum lex illa,quã in Leuitico hominibus Moses sanxit.Si męchatus quis fuerit cum uxore alterius,adulteriumue perpetrauerit cũ coniuge proximi sui, morte moriatur,& męchus,& adultera.Et alibi.Si dormierit uir cũ uxore alterius,uterq; moriatur.Zaleucus legem tulit,ut quisquis męchus,aut adulter deprehensus fuerit,erutis oculis pęnas lueret. Apud Gortynios conuictus adulter in mollitię suę signum lana coronabatur.Hincq; & ignominiosus est semper & reipub.ipsius in nullo particeps.Adulterij pęnam apud Romanos ex Catonis oratione,refert Gellius capi.23.decimi suarum noctium.Hanc optimã Elephantum adulteria nescientiũ consuetudinem, illi utinã intelligerent,qui nolunt tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita ueste. e. ℂInest illis clementię bonũ.) Ex Plynio hæc cap.4. libri octaui.Elephas(inquit)homine obuio forte in solitudine,& simpliciter oberrante, clemens, pla-

deserta uagabundum hominẽ forte uiderint, du- a
ctus usq; notas uias præbent. Vel si confertis pe-
coribus occursitent, itinera sibi blanda, & placi-
da manu faciunt, ne qđ obuiũ animal interimãt.
At conflictu fortuito si quando [a] pugnatur, non b
mediocrem habent curã sauciorũ. Nã fessos uul-
neratosq; in medium receptant. Cum captiuitate
uenerint in manus hominũ, mansuescunt hausto
ordei succo. Maria [b] trãsmeaturi, naues non pri⁹ c
subeunt, q̃ de reditu illis sacramentũ luatur. Indi-
cos Elephantos [c] Mauri timent, & quasi paruita-
tis suæ conscij aspernantur ab his uideri. Nõ an-
nis [d] .x. ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles de- d
finit, utero grauescũt, nec amplius, q̃ semel gig-
nunt, nec plures, q̃ singulos. Viuũt in [e] annos tre-
centos. Impatientissimi frigoris. Trũcos [f] edunt.
Lapides hauriunt. Gratissimas in cibatu palmas e
habent. Odorẽ muris [g] uel maxime fugiunt. Pa-
bula etiã, quę a musculis contacta sunt, recusant.
Siquis casu Chamæleontẽ [h] deuorauerit, uermẽ

cidusq; etiã demonstrare uiã traditur &c. a ℭ Siquando pugnatur.)Ply.ca.7.octaui libri. Equitatu circumuenti, infirmos, aut fessos, uulneratosue in mediũ agmen recipiũt, ac uelut imperio, aut ratione per uices subeunt. Capti celerrime mitificantur ordei succo. b ℭ Maria transmeaturi.)Ply.ca. primo lib.octaui. Alienæ quoq; religionis (inquit) intellectu credunt maria transituri nõ ante naues conscendere, q̃ inuitati rectoris iureiurando de reditu. c ℭ Indicos Elephantos.)Ply.ca.9.lib.octaui. Indicũ (inquit) Afri pauẽt, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo est. Philostrat⁹ in secũdo. Quãto equo Nysęo maior est Libycus Elephas, tanto Libycis Elephantes maiores sunt Indici. d ℭ Nõ annis decẽ.) Ply.ca.10.lib.octaui. Decem annis (inquit) gestare in utero uulg⁹ existimat. Aristoteles biennio, nec amplius semel gignere. Sed nequis Aristotelis uerba dispendio quæreret, ea ex ca.27. sexti naturæ animaliũ ascripsimus. Elephant⁹ tam mas, q̃ fęmina incipit coire (inquit) anno ætatis uicesimo. Ferendi uteri tempus, alij annum & sex menses, alij triennium statuunt. Causa, quã ob rẽ incertum hoc sit, qđ non pateat coitus. Plaut⁹ ex uulgi sententia in Sticho sic inquit. Audiui sæpe hoc uulgo multis dicier solere Elephantũ grauidã perpetuos decẽ esse annos. Hic sumptũ Adagiũ. Celerius Elephanti pariunt. In pigros, & segnes homines dici solitum. Alterum prçterea impossibilitatis Adagiũ ab Ennio usurpatũ. Prius pariet Locusta Lucam bouem, ad magnitudinem Elephantis, & paruitatem locustæ poeta respiciens. e ℭ Viuunt in annos trecentos.) Plynij uerba sunt ex ca.10.octaui. Plures (inquit) uiuere ducenis annis, & quosdã trecenis, iuuenta eorũ sexagesimo incipit. Aristo.ca.9.octaui Naturę animalium. Elephantẽ (inquit) alij annos ducentos uiuere aiunt, alij trecentos. Et ca.46.noni de animaliũ natura. Viuere (inquit) Elephantos mares alij annos ducentos, alij centũ & uiginti narrant. Hyemis, ac frigoris impatiens hoc animal esse dicitur. Scribit Philostratus Apolloniũ inuenisse apud urbem Taxilã omniũ urbiũ, q̃ apud Indos sunt maximã, Elephantẽ, quẽ uittis, & Mirteis coronis indigenæ ornabant. Eũ homines regionis illius ex ijs unum esse agebant, qui pro rege Poro cõtra Alexandrũ pugnauerat, quẽ ꝓpterea, qđ in pugna ꝓmptissime pugnasse ferebat, Alexander Soli dicauit, torq̃s aureos circa cornua adaptãs. In torquibus Græcis literis hãc ferme sententiã inscriptã dicũt. Alexander Iouis filius Aiacem Soli (id enim Elephanto nomẽ erat) magnũ nomine exornãs. Cõijciunt aũt indigenę annos quinquaginta supra trecẽtos ab ea, quã diximus pugna ad ea tẽpora intercessisse cũ tñ scire nõ possint, q̃t fuerit natus annos qñ pugnę interfuit. Cur aũt tãdiu uiuãt, diuus Ambro. hãc affert rationẽ. Nũc aũt (inqt) & trecenis, & amplius feruntur annis uitã ꝓducere, q̃a omnia sibi ad magnitudinẽ mẽbra cõueniũt. Ideoq; nõ distincti, ut nobis, sed cõpacti artus sunt, quo sint robustiores. Quam cito hominibus si diu steterint, aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexanẽ & plãtę. Cõiuncta eni & articulata facilius q̃ concreta atq; solidata, aut doloris sensum, aut casũ offensiõis admittũt. f ℭ Truncos edunt.) Ex Ply.ca.10.lib.octaui. Et terrã (inquit) edisse ijs tabificũ est nisi sæpius mandant, deuorãt aũt & lapides. Truncos quidẽ gratissimo in cibatu habent. Palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentiũ assumũt fructũ, manduntq;. g ℭ Odorẽ muris.) Ply.c.& li.eisdem. Animaliũ (inquit) maxime odere murẽ, & si pabulũ in pręsepio positum attingi ab eo uidere, fastidiunt. h ℭ Chamelęontem deuorauerit.) Plynius ca.27.lib.octaui. Elephas Chamelęonte cõcolori

fronde deuorato occurrit oleastro huic ueneno suo. De Chameleonte plura ca. 53. infra Solinus refert. a ℭ Durissimū dorso tergus.) Ply. ca. 10. octaui. Durissimū (inquit) dorso terg⁹. Ventres molles. Setarum nullum tegumentū, ne in cauda quidē præsidiū abigendo tedio muscarū. Namq; & id tanta uastitas sentit &c. b ℭ Inter hos, & Dracones.) Verba Plynij sunt ex ca. xi. libri octaui. Elephantes fert Africa, ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania. Ferunt Aethiopes, & Troglodite, ut dictum est. Sed maximos India, bellantesq;, cum ijs perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circūflexu facili ambiant, nexuq; nodi perstringant. Cōmoritura dimicatio, uictusq; corruens, cōplexū elidit pondere. Similia scribit Diod. Siculus parum post principium lib. quarti. Non aliena sunt, quæ ca. 65. Solinus refert. c ℭ Insidiæ hoc astu præparantur.) Hanc Draconū, & Elephantum pugnā Ply. lib. 8. his uerbis eleganter explicat. Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandendi in tantam altitudinē difficultas, Draco itaq; iter ad pabula speculatū. Ab excelsa se in arborem ijcit. Scit ille imparē sibi luctatum cōtra nexus. Itaq; arborum aut rupiū attritū quærit. Cauent hoc Dracones ob idq; gressus primū alligant cauda. Resoluūt illi nodos manu, at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritū præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt. Ita fit ut plerumq; cæci ac fame, & mæroris tabe confecti reperiantur. Quā quis aliam tantæ discordiæ causam attulerit, nisi naturę spectaculū sibi, ac paria cōponentis. Dio. Siculus lib. 4. Tradunt quidā

a Elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti me
detur. Durissimū [a] dorso tergus est, uentri mol-
lius. Setarum hirsutię nullę, inter hos, [b] & Draco
nes iugis discordia. Denicq; insidiæ hoc [c] astu pre-
b parātur. Serpentes propter semitas delitescunt,
per quas Elephanti assuetis callibus euagantur,
atcq; ita prætermissis prioribus postremos ado-
riuntur, ne qui antecesserint, ualeant opitulari;
c Ac primū pedes nodis illigant, ut laqueatis cru-
ribus impediant gradiendi facultatem. Nā Ele-
phanti nisi præuenti hac spirarū mora uel arbo-
ribus se, uel saxis applicant, ut pondere nitibun-
d do attritos necent angues. Dimicationis præci-
pua [d] causa est, qđ Elephantis, ut aiunt, frigidior
inest sanguis, & ob id a draconibus auidissime
torrente captantur æstu. Denicq; nunq̄ inuadunt
e nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis
maiorem sumant de oppressis satietatē. Nec ali-
ud magis q̄ oculos [e] petunt, quos solos expugna
biles sciūt. Vel interiora auriū, qđ is tantū locus
f defendi non potest Proboscide. Itaq; cū ebibe-
rint sanguinē, dum ruunt belluæ, dracones ob-
ruuntur. Sic utrincq; fusus cruor terram imbuit,
fitcq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod
Cinnabarim [f] uocant. Elephātes [g] Italia anno ur-

(inquit) in desertis, ac feris locis, serpentes, qui cū Elephantis propter aquas pugnant magnitudine, numeroq; admirabiles esse. Complicant enim in corpus assurgentes, annixiq; uiribus Elephātorū crura, cōnectuntq; pluribus plicis adeo arcte, summaq; ui, ut spumātes bestias natura graues, ad casum cōpellant. Tum pluriū concursu facto, bestiā haud facile mobilē depascunt &c. d ℭ Pręcipua est.) Ply. ca. 12. octaui. Est (inquit) & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidissimū esse sanguinem, ob id æstu torrente præcipue a draconibus expeti. Quā ob rem in amnes mersos, insidiari bibentibus arctatisq; illigata manu in aurem morsum defigere, quoniā is tantū locus defendi non possit manu. Dracones esse tantos, ut totū sanguinē capiant. Itaq; Elephantos ab ijs ebibi, siccatosq; concidere, & dracones inebriatos opprimi, cōmoriq;. e ℭ Oculos petunt.) Plynius eodē loco. Oculos maxime petunt. Ita fit, ut plęrumq; cęci, ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. f ℭ Quod Cinnabarim uocant.) Hic locus euidens fit ex uerbis Plynij cap. 7. tricesimitertij naturalis historiæ. μίλτον (inquit) uocant Græci miniū, quidā Cinnabarim. Vnde natus error Indico Cinnabaris nomie. Sic enī appellant illi, saniē Draconis elisi Elephantorū morientiū pondere permixto utriusq; animalis sanguine, ut diximus. Neq; alius est color, qui in picturis proprie sanguinē reddat. Illa Cinnabaris Antidotis, medicamentisq; utilissima est &c. g ℭ Elephantes Italia.) Et hæc ex Ply. Iulius Solinus mutuatus est ca.

bis conditæ quadringētesimo septuagesimo secundo in Lucanis primū bello Epirotico uidit, & boues Lucas inde dixit. Cæsariensi[a] coloniæ Cęsaria iest a Diuo Claudio deducta, Bochi prius regia, postmodū Iubę indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga,[b] quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab[c] Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte uiginti, q a comitatu eius desiuerant, locum deligūt. Iaciūt mœnia, ac ne qs imposito a se nomine priuatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomē datum.

DE NVMIDIA, ET IN EA DE VRSIS. CA. XXXIX.

QVod est a flumine Ampsaga[d] Numidiæ datur. Huius incolæ q̄diu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti[e] sunt. Vrbes in ea quā plurimæ, nobilesq;, sed Cirta[f] eminet. Dein

sexto libri iā sæpius citati. Elephantes (inquit) Italia primū uidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis uisos, anno urbis quadringentesimo septuagesimosecundo. Roma aūt in triumpho septem annis ad superiorē numerū additis. Eadē plurimos annos quingentesimosecundo, uictoria L. Metelli Pontificis, in Sicilia de Pœnis captos. Centū quadragintaduo fuere, traiecti ratibus, q̄s doliorum consertis ordinibus imposuerant. Mutianus ter consul scribit Elephantes, quos literarū Græcarum dictus didicisse, Hos uidelicet, αὐτόσ ἐγώ τάδ᾽ ἔγραψα λάφυράτε κἐλτ᾽ ἀνέθηκα, qđ latine significat. Ipse ego hęc scripsi, spoliaq; Celtica dicaui. Boues Lucas Elephātos dictos uolūt, uel a Lucania, uel a Libya, uel (ut Varroni placet) a luce, qđ scilicet clypeis regijs auratis reluceant. a ℭ Cæsariensi coloniæ.) Quæ de Cæsariēsi Mauritania scribit hoc loco Solin⁹, sumpta sunt ex ca. 2. quinti Plynij. Oppidū (inquit) ei celeberrimū Cæsarea antea uocatum Iol, Iubæ regia a diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis. b ℭ Oppidum Siga.) Ply. ait Sigam fluuiū nauigabilem esse. Alij oppidū, quod e regiōe Malacam urbem Hispaniæ contēplatur. Sed tam flumē, q̄ oppidū esse potest, ut alterū, ab altero nomen habeat. De Bocho Maurorum rege, scribunt Liuius lib. 66. Salustius in Iugurtino. Plutar. in Mario. Strabo lib. ultimo. Syllius in. 3. atrocem eū uocat, qđ is Iugurtham prodiderit, & uinctū eum Romano Syllæ tradiderit. DE Syphace Numidiæ rege, abunde Liuius. 29. &. 30. ab urbe condita uoluminibus. Salustius in Iugurtha. Florus ca. 6. secundi Epitomes. Is quoniā ictum cum Romanis fędus fregerit, & Carthaginensibus adhęserit, uictus tandē, & captus a P. Scipione uita functus in triumpho ductus est. Syllius lib. ultimo.

Ante Syphax feretro residens captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla cathenæ.

c ℭ Icosium.) Huic urbi a conditorum numero nomen inditum, qđ a uiginti Herculis Comitibus conditū fuerit, ἔικοσι enim Gręce, Latine uiginti. Id fabulosum, ut cætera gesta Herculis, nō nulli autumant. Icosij urbis meminerunt etiā Ptol. & Plynius. QVOD EST a flumine Ampsaga.) Ply. ca. 3. lib. quinti. Ampsagā flumē principiū, Tuscā uero fluuiū finem facit. Numidia (inquit Mela lib. primo) spacio, q̄ Mauritania angustior est, sed culta magis, & ditior. Plynius ait in Numidia præter marmoris Numidici, ferarūq; prouentū nihil aliud reperiri insigne. Numidia Metagonitis appellatur a Græcis. e ℭ Nomades dicti sunt.) Ply. ca. 3. lib. quinti tradit Nomades dictos esse a permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est domus plaustris circūferentes. Græci autē νομάδεσ Numidas, & pastores nominãt, a uerbo νομεύω, quod pastoriam exerceo significat. Sunt qui Numidiā dictam uelint ab incolis passim uagantibus, qđ nullā habeant certam sedem. Nā lingua eorum, incertę sedes, & uagæ, Numidiæ nuncupantē. Seruij Honorati sententiā ca. 37. retulimus. Scribit Strabo ultimo Geographiæ uolumine, Numidas ante Masinissam regē a cōmunibus hominū moribus exulasse. Is enim primus Numidas ciuiles, & agricultores reddidit, & pro latrocinio eos militiā docuit. Sunt & gentes aliæ consimilē ob causam νομάδεσ appellatæ, ut sup ca. 25. & infra ca. 45. Solinus refert. f ℭ Cirtia.) Per t scribendū, nō th, ex Appiano. Hāc Ply. & Mela dicunt Sittianorum coloniā, a Sittio, qui Romę accusatus, & iudicio interesse ueritus, in Africam collecta manu fugerat. De ea urbe scribunt Salustius, Ply. Mela, Martianus, itē cæteri. Strabo circa finem libri

libri ultimi, tradit Cirtam mediterraneā urbem esse munitissimā, & optime structam, cū a cæteris, tū a Mycipsa rege, eamq; tantā effecisse, ut decem equitū milia, & peditū uiginti milia emitteret. a ℭ Cullu.) Hęc urbs (ut Hermol. etiā annotauit) Colops a Ptol. dicitur. Plynius, & secū plures, Cullu nomināt. Sunt qui nō per c sed per ch scribendū putent. De purpura Ply. ca. 36. noni nat. historiæ. Ad hūc uero locū facit, qđ scribit Syllius lib. 16. Getulis ne magis fucaret uelius ahenis. b

a Cullu[a] purpurario fuco Tyrijs uelleribus comparata, Omnis hæc regio finibus in Seugitanum limitem[b] desinit. Qua parte syluestris est, feras educat, qua iugis ardua, equos[c] alit. Eximio etiā
b marmore[d] prædicaẗ. Numidici[e] ursi forma cæteris præstant, rabie[f] dumtaxat, & uillis[g] profundioribus. Nam genitura[h] par est quoquo loco editis. Eam protinus dixero. Coeunt non[i] itidē
c quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis cōiugationibus copulantur. Desiderium ueneris hyems suscitat. Secreti[k] ho-

ℭ In Zeugitanū limen.) Zeugitana regio (inquit Martianus) ea est, quæ proprie uocatur Africa. Ply. ca. 4. quinti. A Tusca (inquit) Zeugitana regio, & q̄ proprie uocatur Africa est. c ℭ Eqs alit.) In his locis, ut Stra. refert, incolæ paruis equis utūtur, celeribus tamen, & obtemperantibus adeo, ut sola uirga gubernenẗ. Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta, e quibus habena dependet. Sūt qui etiā tracti dominū sequūẗ ut canes. Claudia. in Gildonē.

Cætera nudus eques, sonipes
(ignarus habenæ
Virga regit.

Non ignoro
L hęc Strabonē Mauris tribuere, sed ob locoꝝ uicinitatem ad equos Numidię referri possunt. Syllius li. 16. de Syphace Numidiæ rege. Tum cognita primū Cornipedū frena. Et libro primo.
Hic passim exultant Numidę gens inscia freni. Et Maro quarto Aen. Numidas infrenos dixit. d ℭ Eximio marmore.) De marmore Numidico nobilissimo Ply. ca. 6. tricesimisexti naturalis historiæ. De eo sic Statius Sylua quinta primi.

Mæret onyx longe, queriturq; exclusus Ophites,
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis.

De Numidico marmore intellexit Horatius Ode. 18. secundi Carminū. Non trabes Hymetiæ Pręmunt columnas ultima recisas Africa. e ℭ Numidici ursi.) Ply. ca. 36. octaui naturalis hist. miratur Annalibus notatum esse M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitiū Aenobarbū Aedilem Corulē, ursos Numidicos centū, & totidē uenatores Aethiopas, in circo dedisse. Miror (inquit) adiectum Numidicos fuisse, cū in Africa ursos non gigni constet. Idē scribit ca. 58. eiusdem libri, in Africa nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec ursos gigni. COntra Plynij sententiā sunt Herod. lib. 4. Apud Maxies (inquit) Africæ populos serpentes sunt supmodum grandes, ac leones. Elephantes quoq;, & ursi, & aspides, & asini cornibus prædita, & Cynocephali i. capita canina habentes, & Acephali i. nō habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, nec nō uiri, fœminæq; agrestes, & aliæ multæ feræ haud ementitæ, quoꝝ nihil apud pastorales est. Et infra. Ceruus, & aper in Africa nullus est. Virg. quinto Aeneidos.

Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.

Et libro octauo.

Effultum spolijs, & pelle Libystidis ursæ.

Et illud Martialis.

Et freno Libyci domantur ursi.

Et Iuue. Satyra quarta.

Profuit ergo nihil misero, qđ cominus ursos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator.

Plynij sententia uidetur uerior, qđ ursi suapte natura locis frigidioribus generentur. Et ut Solinus ait. Desyderium ueneris ursis hyems suscitat. Africa autem (ut nomen indicat) sine frigore, & hyeme est. Hinc Syllius lib. primo.

Aeolijs candens Austris, & lampade Phœbi
Aestifero Libyæ torquetur subdita cancro.

f ℭ Villis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt, ac uillis asperis. Vnde prouerbio diei cœptū. Vrsis asperior, pilosiorq;. De homine, qui sit pręcæteris pilosior, hirsutiorq;, sieq; tractatu asperior. Vtitur eo obscęni carminis quisquis is fuerit author. g ℭ Rabie.) Ex Vrsi rabie apud Martialem in sexto adagium sumptum crediderim. Ne nasum uiuitemptaueris ursi. In hominem furentem, & bile cōcitum dici solitum. h ℭ Genitura.) Generandi modus. i ℭ Coeunt non itidem.) Plynius ca. 36. octaui. Eorum coitus (inquit) hyemis initio, nec uulgare quadrupedum more, sed ambobus cubantibus, complexisq;. Aristoteles capite tricesimo sexti Naturæ animalium. Vrsi coeunt (inquit) non superuenientes, sed humi strati. k ℭ Secreti honore.) Plynius lib. & cap. eisdem. Deinde secessus in specus separatim, in quibus pariunt tricesimo die.

nore reuerant mares grauidas,& in ijſdem licet a
foueis,partitis tamen per ſcrobes ſecubationib⁹
diuiduntur.Lucinæ illis [a] properatius tẽpus eſt.
Quippe uterũ triceſimus dies liberat. Vnde eue
nit,ut pręcipitata fœcũditas,informes crcet par- b
tus.Carnes pauxillulas [b] edunt,quibus color cã-
didus,oculi nulli,& deſeſtina immaturitate tan-
tum rudis ſanies exceptis unguium liniamentis.
Has lambendo [c] ſenſim figurant, & interdũ ad c
pectora eas fouent,ut aſsiduo incubatu calfactæ
animalem trahant ſpiritũ. Interea cibus [d] nullus.
Sane diebus primis [e] quatuordecim matres in
ſomnum ita [f] concidunt,ut nec uulneribus exci- d
tari queant. Enixæ quaternis [g] latent menſibus.
Mox cgreſsæ in diẽ liberũ tantã patiunt̃ inſolen-
tiã lucis,ut putes obſitas cæcitate.Inualidum ur-

a ℭLucinæ illis ꝓperatius tẽpus eſt.)Ariſtoteles eodẽ capite.Fert uterum urſa dies triginta.Parit tum unum,tũ etiã duos,ſed cum plurimũ quinq;. b ℭ Carnes pauxillulas edunt.)Plynius ibidẽ. Hi ſũt candida,informisq; caro,paulo muribus maior.Sine oculis,ſine pilo,ungues tantũ prominẽt.Ariſto. cap.iam dicto.Fœtum(inquit)minimũ pro ſui corporis magnitudine edit.Quippe quę minorẽ cato, maiorẽ mure parere ſolcat.Nudũ item & cęcũ,& cruribus propemodũ,membrisq; alijs indiſcretum, & rudem. c ℭ Lambendo.) Ply. Carnem hanc lambendo paulatim figurãt.Scribunt nõ nulli, Vrſus ideo dictus, quod ore ſuo formet fœtus,quaſi orſus.Vnde illud eſt.

Sic format ligua fœtum cũ ꝓtulit urſa.

Id autem ex partus immaturitate accidere certum eſt, qđ triginta dierũ ſpacium tantæ moli corporis, exiguũ tempus ſit.Hanc informem urſæ generationem canit Ouidius.15.Metamorphoſeos.

Ne catulus partu,quem reddidit urſa recenti
Sed male uiua caro eſt lambendo mater in artus
Figit,& in formam quantũ cupit ipſa reducit.

Virgilium poetam dicere ſolitum ferunt parere ſe uerſus,more,atq; ritu urſino. Namq; ut illa beſtia fœtum edere ineffigiatum, informẽq;,lambendoq; id poſtea,quod edidiſset, conformaret,& fingeret. Perinde ingenij quoq; ſui partus recentes nudi eſse facie,& imꝑfecta. Sed deinceps tractando,colendoq; reddere ijs ſe oris,& uultus liniamenta.Hæc ex ca.10.decimiſeptimi Noctiũ Atticarum aſcripſimus. d ℭ Interea cibus nullus.)Vel qđ eo tempore priorum pedum ſuctu uiuant, uel quod cibi uicem ſuppleat humor nimius.Plynius ibidem.Cibi tunc nulla argumenta, nec niſi humoris minimũ in aluo inueniri.Sanguinis exiguas circa corda tãtum guttas, reliquoq; corpore nihil inesſe. e ℭ Diebus primis quatuordecim.)Primis diebus bis ſeptenis(inquit Ply.) tam graui ſomno premuntur,ut ne uulneribus quidẽ excitari queant. f ℭ In ſomnũ ita concidunt.)Id Alcmęon accidere exiſtimat,qđ tunc ſanguis omnis in uenas confluat.Quod ex eo conſtare dicit,quoniã per id tẽpus ſanguis exiguas circa corda tantũ guttas reperiri uenatores aſsueuẽrit.Empedocles ſomnũ ſanguinarij caloris refrigerationẽ eſse,quæ quidem ſi modice tẽperata ſit,ſeq ſomnũ,ſin immodica fit mortem.Diogenes,ſi penitus ſanguis diffuſus uenas corporis impleuerit, inteſtinũq; earũ aerem ad pectus, ſubditumq; illi uentrẽ propulerit,tũ deniq; ſomnũ fieri,ex quo ꝑcordia cõcaleſcere.Qđ ſi omnis funditus aer ex uenis eruperit,mortem exiſtere.Plato,& Stoici ſomnũ fieri ſenſilis quidẽ ſpiritus remiſsione,& tanq̃ laxatione quẽadmodũ & ſuper terrã conſidente flatu,eodẽ uero ſe recipiente ad ſuperciliorũ interſtitium ,id eſt animæ principatum.At uero cũ omnifaria fit ſpiritus ſenſilis remiſsio, tũ demũ conſequi mortem.Ex Plutarcho hęc.Sunt qui ex nimio humore tam diutinũ Vrſis ſomnum opinentur accidere.Somnum enim maxime ex humore non naturali contingere philoſophi autumant. g ℭ Enixæ quaternis menſibus latent.)Plynius.Nec quicquã rarius homines,q̃ parientẽ uidere urſam.Ideo mares quadragenis diebus latent,fęminæ quaternis menſibus &c. Ariſtoteles cap.17.octaui Naturæ animaliũ.Conduntur(inquit)& urſi,ſed propter frigus,an alia de cauſa ambigitur.Pingueſcunt urſi per id tempus tum mares,tum fœminæ uehementer, ut mouere ſeſe facile nequeant. Parit etiam fœmina eo tempore,& tam diu latet,quoad tempus aſit,ut ſuos catulos in apertum producat, quod uerno tempore, menſe a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet,ex quibus bis ſeptem ita ſopitur,ut ſe nihilo moueat. Reliquis poſtea pluribus latet quidem,ſed mouetur,& ſurgit.Fœtu grauida urſa,uel a nemine,uel a paucíſsimis capta eſt.Tempore ſui latibuli, hoc animal nihil edere certum eſt.Quippe,quod neque exeat,& captum,uentre,inteſtino inani uideatur.Hactenus Ariſtoteles Philoſophorum princeps. Id ipſum qđ non ſine cauſa a natura excogita-

a sis[a] caput. Vis maxima in bracchijs, & in lumbis,
unde interdum posticis pedibus insistūt. Insidi-
antur aluearibus apū, maxime fauos appetunt,
nec auidius aliud q̃ mella captant. Cū gustauere
b Mandragoræ[b] mala moriunt. Sed eunt obuiā,
ne malū in perniciem cōualescat, & formicas uo
rant ad recuperandā sanitatem. Siquando tau-
ros[c] adoriuntur, sciunt quibus potissimū parti-
c bus immorentur. Nec aliud q̃ cornua, aut nares
petunt. Cornua ut pondere defatigent, nares ut
acrior dolor sit i loco teneriore. M. Messala[d] cō-
sule, Luci9 Domitius Aenobarbus curulis ædi-
d lis ursos Numidicos[e] centū, & totidem Aethio-
pas uenatores in circo Romano[f] edidit. Idq; spe
ctaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA. DE LEONIBVS. DE HYAENA. De uarijs serpentum differentijs. De gemmis, deq; monstrosis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu dignissimis. CAP. XL.

e OMnis Africa a Zeugitano pede incipit,
ꝓmōtorio Apollīs Sardinię cōtrouersa,

tum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cęteroꝝ, si nimis essent ualidæ, uerti possent. Scribit Philostratus secundo uitæ Apollonij libro. Vrsum feritate cæteras belluas superare. Sunt e diuerso, q-bus sit ualidissimū caput, ut de Psitaco cap. 65. Solinus refert. a ℭ Inualidum ursis caput.) Plynius Inualidissimū urso caput, quod leoni fortissimū. Ideo urgente ui præcipitaturi se ex aliqua rupe manibus, eo operto iaciuntur, ac sæpe in arena colaphis inflictis exanimanť. b ℭ Cū gustauere Mandragorę mala.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 27. octaui Plynij Vrsi (inquit) cum Mandragorę mala degustauere, formicas lambunt. Et cap. 6. uicesimi nonis eiusdem operis. Vtuntur & per se ouis Formicarū. Namq; & huic animali est medicina, Constatq; ursos ægros hoc cibo sanari. Arist. ca. 5. octaui Naturæ animaliū. Vrsus (inquit) animal omniuoꝝ est. Quippe qui & fructus arboris, quas cōscendūt corpore lubrico ędat, & legumina, & apes perfringēs aluceos, & cancros, & formicas. Carne etiam uescitur. Eadē scribit Plynius ca. 73. lib. decimi. c ℭ Siquando tauros.) Idē Ply. ca. 36. octaui. Tauros (inquit) ex ore, cornibusq; eoꝝ pedib9 omnibus suspensi pondere fatigant. Aristot. ca. 5. octaui Naturæ animalium. Vrsus (inqt) uiribus suis confidens, inuadit non solū ceruos, sed etiā sues feros, si clam, repenteq; potuerit agere. Taurū aperto Marte aggreditur conserta iam pugna, sternit se resupinū, dumq; taurus ferire conatur, ipse suis bracchijs amplectitur cornua, ore morsus armis defigit, prosternitq; aduersariū. d ℭ Messala. Ply. ca. 36. octaui, utrūq; cōsulē nominat. Annalibus (inqt) notatum est. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitium Aenobarbū Aedilem Corulem &c. Vnde scriptoris uitio accidisse uidetur, ut alterius cōsulis fuerit nomen obmissum. e ℭ Numidicos ursos.) Id falsū existimat Caius Plynius, cuius sententiā ante retulimus. f ℭ In circo Romano.) De Circo ex Varrone quarto de lingua latina, & alijs plura cōgessit Io. Tortelius in libro quem Orthographiā inscripsit. Vide Ply. ca. 15. tricesimi sexti naturalis historiæ. Mira est in multis huius animalis uersutia. Quoties enim se præpinguem senserit, latebras quærit, ubi tam diu latitat cibo abstinēs, donec pinguedo, qua corpus inhabile reddebatur, resoluatur omnino. Rursus siquando specus latendi causa petierit, nō pedibus, sed resupina seipsam trudens locū ingreditur, ne a uenatoribus eius uestigia deprehendantur. Scribit Herod. in Euterpæ Aegyptioꝝ fuisse morem, ursos, qui sacri sunt, eo loco sepelire, ubi iacentes inueniuntur, quos loco numinis, ut multa alia, uenerantur.

OMNIS AFRICA.) Quemadmodū in Asia tertia orbis parte, regio est, quæ minor, uel proprie Asia dicitur, sic & in Africa, altera orbis portione, minor, uel proprie Africa nuncupatur. Hæc alio nomine (ut Ply. & Martiãus tradūt) Zeugitana regio nominať. Pōp. Mela li. 1. scribit regionē, q̃ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philęnorum propriē nomē Africæ usurpare. Plynius tradit Numidiam a Mauritania Ampsaga flumine dirimi, Tusca a minore Africa. Idem Plynius capite quarto quinti. Eam partem, quam Africam appellamus, in duas prouincias dicit esse diuisam, Veterem scilicet & Nouam discretas fossa. Ptolemæus non facit Numidiam unam ex Africis prouincijs,

promontorio Mercurij [a] procedens in frontem a
Sicanã. Proinde extenta in duas prominentias, quarum altera promontoriũ Candidũ dicit̃, alteram, quæ est in Cyrenaica regione Phicuntem
uocant. [b] Ea per sinũ Creticum opposita Cretæ b
insulæ, contra Tænarõ Laconicæ excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui ꝓxima Cyrenensis extendit̃ inter duas [c] Syrtes, quas inaccessas undosum, ac reciprocũ mare efficit. Cu c
ius sali defectus, uel incrementa haud promptũ est deprehẽdere, ita incertis motibus nũc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inunda-
tur ingẽtis. Varro author est, ꝑstabilẽ ibi terrã d
uentis penetrãtibus subitã uim spiritus citissimi, aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia, & terminis Asiæ [d] nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur. Latere quo ad meridiẽ uergit, fontium [e] in-

sed eam sub Africa minore cõplectitur. Africæ (inquit) latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi iuxta expositam lineam Ampsagæ fluuij, qđ secunda Africæ tabula clare monstrat. Secundũ hanc igit̃ Ptol. partitionẽ, Africa ab Ampsaga flumine initium sumit. Non dissimilia ex ultimo Strabonis uolumine diligens lector reperiet. Ascripsi hęc nequis existimet Plyniũ cõniuere, cũ inquit. Ad hunc finẽ Africa a fluuio Ampsaga populos.25. habet, qui Romano parent imperio. Fit enim plerumq; a nobiliori denominatio. Totã regionẽ (inquit Stra.) Carthaginensibus subditam, Romani prouinciã effecere, atq; Masinissam ei præfecerunt, & Micipsę posteros. Potest eni quispiam prouinciæ alicui esse subiectus, licet sub terminis prouinciæ illius nõ contineat̃. Plynij uerba, quæ hoc loco imitatur Solinus ex cap. 4. quinti sunt hæc. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie uocatur Africa est. Tria promontoria, Candidũ, mox Apollinis aduersũ Sardiniæ, Mercurij aduersum Siciliæ in altũ procurrentia duos efficiunt sinus, Hipponensem proximũ ab oppido, qđ Hipponẽ dilutum uocant, Dyarrhitũ a Græcis dictum propter aquarũ irrigua. Nõ uideo Solinũ statuisse Candidũ promontoriũ uersus ortus, nec eum a Plynio, & Pomponio discrepare, Quãuis promontoria hęc tria, nõ eo ordine, quo Plynius, & Põp. nominet. a ℂ Apollinis, & Mercurij promontoriũ.) Nomen inditum ijs, qđ in eis Apollo, & Mercurius colerentur. Strabo ea Apolloniũ, & Hermean nuncupat ἑρμείας enim Græce Mercurius dicitur, & ἑρμέας, uel ἑρμαῖος Mercurialis. b ℂ Phicuntem uocant.) Ex Plynio & hæc ca. 5. Mox. ccl. mil. promontoriũ Phicus per Creticũ mare excurrit, distans. cccl. mil. pass. A Tænaro Laconicæ promõtorio. A Creta uero ipsa. cxxv. mil. DE Tænaro promõtorio supra ca. 12. c ℂ Inter duas Syrtes.) De Syrtibus diximus in Cõmentariolo Dionysij, super illud. Hanc minor insequitur Syrtis. Syrtibus autẽ ab effectu nomen inditũ, qđ ita fluctibus earum trahatur aqua, ut non facile nosci possit, cui elemento ea pars pelago, an ne terræ potius ascribi debeat. Hinc Lucanus in nono.

Syrtes uel primã mundo natura figuram
Quom daret in dubio terræ, pelagiq; reliquit,
Nam neq; subsedit penitus, quo stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus,
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes
Aequore fracta uadis, abruptaq; terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus &c.

Græci enim σύρειν trahere dicunt. Ply. ca. 100. secundi hanc Syrtium fluctuationẽ accidere tradit, propter dispares syderũ exortus, tẽpore, nõ natura discordes. Alij uentis, plures utrisq;, huius rei effectum tribuũt, quod ea loca sint maxime uentis exposita. Lege Strabonẽ circa finẽ operis, & Solinũ infra hoc eodẽ capite. Ex Syrtium natura, & nauigandi illac difficultate prouerbiali figura a Lucano nono Pharsaliæ dictum est. Syrtes audax sperat sibi cedere uirtus. In rem arduã, & factu difficilimã dici conuenit. RVrsus cum ingens periculũ euaserimus, consimili figura dicimus. Traiectæ Syrtes. Vtitur hac Propertius li. tertio. d ℂ Nigri flumine.) Ply. cap. octauo quinti. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo. Calamum, & papyrũ, & easdem gignit animantes, ijsdẽq; tẽporibus augescit. Similia scribit ca. 9. eiusdẽ quinti, & ca. 21. octaui. Itẽ Martianus li. 6. Et Solin⁹ ipse c. 43. infra. e ℂ Fontiũ inops.) Similia scribit Ply. c. 16. li. 8. Africa hęc (inqt) maxie spectat inopia aquarũ, ad paucos amnes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animaliũ partus &c.

a ops est,& infamis siti. Altrinsecus qua septemtri
onem patitur,aquario[a] larga. In agro[b] Byzacęno
qui patet ducētis passuum uel amplius milibus,
glebis ita pręp̄inguis,ut iacta ibi semina cū incre
b mento centesimæ frugis renascantur. Externos
in[c] ea plurimos conuenisse argumēto de locis,
& urbibus dabimus. Borion[d] promontoriū,qđ
Aqlone cędit̄,Græci aduenę sic uocauerūt. Hip
c ponē Regiū[e] postea dictum. Itē Hipponē alterū
de interfluēti freto Diarrhyton nuncupatū,no
bilissīa oppida equites Gręci cōdiderūt. Clypeā
ciuitatē[f] Siculi extruūt,& Aspida primū noīant.
d Veneriā etiā in q̄ Veneris Erycinę[g] religiōes trā
stulerūt. Achęi Tripolin līgua sua signāt de triū
urbiū[h] nūero. Taphrę, Abrotoni, leptis Magnę.

Lucanus in nono. In tota Libyes fons unus arena Ille fuit. Et infra. Vadimus in campos steriles,exustaq̄ mundi Qua nimius Titan,& raræ in fontibus undę. Et post. 53. Sed & hęc non fontibus ullis Solui? &c. Causam tradit Seneca nō multū post principiū tertij Naturaliū quęstionū. a ℭ Aquarū larga.) Ply. ca. 1. quinti. Eundē(inquit)opacū,nemorosumq̄,& scatebris fontiū riguū, qua spectat Africam, & cętera. b ℭ In agro Byzacęno.) Nō conueniunt scriptores in nomine, aut regionis huius, aut incolarū. Strabo eā Bizacium, unde Byzacęnus. Ptolemęus Byzacitin. Stephanus Byssacitas, & Byssacęnos populos eos dicit. Herodotus,& Herodianus Gyzantas, Polybius Byssatida. De eius mira fertilitate Plynius ca. 4. quinti. Libyphœnices (inqt) uocantur, qui Byzantiū incolunt. Ita appellat̄ regio. ccl. mil. pass. per circuitum fertilitatis eximię, cū cētesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Et ca. 5. decimiseptimi. In Africæ (inquit)Byzantio illū centena & quinquagena fruge fertilē campū. Item ca. 10. decimiocta ui. Vtpote (inquit) cū e medio si sit aptum solū, quale in Byzatio Africæ cāpo centeni quinquageni modij reddantur. Etiā si Solinus, Martianus, & Plynius in quinto centesimam tantum dicant. Cęlius ca. 20. sexti Antiquarū lectionū plura docte,& elegāter cōgerit,explicās,quæ sint causæ fertilitatis tū corporum, tum animorum. Herodotus in quarto mirę fertilitatis Cynipem terrā esse dicit,nec alteram præter hanc. c ℭ Externos.) Ex uarijs locorū nominibus ostendit in Africā plures externas cōmigrasse gentes,præsertim Græcos. Pœnorū regionē(inquit Herod. in Melpomene(quatuor nationes incolūt, quarum duę sunt indigenę,totidē non indigenæ. Indigenæ quidē Pœni,atq̄ Aethiopes,quorū alteri ad Aquilonē Africæ,alteri ad Austrū incolunt. Aduenæ uero Phœnices,& Græci. Tāta est Libyæ fertilitas, ut in prouerbium abierit, Libycæ messes, pro ingenti frugū copia. Hora. primo Carminū, & Seneca in Thyeste. Lucanus in tertio. Effusis magnum Libyæ tulit imbribus annum. d ℭ Borion.) Gręci βόρειον Aquilonarē dicūt. Sic dictū(inquit Solinus)qđ Aquilone cęditur. e ℭ Hipponē regiū.) Hippona stabuli dea uocatur, ab Apuleio tertio de Asino. Ab hac ergo dea Hippones dicti uidentur, qđ ibi dea hæc maxime coleretur. Regius, qđ in eo reges plerumq̄ morarent̄. Syllius in tertio.

Et uaga,& antiquis dilectus regibus Hippo.

Διαῤῥέω p̄terea apud Græcos, irrigo significat. Vnde Διαῤῥαίω, Vasto. Vnde uetusta Plynij exēplaria sic habent. Qđ Hipponē dirutū uocant, quasi uastatum, destructū,& ut ait Plynius dirutū. Vide Hermol. ca. 4. quinti Plynij. Solinus dictos uult, qđ equites Gręci condiderint. Quid si ab equis optime illic prouenientibus nomē habeāt? f ℭ Clypeā Aspida primū nominant.) Hęc urbs clypei formā habuisse dicitur. Græcis etenim ἀσπὶς scutū dicitur. Syllius libro tertio.

In clypei speciem curuatis turribus Aspis.

g ℭ Veneris Erycinæ.) De Venere Erycina Maro quinto Aeneidos Tunc uicina astris, Erycino in uertice &c. Et Naso secundo Remedij, Est prope Collinā &c. Idem. 4. Fastorū. Templa frequentari Collinæ &c. h ℭ De trium urbiū nūero.) Has urbes tres alij alijs nominibus uocauere. Exemplaria tam scripta, q̄ impressa plerumq̄ Oeæ, Sabratæ,& Leptis Magnę retinent, id quod Syllij uersus, quos mox subscribā, significare uidētur. Cū ueteri Solini lectione concordat Isidorus ca. 5. uoluminis quartidecimi. Quāuis pro Oea Ocea, pro Tabrata Tabarce, uel Sabreta, scriptoris, non authoris uitio, corrupte legatur. Hermolaus autem Barbarus ca. 4. quinti Plynij, legit Taphræ, Abrotoni, Leptis Magnę. Vadianus hunc Solini locū sic legendū censet. Oeę, Taphrę, Leptis Magnæ, atq̄ quosdā Abrotanū annumerasse, sed falso. Nos autem Hermolai ipsius uiri undecunq̄ doctissimi cēsurā secuti, reposuimus. Taphrę, Abrotoni, Leptis Magnæ. Arbitrati tutius cū eo errare, q̄ cum eo inferioribus uerum dicere. Non ignoro esse in Africa urbem, quæ Oea dicta est, per oe diphthongum, quoniā per æ Colchica urbs est, ex qua Circen Aeęam cognominant. Vnde Propertius Tusculū Aeęum dixit, a Thelegono Vlyssis, & Circes filio lib. 2. Et lib. tertio

Aeçam puellā pro Circe dixit. Et thalamū Aeçę flentis fugisse puellæ. De ijs locis lege Ply. ca. 4. lib. quinti. Syllius lib. 3. sic de ijs urbibus. Sabrata tum Tyriū uulgus, Sarranaq; Leptis, Oeaq; Trinacrios Afris permixta colonis. a ℭ Philęnis fratribus.) Inter Carthaginenses, & Cyrenenses de agrorū terminis est ingens quondā orta discordia. Sed ut ea lis aliquando finē caperet, concordi uoto utrisq; placuit, ut eodem tēpore iuuenes ultro, citroq; mitterentur. Isq; locus, in quem, qui missi fuerant/cōuenissēt, finis ambobus populis haberet.

Philænis fratribus [a] a laudis cupidine [b] graium a
uocamen datum. Adrymeto, atq; Carthagini au
thor est a Tyro populus. [c] Sed quæ super Car-
thagine ueraces libri prodiderūt, hoc loco red-
dam. Vrbem istam, ut Cato in oratione Sena- b
toria [d] autumat, cum rex Lapon [e] rerū in Libya
potiretur, Elissa [f] mulier extruxit [g] domo Phœ-
nix, & Carthadā dixit, quod Phœnicū ore expri
mit ciuitatem nouā. Mox sermone uerso in uer- c
bum Punicū, & hęc Elissa, & illa Carthago dicta
est. Quæ post annos [h] septingētos trigintaseptē

Cum aūt Philæni fratres, qui a Carthaginensibus missi erant anticipato/astu/ tpe/ plurimū Cyrenensis agri cursu occupassent, & Cyrenēses iuuenes multum, diuq; conquæsti essēt, ad extremū sic inter eos conuenit, ut si Carthaginenses iuuenes, eo sese loco uiuos obrui paterētur, futurū, ut is finis ratus haberetur in posterum. Ea conditione accepta, Philęni fratres, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos/ijs terris operiēdos/tradiderunt. Hinc factū est, ut eo loco Carthaginenses, Philęnis fratribus aras dicarint, quæ a sepultis fratribus, Philęnę sunt ab incolis nuncupatæ. Meminerunt Val. Max. tit. 6. lib. quinti. Salustius in Iugurthino. Strabo lib. ultimo. Pomp. Mela lib. primo. Ply. ca. 4. lib. 5. b ℭ A laudis cupiditate.) φίλος amicus, αἶνος laus, & φιλέω amo. Inde φίλαινος amor laudis. Facunda facit (inquit Naso) pectora laudis amor. c ℭ A Tyro populus.) In hoc nulla est scriptorū diuersitas. d ℭ In oratiōe Senatoria.) Hæc iniuria temporis cum multis Catonis scriptis intercidit. e ℭ Rex Lapon.) Id fortassis apud Catonē scriptum fuerat, sed alij dicunt Carthaginē a Didone conditā, eo tēpore, quo Hiarbas rerum in Libya potiebatur. Non lego aliquē Laponem inter Libyæ reges annumeratū. Placet igitur, ut Hiarbas pro Lapon hoc loco reponatur, etiam si in omnibus Solini codicibus Lapon scriptum sit. Esse potuit, ut Hiarbas alio quoq; nomine Lapon diceretur. f ℭ Elissa.) Fuit hoc propriū Didonis nomē, nā Dido ab effectu dicta est, q uirorū opus exercuerit. Dido enim uirago interpretatur. g ℭ Mulier extruxit.) De Carthaginis Africæ conditoribus plurimū uariant scriptorum sententiæ. Philistus (ut refert Eusebius) scribit Azaro, & Carthagine Tyrijs circa annū mūdi. 3980. hoc est annis ferme 470. ante Romā Carthaginē fuisse conditā a Xoro, & Carchedone Phœnicibus, annis quinquaginta ante Ilij captiuitatē. Romani, & Carthaginenses ipsi, tradunt eā a Didone e Tyro prouecta, fuisse constructā, annis 72. ante, q̃ Romā. Virgilius, Ouidius, & Syllius poetæ, eo tēpore a Didone conditā, quo Aeneas capto Ilio mox in Africam nauigauit. h ℭ Post annos septingentos triginta septem.) Liuius lib. 51. & Eutropius, & Orosius lib. 4. dicunt Carthaginem anno .700. postq̃ condita erat fuisse deletā. Nec horum, nec Solini numerum reddit exacta annorū computatio. Si enim Carthago, Iustini authoritate, condita est. 72. annis ante Romā. Deleta autem anno. 606. urbis conditę, ut omnes fere consentiunt, consequens est, ut anno. 678. Carthago deleta fuerit postq̃ fuerit constituta. Quod si ex Appiani relata sententia, annis. 50. ante captum Ilium fuerit Carthago condita, palam erit, eius excidium fuisse post annos. 1089. q̃ fuerat primū exędificata. Si autem uera fuerit altera Eusebij computatio, qua refert quorundā fuisse opinionē, esse Carthaginē conditā annis. 143. post captum Ilium, erunt a conditione Carthaginis ad eius excidiū, anni. 896. Ex poetarum autem computatione, anni reperiuntur. 1039. Tot enim sunt anni medij inter Ilij captiuitatem, & 606. annum urbis conditæ. Hæc diuersitas accidit ex eo, q non omnino constet, qñ fuerit Carthago primū cōdita. Carthaginis situm, magnitudinē, ac potentiā ijs uerbis lib. ultimo Strabo explicat. Carthago (inquit) in peninsula quadā iacet, quæ ambitum habet stadiorū. ccc. & lx. muro cinctum. lx. stadiorū longitudinē iugum occupat, quod a mari in mare descendit. Et infra. Adeo fortunata fuit hæc Phœnicum colonia, ut Carthaginēses ea quæ in Iberia est, etiā usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimā Europæ partem, & in continenti cōplura loca, & adiacentes insulas habebant. At Libyam profecto omnē adepti sunt, quæ quidem nō pastoraliter habitari poterat. His opibus urbem Romā imperij ęmularunt/compararunt &c. Scribit Diod Siculus lib. 6. in Iberia nobilissima metalla a Carthaginensibus fuisse reperta, eo tempore, quo ijdem Carthaginenses Iberiæ dominabantur, hancq; fuisse causam, ut eorū postmodū excrescerent uires, precio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hostes bella. Neq; do

mestico, neq; sociorum milite Romanos, Siculosq;, ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cũ omnes diuitijs ob auri, argentiq; copiã superarent, perspicaces sane (ut uidẽtur priscis temporibus) extitere ad quęstum Phęnices, Itali nullis alijs cessere. a ℭ A.C.Graccho.) Strabo circa finẽ suæ Geographiæ instaurationẽ Carthaginis Diuo Cæsari ascribit. Cum uero (inquit) diu Carthago deserta permansisset, eodem fere tẽpore, quo & Corynthus rursum a Diuo Cæsare per id fere tempus instaurata

a excidiitur, q̃ fuerat extructa. Deinde a. C. [a] Grac-
cho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta;
aliquantisper ignobilis humili, & languido sta-
tu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis
b interiectis centũ & duobus annis. M. Antonio.
P. Dolobella consulibus enituit, alterum post
urbem Romã terrarum decus. Verum, ut ad A-
fricam redeamus, ipsa suo cingitur [b] angulo. In-
c terna eius plurimæ quidem [c] bestiæ, sed princi-
paliter Leones [d] tenent. Qui, ut Aristoteles per-
hibet, soli ex eo genere, quod dentatum uocant,
uident protinus atq; nascuntur. Quorum trifariã
d genus [e] scinditur. Nam breuiores, & iubis crispi
plerumq; ignaui sunt, & imbelles. Lõgiores, &
coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi, q̃s
creant Pardi, in plebe remanẽt iubarum inopes.
e Pariter omnes parcunt a [f] sagina, primũ qđ al-
ternis diebus potum, alternis cibum capiunt. Ac
frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ
cibationi superponũt diem. Tũ qđ carnes iusto
f amplius deuoratas cum grauãtur insertis in ora
unguibus sponte protrahunt. Sane & cum fugi-

est missis colonis, quicunq; uellent, & ex militibus non nullis, & nunc quoq; bene habitatur. Eutropius ca.3. quarti sic inqt. Lucio Cęcilio Metello, & Tito Quinto Flaminio CONS. Carthago in Afric a iussu Senatus, reparata est, quæ nunc manet annis duobus & uiginti reuolutis, postq̃ a Scipiõe fuerat euersa. Deducti sunt ciues Romani, hucusq; Eutropius. Orosius ca.12. lib. quinti. Anno (inquit) ab urbẽ condita. 637. Lucio Cæcilio Metello, & Quinto Tito Flaminio CONS. Carthago in Africa restitui iussa uicesimo & secũdo anno, q̃ fuerat euersa, deductis ciuiũ Romanorum familijs, quæ eam incolerent. Restituta, & repleta est magno ante prodigio præcedente &c. Sed fieri potuit, ut pluries a diuersis, & alijs temporibus fuerit restituta Carthago. Credibile enim est, nec ab uno, nec eodem tempore tantã urbẽ potuisse restitui. b ℭ Ipsa suo cingitur angulo.) Sunt codices in quibus desit hæc clausula. c ℭ Plurimæ bestiæ.) Id maxime contingit propter Africæ solitudines, qđ homines ibi ꝓpter aeris intemperiẽ, morari non facile possint. Quæ bestiæ in Libya reperiãtur, docet Herodotus libro quarto. Ex hac bestiarum Libycarum diuersitate ortum Adagium. Semper aliquid noui Africam afferre. Aristoteles capite.28. octaui naturæ animalium, & ca.5. secundi de generatione animalium, repetitum a Plynio cap.16. octaui naturalis historiæ. d ℭ Leones.) Nomen ex Græcis sumptum, Quibus λέων dicitur. Leo Græcis (ut quidam uolunt) rex interpretaur, quod sit bestiarum omniũ princeps, & rex. Sunt, qui deducãt nomen a uerbo λάω, quod uideo significat, quoniam id animal sit uisus omniũ acutissimi, quod uel nunq̃ dormiat, uel quod non nisi apertis oculis soporem admittat. e ℭ Quorum trifariã genus scinditur.) Plynij uerba sunt ex capite.16. octaui naturalis historiæ. Leonum (inquit) duo genera, compactile, & breue crispioribus iubis. Hos pauidiores esse, q̃ longo, simpliciq; uillo, eos contẽptores uulnerum. Eadem prius tradidit Aristoteles capite.44. noni naturæ animalium. Leonum (inquit) duo sũt genera, alterum breuibus, crispioreq; pilo, qđ ignauius est. Alterũ longius, piloq; probiore, qđ generosius est. Quod uero Solinus dicit trifariã genus scindi, enumerat etiã id genus qđ Pardi generauere, cuius (ut inquit Plynius) nec colla, nec armos iubę uestiunt, de quo genere ca.27. satis diximus. f ℭ A sagina.) Plynius eodem capite. Raros in potu (inquit) uesci alternis diebus. A saturitate interim triduo cibis carere. Quæ possint in mandendo solida deuorare, nec capiente aluo coniecto in fauces unguibus extrahere, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeant. Aristoteles capite quinto octaui Naturæ animaliũ. Leo (inquit) uescitur quidem carne ritu cæterorum syluestriũ serratorum. Sed cibo incõtinenter admodũ utitur, multaq; deuorat solida sine ullo dissectu, mox nihil triduo, aut certo biduo edit. Ferre enim inediam potest, ut qui iam ad multam satietatem repletus est.

endum eſt, in ſatietate idem faciunt. Senectā de- a
fectio [a] probat dentium. Nam clementiæ indicia
multa ſunt. Proſtratis parcunt. [b] In uiros potius
q̄ in fęminas ſæuiūt. Infantes nō niſi in magna fa-
me perimūt. Nec a miſericordia ſeparātur. Aſsi- b
duis deniq; exemplis patet eos pepercisse, cum
multi captiuorum aliquot Leonibus obuiis intacti
repatriauerint. Gætulæ [c] etiam mulieris nomen
Iubæ libris cōprehenſum eſt, quæ obteſtata oc- c
curſantes feras impunis rediit. Auerſi [d] coeunt,
nec hi tantum, ſed & Lynces, & Cameli, & Ele-
phanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Leęnæ fœ
tu primo catulos [e] quinq; edunt. Deinde per d
ſingulos partus numerum decoquunt annis in-
ſequentibus. Sed poſtremo cū ad unū materna
fœcunditas recidit, ut ultimo ſingulos procreēt,
ſteriles fiunt inæternū. Animos Leonū frons, & e
cauda [f] indicāt, ſicut motus equini de auribus [g] in-
telliguntur. Dedit enim has duas notas genero-
ſiſsimo cuiq; natura. Vis ſumma [h] in pectore eſt,

a ℭ Senectam defectio probat dentiū.) Ex Plynio ca. 16. octaui, & Ariſtotele ca. 44. noni Naturæ animaliū. b ℭ Proſtratis parcunt.) Plynii & hæc immitatio eſt, cap. codē. Leoni (inquit) tantū ex feris clementia in ſupplices. Proſtratis parcit, & ubi ſæuit, in uiros prius, q̄ in fœminas fremit. Infantes nō niſi magna fame. Credit Libya intellectū prouenire ad eos precū. Hanc leonū clementiā eleganter expreſsit Claudianus. Prætereunt ſubiecta ferę, toruiq; leones

Quæ ſtatuiſse ualent, ea mox proſtrata relinquunt,
Nec niſi bellacis gaudent ceruice iuuenci.

Et Ouid. tertio Triſtium.

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſse leoni,
Pugna ſuum finem, cum iacet hoſtis habet.

c ℭ Getulæ etiā.) Plynius iis uerbis hanc hiſtoriā refert. Captiuam certe Getulæ reducē audi multorum in ſyluis impetum a ſe mitigatum alloquio, auſæ ſe dicere, fęminā, profugā, infirmam, ſupplicem animalis omniū generoſiſsimi, cæteriſq; imperantis indignā eius gloria p̄dam &c. d ℭ Auerſi coeūt.) Locus hic ſumptus ex cap. 63. decimi Caii Plynii. Coitus (inquit) auerſus, Elephanus, Camelis, Tigribus, Lyncibus, Rhinoceroti, Leoni, Daſipodi, cuniculis, quibus auerſa genitalia. Extat caput ſecundū quinti de natura animaliū Ariſtot. Quomodo ſcilicet quæq; animalia generatim coeant, unde hæc Plynius, & Solinus mutuati ſunt. e ℭ Primo fœtu catulos quinq.) Plynius ca. 16. octaui citans Ariſtotelē ſic ait. Is ergo tradit Leęnā primo fœtu parere quinq; catulos, ac per annos ſingulos uno minus, ab uno ſterileſcere. Locus Ariſtotelis, quem citat Plynius nequis diſpendio requirat, eſt ex ca. 31. ſexti Naturæ animalium, cuius hæc uerba ſunt. Leo (inquit) coit, & parit non omni tēpore, ſingulis tamen annis uere parit, & magna ex parte geminos, ſed cū plurimos ſex catulos, nonnunq̄ etiā unū. Et infra eodem capite. Leones (inquit) terræ Syriæ quinquies uita pariunt. Primū quinq;, poſt uno ſubinde pauciores, deinde ſteriles degunt. Eadē habentur etiā capite primo tertii de generatione animalium. Refert Philoſtratus lib. primo uitæ Tyanęi. Eum reperiiſse Leęnā a uenatoribus interfectam, cuius cæſo uentre catulos octo inueniſse. Traduntur autem (inquit) de Leęnæ partu huiuſmodi. Geſtare Leęnā, in utero fœtum menſibus ſex, terq; omnino in tota uita parere. Parit aūt, ut aiunt, prima quidem uice tres, ſecunda autem duos, qđ ſi tertio forte parere illam contingat, unū dumtaxat parere conſueuit, quaſi natura uolente rariora producere, q̄ magnā in ſe feritatem habent. Aſcripſi hæc, quoniā aliorum ſententiæ contraria uideantur. Aiunt Leęnā inter pariendum eſse omnino immobilem. Hinc ortum Adagium apud Græcos λέχω δ᾽έδοικε λέαιναν. Id eſt parturientem timuiſti Leęnam. De iis, qui non timenda timent. f ℭ Frons, & cauda.) Plynius ca. 16. octaui. Leonū index (inquit) cauda, ſicut & equorum aures. Nā & has notas generoſiſsimo cuiq; natura tribuit, immota ergo placido clemens, blandientiq; ſimilis, quod rarū eſt. Frons (inquit Ariſtoteles ca. octauo primi Naturæ animaliū) quibus magna, ſegnes, quibus parua, mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda iracundi. Similia refert Plynius cap. 37. & 52. libri undecimi. g ℭ De auribus intelliguntur.) In equis, & omniū iumentorum genere aures inditia animi præferūt. Feſsis marcidæ, nutantes pauidis, ſubrecte furentibus. Plura Ariſtoteles cap. xi. primi Naturæ animaliū. Marcus Varro cap. 7. ſecundi de re ruſtica. Columella ca. 27. ſeptimi. Signa plura optimi equi refert Virgilius tertio Georgicorum. Continuo pecoris generoſi &c. h ℭ Vis ſumma in pectore.) Ex Ply. ca. 16. octaui.

a firmitas in capite præcipua. Cum [a] premuntur à canibus contemptim recedunt, ſubſiſtentesq́ interdum ancipiti receſſu diſſimulant timorem. Idq́ agunt, ſi in campis patentibus, ac nudis ur-
b geantur. Nam ſylueſtribus locis quaſi teſtem ignauiæ non reformidantes, quanta poſſunt ſe fuga ſubtrahunt. Cum inſequũtur, niſum ſaltu adiuuant. Cum fugiũt, non ualent ſalire. Gradien-
c tes mucrones [b] unguiũ uaginis corporum claudunt, ne accumina attritu retundãtur. Hoc adeo cuſtodiũt, ut non niſi auerſis falculis currant. Septia uenantibus [c] obtutu terrã contuentur, quo
d minus conſpectis uenabulis terreantur. Nunq̃ limo uident, [d] minimeq́ ſe uolũt aſpici. Cantus gallinaceorum, [e] & rotarum timent ſtrepitus. Sed ignes magis. LEontophonos [f] uocari accepim⁹

Vis ſumma in pectore inquit, & ca.36.eiuſdem lib. Inualidiſſimũ urſo caput, inquit, qđ leoni fortiſſimũ. Ariſtoteles ca.46. noni Naturæ animaliũ. Leo infirmus parte illiũ eſt contra ictus, ſed reliquo corpore multas patitur plagas, & capite ualidiſſimo eſt. a ℭ Cũ præmũtur a canibus.) Illa (inquit Plynius) nobilior animi ſignificatio, qualibet magna canum, & uenantiũ urgente ui contemptim, reſtitansq́ cedit in campis, & ubi uideri poteſt. Idem ubi uirgulta, ſyluasq́ penetrauerit, acerrimo curſu fertur, uelut deputans abſconſione turpitudinẽ. Dum ſequitur, inſilit ſaltu, quo in fuga nõ utitur. Similia ſcribit Ariſtote. ca.46. noni Naturæ Animaliũ. b ℭ Mucrones unguiũ.) Ply. c. 15. octaui. Mirum (inquit) Pardos, Pantheras, Leones, & ſimilia cõdito in corporis uaginas unguiũ mucrone, ne refringantur, hebetenturq́ ingredi, auerſisq́ falculis currere, nec niſi appetẽdo prętẽdere. Et hoc beſtiarum prudentiæ aſcribendum. c ℭ Septi a uenantibus.) Ply. ca. 16. octaui. Cũ pro catulis (inquit) fœta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in terram, ne uenabula expaueſcat. Sumptũ, ut uidetur, ex 17. Iliados Homeri, quo loco, p Patroclo ſic Aiacem pugnantẽ facit. Tum (inquit) Aiax Patroclum lato contegens clypeo ſtetit, & ſicut Leo pro catulis, in ſylua cum comitantibus, ſi uenatores obuiã ſibi uenientes aſpiciat, uiribus is toruus conuellit ſupercilium, ut oculos tandem contegat. d ℭ Nunq̃ limo uident.) Ideſt obliquo, & tranſuerſo. Et hoc ex Plynio ſumptum etiã. Nec limis (inquit) oculis intuentur, aſpiciq́ ſimili modo nolunt. e ℭ Cant⁹ Gallinaceorum.) Ply. cap. 16. lib. octaui. Atq́ hoc tale, tamq́ ſęuum animal rotarum orbes circũacti, curruſq́ inanes, & gallinaceorum criſtę, cantusq́ etiã magis terrent, ſed maxime ignes. Diuus Ambroſius c. quarto ſexti Hexameron dicit utiq́ leonem uereri gallum, ſed maxime album. Plutarchus in libro de differentia inter odiũ, & inuidiã. Credibile (inquit) eſt, & maximũ illud tã leonis in gallum, q̃ Elephanti in aprum odium, ex timore natum eſſe. Quod enim timent, facile oderunt omnes. Lucretius cauſã aſſignans, cur leo gallum timeat, ſic inquit quarto de rerum natura libro.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara conſuetum uoce uocare,
Quem nequeunt rapidi contra conſtrare leones,
Inq́ tueri, ita continuo meminere fugai,
Nimirum, quia ſunt gallorum in corpore quædam
Semina, quæ cum ſunt oculis immiſſa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq́ dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces,
Cum tamen hæc noſtras acies nil lędere poſſint,
Aut quia non penetrant, aut quod penetrantibus illis
Exitus ex oculis liber datur in remeando
Lędere ne poſſint ex ulla lumina parte.

Extat apud Ariſtotelẽ nobile caput, de his quæ perpetuas inter ſe inimicitias gerunt, & earum cauſis ca. primo noni Naturæ animaliũ, quæ in ſuũ opus tranſtulit Plynius ca. 74. decimi natu. hiſtoriæ. Scribunt aliqui iure gallinaceorum perunctos, a Pantheris, leonibusq́ non attingi. f ℭ Leontophonos.) Gręci φονεύω interficio dicunt. Hinc nomen ſumptum Leontophonos, leonẽ perimens. Alij ἀπὸ τῆς φονῆς, aut ἀπὸ τοῦ φόνου nomen deriuant, ideſt a cęde. Ply. ca. 38. octaui Leontophonon (inquit) accepimus uocari paruũ, nec alibi naſcẽs, q̃ ubi leo gignitur. Quo guſtato (tanta illa uis eſt) ut cæteris quadrupedum imperitans, illico expiret. Ergo corpus eius &c. Non grauabor aſcribere uerba Ariſtotelis ex ca. 132 xius libri, quę de admirandis in natura

bestias modicas, quæ captę exuruntur, ut earum a
cineris aspergine carnes pollutæ, iactæq; per. cō
pita concurrentiū semitarum Leones necent, si
quātulūcunq; ex illis sumpserint. Propterea Le-
ones naturali eas præmunt odio, atq; ubi facul- b
tas data est, morsu quidem abstinent, sed dilani-
atas exanimant pedū nisibus. Spectaculum [a] ex
his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius
in curruli ędilitate. HYęnā quoq; [b] mittit Africa, c
cui cum spina riget, collum continua unitate fle-
cti nequit, nisi toto corpore circumacto. Multa
de ea mira. Primū qđ sequitur stabula pastorū,
& auditu assiduo adiscit uocamen, quod expri- d
mere possit imitatione uocis humanę, ut in ho-
minem astu accitū nocte sęuiat. Vomitus quoq;
humanos mentiť, falsisq; singultibus sollicitatos
sic canes deuorat. Qui forte si uenātes umbram e
eius dum sequūtur cōtigerint: latrare nequeunt
uoce perdita. Eadē Hygna inqsitione corporū se
pultorū busta eruit, propterea prōptius est marē
capere. Fœminis.n.ingenita est callidior astutia.
Varietas multiplex inest oculis, colorumq; mu-
tatio. In quorū pupillis lapis inuenitur. Hyæniū

inscripsit. In Syria quoddā animal esse, inquiunt quod Græci λευκρόφοτοι uocant, eo quia leonem omniū præstantissimū interimat, sed miro quodā, & incredibili modo, cū leo ipse non eum insectať, etsi uiderit, sed aufugit ab eius contagione, tanq̄ perniciosissima peste, cum uideatur intelligere, si ex eo quippiā ediderit statim sees se interiturū. Nam sic esse eius naturā ferunt, ut a quouis cōmestum cōtigerit illum interimat. Verum a uenatoribus decipi hac maxime uia dicitur. Quom enim captū fuerit huiusmodi animal a uenatoribus aiunt illud ab eis concisum uehementer decoqui, ac deinde eius carnes contusas in massam quandā redigi, ex po tuq; tum illam feris, quā siquā degustarit, interiturā illam statim affirmant. Idq; etiam leonibus cōtingere, quibus ea est regio refertissima, hucusq; Arist. Albertus lib.22. de animalibus hunc Solini locū nominatim citans Leoucophona (ut dicit Solinus) est bestia modica &c. Quæ iccirco non ascripsimus, ne bonarū litterarū studiosis ridendi materiā pręberemus. a ❡ Spectaculū ex his.) Plynius hęc copiosius exequiť c.16. octaui libri. Leonū simul pugnam pluriū Romæ princeps dedit. .Q. Scęuola Publij filius in Curuli ædilitate &c. b ❡ Hyænā quoq;.) Ply. ca.30. li. octaui. Hyenis (inquit) utrāq; esse naturā, & alternis annis esse marem, alternis fęminā fieri. Parere sine mare uulgus credit. Aristoteles negat. Collum ex iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. Multa præterea mira traduntur, sed maxie sermonē humanū inter pastorū stabula assimulare, nomēq; alicuius addiscere, quē euocatū foras, laceret. Item uomitionē hominis immitari ad sollicitādos canes, quos inuadat. Ab uno animali sepulchra erui inquisitione corporū. Fęminā raro capi. Oculis mille esse uarietates, oculorumq; mutationes. Præterea umbræ eius contactu canes obmutescere. Et quibusdā Magicis artibus omne animal, qđ ter lustrauit, in uestigio hærere. Alia quæ di Hyęna scribunť a Plynio, in eius Indice consignauimus. De Hyæna sic Aristot. cap.32. sexti Naturæ animaliū. Hyæna (inqt) colore lupi prope est, sed hirsutior, & iuba per totum dorsum prædita est. Quod aūt de ea fertur genitale simul, & maris, & fœminæ eandem habere coniectitium est &c. Idē ca.5. octaui naturæ animaliū. Quā alij (inquit) Glanum, alij Hyænā appellant, corpore non minore, quā lupus est, iuba, qua equus, sed seta duriore, longioreq;, & per totum dorsum porrecta. Molitur hęc insidias homini. Canes etiam uomitionē hominis imitando capit, & sepulchra effodit humanæ auida carnis, ac eruit. Similia scribit idem Aristot. cap.6. tertij de generatione animaliū, eorū opinionē reprobans, qui asserunt Hyænis utrumq; inesse sexū. Verba eiusdem authoris sunt ex cap.132. eius libri qui de Admirandis in natura scriptus est. In Arabia (inquit) quoddā dicitur Hyænarum genus esse, quę quando præuiderint ferā aliquam, aut hominē quempiā, statim ad umbratilem quendā, & contectū locū se recipiunt, cōpriuntq; loco uocem, ac tantā pręseferunt formidinē, ut non possint ex eo loco facile moueri. Qđ idē etiā aduersus canes facere affirmant, hucusq; Arist. Huius ferę naturā sic eleganter canit Oui.15. Meta.

Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
Alternare uices, & quæ modo fœmina tergo

Pasſa marem eſt,hinc eſſe marem miremur Hyænam. a ℭ Hyęniū dicunt.) Plynius cap.10.triceſimiſeptimi.Hyęniæ ex oculis Hyęnæ,& ob id in uaſe inueniri dicuntur.Etſi credimus, linguæ hominis ſubditæ,futura prędicere.De ea Marbodęus Gallus ſic inquit.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyęnæ,
Dictus Hyęnia,quam ueteres ſi credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti,
Quo queat imbutus prędicere queq; futura,
Sub linguæ lotus ſi contineat (in ore.

a dicūt,[a] præditum illa poteſtate,ut cuius hominis fuerit linguæ ſubditus, prædicat futura. Verum Hyæna quodcūq; animal ter luſtrauerit, moue re ſe non poteſt. Quapropter Magicam ſcientiā b ineſſe[b] ei pronunciauerunt. IN Aethiopiæ parte coit cū leæna,unde naſcitur monſtrū,cui Crocutæ[c] nomen eſt. Voces hominum & ipſa pariter affectat. Nunq̃ conniuet aciem orbium, ſed c in obtutū ſine nictatione cōtendit. In ore gingiua nulla,dens unus, atq; perpetuus, qui ut nunq̃ retundatur,naturaliter capſularum modo clauditur. INter ea,quæ dicunt herbatica,eadē Afri- d ca Onagros[d] habet,in quo genere ſinguli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis metuunt.Inde eſt qđ grauidas ſuas ſeruāt, ut in editis maribus, ſiqua facultas fuerit, generandi e ſpem morſu detruncet.Quod cauentes fœminæ in ſeceſsibus partus occulunt. AFrica[e] ſerpentibus adeo fœcunda eſt, ut mali huius merito illi

Albertus. 2. Mineraliū more ſuo lenam uocat.Addit ex ſuis, Hyænę oculos in hunc uerti lapidem. b ℭ Magicā ineſſe ſcientiā.) Lucanus in ſexto,inter ea,quę magicæ uim habeāt, enumerat & Hyęnā. c ℭ Cui Crocutę nomen eſt.) Hyęnæ coitu leæna Aethiopica parit Crocutam,ſimiliter uoces imitantē hominū, pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris.Nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Ex Ply.ca.30.lib.octaui.Idē cap. 21.eiuſdem libri. Crocutas(inquit)uelut ex cane, lupoq; cōceptos, omnia dentibus frangentes,protinusq; deuorata cōficientes uentre.Diodo.Siculus lib.4.Quos uero(inquit) Aethiopes appellant Crocotas mixti ſunt canis, lupiq; natura, ſed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis,ut oſſa omnia facile conterant,& digerant comeſta. Hoc animal, ſcribunt qdā uocem hominis,qđ nobis procul a uero uidetur immitari.Sciens prætcrirem Albertum,niſi hūc Solini locum nominatim corrupiſſet.Ait enim lib.22.de Animalibus.Cyrocrothes,ut dicit Solinus, beſtia eſt,& cætera,ne gēmus tā celebriū authorū, aniles nugas totiens inſeramus. d ℭ Onagros habet.) Græci ὄνον,aſinū dicunt,ἄγριον agreſtem,& ferocem.De Onagro Plynius ca.30.octaui.Africa(inquit) aſinorū ſylueſtriū multitudinē fundit.Mares in eo genere ſingulis fœminarū gregibus imperitat. Timent libidinis ęmulos,& ideo grauidas cuſtodiunt,morſuq; natos mares caſtrant. Contra grauidæ latebras petunt,& parere furto cupiunt,gaudentq; copia libidinis.Et ca.44.eiuſdē lib.Onagri in Phrygia(inquit)& Lycaonia præcipui.Scribit idem Plynius ex equa,& onagris manſuefactis generari mulas ueloces in curſu,duritia eximia pedum,uerū rugoſo corpore,indomito animo,ſed generoſo. Onagro,& Aſina genitum mulū omnes antecellere.Pullis eorū ceu præſtantibus ſapore Africa gloriatur, quos Laliſiones appellant. Vnde Martialis in Diſtichis.

Dum tener eſt onager, ſolaq; Laliſio matre
Paſcitur,hoc infans,ſed breue nomē habet.

Vix crediderim, quod Albertus de Onagris refert, de Animalibus uiceſimo & ſecundo uolumine q̃ſdā dicere,Onagros quintadecima die menſis Martij duodecies rudere in nocte,& duodecies in die æquinoctiū indicantes. e ℭ Serpentibus adeo fœcunda eſt.)Conſtat apud nobiles authores,in Africa maximā eſſe ſerpentū copiā,qđ ob nimiū loci feruorem accidere philoſophi prodiderunt.Qui autem fabuloſa conſectantur, tradunt tantam ſerpentū peſtē ex Meduſæ capitis ſanguine originē habuiſſe,id quod eleganter 9. Pharſaliæ canitur a Lucano.

Cur Libycus tantis exundet peſtibus aer &c.

Et Syllio lib.tertio. Quippe atro rapidas &c. DE ijs Africæ ſerpentibus Diod.Siculus lib.quarto ſic inquit. Varia ſerpentum genera,incredibiliq; magnitudine conſpici dicunt,qui loca deſerto incolunt propinqua. Centum eni cubitorū longitudine non nullos eſſe aiunt,ut merito non ſolū a nobis,ſed alijs quoq; id falſum eſſe exiſtimetur. Addūt inſuper ijs multo maiora haud digna fide.Nā cū plana ſit regio(inquiunt)ſerpentes uero maximi circūuolu-

tos in gyrum longe procul aspicientibus locũ editiorem, & quasi collem quendam uideri &c. a ℂ Cerastæ.) Ply. ca. 23. octaui Nat. histo. Cerastis (inquit) corpore eminere Cornicula sæpe quadrigeniina, quorũ motu, reliquo corpore occultato, sollicitent ad se aues. Id serpentum genus nomen habet. ἀπὸ τοῦ κέρατος idest a cornu. Alber. lib. 25. de anim alibus a Plynio, & Solino. i. a ueritatis authorib⁹ dissentiens, scribit Cerastem serpentẽ habere cornua octo in capite flexuosa, sicut cornua arietis, eundem q; sine spinis esse, cartillaginesq; pro spinis habere. Lucanus in nono. Spinaq; uagi torquente Cerastæ. b ℂ Pastib⁹ necem præpetum.) Sunt qui legant, Necem perpetuam. Sunt rursus codices in quibus pro pastibus passeribus scriptum est. c ℂ Amphisbena.) Græci hunc serpentem ἀμφισβαίναν, uel ἀμφισβαίναν dicũt, ἀπὸ τοῦ ἀμφι circum, & βαίνω uado, incedoq;, quasi utrinq; circumuadens. Plynius eisdẽ lib. & capite. Geminum caput Amphisibenæ, hoc est (inquit) & ad caput, & ad caudam tãq; parum esset uno ore fundi uenenum. Lucanus in nono.

Et grauis in geminum surgens
(caput Amphisibena.

potissimũ palma detur. Cerastæ[a] præferunt quadrigemina cornicula, quorũ ostentatione ueluti esca illice sollicitatas aues perimunt. Nam reliq̃ corporis de industria arenis tegunt, nec ullum indicium sui præbent, nisi ex ea parte, qua inuitatis dolo pastibus necem[b] præpetum aucupentur. Amphisbæna[c] consurgit in caput geminũ, quorũ alterum in loco suo est, alterum in ea parte, qua cauda. Quę causa efficit, ut capite[d] utrinq; secus nutabundo serpat tractibus orbiculatis. Iaculi arbores[e] subeunt, e quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodcunq; obuiũ fortuna fecerit. Scytale[f] tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & q̃niam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupentes. In hoc tamẽ squamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuersæq; Aspidum[g] species sunt, uerũ

Galenus insignis medicinæ author. Amphisbena (inquit) etiã biceps est, & utraq; parte ingreditur, unde nomen. Plura de Amphisbena Dioscorides c. 7. & 25. octaui de materiali medicina. Albertus corrupte (ut solet) Amphyleam uocat. 25. de Animalibus lib. Et subdit. Sicut in multis, mentitur Solinus, ita & in hoc falsum dicit, cum refert hunc serpentem duo habere capita. Nullũ eni (inquit) animal naturaliter duo habet capita. Et deceptus est ideo &c. Quis nisi ἄλογος tot nobilibus posthabitis authoribus, Alberto soli credendum putarit? Quod autẽ dicit nullũ animal habere naturaliter duo capita. In eam fallaciam incidit reprehendens, quæ a Dialecticis principij petitio nuncupat. Quod rursus subdit, in multis mentiri Solinũ, & in hoc quoq; loco falsum dicere. Dicam illud Satyricum.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis enim tulerit Gracchos de seditione querentes?
Si fur displiceat Verri: si homicida Miloni?

Essent utinã Solini, & Alberti selecta mendacia. Hũc paruus cumulus, mox illum maximus Atlas Opprimet. d ℂ Capite utrinq; secus nutabũdo serpat.) Sic enim legendũ putamus, q̃uis exemplaria plerumq; habeant capite uterq; sexus nitibundo. Vel sic, capite utrinq; secus nitibundo. Primæ lectionis ordo, & sensus est. Quæ causa efficit (inq̃t) ut Amphisbena utrinq; secus serpat capite nutabundo; idest nutanti, & casum, ruinamq; minitanti simili. Secus autem minus, & tardius hoc loco significat. e ℂ Iaculi arbores subeunt.) Plynius eodẽ loco. Iaculũ ex arborum ramis uibrari. Nec pedibus pauendas tantum serpentes, sed & missili uolare tormento. Lucanus in nono. Iaculiq; uolucres. Albertus Plynij authoritati, dicit hunc serpentem alatũ esse. Sed ubi hoc Plynius dicat, quærat nemo. Vel ibi quærat, qua Cerui amittunt cornua. f ℂ Scytale tanta.) Græcũ nomen σκυτάλη, qđ scuticã, & hũc ipsum serpentẽ significat. Est p̃terea σκυτάλη pteli genus, & uirgę, ex cuius similitudine serpens hic nomen accepit. De q̃ sic Lucanus in nono.

Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuuias positura suas.

Quæ sint signa eius, quem hic serpẽs momorderit, & q̃ curatio docet Diosco. ca. 7. octaui, & Ply. ca. 4. tricesimisecundi nat. hist. Albertus li. 25. de animalibus dicit huius serpẽtis duas esse species, aitq; is serpens, qui Grece Dipsas dicit. Latine Situla interpretat, eo qđ situla indiget ille, quẽ momorderit, quia tantum sitit, qđ sitiẽdo, & bibendo morit. Vix risu abstinebã, cũ hæc authoris huius ridicula subnotabã. Sed cõsuetus fortassis in ijs error, hominẽ excusabit. Quã bñ Solino cõsultũ, qđ ab ijs oino nugamẽtis abstinuerit. g ℂ Aspidum species.

dum species.)Græci ἀσπίδα scutum dicunt.Vnde & huic serpenti nomen datū, qđ reliquo corpore tanq̄ scuto,caput contegat.ἀσπίζω enim defendo significat.Albertus originē nominis ignorans.Aspis (inquit)dictus,quod Græce sonat uenenū,eo qđ morsus uenena diffundit. De Aspide sic Plynius ca. 25.octaui natu.historiæ.Colla Aspidum intumescere nullo ictus remedio, præterquam si confestim partes contactæ amputentur.Vnus huic tam pestifero animali sensus,uel ponus affectus est. Cōiuga

a dispares effectus ad nocendum. Dipsas siti [a] interficit.Hypnale [b] somno necat,teste etiam Cleopatra [c] emitur ad mortem.Aliarū uirus, quoniam medelas admittit,minus famæ meretur. He-
b morrhois [d] morsu sanguinem elicit,& dissolutis uenarū cōmertijs,qcquid animæ est, euocat per cruorem. Prester [e] quē percusserit distenditur, enormique corpulentia necatur extuberatus.

ferme uagantur,nec nisi cū cōpare uita est. Itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem,unūq; eum in quantolibet populi agmine,notitia quadā infestat. Perrumpit oīa difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Non est fateri rerū natura largius mala, an remedia genuerit. Iam primū hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte, aut ex aduerso cernere, sed in tēporibus.Ita excitatur,sed sæpius auditu,q̄ uisu,hucusq; Plynius. Vide quę de eo scribit Aristo.ca.29.octaui naturæ animaliū. Vulnus Aspidis,puncto acu facto simile est,omninoq; per exiguū ęgre,ut appareat, adeo nihil tumet,sanguis inde non copiosus,sed breuis, uterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur.Corpus totū multiformiter,sed omnino leuiter laborat, non sine quadā uoluptate,ut Nicander poeta recte dixerit.

Eripiturq; homini sine sensu uita dolores. Color parum elegans, herbaceus, ac maligne uirens. Tremor cordi modicus.Frons identidē conuellitur,palpebris nictantibus,& ereptis,ut in somno sensibus.Inter has notas matura mors,ne diei quidem tertiā partem morata.Hæc ex octauo Dioscoridis. Multa de hoc serpente Auicenna sexta Fen quarti Canonis ca.21.&.25.tertij tractatus. Remedia morsus Aspidū notauimus in Indice Plyniano. a ℭ Dipsas siti interficit.)Ab effectu nomen inditū. Nā sitis Græce δίψα,dicitur.Et διψάω sitio.Luca.in nono.In medijs sitiebāt Dipsades undis.Albertus Solinū citans.De hoc serpente(inquit)dicit Solinus,qđ adeo paruus est,qđ quasi inuisibiliter percutiat &c.Sed ubi hoc Solinus dixit,ipse uiderit.Dioscoridis libro octauo.Dipsadis morsus(inquit) comites sunt tumor quidā solutus,sitis contenta uehementer nunq̄ explebilis,nunq̄ interquiescens.Proinde,qui ita sunt affecti,potū hianti ore trahunt,semperq; in principio desyderij eius sunt tanq̄ si nihil adhuc bibissent.Proinde toto illo habitu aguntur haustu.Ob id ipsa Dipsas,ab aliquibus Prester,ab alijs Causos uocata est.Ab Auicenna sitim faciens nuncupatur ubi supra capitibus 38.&.39.QVęstio apud philosophos est.Cur hominibus morsis a Dipsade,sitiq; ob eam rem intolerabili detētis Theriaca,quæ calida,& sicca est,sitim epota extinguat,non augeat.Censendū nō sui habitus ratiōe Theriacā sitim posse extinguere,sed auxilio,qđ membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione.Constat enim ex pluribus herbis,quæ singulæ membris principalibus subueniūt singulis.Dictamū enim cordi accōmodaṫ. Quippe qđ mirifice cor firmet,atq; cōseruet.Eupatorium iecur adiuuat.Scolopendriū lienen.Petrapiū os uentriculi.Hysopus transuersum septū,atq; pulmonē.Inula campana renes,ruta laxum intestinū.Gentiana cerebrū,Seseli uesicā,his omnibus uiperarum carnes miscentur,quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera,onnēq; illatā iniuriā auxiliantṫ.Igitur cum membra omnia præsidiū sibi ex Theriaca trahāt,merito malū sedaṫ,qđ sitim creat,atq; ita extingui sitim congruū est.Ex primo Problematū Aphrodisiei. b ℭ Hypnale.)Et hic quoq; serpēs ab affectu nomen habet,qđ somnū inducat, ὕπνος enim Græce Latine somnus. c ℭ Teste Cleopatra.)Cleopatra metu,ne capta duceretṫ in triumphū,corpori suo serpentes apposuit,quorū interiret ueneno. Meminerunt Liuius libro.103.Horatius ultima primi Carminū.Propertius undecima tertij.Virg.in fine octaui Aen.Augustus post Atticā uictoriā,cū Cleopatrā triumpho magnopere reseruare cupiens, ei Psyllos amouit,qui uenenū,ac uiros exugerent,qđ ea perisse morsu Aspidis putabatur, author Sueto.in Augusto.Nec id Solino cōtrariū est,q̄m Hypnale,inter Aspidū species nūeraṫ. d ℭ Hęmorrhois.)Huic quoq; serpenti ab effectu nomē inditū,quasi sanguinē morsu eliciens.Græci enim αἷμα sanguinē dicūt,ῥέω fluo,αἱμοῤῥοΐδα fluxū sanguinis.Mirā interpretationē excogitauit Albertus.Luca.in nono.At nō stare suū &c.Remedia eius,quē hic serpens momorderit, ponit Dioscorides ca.27.octaui de materiali medicina. e ℭ Prester.)πρηστῆρα Gręci flāmā,& cōbustiuū nomināt. Hinc huic serpenti nomen datū,uel qđ flāmā ex ore emittere uideaṫ,uel qđ flāmā,& ardorē imittat ei,quē momorderit. Luca.in.9. Oraq; distendēs auidus spumātia Prester. Remedia morsus eius notauimus apud Plyniū.

Ictus Sepium [a] putredo sequitur. Sunt & Am- a
moditæ, [b] est & Cenchris, [c] Elephantiæ, [d] Chersy
dri, [e] Chamædracontes. [f] Postremo quãtus no-
minum, [g] tantus mortium numerus. Nã Scorpi-
ones, Scinci [h] lacertiq́ uermibus, nõ serpentibus b
ascribuntur. Monstra hæc si bibant, [i] clementius
feriunt. Habent affectus. [k] Nõ temere nisi coniu-
ges euagantur. Capto altero, uel occiso uter su-
perfuerit, efferatur. Subtiliora sunt capita fœmi- c
nis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus
æqualiter teres est, sublimior etiã mitiorq́. Igitͤ
anguibus uniuersis hebes uisus est. [l] Raro in ad-
uersum contuenť. Nec frustra cũ oculos non in d
fronte habeant, sed in temporibus, adeo, ut citi⁹
audiant q̃ quid aspiciant. DE gemma Heliotro-
pio [m] inter Aethiopiã, Africã &, Cyprũ certamẽ
fuit, quænã mitteret generis huius eminentissi- e
mã, dep̃hensumq́ est documentis plurimis Ae-
thiopicã, aut Libycã palmã tenere. Viridi colore
est, [n] nõ ita acuto, sed nubilo magis, & represso,
stellis puniceis superspersa. Causa [o] nominis de

a ¶ Ictus sepium.) Hic serpens, qđ morsu suo putredinẽ inducat, nomẽ accepit, quoniã Græce σήπω putrefacio significet. Lucanus in nono. Ossaq́ dissoluens cum corpore tabificus Seps. b ¶ Ammoditæ.) Ab arena, cuius colorem immitantur, uel sub qua lateant, nomẽ habent. Nam Græcis ἄμμος arena dicitur, διορύττω fodio. c ¶ Cenchris.) A colore milij nomen inditũ, quod Græce κέγχρος milium dicitur. d ¶ Elephantiæ.) Quod Elephantiã morbũ inducant si momorderint. e ¶ Chersydri.) Ab elemẽtis, in quibus degit nomen sumptũ, idest a terra, & aqua, qđ nõ terram modo, sed aquam quoq́ incolat, χέρσος terra, χερσαῖος terrestris, ὕδρος, uel ὕδωρ aqua. Lucanus in nono.

Natus & ambiguę coleret qui
(Syrtidos arua.

Chersydros. f ¶ Chamędracontes.) A χαμαὶ, ut uidetur, idest humi, quasi dracones humi, & in terra residẽtes. Sunt, q diuisim legant, Chamę, Dracontes. g ¶ Quantus nominũ, tantus mortiũ numerus.) Raro accidit ut serpentũ eius regionis ictus, nõ sequatur ei⁹ interitus, quẽ momorderit. DE Scorpionibus Ply. ca. 25. xi. nat. historię. Qui plura de serpentibus scire cupiunt, legant Dioscoridem lib. 6. per totũ. Auicennã sexta Fen quarti Canonis Tractatus tertij ca. 21. & sequentibus. Isidorũ ca. 5. duodecimi Ethimol. Extat opus nobile Nicandri poetę. Multa Albertus lib. 25. per totum. Plurima elegãter Luca. nono Pharsaliæ.

Rarior, inuẽtus medijs fons u-
(nus arenis &c.

Quę de serpẽtibus a Plynio scripta sũt, alibi copiose signauimus. h ¶ Scinci. (Miror quosdam reposuisse Scythici, Scinci loco. De Scincis infra Solinus ca. 45. i ¶ Si bibant.) Serpentes omnes natura frigidos esse naturales tradunt, nec nisi cum calescunt quippiã feriunt. Cũ igitur potus calorẽ remittat, cõsequens est, epota hæc monstra clementius ferire, q̃ si sitiant. Hinc euenit, ut nocte minus q̃ die, hyeme minus, q̃ æstate, in locis frigidis minus, q̃ in locis calidis, sint pernitiosi serpentes. Auicenna ubi supra redarguit opinionẽ quorundã asserentium serpentũ uenenũ esse frigidũ. k ¶ Habẽt affectus. (Ply. (ut parũ ante retulimus) id ipsum Aspidibus peculiariter tribuit. l ¶ Visus hebes est. (Id euenit, qm̃ serpentes magna ex parte sub terra degũt. m ¶ Heliotropio. (Hãc alij solis gẽmã nominãt. Rhẽni⁹. Gemmaq́ quæ radios emittit candida solis. Eius qualitatẽ Plynius ca. 10. tricesimi septimi sic eleganter refert. Heliotropiũ (inquit) nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro Porracei coloris. Sanguineis uenis distincta. Albertus lib. 2. Mineraliũ, eam nõ in Africa, sed in India cõtra aliorų sententiã, pdidit inueniri. n ¶ Viridi colore.) Porracei dicit Plynius. Rhennius candidi. Sed reuera colore quodã inter hos medio præditum est. Nisi candidã pro pulchra accipias. o ¶ Causa nominis.) Græci ἥλιον solem dicunt, τροπὴν mutationẽ, conuersionẽue. τροπέω retrouerto. Hæc enim gẽma (inquit Solinus) deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo repercussu. Plynius eodẽ loco. Causa nominis, qm̃ deiecta in uas aquæ fulgorẽ solis accedentẽ percussu sanguine mutat, maxime Aethiopica. Eadẽ extra aquã speculi modo solẽ accipit, dep̃hendit defectusq́ subeuntẽ lunã ostẽdẽs. Marbodę⁹ hoc sic cecinit.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma,
Quæ solis radijs in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem,
Eclypsimq́ nouam terris effundere cogit &c.

a ℭ Etiam illud poſse.) Plynius ibidem. Magorum (inquit) impudentiæ uel manifeſtiſsimũ hoc q́q; exemplum eſt, quoniã admixta herba Heliotropio, quibuſdam quoq; additis precationibus gerentẽ conſpici neget. Idem Marbodęus; Cui tamen amplior iis conceſsa potentia fertur. Nam ſi iungatur eiuſdem nominis herbæ, Carmine legitimo, uerboq; ſacrata potenti, Subtrahit humanis oculis quemcunq; gerentem. b ℭ Herba eiuſdẽ nominis.) Herba hæc icciſco

a effectu lapidis eſt, & poteſtate. Deiecta ĩ Labris
æneis radios ſolis mutat ſanguineo repercuſsu,
extraq; aquam ſplendorem aeris abijcit; & auer-
tit. Etiam illud poſse [a] dicitur, ut herba [b] eiuſdem
b nominis mixta, & precãtationibus legitimis cõ-
ſecrata, cum à quocũq; geſtabitur, ſubtrahat ui-
ſibus obuiorũ. Inter Syrtes q̃uis terra [c] pergenti-
bus iter ſyderibus deſtinat, nec aliter curſus pa-
c teſcit. Nam putris ſoli faciem aura mutat; & mi-
nimo licet uento tantam diuerſitatem flatus effi-
cit, ut ſubinde euerſis ſitibus [d] locorũ nulla indi-
cia agnitioni relinquantur, cũ modo quæ fuerãt
d tumulis ardua, in ualles reſidunt, modo quę ual-
libus præſsa cœtu pulueris aggerantur. Ita etiã
continẽs [e] naturã maris ſui patitur. Nec intereſt
ubi potius ſint procellæ, cum ad exitium uiantiũ
e elementis congruentibus in terris flabra ſæuiãt,
in mari terræ. Vtræq; Syrtes [f] ducentis quinq-
ginta milibus paſsuum ſeparantur, aliquãto cle-
mentior, quæ minor eſt. Cneo deniq; [g] Seruilio
C. Sẽpronio CONS. inter hęc uadoſa claſsẽ Ro-
manã ĩpune accepimus pfretaſse. In hoc ſinu Me-
nix [h] iſula poſt Mynturnẽſes paludes. [i] C. Mario

nomen a Sole ſortita creditur, quoniã cum ſole ſe circũagit, etiam nubilo die tantum ſyderis amor eſt. Noctu uelut deſyderio contrahit cęruleum florẽ. Dioſcorides lib. 4. duo eius genera eſse dicit, maius ſcilicet, & minus. Plynius etiam ca. 21. uigeſimiſecundi naturalis hiſtoriæ duo eius genera refert. Tricoccum, & Helioſtrophiũ. Multa de hac herba tradũtur a Medicis. Poetæ fabulãtur Clytien Nympham in hãc herbã fuiſse conuerſam, qđ a Sole, cuius amore tenebatur, fuerit derelicta. Attamen illa ſuum, q̃uis radice tenetur
Vertitur ad ſolẽ, mutataq; ſeruat amorem. c ℭ Terra pergentibus iter ſyderibus deſti.) Ply. ca. 4. quinti. Et terra hæc aũt (inquit) ſyderum obſeruatione nobilis. Ad eam per deſerta arenis, perq; ſerpentes iter eſt. Lucanus in nono,
Iamq; iter omne latet, nec ſunt diſcrimina terræ
Vlla, niſi ætheriæ medio uelut æquore flammæ,
Syderibus nouere uias, nec ſydera nota
Oſtendit Libycæ finitor circulus orę. Idem ſcribit Sylius in fine tertij.
Has obſeruatis ualles enauimus aſtris, Namq; dies confundit iter &c. Inter miracula certe numerandũ, ut terreſtre iter ſyderibus peragatur, cum ſit id proprium nauigantibus. d ℭ Euerſis ſitibus.) Loci qualitatibus, itinerum diſtinctionibus, id eſt uijs, quibus uelut indicijs illac pergentibus mõſtrantur itinera. Sunt qui falſo pro ſitibus, Syrtibus repoſuerint. e ℭ Ita etiam continens.) Varie locus hic in exemplaribus reperitur. In quibuſdam enim ſcriptũ eſt. Ita enim continens naturam maris ut patitur. In multis aliter. Nobis autem placet, ut legatur. Ita etiam continens, naturã maris ſui patitur. Ad hunc ſenſum ſcilicet. Terram Syrtibus proximã, maris ſui i. Syrtici naturã etiã experiri. Id qđ ſequens mox litera explicat euidenter. Hanc ipſam regionẽ mercatores, qui ea loca adire ſolent, Arenoſum mare nuncupant. Vltra qđ undecim Iudeorũ Tribus hac quoq; tempeſtate integras reſeruari, Hebręi prędicant. f ℭ Vtræq; Syrtes ducentis.) Plynius ca. quarto quinti. A regione (inquit) q̃ duas Syrtes interiacet, par utriq; interuallo, ſed littore inter duas Syrtes ducentorũ quinq̃ginta milia paſsuũ g ℭ Cneo deniq;.) Hiſtoriam referunt Eutrop. in fine ſecundi, & Oroſius cap. 8. lib. quarti. h ℭ Meninx inſula.) De hac inſula Ply. ca. ſeptimo lib. quinti, & Strabo libro ultimo. Auienus Dionyſij interpres.
Paruaq; ceruleo circumſonat ęquore Meninx. Sic enim alibi legendum eſse docuimus. i ℭ Caio Mario fuit latebra.) Plutar. in C. Marij uita. Marius (inquit) ex induſtria recedens, & pelagus legens, Meningaq; inſulã petẽs, hic primũ &c. Etiam ſi Meuingã paſsim legamus. Marij in Africã fugã, & ibidem latebrã deſcribũt Appia. primo bellorũ Ciuiliũ. Liuius li. 78. & 79. Lucanus in 2. Item cæteri.

fuit latebra. Supra Garamantas Psylli [a] fuerunt. a
contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate. Soli morsibus anguium nõ interibant, & quis dente letali appetiti, incorrupta durabant sanitate. Recens etiam editos [b] serpenti- b
bus offerebãt. Si essent partus adulterini, matrũ crimina plectebant ĩteritu paruulorũ. Si pudici, probos ortus a morte paterni sanguinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem probabant ue- c
nenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt [c] a Nasamonibus capta. Neq; quicq̃ aliud præter opinionẽ de uestigio nominis sui Psylli reliquerũt. Nasamoniten lapidem [d] Nasamones dant san- d
guineum uniuersum nigris uenulis adumbratũ. In intimo recessu Syrtis maioris circa Philænorum aras Lothophagos [e] fuisse didicimus. Nec incertum est. Aphilænorum aris non procul palus est, quã Triton amnis ĩfluit. Vbi [f] speculatã se

a ℭ Psylli fuerunt.) Ply. cap. 2. septimi. Similis & in Africa (inquit) gens Psyllorũ fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllo rege dicta, cuius sepulchrum in parte Syrtium maiorũ est. Horum corporum ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi sæuissimis earũ. Eoq; genere pudicitiã cõiugum experiendi nõ profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus &c. Plura de Psyllis Gel. ca. xi. decimisexti Noctiũ Atticarũ. Herod. lib. 4. Elegãter Lucan⁹ lib. 9.

Gens unica terras
Incolit, a sęuo serpentum innoxia morsu
Marmaridę Psylli, par lingua potentibus herbis.
Ipse cruor tutus, nullumq; admittere uirus,
Vel cantu cessante potest, natura locorum
Iussit ut immunes mixti serpentibus essent,
Profuit in medijs sedem posuisse uenenis,
Pax illis cũ morte data est.

b ℭ Recẽs editos.) Lucanus in. 9.

Fiducia tanta est
Sanguinis, in terram paruus cum decidit infans
Nequa sit externæ Veneris mixtura timentes
Letifica dubios explorant Aspide partus.

Syllius in. 1.

Nec non serpentes diro exarmare ueneno
Doctus Atir, tactuq; graues sopire Chelydros,
Ac dubiam admoto sobolem explorare Ceraste.

c ℭ Interijt.) Ex Plynio cap. 2. septimi. Vide Gellium, & Herodotum ubi supra. d ℭ Nasamoniten.) Huic lapidi a loco, ubi prouenit, nomen inditum. Ply. ca. 10. libri ultimi. Nasamonites (inquit) est sanguinea nigris uenis. e ℭ Lotophagos.) nomen compositum ex λωτοῦ Loto, & φάγω cõmedo, quod hi populi loto arbore uescantur. De Loto arbore plura Plynius cap. decimoseptimo tertijdecimi naturalis historiæ. Theophrastus ca. decimo quarti de historia plantarum. Et Dioscorides cap. 181. libri primi. De Lotophagis præter cæteros Homerus nono Odysseæ. Loti (inquit Plynius) tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti, terræq; dederit nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Virgilius in Culice.

Impia Lotos,
Impia, quę socios Ithaci merentis abegit
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Hinc natum Adagium λωτὸν ἔφαγες. Lotum cõmedisti. De ijs, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. Apollonius (ut in fine primi eius uitæ refert Philostratus) Qui enim (inquit) ad Lotophagos nauigant, eius cibi suauitate capti, domesticarum rerum obliuiscuntur. f ℭ Vbi speculatam se.) Pallas inuenta Tibia cum buccis tumidis ex aqua se conspexisset, eam ipsam Tibiam in Tritonem Libyæ paludẽ abiecit. Authores Herodotus libro quarto. Diodorus Siculus libro quarto. Quintus Curtius libro tertio. Lactantius secundo Thebaidos. Syllius in tertio.

Hinc qui stagna colunt Tritonidos alta paludis,
Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita Lympha
Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Lucanus in nono de Tritone.

Hanc & Pallas amat, patrio quę uertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima coelo est
Vt probat ipse calor) tetigit, stagniq; quieta
Vultus uidit aqua, posuitq; in margine plantas,
Et se dilecta Tritonida dixit ab unda.

Alij scribunt id factum esse in Meandro Phry-

gię flumine. Propertius tertio Elegiarum libro. Quæ non iure uado Meandri iacta natasti, Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem sentit Claudianus secũdo in Eutropiũ lib. Hic cecidit &c. a ℂ Artium deã.) Mineruã intelligit, cui nobiliũ artium inuentionẽ ascribũt. Ouid. tertio Fastorum. Mille dea est operum, certe dea carminis illa est. Peritiores per Mineruam, partem illam superiorem animæ, idest mentem, & rationẽ intelligunt. Constat enim artes omnes nobiles esse a mente, & ratione

a artium Deam[a] crediderunt. Maior Syrtis ostentant oppidum, Cyrenas uocant,[b] quod Battus Lacedæmonius[c] Olympiade quinta, & quadragesima[d] rege Martio res Romanas te-
b nente, anno post Troiam captam[e] quingentesimo octogesimosexto condidit. Quæ domus Callimachi poetæ fuit patria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis[f] milia passuum

repertas. Hinc a Gręcis Minerua τριτογένια dicitur, qđ nomen, ut Democritus interpretatur, prudentiã significat. Ex prudentia autem tres hominis actus prouenire existimant. Bene cogitare, bene dicere, ac postremo bene facere. Hinc compactũ nomen a τρίτον, & γενέα .i. Trigenia. Alij eam Tritoniam a Tritone palude, ut ex Lucani relato carmine cõstat, potius dictam uolunt. b ℂ Cyrenas uocãt.) Grin⁹ Therę insulæ rex, Batto, multis ꝑ ciuibus eum comitantibus, Delphicum oraculũ alijs de rebus consulturus, quondã adijt, cui ab oraculo responsum est, ut urbẽ in Africa conderet. Quo audito, Ego (inquit) o Pythia senior sum, ac grauis admodũ. Tu uero quempiã meorum comitum ista iube facere. Tum Pythia continuo Battũ ostendit. Erat enim is ex Polymnestri genere apud Minias gratus plurimũ. Cum uero Therei Pythiæ uatis dictu oraculũ neglexissent, in Thera annis septem nunq̃ pluit. Qua ex re, in ea insula præter unã omnes arbores aruerunt. Vnde eius insulæ incolæ suos Delphos sciscitatũ mittũt, q̃bus inde, quod antea responsum est, iterũ numinis placaturos, si in Africa coloniã condendã curarent. Euenit, ut adultus iam Battus idẽ, & linguæ uitio laboraret Delphos, & ipse adijt linguæ prępeditæ oraculum petiturus. Cui consulenti, ijs ab oraculo carminibus responsum est

Batte uenis uocis causa, dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitaturum Phoebus Apollo.

His toties auditis, Therei duce Batto missis duabus biremibus iuxta oraculi responsum, tandem, Cyrenen insignem urbem in Africa cõdiderunt. Battus autem (ut in quarto scribit Herod.) cognominatus est, cũ propter oraculũ apud Delphos sibi redditũ, tũ propter honorẽ, quẽ assecutus est. Battũ enim Pœni regẽ appellãt. Hinc a Pythia oraculũ reddente Punica lingua Battus dictus est, quod futurus rex esset in Africa. Copiose id Herod. exequitur in Melpomene. Plura de ea urbe refert Strabo in fine lib. ultimi sui operis. Diod. Siculus lib. quinto scribit ex quorundã sententia huic urbi nomen inditum a Cyrene Ipsei filia, quæ cum apud Peleũ uirgo educaretur, Apollo eius forma captus, raptã uirginẽ, in Lybiã ad ea loca, in quibus postmodũ ciuitas cõdita est, asportauit, & ab eius nomine Cyrene dicta. Alijs placet dictã a Cyre ei⁹ regionis fonte. Eã regionẽ esse fertilissimã in fine quarti tradit Herod. c ℂ Lacedęmonius.) Conueniunt fere omnes Cyrenen fuisse a Therçis conditã. Hi autem ex Laconica profecti Theram insulã coluerũt. Thera autem olim Calisto dicebatur. Vnde Callimachus.

Nomine Calisto primum sed postmodo Thera

Dicta fuit tellus urbis origo meę.

Ea urbs (ut Strabo refert) uiros claros cõplures habuit, q & libertati optime præesse poterant, & imminentibus Barbaris fortiter resistere. Qualis autem fuerit Cyrenaica philosophia, docet Diogenes in Aristippi uita lib. 2. d ℂ Olymp. quinta, & quadragesima.) Ply. ca. tertio decimononi naturalis historiæ asserit oppidũ Cyrenarum fuisse conditũ urbis Romę anno CXLIII. Hic aũt annorum numerus discrepat aliquantulũ a Solino. Cincius (ut ca. 2. supra retulim⁹) scribit Romam fuisse conditã Olympiade. 12. Primi autẽ q̃tuor Romani reges, Romulus, Numa, Tullus Hostilius, Ancus Marcius, regnauerunt annis. 136. hoc est Olympiadibus. 34. Secundũ igitur hanc Olympiadũ supputationẽ, Ancus Martius obijt Olympiade. 46. Ergo secundum hoc, Cyrenę conditæ sunt, rege Martio res Romanas tenente. Apud hunc Cinciũ legerat fortassis Solinus, qđ de Cyrenarũ conditione hoc in loco refert. PRopter curiosos aduertendũ, fieri potuisse, ut Martio res Romanas tenente, Cyrenas cęptas ędificari, licet post huius regis obitum finẽ cęperint. Constat autem Ancũ Martium obijsse mortem anno secundo primæ, & quadragesimæ Olympiadis, author lib. 3. Dionysius. Eusebius libro temporũ scribit Cyrenen ędificatam uicesimoquarto anno, Erichthonij quarti Atheniensium regis, idest, ferme annis septingentis ante Romam. Alibi dicit ędificatã eam quarta Olympiade, hoc est annis paucis ante Romam. Alibi refert ędificatã Olympiade. 37. Ex uerbis igiť Eusebij, non est quærenda de Cyrenarum conditione certa ueritas hoc in loco, e ℂ Post Troiã captã anno. 586.)

Constat ex primo, & secundo Dionysiĳ voluminibus, post erutum Iliū anno quadringentesimo tricesimo secundo fuisse Romā conditā. Ab urbe autem condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni ferme.136. Sumptis itaq; annis.432.&.136. fiunt annni.568. Qui annorum numerus (ut iam diximus) ad Cyrenarum initium referendus est. Solini autem numerus ad completam urbis illius ędificationem. Esset omnino plana, & uera cōputatio, si sic legeretur apud Solinū. Olympiade prima, & q̄dragesima, rege Martio res Romanas tenēte.

quadringenta[a] sunt. Templo fons proximat Soli sacer,[b] qui humoris nexibus humū stringit, fauillam etiā in cęspitem solidat. In qua gleba non sine miraculo locus viret undiq; sec⁹ agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocāt cornu.[c] Nam ita tortuosus est, & inflexus, ut effigiē reddat cornu arietini. Fulgore aureo est. Prædiuina somnia repsentare dicitur: subiectus capiti

a b

Anno post Troiā captam, quigentesimo sexagesimooctauo condidit. Sed exemplaria oia, quæ uiderim retinēt primū numerum. Sed in re parum commoda satis multa. f ℂ Templū Ammonis.) Ab arena, quę Græce ἄμμος dicitur, nomen iditū. Liber enim pater, quom Indos peteret, uel (ut placet aliis) ex India ueniens, & per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxiliū. Et statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni ab arenis dicto simulacrū cum capite arietino. In eo autē loco, in quo aqua fluxit, templū constituit. Quod ideo fingitur, quia satis eius oraculi sunt inuoluta responsa. Ex Seruio.4. Aene. super illud. Hic Ammone satus. Et Lactantio tertio Thebaid. Statiĳ super illud. Caonias sonuisse tibi. Diod. Siculus in gestis Alexādri, id est.17. historiarū libro, Ammonis templū Danaū Aegyptiorum regē construxisse tradit. Idem docet qualiter in eo oracula ederentur. Eius autē simulacrū ex Smaragdis, ac gemmis aliĳs factum fuisse tradit. In eo autem loco ager est in medio arenarum exiguus. Quippe ubi latior ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum, palmarumq;, ac cæterarum cultarum arborū ferax, rosidus solus, ex omnibus circumiectis. Ex tertio Arriani lib. Diodorus dicit eam regionē in latum, & longū stadĳs quinquaginta patere. Incredibile dictu (inquit lib.4. Q. Curtius) inter uastas solitudines, ita undiq; ambientibus ramis uix ir densam umbrā cadente sole contecta est. Multiq; fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies uerno tēpori maxime similis. Omnes anni partes pari salubritate percurrit. Similia & Diod. Siculus refert. Politianus cap.52. primæ Centuriæ contendit Ammonis hoc templū fuisse pauperrimū, nec inter orbis miracula reponendū. De Ammonis tēplo Herod. lib.2.&.4. Diod. lib. quarto. Syllius in fine tertiĳ. Lucanus in nono. Ventum erat ad templū &c. a ℂ Milia passuū trecenta,) Legendū est. Quadringenta ex Plynio cap.5. quinti, & Martiano libro sexto. b ℂ Fons soli sacer.) Ex Plynio ca.106. secundi. Iouis Ammonis fons (inquit) interdiu frigidus, noctibus feruet. De hoc fonte Arrianus in principio tertiĳ Gestorum Alexandri. Ex eo (inquit) fons manat cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior. Postea deinde deferuescere incipit, ac sub diei exortū rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies, ac noctes æstus, ac frigoria uices uariat. Similia scribunt Diodorus Siculus in Alexandro. Et Q. Curtius li.6. Pomp. Mela lib. primo. Multa Herod. in Melpomene. Syllius in fine tertiĳ.

Stat fano uicina, nouum, & memorabile lympha,
Quæ nascente die, quæ deficiente tepescit,
Quæq; riget, medium cum sol ascendit olympum,
Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris.

De eo etiā Ouidi. libro ultimo Meta.

Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est, ortuq;, obituq; calescit.

Huius effect⁹ causa inter naturæ secreta merito cōputatur, sicut de quibusdā aquis colorē ouium mutātibus inquit Saty.12. Iuuenalis. Egregius fons Viribus occultis &c. Lucre. li.6. de rerū natura ex eo id euenire ait, qđ apud huiusmodi fontes ignis semina terrę inclusa sint, Hęc aūt ignis semina terrā nocte linquūt, & in aquā ipsam fontiū transeunt. Die aūt ut solis eandē terrā repetūt. Idipsum elegāter canit in Meteoris Pontanus ueteribus poetis nō inferior.

Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis Intus alunt ignes &c.

Versus Lucretĳ sunt.

Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus, & calidua nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras feruescere partim
Nox ubi terribili &c.

Aduertendum hunc fontem alterum esse ab eo, qui est apud urbē Debrida, de quo infra ca.42. Sunt tamen qui eundem esse existiment. c ℂ Ammonis cornu.) Ply. ca.10. lib.

ultimi. Ammonis cornũ inter sacratissimas Aethiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornus effigiem reddens, promittitur prędiuina somnia representare. a ℭ Metops.) Mdopos, uel Mdops in exemplaribus passim legitur. Sed legendum Metops, uel Metopiũ, ex cap. 24. duodecimi naturalis historiæ Caij Plynij. Ergo (inquit) Aethiopiæ subiecta Africa, Ammoniaci lachryma stillat in arenis suis. Inde etiam nomine Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quã Metopion uocant, resinæ modo,

a incubantium. Et arbor est Metops[a] nomine, ex qua profluit lentus humor, quẽ a loco Ammoniacũ nominamus. Apud Cyrenẽses præterea Syrpe gignit[b] odoratis radicibus uirgulto her-
b bido magis, q̃ arbusto. Cuius e culmo exudat æstatis tempore pingue roscidum, idq; pascentiũ hircorꝫ inhæret barbulis.[c] Vbi cũ arefactum inoleuit, guttis styriacis legit̃ ad usum mensarũ, uel
c medelæ magis. Dictũ est primũ lac Syrpicum, quoniã manat in modũ lacteum, deinde usu deriuante Laser nominatum. Quæ germina initio barbaricæ impressionis uastatis agris, postea ob
d intolerandam uectigalis nimietatem, ferme penitus ipsi accolæ eruerunt. Cyrenis ab læua Africa est;[d] ab dextra Aegyptus, a fronte sæuũ, & importuosum mare, a tergo Barbarorꝫ uariæ nationes, & solitudo inaccessa, incultaq;, & squalẽs, quæ Basiliscum creat[e] malũ in terris singulare.

aut gummi. Genera eius duo &c. Dioscorides ca. 524. Galbanum (inquit) succ⁹ e ferula est, nascit̃ in Syria. Metopion uocant aliqui &c. Lege etiã caput immediate sequens, qđ de Ammoniaco est. Est & eiusdem nominis oleum, quod Hippocrates Netopum uocat. Aetius etiã Halinon ab amaritudine uocari tradit. b ℭ Syrpe gignit̃.) Hermolaus cap. 520. Corollarij in Dioscoridẽ scribit ex ijs Solini uerbis satis indicari ipsum de Silphio loqui uoluisse qdẽ, sed parum (inquit) nouisse qd diceret, ita salebrosus, & desuetus in eo genere sermo eius ẽ. Affert tamen ex Rudente Plautino uersiculũ, quo Sirpis meminit. Speras (inquit) multum hoc anno futurũ Sirpe, & Laserpitium? De Laserpitio, qđ Græci σίλφιον uocant. Ply. ca. 3. decimi noni natu. historię. Ab ijs (inquit) proximũ dicetur authoritate clarissimũ Laserpitium, quod Græci σίλφιον uocant, in Cyrenaica prouincia repertum, cuius succus uocant Laser, magnificum in usu, medicamentisq;, & ad pondus argenti denarij pensum. Multis iã annis in ea terra non inuenitur, quoniã publicani, q pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes depopulantur pecorꝫ pabulum. Vnus autem caulis repertus nostra memoria, Neroni principi missus est. Siquando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo, oue cũ comederit, dormiente protinus, capra sternutante. Diuq; iam non aliud ad nos inuehitur, q̃ qđ in Perside, aut Media, & Armenia nascitur Laser, multo infra Cyrenaicũ &c. Plura Dioscorides ca. 520. & Theophrastus ca. 2. quarti, & cap. 3. sexti, & ca. 1 noni de historia plantarum. Magnæ æstimationis fuisse apud ueteres Silphiũ, indicat prouerbiũ inde natũ βάττου σίλφιον, Batti Laserpitiũ. De ijs dici solitum, qui summos honores adipiscuntur. Cyrenęi eni Batto, de q̃ parũ ante diximus, Silphium tanq̃ rem preciosissimã dono dedisse tradũtur. Præterea in una nomismatis eorum parte Iouẽ Ammonẽ, in altera Silphiũ sculpere moris erat, author Tarręas in prouerbiorꝫ collectaneis. c ℭ Inhæret barbulis.) Hoc etiam pacto Ladanum, & Gesyphũ caprarũ scilicet uillis colligi ca. 18. duodecimi tradit Plynius. d ℭ Africa est.) De situ, & terminis minoris Africæ, lege Ptole. ca. 3. quarti Geographiæ, & Strabonẽ lib. ultimo. e ℭ Basiliscum creat.) Græca dictio βασιλίσκος quæ regulum, uel tyrannũ significat, quod instar regis cunctis animantibus sit terrori. Vel qđ in oẽs tyrannidem, & sęuitiam exerceat. Scribit Seruius septimo Aene. apud Gręcos tyranni, & regis nullum esse discrimen. Plynius aliã nominis rationẽ affert, cuius ex cap. 21. octaui uerba sunt. Eadem (inquit) & Basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia xij. non amplius digitorꝫ magnitudine. Candida in capite macula, ut quodã diademate insigni. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus, & erectus in medio incedens. Necat frutices, nõ contactas modo, uerum & afflatas. Eruit herbas, rumpit saxa. Talis uis malo est. Creditum quondã ex equo occiso hasta, & per eã subeuntem ui, non equitẽ modo, sed equũ quoq; absumptũ. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuere reges uidere) mustelarũ uirus exitio est, adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, sola tabe. Necat illi simul odore, moriunturq;, & naturæ pugnam conficiunt. Alia de eo lege ca. 4. uicesimi noni lib. eiusdẽ operis. Albertus lib. 25. de ani-

Serpens est pene ad semipedē [a] longitudinis, al- a
ba quasi mitrula, [b] lineatus caput. Nec hominis
tantum, uel aliorꝫ animantiū exitijs datus, sed ter
ræ quoq; ipsius, quam polluit, & exurit, ubicūq;
ferale sortitur receptaculum. Denicq; extinguit b
herbas, necat arbores, ipsas etiā corrūpit auras,
ita ut in aera nulla alitum impune transuolet, in-
fectum spiritu pestilēti. Cū mouetur, media cor-
poris parte serpit, media arduus est, & excelsus. ſ
Sibilum eius [c] etiā serpentes alij perhorrescunt.
Et cum acceperint fugā, quæcq; quoquo possūt,
properant. Quicquid morsu eius occiditur, non
depascitur fera, non attrectat ales. Mustelis tamē d
uincitur, [d] quas illinc homines inferūt cauernis,
quibus delitescit. Vis tamen ne defuncto quidē
deest. Denicq; Basilisci reliquias amplo sestertio
Pergameni copararūt, &, ut ædem Apollinis e
manu insignē, nec araneæ intexerent, nec alites
inuolarent, [e] cadauer eius reticulo aureo suspen-
sum ibidem locarunt. Circa extimū Syrtiū [f] cor-
nu Berenicen ciuitatē alluit Lethon [g] amnis, in- f
ferna, ut putant, exundatione prorūpens, & apd'
pristinos uates latice memoratus [h] obliuionis.
Hanc Beronice muniuit, quæ Ptolemæo tertio
fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne aūt

malibus scribit Plyniū dicere, Basiliscum non occidere hominē nisi prius uiderit hominē, q̄ ecōuerso uideatur ab homine, & qd' rursus hominis si prius uideat Basiliscū, interficiat Basiliscū. Qui scire uult ubi hæc scribat Plynius, illic quærat, ubi mittunt cornua cerui. Cætera q̄ de Basilisco tradit Albertus, sumpta sunt ex ca.22. tertij Tractatus sextæ Fen quarti Canonis Auicennæ. Dioscorides lib.6. Herasistran authoritate ponit signa morsi a Basilisco ca.15. Capite autē ultimo eiusdem libri ait. Percussus a Basilisco prodesse fibrorꝫ testas denario ponderis sumptas in uino. In auxilio esse etiā lachrymam papaueris. Auicēna scribit nullam eius prorsus esse curationē. a ℂ Ad semipedē longitudinis.) Duorꝫ palmorꝫ dicit Auicenna. b ℂ Mitrula lineatus caput.) Coronatum caput habere idem Auicenna scribit. c ℂ Sibilum eius.) Lucanus in nono.

Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes
Ante uenena nocens, late sibi submouet omne
Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

d ℂ Mustelis tamen uincitur.) Legitur in aliquibus exemplaribus. Mustelis tantum uincit. Sed prima lectio purior. Hinc non inelegans Adagium sumi conuenit. Et mustelis Basiliscus uincitur. Ouidiano illi persimile. A cane non magno sæpe tenetur aper. In eos, qui inferiores uires in sui sæpe perniciem spernunt, & eleuant. e ℂ Nec alites inuolarēt.) Simili fortasse ratiōe factum est, ne muscę, aut canes, sacellum Herculis in foro Boario ingrederētur. Nec ales ulla sacrā Achillis ædē, ut ca.2. & 29. a Solino tradit. Etenim quacunq; ratione, uana gentilitas conata est, ad falsorꝫ Deorꝫ cultum miseros mortales inducere. Quod ante CHRISTI SALVATORIS Aduentum effecisse constat. f ℂ Extimum Syrtium.) Ex Plynio ca.5. quinti. Berenice (inquit) in Syrtis extimo cornu est, quondā uocata Hesperidum supradictarum, uagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Eadem scribunt Strabo lib. ultimo, & Martianus lib.6. Faciunt, quæ scribit Iustinus libris 27. & 30. Stephanus sex urbes huius nominis cōnumerat. Sexta (inqt) prius ἑσπερίς. Cognominata autem Berenice a Ptolemæi regis coniuge. g ℂ Lethon amnis.) Græci λήθην obliuionē dicunt. Constat qbusdā in locis aquas esse quæ suapte natura, uel memoriā, uel memoriæ contrariā obliuionē inducunt. Sicut in Bœotia ad Trophoniū deum iuxta flumen Orchomenon duo sunt fontes, quorꝫ alter memoriā, alter obliuionē affert. Inde numinibus inuctus. Similis effectus & huius amnis Lethes credit̄ esse aqua. Quib' fabulas consectari mos est, dicūt nomē inditū; qd' ex Lethe inferno flumine ortū habeat. Luca. in nono.

Quā iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis.
Infernis ut fama trahens obliuia uenis.

Et Syllius primo bellorum Punicorum.

Quiq; sup Gratios lucentes uoluit arenas
Infernę populis referens obliuia Lethes.

Vnde autem sumptū sit a poetis, Lethes aquā obliuionē animabus inducere, produnt Macrob. primo de Somnio Scipionis, & Seruius sexto Aeneid. super illud. Lethęūq; domos placidas q prætat amnis. h ℂ Latice memora-

tus oblitionis.)Codices sunt in quibus tum latex, tum Laticeę legatur. a ℭ Simiarum genus.)Propter plurimā Simiarū cum hominibus similitudinē creditum est fuisse eas homines aliquando Pithecusarum insularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Eos quom Iupiter eorum detestaretur perfidiam, In deforme uiros animal mutauit, ut idem

Dissimiles homini possent, similesq; uideri, Membraq; contraxit, naresq; a fronte remissas

a latifundiū, quod inter Aegyptum, Aethiopiam, Libyamq; diffunditur, quacunq; lucis opacum est, uarium impleuit Simiarū genus [a]. Nec quisq̃ offensus nominis cognitione grauetur. Enimuero operæpreciū est nihil omittere, in quo naturę
b spectanda sit prouidentia. Vulgus simiarū in his est, quas passim uidemus non sine ingenio [b] æmulandi, quo facilius in manus ueniūt. Nam dū
c auide uenantiū gestus affectant, relicta consulto uisci unguilla, quod mendacio factum uidēt, oculos suos oblinunt. Ita uisu obducto, pronum est eas corripi. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto, & cauo sydere. Immoderate fœtus [c] amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos im-

Contudit, & rugis perarauit (anilibus ora,
Totaq; uelatos flauenti corpo- (re uillos
Misit in has sedes, nec non pri- (us abstulit usum
Verborum, & natę dira periu- (ria linguæ,
Posse queri tantum rauco stri- (dore reliquit. Nō multū dissimilia ab ijs scribit Ply. ca.44.xi. naturalis historiæ. Nā Simiarū (inquit) genera perfectam hominis similationē continent, facie, naribus, auribus, palpebris. Quæ sole quadrupedum, & inferiorem habent genam. Iam mām̃as in pectore, & brachia, & crura in contrariū flexa. Similiter in manib⁹ ungues, digitos, longioremq; medium. Pedibus paululum differūt. Sunt enim, ut manus pręlongi, sed uestigium palmæ simile faciunt. His quoq; pollex, & articuli, ut homini, & præter genitale tantum. Et hoc in maribus. Viscera etiā interiora omnia ad exemplar. Plura ijs similia scribit Aristo. cap.8. secundi Naturæ animalium. Galenus insignis medicinę author, tū ridiculā hominis immitationem, tum ludicram ludenuū puerorum inuentionē, simiā nuncupauit. Idem Aristo. cap. iamiam citato, tradit plura simiarum genera, quo loco eleganter explicat, quæ sit simiarum forma. Simia (inqt) tam parte sui corporis prona pilosa est, utpote quadrupes, q̃ supina, ut speciem gerens hominis, quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum, ut dictum iā est, sed crassiore pilo simiæ uestiuntur, longeq; hirsutiores parte utraq; sunt. Conueniunt cum homine plurimū sua specie. Quippe, quæ nares, aures, dentes tam primores, q̃ maxillares hominis more habeant. Cilium etiā cū cæteræ quadrupedes nō in utraq; palpebra habeant, q̄q̃ prætenue, ac prolixius potissimū in inferiore &c. Capite aūt decimo q̄rti de partibus animaliū docet cur simia cauda, & natibus careat. Simia (inquit) qd᷑ forma ambigua sit, ut & in neutro, & in utroq; genere sit constituenda, ideo nec caudā habet, neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. Simiarum copiā in India esse tradit Philostratus in tertio uitę Apollonij libro. Eas Indi maximi faciunt, quoniā piperis (ut sic dicā uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus, leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Dicitq; leones simijs insidiari, p̄sertim cum ęgroti fuerint, quod tunc ceruos, capreasq; uenari non possint. b ℭ Nō sine ingenio ęmulandi.) Plynius ca.54. octaui naturalis historiæ de simijs. Mira solertia (inquit) uisco inungunt laqueos, calceariq; immitatione uenantiū traduntur. Similia refert Strabo uolumine.15. Martianus & latrunculis lusisse fictis cęra, nuces uisu distinguere. Martialis in Distichis scribit simiā scire etiam immissas hastas declinare.

Callidus emissas eludere simius hastas.

Vnde factum est, ut eos, qui facile hominum gestus, moresq; imitantur, prouerbiali figura simias uocitemus. Vtitur eo in Milite glorioso sæpe Plautus. Hinc nonnulli simiā dictā uolunt, uel qd᷑ multa sit in ea humanæ rationis similitudo, uel qd᷑ plurimū simulet gestus hominū. Alijs placet a simis naribus nomē inditum. Simias capiendi modū refert Diodor⁹ Siculus libro historiarum decimoseptimo. Item Strabo.15. Geographiæ libro. INter uenenatos animalium morsus enumerat Auicenna etiā morsum Simiæ, eius mentionē docens cap.12. quarti tractatus sextæ Fen quarti Canonis. c ℭ Immoderate fœtus amant.) Simiarum generi (inquit Plyni⁹) præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos peperere. Omnibus demōstrant, tractariq; gaudent, tractatu gratulationē intelligentes. Itaq; magna ex parte complectendo necant. Ex hoc simiarum erga fœtus suos amore, Adagium non incōcinnū sumi posse uidetur. Vt simia

fœtus diligit. In eos, qui ob immoderatã erga natos dilectionẽ, paternæ ſæueritatis obliuiſcunẽ, corrũpiq; eos obſcœnis moribus patiuntur. Non ab ſimile ei, qđ a Salomone relatũ eſt. Qui parcit uirgæ, odit filium ſuũ, qui autem diligit illũ inſtanter erudit. a ℭ Cercopitheci.) Verbum de uerbo, Caudatæ Simiæ ἀπό τῆσ κέρκου cauda, καὶ πιθήκου ſimia. Itali Maimonẽ, Germani maris catum uocant. Ariſtoteles ca.8. & 9. ſecundi naturæ animaliũ κῆβον nominat. Plynius ca.21. octaui. Cercopithecos (inquit) nigris capitibus, pilo aſinino, & diſsimiles cęteris uoce. Strabo lib.15. ſcribit ſyluã eſſe non longe a Nicea urbe, in qua ſyluã maximã, ingentiũq; Cercopithecorũ multitudinẽ eſſe, adeo ut cũ Macedones aliquãdo multos in collibus quibuſdam apertis uidiſsent in aciem inſtructos. Nam id animal (inquit) ad humanũ accedit ingenium, non minus quam Elephãtũ caſtra putaſſe, & in eos tanq̃ in hoſtes irruiſſe. Sed cũ a Taxilo, qui cum Alexandro erat, rem agnouiſſent, ceſſaſſe. Quo aſtu capi ſoleant, docet idem Strabo li.15. b ℭ Cynocephali.) Canicipes. Sic enĩ Theodorus trãſtulit ca.8. ſecũdi naturæ animaliũ Ariſtotelis. Græcis enim κυνὸς canis dicitur, κεφαλή caput. Cynocephalus, ſiue Canips (inquit Ariſtot. ubi ſupra) etiam eadem forma, qua ſimia eſt, ſed maior, ualidiorq;, & facie caninæ ſimilior, unde & nomen accepit. Ad hæc moribus ferocior eſt, & dente robuſtiore, caninoq; propiore. Diod. Siculus lib.4. Qui Cynocephali (inquit) uocantur, corpore ſunt, & forma homini perſimiles, uocemq; immitanẽ humanã. Ferũ omnino, atq; indomitũ animal, ratione carens. Superciliis, aſpectuq; ſunt horrido, ac truci, Fœminis ſua natura accidit, ut palam expoſitam extra corpus uuluã, per omnem uitam ferant. Lege quæ de Cynocephalis ſcribit Ply. ca.2. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. Hos & India q̃q; nutrit infra ca.65. c ℭ Sphinges.) Ab effectu nomen inditũ, qđ homines ſuis q̃ſtionibus ita ſtringerent, ut ſe expedire nõ poſſent. Nã Græce σφίγγαρ cõſtringere, uel uincere dicitur. Vel q̃ſi omniũ mẽtes ſuis ꝓpoſitionibus ligare. Lactan. 1. Theb. ſcribit Sphinga mõſtrũ fuiſſe, alas, & ungues habens in ſimilitudinẽ Arpyarum, qđ inſidẽs ſcopulo uię imminẽti, inſolubilia ænigmata tranſeuntibus ꝓponebat, quæ cũ ſoluere nõ poſſent, ex improuiſo ueniẽs, alis, & unguibus ad ſe in rupẽ trahebat. Cuius locutionis ambages Oedipodes ſua calliditate ſoluit. Inde Adagionis origo apud Teren. Dauus ſum non Oedipus. Ideſt ſeruili officio, nõ q̃ſtionibus ſoluendis aptus ſum. De Sphingibus ſic Diod. Sicul⁹ lib.4. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; naſcunẽ, forma haud ei diſsimili, qua pingunẽ, ſed paulo pinguiores. Naturã habent manſuetã, pluribus exercitiis, diſciplinæq; aptã. Lege Ply. ca.21. octaui. κέβησ ἐν πίνακι tabulæ ſuæ expoſitionẽ Sphingis ænigmati ꝯſimilẽ eſſe dicit. Nã quicunq; (inq̃t) ipſum intellexerat ſalutẽ, q nõ intellexat exitiũ cõſequebaẽ. Eadẽ eſt huius enarratiõis cõditio. Sphinx enim hominibus ipſa inſipientia &c. Tradunt ſabulæ σφίγγα triforme mõſtrũ, cuius pars una uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Auſonius in Grippo ternarij numeri,

Terruit Aoniam, uolucris, leo, uirgo, triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Albertus cũ loqui uellet de Cercopithecis, Cynocephalis, & Sphingibus li.22. de animalibus in dictione Simia, Sphingicis ænigmatibus, inuoluit omnia. d ℭ Satyros.) σάτυν ueteres Græci uirile membrũ dicebãt. Vnde eſſe Satyris nomẽ datũ quidã putant, qđ proni ſint plurimũ ad libidinẽ. Aegyptij plurimas Satyrorũ imagines, in gratiã fœcunditatis eorũ in tẽplis ponebãt in hirci naturę, quã libidinoſam eſſe dicũt, ſimilitudinẽ, author Diodorus Siculus in ſecundo. Lege Euſeb. ca.1. ſecũdi ꝑparationis. Sumpſit hæc de Satyris Solinus ex cap. 2. ſeptimi. C. Plynij. Sunt (inquit) & Satyri Subſolanis Indorũ mõtibus, Cartadulorũ dicitur regio, perniciſsimũ animal tanq̃ quadrupedes tã recte currentes, humana effigie, ut propter uelocitatẽ, niſi ſenes, aut ægri, non capiantur. Plura de Satyro refert Philoſtratus lib.6. quæ lector adeat ſi libuerit.

pendio diligunt, & ante ſe geſtiant, quoniã ne- a
glecti pone matrem ſemper hæret. CErcopitheci [a] caudas habent. Hęc ſola diſcretio eſt inter priꝰ dictas. Cynocephali [b] & ipſi ſunt e numero ſimiarum in Aethiopiæ partibus frequentiſsimi. b
Violenti ad ſaltum, feri morſu, nunq̃ ita manſueti, ut non ſint magis rabidi. Inter Simias habenẽ & Sphinges [c] uilloſæ comis, mãmis prominulis,
ac profundis, dociles ad feritatis obliuionẽ. Sũt c
& quas uocant Satyros, [d] facie admodum grata, geſticulatis motibus inquiete. Callitriches toto pene aſpectu a cæteris differũt. In facie barba eſt, lata cauda. Has capere non eſt arduum, ſed proferre rarum, Neque enim uiuunt in altero, q̃ in Aethiopico, hoc eſt, ſuo ſolo.

DE HAMMANIENTVM GENTE, deq; in ea domibus sale constructis.

CAP. XLI.

a INter Nasamonas,[a] & Troglodytas[b] gẽs
Hammanientum est, quæ salibus domos
extrruũt, quos in modũ cautium e mon-
tibus excitatos ad usum ædium cementicijs ne-
b ctunt struibus. Tanta ibi huiusce uenę copia est,
ut tecta faciãt e salinis. Hi sunt Hãmaniẽtes, q cõ-
mertia cum Troglodytis habẽt. Carbunculi gẽ-
mæ[c] citra Hãmaniẽtes propiores Nasamonibus.
c Asbystæ[d] Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis
edile[e] est.

DE GARAMANTIBVS, DEq; miro apud eosdem fonte.

CAP. XLII.

d GAramantũ oppidum[f] est Debris[g] fonte
miro, qui deniq; alternis uicibus die fri-
geat,[h] nocte ferueat, ac per eadem uena-

INTER Nasamonas.) Hos populos Hammanientes uocat Ply. ca. 5. li. quinti. Post Nasamonas (inquit) Hasbytæ, & Macę uiuunt. Vltra eos Hammanientes undecim dierũ itinere a Syrtibus maioribus ad occidentem, & ipsi quaq; uersus arenis circumdati. Et parum infra. Domos sale e montibus suis exciso ceu lapide construũt. Et lib. 31. ca. septimo. Carrhis (inquit) Arabiæ oppido muros, domosq; massis salis faciunt, aqua ferruminantes. Herodo. lib. 4. porrigitur id superciliũ (inquit) ad columnas usq; Herculeas, atq; ulterius. In tra quod est metallũ. i. effossio salis decem dierũ itinere. Et hõmines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti enĩ tractus Africæ uacant himbribus. Nã si plueret illic, nõ possent manere parietes salis. In Solinianis codicibus plerũq; gens Amantũ scriptum reperies. De Sale capite undecimo supra abunde diximus. b ℭ Troglodytas.) De Troglodytis ĩfra ca. 44. c ℭ Carbũculi gemmę.) Ply. Ab Hammanientibus ad Troglodytas hiberni occasus plaga, dierum quatuor iter, cũ quibus cõmertiũ, gemmæ tñ, quã Carbunculũ uocamus ex Aethiopia uectæ. De Carbunculis, quos quidã ab igneo colore Pyropos, & Apyrustas qđ ignem nõ sentiant, uocant. Ply. ca. 7. tricesimiseptimi. d ℭ Asbystę.) Herodotus, Dionysius, Callimachus Asbystas pronũciant. Alij Asbitas Syllius, Ptolemęus, Eustathius. Dictĩ autẽ ab Asbysta eius loci urbe. Sunt qui nomen habere dicant ab Asbyte regina Hiarbæ regis filia, dę qua plura Syllius lib. 2. bellorũ Punicorũ. DE Lasere, quo Asbystæ uiuunt. Plynius cap. 3. decimi noni. Et nos ca. 40. supra, ubi de Metopio scripsimus. e ℭ Edule est.) Edule uocant quicquid manducari potest. Horatius Satyra quarta secundi Sermonũ.

Vinea summittit capreas nec semper edules.

Sunt codices, qui habeant tũ edile, tum dulce, tum edulce est, tum edulcescit.

GARAMANTVM oppidũ.) Eas præsertim regiones rimatur Solinus, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, tria apud Garamantes memoratu digna referens. Quod illic fons die frigeat, calescat nocte. Alterum qđ eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremũ quod Gauli insulæ terra serpentibus, & scorpionibus sit pernitialis omnino. g ℭ Debris.) Hanc Solini nomenclaturã approbat Hermolaus ca. 5. quinti Castigationũ Plynianarũ, cũ apud Plyniũ legatur tũ Detris, tũ Dedris. Apud Ptolemęũ Bedron, uel Bediron. h ℭ Die frigeat.) Quidã causam huius miraculi hanc esse putant. Quod uidelicet ignes noctis frigoribus intus alantur, extuentq; sub terrã. Vnde euenit, ut noctis tempore sit is liquor calidus. E diuerso autẽ die, qđ sol terrã exurat, igneaq; uis exhalet solis ardore, uenas eas recreari aiunt. Sicq; aquã ipsam gelidã fieri, utpote in uim suam naturaliter redeuntẽ. Sed profecto hæc non propria, sed communis nimis, & uniuersalis causa est. Ex ea cñ ratione, aquis cæteris præsertim ubi similis fuerit solis uis, diuersitas consimilis ascriberetur omnino. Quod rationẽ consimilẽ, consimilis consequatur effectus. Ego autem causam esse existimo in terra, ex qua huiusmodi fontes scaturiunt, & emanant. Possibile namq; est, eam terrã talem esse natura, ut solis præsentia uim sibi calfaciendi adimat. Solis uero absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Harum diuersitatũ, uarietatumq; regionibus, & locis alijs, duas esse causas, naturales aiũt. Mundi inclinationẽ, & solis impetũ, proprius, & longius, cursum faciendo. Eam rem Vitruuius Architecturæ octauo uolumine exemplis plurimis aperit eleganter. Idem Vitruuius cap. secũdo eiusdẽ libri causam,

docet caliditatis aquarũ. Neq; enim (inquit) calidæ aquæ est ulla proprietas, sed frigida aqua cũ incidit percurrens in ardentem locũ, efferuescit, & percalefacta egreditur per uenas extra terram. Ideo diutius non potest permanere, sed breui spatio fit frigida. Namq; si naturaliter esset calida, nõ refrigeraretur calor eius. De hoc fonte lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 5. lib. quinti. Ascripsi huic loco Dionysij interpretis uersus. Hanc habitant iuxta Garamãtes Debrite clari,
Quæ superat cunctas urbs miro munere fontis,
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris.
At solis friget radijs, glacialis & igni.
Factũt ad hũc quoq; locũ, quæ ca. 40. de Ammonis fonte ex alijs annotauimus. a ℭ Per eadẽ uenarũ commertia.) Sunt q alia existimẽt esse uenarũ cõmertia die, alia noctu. Aiunt enim ui solis quadã occulta euenire, ut per loca alia die scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, utputa per sulphurea noctu loca, p terrã qualitate contraria affectã die. b ℭ Tam breui temporis curriculo.) Non ita mirũ contemplantibus uideretur, si ea fontis mira mutatio fieret aliquo magno temporis interuallo. Quoniã diutino quodã tẽpore, uenarũ quoq; cõmertia uariari posse existimarent, qđ breui temporis curriculo uix fieri posse conijcit ipsa ratio. c ℭ Per gẽtes Debris inclyta est.) Naturale est, ut fortioris agẽtis præsentia, debilius agẽs in opus suũ exire non possit. Fieri autẽ potest ut loca per quæ scaturiunt huius naturæ fontes, calfaciendi aquam uim habeant p naturã. At uero solis ipsius obsistente presentia idipsum nequeunt operari. Operantur autem idipsum noctis tempore, qđ tunc sol occidens procul absit. Qnod uero non alibi idem accidat, facit locorũ diuersa qualitas, & natura hic, & alibi. Quid si mirum hoc, & sexcẽta alia lucri, uel famæ causa excogitata fuerint astu hominũ? Consimilis hominũ astus olim solis mensam mirã fecit. Serapis simulacrũ adorãdũ prębuit. Canopus uersutia sacerdotis Chaldęorũ Dei uictor effectus est. Sed uero pximius est, ut huius miri causa nõdum sit ratione deprehensa, sicut de fonte altero Iuuenalis inquit. Sed & egregius fons. Viribus occult⁹ &c. Pomp. Mela, & secum plures non distinguũt inter hunc Garamanticæ regionis fontẽ, & eum qui iuxta Ammonis oraculũ esse dicitur. Qui idcirco solis nuncupatur, qđ uel mira solis uis in eo appareat. Vel qđ solis uarietate, ipse quoq; maxime uarietur. Plynius autem hũc ab eo, qui soli sacer est, alterum facit, ut ex eis uerbis cap. 106. secundi colligit Hermolaus. d ℭ Garamana.) Ptol. Garama, quidã Plynij codices Garadamũ habẽt, ca. 5. quinti. Sunt Solini uetusti quidã codices, in quibus Garama scriptum sit. Verũ maiori ex parte Garamana retinent. Hanc urbem dictã uolunt a Garamante Apollinis filio, & Garamantidis Nymphæ patre, ex qua, & Ammone Ioue Hyarbam regẽ natũ fuisse quarto Aneidos scribit Maro.
Hic Ammone satus, rapta Garamantide Nympha. Habitant autem Garamantes super Psyllos Austrũ uersus, in loco sero, frequẽtiq;. Hi aũt oium hominũ cõmertiũ, aspectũq; refugiũt, nihil bellicę armaturę habẽtes, ac ne defendere qdẽ sese audẽtes. Authores Hero. in 4. & Steph. de Vr. De ijs Ply. c. 4. 5. 8. li. qnti. Stra. li. ult. Itẽ cęteri. Scribũt defũctos reclusa nudos Garamãtes arena ifodere. e ℭ Nã latrones pu.

rum commertia[a] interdũ ignito uapore æstuet, interdũ glaciali horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tam breui tẽporis curriculo,[b] natura tam dissonã sui faciat uarietatem. Idque qui percunctari uelit, tenebris inesse fluori illi æternam facem credat. Qui rimetũ die brumales scatebras, nunq̃ aliud existimet, q̃ perpetue rigere. Vnde non immerito per gentes Debris[c] inclyta est. Cuius aquę ex cœlesti uertigine mutant qualitatem q̃uis controuersa syderũ disciplina. Nam cũ mũdum a calore uesper temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxiũ sit contigisse. Rursus cũ ortus solis incãduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiã a sitiẽtibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet frigore? Garamanticæ regionis caput est Garamana,[d] ad quã iter diu iextricabile fuit, & inuiũ. Nam latrones[e] puteos arenis operiebãt, ut temporaria fraude subductis aqs in fame, & siti iter submoueret accessus uiantiũ. Sed Vespasiano principe bello, quod cum Oensibus gestum est, difficultas hæc interijt cõpendio spacij breuioris

a reperto. Garamātas Cornelius Balbus [a] subegit, & primus ex hac uictoria triumphauit. Primus sane de externis, utpote qui Gadibus genitus accessit ad gloriā nominis triumphalis. ARmenta
b gentis [b] istius obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt prona in humū cornua, & obnixa. Ex parte, qua Cercina [c] est. Accipimus Gaulon insulam, [d] in q̄
c serpens neq; nascitur, neq; uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq; gentium puluis arcet angues. Scorpiones supiactus illico perimit.

d

DE AETHIOPIA. DE EIUS REGIOnis hominū obscœnis morib[9], ac eorundē hominū monstrosis formis, De Draconibus, miraeq; naturae ibidē feris alijs. De Cinnamomo aromate, deq; Hyacitho lapide.

e

CA. XLIII.

f AEthiopes, [e] & Atlātice gētes Nigri flumine [f] diuidunt, quā partem [g] putant Nili.

trones puteos.) Ex Plynio cap. 5. quinti. Ad Garamantes (inquit) iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius. Puteos, qui sunt non alte sodiendi si locoꝝ notitia adsit, arenis operientibus. Proximo bello, qd' cum Oensibus Romani gessere auspicijs Vespasiani imperatoris compendiū uię quatriduo deprehensum est. Hoc iter uocatur praeter caput saxi. a ℂ Cornelius Balbus.) Clarissimū oppidum (inquit Ply. eodē loco) Garadamū, caput Garadamantū, omnia armis Romanis superata, & a Cornelio Balbo triumphata, uni omnium curru externo, & Quiritiū iure donato. Quippe Gadibus nato ciuitas Romana cū Balbo maiore patruo data est. b ℂ Armenta gentis istius.) Ply. ca. 45. octaui. Boues animaliū soli, & retro ambulātes pascunt. Apud Garamantas qdē haud aliter. Et ca. 37. undecimi. Troglodytarum (inquit) in terram directa, qua de causa obliqua ceruice pascūtur. Mela Pō. lib. primo. Apud Garamantes enim (inquit) armenta sunt ea, quae obliqua ceruice pascunt. Nam pronis, directa in humū cornua officiunt. Haec eadē ante hos scripsit Herodotus lib. 4 Ab Alberto perperā Trogodide nominant lib. 22. c ℂ Ex parte, qua Cercina.) Insula hęc circa Africam a lęuo, cū urbe eiusdem nominis lōga. xxv. M. pass. Lata dimidiū ei[9] ubi plurimū, ac in extremo nō plus. v. M. pass. d ℂ Gaulon insulam.) Ply. ca. 7. lib. quinti. Mox Gaulos (inquit, & Galata, cui[9] terra scorpionē dirum animal Africę necat. Dicunt & in Clupea emori. Vitruuius ca. 3. octaui scribit esse locū in Africa, q̄ alias est parens, & nutrix ferarum bestiarū, maximeq; serpentiū, ubi nulla nascitur, & si quando illata ibi ponat, statim moritur. Neq; id solū (inquit) sed terra ex eo loco si alio translata fuerit. Id genus terrae etiā Balearibus esse dicitur. Alia loca enumerat Solinus, in quibus serpentes non reperiant ca. 10. tricesimi quinto & . 36. Extat apud Plyniū ca. 58. lib. octaui, ubi docet, quae animalia, quibus locis non sint. Eandē rem etiānū cōtinet caput. 28. octaui Naturę animaliū apud Aristotelē. Causae huius (ut etiā ibidē Aristoteles insinuat) sunt coeli, situsq; conditio.

AETHIOPES.) Sunt qui Aethiopiā dictā uelint a uerbo Gręco αἴθω, qd' uro, incendo, ardeoq; significat, & ὤψ facies, & aspectus, qd' solis aspectu plurimū torreat. Ply. ca. 30. li. sexti dictā tradit ab Aethiope Vulcani filio, cui p̄fuit. Ambro. aūt ca. 3. eius lib. quē de paradiso scripsit, Aethiopiam uilem, & abiectā interp̄tari asserit. Ply. ca. 30. li. sexti scribit uniuersam eā gentē Aetheriā, & Atlantiam, appellatā, mox ab Aethiope Aethiopiā. Iosephus c. 12. primi ant. Iudeoꝝ scribit Aethiopes ante a Chuso Cham ipsius filio, fuisse Chusęos cognominatos. Ptole. duplicē Aethiopiā esse dicit, unā q̄ sub Aegypto est. Alterā interiorē nominat. De prima ca. 7. de secūda. ca. 8. lib. quarti tab. 4. Africę. Sita est Aethiopia ab oriente hiberno ad occidentē hibernū. Meridiano cardine syluę hebeno maxime uirēt. Meridiana eius parte immens mari mōs excelsus ęternis ardet ignibus Aenocauma dictus &c. Ply. ca. 30. sexti abunde satis. Plutar. ca. ult. qnti de Placitis philosophoꝝ scribit Aethiopes canescere ocitissime. f ℂ Nigri flumine.) Quę de Nigri flumine annotāda uisa sunt, retulim[9] ca. 40. post pricipiū. g ℂ Quē partē putant Nili.) Sūt exēplaria, q̄ nō partē Nili, sed patrē habeāt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortū habeat, & principium. Ex eo, quae eoꝝ plura in Nigri flumine, q̄ & in Aegypno Nilo reperiunt, infert Nigrum flumen esse Nili ipsius partē, aut originem. Qui autem uolunt Nili ortum penitus ignorari,

Sic papyro uiret,[a] sic calamo prætexitur,anima- a
lia eadem edit,ijsdem temporibus exūdat,intra
ripas tunc quoq; redit,cum contentus est alueo
suo Nilus.Garamantici Aethiopes matrimonia
priuatim[b] nesciunt,sed omnibus uulgo in uene- b
rem licet.Inde est,qd' filios matres tantum reco-
gnoscunt.Nam paterni nominis nulla reueren-
tia est.Quis enim uerū patrem nouerit in hac lu
xuria incesti lasciuientis?Eapropter Garamanti- c
ci Aethiopes inter omnes populos degeneres
habentur.Nec immerito, quia afflicta castitatis
disciplina,successionis noticiam ritu improbo
perdiderunt.Nomen Aethiopum[c] late patet in d
parte Africana,qua Meroen uidet[d] Libya.Plu-
rimæ eorum sunt, & uariæ nationes. Harum e
numero Nomades[e] Cynocephalorum[f] lacte
uiuūt.Syrbotæ[g] lōgi sunt ad pedes.xij.[h] Asachæi e
captos uenatib' Elephātos deuorāt.Apud Sam-
bros[i] nulla est aurita q̄drupes,nec Elephāti qdē.

dicerent ex similibus illis utriq; flumini accidentibus,nō continuo inferri posse, alterū esse partē, aut originē alterius.Præsertim ex eo,qd' papyro uireat,calamo prætexatur,quodq; eadē anialia edat.Sed nec ob hoc quoq; qd ijsdem temporibus exundet,& intra ripas suas tunc redeat, cū contentus est alueo suo Nilus.Nā & Euphrati flumini similia accidunt,ut ca.50.infra Solinus ostendit. a ℭ Sic papyro uiret,sic calamo prætexitur.)De Papyro,& Calamo præter ea,quæ lib.13.&.16.tradit Ply.Lege Dioscoridē ca.122.&ca.123.lib. primi,Quo loco nil de ijs prætermisit Hermolaus.Ex Papyro,& Calamo non paucas medelas posse confici,secundo Canonis author est Auicenna. b ℭ Matrimonia priuatim nesciunt.)Herodotus lib.4.scribit Machlyes,& Ausēs esse Africæ populos.Hos promiscue cum mulieribus non una habitātes, sed pecudū more cōcumbere. Sed ubi apud mulierē puer robustus est factus, apud quem uirum habitare sustinet (nam tertio quoq; mense uiri conueniunt)eius filius censetur.Mela Pomponius libro primo.Nulli Garamantū (inqt) certa uxor est.Ex ijs,qui tam confuso parentum coitu passim,incertiq; nascūtur,quos pro suis colāt, formę similitudine agnoscunt. Eadem scribit Ply.ca.8.li.qnti. Lactantius ca.21.tertij.Aristot. in principio secundi Politicorū.Plato.5.de Repub.Diuus Hieronymus ca.6.secundi aduersus Iouinianū. Claudianus in Gildonē. Connubia mille, Non illis generis nexus,non pignora curæ, Sed numero languet pietas. Sunt & gentes aliæ matrimoniorū expertes,ut ca.35.trigesimus. Nec minus Persarum matrimonia reprehensione digna sunt,apud quos lex erat, filias, sorores, matresq; ipsas in matrimoniū ducere.Nec in Perside solū,uerumetiam quicūq; Persarum ad alia climata orbis e patria exiuerunt,nefanda hæc matrimonia celebrabant.Author Euseb.ca.8.sexti Præparationis Euangelicæ.Matrimoniū a quo,quando,& cur institutū fuerit,disserit docte Scotus distin.26.quarti Sententiarū libri.Quo loco probat idē author Matrimoniū apud gētes omnes esse debere.Definit eodem loco docte simul,& eleganter quid Matrimoniū ipsum sit.Sed locū consignasse satis modo. c Nomen Aethiopū late patet.)Scribit Homerus primo Odysseæ Aethiopes populorū ultimos, in duo diuidi.Alios in orientē,alios in occidentem solem.Eā Homeri diuisionē multis uerbis exequitur Strabo lib.primo.Ply.ca.30.lib.sexti.Aethiopū(inquit)terrā uniuersam cū mari rubro,patere in longitudinē semel,& uicies.70.mil.pass.In latitudinē cum superiore Aegypto duodecies.XCVII.Agrippa existimauit.Quidā in longitudinē ita diuiserūt,a Meroe &c. d ℭ Qua Meroen uidet Libya.)Sūt exēplaria,quæ sic habeant,quā a Meroe diuidit Libya.Vide Ply.ca.30.lib.sexti e ℭ Nomades.)De Nomadibus abunde diximus capitibus.25.&.39.supra. f ℭ Cynocephalorū.)Quales sint, & unde sumptū nomen,in fine capitis.40.dictū est.Sumpsit autem hæc omnia Solinus ex cap.30.sexti Plynij. g ℭ Syrbotæ.)Quædā exēplaria(ut etiam Hermol.meminit)Serbotę,alia Sorbotę habēt.Plynius ca.30. lib.sexti.Syrbotæ(inquit)qui octonū cubitorū esse dicuntur.Idē ca.2.septimi.Solinus ait Syrbotas lōgos esse ad pedes duodecim,qui numerus etiānum cubitos octo efficit.Nam ex pede,& semis cubit' integratur. h ℭ Asachæi.)Varie hic locus in exemplaribus reperitur.Apud Plyniū aūt ca.30.li.sexti Aschę,uel Asachæ legūt.In ipsis uero mōtibus Aschæ multis nationibus.Abesse a mari dicunt dierum qnq; itinere.Viuūt Elephātorū uenatu.In uetustis Plynij codicibus nō Aschę sed Asachę.Capite aūt.13. li.8.apud eundē Ply.sic habet.Asachæi uocant Aethiopes,apd q̄s maxie nascant dracones. i ℭ Apud

Sambros.) Plynius ca.30.sexti. Oppidũ eorũ (inquit) Nilo impositum Tempsis Sambri, apud quos quadrupedes omnes sine auribus etiã Elephanti. Id, tum ad soli dispositionẽ, tũ ad coeli qualitatem referendum censent. a ❡ Cani tradunt.) Ply. eodẽ capite. At (inquit) ex Africæ parte Ptoembari, Toemphanę, qui canẽ pro rege habent, motu eius imperia augurantes. QVod regiæ potestatis ij populi cani tradiderint, ex eius animalis erga homines fidelitate ortũ habuisse crediderim. Quẽ ritũ licet stolidũ, ob maiorũ suorũ reuerentiã, posteris tandẽ placuit obseruare. Sunt qui falso Pannoniæ regnicolis id ipm. semel asserant contigisse. Sed hæc non nisi ab inconstanti uulgo nata est opinatio. b ❡ Quaternos oculos.) Plynius eodẽ loco. Regio (inquit) Sirbitũ, ubi desinunt montes, traditur a quibusdã habere maritimos Aethiopas Nisicastes; Nisitas, quod significat ternũ, & quaternum oculorũ uiros. Nõ quia sic sint, sed quia sagittis ꝑcipua contẽplatione utuntur. Non minus mirũ, & a natura hominis alienum esse uidetur, homines esse, scilicet, quibus oculi sint in pectore. Esse rursus alios, qui oculũ unicũ in fronte habeãt. c ❡ Agriophagi.) Quasi Agrestiuori, feriuoriq; dicamus. ἄγριος agrestis, immitis, ferox, φάγος uorax Græce dicitur. Plynius eodem capite. Agriophagi Pantherarũ, & Leonum carnibus maxime uiuentes. d ❡ Pamphagi.) Latine Cunctiuori, uel omniuori dici possũt. πᾶν totum. φάγος uorax. Ply. eodẽ loco. Pãphagi omnia mãdentes. e ❡ Antropophagi.) Hominiuori si uerbũ uerbo reddas, de qbus supra ca.25. abũde diximus. De ijs etiã Ply. c.30. lib. sexti. f ❡ Cynamolgi.) κυνὸς canis, ἀμολγεύς mulctra, ἀμολγός mulgendi tẽpus. A forma ergo corporis, & mulgẽdi exercitio nomẽ habẽt. Ply. eodẽ ca. Cynamolgi caninis capitibus. Stra. li.16. Supra hos (inqt) q̃si ad meridiẽ sunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrij appellanẽ, Comati, & Barbari. Hi canes maximos alũt, qbus Indicos boues uenanẽ e uicina regione uenientes, siue a feris pulsos, siue pascuorũ inopia. g ❡ Arthabathitæ.) Ply. Arthabathitæ q̃drupedũ ferarũ modo uagi. h ❡ Locustas terrestres legũt.) Ex Ply. & hęc sũpta sunt ca.30. lib.6. Pars q̃dã (inqt) Aethiopũ locustis tm̃ uiuit fumo, & sole duratis in annua alimẽta. Hi quadragesimũ uitę annũ nõ excedũt. Ferũt Ioannẽ CHRISTI pręcursorẽ locustis uesci solitũ in deserto. Ob hoc de eo canit̃ in Ecclesia. Prębuit hirtũ tegimen Camelus Artubus sacris, Strophiũ bidentes, Cui Latex haustũ, sociata pastũ Mella locustis. Qui plura de locustis nosse cupiunt, legant caput.29.xi. naturalis historiæ Caij Plynij. Et diuũ Ambro. ca.23. quinti Hexameron. Itẽ Aristotelẽ ca.17. & 28. quinti naturæ animaliũ. i ❡ Quadragesimũ ęui annũ.) Constans Medicorũ sententia est ex alimentorũ diuersitate, fieri cõtractius, uel ꝓtensius ęuũ hominis. k ❡ Milia passuũ sunt sexcenta uiginti.) Vel hic, uel apud Plyniũ nũerus deprauatus est. In totũ enim (inquit) ab Oceano ad Meroen. DCC. milia. xxv. milia passuum esse inter authores conuenit, capite tricesimo libri sexti. Sunt quædam Solini exemplaria, quę habeant Milia passuum sexcentatriginta. l ❡ Macrobij.) μακρόβιοι, Latine longæui. μακρός longus, βίος uita. Ex aduerso in Africæ parte Macrobios sitos aiunt. Mela Pomponius libro tertio Meroeni (inquit) habent terram, quam Nilus primo ambitu amplexus insulam facit. Pars quia uitæ spacium dimidio fere, quam nos longius agunt

a His proximi summã regiæ potestatis Cani tradunt,[a] de cuius motibus quidnam imperitet/augurantur. Maritimos Aethiopas quaternos oculos[b] dicunt habere. Sed fides alia est. Illi deniq;
b qđ & uident plurimum, & manifestissime destinant iactus sagittarum. Occidentẽ uersus Agriophagi[c] tenent, qui solas Pantherarũ, & Leonũ carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte ocu-
c lus unus est. Sunt & Pamphagi,[d] quibus esca est quicquid mãdi potest, & omnia fortuitu gignẽtia. Sunt & Anthropophagi,[e] quorũ mores uocamen sonat. Cynamolgos[f] aiunt habere cani-
d nos rictus, & ꝓminula ora. Arthabathitę[g] proni, atq; quadrupedes, nec secus, ac feræ sine sedibus euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempore Locustas terrestres[h] legunt, duratasq; salsu-
e gine in præsidium uitæ solas habent. Sed ex illis quadragesimum[i] æui annum nullus supergreditur. Ab Oceano isto ad Meroen, quam insulam amplexu primo Nilus facit, milia passu-
f um[k] sunt sexcenta uiginti. Vltra Meroen super exortum solis Macrobij Aethiopes uocantur. Dimidio enim eorum protentior, quam nostra uita est. Hi Macrobij[l] iusticiam colunt,

amant æquitatem, plurimũ ualent robore, præ- a
cipua decent pulchritudine. Ornantur ære. Au-
ro uincula faciunt noxiorum. Locus apud eos
est Heliutrapeza[a] opiparis epulis semper refer-
tus, quibus indiscrete omnes uescuntur. Nam b
& diuinitus[b] eas augeri ferunt. Est & ibidem
lacus, quo[c] perfusa corpora uelut oleo nitescunt.
Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sane adeo liqui
dus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, c
sed illico folia lapsa ad fundum demittat laticis
tenuitate.[d] Vltra hos desertæ, inhumanæque
solitudines adusque Arabicos sinus. Deinde
in ultimis Orientis monstrosæ gentium[e] facies.

Macrobij. Pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolę. Pulchri forma, æqui corporis, parũq; uenerationes, uelut optimarum alumni uirtutũ. In illis mos est, cui potissimũ pareant specie, ac uiribus, legere. Apud hos plus auri, q̃ Persis est, ideo quod minus est, præciosius censent. Aere exornanť. Auro uincula fontiũ fabricant. Hucusq; Mela. Macrobiorũ regionẽ, corporis magnitudinẽ, pulchritudinẽq; mores integros, regum electionẽ, uictum, longã ætatem, multis uerbis prosequitur Herodotus in Thalia. Refert inter alia esse apud eos fontem, in quo loti efficiũtur perinde atq; inuncti uiolã olentes. Eam aquã tam leuẽ esse dicit, ut in ea nihil innatare possit, ne lignũ quidẽ, & quę leuiora sunt ligno, se omnia pessum ire i pfundũ. Ex potu igiť eius aquæ euenit, ut ad centũ uiginti annos perueniãt, non nulli etiã hoc ætatis transcendant. Quærit Aristoteles. Cur diutius uiuunt, qui locis calidis suam degunt ætatem? An quia natura sunt ficciore. Firmius autem, diuturniusq;, qđ sicci* est. Mors autem putredo quædã est. An qđ mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autem omnia solent ambientis aeris qualitate, qui ut locis calidis calet, sic frigidis friget. Itaq; interiorẽ calorem ocyus magisq; corrumpit. An qđ humorẽ, caloremq; amplius seruant, quarum rerum introitus mors est. DE Macrobijs aliqua retulimus supra cap. 21. a ¶ Heliutrapeza.) Gręci ἡλίου τράπεζαι/Solis mensam dicunt. Ex eo sic nominata, qđ ui quadam solis eum apparatũ fieri creditum sit. Qui de ea mensa aliquid scripserunt, Herodotũ ueterẽ historicũ habent authorẽ. Eius uerba ex tertio historiarũ lib. ascripsimus. Solis (inquit) mensa talis esse memorať. Est in suburbano pratũ omniũ quadrupedũ assa refertũ carne, quã per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere. Ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatũ licet accedere. Hęc ipsa terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidẽ, quæ Solis uocatur, talis esse fertur. Ex ijs fit euidens, quid possit inter homines astus hominũ. Erubesco ea referre, quæ consimili, uel maiori sępe fraude fiunt hodie. Meminerunt huius mensæ Mela Pom. in fine tertij, Pausanias in Attica, Diuus Hierony. in prologo ueteris testamenti. Ex hoc opiparo solis mensæ apparatu sumptũ Adagium ἡλίου τράπεζα. Solis mensa, de sumptuoso, ac lautissimo conuiuio dictũ congrue, nõ absimile illis, quæ ab Horatio referuntur secundo Carminũ Ode. 14. Pontificũ potiore cœnis. Et Saty. sexta secundi Sermonũ. Deorũ cœnæ. b ¶ Diuinitus.) Id potius ad magistratus loci eius superstitiosam fraudẽ tribuendũ reor. c ¶ Lacus.) Sententiã Herodoti parũ ante retulimus. Meminit & Mela Pom. lib. 3. Aquæ, quæ perpingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpũt, uti Solis, qđ oppidũ est Ciliciæ flumẽ nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter & hic Aethiopię lacus, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo, emittit magnã olei multitudinẽ. Itẽ Carthagine fons est, in quo natat insuper oleum odore uti scobe citreo, quo oleo etiã pecora solẽt ungi. Hæc ex ca. 3. octaui Vitruuij. Annotat Plynius ca. 4. tricesimi primi natu. historiæ Tales esse aquas, qualis terra est, p quã fluunt, qualesq; herbarũ, quas lauãt succi &c. d ¶ Laticis tenuitate.) Tenuitas aquæ facit, ne aliquid in ea supernatare queat. Tales sunt etiã Sideris stagni in Indis, Auerni lacus in Italia. Sunt e diuerso aquæ plurimæ, in quibus nil summergať, sed supernatet corpus quodlibet, ut in Asphaltide, Arethissa, & huius genus plures. e ¶ Monstrosę gentiũ facies.) Ply. ca. 30. sexti de Aethiopia loquens. Animaliũ, hominũq; (inquit) effigies monstriferas circa extremitates eius gigni minime mirũ artifici ad formanda corpora, effigiesq; celandas mobilitate ignea. Empedocles mõstra fieri per exuberantiã, defectumq; seminis, aut propter agitationis turbulentiã, aut si in plusculas partes seceť. Aut si aberrauerit. Has fere causas monstrorũ cõmentus ille uidetur. Strato p additamentũ, ademptionẽue, aut transpositionẽ, aut inflationem. Medicorũ quidam propter distortã id tẽporis uuluã distendente spiritu. Hæc ex Plutar. 5. de Placitis philosophorũ lib. Qui plura expetit, adeat Arist. c. 4. quarti de Generatione animalium, & Problemate. 60. decimæ Sectionis. Multa de ijs monstrosis hominibus refert Gellius capite quarto noni Noctium Atticarum. Qui Alberti lectione delectantur eum adeant capite sexto primi Tractatus, & capite tertio secundi Tractatus decimioctaui de Animalibus.

a Aliæ sine naribus[a] ęquali totius oris planicie informes habent uultus. Alijs concreta ora sunt, modicoq́ tantum foramine calamis auenarum pastus hauriunt, Nõnullæ linguis carent, in uicē
b sermonis utentes nutibus, motibusq́. Quædam ex istis nationibus ante Ptolemæū[b] Lathyrum regē Aegypti incognitū habuerūt[c] ignis usum. Aethiopia omnis[d] ab oriente hyberno ad occi-
c dentē hybernū tenet. Quicquid eius est sub meridiano cardine lucis nitet, qui maxime uirēt hyeme. A meridiana parte mons editus mari imminet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
d inquiete[e] iugis flagrantibus. Inter quæ incendia iugis æstus, Draconum magna copia est. Porro ueris Draconibus[f] ora parua, & ad morsus non

a ℭ Aliæ sine naribus.) Plynius ca. 30. sexti. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes esse sine naribus, æquali totius corporis planicie. Alias superiori labro orbas. Alias sine linguis. Pars etiā ore concreto, & naribus carens, uno tantū foramine spirat, potumq́ calamis auenę trahit &c. Nariū fabricā, & officiū eleganter describit Lactantius ca. xi. eius operis, quod de opificio dei inscripsit. b ℭ Ante Ptolemęū.) Ply. ca. eodē. Quibusdā (inquit) ante Ptolemęū Lathyrū regem Aegypti, ignotus fuit usus ignium. Non discrepat Mela Põponius a Plynij, & Solini sententia cū dicit. Sunt, qbus ante aduentum Eudoxi ignotus fuerit usus ignis. Quoniam Ptolemęus hic, & Eudoxus eodē tēpore floruerunt. Plynius ca. 67. secundi. Cornelius (inquit) Nepos author est / Eudoxūquendam sua ętate, cū Lathyrū regē fugeret, Arabico sinu egressū, Gades usq́ peruectū. c ℭ Ignis usum.) Variæ sunt scriptorum sententiæ de prima ignia repertiōe, eiusq́ usu primo. Fabulæ tradunt Prometheū post factos a se homines Mineruæ auxilio, cœlū ascendisse, & adhibita facula ad rotā Solis, ignem furto subripuisse. Quod ideo fictū est (authore Plynio) quoniam Prometheus primus ignem facula asseruare docuit. Multa Serui⁹ Ecloga sexta Virgiliana super illud. Caucaseasq́ refert uolucres, furtumq́ Promethei. Alij scribunt, ignem fulminibus primū delatū in terrā. Sunt, qui ex arborū quarundā mutua inter se collisione, fuisse ignē primitus generatū in terris. Vtrūq́ modū eleganter, ut cętera, canit Lucretius quinto de Rerum natura libro.

Illud in his rebus tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terrā mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditus ardor, Et infra.
Vt ramosa tamen cum uentis pulsa uacillans
Aestuat in ramos incumbens arboris arbor
Exprimitur ualidis extritus uiribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter se rami, stirpesq́ teruntur.

Tradit Plynius libris quarto & septimo, Pyroten Cilicis filiū, ignem e silice primū excussisse. Ouid. 4. Fastorū repertionē eam pastoribus tribuit.

Pars quoq́ cum saxis pastores saxa feribant,
Sintillam subito prosiluisse ferunt.
Prima quidem perijt, stipulis excepta secunda est
Hoc argumentum flamma Palilis habet.

Miram ignis in agendo efficaciā, lege apud Plynium cap. ult. tricesimisexti. Ob eam rem Heraclitus, & Hyppasus Metapontinus, Vniuersæ naturæ principiū ignē dixerunt. Ex igne enim omnia nasci, & in ignē omnia desinere, quo extincto in hanc mundi formā omnia digesta esse. Nā primū crassissimū quodq́ cōpactū in se nixu in terræ formā coactum. Qua deinde ab igne soluta, naturæ ui aquā confectā. Deniq́ aquæ suffitu, aerem procreatū. Rursusq́ mundū, atq́ omnia corpora in uniuersi olim conflagratione / solutum iri. Principiū igitur ignis. Quādoquidē ex hoc omnia. Finis etiamnū ignis, quoniā in ipsum intereunt omnia. d ℭ Aethiopia omnia ab oriente hyberno.) Ply. ca. 30. lib. sexti. Sita est (inquit) Aethiopia, ab oriente hyberno, ad occidentem hybernū. Meridiano cardine syluę Hebeno maxime uirent. Meridiana eius parte, imminens mari mōs excelsus æternis ardet ignibus Aeonocauma dictus. e ℭ In quiete.) Noctis tempore. Sunt exēplaria, q̄ habeāt, & inqetus. Alia autē sic, per æternū feruidus, & æstuosus in qete &c. Hūc montē (ut dictū est) Ply. Aeonocauma dictū ait. f ℭ Veris Dra.) δράκων Gręca dictio, q̄ & Latini p sua utunt. Plynij uerba sūt ex ca. 13. libri. 8. Generat (inqt) Dracones Aethiopia Indicis pares. xx. cubitorū. Id mō mirū unde cristatos Iuba crediderit. Asachęi uocant Aethiopes, apd q̄s maxie nascant. Narrat in maritimis eorū

dehiscentia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahũt a
spiritus, & linguas exerunt. Quippe non in den-
tibus uim, sed in caudis habent, & uerbere poti-
q̃ rictu nocent. Exciditur ex cerebris Draconũ
Dracontias lapis,[a] sed lapis non est, nisi detraha- b
tur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum
anima simul euanescit duricies soluta. Vsu eius
Orientis reges præcipue gloriantur, q̃q̃ nullum
lenocinium artis admittat soliditate, & quicquid c
in eo nobile est, non manus faciunt, nec alterius
q̃ naturæ candor fit, quo reluceat. Author Sota-
cus gemmã hanc etiam sibi uisam scribit, & qui-
bus intercipiatur[b] modis, edocet. Præstantissi- d
mi audacia uiri explorant anguiũ foueas, & rece
ptus, inde præstolati ad pastum exeũtes, præter-
uectique percitis cursibus obijciunt gramina me- e
dicata, quantum potest ad incitandũ soporẽ. Ita
somno sopitis, e capitibus execant lapides, &
de manubrijs præcipitis ausi / prædam reuehunt
temeritatis. Quæ locorum Aethiopes tenent, feris
plena sunt, e quibus quam Nabim[c] uocant, nos

quaternos, quosque inter se cratium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. Alia quæ de Draconibus refert Plyn. in indice Plyniano consignauimus. Scribit Philostratus lib. tertio uitæ Apollonij, omnẽ Indiæ regionẽ Draconibus abundare, & multitudine, & magnitudine mirandis. Itaque paludes ijs plenas esse, & montes, neque tumulũ ullũ ijs uacuũ reperiri. Verum palustres pigros, tardosque esse. Esse longitudine cubitorum triginta, uix caput attollentes. Terrestres esse ranis similes, terga subnigra habentes, & cæteris minus squamosa. Homerus Draconẽ rubentem dixit secũdo Iliados. Dracones, qui in cacuminibus montium habitãt, alijs maiores sunt, fluminibus q̃uis rapacibus uelociores, ita ut ab illis euadere nihil possit. Hisque iuuenib[us] crista nascitur, mediocriter prominens, prouectis uero ætate grandior in alterã partẽ deflexa. Sunt Dracones alij coloris ignei, qbus in dorso squamæ eminent serræ instar. Barba eis annascitur, qui altius ceruices attollunt, quorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autẽ pupillæ lapides sunt tanq̃ ignis fulgentes, quorum uim maximã esse ad morbos cõplures tollẽdos. Quapropter & lucrũ uenationibus afferunt. Albert[us] 25. de Animalibus lib. dicit Plynium, & Solinũ de Draconib[us] loquentes referre potius audita uulgi, q̃ philosophica dictorũ suorum ostendãt experta. Sicque spretis ijs, sequitur ipse præter Auicennã, nescio quem Semeryonẽ a nullo quantum legeri antea nominatũ. Audeo dicere uix fuisse uel apud Græcos, uel apud Latinos nobilẽ aliquẽ ante Plyniũ authorẽ, a quo non excerpserit idem Plynius, ea maxime, quæ posteritate digna uiderentur. In his præterea rebus, Venatorũ, Aucupũ, piscatorum, eorumque, quibus uiuaria, armenta, aluearia, piscinæ, auisria, in cura erãt, experientiã potius q̃ rationẽ aliquã ostensiuã scriptores requirant. Hac ratione Aristo. summus in omni scientia uir, quinquaginta ferme uolumina illa præclara de animalibus condidit, quæ tandẽ a Plynio (ut ipse refert) in arctum collecta sunt. a ¶ Dracontias lapis.) Ex Plynio ca. 10. tricesimiseptimi. Draconites (inquit) siue Dracontias e cerebro fit Draconũ, sed nisi uiuentibus abcisso nunq̃ gemmascit, inuidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est, ut dormientibus animalibus caput amputent. Sotacus, qui uisam eam gemmã sibi apud regem scripsit, Bigis uehi quærẽtes tradit, & uiso dracone spargere somnifica medicamenta, atque ita præcidere. Esse autem candore translucido, nec postea poliri, aut artẽ admittere. Ab Alberto Draconides, uel Draconides dicitur, secundo Mineraliũ. b ¶ Quibus intercipiatur modis.) Alium modũ refert Philostratus lib. 3. Palleum (inquit) coccineũ literis aureis super intextum ante cubiculũ extendunt. Scripta autẽ incantatoria uerba somnũ dicunt inducere. His Draconum oculi q̃ durissimi superant. Ipsi quoque plurima uerba ex arcana sapientia super incantantes eo Draconẽ perducunt, ut literis pallio intextus super dormiret. Dormientẽ autem instantes Indi ceruicem securi feriunt, scissoque capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanorum Draconũ capitibus inesse lapillos specie, & aspectu iucundos, & splendorẽ quendã coloribus inducentes. Viribus autem, potiusque mirabiles, quod annulus testatur, quẽ habuisse Gigem uulgatũ est. Euenit aũt interdũ, ut Draco Indũ cum securi, & arte intra cubile trahens deuoret. Ipsum etiã, ut pene dixerim, montem concutiens. Tales autem Dracones montem, qui ad Rubrũ mare pertinet / dicũtur, incolere, eorũ p[er] horrẽdos sibilos audiri, quoniã etiam mare ingressi, longius natãdo prouehunt. c ¶ Nabim

a Camelopardalim dicimus, collo equis similem, pedibus Bubulis, capite Camelino, nitore rutilo, cādidis maculis superspersa. Hoc animal Romæ Circensibus Dictatoris Cæsaris primū publica-
b tum. Hisdem ferme temporibus illinc exhibita monstra sunt, Cephos [a] appellant, quorū posteriores pedes cruræ, & uestigio humanos artus mentiuntur, perinde priores hominū manus re-
c ferunt, quæ tamē a nostris non amplius, q̄ semel uisa sunt. Ante ludos Cnei Pompeij Rhinocero ta [b] Romana spectacula nesciebāt. Cui bestię co-
d lor Buxeus, in naribus cornu unicū, & repandū, quod subinde attritum cautibus in mucronē excitat, coq̄ aduersus Elephātos prœliatur, par ipsis prope lōgitudine, breuior cruribus, naturali telo aluum petens, quam solam intelligit ictibus suis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium Catoble-

uocant.) Ex Plynio ca. 18. lib. octaui. Nabim (inquit) Aethiopes uocant, collo similē equo, pedibus, & cruribus boui, Camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis. Dictatoris Cæsaris Circensibus ludis primū uisa Romæ. Ex eo subinde cernit̄ aspectu magis, q̄ feritate conspic[illegible]. Quare etiā ouis feræ nomen inuenit. Vulgo hanc Girafam uocant. Quale autem animal sit, multis uerbis describit Heliodorus Grecus author, cuius uerba siquis uidere cupit, adeat Angelū Politianū. c. 3. primę Centuriæ. Varro quarto de lingua Latina lib. Camelus (inquit) suo nomie Syriaco in Latium uenit, ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut Camelus, maculis ut Panthera. Vt animal raro uisum notius fieret, ascripsi Strabonis uerba ex. 16. Geographiæ suę libro. In his locis (inqt) Camelopardales nascunt̄, nullā cum Pardalis similitudinem habentes. Coloris enim uarietate hinulo similis est, uirgatis pilis distincto. Posteriora q̄q; humiliora sunt anterioribus, ut a cauda sedere uideatur, ad bouis altitudinē. Anteriora uero crura a Camelis cruribus non superant̄. Collum rectum est, auectum, uerticem paulo sublimiorem Camelo habet. Vnde propter hāc incōmensurationē, nec tantam celeritatem habere eam puto, quantā dixit Artemidorus, q eam excellentē fecit. At nec fera est, sed pecus. Nullā enim præ se feritiā præfert. Hæc Strabo. Quærebā quid de hac bellua memoria dignū Albertus traderet. Reperi eo homine nequaq̄ indigna. Eius uerba hæc sunt, ex. 22. de Animalibus lib. Anabula (ut scribit Ply.) bestia est Aethiopiæ, quā Arabū quidam, & Italicorū Seraphar appellant. Est autē capite Cameli, collo equi, cruribus, & pedibus bouis prætendens similitudinē &c. Et subdit. Vnam (inquit) harū temporibus nostris habuit Fridericus imperator in partibus nostris. Fecisset indubie prudentius, si Plynij mentionē præterisset. Nisi huius genus errores tempori, nō homini duxeris ascribendos. Sed nec eo tempore nobiliū authorū, quos immitari par erat, copia defuit. Alibi Camelopardalū idē author nominat, existimans id animal esse aliud. a

℄ Cephos appellant.) Ply. ca. 19. octaui Pompeij Magni (inquit) primū ludi ostenderūt ex Aethiopia, quas uocant Cephos, quarū pedes posteriores pedibus humanis, & cruribus, priores manibus fuere similes. Hoc animal postea Roma non uidit. Sunt qui per p, nō ph, scribant. Stra. lib. ult. Cepus (inqt) faciem habet Satyro similē, cætera inter canē, atq; ursum, & in Aethiopia nascitur. Libro autē. 16. sic inquit. Cepi faciem leonis, reliquū corpus pantheræ, magnitudinē damę habent. Hāc ferā Babylonij, qui sunt iuxta Memphim, pro deo colunt. Albertus lib. 22. dicit hanc ferā Confusam a Soline nominari. Cuius (inqt) anteriora crura p̄tendūt similitudinē brachiorū, & manuū hominis. Et post pauca. Et hanc etiā (inquit) temporibus nostris uidimus in syluis Sclauiæ deprehensam masculū, & fœminā, & præcedente tēpore, uoces quasdā expressit. Et hoc est animal de genere Simiarū, hæc ille. Miror in tā distincta nobiliū scriptorū feræ huius cōmemoratione, unde Confusam eā, Solini etiā authoritate Albertus nuncupauerit. Nisi confusionē ad monstri huius habitū referendā putes. Vel quod magis approbo. Solini codex, unde escripserat hæc Albertus, corrupte Confusa, pro Cephos scriptū fuerat. Sed ad uirū tanti nominis, diligentiore in ijsce tractandis rebus, indagine opus erat. b ℄ Rhinocerotē, Velut naricornū dicas, ῥὶν natis, κέρας cornu. Pausanias scribit Aethiopicos tauros ab re ῥινοκέρως nuncupatos. Ply. ca. 20. octaui. Hisdem ludis, & Rhinoceros unius in nare cornu, qualis sæpe uisus. Alter hic genitus hostis Elephanto, cornu ad saxa limato præparat se pugnæ, in dimicatione aluū maxime petens, quā scit esse molliorē. Longitudo ei par. Crura multo breuiora, color buxeus. Strabo li. 16. Rhinocerotes (ut Artemidorus ait) longitudine parū ab Elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se

pa [a] nascitur modica,atq; iners bestia. Caput p̃- a
graue ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint,protinus uita exeunt.
FOrmicæ [b] ibi ad formã canis [c] maximi, arenas aureas pedibus eruunt,quos Leoninos habent, b
quas custodiunt,ne quis auferat, captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Aethiopia mittit

uidisse affirmat.Eius aũt quẽ nos(inquit)uidimus colore buxeo,sed Elephanti similis erat,magnitudo uero tauri,forma apro proxima,præsertim quantũ ad rictũ p̃ter nasum,qui cornu quoddam est recuruũ omni osse durius.Eo pro armis utuntur,quẽadmodũ aper dentibus. Habet etiam duo cingula tamq̃ Draconũ uolumina a dorso usq; ad uterũ circũetia,alterũ iubã uersum,alterũ ad lumbũ. Nos hæc de eo dicimus,qui a nobis uisus est.Hucusq; Strabo.Non omittã Diod.Siculi sententiã ex li. Bibliothecæ eius quarto. Est animal(inquit)quod ab re Rhinocerotem uocant,par uirib' Elephanti,magnitudine inferior,pelle durissia,colore buxi. In sumitate nariũ cornu gerit simũ forma,durumq; instar ferri.Hoc pabuli causa cũ Elephãte certat.Acuitẽm ad saxa cornu.Deinde cũ Elephante congressus,uentrẽ grauiter ictum cornu,tamq̃ gladio p̃scindit. Hoc pacto pugnans,bestiam exanguem reddit.Si uero Elephas illius ictum præoccuparit,proboscide captũ,cũ superior sit uiribus,dentibus laniat.Albertus falso unicornẽ nominat lib.zz.de animalibus.Ex hoc nasi Rhinocerotis forma,in derisores apud Martialẽ in primo ortũ Adagiũ.Nasum Rhinocerotis habent. a ℭ Catoblepa.)Sumpsit hæc Solinus ex ca.z1.octaui naturalis historiæ Caij Plynij.Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris(inquit)ut Plerīq; existimauere Nili caput,ut argumenta,quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa,modica alioquin,cęterisq; membris iners.Caput enim p̃graue ægre ferens,id deiectum semper in terrã.Alias internecio humani generis omnibus,qui oculos eius uidere, confestim expirantibus.Albertus hanc corrupte Cathaplebã nominat de animalibus uigesimosecundo. b ℭ Formicę.)Formicã a ferendis micis dictã uolunt.Eã Græci μύρμηκα uocitant.Animal nulli fere præterq̃ sibi cõmodũ.Nam(ut inquit Ply.)apes utiles faciunt cibos,formicæ condunt. Hę arbores perniciose lędunt,sata inficiunt,hortorũ non minimũ exitiũ.Sabinus Tyro in lib.κηπουρικῶν.i.Hortulanorũ ad Mœcenatẽ,contra Formicas remedia monstrauit.Limo marino,aut cinere,obturatis earum foraminibus,sed efficacissime Heliotropio herba necantur.Multa contra eam pestẽ tradit Dioscorides.Extat rursus caput apud Auicennã,De fugandis Formicis.Tract.3.septimæ Fen quarti Canonis. Sulphur,& origanũ agreste sic abhominant,ut si ea in puluerem redacta super ea receptacula dispergantur,ea omnino deserant.Omnia fere,quæ de Formicis dici possunt,ca.30.undecimi natu.historiæ Plynius cõplexus est paucis.Mira formicarum in conquęrendis necessarijs solertia. Exigua est (inquit Ambro.cap.4.sexti Hexameron)Formica,quæ maiora suis audet uiribus. Neq; seruitio ad operandũ cogitur,sed spontaneæ proposito prospicientię futura alimentorũ subsidia sibi p̃struit. Cuius,ut imiteris industriã scriptura cõmonet te dicens.Confer te ad formicam o piger,& æmulare uias eius,& esto illa sapientior.Illa enim nullã culturã possidet,neq; eam,quæ se cogat habens,neq; sub domino agens,quemadmodũ præparat escã,quæ de tuis laboribus sibi messem recondit. Et cum tu plerumq; egeas,illa nõ indiget.Nulla sunt ei clausa horrea,nullę impenetrabiles custodię,nulli inuiolabiles aceru;, Spectat custos,furtaq; prohibere non audet.Aspicit sua damna possessor,nec uindicat.Nigro conuectatur agmine preda,per campos feruent semitæ comitatu uiantũ,& quæ cõprehendi angusto ore nõ possunt,humeris grandia frumenta truduntur.Spectat hæc dominus messis,& erubescit tã parca pię industriæ negare compendia.Hæc Ambrosius.Aristo.ca.48.noni Naturæ animaliũ,Iã formicarũ(inquit)negotia omnibus in promptu habentur,utq; eadem semita semper ambulant,& cibaria recõdunt,& cellas promptuarias faciunt,nec interdiu solũ,sed etiam noctibus.Plena luna laborem exercent.Nemo est,qui nõ uideat.Auari dum se formicæ exemplo excusare conantur,sic inquiunt.

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunq; potest,atq; addit aceruo,
Quem struit haud ignara,ac non incauta futuri.

Elegãs Adagiũ apud Ouid.octaua primi Tristium.Formicæ tendunt ad inania nunq̃ Horrea.In eos,qui non nisi utilitatis causa amicitiã expetũt. c ℭ Ad formã canis.)Has formicas alij Indicas esse dicunt. De quibus lege Plyniũ ca.31.lib.undecimi.Herodotũ lib.3.Stabonẽ lib.15.Philostratus lib.6.uitæ Apollonij.Indorũ Gryphes(inquit)& Aethiopum formicæ,quãq̃ sint forma dissimiles,eadẽ tamen agere studẽt. Nam aurũ utrobiq; custodire perhibentur,& terrã auri feracẽ adamare.Nearchus formicas quidẽ se nõ uidisse, cuiusmodi,alij q̃dã scribunt in India enasci.Pelles autẽ a se insas,& earũ multas in castra Macedonũ allatas. Megasthenes autem affirmat certa esse,quæ de illis uulgata sunt.Eas esse,quæ aurũ ex terra effodiunt. Nõ quidem

auri studio,sed ut sibi specus longe sub terrā parent.Has enim Vulpibus maiores,terramq; fodere auro mixtā,& ex ea purgata,Indos aurū conflare.Sed ex auditu,non ex uisu hæc narrat. a ℂ Lycaonem.)Mela Pom.in descriptione Aethiopiæ lib.3.Sunt(inquit)& sæuissimæ feræ omni colore uarij Lycaones,& quales accepimus Sphingas.Ply.ca.34.octaui.Lycaonē colorē mutare in Indis, cui (inquit) iubata traditur ceruix.Nec uerū est a Solino Plynianā lectionē conturbatam esse,ut quidā existimāt, cū hæc fera tā in Aethiopia,q̄ in Indis reperiatur. b ℂ Mittit Tarādum.) Vetusta omnia fere Solini exemplaria, quæ legerim Parandrū habēt,sed ex Plynio ca.34.octaui. Tarandū legendū putat.Tarando(inqt) magnitudo q̄ boui est,caput maius ceruino,nec absimile. Cornua ramosa, ungula bifida,uillus magnitudine Vrsorū. Sed cū libuit sui coloris esse asino similis est.Tergori tāta duritia,ut thoraces ex eo faciant, colorē omniū arborū,fruticū, florum,locorumq; reddit metuens,in quibus latet.Ideoq; raro capitur.Mirum esset habitū corpore tam multiplicem dari mirabilius,& uillo. Albertus libro de Animalibus.22.Pyradū nominat. Sed ab eo authore in hisce rebus non requirenda ueritas,qđ uel in notissimis hallucinet̄ maxime. Plynius eodē ca.dicit Tarandū Scytharum animal esse non Aethiopię.Sed possibile est,ut in utraq; regiōe proueniat. c ℂ Fieri assimilem cuicūq; rei proximauerit.) Huius mutationis causam esse tradunt,qđ huius,& aliorū multorū animaliū pili,uel cutes potius,speculi naturę sint assimiles.Species ergo circumstantiū rerū per aerē diffusæ,& ad huius genus animalia terminatæ,reddunt eis talem colorem,qualis earū rerū fuerit,quibus proximant. d ℂ Polypi.) A multitudine pedū nomen inditū,πολὺ multū,πούς pes. Græce πολύπους dicitur. De Polypis lege Ply.ca.29.noni.Aristoteles ca.37.noni Naturæ animaliū.Polypus(inquit)fatuus quidē est,cū ad manū dimissā hominis accedit,sed prudens rei familiaris,cū omnia colligat, & suo in domicilio recondat. Cūq; consumpserit quantū utile sit,abigit testas,& cancrorū crustas,& putamina conchularū, & spinas pisciculorū.Sui etiā mutatione coloris,uenatur pisces.Trahit enim sibi colorē similem ijs, quibus apropinquarit saxis.Quod idem etiā,cū metuerit/facit &c.Plura diuus Ambro.ca.8.quinti Hexameron,quæ huic loco maxime quadrant. Ex Aristotelis,Ambro.& Ply. uerbis,liquet sensus Adagionis huius,πολυπόδος νόον ἴσχε,Polypi mentē obtine.Quo significat̄ pro loco, & tēpore, mentē quoq; consuetudinēq; mutandā esse,nosq; ijs hominibus conformandos, quibus cū conuersamur. Posset & ad piscis huius astū prouerbiū adaptari. Vtitur eo Plynius eo quē modo citauimus loco.Polypus natura rapax,utpote quicquid brachijs apphendit,idipsum fortiter retineat. Vnde,puerbiali figura eleganter a Plauto in Aulularia dictū est.Ego noui istos Polypos.In furacē hominē,ac rapinæ deditū dici solitum.De Chamęleonte infra cap.53.dicendi locus. e ℂ Thoas uocant.)Plynius ca.34.octaui.Thoes (inquit)luporū genua,pectus longitudine,breuitate crurū dissimile,uelox saltu. Venatu uiuens.Innocuū homini.Habitū non colorē mutat.Per hyemē hirti,æstate nudi.Lege Aristotelē ca.44.noni Naturæ animaliū.Multa de hoc ipso animali disputat Hermolaus ca.34.octaui Plynianarū Castigationū.Herod.lib.4.has feras dicit lupo,& Hyęna genitas.Hæc ea fera esse uidetur,quā Albertus Chamā, uel nomine alio Rufinū uocari dicit,de Animalibus libro secundo & uicesimo. f ℂ Hystrix.) Plynius ca.35.octaui.Hystrices generat India,& Africa spina contectas,ac Erinaceorū genere,sed Hystrici longiores aculei,& cum intendit cutem/missiles.Ora urgentiū figit canum,& paulo longius iaculat̄. Hy-

a Lycaonē.[a] Lupus est ceruice iubatus,& tot mo-
dis uarius,ut nullum illi colorem dicant abesse.
Mittit & Tarandū[b] boum magnitudine,bisul-
co uestigio,ramosis cornibus,capite ceruino,ur
b sino colore,& pariter uillo profundo. Hūc Ta-
randū affirmant habitū metu uertere, & cū deli-
tescat,fieri assimilem[c] cuicunq; rei proximaue-
rit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue
c quam aliā præferat qualitatem. Faciunt hoc idē
in mari Polypi,[d] in terra Chamęleontes. Sed &
Polypus,& Chamęleon glabra sunt,& pronius
est cutis leuitate speculi modo proximātia æmu-
d lari.In hoc nouū est,ac singulare hirsutiā pili co-
lorum uices facere. Hinc euenit,ut difficulter ca-
pi possit. Aethiopicis lupis propriū est,qđ in sa-
liendo ita nisus habent alitis,ut non magis profi-
e ciant cursu,q̄ meatu,homines tamen nunq; im-
petunt.Bruma comati sunt, æstate nudi. Thoas
uocant.[e] Hystrix[f] quoq; inde loci frequētissima,

bernis autem ſe menſibus condit. Hyſtricem ferã eleganti carmine deſcribit Claudianus de ea inter alia ſic inquiens.

Cognitus Hyſtrix
Aſsimilat porcum, mentitæ cornua ſetæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor
Parua ſub hirſuto catuli ueſtigia dorſo.
Herculeas affirmat aues, os longius illi
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præſidio dignata feram, ſtat corpore toto
Sylua minax, iaculiſq; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges, quorum cute (fixa tenaci
Altera ſucceſcit &c.

Ex hiſpida, & ſpinoſa Hyſtricis natura ſumptũ Adagiũ. Hyſtrice ſpinoſior. In hominẽ, cui

Hiſpida membra quidem, & (duræ per brachia ſetę.

Poteſt & ad animũ quoq; aſperum, & intractabilem non inconcinne prouerbiũ adaptari. Vtiť eo i Eclogis ſuis Calphur.

erinacijs ſimilis, ſpinis tergum hiſpida, quas ple- a
rumq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut
aſsiduis aculeorum nimbis canes uulneret ĩgru-
entes. Illius cæli ales eſt Pegaſus.[a] Sed hæc ales
equinũ nihil pręter aures habet. Tragopa[b] quo- b
q; auis maior aquilis, cornibus arietis proferens
armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamo-
mũ.[c] Id frutetũ ſitu breui naſcitur, ramo humili,
& repreſſo, nunq̃ ultra duas ulnas altitudinis. c
Quod gracilius[d] prouenit, eximiũ magis ducitť.
Quod in groſsitudinem exuberatur, deſpectui
eſt. Verum legitur per[e] ſacerdotes hoſtijs prius

a ℂ Pegaſus.) Ales hęc a loco, ubi prouenit ἀπὸ τῆς πηγῆς hoc eſt a fonte, quod iuxta Oceani fontem naſcatur, nomẽ habet. Plynius ca. 21. octaui. Aethiopia (inqt) generat multa mõſtro ſimilia, Pennatos equos, & cornibus armatos, quos Pegaſos uocant. Capite autẽ 49. lib. decimi. Pegaſos quemadmodũ & Gryphos inter fabuloſa cõnumerat. Pegaſi meminit etiã lib. 3. Mela Pomp. Scribit Homerus ſexto Ilia. Bellerophontẽ Pegaſi alati equi pernicitate, Chimerã monſtrũ horrens peremiſse. Hinc in eos, qui plurimũ inter ſe diſtantia comparant, prouerbio dici ceptum fuerit. χελώνην πηγάσῳ συγκρίνει, hoc eſt. Teſtudinẽ Pegaſo confers. Quaſi dicas. En Teſtudo uolat. Quæ de Pegaſo equo fabuloſa dicuntur, deſcribunt Ouid. 3. & 5. Meta. & Higinus ca. 17. ſecundi Aſtronomicon. b ℂ Tragopa.) Ab hirco nomen inditũ uideri poteſt, quẽ Gręci τράγον nominãt. Sumpſit hæc Solinus ex ca. 49. lib. decimi Caij Plynij. Equidẽ & Tragopanadem, quã plures affirmant maiorẽ aquila. Cornua in temporibus curuata habentẽ, ferruginei coloris, tantũ capite Phœniceo. Hanc alitem Plynius, uti & ſuperiorẽ, fabuloſam putat. Eius & Mela meminit lib. tertio. Albertus lib. 23. de Animalibus more ſuo, ſcribit a Plynio, Trogopales nominari. c ℂ Cinnamomũ.) Græca dictio κιννάμωμον. Quidã ſcribunt ſic dictũ, qđ cortex eius in modũ cannæ ſit rotundus, & gracilis. Ply. ca. 20. duodecimi. Ipſe frutex (inquit) duorũ cubitorũ altitudine ampliſsimus, palmiq; minimus. Quatuor digitorũ craſsitudinis. Statim a terra ſex digitis ſurculoſus arido ſimilis &c. Dioſco. ca. 13. facit Cinnamo ſpecies plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles ſunt, ſuis quæq; nominibus ſeparantur. Præſtantiſsimũ (inquit) dicitur Moſylon, ex quadã ſimilitudine cũ Caſia ea, quæ Moſyleticos uocatur. Eſt & quod montanũ uocať, craſsũ, & breue admodũ colore ſubrufo. Tertiũ q̃q; habetur nigrũ, & ut Moſylon appellatum, odore uehementer iucundo, ſurculoſum minus, multis geniculis. Eſt & quartum faſtigiũ candidi, fungoſi, tumidi, aſpectu uili, protinus fragilis, grãdi radice, Caſiam redolentẽ. Redditur & quintũ, cui cortex ſubrufus, & ad ſimilitudinẽ Caſiæ rubræ coloratũ, ſolidũ, firmũq; tactu, nec magnopere neruoſum, ſtirpibus craſsis. Tradiť & Cinnamomũ menutum, unde nomen Pſeudocinnamomo. Theophraſtus autẽ ca. 5. noni. de hiſtoria plantarũ. Cinnamomũ decerptum in quinas partes diſcerni tradit, & eſse pręcipuę bonitatis, qđ germinibus proximum fuerit. Idq; ad palmi longitudinẽ cędi, aut paulo maius. Secundũ quod ſequiť, qđ etiã minus cęſura eſt. Tertium deinde, & quartũ notať. Vltimũ uero, qđ deterrimũ, proximũq; radici. Hoc enim minimũ corticis habet, in quo ſumma gratia eſt nõ in ligno. Quia de cauſa præferri cacumina ſolẽt, qđ corticis plurimũ habeant. Quidã ſic aiunt. Alij uero Cinnamomũ fruticoſum enarrãt. Eiuſq; genera duo, alterũ nigrũ, alterũ candidũ. Philoſtra. uitę Apollonij li. 3. tradit Cinnamomũ naſci in radicib⁹ Caucaſi mõtis, q̃ in Rubrũ mare porrigiť. Idq; nouis ſarmentis aſsimilari. Bonitatis aũt ſuę caprã experimentum dare. Siquis enim Cinnamomũ capræ porrexerit, tanq̃ catulus admurmurat, abeuntẽq; ſequiť, nares quoad põt ipſi ꝓpinquãs. Qđ ſi paſtor eã amouerit, nõ ſec⁹ q̃riť, ac ſi a pabulo diſtracta eſset. Ex hoc q̃ ꝓ Alberti opinio reprobať aſserẽtis aialia nulla p̃ter hominẽ odoribus delectari, aut triſtari omnino. Sed hãc eius ſententiã falſam eſse, ca. 27 ſup̃ abũde mõſtrauimus. Exiſtimãt Theophra. & Plynius fabuloſa eſse, quę de Cinnamomi collectione Herodotus retulit lib. 3. d ℂ Quod gracilius.) Id p̃ter The-

phrastũ,& Dioſcoridem docet eleganter Plynius ubi ſupra. e ℭ Legiẽ per ſacerdotes.)Plynius eodẽ loco.Metitur(inquit)nõ niſi permiſerit Deus.Iouem hunc intelligũt aliqui.Aſsabinũ illi uocãt.XLIIII. boum,caprarumq;,& arietũ extis impetratur uenia metendi,non tamen ante ortũ ſolis, aut poſt occaſum licet.Sarmenta haſta diuidit ſacerdos.Deoq; partẽ ponit. Reliquũ mercator in Naſsas condit. Eſt & alia fama,cũ Sole diuidi,ternasq; partes fieri.Deinde ſorte germina diſcerni. Quodq; Soli ceſserit/relinqui, ac ſponte conflagrare.Cinnamomi uis feruẽs, urinas aperiendi, emolliendi, conquoquendi,trahendi menſes,& partus, ſi datũ potui ſit. Plures Cinnamomi medendi uires,referunt Dioſcor.ubi ſupra,& Auicenna cap.128.Tractatus ſecũdi/ſecũdi Canonis. Quæ omnia ad uerbũ fere in ſuũ tranſtulit Albertus cap.12. ſecundi tracta.quinti de Vegetabilibus,& plantis,nulla Auicennæ habita mentione.

a cæſis. Quæ cum litauerint, obſeruatur, ut meſsis
nec ortum ſolis anticipitet, nec egrediatur occa-
ſum. Quiſquis principatũ tenet, ſarmẽtorũ acer-
uos haſta diuidit, quæ ſacrata eſt in hoc miniſte-
b rium. Atq; ita portio manipulorũ ſoli[a] dicatur,
quæ ſi iuſte diuiſa eſt, ſponte incenditur. Inter
hæc, q̃ diximus nitore cæruleo Hyacinthus[b] in-
uenitur lapis precioſus, ſi quidẽ inculpabilis in-
c ueniatur. Eſt enim uitijs nõ parce obnoxius. Nã
plerumq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo ob-
ducitur, aut albicantius in aquaticum eliqueſcit.
Optimus in illo tenor, ſi nec denſiore ſucco ſit
d obtuſior, nec propenſa perſpicuitate deiectior;
ſed ex utroq; temperamento lucis, & purpuræ
moderatum ſuauiter florem trahat. Hic eſt,[c] qui
ſentit auras, & cum cælo facit mutationẽ, nec æ-
e qualiter rutilat, cum aut nubiloſus eſt, aut ſere-
nus dies. Præterea in os miſsus[d] magis friget.
Sculpturis certe[e] minime accõmodatus, ut qui
attritũ reſpuat. Nec tamen penitus inuictus. Nã
f Adamante ſcribitur, & notaẽ. Vbi Hyacinthus,
ibi & Chryſolãpis[f] apparet, quẽ lapidẽ lux cẹlat,
prodit obſcurũ. Hẹc enim eſt in illo diuerſitas,
ut nocte igneus ſit, die pallidus. Ex ipſo ſolo ſu-
mimus Hæmatiten[g] rubore ſanguineo, ac pro-
pterea Hẹmatites uocatus.

a ℭ Soli dicatur.) Gentes plurimas Solem pro Deo coluiſse, ſciunt etiam mediocriter eruditi.Non ergo mirum,qđ Cinnamomi Aromatis nobiliſsimi partẽ Aethiopes Soli dicare conſueuerint. Veteres enim gentiles etſi circa diuinum cultum maxime oberrarint, erga tamẽ Deos ſuos multo diligẽtiores fuiſse conſtat, q̃ ſint uel Iudẹi, uel Chriſtiani erga deũ uerum, quem uerbis potius q̃ operibus uenerantur. b. ℭ Hyacinthus.)Ex ſimilitudine floris ſui nominis ſic uocaẽ. Eũ cẹruleũ colorẽ habere dicũt.

Optimus huic tenor eſt, quem (non depreſsior ẹquo
Obſcurat ſuccus, aut rarum (perſpicuum dat,
Sed flos purpureus mixtũ cõ(ponit utrumq;.

c ℭ Hic eſt q ſentit auras.)Nãq;/

Nubilus obſcuro, rutilans, clarusq; ſereno.

Multa ſunt, quæ auræ mutationes mox perſentiſcunt, nedũ uiuentia, ſed frequenter, quæ animæ omnis expertia ſunt. d ℭ In os miſsus.)Hunc locũ unico uerſiculo Marbodẹus cõpreſsus eſt.Hic & in os miſsus plus frigidus eſse putatur.Cauſa autem eſt, quoniã natiuũ Hyacinthi frigus, calorem oris lapidis huius naturæ contrariũ fugiens, ſeipſum in unũ recolligit.Sicq; uis maior frigoris ex eo lapide omnino egreditur.Virtus enim unita, ſeipſa diſperſa, ut dicitur, maior eſt. e ℭ Sculpturis minime accõmodatus.)Quoniam

Duritie ſolida cẹdi, ſculpiq; recuſat,
Fragmentis tantum ſuperabilis eſt Adamantis.

De hoc ipſo lapide abunde ſcribit Plynius cap. 9. triceſimiſeptimi natura.hiſtoriæ. f ℭ Chryſolampis.)Sic ex Ply.ca.10.lib.ultimi hunc locũ reſtituim⁹,quom antea in omibus Solinianis exẽplaribus legereẽ,tũ Chryſotapſus,tũ Chryſopraſus,uel Chryſopraſsus.Apud Iſidorũ cap.14.decimiſexti Ethimolo.legitur Chryſolanſis, pro Chryſolampis. Albertus ſecundo Mineraliũ uocat Chryſopagion.Plynij uerba ſunt, quæ hoc loco Solinus immitatus eſt. Chryſolampis(inquit) in Aethiopia naſcitur, pallidi coloris die, & noctu ignei. Marbodẹus Chryſopaſion nominat.

Aethiopum tellus lapidem Chryſopaſion edit.

Quem tenebræ produnt, occultant tẽpora lucis, Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
Noctibus igne micans, uanescit luce diurna Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo. Nam
quem lux celat solito nox more reuelat. Dictus autem Chrysolãpis ἀπό τοῦ χρυσοῦ, καὶ λάμπω, idest, ab auro, & splendeo, quasi lapis splendens auro. Quid si apud Marbodẽũ legas, Aethiopum tel lus lapidem Chrylampiden edit. g ℭ Hæmatiten.) A sanguineo natiuo eius colorę nomen inditũ. Gręci enim αἷμα sanguinem, αἱματηρόν, & αἱματοῦντα cruentum dicũt. Marbodęus contra syllabę rationem corripuit primã. Sũpsit Hęmatites Græcum de sanguine nomen. Vix credendas uires huic lapidi Zachalias Babyloni⁹ tribuit. De Hęmatite plura referunt Plynius cap. 10. libri ultimi, & Dioscorides de materiali medicina ca. 98o. Varius præterea lapidis huius apud Medicos us⁹ est, Galenũ, Serapionẽ, cęteros.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS LIbyæ, de lapide Hexecontalitho.

CAP. XLIIII.

QVod ab Atlante ad usq; Canopitanũ a
ostium panditur, ubi Libyæ finis est,
& Aegyptium limen dictum a Cano
po Menelai [b] gubernatore ibi sepul
to. In ea insula, quæ ostiũ Nili facit, gentes tenẽt b
dissonæ, quę in auiæ [c] solitudinis secretũ recesse
runt. Ex his Atlantes [d] ab humano ritu prorsus
exulant. Nulli propriũ uocabulũ, nulli speciale
nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus c
prosequuntur, ustiq; torrentis plagę sydere ode
runt deũ lucis. Affirmãt eos somnia [e] nõ uidere,

QVOD ab Atlante.) Describit hoc capite intimas quasdam Libyæ gentes, quibus qđ cęlum miri influx⁹ incolant, diuersi sunt earum a cæteris hominibus tam corporum habitus, q̃ animorũ mores, ritusq; uiuendi. Locus enĩ est (inquit Porphyrius) generationis principiũ, quẽadmodũ & pater. Mutuatus est autem Solinus hæc omnia ex ca. 8. quinti Plynij, & Mela Pom. suæ Geographiæ lib. primo. b ℭ A Canopo Menelai gubernatore.) Insularũ ante Asiã (inquit ca. 3 1. quinti Plynius) Prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Strabo lib. ultimo. Canopus (inquit) centũ, ac uiginti stadijs distat ab Alexandria, pedestri itinere uadentibus, dicta de nomine Canopi, qui Menelai classem gubernabat, & ibi mortuus est. Eadem scribunt Mela in secundo, & Seruius xi. Aeneid. super illud. Exulat Aetneos &c. Sunt qui Canobũ per b. nõ per p. scribendũ uelint. c ℭ Auiæ solitudinis.) Idest ad quã uia, & iter nullũ, uel q̃ uix pateat accessus alijs. d ℭ Atlantes.) A monte eiusdẽ nominis nomen habent. Herodotus dictos tradit, quod sales quorum ingens ibi copia est, apud eos uocanť Atlantes. Põp. Mela lib. primo. Ex ijs (inquit) qui ultra deserta memoranť Atlãtes, solẽ execrantur, & dũ oritur, & dũ occidit, ut ipsis, agrisq; pestiferum. Nomina singuli nõ habent. Nõ uescuntur animalibus. Neq; illis in quiete, qualia cæteris mortalibus uisere datur. Eadẽ de ijs scribit ca. 8. quinti Caius Plynius. Herodot⁹ lib. 4. Atlantibus solis omniũ hominũ, quos ipsi nouimus innominatis. Singulis (inquit) eorũ nullum nomen imponiť. Hi solem transcedentẽ execrantur, eiq; præterea omnia conuitia ingerunt, qđ torridus & ipsos, & regionẽ perdat. Quæ de Atlantibus scribit Diodorus Siculus lib. 4. multo ab ijs aliena sunt. Atlantes (inquit) ut accepimus loca propinqua oceano, & quidẽ felicia incolentes, tũ pietatis, tũ erga aduenas humanitatis prę cęteris finitimis gentibus laudẽ tulerũt. Ab ijs deorũ genus manasse tradunt &c. Qualis eorũ theologia fuerit, ex sententia eiusdẽ Dio. tradit Euseb. ca. 5. secundi Præparationis euangelicæ. e ℭ Somnia non uidere.) Cum tam multa de Somnijs a sapiẽtibus scripta simul, ac disputata sint, mirum est, nondũ posse pcipi quid de ijs indubie asserendũ sit. Themistius ca. 2o. de Insomnijs. Somniũ esse ait uisum, qđ secundũ quietẽ occurrit, quotiens uis, quæ iudicat obligata, desertaq; langore corporis est. Hinc consequens esse ait, neq; uisa ea, & terriculamenta proprie insomnia esse posse. Neq; aliud quicq̃, quod sensibus excubantibus, & solutis appareat. Neq; itẽ quicquid occurrit in somno/insomniũ esse, nisi ratio ea, quæ iudicat possessa omnis, & obuoluta sit. Macrobius Somniũ definiens. Somniũ (inquit) proprie uocatur, quod tegit figuris, & uelat ambagibus nõ nisi interp̃tatione intelligendã significationẽ rei, quæ demonstratur. Eius autem species qnq; esse ait. Propriũ, alienum, cõmune, publicũ, generale. Democritus (ut Plutar. refert) dicit somnia fieri aduẽtitijs, appulsisq; imaginibus. Strato mente in somnijs ea natura, quæ rationis expers est quodãmodo prępualẽtius sentiente. Herophilus somnia diuinitus inspirata, e necessitate esse. Naturalia autẽ fieri, anima cõmodarũ sibi rerum effingente simulachra, quæq; ab ijs futura sunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginũ appulsu fieri, cũ quæ expetimus, uidemus, cuiusmodi ijs accidunt, qui amicos in somnijs attrectare uidentur.

uidentur. Macrobius de Somno Scipionis lib. primo, quinq; somniādi species esse dicit. ὄνειρον. i. somniū, ὅραμα, hoc est, uisionē, ἐνύπνιον. i. insomniū, χρηματισμὸν, & χρησμὸν, qbus oraculū significat. φάντασμα, hoc est uisum, ut Tullius annotauit. Hæc omnia uerbis multis docte, eleganterq; interpretatur. Non grauabor, quo res fiat dilucidior, ascribere diui Augustini uerba, ex cap. 25. eius libri quē de spiritu, & anima inscripsit. Nec ignoro tamen esse, qui tradant id opus non esse ab Augustino, sed ab alio quopiā cōscriptū. Eius authoris uerba sunt. Omnium quæ sibi uidere uidenť dormientes, qnq; sunt genera, uidelicet. Oraculū, Visio, Somnium, Insomniū, & Phantasma. Oraculum (inquit) est, cū in somnis parens, uel aliqua sancta, grauisq; persona, seu sacerdos, uel etiā deus, euenturū aliquid aperte, uel non euēturum faciendum, uel deuitandū denunciat. Visio est cū id quod uidet quis, eodē modo, quo apparuerat, euenit. Somniū est figuris tectum, & sine interpretatione intelligi non potest. Insomniū est qñ id, quod fatigauerat uigilantem ingerit se dormienti, sicut est cibi cura, uel potus, uel aliqua studia, uel artes, uel infirmitates. Secundū nāq; studia, quæ quisq; exercuit, somniat, & solitarum artiū simulacra in præsentia mentis impressa, apparent in somnijs. Iuxta etiā infirmitatum diuersitates, diuersa accidunt somnia. Etiā secundū morū, & humorū uarietates, uariantur & somnia. Alia namq; uidēt sanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Et cum illi uident rubea, & uaria, isti nigra, & alba. Phantasma est quando qui uix dormire cępit, & adhuc se uigilare extimat, aspicere uidetur irruentes in se, uel passim uagantes formas, discrepantes, & uarias, lętas, uel turbulentas. In isto genere est Ephialtes, quē publica persuasio, quiescentes opinatur inuadere, & pondere suo pressos, ac sentientes grauare. Quod non est aliud, q̄ quædā fumositas a stomacho, uel a corde ad cerebrū ascendens, & ibi uim animalem comprimens. Hucusq; Augustinus. Aristoteles Philosophus ca. 10. q̄rti de natura animaliū scribit hominē maxime animaliū somniare. At editis nuper in lucem, & infantibus adhuc nullū penitus contrahi somniū. Compertum insuper est, eos, qui grauiter, & suauissime dormiunt, nihil somniare. Ait insuper animū nostrū maxime iactari in somnijs, propter calorē scilicet, qui undiq; in partē se colligit interiorē. Atq; ita efficitur, ut plurima, uehementissimaq; illa obstāte iactatione, nullū interuenire somniū possit. De quibus maxime somnia esse soleant, eleganti carmine cecinit Claudia. prologo quarti cōsulatus Honorij Augusti.

a & abstinere penitus ab animalibus [a] uniuersis, Troglodytæ specus [b] excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi [c] amor, a diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno
b gloriantur, quem Hexecontalithon [d] uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo depre-

Omnia quæ sensu uoluunť uota diurno &c.

Item Lucretiꝰ. 4. de rerū natura libro. Ex quo quisq; &c. Ea omnia prius ab Aristotele philosopho relata sunt tricesima Sectione Problematū. Idem Aristo. in li. de Somno, & Vigilia, docet cur quidā nūq̄ somniēt. Alij in iuuētute nunq̄, cū tamē in senectute eos somniare cōtingat. Huius nimiā ciborū euaporationē ꝓpter intensum calorē accidentē causam esse dicit. Ea autē nimia euaporatiōe ciborū fieri reseruatarū specierū nimiū fortē motū. Hinc (inquit) somnia tunc fieri nequaq̄ possūt. Themistiꝰ ca. ultimo eius libri quē modo citauimus, hāc non somniādi causam ijs qdē uerbis exprimit. Exēpla etiā sunt alios ad multā ætatē non somniasse. Causa eadē, quæ facit, ut & infantes quoq; nō somniēt, neq; cæteri statim a pastu. Quorū enim ita constat tēperamentū, ut ad superiorē locū plurimus e cibis fluxus succedat necesse est, ut cū delatu ad ima humoris eius, multę motiōes citenť, nullū ijs Phantasma, aut Visum appareat. Proficiscēte uero ętate, concocta, & subacta materia nihil ꝓhibet, quin somnia illis possint restitui. Nā immutatione uel ætatis, uel affectiōis alicuius secuta, necessariū est naturā q̄q; ipsam, & tēperamentū mutari. Hęc Themistius. Fecit rei difficultas, ut p̄ter solitum, plurimis in hac re uerbis uteremur. a ❨ Ab animalibus uniuersis.) Dogma id Pythagoricū fuisse constat, qđ ult. Met. libro multis carminibus Naso cecinit. Decearchus Peripateticus tradit antiquos Græcos, nullū animal occidisse. Idē fecisse ueteres Aegyptiorū sacerdotes, Cheremon Stoicus ꝓdidit. Idipsum factitasse Esseos, & Gymnosophistas author Porphyrius lib. 4. eius operis, quod de abstinendo a carnibus edidit. b ❨ Troglodytę specus.) A locis, in quibus degunt, nomen habent. Idest, ἀπὸ τῆς τρώγλης, hoc est, a specu, & cauerna, quod in specubus, & cauernis degant. Sunt qui nomen prouinciæ inditū tradant a Troglodytice amne, qui Arsinoen p̄terfluit. Lege Plyniū cap. 29. lib. sexti. De ijs eadem scribunt Plynius capite octauo quinti, & Mela Pomponius libro primo. Herodotus in Melpomene. Troglodytæ (inquit) Aethiopes omniū, q̄s fando cognouimus, pernicissimis pedibꝰ sunt. Serpētibus, lacertisq;, & alijs id genus reptilibus uescentes. Lingua nulli alteri simili utētes, sed Vesptilionū more stridentes.

hendantur. Isti carnibus uiuunt[a] serpentum: Ig- a
naricꝫ sermonis strident potius, quã loquuntur.
Augylæ[b] uero solos colunt Inferos. [c]Fœminas
suas [d]primis noctibus nuptiarum adulteriis co-
gunt patere. Mox ad perpetuã pudicitiã legibus b
stringunt seuerissimis. Gamphasantes[e] abstinẽt
prælijs, fugiunt cõmercia, nulli se externo misce-
ri sinũt. Blemmias,[f] sed nõ eos, qui uicina rubro
mari incolunt, credũt truncos nasci parte, qua ca c
put est, os tamẽ & oculos habere in pectore. Sa-
tyri[g] de homibus nihil aliud pferũt, q̃ figurã. Ac
gipanes[h] hoc sunt, qd' pigui uidem⁹. Himãtopo
des[i] fluxis nisib⁹ crurũ repũt potius, q̃ incedunt,

c ¶ Nullus habendi amor.) Esset omnino monstro, si id genus hominũ hac tempestate inter uiuentes homines uersaretur, qd' ijs habendi cupiditas extingui nequeat, & quibus uelut oraculũ quoddã assidue in ore est. Quærenda pecunia primũ est, Virtus post nummos. d ¶ Hexecõtalithon uocat.) Is lapis, qd' sexaginta gemmarũ colores in se habeat, nomen habet. Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, λίθον lapidem dicunt. Ply. libri ultimi ca. 10. Hexecontalithos (inquit) in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit. Reperit in Troglodytica regione. a ¶ Carnibus serpentũ.) Idẽ scribũt post Herodotũ Plyni⁹, & Pompo. ubi supra. Hos populos Græci ὀφιοφάγους nuncupant serpentibus uesci assuetu. Ply. ca. 29. libri secundi. b ¶ Augylę.) A loco, cui Augyla nomẽ est, dicti sunt. Post Ammonios (inquit Herodotus lib. quarto) per supercilium sabuli decem rursus dierum itinere, est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circũhabitãtibus, cui nomen est Augyla. Sumpsit hæc de Augylis Solinus ex cap. 8. quinti Plynij. c ¶ Solos colũt inferos.) Mela Pom. lib. primo. Augylæ manes tantũ, deos putant, per eos deierant, eos, ut oracula cõsulunt, præcaticꝫ, quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferũt somnia. d ¶ Fœminas suas.) Idẽ Mela Pom. libro eodẽ. Fœminis eorꝫ solenne est, nocte, qua nubũt, omniũ stupro patere, qui cũ munere aduenerint, & tũ cũ plurimis cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicitia insignis est. Mos fuit, ut ij sacrificantes Dijs inferis aspergerent, ut spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ. Qui uero superis sacrificabãt, abluebant, ut,

Donec me flumine uiuo
Abluero.

Ex Seruio. 4. Aen. sup illud. Dic corpus. e ¶ Gamphasantes.) Pom. li. 1. Nudi sunt (inquit) Gamphasantes, armorũꝙ omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoqꝫ obuios fugiunt, neqꝫ aliorꝫ q̃ quibus idẽ ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Similia quoqꝫ & Plynius ipse refert lib. quinto. Esset utinam mos is in terris hodie,

Quando homini ferrum letali incude nefanda
Produxisse parum est:

Felix nimirum tempus illud crediderim, cũ rastra, & sarcula tantum

Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nesciuerint primi gladios excudere fabri.

f ¶ Blemmias.) Ply. ca. 8. lib. quinti. Blemmijs (inqt) traduntur capita abesse, ore, oculis, pectore affixis. Eadẽ & Mela Pomp. refert ubi supra. Diuus Aug. sermone. 37. ad Eremitas asserit se huius genus homines adijsse, ut ijs CHRISTI euangeliũ prędicaret. Vidisseqꝫ ibi multos homines, ac mulieres capita nõ habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra ęqualia nobis habentes. Inter quos (inquit) sacerdotes eorꝫ uidimus uxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erãt, ut licet uxores sacerdotes omnes haberent, nunq̃ tamen nisi semel in anno eas tangere uolebant, qua die ab omni sacrificio abstinebãt. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines unũ oculũ tantum in fronte habentes, quorꝫ sacerdotes a conuersationibus hominũ fugiebant &c. Multa de Blemmijs Procopius lib. primo de bello Persico. Sunt qui huius genus uiuentiũ inter bruta uersus, q̃ inter homines enumerandũ putẽt. g ¶ Satyri.) Ex Plynio, & Pomponio hæc ubi supra. In fine ca. 40. de Satyris abunde satis diximus. h ¶ Aegipanes.) Græci αἰγίπανας semicapros uocãt, a forma Capro simili, nomẽ inditũ. Aegipanes, qui & Syluam dicebant, nudi, capris persimiles, miramqꝫ leuitatem pręse ferentes pingebantur. Eos uana gentilitas, syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. Aegypanem quondam peperisse Valeriã Tusculanariam nutricis dolis Valerij patris sui expertã concubitum, ex Aristide Milesio tertio rerũ Italicarũ, in Paralelijs Plutarch⁹ refert. De Aegypanibus supra capite tricesimoseptimo Solinus retulit. Sunt & animalia ab ijs alia, q̃ a Græcis αἰγίποδες. Idest Capripedes nominantur. i ¶ Himantopodes.) Dicti ἀπὸ ἱμάντος, καὶ ποδός. Idest a loro, & pede. Latine Loripedes uocitant, quod quasi loro eorum sint pedes implicti, & recurui. Plynius capite octauo libri quinti. Himantopodes (inquit) Loripedes quidam, quibus

a & pergēdi uſum lapſu magis deſtinãt, q̄ ingreſſu. Pharuſi [a] cum Herculi ad Heſperidas pergenti forent comites / itineris tedio hic reſederunt. Hactenus Libya.

b DE AEGYPTO. DE NILI FLVMInis origine, augumento, oſtijs. De Api boue. De Crocodilis Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibi-
c de aue. De miris Aegypti arborib⁹. De Alexãdria, de Pyramidibus. CA. XLV.

d AEgyptus [b] a Meridie introrſus recedit, quoad ꝑtendãt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit,

ſerpendo ingredi natura eſt. Mela Pomp. in fine ſui operis. Ab eo tractu (inquit) quẽ ferẽ infeſtant, proximi ſunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos ſerpere magis, q̄ ingredi referunt. a ❡Pharuſi.) Põponio, Stephano, & Ptolemęo Pharuſij dicti & Plynio, Solino, & Martiano Pharuſi. Ply. ca. 8. qnti. Pharuſi quondã Perſæ comites dicuntur fuiſſe Herculis ad Heſperidas tendentis. Pomponius in fine tertij. Deinde (inquit) Pharuſij aliquando tendente ad Heſperidas Hercule dites, nũc inculti, & niſi qd' pecore alũtur, admodũ inopes. Meminit ipſoꝶ Artemidorus, & Dionyſius, ut Stephanus quoq; memorat. Qui fabuloſa narrant, Thebano hęc Herculi tribuunt, at qui hiſtoricã ueritatẽ proſecũtur, Aegyptio Herculi, qui Libyc⁹ cognoiat⁹ eſt, potius aſcribẽda cenſent. b AEGYPTVS a meridie.) Scribit Lactãtius ſecũdo Thebaid. ſuper illud. Toruaq; iam Danai. Aegyptum, & Danaũ Beli Babylonioꝶ regis fuiſſe filios. Aegyptus autẽ (ut Manethon hiſtoricus uetuſtiſſimus tradit) eiecto fratre Danao, in Aegypto annis ſexagintaocto regnum tenuit, & ex ſuo nomine regionẽ eam Aegyptũ dixit, cũ antea Aeria diceretur. Addit Diod. Siculus. 2. Bibliothecæ libro, quoſdam fabulari Nilũ amnem amore captum Ogdol regis filiæ, qui Mẽphim urbẽ condidit, inq; taurũ uerſum, eã puellã cõpreſſiſſe. Exq; ea genitũ, ob inſignẽ eius uirtutẽ, ab incolis Aegyptũ uocitatũ, a quo & regionẽ omnẽ cognominatã. Eũq; regẽ iuſticia, & hũanitate plurimũ excelluiſſe. Eã ob rẽ cõprobata ab oibus eius erga ſingulos beneuolẽtia, hũc honorẽ nominis fuiſſe ſortitũ. Nõ fuiſſe olim eos Aegypti terminos, qui modo ſunt, ex Strabone, ac multis alijs ſcire licet. Terminatur aũt Aegyptus ab occaſu Cyrenaica, & interioris Libyæ parte. A ſeptẽtrione Aegyptio pelago, parte Iudeæ. Præterea Arabia, ac ſinus Arabi portione ab oriẽte. A Meridie eã terminat Aethiopia. Strabo lib. ult. Aegyptũ ipſam, expanſæ manui, dicit eſſe perſimilẽ. Fuerũt (ut ca. 9. quinti refert Ply.) qui Aegyptũ inter inſulas retulere. Signis qbuſdã opinaẽ Herod. in Euterpe, fuiſſe oli mare, ubi mõ Aegypt⁹ eſt. Aegyptij tã ueteres ſe eſſe iactitãt, ut dũ ipſi ſunt, q̄ter curſus ſuos uertiſſe ſydera, Solẽq; bis iã occidiſſe, unde nũc oriẽ. Inter Aegyptios, & Scythas, uel (ut Herod. putat) Inter Aegyptios, & Phrygas diu fuit de gẽeris uetuſtate cõtẽtio. Apud ſe Aegyptij primos hoies ꝓcreatos affirmãt, tũ ob eoꝶ regiõis tẽperiẽ, q̄ fit, ut neq; hibernis frigoribus, neq; ęſtiui ſolis ardore, eius incolæ premerenẽ. Tũ qd' ſolũ regionis eius ſit fœcundiſſimũ earũ rerũ omniũ, q̄ ſunt ad uſus hominũ neceſſarię. Nih q̄q; fluminis fertilitate idipſum mõſtrare conanẽ. Is eñ fluuius q̄plurima gñat, & quæ genuit ſuapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura, q̄ alia omnis regio mirabilia habeat, & præter omnẽ regionẽ exhibet opera relatu maiora. Lege Iuſtinuũ in ſecundo. Diodorũ Siculũ lib. primo. Euſebiũ ca. primo ſecundi Præparationis. Athenienſes, Argiuos, Arcades, inter Gręcos, Aegyptij, & Phryges, inter Barbaros, ut author eſt in Attica Pauſanias, Plurimũ inter ſe, de uetuſtate contendunt. Scribit Herodotus apud Aegyptios inſtituta, & iura eſſe, ut fœminæ negocientur, cauponẽtur, & inſtitoris operis uacent. Viri autem intra domos texant, & mulierum noſtratiũ reliqua opera exerceant. Prȩterea eoꝶ fœminæ ſtantes mingunt, uiri ſedentes. Apud eoſdem nulla mulier Dei, aut Deę ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omniũ, & dearum. Aegyptiorum præterea mos eſt, ut Iudęorũ more ſcribant a dextro in ſiniſtrum, non ſicut Græci, & Latini factitant a ſiniſtra in dexteram manum. Virilia præterea circumcidunt mundiciæ gratia, pluris facientes ſe mundos eſſe, quam decoros. In Aegypto (authore Herod.) ſeptem ſunt hominum genera a ſuo quoq; artificio appellata. Sunt enim alij ſacerdotes. Alij qui pugnatores appellantur. Calaſiries, & Hermothyebies nuncupati. Paſtores boũ alij. Subulci genus quartũ. Alij Inſtitores. Alij interpretes. Vltimi nauales gubernatores. Inter mira eius regionis hoc quoq; enumerant, qd' Aegyptij nunq̄ caluescãt. Aegyptum eſſe fere terrarum omnium fertiliſſimam Hiſtoricoꝶ omnium ſententia eſt. Pomponi⁹ Mela libro primo. Aegyptus expers im-

qui scissus a loco, cui Delta [a] nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur interna, & incerto pene [b] fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originē habet [c] a monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepim⁹ tradidisse. Igit̄ protinus lacū efficit, quem Nilidem dicunt. Nilū aūt iā inde esse cōiectant, qđ hoc stagnū herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quā in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei

a

b

c

brium, mire tamen fertilis, & hominū, aliorumq; animaliū perfœcunda genetrix, Nilus efficit amniū in nostrum mare permeantium maximus ob Aegypti fertilitatem ab Antiphilo poeta eleganter dictum est.

καρποῖς, οὐ σταδίοισιν ἐρίζομεν· οὐδὲ γὰρ αὖλαξ
Αἰγύπτου, Λιβύης ψάμμον ἐπιστρέφεται. Idest.

Fructibus, haud stadijs certamus, sed neq; sulcus
Aegypti, Libyam curat arenariam. De eiusdem fertilitate sic Claudianus.
Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis, quas ipsa uehit &c. Et Luca. 8. Pharsaliæ.
Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis, in solo tanta fiducia Nilo.

Herodotus in secundo scribit Aegyptum uitibus carere. Vnde fit, ut uino utatur ex ordeo facto. Non assentitur Herodoto in hac parte, qui quęrit. Cur in Aegypto, quæ regionū aliarū calidissima est, uinū nō calida, sed pene dixerim frigida uirtute nascatur? Qui huius rei causam scire cupit, adeat Macrobiū Saturnaliū lib. septimo. Diod. præterea Siculus lib. primo. Vineæ quoq; (inquit) eodē rigatę modo, uino abundant. In Cōmētariolo nostro in Dionysij Periegesin, multorum authoritate docuimus Aegyptios ueteres fuisse sapientissimos, artium, ac scientiarū pluriū inuentores. Nam/

Primus aratra manu solerti fecit Osiris
Et teneram ferro sollicitauit humum,
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
Hic uiridem dura cędere falce comam &c. Septima primi Tibullus.

His tot bonis, nō paucıora Aegyptijs uitia, nobiles authores tribuūt. Quā rem eleganti uersiculo quarto Epigrāmaton Martialis comprehensus est, sic de Aegypto inquiens.

Nequitiam tellus scit dare nulla magis.

Vnde in eos, qui male morati sunt, prouerbio dici cœptum ἀιγυπτιάζειν, Aegyptizare. Plura ad id recolligit Cœlius ca. 3. noni Antiq. lectionū. De Aegypto abunde Herodotus in secundo. Strabo lib. ult. Ply. cap. 9. quinti. Mela Pomp. lib. primo. Ammianus Marcellinus lib. 22. Ptolemęus ca. 5. quarti. Martianus Capella lib. 6. Diodo. Siculus primo, & secundo Bibliothecæ. Iusti. in secundo. Claudianus de Nilo. Item cæteri. a ℭ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim urbē omniū Aegypti urbiū præstantissimā. Nilus in plures partes scissus, formā Deltæ, id est. Δ. efficit. Quo fit, ut tanq̄ in Nili claustro posita, aditū prębeat, prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Author in secūdo Diod. Siculus. Scribit idem in primo, tot Nilū insulas continere, ut ferme sit incredibile. Nā pręter eū locū, quem a forma Deltam appellāt, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aethiopibus incoli, militūq; in eis seri. Ply. ca. 9. quinti. Inferiorē Aegypti partē Nilus dextra, lęuaq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco centum septuaginta mil. pas. interuallo. Quam ob causam inter insulas quidā Aegyptū retulere, ita se findente Nilo, ut triquetrā terræ figurā efficiat. Ideo multi Gręcę literæ uocabulo Deltā appellauere Aegyptū. b ℭ Incerto fonte.) Poetæ fere omnes scribūt Nili originem penitus ignorari. Lucan. in decimo.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te Nile uidere.
Amouitq; sinus, & gentibus maluit ortus
Mirari, q̄ nosse tuos.

Et Claudianus.

Fontibus ignotis nostrū procurrit in orbem
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet, nec contigit ulli
Hoc uidisse caput, fertur sine teste creatus.

Papinius tertio Syluarum.

Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili.

Diodorus Siculus lib. primo huius rationē esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sint tum serpentibus, tū Cynocephalis,

uarijsq; feris syluestribus infestata, ac propterea illius accessus difficiles. Ouid. secūdo Transformationū lib. poeticā fabulā referens, reicit idem Phaetontis incendium/qd'/
Nilus in extremū fugit perterritus orbem,
Occuluitq; caput. Nili primā originem noscendi,
Et Pharijs, Persisq; fuit, Macedūq; tyrannis,
Nullaq; non ætas uoluit cōferre futuris
Notitiam, sed uicit adhuc natura latendi. Fuerunt autem hi pręcipue. Magnus Alexander, Sesostris

a origo est, aut niuibus densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur. Sed effusus [a] hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis absconditur. Deinde in Cæsariensi specu [b] prorumpēs, amplior eadē indicia præfert, quę in exortu notauimus. Rursusq; subsidit, nec se prius reddit, q̄ post interualla itineris extenti contingat Aethiopas. Vbi exit, Nigrū facit fluuiū, quē supra diximus terminum esse limitis Africani. Astapum eum inde gentes uocant, scilicet aquam tenebris profluentem. Multas, magnasque ambit [c] insulas. Quarum pleræque sunt tam diffusæ, &

b

c

Aegyptioꝶ rex, Cambyses Persarum rex, Cæsar dictator, itē cæteri plures. Nilū (ut alibi ex Seruij sententia. 9. Aenei. super illud. Per tacitū Gangem, aut pingui flumine Nilus) retulimus dictū esse νέαν ἴλυν, hoc est (iquit) nouū limū trahentē. Plurima fuisse apd' ueteres Nili nomina, refert Diod. Siculus lib. primo. Fluuij (inquit) nomē uetus Oceanus fuit. Postq̄ cōprehensus eius cursus est Aquila. Deinde a rege quodam Aegyptus appellatus, quo nomine & Homerū usum fuisse dicit. Postmodū a Nileo rege Nili, quo nunc utuntur/nomen sortitum. Hunc Nileum Hermippus/Cyclopis filium fuisse tradit. Triton etiam authore Plynio dictus est Nilus. Idem Seruius. 4. Georgico. super illud. Et uiridē Aegyptū. Nilum antea Latine Melonē cognominatū fuisse prodit. Hebręis Nilus Geon dicitur, iuxta quem (ut ca. 3. de Paradiso scribit Ambrosius) Israelitis cum essent in Aegypto constituti, lex data est. c ℭ Originē habet a monte inferioris Mauritaniæ.) Verba Plynij ex cap. nono quinti, unde Solinus transtulit, hæc sunt. Nilus incertis ortus fontibus, ut per deserta, & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, famaq; tantum inermi, q̄ situ cognitus sine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere originē, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus stagnāte, quē uocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri. Crocodilus quoq;. Inde ob argumentum hoc. Cæsareæ ortus creditur, in his, quæ Nili alueo spectantur, hocq; lacu educantur, in Thesco dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea obseruatum est, prout in Mauritania niues, imbresq; satiauerint, ita Nilum increscere ex hoc lacu. Aegyptij sacerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. Quibus argumentis Alexander Magnus se Nili caput reperisse suspicatus est. Refert Arrianus a principio libri sexti. d ℭ Quem Nilidem dicunt.) De Nilide lacu, uel fluuio capite quadragesimo dictum est. a ℭ Sed effusus hoc lacu.) Plynius de Nilo. Rursus (inquit) indignatē fluere per arenosa, & squalentia, conditq; se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu maiore, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Masesylum erumpit, & hominū cętus ueluti circumspicit ijsdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus conditur rursus uiginti dierum desertis ad proximos Aethiopas. Atq; ubi iterum senserit hominē, prosilit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nigrin uocauere. Inde Africā ab Aethiopia dispescens, etiā si non protinus populis, feris tamen, & beluis frequens, syluarumq; opifex medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, qd' illarū gentiū lingua significat aquā e tenebris profluentē. b ℭ In Cæsariensi specu.) Sunt exemplaria, quæ non specu, sed specie habeant. Sūt rursus alia, in quibus nec specu, nec specie scriptum sit. Sed prima lectio castigatior. c ℭ Multas, magnasq; insulas.) Eas Diodorus Siculus circiter septingentas esse dicit, ut hoc ipso capite retulimus. Plynius etiā idem cum Solino refert. Insulas (inquit) ita innumeras spargit, quasdamq; tam uastę magnitudinis, quamq̄ rapida celeritate, ut tamē dierum quinq; cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimam earum Meroen Astabores ięuo alueo dictus, hoc est ramus aquæ uenientis tenebris, dextra uero Astusapes, quod latentis significationis adijcit. Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus iunxit, & cætera. Ammianus libro uigesimosecundo, inter Nili insulas, duas clariores esse dicit, Meroen, & Deltam a triquetrę literæ forma uocabulo signatius appellatam. Supradictis similia de Nili cursu scribunt Strabo libro ultimo, & Pomponius Mela libro primo. Ammianus libro uigesimosecūdo. Clarius ea omnia, quæ ab authorib' de Nili cursu dicunt, refert Diodorus Siculus libro primo. Nilus (inquit) a Meridie ad Septemtrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ

finibus. Ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiē nullus aditus fuit. Maximū omniū flumen cū per uarias, plurescꝙ feratur regiones, magnos flexus facit. Quandoꝙ ad orientē, & Arabiā, quandoꝙ ad occidentē, & Libyā fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus usꝙ ad mare, stadia duodecim ferme milia cū eius flexibus complectit̄. Facit autem insulas in Aethiopia tum plures alias, tum maxime unā insignē nomine Meroen. Vbi duoꝝ & uiginti stadioꝝ latitudinē habet &c. a

uastæ magnitudinis, ut uix eas dierum quin[a]que cursu prætermeet, quamuis concitus ibi feratur. Nobilissima earum est Meroe, [b] circum quā diuisus dextro alueo Astusapes, læuo Astabores nominant̄. Tunc quoꝙ emensus magna, longinquaꝙ loca primum occursantibus scopulis asperatur, tantis agminibus extollit̄ inter obiecta rupium, ut ruere potius, ꝙ̃ manare credat̄. Demumꝙ a [c] cataracte ultimo tutus est. Ita enim quædam claustra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamen hoc pone se nomine, quod Siris [d] uocatur, mox inoffensus meat. Septem [e] ostijs conditur, in meridiē uersus, excipit̄ Aegyptio mari.

¶ Dierum quinq.) Marcellin⁹ aliter. Nilus (inquit) insulas efficit plures, quarum aliquæ ita porrectis aquis dicūtur extentæ, ut singulas ęgre tertio die relinquat. Diod. eam pate e lōgitudine stadijs tribus milib⁹, latitudine mille. Eius formam scuto persimilem esse ait. b

¶ Meroe.) Cambyses occupata Aegypto, cū Aegyptijs usꝙ in Meroen progressus est, & nomen urbi, & insulæ ab illo impositum ferunt/Meroe sorore ibi mortua. Alij eam uxorē fuisse tradūt. Nomen itaꝙ ob honorem mulieris loco dedit. Lege Strabonē, Ptol. Diodorum, Stephanū, item ceteros. c

¶ A cataracte.) Idest (ut Ammianus ait) a prærupto scopulo a uerbo καταῤῥέω quod defluo significat. Est enim Cataractes ad mediū fere flumen petrosum quoddam superciliū in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uero in pręcipitium, ex aqua præcipitatur. Vtrinꝙ secus terrā alueus est, qui facile adnauigari potest. Hac itaꝙ adnauigantes defluunt in Cataractem, & cum scapha in præcipitiū detruduntur, & ipsi, & scaphæ illęsi. Est (ut Stra. lib. 14. prodidit) amnis in Pamphylia, qui Cataractes appellatur multus, & torrentis more impetuos⁹, ab alta petra descendens, adeo, ut longissime strepitus exaudiatur. In Nilo locus quidā est latitudine stadioꝝ decem accliuis, præceps in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquā magna uertigine, mirabiliꝙ illeãm reflectunt, inꝙ contrariū cursum spumis agunt redundātibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur, cū augetur aquarum incremento Nilus, ideoꝙ leniori cursu aqua supereminente scopulos, qui per cataractas nauibus uenti contrarij descendunt. Ascendendi nulla est facultas fluminis impetu, omne hominū ingeniū superante. Sūt autē in Nilo (authore Diod.) Cataractæ plures, sed maxima in Aethiopia, atꝙ Aegypti finibus sita. Duas Nili cataractas, multis uerbis describit Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. d

¶ Siris.) Vetusti Solini codices habent omnes ferme Nigris. Hermolaus autem ca. 9. quinti Castigationū Plynianarū, authoritate Dionysij Afri, Stephani, & Eustathij, legendū censet Siri, quasi a Sirio stella nomen habeat, quoniā sub ortū Canis, per introitū Solis in Leonem augeatur, & crescat. Vitruuius ca. 2. octaui Architecturæ, ab Atlante monte, qui Diris etiā appellat̄, Dirin nominat. Esse tamen potest, ut utroꝙ nomine fuerit appellatus. Nescio qua ratione motus Philippus Beroaldus, pro Siris, uel Nigris, Girin reposuerit in Solino. Dionysij uersus est. σίριν ὑπ᾽ αἰθιόπων κικλήσκεται. i. Siris ab Aethiopibus uocatur. e

¶ Septem ostijs.) De Nili ostijs septem Oui. quinto Metamor.

Donec fessos Aegyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus,

Idem secundo Elegiarum.

Quaꝙ celer lato Nilus delapsus in alueo
Per septem portus in maris exit aquas.

Claudianus primo in Ruffinum.

Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum.

Sunt qui plura, ꝙ̃ septem Nili ostia esse tradant. De ijs Plynius ca. 10. lib. quinti. Sunt in honore (inquit) & intra decursum Nili multa oppida, p̄cipue, quæ nomina dedere ostijs, non omnibus. Vndecim enim reperiuntur, superꝙ quatuor, quæ ipsi falsa ora appellant. Sed celeberrimis septem. Proximo Alexandriæ Canopico. Deinde Bolbitino. Sebenico. Phatnitico. Mendesico. Tanitico, ultimoꝙ Pelusiaco. Strabo quoꝙ ijsdem ostijs enumeratis, hæc subdit. Sunt inter hæc alia quædā ostiola ignobiliora, falsa ostioꝝ appellatione. Habent enim hæc ostia ingressus, non tamē aptos magnis nauigijs, sed scaphis. Propterea qđ breuia, ac paludes, loca obtineāt &c. De ijs septem Nili ostijs lege Diod. Siculū lib. primo. Ammianū lib. 22. & Ptol. ca. 5. quarti. Horum

ostiorum pictura est apud eundem tabula tertia Africæ. Annotandū uero, eum locū, ubi Nilus in mare defluit, θεόταν uocari antiquū Aegypti Emporium, author Diod. Siculus lib. primo. a ℭ Ignari syderum, uel locorum uarias causas.) Incrementū Nili aspicientibus uidetur admirabile, incredibile audientibus, ut primo lib. Diod. ait. Solus enim inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cū decrescant cætera, ut inundet Aegyptum. Hyeme minuit, cū reliqua augeantur. Est Aegyptus plana, & campestris, cumque urbes, Vici, agricolarū mapalia aggerib⁹ munita, aq̄ inundationē deuitēt, tamq̄ Cyclades apparent aspicientibus. Terrestres beluæ omnes, quæ in campis remanent suffocanē aqua, quæ euadunt ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in stabulis reclusa nutriūtur a colonis, ad id antea præparato pastu. Vulgus remissis opibus rusticis, ociosum epulis indulget, ac uoluptati. De Nili statis quibusdam temporibus augmento, tot sunt scriptorum sententiæ, quot penè ij sunt, qui eam materiā tractauerunt. Sed quoniā eas sententias Plutarchus Cheronæus in unū paucis recollegit, ascribā eius ex 4. de Placitis Philosophorum lib. uerba. Thales (inquit) Aquilones anniuersarios aduersos Aegypto flantes, Nili exuberantiā attollere, utique emissarijs eius rugefaciendo mari obstructis. Euthymenes Massyliensis oceano, & exteriore mari suapte natura dulcis Nilū expleri. Anaxagoras Aethiopiæ niuibus æstate quidem liquefactis, hyeme uero rigentibus. Democritus ad septemtrionē soluta, diffusaque sub Solstitium niue, nubila ex uaporibus cogi, quibus a statis Aquilonibus in meridiem, Aegyptumque propulsis, citatissimos imbres fundi, quibus stagna redundent, ipseque amnis Nilus. Herodotus illū ex suis tantūdem fontibus hyeme, æstateque inuehere, hyeme tamen minori uideri, cuius causam in sole esse. Quippe qui illo tempore anni proxime Aegyptum accedat, eiusque flucta sorbeat. Ephorus historiæ scriptor, Aegyptū prodidit æstate totā laxari, & ueluti uim quandā undarū exundare. Suggerere etiānū illi Arabiā, & Libyen soluto earum arenido solo. Eudoxus Aegyptiorum sacerdotes huius causam in pluuias referre aquas tradit, annique temporū circum obsistentiā, idest Antiperistasim. Eteni cū nobis est æstas, qui sub Solstitiali circulo agimus, tunc illis hyems est, qui sub brumali ad perpendiculum incolunt. Propterea Nili aqua alueos superans expatiatur per Aegyptum. Hucusque Plutar. Sunt, qui scribant Eratosthenem dicere, æstiuos imbres causam esse, idque ab Aristotele sumpsisse, Aristotelē uero a Trasyalco Thasio, qui unus fuit ex antiquis Physicis. Trasyalcum aūt ab alio, atque illū ab Homero, qui Nilum cælestem dixit, eo uersiculo.

Rursus ad Aegypti cælestem nauigat amnem.

Herodo. in secundo. Strabo lib. ultimo. Seneca. 4. naturaliū. q. Plynius, Diod. Siculus, Pom. Mela. Ammia. Marcellinus lib. 22. plura disputant, quænā sit causa eius inundationis. Luca. lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliā rationē reddi, nisi, qđ deus Aegypto, quæ plerumque uacat pluuijs, consulere uoluit.

Quis causas reddere possit?
Sic iussit natura parens decurrere Nilum,
Sic opus est mundo, Zephyros quoque uana uetustas
His ascripsit aquis, quorum stata tempora flatus
Continuique dies, & in aera longa potestas.
Vel qđ ab occiduo depellant nubila cœlo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos.
Vel qđ aquas totiens rumpentes littora Nili
Assiduo feriunt, coguntque resistere fluctu.
Ille mora cursus, aduersique obice ponti
Aestuat in campos &c.

Lucreti⁹ quoque lib. 6. uarias causas refert, cur Nilus æstatis tēpore extuet.

Nilus in æstate crescit, campisque redundat
Vnicus in terris Aegypti totius amnis &c.

Extat liber Aristo. qui de Nilo inscriptus est. Eudoxus præterea, & Aristo. philosophi librū de Nilo composuerunt. Theophrastus (ut Seneca refert) author est in ponto quosdā amnes crescere æstiuo tempore, cuius rei quatuor causas esse dicit. Aut quia nūc maxime in humore mutabilis terra sit. Aut quia maiores in remoto imbres sunt, quorum aqua per secretos cuniculos reddita tacite effūditur. Tertia sub crebrioribus ostium cæditur, & reuerberatur fluctu

a Ignari syderum, [a] uel locorum uarias de excessibus eius causas dederunt. Alij affirmant Etesias [b] nubium dēsitatem illo cogere, unde amnis hic auspicatur, ipsumque fontē superno humore subla-
b tum tantam inundatiōis habere substantiā, quantam pabuli ad liquorē nubila sumministrauerit. Ferunt alij [c] qđ uentorum flatibus repercussus, cū fluorem solitæ uelocitatis nō queat promouere,

aquis in arcto luctantibus intumescat, & quanto a
impensius controuersi spiritus repugnauerint,
tanto excelsius sublimari in altitudinis uertices
repercussam celeritatem, quando nec solitus ex-
tenuet cursus alueum, & stipato iam flumine ue- b
nis originalibus torrentū pondera superueniāt.
Ita concordi uiolentia hinc urgentis [a] elementi,
hinc resistentis undis exultantibus molem colli-
gi, quæ excessus facit. Nonnulli affirmant fontē c
eius, qui Phiala uocatur [b] syderum motibus [c] ex-
citari, extractumq; radijs candentibus cęlesti ig-
ne suspendi, non tamen sine certa legis disciplia,
hoc est lunis cœptantibus. Verum omnē exces- d
sus originem de sole fieri, primamq; exultantiā
tumoris concipi, cum per Cancrum [d] sol uehat.
Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi
ingressus Leonem [e] ortus Syrios excitauerit, p- e
pulso omni fluore tātam uim amnis erumpere.
Quod tempus Sacerdotes natalem [f] mundi iu-

amnis resistit, qui crescere uidet, quia non effunditur. Quarta ratio est syderū. Hæc enim quibusdam mensibus magis urgent, & exhauriuntur flumina, cū longius recesserunt, minus consumunt, atq; trahunt. Itaq; qđ impedio solebat, id incremento accidit. Hucusq; Theophrastus. b ℂ Ethesias.) Fuit hæc Thaletis Physici sententia, ut Seneca, & Diod. Siculus recensent. Plynius. Causas huius incrementi uarias prodidere, sed maxime probabiles Etesiarū eo tēpore ex aduerso flantiū repercusso ultro in ora acto mari. c ℂ Ferunt alij.) Hāc quoq; rationē Theophrastus enumerat. Pom. Mela. Aut (inquit) uenienti obuię aduerso spiritu cursum descendentis impediunt. Aut Arenis, quas cum fluctib⁹ littoris applicāt, ostia obducunt. Lucretius lib. sexto. Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra &c. a ℂ Vrgentis elementi.) Aquarum copia. Sicq; duas huius incremētis causas esse dicit, fluminis ingentem aquæ copiā, & uentorū Nili cursum ꝓpedientiū uiolentiā. Libuit ascribere Ammiani ex lib. historiarū. zz. uerba, qđ elegantia plurimū, & tersa sint. Opinio est celebrior alia, quod spirantibus Prodromis, perq; dies q̄dragīnta, & quinq; Etesiarum cōtinuis flatibus repellentibus eius meatū uelocitate cohibita superfusis fluctibus intumescunt, & reluctante spiritu controuerso adolescens in agros, hinc ut reuerberante uentorū, inde urgente cursu uenarum perenniū progrediens, in sublie tegit omnia a dumis oppressa per supina camporū, speciem exhibet maris. Id ipsum quoq; alijs interdū euenit fluminibus. Claudianus secundo in Rufino.

Quosq; rigat retro pernicior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur ęstu.

b ℂ Qui Phiala.) Ply. ca. 9. quinti. Timęus Mathematicus occultam protulit rationē. Phialā appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos ipsum amnē uapore anhelantē fumidis cautibus ubi conditur. Verum sole per eos dies cōminus facto extrahi ardoris ui, & suspensum abundare, ac ne deuoretur abscondi. Idq; euenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem contra perpendiculū fontis sydere stante, cū in eo tractu absumanť umbræ. c ℂ Syderū motibus.) Theophrastus quatuor causarum hāc unā esse dicit. d ℂ Cum per Cancrū sol uehatur.) Scribit Columella cap. z. duodecimi. Solem ingredi signū Cancri octauo Calendas Iulias. Ouidi. sexto Fastorum. Sol abit e Geminis, & Cancri signa rubescunt. Ply. ca. 9. quinti. Incipit crescere luna noua, quęcunq; post Solstitiū est, sensim, modiceq; Cancrum Sole transeunte, abundantissime autē Leonem. Et residet in Virgine, ijsdem, quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodo. centesimo die. e ℂ Ingressus Leonem.) Id teste Columella ubi supra, accidit nono Calendas Augusti. f ℂ Natalē mundi.) Aegyptij sacerdotes opinati sunt ita fuisse factum in primo mundi natali, sicut in Aegypto annis singulis fieri experiebantur. In Aegypto enim,

Vbi deseruit madios septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alueo,
Aethereoq; recens exarsit sydere limus,
Plurima cultores uersis animalia glebis
Inueniunt, & in ijs quædam modo cœpta per ipsum
Nascendi spacium, quædam imperfecta, suisq;
Trunca uident humeris, & eodem corpore sæpe

Altera pars uiuit, rudis est pars altera tellus. Quippe ubi temperiem sumpsere humorq́, calorq́ Concipiunt, & ab ijs oriuntur cuncta duobus. Sic quoq́ a principio cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta, arida apparuisset, multiformis in ea, rerum facta est generatio. Theologi tradunt, primā mundi creationē factam fuisse in primi temporis æquinoctio.i. Verno. Qui dies intelligitur.xi. Calendarum Aprilis, hoc est.zz. Martij dies, quando primus est Paschatis dies.i. primi mēsis dies primus.

a dicarunt, idest inter tertiūdecimū kalendas Au-
gustas, & undecimū diem. Deinde reuocari exi-
tus uniuersos, cum in Virginem [a] transeat, peni-
tusq́ intra suas ripas capere cū Librā sit īgress⁹.
b Hoc etiā addunt pariter eum nocere, siue abun-
dantius [b] exæstuet, siue parcius, quandoquidem
exiguitas minimū fœcunditatis apportet. Pro-
pensior copia diuturno humore culturam mo-
c retur. Maximos eius exitus cubitos duodeuigin-
ti consurgere, iustissimos sexdecim temperari.
Nec in quindecim abesse prouētus fructuarios,
sed quicquid intra sit, famem facere. Dāt illi etiā
d hoc maiestatis, ut portendat futura, argumentā-
tes quandoquidem Pharsalico bello nō fuerit e-
gressus quinq́ ulnas. Iam illud palam est, qđ so-
lus ex amnib⁹ uniuersis nullas expiret auras. Di-
e tiōis Aegyptiæ esse incipit a Syene, [c] in qua fines
Aethiopum, & inde usq́ dum mari intimatur,
Nili nomen tenet. INter omnia, quæ Aegyptus
habet digna memoratu, pręcipue bouē mirant̄,

In lege enim mādatū est, ut undecima die primi mēsis uespere præpararent ad Pascha faciendū.14. mensis die.i. ab undecimo. Iam enim uesper decimi diei, in undecimū lucet, ut ab xi. Calendas Aprilis initiū esset primi mensis. Sumpsimus hæc ex Diuo Augustino Quęstiōe.106. eius operis, qđ Quæstionū Veteris, & noui testamēti inscripsit. Sacris literis concordāt gentiliū plures, qui mūdi natalē tribuunt, Verno tempori. Hinc Maro nullius expers scientiæ secundo Geor. cecinit.

Non alios prima crescentis ori (gine mundi
Illuxisse dies, aliumue habuisse (tenorem
Crediderim, Ver illud erat, Ver (magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant (flatibus Euri.
Cum primum lucem pecudes (hausere &c.

Similia scribit & in quinto Lucretius. Aiunt quidā (ut primo de somnio Scip. refert Macrob.) incipiente die illo, qui primus omnium luxit, i. quo in hunc fulgorē coelū, & elementa purgata sunt, qui ideo mundi natalis iure uocitatur, Arietē in medio coelo fuisse. Et quia mediū coelum, quasi mundi uertex est, Arietē propterea primū inter omnes habitū, qui ut mundi caput exordio lucis apparuit. a ℂ Cum in Virginē transeat.) Columella cap.z. duodecimi scribit Solem transire in Virginē decimo Calendas Septēbris. In Librā autē.xi. Calendas Octobris. b ℂ Siue abundantius exęstuet.) Iustum incrementū est (inquit Ply.) cubitorꝝ.xvi. Minores aquæ nō oīa rigant. Ampliores detinet, tardius recedendo. Hę serendi tempora absumūt sole madente, illę nō dant sitiente. Vtrumq́ reputat prouintia. In.xij. cubitis famem sentit. In.xiij. etiamnū esurit.xiiij. cubita hilaritatem afferunt.xv. securitatem.xvi. delicias. Maximū incrementū ad hoc ęui fuit cubitorꝝ.xviij. Claudio principe. Minimūq́ Pharsalico bello, ueluti necem Magni prodigio quodā flumine auersante. Cū stetere aquæ apertis molibus admittuntur, hucusq́ Plynius. Ammianus ubi supra. Abunde ita luxuriam, ita est noxius, ut infructuosus si uenerit partior. Gurgitū enim nimietate humectans diutius terras, culturas moratur agrorum. Paruitate aūt minatur steriles segetes. Eumq́ nemo aliquando extolli cubitis altius sexdecim possessor optauit. Et si inciderit moderatins aliquoties lactæ sementes in loco piguioris cespitis cū augmento fuere, septuagesimo renascuntur. Solusq́ fluminū auras nullas inspirat. c ℂ A Syene.) Vrbs hæc sita est supra Alexandriā quinq́ milibus stadiorꝝ, in qua Solstitij die medio nullā umbrā iaci, puteumq́ eius experimenti gratia factum totum illuminari. Author secūdo naturalis historiæ Caius Plynius. Plura Macrob. secūdo de Somnio Scipionis. Verū quoniā plurima cura, molestiaq́, agricolis Nili inundatio urgebat, excogitata est in Memphi quædam incrementi, & mensurādi a regibus obseruatio. Itaq́ quibus id negotij demādatū erat, per epistolas urbibus, uicisq́ significabant, quot cubitis, quotue digitis fluuius auctus esset. Et simul quo tempore cępisset decrescere, quo modo uacuus reddebat̄. Ea sollicitudine populus, incremēti magnitudine, decremētoq́ notis, ubertatem futurā euestigio ab inundationis modo, notatis prioribus temporibus noscebant. Au-

Apim [a] uocant. Hunc ad instar colunt numinis, a
insignē notæ albæ macula, [b] quæ dextro eius late-
ri ingenita corniculantis lunæ refert faciem. Sta-
tutum æui spatium est, qđ ut affuit profundo sa-
cri fontis immersus necaē, ne diem longius tra- b
hat, q̄ licebit. Mox alter [c] nec sine publico luctu
requiritur, quem repertū centū Antistites Mem-
phim prosequunē, ut incipiat sacris ibi initiatus,
sacer fieri. Delubra, [d] quibus succedit aut incu- c
bat, mystice thalamos nominant. Dat omnia ma-
nifestantia [e] de futuris. Illud maximū, si de consu-
lentiū manu cibū capiat. Denicꝫ auersatus Ger-
manici Cæsaris [f] dextram, prodidit ingruentia,

thor Diod. Siculus lib. primo. a ℂ Bouē mirantur, Apim uocant.) Quē Aegyptij Apim, Græci Epaphum uocitāt. Apis Straboni idē est qđ Osiris. Hunc (ut ex Maneto. secundo Præparationis refert Eusebius) Osiris, & Isis primi consecrarūt, & ut ab Aegyptijs numinis loco publice colereē/ instituerunt, qđ frumentoꝝ inuentoribus ad cōmittenda terris semina cū Mneui plurimū profuisset. Alij tradunt iccirco hunc diuinū honorem impensum Apidi, qđ defuncti Osiridis anima in bouē trāsmigrasset, q̄ deinceps ad posteros pergē a fuerit trāsfusa. Sūt q dicāt Osiridis a Typhone perēpti, Apim quendā mēbra in unū collecta, in bouē ligneum albi bouis corio circumdatū/ coniecisse. Sed uerius ad gentis uanitatem (ut alia multa) referamus. Hac Aegyptioꝝ superstitione Cambyses ille Persarum rex offensus/ Apim bouem a sacerdotibus ad se iussum duci, educto mox mucrone cachinansqꝫ ad sacerdotes. O capita neqꝫ (inquit) huiuscemodi Dij existunt, sanguine, atqꝫ carne prædita, & ferrum sentientes. Dignus nimirū Aegyptijs hic deus. Qualis autē is Apis fuerit, paucis Mela Pom. definiuit. Apis (inquit) populorum omniū in Aegypto numē est. Bos niger, certis maculis insignis. Et cauda, linguaqꝫ dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus, & cœlesti igne conceptus, diesqꝫ, quo gignitur genti maxime festus est. Plura Plynius capite 45. octaui. Tantæ diuinitatis apud Aegyptios Apis esse credebaē, ut Iudęi quoqꝫ eundē sibi numē (ut in Exodo, & quarto Regū libro scriptū est) conflauerint aliquando. Cū enim Moyses Iudęoꝝ dux ascendisset in montem, atqꝫ ibi quadraginta diebus moraretur, aureū caput bouis, quē uocant ipsi Apin, qđ eos præcederet/ figurarunt. Quo peccato, & scelere offensus Deus, impiū, & ingratum populū, pro merito pœnis grandibus affecit, & legi, quā p Moysen dederat/ subiugauit. Refert hęc Lactātius Diuinarum institutionū lib. 4. b ℂ Notæ albæ macula.) Herodoti uerba ex Thalia. Apis idēqꝫ Epaphus e uacca genitus, quæ nullū dū alium potest concipere fœtū, quā Aegyptij aiunt fulgure ictam cōcipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, q appellaē Apis, idē hæc signa. Toto corpore est niger, in fronte habēs candorē figuræ quadratæ. In tergo effigiem aquilę, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Ab Ouidio nono Meta. uarijs coloribus dicit. Strabo lib. ultimo de eius notis. Memphis (inquit) Apidis tēplum habet, qui idē est, qđ Osiris. Ibi bos Apis in septo quodā alitur. Albus frontē, & quasdā paruas corporis partes. Cætera uero niger, quibus signis iudicat, qui sit ad successionē idoneus, alio uita functo. c ℂ Mox alter, nec sine pub. luctu requiritur.) Apide mortuo, magnificeqꝫ sepulto, quęrunt, ad id delecti sacerdotes uitulū priori persimilē, inuento populus luctū finit. Sacerdotes, quibus ea imminet sollicitudo, primū in ciuitatem Nili uitulū perducūt, in qua eū nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim concectā, habitaculū aureū habentē introducentes, & ad Memphin ut deū ducentes, in Vulcano fano locant. His diebus solæ mulieres taurū uident, quæ ante eius faciem astantes, uestibꝰ sublatis, ei abrasum fœmen ostendunt. Reliquo tēpore prohibentur in conspectū huius dei accedere. Authores sunt Diod. Siculus lib. primo, & Euseb. ca. 1. secundi Præpara. d ℂ Delubra quibus succedit.) Sunt (inquit Ply.) delubra ei gemina, quæ uocant thalamos, Auguria populoꝝ. Alterū intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, e manu consulentiū cibū capiendo &c. e ℂ Dat omnia manifestantia de futuris.) Scribit Fauorinus in Cōmētarijs Apidē bouē, Eudoxi Astrologi, cū adhuc in Aegypto moraretur, palliū linxisse, quo ostento eū Sacerdotes celebrē qdē futurum, sed non longęuū responderunt. Quā rem hoc epigrāmate Diogenes compressus est.

A boue cornuto propriam prædicere sortem
Eudoxum fama est quondā Memphitis in urbe.
At quia sermonē uitulo natura negauit,
Nil dixit, stolā lingens obliquus aperte

Hoc docuit, moriere cito. &c. f ℂ Germanici Cæsaris.) Fuit hic Drusi, & iunioris Antoniæ filius, agens annū quartū & tricesimū, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspitione. Sunt qui eius mortem Tyberio tribuāt. Cn. Pisone legato Syriæ id exequēte. Plynius ca. 46. octaui li. Responsa priuatis dat de manu con-

a nec multo post Cęsar extinctus est. Pueri[a] Apim
gregatim sequunẽ, & repente uelut lymphatici
uentura præcinunt. Bos illi fœmina ostenditur
in anno semel, & ipsa non absq; certis ĩsignibus,
b quæ atq; inuenta, & oblata est, eadẽ die neci daẽ.
Apis natalem Memphitici celebrãt[b] iactu aureę
patheræ, quam proijciunt in Nili gurgitẽ. Hæc
solennitas per dies. vij. agitur. Quibus diebus cũ
c sacerdotibus quasdã Crocodili inducias habẽt,
nec attrectant lauantes. Verum octauo die ceri-
monijs iam peractis, uelut reddita sæuiendi licẽ-
tia solitã resumũt atrocitatem. CRocodilus ma-
d lum[c] quadrupes & in terra, & in flumine pariter
ualet, linguam non habet, maxillã mouet[d] supe-
riorem. Morsus eius horribili tenacitate conue-
niunt stipante se dentium serie pectinatim. Ple-
e rumq; ad uiginti[e] ulnas magnitudinis coalescit.
Qualia anseres edit oua. Metatur locum[f] nido
naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, q̃
quo crescentis Nili aquæ non possunt perueni-
re. In partu fouẽdo mas, & fœmina uices seruãt.

sulentiam cibũ capiẽdo. Germanici Cæsaris manũ auersatus est, haud multo post extinc̃ti. a ℂ Pueri Apim.) Cætero (inquit Plynius) secreto cũ se prorupit, in cętus incidit summotus strepitu lictoris, grexq; puerorũ comitatur carmen honori eius canentiũ, intelligere uideẽ, & adorari uelle. Hi greges repente lymphatici, uẽtura præcinunt. Fœmina bos semel ei anno ostenditur, suis & ipsa insignibus, q̃q̃ alijs, semperq; eodẽ die, & inueniri eã, extinguiq; tradunt. b ℂ Memphitici celebrant.) Memphi est locus in Nilo, quẽ a figura uocant Phialam, omnibus annis ibi auream paterã, argenteãq; mergentes diebus, quos habẽt natales Apis. Septem hi sunt. Mirũq; neminẽ per eos a Crocodilis attingi. Octauo post horam diei sextã, redire beluę feritatẽ. Plynius lib. & capite eisdẽ. c ℂ Crocodilus malũ quadrupes.) Gręci κρόκοδειλον dicunt. ἀπὸ τοῦ κρόκου, καὶ δειλοῦ. i. a Croco, & timido, quod mirum immodũ Crocũ timeat. Aegyptij enim sup mel, qđ confitiunt, crocũ sternunt, ne a Crocodilis absumaẽ id maxime expetentibus. Aduertendũ ab Aegyptijs non Crocodilos, sed Campsas uocari. Quod de Crocodilis hic scribit Solinus, sumptũ ex ca. 25. octaui Plynij. Crocodili naturã ijs quidẽ uerbis in Euterpe describit Herod. Crocodilo (inq̃t) talis inest natura, ut quatuor mensibus maxime hibernis nihil omnino edat. Et cum sit quadrupes, tamẽ terrestre, & aquatile est. Nã oua parit humi, excluditq;, & plerumq; die in sicco agit, sed totam noctẽ in flumine. Quippe calidiore aqua, q̃ nocturno sereno, & rosido. Ex omnibus, quæ mortalia agnoscimus, hoc maximũ existit, ex minimo siquidem. Oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fęt' excludiẽ. Excret' ad. 17. & ãplius cubitos puerit. Oculos habet suillos, dẽtes magnos ꝑportiõe corporis, & prominentes, atq; serratas. Cui ex omnibus feris soli lingua innata non est. Idem inferiorẽ maxillã solũ non mouet, sed superiorẽ, inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemq; circa tergũ impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Diodo. cum longitudine uitæ hominis ferme esse ait. Neq; solum homines comedere, sed & cætera terrestria animãtia flumini appropinquãtia, unguibus grauiter discerpere. Morsu esse aspero, tetroq;. Et qđ dentibus laceret, nunq̃ sanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis instrumentis, tum deniq; retibus ualidissimis. Crocodilorũ tũ in Nilo, tũ in stagnis fluminis proximantibus ingentẽ multitudinẽ esse dicit, & qđ suapte natura fœcundũ animal. Parit enim (ut ca. 33. quinti Naturę animaliũ Aristo. docet) plurimũ oua sexagita, & qđ q̃ rarissime capiatur. d ℂ Maxillã mouet superiorẽ.) Hoc idem præter Herodotũ, & Caiũ Plynium scribit Aristoteles ca. xi. secundi Naturæ animaliũ, & cap. 17. secundi de partibus animalium. e ℂ Plerũq; ad uiginti ulnas.) Aristoteles c. 33. quinti Naturæ animaliũ, ad quindecim cubita crescere ait, augeriq; q̃diu uiuit quosdam affirmare refert. Plynius ait eum magnitudine plerumq; excedere duodeuiginti cubita. f ℂ Metatur locum.) Ex Plynio hoc ipsum sumptum est. Tradunt nõ nulli Crocodilos uiso homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare, qui appropinquarit. Hinc factũ prouerbiũ κροκοδείλου δάκρυα Crocodili lachrymæ. In eos, qui sub pietatis specie homines fallant. Aegyptij, qui Hieroglyphicis literis usi sunt, cũ malũ aliquod significare uolebant, Crocodili effigie id exprimebãt. Hinc Aegyptiorũ perpendas amentiam, qui tam atrocem, ac perniciosam hominibus, rebusq; alijs beluam (ut inquit ille) Crocodilon adorant. Sunt apud Aegyptios, qui ubi Crocodilũ mortem obierit,

Præter hiatum[a] oris, armatus est etiã unguiũ im- a
manitate. Noctibus in aqua degit, per diem hu-
mi acquiescit. Circumdatur maxima cutis firmi-
tate, in tantum, ut ictus quouis tormẽto adactos
tergore repercutiatur. TRochilos[a] auis paruula b
est. Ea dum reduuias escarum affectat, os belluæ
huiusce paulatim scalpit,[b] & sensim scalpurigine
blandiente aditum sibi[c] in usq; fauces facit. Qđ
Enhydrus[d] conspicatus alterum Ichneumonum c
genus penetrat belluã, populatisq; uitalib⁹ ero-
sa exit aluo. Est & Delphinum genus[e] in Nilo,
quorũ dorsa serratas habent cristas. Hi Delphi-
nes Crocodilos studio eliciunt ad natandũ, de- d
mersisq; astu fraudulento tenera uentrium sub-
ternatãtes secant, & interimunt.[f] Præterea habi-
tant in insula[g] Nili homines forma perexigui,
sed audacia eo usq;[h] prædití, ut Crocodilis se of- e
ferant obuios. Nam hæc monstra fugientes[i] se-
quũtur, formidant resistentes. Ergo capiuntur,
subactiq; etiam intra aquas suas seruiunt, & per-

eũ sale conditus sacris in urnis sepeliant. Huius facti ratione afferũt, qđ dũ Crocodili ab Arabiæ, Libyæq; uicinis latronibus timent, toti ipsi regioni securitatẽ præstent. Alij ob id factum autumãt, quod quendã de priscis regibus suorũ rabiem canũ fugientẽ ad paludẽ, quæ præter opinionẽ hominũ, a Crocodilo susceptus in alterã ripã traiectus fuerit. Authores Euseb. ca. 1. secundi Præpa. Euangelicæ, & Dio. Siculus in secundo. Mira de sacro Crocodilo, in lacu quodã nutrito, & sacerdotibus mansueto, se uidisse, ultimo uolumine refert Strabo. a ❡ Trochilos.) Hęc omnia eleganter cap. 25. octaui reperies apud Plyniũ. Ascribã tamẽ Aristo. uerba ex ca. 6. noni Naturę animaliũ. Crocodilis (inquit) hiantibus, Trochili aues inuolantes, depurgãt dẽtes. Quo munere & ipsi aluntur. Et Crocodilus sentiens secũ cõmode agi, nihil nocet. Sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Scribit idẽ Aristoteles cap. xx. eiusdẽ libri: Trochilum uocari etiã Senatorem, & regẽ. Quam ob rẽ Aquilam pugnare cũ eo referũt. Eũ fruteta incolere, & foramina: Capi difficile posse ait, Fugax enim, atq; infirmis moribus ẽ, sed uictus probitate, & ingenij solertia prędictus. b ❡ Scalpit.) Aelianus negat omnẽ Trochilum id facere, sed ex multis unã tantum eius speciem, quæ κλαδαρόρυγχον (inquit) appelletur. c ❡ Aditũ sibi facit.) Semper fere (inquit Herodot⁹) hoc ad Zephyrum facere solet, atq; in os beluæ penetrantem, deuorare sanguisugas. Quas Herod. Sanguisugas nominat. Solinus eas Rediuios (sic enim legendũ uidetur) nũcupat. Sũt enim Rediuij bestiolæ infixos semp sanguini capite uiuẽtes, atq; ita intumescentes. Vnũ animaliũ genus, cui cibi non sit exitus &c. Ply. ca. 54. undecimi nõ nominat. Theodorus Rediuos ca. 31. quinti Naturæ animalium apud Aristo. transtulit. Columella quoq; lib. 7. ca. 2. Rediuios, uel Rediuiuos uocat. Itali Zeccas uocitant. Ammianus escarũ minutias eam auiculã captare dicit lib. historiarum. 22. d ❡ Enhydrus.) Ammianus eodem libro. Hydrũ Ichneumonis genus id facere tradit. Sed uterq; idẽ significat. Est enim Enhydrus, uel Hydrus anguiũ genus in aqua degentium. Arsinoitæ Ichneumones, colunt. Hi Crocodilis, & Aspidibus perniciẽ inferunt. Eas enim, & eadẽ oua delent luto incrustati. Inuoluũtur enim in eo, postea ad solẽ siccati Aspides per caput, uel caudã capientes in flumen trahunt, atq; occidunt. Crocodilis uero applicantibus insidiantes, in oris hiatum intrat, & exesis uisceribus e uentre mortuorũ egrediunt. Similia scribunt Plynius, Dio. Siculus, & Ammianus. Enumerat hæc Aristo. nono Naturæ animaliũ inter eas animantes, quas prudentia quadã natura instituit. e ❡ Est & Delphinũ genus.) Sũt codices, qui habeant. Sunt & Delphines. Idem autẽ sensus. f ❡ Interimũt.) Verũ in Crocodilo (inquit Plynius) maior erat pestis, q̃ ut uno esse eius hoste natura contenta. Itaq; & Delphini immeantes Nilo, quorũ dorso tanq̃ ad hunc usum cultellata inest penna abigentes eos prędа, ac uelut in suo tantũ amne regnãtes alioquin impares uiribus ipsi, astu interimũt. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciũtq; non modo sua cõmoda, uerũ & hostiũ aduersa. Norunt sua tela, norunt occasiones, partesq; dissidentium imbellis. In uentre mollis est, tenuisq; cutis Crocodilo, ideo se ut territi immergũt Delphini, subeuntesq; aluũ illã secant spina. g ❡ Habitant in insula.) Id ipsum ca. 25. octaui docte, & eleganter refert Plynius. h ❡ Audacia eo usq; prędití.) In cunctis fere animalibus generibus euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hic exit Papinianũ illud. 1. Theb. Maior in exiguo regnabat corpore uirt⁹. Sed ut Naso canit. In audaces nõ ẽ audacia tuta. i ❡ Fugiẽtes secunt.)

tes sectuntur.)Elegans hinc sumetur Adagiū, κροκοδείλου λαμύρια. Crocodili audacia. In eos, qui p̄sente hoste nec os quidē aperire audent, quod si isdem casu absuerit, eū Aeacidinis minis (ut inquit Plautus) insectantur, & terrent. Non absimile Virgiliano illi Aene. lib. 10. Absentem in prelia poscit. Et illi ex undecimo. Fuge fidens, & cedum territat armis. a ℭ Scinci quoq.)Similis Crocodilo, sed minor etiam Ichneumone est in Nilo natus Scincos, contra uenena precipuū Antidotū. Itē ad

a domiti metu ita obsequunt, ut imemores atro-
citatis uictores suos inequitantes dorso uehant.
Hanc ergo insulā, & hanc gentem ubicunq; indi
cio odoris præsenserint, procul fugiunt. In aqua
b obtusius uident, in terra acutissime. Hyeme nul-
lum cibum capiunt, quin etiā quatuor menses a
cœptu brumæ inedia exigūt. SCinci [a] quoq; cir-
ca Nilum frequentissimi, Crocodilis quidē simi
c les, sed modica forma, & angusta. Verū ad opē
salutarē non qualibet necessarij. Medentes quip
pe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor ner
uorū excitetur, & ueneni uis extinguatur. Hip-
d popotamus [b] in eodem flumine, ac solo nascitur,
equino & dorso, & iuba, & hinnitu, rostro resu-
pino, ungulis bifidis, aprinis dētibus, cauda tor-
tuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
e git auersus astu doloso, ut fallente uestigio re-
uertenti nullæ ei insidiæ præparentur. Idem cū
distendit nimia satietate, arundines recens [c] cæ-
sas petit, per quas tamdiu obuersatur, quoad stir
f pium acuta pedes uulnerent, ut profluuio san-
guinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno ob-
linit, usque dum uulnus conducatur in cicatri-
cem. Hippopotamos, & Crocodilos primus

inflammādā utroq; Venerem. Scincū, quidā terrestrem Crocodilum esse dixerunt. Candidiore autem, & tenuiore cute. Precipua tamen differentia dinoscitur a Crocodilo aquatico, squamarū seta a cauda ad caput uersa. Maximus Indic⁹, deinde Arabicus. Afferunt salsi &c. Ex Plynio hæc libris octauo & 28. nat. hist. Existimat Pausanias in Libya Scicum, duos cubitos excedere. Scinci, qui uenales ex Aegypto afferuntur, sunt lacerti magni similitudiē. Proueniunt in Vincētino quoq; agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subijciunt. Medicinas ex Scinco, scribunt Plynius ca. 8. uicesimioctaui, Et Diosc. ca. 270. Nemo ambigat/ in huius animantis descriptione/ Albertū 24. de Animalibus lib. meras nugas tradere, qđ ut intelligat, eius uerba, ut sunt ab eo scripta/ subiecimus. Scinti (inquit) animalia sunt aquatica in Nilo natantia Crocodilis similia, sed sunt multo minora, & contractiora. Horum carnibus infecta pocula, uim ueneni exungunt. Prenunciant etiā tempestates antra sua intrantia, & ostium ab opposito uenti illius, qui flaturus est, aperientia, & cauda uillosa, quam habent/ foramē, qđ ad uentū respicit/ obturantia, hucusq; Alber. Ex Scinco, & Sciuro Alber. peperit monstrū unū. Quę eni parte prima suoq; uerboq; cōtinent, ad Scincū indubie ptinēt, q̄ uero secūda/ Sciuro, ca. 38. octaui tribuit C. Ply. Est eni Sciur⁹ id aial, qđ Grāmatici plures nostri tēporis Asperiolū nominās. Nomē ab umbra, & cauda sortitū. i. ἀπὸ τῆς σκιᾶς καὶ οὐρᾶς. b ℭ Hippopotamus.)Nomē ab equo & flumine sumptū a Grecis. i. ἀπὸ τοῦ ἵππου, equo, καὶ ποταμοῦ flumine, Latine equus fluuialis dici pōt. Diod. Sicu. li. 1. hūc fluuialē equū ijs quidē uerbis elegāter describ[it]. Equi (inqt) quē Hippopotamū uocāt, magnitudo haud minor cubitis 5. q̄tuor pedibus, ungula more bouis fixa. Dētes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminētiores aures, caudā, uocemq; equis similē, reliquum corpus haud dissimile Elephāto. Pellis est ultra cęteras beluas durissia. Aq̄tilis, ac terrestris bestia. Die q̄dem in imis aquis latet, noctu in terrā egressus, tū frumenta depascit, fœnū destruēs passim ꝓpinquās agrorū messe. Fęcūdissimū ꝓle animal, aut qđ singulis annis parturiat. Capit arte q̄dā &c. Hero. in Euter. ait eū esse simo naso, equina iuba, eminētibus, & cācellatis dētibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tā crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila missilia. In plaga Papremitana sacros esse, in cætera Aegypto minime. c ℭ Arundines recēs cęsas petit.)Ex ca. 26. octaui Plynij sumpsit hæc Solinus. Ascribam Ammiani Marcellini uerba ex uicesimosecundo uolumine suarum historiarum. Hippopotami quoq; in illis partibus, ultra cuncta ratione carentia sagacissimi. Ad speciem equoq; bifidas ungulas, caudasq; breues, quoq; solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines

Romæ. M. Scaurus [a] inuexit. Circa easdem ripas a
ales [b] Ibis. Ea serpentū [c] populat oua, gratissimāq;
ex his escam nidis suis defert. Sic rarescunt pro-
uentus fœtuū noxiorum. Nec tamen aues istæ
tantū intra fines Aegyptios prosunt. Namq; cū b
Arabicæ paludes pennatorū anguiū mittunt ex-
amina, quorū tam citū uirus est, ut morsum ante
mors, q̃ dolor insequat. Sagacitate, qua ad hoc
ualēt aues excitatæ, in procinctum eunt uniuer- c
sæ, & prius q̃ terminos proprios externū malū
uastet, in aere occursant cateruis pestilētibus, ibi
agmen deuorāt uniuersum. Quo merito sacræ
sunt, & illesę. Ore [d] pariunt. Nigras solum Pelu- d
sium mittit, reliqua pars candidas. De arbori-
bus, quas sola fert Aegyptus, pręcipua est Ficus

cęsas, & squalentes nimia densitate. Hęc belua cubilibus positis otiū peruigili studio circumspectat, laxatq; copia ad segetes depascendas egreditur. Cūq; iam cępit redire, distenta auersis uestigijs distinguit tramites multos, ne unius plani itineris lineas/insidiatores secuti repertū sine difficultate confodiant. Item cū auiditate nimia exuberato uentre pigrescit, super calamo recens excecto fœmore conuoluit, crura, uel pedibus uulneratis, cruor egestus/madescentū faciat leuem, & carnes saucias cęno oblinit, q̃diu in cicatrices conueniant plagę. a ¶ M. Scaurus.) Ex Plynio hęc, & Ammiano eisdem locis late cognosces. Nihil fere natura procreauit in orbe, quod non aliquā sui parte ad hominū commodū conuerti possit. Etenī Hippopotami corij cinis, cū aqua illitus Panos sanat. Adeps frigidas febres. Itē fumus suffitu. Dentes parte læua, dolores dentiū scarificatis gingiuis. Pellis eius e sinistra parte frontis in inguina alligata, Venerem inhibet. Eiusdem cinis Alopecias explet. Sanguinē pictores utuntur. Et (ut inquit libro secundo Dioscorides) Testiculus Hippopotami siccatus, tritusq; bibitur contra serpentes ex uino. b ¶ Ales ibis.) Græcis quoq; Ἶβις dicit. Ibes Aegypti (ut ca. 27. noni nat. animaliū Aristo. pdit) duplici genere distinguunt. Sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusium tantū non sunt, cum in reliqua tota Aegypto habeant. Nigrę contra apud Pelusiū tantū, in cętera Aegypto nullæ. Albertus lib. 23. de animalibus, nulla fultus authoritate, Ibin in Aegypto iuxta Nilū, uariam esse dicit, in Aethiopia uero Nigrā. Eam rursum aquaticā esse tradit, aquas tamen non ingredi. Barū species (ut in Euterpe scribit Herod.) talis est. Nigra tota uehemēter est, Cruribus Gruinis. Rostro maxima ex parte adunco. Eadē, qua Crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarū, quę cum serpentibus pugnant. At earum, quæ pedes humanis similes habent (Nā bifariæ Ibides sunt) gracile caput, ac totū collū pennæ candidæ præter caput, ceruiceq;, & extrema alarū, & natū, quæ omnia, quæ dixi, sunt uehementer nigra, crura, & facies alteri consentanea. Inter Aegyptias aliąs (inquit Ammianus lib. historiarū 22.) q̃rū ueritas nullo modo cōprehendi nūero potest, Ibis sacra est, & amabilis, & innoxia ideo, qd' nidis suis ad cibum suggerens oua serpentiū efficit, ut rarescant mortiferæ absumptæ. Occurrūt hęd' uolucres pennatis agminibus anguiū, qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes. Eosq; ante, q̃ finibus suis excedunt prę̄sijs superatos aerij uorant, quas aues per rostra edere foetus accepimus. c ¶ Serpentū populat oua.) De serpentibus memorandi maxime, quos paruos admodū, & ueneni prę̄sentis certo anni tēpore ex limo cōcretarū paludiū emergere, in magno examine uolantes, Aegyptum tendere, atq; in ipso introitu finiū ab auibus, quas Ibidas appellant, aduerso agmine excipi, pugnaq; confici/traditū est. Author Mela Pom. lib. 3. Ex auibus, quas Aegyptij pro dijs uenerant Ibis utilissima est, ad serpentes, ac locustas, brucosq; delendos. Aduocant (inquit Ply.) Aegyptij Ibes suas, contra serpentium aduentū, uti & Cyrenaici Achorem Deū muscarū multitudine pestilentiā afferente, q̃ protinus intereunt, q̃ litatū est illi deo. Inter alias huius auis utilitates, mōstrauit rostri aduncitate per eam partē se perluens, qua reddi ciborū onera maxime salubre est. Hinc ab Aegyptijs lege sancitū, ut qsqs Ibin necauerit, siue uolens, siue nolens, necessario morte afficiat, qd' Herodotus etiā annotauit. In hac Aegyptiorū de colendis brutis superstitione/annotandū/esse q̃dā animalia, q̃ Aegyptij uniuersi colūt. Ex terrestribus tria, bouē, canem, felē. Ex uolatilibus duo, Accipitrem, atq; Ibin. Ex aquatilibus rursus duo, Lepidotū, Oxyrynchum pisces. Sunt alia, quæ quisq; seorsum colit, ut Saitę ouē. Latū piscē Latopolitani. Lupū Lacopolitani. Cynocephalū Hermopolitani. Cepū Babyloni. Leonē Leontopolitani. Menchesij Capram, & Hircum. Murem Araneum Athribitæ. Aquilam Thebani. Itē alij aliud. Ex Strabonis sententia ultimo uolumine relata hæc. d ¶ Ore pariunt.) Inter errores enumerat Aristoteles capite sexto tertij de Generatione Animalium, quod quidam sint, qui Coruos, & Ibin ore coire/opinentur, Inter quadrupedes etiam Mustellam ore parere. Hæc enim (inquit) & Anaxagoras, & alij

a Aegyptia, [a] folijs moro cõparanda, non ramis
tantum [b] gestitans, sed & caudice usq; adeo fœ-
cunditatis suæ augusta est, ut uno anno [c] septies
fructum sufficiat. Vnde pomũ decerpseris, alte-
b rum sine mora protuberat. Materia eius in aquã
missa subsidit. Deinde cum diu desederit in liq-
re/leuior facta sustollitur, & uersa uice, qđ natu-
ra in alio ligni genere nõ recipit, fit humore sic-
c ca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res est, pro-
prie Adipsos [d] uocatur, ut dici oportuit, eaq; gu
stata arcet sitim. Odor eidem, qui & malis Cydo
nijs. Sed demũ sitim sedat, si prius q̃ maturuerit
d decerpatur. Nã si matura sumatur, sensum inter-
cipit, gressum præpedit, linguam retardat, ob-
sessisq; officijs mentis, & corporis imitatur uiti-
um ebrietatis. Aegyptium limitem, qua ad Lace
caumenen [e] tendit, incolũt populi, qui momen-
tũ, [f] quo reparari mundũ ad mot⁹ ferũt annuos,

quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde, & inconsiderate, qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur; qđ raro coruoꝝ coitus cernatur, rostrorum coniunctio sępenũero, quæ omnibus id genus auiũ solita est, quod in monedulis quas mansuetas alimus/planũ est. Genus etiã Columbinũ hoc idem facit &c. Idẽ quod Aristo. refert. Ply. ca. 12. decimi nat. hist. Ex Ammia. li. 22. Forte apud Solinũ legendũ est. Vt qdã scribũt, ore pariunt. a ¶ Ficus Aegyptia.) Hãc (ut author est Diosco. ca. 192.) Alij Sycomoron, alij Sicaminon appellant. Fructum fert cognomie Sycomoꝝ ex argumento gustus ignaui. Sunt qui morum appellẽt. Cor. Celsus Morosyton eam uocat. Gręci σύκιν αἰγυπτίαν nũcupãt. In Aegypto (inquit ca. 7. tredecimi nat. hist. C. Plynius) multa arboꝝ genera. Ante omnia fic⁹ ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro similis, folio, magnitudine, aspectu. Pomũ fert non ramis, sed caudice ipso. Id q; ipsum ficus est prędulcis sine granis interioribus, perq̃ fœcundo prouẽtu, scalpendo tñ ferreis unguibus, aliter nõ maturescit. Sed cum factum est, quarto die metitur, alio subnascente, septeno ita numerosa partu, per singulas ætates multo lacte abundante. Subnascit etiam si non scalpat fœtus q̃ter ęstate, prioremq; expellit immaturum. Materies proprij generis inter utilissimas, cęsa statim stagnis mergitur. Hoc est eius siccari. Et primo sidet, postea fluitare incipit, certoq; eam surgit alienus humor, qui aluũ omnem rigat. Cũ innatare cępit, tempestiue habet signũ. Hæc a Plynio ad uerbũ translata sunt ex ca. 2. quarti de historia plantarum Theophrasti. b ¶ Poma nõ ramis tantũ.) Theophrastus eodem loco aliter. Fructum (inquit) præter cæteras peculiariter gignit (ut uolumine primo disseruimus) Non enim germinibus, nõ ramis, sed caudice pomũ parit magnitudine ficus, & uisu ꝓximũ. Diosc. eodẽ loco. Fructus (inqt) anno q̃q; ternos, q̃ternosq; fundit, eosq; nõ ramis, ut ficus, sed caudice ipso gerit similes Caprificis, dulcioresq; grossulis &c. Idẽ & Ply. (ut iam citatũ est) aperte refert. Hermolaus ueriores eos putat, qui utroq; modo nasci prodãt. c ¶ Vno anno septies.) Diosc. ter, quaterq;, dicit. Theophrastus. Alij (inqt) ter, alij sæpius id factitare affirmãt. Ply. ut Solinus scribit. d ¶ Adipsos.) Ab effectu huic arbori nomen inditũ, qđ ea gustata arcet sitim, inquit Solinus, ab α. sine, & δίψα siti, quasi sine sitı. Dionysij interpres. Extinguitq; sitim pomo, cui nomen Adipsos. Dioscorides ca. 431. multis nominibus appellari tradit herbam quandã, quę etiã Adipsos nuncupat. Ply. ca. 23. duodecimi nat. hist. Myrthobalano (inquit) in unguentis similem, proximũq; usum habet palma in Aegypto, quę uocat Adipsos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno. Colligitur autem pauloante, q̃ incipiat maturescere. Facit, quod scribit idẽ cap. 9. uicesimisecundi de Glycyriza herba quæ linguæ subdita famem, sitimq; sedet, ob id quidam Adipson appellauere eã. e ¶ Lacecaumenen.) Loco, ut uidetur, nomẽ inditũ a uerbo λάσκω, quod resono, clamo, & oracula do/ significat, qđ ea animalia in eum lucũ cõpulsa, uocis sono, & clamoribus sensibus, quibus possunt oracula prodũt. Sunt exemplaria quæ habeant tũ Diacaumenen, tum Diacecaumenen. Sunt rursus, qui Deltæ cacumen pro ijs reponendũ censent. Cũ hæc dictaremus nullus huius nomenclaturæ locus ab aliquo authore memoratus/succurrebat. f ¶ Qui momentũ, quo reparari.) Ab Aegyptijs tradunt ordo, & astroꝝ motus, eorumq; descriptio, res multis antea sęculis summo studio obseruata. Planetarũ insuper motus, cõiunctiones, epiciclos, cuilibet. Quæ etiã uires erga animantiũ generationem. Quæue aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter scrutati sunt. Sępius quoq;/quo melius occurri futuris posset. Sterilitatẽ p̃terea, fructuũ ubertatẽ, morbus tũ hominibus, tũ pecoribus imminẽtes, Terręmotuũ, atq; inundationũ tẽpora, Cometarumq; ortus prędicebatur. Multa etiam cognitu difficillima diutina obseruatione nota significabant. Plura his similia Diodorus Siculus libro secundo,

hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer [a] lucus, in quem cõpellũt animalia diuersissimi generis. Ea ubi ad statutũ [b] modũ cęlestis uertigo prouecta est, sensus suos significationibus produnt, quibus possunt. Alia ululant, alia mugiunt, quędã stridunt, quędã rugiunt, nõ nulla simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentũ illis est magisterium ad indicium temporis deprehendendi, ferunt ijdem populi a primis sibi gentis suæ auis traditum, ubi nunc occasus est, quondã ibi ortũ solis [c] fuisse. Inter Aegyptias urbes numero portarũ [d] Thebæ nobiles, ad q̃s cõmertia Arabes undiq; gentiũ subuchũt. Hĩc regio Thebaica. Abydos, [e] & ipsa nobilis olĩ Mẽnonis regia, nũc Osyris fano exculpta. Alexãdriã [f] & opis ipsius magnitudo, & author Macedo nobilitant. Quã me-

a ℂ Eligitur sacer lucus in quem &c.) Sunt exemplaria, in quibus scriptum sit. Eligitur sacer locus, in quo consectant &c. b ℂ Ad statutũ modũ &c.) Quędã uetustissimi codices sic habent. Ea ubi ad statutã lineã cęlestis uertigo prouecta est &c. c ℂ Quondã ibi ortũ solis fuisse.) Pom. Mela referens Aegyptiorũ sententiã lib. 1. scribit Aegyptios dicere, dũ ipsi sunt, quater cursus suos mutasse sydera. Soleq; bis iã occidisse, unde nunc orit̃. Tradit M. Cice. li. 2. de na. Deorũ, maxie admirabiles esse mot⁹ earũ quinq; stellarũ, q̃ falso uocant̃ errãtes. Nihil enim (inquit) errat, quod in omni ęternitate, cõseruat progressus, & regressus, reliquosq; motus constantes, & ratos. Constat autem maxime errasse Solem, si bis iam occidisset, unde nũc oritur. Quare inter Aegyptiorũ leuitates (nam Aegyptijs leuitate uitium plerũq; scriptores tribuũt) & hęc non iniuria adnumeranda est. Nisi Philolai Pythagorei opinionem secuti Aegyptij, in obliq. circulo, similiter Soli, & Lunę, circum ignem terrã uerti crediderint. Vel Heraclidem Põticũ, & Ecphantum Pythagoricum immitati, terrã rotę instar cardine suo fixã, ab occasu / in ortum circa eã uolui uoluerint. Aut, q̃d stultius multo est, Nicetę Syracusano assensi fuerint. Hic enim (ut Theophrastus retulit) cœlum, Solem, Lunã, stellas, superaq; deniq; stare omnia censet. Neq; pręter terrã, rem ullam in mundo moueri, q̃d circũ axem se summa celeritate cõuertat, & torqueat, eadẽ effici omnia q̃si stante terra cœlum moueret̃. Ad hoc etiã Platonẽ in Timęo dicere quidã arbitrantur, sed paulo obscurius. Nõ est consilium nostrũ in re tam leui, tãq; falsitatis, erroris q; plena / plurima disserere parte ista. Nec ambigimus tamẽ, Aegyptios inter uetustissimas gentes annumerandos esse, q̃d ex Cham Noe filio (ut Iosephus, & Augustinus testantur) ducant originẽ. Vetustiores tamen Aegyptijs Phrygas esse fatentur, & ipsi. Nam (ut inquit Claudianus) Dat cuncta uetustas principiũ Phrygibus. d ℂ Numero portarũ Thebę nobiles.) Stephanus de Vrbibus tradit fuisse nouem urbes, quæ Thebæ dictæ sunt. Aegypti Theben. Homerus nono Iliados ἑκατόμπυλον nuncupauit, quasi centuportiũ dicas. Homeri uersus sunt, quos Strabo etiam refert li. ult. Quis centũ portę, portarũ quãq; ducenti Sublimes in eqs homines, & curribus errant. Eius autẽ urbis diuitias explicans subdit. Nec quot diuitias Aegyptia Theba recõdit. Hanc urbẽ, ut in 2. Diod. Siculus author est, Busiris unus ex Aegypti regibus condidit. Hãc Aegyptij διός πόλιν nominãt. i. Iouis urbem, q̃d Ioui fuerit consecrata. Gręci eã Thebas appellãt. Mœnia eius centum quadraginta sunt stadia ambitu cõplexa. Eã magnis ędificijs, ac speciosis deorũ templis, alijsq; ornamẽtis pulcherrimis exornauit. Simili modo & priuatorũ domos usq; ad quartã, aut quintã cognationẽ construxit. Ciuitatẽ insuper omnem omniũ non Aegypti solũ, sed aliarũ orbis omniũ reddidit felicissimã. Quidã asserunt nõ centum portas fuisse ciuitatis, sed plures, egregiasq; templorũ portas, a quibus centũ sit, tanq; plurimarũ portarũ dicta. Mira plurima huius urbis apud eundẽ Dio. scripta reperies. Hanc insignẽ urbẽ Cambyses rex & diruit, & eius ingentes opes in Asiã transportauit. Ammia. li. historiarũ 22. Stra. li. ult. Herod. in 2. Ply. ca. 10. quinti. Mela. Põ. lib. 1. multa de Thebis Aegyptijs retulerũt sed nullus copiosius Diodoro. e ℂ Abydos.) Supra Ptolemaicã ciuitatẽ est Abydus, in qua est Mennonis regia mirifice constructa, tota ex lapide, sicut Laberynthus constructus fuerat. Multa de hac urbe refert Stra. & Ply. ca. 9. qnti. f ℂ Alexandriã.) Tot sunt de hac urbe ab historicis relata, ut nemo fere sit, qui nõ eius excellentiã plene norit. In huius urbis augumentũ postea reges Aegypti omnes incubuerũt. Hãc ciuitatẽ q̃dã Deorũ donis, plurimisq; decoris rebus adeo exornarũt, ut prima apd̃ q̃sdã, aut secũda in orbe habeat̃. Eã Dio. Sicul. in Alexãdri Magni gestis scribit, magnitudine, specie, amplis reditibus, oiumq; copia hũano uictui necessariorũ lõge cũctis alijs p̃stare. Asseris eo tempore, quo ipse Aegyptum petijt, fuisse Alexandriæ supra trecenta milia liberorũ, exq; uectigalibus Aegypti regem supra sex milia capere talentorum. Quintus Curtius quarto Gestorum Alexandri uolumine scribit Alexandrum in hac urbe construenda / complexum quicquid loci est inter

paludem,& mare octuaginta stadiorum muris ambitum destinasse.Fama est (ut is,& Arrianus lib.3.referunt)cum rex urbis futuris muris, polenta,ut Macedonū mos est/destinasset,auiū greges aduolasse, & polentas esse pastas.Cumq; id omen pro tristi esset acceptū/respondisse uates,& in primis Aristandrū Thelmisęum,uel ut alij,Miletensem, magnā illā urbem aduenarū frequētia, cultura, multisq; eā terris alimenta prębiturā.Plura sunt,q̄ hanc urbē insignē reddiderunt. Loci salubritas. Inibi enim (ut Ammianus ait)aurę salubriter spirant, aer tranquillus, & clemens, atq; ut periculū docuit, per uarias collectū ætates, nullo pene die,incolentes hanc ciuitatem,solem serenū non uident.Huc accedunt altis suffulta fastigijs templa inter q̄ eminet Serapiū,quo olim post Capitoliū,nihil orbis terrarū ambitiosi⁹ cernat.In ea urbe bibliothecæ fuerunt inestimabiles, ut loculi monimentorum ueterū cōtinentes fere septingenta uoluminū milia.Inde Aristarch⁹ Grāmaticæ rei donis excellens, & Herodianus artiū munitissimus suscitator,& Saccas Ammonian⁹ Plotini magister. Calcenterus. Didimus, alijsq; plurimi scriptores multorum in literis nobiliū studiorum.Lege Plynium ca.10.quinti,& Ammianū 22.historiarū suarū uolumine.

a tatus Dinocrates [a] architectus secundū post conditorem inter memorabilia locū sortit⁹ est. Cōdita autem Alexandria est duodecima centesimaq; [b] Olympiade. L. Papyrio Spurij filio. C.
b Pætilio Caij filio consulibus Romanis,haud longe [c] ab ostio Nili fluminis,qđ Heracleoticon alij,alij Canopicon appellāt.Est & Pharos [d] colonia a Cæsare Dictatore deducta, ex qua facibus
c accēsis nocturna dirigit̃ nauigatio. Nā alexādria insidioso accessu adit̃ fallacib⁹ uadis,cœco mari, tribusq; tantū [e] canalibus admittit nauigātes,Tegamo,Possidonio, Tauro.Hinc igit̃ in portib⁹
d machinas ad p̄lucendi ministeriū fabricatas Pharos dicūt.Pyramides [f] turres sunt in Aegypto fastigiatę ultra excelsitatē omnē,q̄ fieri manu possunt.Itaq; mensurā umbrarū egressæ,nullas habent umbras. Nūc ab Aegypto ꝑueamus stylū.

a ℂ Dinocrates.) Strabo, & Aelianus(ut Hermolaus etiam annotauit)non Dinocrates,sed semper Chirocrates χειροκράτην τοῦ αὐτοῦ Α, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσιν.In Latinis tamen codicibus Vitruuio,Ammiano,Plynio multis locis.Ausonio in Mosella.Solinus infra cap.53.Dinochares dicitur. b ℂ Duodecima centesimaq; Olympiade.)Idem scribit Eusebius in tēporibus. Dio.Sicul⁹ in gestis Alexandri scribit hanc urbem ędificatā imperij Alexādri anno quinto.Eusebius, & Eutropi⁹ anno septimo.Quod si illū ad initiū,hos ad finē constructę urbis referas,nulla erit authorū discordia. c ℂ Haud longe &c.)Distat enim ab ostio Canopico,inquit Plynius.xii.M.p.iuxta Mareotin lacū. d ℂ Pharos colonia.)Quemadmodū Canopus a Canopo Menelai classis gubernatore dicta est, sic & a Pharo eiusdē Menelai nauclero,Pharos insula,authore Anticlide,nomē habuit,qđ eo loco ab Aspide perēptus sepultus fuerit.Ammianus Marcellinus.22.historiarū libro.Pharon a loco ipso cognominatū tradit. Hoc litus(inquit)cū fallacis & insidiosis accessibus affligeret antehac nauigantes discriminibus plurimis,excogitauit in portu Cleopatrā,turrē excelsam,quæ Pharos a loco ipso cognominat̃,prælucendis nauibus nocturna suggerens ministeria,cū quondā ex Paretonio &c. Græcis φανίξειν apparere,ostendere,manifestareq; significat.Solinus hoc loco Plyniū immitatur,cuius uerba ex ca.31.quinti hæc sunt.Insularū ante Asiam,altera iuncta ponte Alexandriæ colonia Cæsaris Dictatoris Pharus,quondā diei nauigatione distans ab Aegypto.Nūc e turri nocturnis ignibus cursum nauium regens.Namq; fallacibus uadis Alexandria tribus omnino adiē alueis Tegamo Possidonio.Tauro.Hanc insulā eleganter describit Homerus,cuius ex quarto Odysseæ libro uersus sunt.

Præterea undisono quædā iacet insula ponto, Quā Pharon appellant,Aegypti a littora contra &c.

Turrim hanc unde nocturna dirigiē nauigatio,constitisse octingētis talentis tradunt. Magno animo Ptolemęi ascribit Ply.qđ in ea p̄miserit Sostrati Cnidis architecti structuræ ipsius nomē ascribi.Vs⁹ eius nocturno nautarū cursui ignes ostendere ad p̄nuntianda uada,portusq; introitū. Ex Ply.cap.12. tricesimisexti nat.hist. e ℂ Tribusq; tantū canalibus &c.)Ex Ply.ca.31.lib.quinti. f ℂ Pyramides turres sunt.)Pyramides ubi,& quot fuerint, a quibus,& cur factæ,qualis earum figura,formaq;,q̄ ingēs earū p̄tiū, abūde tradit Ply.cap.12.tricesimisexti naturalis hist. Dicta Pyramis a Gręcis ἀπὸ τοῦ πυρός,idest ab igne,qđ ignis figurā maxime immitet̃.Nā(ut Ammianus.22.historiarum libro ait) ultra omnem hominum altitudinem, quæ humanis confici potest, erectæ sunt turres ab imo latissime in summitates acutissimas desinentes,quæ figura apud Geometras ideo sic appellat̃, qđ id ignis speciē

in pyros(ut nos dicimus)extenuatur in conū, quarū magnitudo, quoniā in celsitudinē nimiā cadēs, gracilescit paulatim. Vmbras quoq; mechanica ratione cōsumit. Hucusq; Ammianus. Mensurā altitudinis earum, omniūq; similiū deprehendere, inuenit Thales Milesius umbrā metiēdo, qua hora par esse corpori solet. Mirum qđ earum unā trecēta sexaginta hominū milia annis uiginti construxisse, p̄duntur, in Rhaphanos, alliū, ac cepas, mille octingenta talenta erogata. Alterā a Rhodope meretricula Aesopi fabularū philosophi cō serua quondā, & contubernali & quidē meretricio quęstu/exędificatā tradūt. Qui de ijs scripserunt, sunt, Herodotus, Euhemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysi⁹, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butarides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Appion, Diodorus, Strabo, Mela. Itē cæteri.

DE ARABIA, IN EA DE THVRE, ET Myrrha. De Phœnice, ac Cinnamolgo auibus. De Arabum moribus. Deq; lapidum preciosorum generibus.

CAP. XLVI.

VLtra Pelusiacum [a] ostiū Arabia est ad ç
Rubrum [b] pertingens mare, quod Erythręum ab Erythra rege Persei, & Andromedæ filio non solum a colore appellatum
Varro dicit, qui affirmat in littore maris istius d
fontem esse, quē si oues [c] biberint, mutent uellerum qualitatem, & antea candidæ amittant, qđ fuerint usq; ad haustū, ac fuluo postmodū nigrescant colore. Rubri autē maris Arsinoe oppidū.

VLTRA PELVSiacum.) Quoniā Arabia flagrātissimi Solis radijs subiecta est, idcirco plurima odoramentorū genera, lapidumq; differentias procreat. Hæc autem tunc abunde, optimaq; proueniūt, cū in terræ rimis Solis ardore, humor ipse terræ excoquitur. Ex duobus uero id accidere, capite .27. sexti de causis plantarū lib. Theophrastus ait, cœli uidelicet, & alimenti conditione. Hinc euenire dicit, ne omnia odoratorū genera, locis omnib⁹ feruidis proueniant. De ijs odoramentis, & gemmis scripturus Solinus, paucis Arabiæ, in qua hæc nascunē, descriptionē aggreditur eius primū terminos explicans. Claudius Ptolemęus Arabiā triplicem esse dicit. Petręā unā, Desertam alterā. Tertiā felicem. De prima, & secunda, ca. 17. & 19. lib. quinti. De ultima ca. 8. lib. sexti. Earū picturā. Asiæ sexta Tabula abunde continet. Ipsa Arabia (ca. 28. sexti inquit Ply.) intra duo maria/Rubrū, Persicumq; percurrens quodā naturæ artificio/ad similitudinē atq; magnitudinē tali maris etiā circūfusa. In eandē cœli partē, nulla differentia spectat. b ℂ Ad Rubrū pertingens mare.) Vetera exemplaria plerumq; habent. Ad Rubrū pertinens mare. Sed legendū pertingens ex Plynio ca. xi. libri quinti. Vltra Pelusiacū (inquit) Arabia est ad Rubrū mare pertingens, & odoriferā illā, ac diuitē, & beatę cognomine inclytam &c. Apud Martianū quoq; pertingens legitur, non pertinens. Potest etiā pertinens legi ex Mela Pom. lib. primo. Arabia hinc (inquit) ad Rubrū mare pertinet, sed illic magis læta, & ditior. Thure, atq; odoribus abundat &c. Quid si apud Melā nō pertinet, sed pertingit legatur. Ply. ca. 23. lib. sexti, uerbis paucis plurīū sententias refert, unde Rubro mari fuerit nomen inditū. Irrumpit (inquit) deinde & in hac parte geminū mare in terras, quod Rubrū dixere nostri, Græci Erythręū a rege Erythra, aut (ut alij) Solis repercussu talem reddi colorem existimantes. Alij ab arena, terraq;. Alij tali aquæ ipsius natura. Q. Curtius lib. 7. Mare Rubrū (inquit) nec colore quidē abhorret a cæteris, ab Erythro rege inditum est nomen. Idē scribit & in principio lib. noni. Philostratus lib. 3. Vitæ Apollonij. Rubrū mare (inquit) uehementer cęruleū esse tradunt. Denominant autem Rubrū (ut ipsi perhibent) a rege Erythra .i. Rubro, qui ex suo nomine mare denominauit. Scribit Arrianus octauo gestorū Alexandri lib. esse in mari Rubro insulā cultā, cuius longitudo sint stadia. DCCC. Cataractā uocat. In ea insula, authore Nearcho, sepulchrū extat, qui primus imperiū insulæ tenuisset, Rubro nomē fuit, a cuius nomine mare illud Rubrū appellatū. Hunc Solini locū in suū transtulit Martianus. Vltra Pelusiacū ostium (inqt) Arabia est, ad Rubrū pertingens mare, quod Erythræū ab Erythra rege, Persæ, & Andromedæ filio/uocatum. A colore etiā dictum Rubrū. Nā fons est in littore, quē cum greges biberint, in rubrū colorem incipiunt mutare lanas. Huius maris oppidū Arsinoe. Hęc ille. Quod Latini Rubrū dicunt. Græci ἐρυθρόν nuncupant. Scribit Procopius lib. primo belli Persici, in tenebris mare Rubrū minime procellosum, in luce uero æstuosum plerūq; contingit esse. Mela lib. 3. hoc mare ait esse procellosum, asperum,

profundum, & magnorũ animaliũ magis, q̃ cætera capax. De hoc mari infra ca. 68. Agrippa (ut ca. xi. quinti refert Plynius) a Pelusio, Arsinoen Rubri maris oppidũ per deserta centũ uigintiquinq; milia passuũ tradit, tã paruo distat ibi tanta rerum natura diuersitas. c ℂ Si oues biberint.) Sunt huius effectus aquæ plurimæ uarijs orbis locis, ut Bœotię flumina Cephisos, & Melas, Lucanis Cratis, Troia Xantus. Inq; agris Clazomeniorũ, & Erythręorũ, & Laodicensium fontes &c. Lege Vitruuiũ ca. 3. li. octaui. Ply. ca. 106. secũdi, & ca. 2. tricesimiprimi naturalis hist. Et Senecã Naturaliũ quęsti. lib. tertio.

a Verum hæc Arabia procedit adusq; illã odori-
feram, & diuitem terram, quã Catabani,[a] & Sce-
nitæ tenent, Arabes nobiles monte Casio. Qui
Scenitę[b] causam nominis inde ducunt, qđ ten-
b torijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa au
tem Tentoria Cilicina sunt. Ita nuncupant uela-
menta e caprarũ pilis texta. Preterea carnib⁹ su-
illis[c] prorsus abstinent. Sane hoc animalis gen⁹,
c si inuectum illo fuerit, moritur illico. Hanc Ara-
biã Greci εὐδαίμονα,[d] nostri Beatam nominarũt.
Habitatur[e] in colle manu facto inter flumen Ti-
grin, & flumen Euleum, quod ortũ a Medis tam
d puro fluore inclytũ est, ut inde omnes reges nõ
alias q̃ eius aquas[f] bibant. Eudæmonem nõ fru-
stra cognominatam hinc capessas, qđ præter o-
dores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec
tamen[g] uniuersa. Nam in medio eius sunt Atra-

a ℂ Catabanes, & Scenitę.) Ex Plynio hæc cap. xi. lib. quinti. Hæc Catabanũ (inqt) & Esbonitarum, & Scenitarũ, Arabum uocatur sterilis, præterq̃ ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi Casio monte nobilis. Sunt, qui nullo authore, Casium montẽ eum putent, qui in sacris literis Synai nominatur. Eum Iustinus Synęum sexto & tricesimo uolumine nuncupat, quẽ (inquit) Moses Damascena patria antiqua repetita/occupauit, in quo septem dierum ieiunio per desertam Arabiæ cũ populo suo fatigatus, cũ tandẽ uenisset septimũ dierum more gentis Sabatum appellatum in omne ęuũ ieiunio consecrauit, quoniã illa dies famem illis, erroremq; finierat. In hoc ipso Synai mõte ad nostra usq; tẽpora, Diuæ CATERINAE corpus feliciter requiescit, quo annis ferme singulis peregrini, qui Hierosolimã petunt, nõ paruis tũ itineris, tũ latronũ periculis proficiscuntur. b ℂ Scenitæ causam nominis.) Ply. ca. 28. lib. sexti. Scenitæ & ipsi uagi, sed a tabernaculis (inquit) cognominati, quæ Cilicijs metanť ubi libuit. Cilicia (authore Asconio) tecta sunt de pilis, in castrorum usum, atq; nautarũ. Græci enim σκηνή, & σκῆνος habitationẽ, tabernaculũq; dicũt. c ℂ Carnibus suillis abstinẽt.) Peculiariter Iudęis a legislatore Mose præceptum est, ne suillis carnibus uescerentur. Leuitici. xi. & Duteronomij ca. 14. Hinc a Iuuenale Satyra sexta dictum est.

Vetus indulget senibus clementia porci.

A suibus etiam Aegyptios abstinuisse author est Herodotus in Melpomene. d ℂ εὐδαίμονα.) εὐδαίμον Græci felicẽ, & fortunatũ uocãt. Ply. ca. 13. duodecimi natu. historiæ. Cinamomo gentilitas (inquit) proxima erat Nilus, ni prius Arabiæ diuitias indicari cõueniret, causasq; q̃ cognomẽ illi felicis, ac beatæ dedere. Principalia ergo in illa thus, & Myrrha. Hæc & cũ Troglodytis cõmunis. Extat apud eũ dein Plyniũ caput. 19. eiusdẽ li. de felicitate Arabiæ. Herodotus lib. 3. Ad meridiẽ ultima e regionibus, quæ habitantur Arabia est, in qua sola omniũ nascuntur, Thus, Myrrha, Casia, Cynnamomũ, & Ledanũ. Cuncta hæc facilia ad nascendũ præter Myrrhã &c. Diodo. Siculus lib. 3. Ab Arabia deserta, aridaq;, prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuũ, cęterarũq; rerũ, quæ in ea nascunť, felix nomineť &c. e ℂ Habitať in colle manu facto.) Plynius ca. 27. lib. sexti. Corax (inquit) oppidũ Persici sinus intimũ, a quo Arabia εὐδαίμον cognominata excurrit. Habitať in colle manu facto inter confluentes dextra Tigrin, lęua Euleum triũ mil. pass. laxitate conditum est. f ℂ Eius aquas bibant.) Ply. ca. 3. tricesimiprimi naturalis historiæ. Parthorũ reges ex Coaspe, & Euleo tantum bibunt. Eę q̃uis in longinqua comitanť illos. Et horũ placere potum, nõ quia sint amnes/apparet. Quoniã nec a Tigri, nec Euphratæ, nec e multis alijs bibũt. Idẽ infra ca. 51. g ℂ Nec tamen uniuersa.) Gręcis Thua λιβάνος, & λιβανωτὸν dicitur. Ply. ca. 14. duodecimi. Thura (inquit) præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidẽ uniuersæ. In medio eius sunt fere Attramitæ pago Sabęorũ capite regni Sabota, in monte excelso, a quo octo mansionibus distat regio eorũ Thurifera, Saba appellatur, quod significare Græci mysteriũ dicunt, spectans ortus Solis æstiui, undiq; rupibus inuia, & a dextra maris scopulis inaccessa. Id solũ e Rubro lacteum traditur. Syluarum longitudo est

mitæ pagus Sabæorum, a quo octo mansionibus a
regio Thurifera distermiatur. Arabia appellata
est,[a] id est sacra. Hoc enim significari interpretā-
tur. Virgulta hæc[b] non sunt publica, sed, qđ in- b
ter barbaros nouū in ius posteriorū per succes-
siones transeunt familiarum. Ergo quicunq; do-
minatum istius tenēt nemoris, Arabice sacri uo-
cantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel
incidunt, non funeribus intersunt, nō congressi- c
nibus fœminarū polluunt. Hanc arborem prius
q̃ penitus fides proderetur, alij Lentisco,[c] alij ma
ge Terebintho cōparabant, usq; dū libris, quos
Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, pa- d
lam fieret, intorto eā esse uimine, ramis ad Ace-
ris qualitatem Amygdalę modo succū fundere,
incidi ortu Canis flagrantissimis[d] solibus. In ijs-
dem saltibus Myrrha[e] prouenit, cuius radices ut

Schœnorum.xx. latitudo dimidiū eius &c. Theophrastus ca.4. noni de historia plantarū. Gignitur (inqt) Thus, & Myrrha, & Casia, & Cinamomū regiōe Arabū media circa Saba, & Adramytta, & Citibena, & Mamah. Et exeūt thuris, myrrhæq; arbores, aliæ super montē, alię in pede mōtis culturis pprijs. Quā ob rem aliæ colunt, aliæ uitam agunt incultæ. Montem istū pręaltū affirmāt, & ningi solitū. Amnes quoq; de eo in plana fluere. a ℂ Arabia appellata idest sacra.) Sunt qui Arabiā ab Arabo, Apollinis, & Babylonis filio, quē medicinę repertorē fuisse scribit Ply. dictam putent. Alij existimant dictam ἀπὸ τοῦ ἁβροῦ, καὶ βίου, a uitæ mollicie. Nam tāta rerum nobiliū copia incolas eius regionis, molles reddit. Vergilius primo Georgicorum. India mittit Ebur, molles sua thura Sabæi. Hieronymus testimonio Aquilæ, & Symmachi Arabiā interpretatur tū planā, tū campestrem, tū deniq; occidentalem, & uesperam. Nō desunt qui eam nocentē uitā interpretentur, uitę q; nocumentum. Græcis enim ἀρά nocumētū βίος uita dicit. b ℂ Virgulta hæc non sunt publica.) Nec præterea (inquit Ply. ca.14. duodecimi) Arabum alij thuris arborē uident, ac ne horum quidem omnes. Feruntq; trecentarū non amplius esse familiarū, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo cōgressu fœminarū, funerumq; cū incidant eas arbores, aut metāt pollui, atq; ita religione merces augeri. Quidam promiscuū ius ijs populis esse tradūt in syluis. Alij per uices annorum diuidi. c ℂ Alij Lentisco.) Idipsum sic refert Plynius. Nec arboris ipsius, quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Romana arma in magnā partē eius penetrauere. C. etiam Cæsar Augusti filius, inde gloriā petijt, nec tamen ab ullo (quod quidē sciā) Latino arborum earū tradita est facies. Græcorum exempla uariāt, alij folio Pyri minore dumtaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lentisco similē sub rutilo folio. Quidā Terebinthum esse, & hoc uisam Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad. C. Cæsarem Augusti filiū ardentē fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis Aceris maxime ponti. Succū amygdalæ modo emittere. Talesq; in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemæorum regnantiū. Cortice lauri esse constat. Quidā & foliū simile dixere. d ℂ Flagrantissimis solibus.) Plynij uerba sunt ex cap.15. uoluminis duodecimi, prior, atq; naturalis uindemia circa Canis ortum, flagrantissimo æstu incidentibus, qua maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nō adimitur, inde prosilit squma pinguis. Hæc concreta densatur &c. Hæc omnia q̃ de Thure ex Plynio retulimus, abunde scribunt a Theophrasto ca.4. lib. noni de historia plantarum. Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ θύω, quod est sacrifico, q̃m eo dijs sacrificat. Latini a tundendo dici uolunt a glebis tusis, cū quibus dicitur illud de arboribus coalescere. Qui plura de Thure scire cupiunt, legāt Dioscoridē ca.64. & tribus sequentibus. Albertus post uulgarē Thuris relationē, ex proprijs addit, thure eos uti maxime, qui Necromantiæ operā dant, qđ dij (inquit) qui inuocant per caracteres, & sigilla, uel sacrificia, faciliores se exhibent, & exaudibiliores in thuris ipsius oblatiōe. Scribit etiā thuris arborē proceram esse, cū tamen Theophra. nō magnā esse dicat, sed quinis fere cubitis attolli. Scribit hęc Albertus ca.34. primi Tracta.6. lib. eius operis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. e ℂ Myrrha prouenit.) Hanc Græci σμύρναν uocāt. Quicquid de Myrrha memoratu dignū referri potest, Plynius Secundus, capitibus.16. &.17. duodecimi naturalis histo. docte, & eleganter complexus est, ad quem lectorem relegans, ascribā Theophrasti uerba ex ca.4. noni de historia plantarū. Vnde & Ply. plurima transtulisse constat. Myrrhā (inquit) minorē etiā altitudine, fruticosioremq; narrant. Caudice duro, contortoq; iuxta terrā, crassioriq; sura hominis, cortice leui, similiq;

a uitiũ rastris proficiunt, ablaqueationibus [a] gaudent. Nudatę piguiori fluunt lachryma. Sponte manans præciosior ex ea sudor est, elicitus corticis uulnere uilior iudicatur. Cortex in uertigi-
b nem flexus, & spinis hispidus, folium licet crispius oliuæ tamen simile. Maxima altitudine extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sarmentis eius ignes fouent, quorũ fumo satis no-
c xio, nisi odore cremati Storacis occurrãt, plerũque insanabiles morbos [b] cõtrahunt. Apud eosdem nascitur auis [c] Phœnix aquilæ magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantib⁹,

potulace. Alij uero, qui se uidisse affirmant, de magnitudine ferme consentiunt. Neutrã earũ arborum magnã referunt, & minorẽ Myrrhæ, humilioremq;. Myrrhæ foliũ aculeatũ, non leue, ulmeo simile, crispum tamen, extremo spina horridulũ Iligneι modo. Et post multa. Myrrhæ autem arborẽ (inquit) Terebintho similem reddidere, sed scabrosiorẽ, spinosioremq;, folium paulũ rotundius, gustatu proximũ Terebintho. Earũ quoq; ueteres præstantiores haberi. Et infra. Thus, & Myrrham nasci ex eadẽ arbore putauerũt &c. Quod Theophrast⁹ dici cortice simili porulacę, Plynius similẽ Vnedoni esse dicit. Dioscorides ca.80.li. primi. Myrrhæ genera plura eẽ dicit. Quæ Pediasimos dicitur, pinguis est, de Stacte exprimitur. Altera Gabirça, & hæc (inquit) pinguissima, solo crasso restibili, stactem plurimam sudans Troglodytica alia omnibus antefertur. Nomẽ habet a loco, unde uehitur, colore subuiridis, mordax, pellucida. Colligitur & alia tenuior, secũ post Troglodyticam facile remollescens sub digito, ut Bdeliũ, odore putiuscula, in locis solis ostẽtis, Caucalis uocatur, alia maturitate insignis, colore atro, retorrida. Ergasime appellatur, quæ pessima inter omnes, squarosa, macilenta, gustu acri, aspectu, & uiribus gũmi. Damnatur & quæ Minnęa dicitur &c. Vis Myrrhæ in medicina excalfacere, capus tentare, agglutinare, siccare, astringere. Vuluas/quæ contractæ sint/mollire, reducere, mẽses trahere, partus uelociter pellere, cũ absinthio, aut aqua, in qua lupinũ maduerit, aut succo rutæ naturalibus apposita contra ueterem tussim magnitudine fabæ deuoratur. Plurima alia eius remedia prodidit author idẽ. Item Auicenna ca.479. secundi tractatus.2. Canonis. Hunc Auicennæ de Myrrha locum, nulla facta authoris mentione, in suũ transtulit Albertus ca.26. eius lib. quẽ modo citauimus. a ℭ Ablaqueationibus gaudent.) Scribit Palladius Rutilius in principio secundi. Ablaqueare Italos excodicare appellare. Vtrumq; autẽ significat circa arboris codicem/dolabra terrã diligenter aperire, & purgatis, uelut lacus efficere, ut solis teporibus, & imbribus prouocentur. Poetæ fabulantur Myrrhã puellam Cinyrę, & Cenchreidos filiã, patris amore fuisse correptam, quo cũ nutrice uiã pręmonstrante/cõcubuit, quo concubitu Adonidẽ procreauit. Quod scelus quom pater resciuisset, ense filiã insecutus est, eam autem Deorum miseratione, in arborem sui nominis tradunt fuisse conuersam.

Quæ q̃q̃ amisit ueteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & trepidę manant ex arbore guttæ.
Est honor & lachrymis, stillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet.

b ℭ Morbos insanabiles contrahunt.) In omnibus exẽplaribus, mox post hanc clausulam, sequitur Cinnami, siue Cinnamomi descriptio, quã quoniã sub eisdẽ omnino uerbis cap.43. supra Solinus retulit, superuacaneũ uisum est huic loco iterato subnectere. c ℭ Phœnix auis.) De Phœnice aue primo quæri solet, an sit. Philostratus tertio uitæ Apollonij libro refert Iarcam hæc de Phœnice Apollonio retulisse. Auem quoq; (inquit) Phœnicem esse percredimus, quæ quingentesimo quoq; anno in Aegyptum ueniens, hanc ipsam Indiã superuolat. Aiunt autẽ unicã tantũ hanc auem esse, & ex se radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine uero, formaq; aquilæ, in nido considere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipsamet sibi construit. Hæc uero, quæ de ipsa decãtant Aegyptij, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipsi etiã Indi testificantur sermoni consentientes, q̃ dicunt Phœnici liquescenti lugubres hymnos decantari oportet, hoc & ipsum Cygni facere perhibent ei, qui sapientissimus inter ipsos obtemperantes. Ex his Iarcę uerbis patet nedũ Phœnicẽ esse, sed eum unicum esse. Plynius se nescire fatetur ca.2. decimi, an fabulose unũ in toto orbe, nec uisum magnopere. Alij fere omnes scribunt Phœnicẽ unicũ esse. Ouidius sexta secundi Elegiarum.

Et uiuax Phœnix unica semper auis.

Lactantius de Phœnice.

Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phœnix
Vnica sic uiuit morte refecta sua.

Idipsum quoq; nomine significari uidetur. Nã Phœnix Arabica uox est, qua unicũ, & solum significat. Sunt tamẽ, qui a colore phœniceo nomen sumptũ uelint.

cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, po- a
stera parte purpureus absq; cauda,[a] in qua rose-
is pennis cæruleus inter scribitur nitor. Proba-
tum est quadraginta & quingentis[b] cum durare
annis. Rogos suos struit Cinnamis, quos prope b
Panchaiā concinnat in solis urbem[c] strue altari-
bus superposita. Cum huius uita magni anni[d] fi-
eri cōuersionē rata fides est inter authores, quā-
tis plurimi eorꝝ magnū annum non quingentis c
&.xl. sed duodecim milibus noningentis qnqua-
ginta quatuor annis cōstare dicant. Q. itaq; Plau-
tio,[e] Sex. Papinio CONS. Aegyptum Phœnix
inuolauit, captusq; anno octingentesimo urbis d
conditæ, iussu Claudij principis in Comitio pu-
blicatus est. Quod gestum præter Censurā, quæ

Ex hoꝝ opinione ortū Adagium. Phœnice id rarius ipso, de ijs quæ nullo modo, uel perq̄ rarissime reperiri queūt. Qualis autem eius forma apud scriptores fere conuenit eum esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. Is (inquit in Euterpe Herodotus) si picturę adsimilis est, talis, tantusq; est, pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte tū habitu, tū magnitudine simillimus aquilæ. Eius formā sic eleganter Claudianus explicat.

Arcani radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honor rutilo, cognatū uertice sydus
Attollit cristatꝰ apex, tenebrasq; serena
Luce secat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Ante uolāt Zephyrum pennæ, quas cęrulus ambit
Flore color, sparsoq; simul ditescit in auro.

a ℭ Absq; cauda.) Nō uult Solinus, hanc alitem esse absq; cauda, sed eā esse ubiq; coloris purpurei preterq̄ in cauda. Id clarius Plynius exprimit. Ceterū (inquit) purpureus, cęruleā roseis caudā pennis distinguentibus. b ℭ Quadraginta & quingentis eum durare annis.) Plynius, authore Manilio, ait eum uiuere annis sexcētis sexaginta. Herodotus, & Mela lib. tertio fere cum Solino conueniunt. Ouid. 15. Meta. Hæc ubi quinq; suæ compleuit sæcula uitæ &c. Albertus lib. de Animalibus 23. scribit quosdā dicere hanc auē sine masculi, & sexus commixtione solam in sua esse specie, & conuenire in orbem, & trecentis. xl. annis uiuere solitariam. Sed apud quos id legerit, me consule nemo quærat. Poetæ cæteri plerumq; annis eum uiuere mille canunt. Lactantius.

Quæ postq̄ uitæ iam mille peregerit annos &c. Et Claudianus.
Namq; ubi mille uias longinqua retorquerit æstas &c. Martianus quinto Epigrammatum.
Qualiter Assyrios reuocant incendia nidos
Vna decem quotiens sęcula uixit auis.

Ausonius in Grippo ternarij numeri dicit Phœnicem uiuere nouem coruī ętates. Cor. Tacitus quinto historiarū lib. de numero (inquit) Phœnicis annoꝝ uaria traduntˀ. Maxime uulgatū, quingentoꝝ spacium. Sunt, qui asseuerent mille quadringentos sexaginta. c ℭ In Solis urbem.) Hanc urbem Græci Heliospolin uocant. Eam urbem nobilissimā fuisse scribit Diod. Siculus lib. 2. stadiorum. 140. d ℭ Magni anni fieri conuersionē.) Id ex Plynio sumptū ca. 2. lib. decimi. Antiqui tempora de syderibus computabant, & dixerunt primū lunarem annum triginta dierum. Vnde inueniˀ uita in aliquibus noningentoꝝ annoꝝ. s. Iunarium. Postea Solstitialis annus repertus est, qui duodecim continet menses. Mox maiori cura annū esse magnū uoluerunt, omnibus planetis in eundē recurrentibus locū. Et hic fit secundū Ciceronis Hortensium post annos duodecim milia noningentos quinquagintaquatuor Solstitiales. Hęc ex Seruio primo & tertio Aene. Vergilij. Qui plura de annoꝝ diuersitate scire cupiunt, adeant Censorinū capitibus. 14. 15. &. 16. libelli, quem de dienatali inscripsit. e ℭ Q. itaq; Plautio, Sextio Papinio CONS.) Apud Plyniū cap. 2. decimi sic habetur. Cor. Valerianus, Phœnicem deuolasse in Aegyptū tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio CONSS. Allatumq; esse in urbem Claudij principis censura, anno urbis. DCCC. & in Comitio propositū, qđ actis testatum est. Sed quæ falsa esse nemo dubitarit. Nō grauabor ascribere huic loco Cor. Taciti uerba ex quinto historiarū libro. Paulo Fabio. L. Vitellio CONS. (inqt) post longū sęculoꝝ ambitū, auis Phœnix in Aegyptū uenit, prębuit materiē doctissimis indigenarū, & Gręcoꝝ multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruūt, & plura ambigua, sed cognitu nō absurda promere libet. Sacrū Soli id animal, & ore, ac distinctu pinnarū a cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formā eius difiniere. Et infra. Sosīde primū post Amaside dominantibus. Dein Ptolomęo, qui ex Macedonibus tertius regnauit in ciuitatē, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarū uolucrū comitatu nouā faciem mirantiū. Sed antiquis quidē obscura, inter Ptolomęū, ac Tiberiū minus ducenti quinqua-

a manet, actis etiã urbis continet.[a] Cinnamulgus
perinde Arabiæ auis in excellentissimis lucis te-
xit nidos e fructibus Cinnamorum, ad quos quo-
niam non est peruenire propter ramorum altitudi
b nem, & fragilitatem, accolę illas congeries plũ-
batis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendunt
amplioribus, qd' hoc Cinnamum magis, q̃ aliud
mercatores probent. Arabes longe,[b] lateq; dif-
c fusi, diuersis moribus[c] uiuunt, & cultibus. Pluri
mis crinis intonsus, mitrata capita, redimitu pa-
ri, pars rasa in cutem barba. Cõmercijs student,
aliena non emunt, uendunt sua. Quippe & syl-
uis, & mari diuites. Vmbræ, quæ nobis dextræ
sunt,[d] illis sinistrę. Pars eorum, qbus asper est uict?,

ginta anni fuerunt. Vnde nõnulli falsum hunc Phoenicem, nec Arabũ e terris/credidere. Et post multa subdit. Hæc incerta (inquit) & fabulosis aucta. Cæterũ aspici aliquando in Aegypto eã uolucrẽ nõ ambigitur. Diuus Amb. ca. 23. quinti Hexameron, & ca. 13. eius lib. qui de fide resurrectionis inscribitur, ex Phoenicis renouatione, nititur probare futurã hominũ resurrectionẽ. a ℭ Cinnamolgus.) Hanc autem ex eo dictam uolunt, qd' sibi ex Cinnamo in altissimis arboribus nidũ paret. De ea Ply. cap. 33, libri decimi. In Arabia Cinnamulgus (inquit) auis appellat Cinnami surculis nidificat. Plũbatis igitur eos sagittis decutiunt, idigenæ mercis gratia. Aristoteles ca. 13. noni Naturę animalium nõ Cinnamolgũ, sed κιννάμωμον uocat. In Arabia (inquit) Cinnamomus auis appellatur, quam surculos Cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelsis arboribus, & ramis. Sed incolæ sagittis plumbatis, nidum petunt. Atq; ita discusso in terrã, Cinnamomũ legunt. Ad stomachum faciunt, quæ ex suis subiungit Albertus de Cinnamulgo loquens. Ipsa etiã (inquit) auicula, cũ suis interioribus nõ ex uiscerata cõmeditur propter Aromaticitatẽ eorum, quibus nutritur. b ℭ Longe, lateq; diffusa.) Arabia (inquit Plynius ca. 28. sexti) gentium nulli postferenda amplitudine longissima a monte Amano a regiõe Ciliciæ, Comagenisq; descendit, multis gentibus eorum deductis illo a Tigrane magno, sponte uero ad mare nostrũ, littusq; Aegyptiacũ, nec non & in media Syrię ad Libanũ montẽ penetrantibus nubeis, quibus iuncti Ramisi &c. Arrianus li. 7. Oræ Arabicę magnitudinẽ haud minorẽ esse q̃ Indiæ referri tradit. c ℭ Diuersis moribus.) Ply. ca. iamiã citato. Arabes (inquit) mitrati degũt, aut intonso crine, barba abraditur, præterq̃ in superiore labro, alijs & hæc intonsa. Mirumq; dictu ex innumeris populis pars æqua in cõmertijs, aut latrocinijs degit. In uniuersum gentes ditissimæ, ut apud quas maximę opes Romanorum, Parthorumq; subsistant, uendentibus quæ e mari, aut syluis capiant, nihil inuicẽ redimentibus. Arabibus morẽ fuisse usq; ad Adriani principis tempora, annis singulis puerum immolandi/scribit Euseb. ca. 7. quarti præparationis lib. Idem quoq; author tradit ca. 8. sexti operis eiusdẽ, apud Arabes, adulteras omnes fœminas interimi, suspectas uero solũmodo puniri. Sunt, qui scribant apud eosdem, uxorem cõmunẽ esse omnibus eiusdem familiæ uiris, filios coisse cũ matribus, aut fratres cũ sororibus, nequaq; apud eos esse impium. Refert Arrianus septimo gestorum Alexandri libro, Arabas duos tantũ deos colere, Cœlũ s. ac Dionysium. Cœlũ, qd' astra contineat, tũ cætera tũ solẽ cunctis rebus humanis manifesto utilem, ac salutarẽ. Dionysiũ uero, quoniã exercitũ aduersus Indos duxisset. d ℭ Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistræ.) Ex luminũ situs diuersitate, diuersæ umbrarũ proueniũt differentiæ. Si enim lumẽ aliquod supra corpus directe sitũ fuerit, nulla tunc umbra poterit causari, ut in Arabiorum, & Oritarum oris. In Syene quoq; urbe, & Meroe quodã anni tempore accidere Nearchus, & Onesicritus tradiderunt. Cũ ante corpus/lumen fuerit collocatũ, retro tunc efficiet umbrã corpus. E diuerso autẽ eueniet si lumen post corpus sit, umbra uidebitur ante corpus. Sed quo locus hic fiat notior, ascribã Macrobij uerba ex secundo de Somno Scipionis lib. Hic notandũ est (inquit) de tribus tantũ cardinibus in quãcunq; ędem ingredi solem, de quarto nunq̃. Nã & ab ortu, & ab occasu sinistra Solem recipit. Quippe quæ orientẽ, abeuntem prospectet. Incipit & a meridie, quia omne iter Solis in nostro Meridie est. Nunq̃ uero solem fenestra septentrionis admittit. Eiusdem rei probationẽ umbra quoq; cuiuslibet corporis efficiet astruere. Nã & in occasum cadit oriente Sole, & in ortũ cum sit occiduus. Medio autem die, quia sol meridiem tenet, in septẽtrionẽ umbra depellitur. In Austrũ uero circa nostram habitationẽ impossibile est umbrã cuiuslibet corporis cadere, quia semper aduersam Soli partem umbra iactatur. Aduersus autem Austro apud nos sol esse non poterit, cũ nunq̃ fines Septẽtrionales attingat. Sane quoniã pars illa pustæ, quæ temperatæ uicina est admittit habitãtes, illic idest trãs Tropicum quęcunq; habitantur spatia, umbram mittunt in Austrũ, eo tempore, quo sol Cancrum

tenet. Tunc enim et Sol fit Septētrionalis cum tropicū tenet, qđ ab illis ad Septētrionē recedit &c. Plura loca enumerat Ply. ca. 75. & 76. secundi. Itē ca. 19. & 29. lib. sexti, in quibus umbræ ad septētrionem cadunt hyeme, æstate in Austrū per senos menses. Diod. Siculus lib. 3. In multis Indiæ locis aiunt erectum lignū nullā a sole umbrā reddere. Nocte Arctos non uideri. In ultimis uero minime aspici Arcturū, q in loco (inquit) umbras uersus meridiē inclinare dicunt. Loca sunt (inquit Ammianus. 22. hist. lib.) in quib⁹ per nonaginta dies, umbræ nostræ in contrariū cadūt. Vnde Antiscios eius regionis incolas uocant. Luca. in nono Pharsaliæ.

Atti bi quęcunq; es Libyco gēs (igne dirempta
In Noton umbra cadit, quę nobis exit in Arcton.

angues edunt,[a] nulla illis animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι[b] nominantur. Ex istius littoris sinu Polycrati[c] regi aduecta Sardonyx

De Arabibus, quod ad hunc Solini locū maxime attinet, sic idem Lucanus libro tertio.

Ignotum nobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

Quem locū exponūt quidā ex ijs Solini uerbis. Vmbræ enim (inquiunt, q̄ nobis ad occidentē conuersis/dextræ sunt, Arabibus sunt sinistræ. Quę expositio tū uera est, tū etiā poetæ sensui plurimū consona, qđ Arabes Pharsalica Pompei castra petentes, ex orientali regione, occidentē uersus progrediebantur. Qui autē hunc Lucani locum occultiorē doctrinam cōtinere arbitrantur, tradunt ex sex mundi positionibus, habitudinibusq; orientē posteriorem. Occidentē uero anteriorē, Meridiem sinistrā, dextrā septemtrionē esse tradunt. Id sensit indubie Cleomedes Græcus author ca. primo primi libri, eius operis, quod circularē inspectionē Meteoror. inscripsit. Eius sententia ijs ferme uerbis continet. Mundus is (inquit) quoniā corpus est, habet quippiā, qđ supra, quodue infra sit, reliquasq; positionis habitudines. Anteriora ipsius esse dicūt, quę sunt ad mūdi occasū qđ is ad occasū ipulsū habeat. Posteriora uero ea eē, q̄ ad ortū sunt. Etenī ad anteriora procedit. Eius autē dextera ad Septētrionem, ad meridiē sinistra locanda. Hę autem quatuor positionis genera, nihil omnino occulti habēt, cū cæterę habitudines, quæ sunt, sursum, deorsumq;, plurimū difficultatis/Physicis prębuerint. Ex hac Cleomedis sententia notū dicunt, cur Lucanus, Solinusq; sinistras umbras Arabibus tribuerint. Idē cū Cleomede sensisse Pythagoręos secundo de Cœlo, & mūdo refert Aristo. Idē autē Aristoteles multo aliter has positiones mundo tribuit, utpote dextrā orienti, sinistram occidenti. Meridiei sursum, Septētrioni deorsum ascribens. Eius uerba ascripsi. Polor. (inquit) unus quidem nobis imminens apparet superne, pars est deorsum. Aliter uero nobis incertus/sursum, dextrum nāq; cuiuslibet dicimus. Vnde principiū per motū. Locus uero conuersionis cęli/principiū est, unde astror. ortus, proinde hoc fuerit dextrū. Cuius autem occasus/sinistrū. Si itaq; a dextris orditur, & in sinistra fertur, supernus/qui nobis nō apparet polus/esse necesse est. Nā si sit manifestus in sinistra erit motus, quod neutiq̄ dicimus. Nō dubium igitur quin non apparens polus sit, id quod sursum, ac qui illic habitant, in superno sunt Hęmisphærio, & ad dextrā. Nos autē in inferno, & in sinistro econtrario, q̄ ut Pythagorei dicunt. Illi enim nos supra faciunt, & in dextra parte, eo autem, qui illic, infra, & in sinistra. At euenit contrariū. Cæterū secundæ conuersionis, ut planetarum, nos quidem in supernis, & dextris sumus. Illi uero in infernis, & sinistris. Contra enim is principiū motus est, quod ferantur in contrariū. Et perinde contingit nos quidē in principio esse, illos uero in fine. Hucusq; Aristoteles. SCRIBIT Seruius. 9. Aene. lib. qđ ab hoc Solini loco minime alienū est, ea, quę sinistra nobis uidentur intuentibus cœlū, illic dextra esse. Quoniā dextra cœli (inquit) nobis sinistra sunt. Seruianæ sententiæ suffraganē, quæ scribit Plutar. Quęstionū suarū proble. 76. Item. M. Cicero libro de Vniuersitate. De umbris multa Aristot. Sectione. 15. Problematū. Ascripsi hæc, prolissa nimiū fortassis, ne omnem se quispiā, ex Lucani loco nodū substulisse glorietur. Sed ut ad propositum reuertamur, ex hoc qđ ait Solinus. Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistrę, aliqua sibi incuria debet ascribi, sicut nec Lucano, cū inquit 2. Pharsaliæ. Vmbras nusq̄ flectente Syene, cū id semel tantū anno eueniat. Non enī asserit Solinus hoc de omni Arabia, nec id omni tēpore euenire fatetur. a ℂ Angues edunt.) Plyni⁹ ca. 29. sexti de Arabibus loquens. Introrsus (inquit) Candei, quos Ophiophagos uocant, serpentibus uesci assueti. Neq; alia regio fertilior earū. b ℂ ὀφιοφάγοι.) Si uerbum uerbo reddas, Latine Anguiuori dici possunt. ὄφις Gręce/Latine anguis, φάγος uorax. c ℂ Polycrati regis Sardonyx.) Polycrates Aeaci filius, Samo insula ui tyrannide occupata, breui tandē tempore eius res adeo profecerūt, ut per Ioniā, totamq; Gręciam celebrarentur. Is Amasis Aegyptiorum regis persuasione, conscensa bireme, gemmā signatoriā uolens proiecit in pelagus. Quo facto domū redijt. Sed cū ex ea iactura (erat enim tyranno ea gemma rerū omniū suarū gratissima) plurimū tristaretur, quinto, sextoue, q̄ hæc acta sunt die, piscator quidā captum eum piscem, qui Polycratis gemmā casu absorbuerat, Polycrati dono detulit, in cuius eujscerati aluo/gemma ea reperta est. Ex qua re ingenti Polycrates gaudio affectus traditur.

ctus traditur. Historiā scribunt Herodotus in Thalia. M. Cicero in fine quinti de finibus bonorum, & malorum. Caius Plynius ca. primo tricesimiseptimi naturalis historiæ. ADuertendum sané Herodotū scribere eam gemmā fuisse non Sardonicem, sed Smaragdū. De eius nomine Marbodęus Gallus in lib. de lapidibus pretiosis sic inquit. Sardonicem faciunt duo nomina, Sardus, Onyxque, Tres capit ex binis unus lapis iste colores, Albus, & hinc niger est rubeus supereminet albo &c.

a gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit
facem. Nec multum de ea disserendū puto, adeo
Sardonyx in omniū uenit notitiam. Superficies
eius probatur, si meratius rubeat, arguitur si fu-
b erit fęculentior, medietas circuitur limite candi
dante. Optima est, si nec colorem suum spargat
in proximū, nec ipse ex altero mutuet. Reliqua
nigro finiuntur. Qd' si transluceat uitio uerti-
c tur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorē.
Et Molochitem [a] Arabs inuenit, uirentem crass-
sius q̄ Smaragdus contra infantum pericula in-
genita ui resistentem. Inuenit & Iridem [b] in ma-
d ri Rubro sicut Crystallum sexangulatam, quæ
radijs icta solis rutilo aeris repercussu cœlestis
arcus ex se iacit speciem. Androdamantem [c] ijdē
legunt Arabes nitoris argentei, lateribus æqua-
e liter quadris, quem de Adamante nonnihil mu-
tuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent,
qd' animorum calentium mollit impetus, & tu-
mentes refrenat iras. Pęderotem [d] etiam Arabi-
f cum inde sumim⁹. Arabica aspectu eburnea est,
radi abnuit. Contra neruorū molestias prodest
habentibus. In Pęderote congruit quicqd exími
um est, quadā decoris prærogatiua. Crystallinū
g lucet, rubet purpuram, in orarum extimis coro-
na crocea uelut e liquido renitente. Hac suaui-
tate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuētes,
hac etiā gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est,
hinc ad Pelusium repatriemus.

Multa de eo lapide Plynius ca. 6. tricesimiseptimi. a ℭ Molochitem.) Lapis hic à Malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet. Maluam enim Gręci μαλάχην dicunt. Plynius ca. 8. libri ultimi. Nō translucet (inquit) Molochites spissius uirēs a colore Maluæ nomine accepto reddendis laudata signis, & infantium custodia quadā innato contra pericula ipsorū medicamine. b ℭ Iridem.) Hæc gemma iccirco Iris dicta est, quoniam figuram, & colores Iridis arcus cœlestis plurimū immitetur. Ply. ca. 9. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Effoditur in quadā insula (inquit) Rubri maris, quæ distat a Beronice urbe sexaginta milia pass. cętera sui parte Chrystallus. Itaque quidam radicē Chrystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa Sole, species, & colores arquus cęlestis in proximos parietes eiaculatur, subinde mutans, magnaque uarietate ammirationē sui augens. Sexangulū esse, ut Chrystallum cōstat &c. De arcu cœlesti, præter ea, quę scribunt Aristot. tertio Meteororum. Seneca primo Naturaliū q. Plynius lib. secundo, Lege copiose apud Marcellinum lib. 21. historiarum suarum. c ℭ Androdamantē.) Dicta aūt gemma hæc ἀπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ δαμάζειν, a domandis uiris. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas. Quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantque nomen impositum, eo qd' impetus hominū, & iracundias domet &c. d ℭ Pęderotem.) Lapis hic Opalius dicitur uero nomine, sed ob eximiā pulchritudinē, & gratiam Pęderos cognominatur. Est enim in eo (authore Plynio ca. 6. tricesimiseptimi nat. historiæ) Carbunculi tenuior ignis. Est Amethysti fulgens purpura. Est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Pęderos autem dictus est ἀπὸ τοῦ παιδός, καὶ τοῦ ἔρωτος, a puero, & amore, qd' pueri pulchritudinem referat. Sunt & qui priuatum eius genus faciunt. Sangenonque ab Indicis uocari dicunt. Genus etiam quoddam Amethysti Pæderotem uocant similibus his, quas diximus causis. Id Amethysti genus Anterós quoque dicitur, quasi mutuū amorem dicas. Lege Plynium ca. 9. eiusdem uoluminis. Est etiā nō Pęderos herbę, & spinę genus, de qua Ply. cap. 8. deciminoni. Et Dioscoride lib. 3. & quarto.

A PELVSIO Casius mons.) Ex Plynio hæc omnia cap. 12. lib. quinti. A Pelusio (inquit) Gabriæ castra, Casius mons, delubrũ Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracine: Arabia finitur a Pelusio. LXV. milia pass. Hic mons Casius Aegyptũ, Syriamq; disterminat. Huius montis accolæ uersuti maxime existimati, ac malis moribus affecti. Ob id de eis Adagium Tarræas existimat. ἄμματα πλέκεις, Vincula texis, ex eo natũ, qđ ij homines naturali quadam arte ligamina texere consueuerint trabes/super trabes cõponẽtes.

DE CASIO MONTE. DE POMPEII Magni sepulchro. Deq; Ioppe oppido. CA. XLVII. a

A Pelusio Casius mons [a] est, & delubrum b
Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Põpeij Magni [b] sepulchro inclytus. Idumæa [c] inde incipit palmis opima. Deinde [d] Ioppe oppidũ antiqssimũ orbe toto, utpote ante inun- c
dationẽ [e] terrarũ conditũ. Id oppidũ saxum ostẽtat, qđ uinculorũ Andromedæ uestigia adhuc retinet, quã expositã beluę [f] nõ irritus rumor cir-

Effertur & in hunc modũ κασσιώτικον ἄμμα Cassioticum ligamen. In eos qui dolo malo, nodis quibusdam difficillimis homines implicant. b ℂ Põpeij Magni sepulchro.) Præter ea quę de Pompeij Magni sepulchro, scribunt Appianus. 2. bellorum Ciuilium. Plutarchus in Pompeium. Strabo lib. 16. Itẽ cæteri, id ipsum multis carminibus exequitur Lucanus octauo Pharsaliæ.

Non preciosa petit cumulato
(thure sepulchra &c.

Eodem loco Lucanus Epitaphium huiusmodi in Pompeij sepulchro infuisse refert.

Hic situs est Magnus, placet hoc fortuna sepulchrum
Dicere Pompeij, quo condi maluit illum,
Quam terrã caruisse socer &c.

Appianus, hunc uersiculum inscriptum dicit.

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

c ℂ Idumæa palmis opima.) Idumæa Syriæ prouintia. Huius incolas Nabatæos esse lib. 16. Strabo tradit, qui orta seditione inde egressi, ac Iudæis inhærentes, eisdem legibus cõmunicauerunt. Quid Iudæi de Idumeę nomine sentiãt refert Iosephus ca. 1. secundi Antiquitatum Iudęorũ. In hac prouincia palma arbor plurimũ luxuriat, Lucanus in tertio.

Gazaq; & arbusto palmarũ diues Idume.

Martialis in decimo.

Frangat Idumęas tristis uictoria palmas.

Ob palmarũ copiam eleganter a Statio tertio Syluarũ dictum est. Dulce nemus florentis Idumes. d ℂ Ioppe.) Stephanus per unũ π scribit. Dictam autem refert, ἀπὸ ἰόπης τῆς αἰόλου θυγατρὸς, τῆς γυναικὸς κηφέως. i. ab Iope Aeoli filia, uxore Cephei a qua primũ ea urbs constructa est. De hac Iope Propertius Elegeia. 29. secundi intellexisse uidetur cũ inquit. Vobiscũ est Iope, nõ de Andromeda illic quondã beluæ exposita, sicut quidã eum locũ interpretantur. Est autem (ut diuus Hieronymus lib. de Hebraicis locis scribit) Palæstinæ oppidũ in tribu Dan. Hebraice Ioppe interpretatur, pulchritudo, ut idẽ Hieronymus author est. Ioppe portus est Iudeę (ut in regnorũ, & Paralipomenon libris legimus) ad quem Hiram quoq; rex Tyri, ligna de Libano ratibus transferebat, quæ Hierusalẽ terreno itinere peruherent. Hic locus est, in quo usq; hodie saxa mõstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondã sit liberata Præsidio. Author idẽ Hieronymus in principio Cõmentariorũ super Ionam prophetã. Plura Stra. lib. 16. Nautę nostri tẽporis Zapphum uocitant. Quo loco Peregrini (sic enim uulgo appellant, qui uisendi CHRISTI domini sepulturam Hierosolyma proficiscuntur) primũ e mari egrediunt. Distat autem a Hierosolymis/stadijs ferme trecentis uiginti. Vix decẽ nunc casulis habitatur. e ℂ Ante inundationẽ terrarũ conditum.) Mela Pomponius libro primo. Est (inquit) Iope ante diluuiũ (ut ferunt) condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, qđ titulũ eius, fratrisq; Phinei, ueteres quędã aræ cũ religione plurimæ retinent. Quin etiã rei celebratæ carminibus, ac fabulis, seruatæq; a Perseo Andromedę clarum uestigiũ beluę marinę ossa immania ostentant. Eadẽ breuius tamen cap. 13. libri quinti & Plynius refert. Hanc Andromedę marinæ belluæ expositionẽ fabulosam esse lib. 16. putat Strabo. Quod scribit hic Solinus alios authores secutus, Ioppen scilicet ante terrarum inundationẽ fuisse conditam proculdubio falsum est, si eam inundationem intelligat, quã Noe temporibus accidisse sacræ literæ testantur. De alijs ergo particularibus inundationibus (nam plures fuisse huiusmodi Xenophon de ęquiuocis author est) intelligendum est. f ℂ Expositam beluę.) Historiam, uel fabulam potius, Andromedæ mõstro expositæ, multis carminibus referunt Ouidius quarto Metamorphoseos.

Illic immeritã maternę pẽdere linguę Andromedã &c. M. Manilius. 5. Astronomicõ li. Andromede sęq;

a cumtulit. Quippe ossa monstri [a] illius. M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate sua Romę publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoq; ueracibus libris continentur. s. qđ costarum lon-
b gitudo excesserit pedes. xl. excelsitas Elephantis fuerit Indicis eminētior. Porro uerticuli spinæ ipsius latitudinē semipedem sunt suggressi.

c DE IVDAEA; IN EA DE FLVMINIbus, & lacubus. De Balsamo. De Sodomo, & Gomorro. De Essęnis gentibus. CAP. XLVIII.

d IVdæa illustris [b] est aquis, sed natura nō eadem aquarū omnium. Iordanis [c] amnis

sydus &c. Iginus cap. 12. secundi. Item cæteri. a ℂ Ossa monstri illius. M. Scau.) Plynius ca. 5. noni naturalis historiæ. Bellue (inquit) cui dicebatur exposita fuisse Andromede, ossa Romæ apportata ex oppido Iudęæ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua. M. Scaurus longitudine pedū quadraginta, altitudine costarum Indicos Elephantos excedente spine crassitudine sexquipedali. QVærit Aristoteles decima sectione problematum. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̄ terræ? An (inquit) qđ uis Solis consumēdo, quæ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimēti, Quā ob rē, quæ abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis cū genus mari timū sit immune, merito tum adolescere potest corpore ampliori, & uegetiori. Similia scribit Plynius cap. 2. noni naturalis historiæ. Dionysius Afer de maris Rubri beluis Rhennio interprete sic inquit.

Per fines Asiæ, iacet hæc sub sydere Cancri,
Littoribus cuius saltūs densissima Cete,
Quæ pascit uastum mare Rubrum, montibus æqua
Tenditur horribilis, quorum per terga, per harmos
Spina ferens cladem, fatumq; sub ore feroci.
Quippe solent pariter nauem sorbere, uirosq.
Nam mala tam pelagus, quam terra merentibus offert.

Quidam Auieni uersus istis correspondentes, in omnibus exemplaribus deprauati reperiuntur. Eos in Cōmentariolo super Dionysij Afri Periegesin, sic legendos censuimus.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc in terga salis lembum contorqueat unq̄,
Aut se monstrigenis hostem licet inferat æstus
Fluctibus.

Duobus primis uersibus, duo uitanda monet. Nequis scilicet, hęc maria, uel natandi, uel nauigandi gratia ingrediatur. Tertio uersiculo si Dionysij sententiā referat, dicit hæc maris pericula in scelestorum penam Deum instituisse. Verba Dionysij sunt. τοῖσ γὰρ ἀλιτροῖς εἰν ἁλί, καὶ γαίῃ κακὰ μυρία θήκατο δαίμων. Idest. Namq; flagitiosis in mari, atq; terra/mala innumera instituit Deus. Nos in Latinū carmen sic uertimus.

Namq; merenti
Tum mare, tū tellus homini condigna rependit.

Ex ijs sic quoq; apud Auienum legi posse uidetur.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Nec in terga salis lembum contorqueat unq̄.
An ne monstrigenis hostem licet inferat æstus
Fluctibus?

Nunquid (inquit) licet/æstus inferat hostem. i. flagitiosum hominē fluctibus monstrigenis? Quasi dicat, immo iure licet.

IVDAEA illustris est aquis.) Inter Iacob patriarchæ filios Iudas quoq; enumeratur, a quo Iudæa, & Iudæi nomen sortiti sunt, quom antea a Chananęo quarto Cham filio, Chananęa, & Chananęi dicerentur, authores Iosephus primo Antiquitatum libro, & Eusebius libro temporum. His similia scribunt Trogus Pompeius, & Iustinus libro Historiarum tricesimosexto. Post Damascum principē (inquit) Abraam, Mosem, Israel reges fuere. Sed Israel felix decem filiorum prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuisum filijs tradidit, omnesq; ex nomine Iudæ, qui post diuisionem decesserat, Iudæos appellauit, coliq; eius memoriā ab omnibus iussit. Eius portio omnibus accesserat. Cor. Tacitus lib. 21. mira de Iudęorū origine, & nomine refert. Iudęos (inquit) Creta insula profugos, nouissima Libyę insedisse memorāt, qua tempestate Saturnus. vi. Iouis pulsus

eximiæ ſuauitatis Peneade fonte demiſſus, regi- a
ones perterfluit amœniſsimas, mox in Aſphalti-
ten [a] lacum merſus ſtagno corrumpitur. Qui
Aſphaltites gignit bitumen. Animal non habet,
nihil in eo immergi poteſt. Tauri etiam, Cameli b
que impune ibi fluitant. Eſt & lacus [b] Geneſara
extenſus paſsuū ſexdecim milibus circumſeptus
urbibus plurimis, & celebribus, ipſe par opti-
mis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepo- c
nitur, ſalubris ingenuo æſtu, & ad ſanitatem
uſu efficaci. Iudææ caput [c] fuit Hieroſolyma,

ceſſerit regnis. Argumentū e nomine petitur. Inclytum in Creta Iden montem. Accolas Idæos aucto in Barbarum morem cognomento, Iudęos uocari, quaſi Idęos. Quidam regnante Iſide exundantem per Aegyptū multitudinē ducibus Hieroſolymo, ac Iuda, proximas in terras exoneratā. Pleriq; Aethiopū prolem, quos rege Cepheo metus, atq; odium mutare ſedes perpulerit. Sunt qui tradant Aſsyrias cōuenas indigum agrorum populum parte Aegypti potitos, mox proprias urbes, Hebrçasq; terras, & propriora Syriæ coluiſſe. Clara alij Iudęorū initia. Solimos carminibus Homeri celebratā gentem, conditā urbem Hieroſolymā nomine ſuo fecisse. Plurimi authores conſentiunt, orta p Aegyptū tabe, q̄ corpora fędaret, regem Bocchorim &c. Stephanus autem de Vrbibus Ἰουδαία, ἀλέξανδρος, ὁ πολυίστωρ ἀπὸ τῶν παίδων σεμιράμιδος ἰούδα καὶ ἰδουμαία. ὡς δὲ κλαύδιος ἰόλαος, ἀπὸ ἰουδαίου σπάρτωνος, ἐκ θήβης μετὰ διονύσου ἐστρατευκότος. Iudeę terminos eleganter tradit. Idem Cornelius ubi ſupra. c ℭ Iordanis amnis.) Nomen cōpoſitū a Ior, & dan. Eſt enim Dan uiculus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum, qui uſq; hodie ſic uocatur. Terminus Iudęæ prouinciæ contra ſeptētrionem, de quo & Iordanis flumen erumpens, a loco ſortitus eſt nomen. Ior quippe ῥεῖθρον. i. fluuiū, ſiue riuū Hebrçi uocant. Is enī fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, uſq; ad mare mortuum fluens, poſt multos circuit⁹ iuxta Hiericho, mortuo commixtus mari, nomen amittit. Author Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Ply. ca. 15. lib. quinti. Fontem unde Iordanis oritur, Peneadē nuncupat. Alij fere omnes Paneadem uocant. Aegeſippus cap. 27. lib. tertij Pauiū. Oſtenditq; non ex eo primū oriri, ſed ex fiala. Quod ex iniectis paleis a Philippo Tetrarche deprehenſum tradit. Quo loco plurima de Iordane idem author refert. Cor. Tacitus eodem libro Iordanem ex Libano mōte ali, effundiq; autumat. a ℭ Aſphaltiten.) Nomen habet a bitumine, qd' Græci ἄσφαλτον uocitant. Sunt qui a uerbo ἀσφαλίζω, quod tueor, & munio ſignificat, quoniā nihil uiuū in eo lacu ſubmergitur, ſed tuta ſunt omnia. De eo, & eius bitumine Plynius ca. 15. lib. ſeptimi, & ca. 16. quinti. Plura Diodo. Siculus lib. 3. Non grauabor aſcribere Cor. Taciti de hoc ipſo lacu uerba. Nec Iordanes (inquit) pelago accipitur, ſed unum, atq; alterū lacū integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenſo ambitu, ſpecie maris, ſapore corruptior, grauitate odoris accolis peſtifer. Neq; uento impellitur, neq; piſces, aut ſuetas aquis uolucres patitur. Incertū unde, ſuperiacta, ut ſolido feruntur. Periti, imperitiq; nandi perinde attolluntur. Certo enim tēpore bitumen egerit, cuius legendi uſum, ut cæteras artes experientia docuit. Ater ſuapte natura liquor, & ſparſo aceto concretus innatat. Hunc manu captū, quibus ea cura in ſumma nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratq;, donec abſcindas. Nec abſcindere ære, ferroue poſsis. Fugit cruorem, ueſtemq; infectam ſanguine, quo fœminæ per menſes exoluunt. Sic ueteres authores. Sed gnari locorū tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus. Mox ubi uapore terræ ui ſolis inaruerint, ſecuribus, cuneisq;, ut trabes, aut ſaxa diſcindi. Hucuſq; Tacitus. Sunt autem lacus plures ex ſeſe bitumina emittentes, ueluti limnaſphaltis lacus ſub Babylone ampliſsima magnitudine, quo bitumine, & latere teſtaceo, conſtructo muro, Semiramis Babylonē dicitur circumdaſſe. Item Tope in Syria, Arabiaq; Numidarū lacus ſunt immani magnitudine, ex ſe maximas bituminis moles emittentes. Id aūt in cauſa eſt, qd' iuxta huiuſmodi lacus crebræ ſunt bituminis lapidicinæ. Fit ergo, ut cū per bituminoſam terrā eruperit aquę uis, ſecū extrahat, & cum egreſſa fuerit, ſecernitur, & ita bitumen a ſe reijcit. b ℭ Geneſara.) De hoc lacu, & circum eum urbibus, abunde Plynius capite ſextodecimo libri quinti. DE Tiberiade lacu Plynius capite quintodecimo libri quinti. Fit de utroq; lacu etiam in Euangelio mentio Mathęi quartodecimo. Marci ſexto. Lucæ quinto. Ioannis ſexto, & uiceſimoprimo capitibus. c ℭ Iudææ caput fuit Hieroſolyma.) Quam Iudęi, & Barbari Hieruſalem nominant. Gręci, & Latini Hieroſolyma dicunt. Euſebius ca. ultimo noni Pręparationis authoritate Eupolemi uſus a Salomone Hieruſalem cognominatam tradit. Eius uerba de Salomone loquētis hæc ſunt. Hieruſalem quoq; urbem muris, turribus, ac foueis ab eo fuiſſe circumductam. Regiam quoq; ſibi ædificaſſe, quę Hieron Salomonis, id eſt Latine Salomonis ędes fuit appellata. Vnde corrupto poſtea uo-

a sed excisa est.[a] Succeſsit Hiericus, & hæc desijt
caput eſse Artaxerxis[b] bello ſubacta [c]Callirhoe.
Hieroſolymis proximus fons calore medico ꝓ-
batiſsimus, & ex ipſo aquarũ præconio ſic uoca-
b tus est. In hac terra tantũ Balſamũ naſcit̃,[d] quæ
ſylua intra terminos uiginti iugerum uſq; ad ui-
ctoriam noſtrã fuit. At cũ Iudæa potiti ſumus,
ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſsimi
c colles ſudent Balſama. Similes uitibus ſtirpes ha
bent, malleolis digerunt̃, raſtris niteſcunt, aquis
gaudent, amant amputari, tenacibus folijs ſempi
terno inumbrant̃. Lignũ caudicis attrectatũ fer-
d ro ſine mora moritur. Eapropter aut uitro, aut
cultellis oſseis, uel in ſolo cortice artifici plaga
uulnerãt̃, ex qua eximiæ ſuauitatis gutta manat.
Poſt lachrymã ſecundũ in precijs locũ poma ob
tinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Lõ-
go ab Hieroſolymis receſsu triſtis ſinus pandi-

cabulo, urbem Hieruſalem uocatã fuiſse, & Hieroſolymã Græce appellari. Nicolaus Lyranus inſignis Theologus, ca. 28. Cõmentariorum Geneſeos refert Diſtichum, quo diuerſa huius urbis nomina continentur. Id autem eſt huiuſmodi. Solyma Luza, Bethel, Hieroſolyma, Hierus Adia
Vrbs ſacra Hieruſalem, dicitur atq; Salem. Quo etiã loco docet eam primum a Melchiſedek fuiſse conſtructam, Salemq; cognominatam .i. pacificam, quod is pacis, & iuſtitię rex fuerit. Cæterorum eius urbis cognominum apud eundẽ reperies rationes. Ioſephus ca. 26. ſeptimi de bello Iudaico libro dicit primũ eius cõditorẽ fuiſse Chanam eorum potentiſsimũ, qui patria lingua iuſtus appellatus eſt rex, qui fano primũ ędificato, Hieroſolimã ciuitatem uocauit, cũ ante Solyma uocaretur &c. Diuus Hieronymus de locis Actorum Apoſtolorum. Hieruſalem (inquit) metropolis quondã totius Iudęæ, quę nũc ab Aelio Adriano Cęſare, qđ eam a Tito deſtructã, latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt. Cuius opere factum eſt, ut loca ſancta ideſt dominicæ paſsionis, & reſurrectionis. Sed & inuentionis ſanctæ crucis quondã extra urbẽ iacentia, nũc eiuſdẽ urbis muro ſeptemtrionali circũdentur. Tradit Plynius ca. 14. lib. quinti. Hieroſolyma longe clariſsia urbiũ orientis. Nã (ut ex Hecatæo capite ſecundo noni Præparationis refert Euſebius) Hieroſolyma urbs munitiſsima, quinquaginta pene ſtadiorum habens circuitũ, plures q̃ centũ & uiginti milia hominũ habitant &c. a ℂExciſa eſt.) Extant Ioſephi lib. ſeptẽ, q de bello Iudaico inſcripti ſũt. Item Aegeſippi libri quinq; Hieroſolymitani excidij titulo præſignati, quibus abunde aperiũt quotiens, a quibus, quoue tẽpore urbs Hieroſolymorũ exciſa fuerit. Admiratione dignũ eſt, qđ ca. 50. lib. quinti idem Aegeſippus Gręcus author refert. Per omne tempus, quo ea urbs a Tito Veſpaſiani filio obſeſsa eſt, decies centena hominũ milia fuiſse cęſa. Centũ, & decẽ Myriadas plerią; aſserunt. Iudęorũ (inquit) omniũ, ſed non eiuſdẽ regionis omniũ, & loci, ſed qui illuc undiq; ad paſca celebrandũ confluxerint. Captiuorum adductorum ad nonaginta ſeptẽ milia &c. Lege Ioſephum ca. 25. uoluminis ſeptimi de bello Iudaico. Capta eſt autem, ut idẽ Ioſephus ca. 26. eiuſdem libri tradit principatus Veſpaſiani anno ſecundo, ſeptẽbris menſis octauo die. Quinquies autẽ prius capta, tũc iterũ uaſtata eſt Aegyptiorum quidẽ rex Aſobeus, & poſt eũ Antiochus &c. b ℂ Artaxerxis bello ſubacta.) Diuus Hieronymus de locis Hebraicis, hanc urbem Iordane tranſgreſso ſubuertiſse Ieſum rege illius interfecto, pro qua extruxiſse aliam Ozam de Betel ex tribu Effraim & cætera. Artaxerxis contra Iudæos geſta refert Ioſephus capite ſexto undecimi Antiquitatum libri. Scribit Strabo libro ſextodecimo Hiericuntem campum eſse, a montana quadam, quæ in theatri ſpeciem ad ipſum declinare. Hoc in loco eſse palmetum, cui alia quoq; materies immixta eſt, domeſtica, & ferax, palmis abundans, ſpatio ſtadiorum centũ, & totũ irriguũ, & habitationibus plenum. Similia ſcribit Plynius capite quartodecimo quinti. Hiericuntem (inquit) palmetis conſitam, fontibus irriguum &c. c ℂCallirhoe.) Si uerbum uerbo reddas, pulchre fluens interpretari poteris, κάλλος pulchritudo, ῥόος fluxus. De eo fonte Plynius ca. 16. li. quinti. Eodẽ (inquit) latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callirhoe aquarum gloriam ipſo nomine præferens. EST & fons alter eiuſdẽ nominis apud Athenas. Eſt & urbis nomen. d ℂ Balſamum naſcitur.) Græci βάλσαμον uocitant. Sumpſit hæc omnia Solinus ex capite uiceſimoſexto duodecimi libri naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Elegãter præterea ſcribit Theophraſtus capite ſexto noni de hiſtoria plantarum. Balſamum (inquit) in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo, quæ malo punicæ

tur, quem de cœlo tactum [a] testatur humus nigra, & in cinerē [b] soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatū alterū, alterū Gomorrū. Apud quæ pomū [c] gignitur, qđ habeat speciē licet maturitatis, mandi tamen nō potest. Nā fuliginē intrinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa fumū exhalat, & fatiscit in uagum puluerē. Interiora Iudęæ quæ occidentē contuentur, Essęni tenent, [d] prædit memorabili disciplina recesserunt a ritu gētium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nullę ibi fœminæ. Venere se penitus abdicarūt. Pecuniā nesciunt.

magnę, rami multi. Foliū rutæ simile, candidū tamen, perpetuo uirens, fructus similes Terebintho, tā magnitudine/q̃ colore. Is quoq; admodū odoratus est, & magis q̃ lachryma. Colligi lachrymā in caudice, & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sydere, cū ęstas maxie angit &c. De Balsamo nemo authorū Dioscoride disserit copiosius. ca. 18. lib. primi. Auicenna ca. 85. tractatus. 2. secundi Canonis præter aliorū sententiā dicit Balsamū esse Aegypti tantū arborē in eo loco nascentem, qui dicitur Solis oculus. Ply. & Diosco. aiūt uni terrarū Iudęæ quadā conualle, & Aegypto cōcessa/Balsamū prouenire. Sed ex hoc, quod Diosco. ait, & Aegypto concessa, nō habeť Balsamum in Aegypto prouenire. Quibus morbis sit utile Balsamū, abunde Diosco. & Auicēna prodidere. Eiusdē cū Auicēna sententiæ est Albertus capite 8. primi tractatus sexti libri. de Vegetabilibus, & Plantis. Lege quę scribūt Stra. lib. 16. Cor. Tacitus lib. 21. Aegesippus ca. 15. lib. primi. Iustinus lib. 36. Seruius secūdo Georg. super illud. Balsamaq;. a ℭ De cœlo tactum testatur humus.) Nemo ferme est ex ijs, qui historias cōscripserunt, qui nō huius cœlo incendij meminerint. Moses ipse Gene. 19. Iosephus ca. 19. primi antiqui. Augustinus ca. 10. primi de mirabilibus sacrę scripturę. Ca. 30. decimisexti, & ca. 5. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Orosius ca. 6. primi. Abunde Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Ascribā tamen Cor. Taciti ex. 21. historiarū lib. uerba, qđ hanc ipsam historiā eleganter referat. Haud procul inde (inquit) campi, quos ferunt olim uberes, magnisq; urbibus habitatos, fulminis iactu arsisse, & manere uestigia, terramq; specie torridā, uim frugiferam perdidisse. Nā cuncta sponte edita, aut manu sata, siuc herbas tenues, aut flores, seu solitā in speciem adoleuere, atra, & inania uelut in cinerem uanescunt. Ego sicut Iudaicas quondā urbes igne cœlesti flagrasse concesserim, ita habitu lacus infici terrā, corrumpi superfusum spiritū, eoq; foetus segetū, & autumni putrescere reor, solo/cęlo iuxta graui. Hucusq; Tacitus. b ℭ Duo ibi oppida.) Catholici scriptores dicunt fuisse oppida quinq; cęlesti igne consumpta. Eorū nomina Adama, Gomorra, Seboym, Segor, & Sodoma. Diuus Hieronymus ca. 14. secūdi aduersus Iouinianū, Et li. de locis Hebraicis. Sodomū autem, & Gomorrū horū fuerant potiora. c ℭ Apud quæ pomū, qđ gignitur.) Vetusta exemplaria habent, apud quem, ut sinū intelligas, nō oppida. Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Quinq; itaq; urbes incensæ, quarū umbra quædā, & species in fauillis uidetur Arsere terræ, ardent aquæ, in quibus cęlestis ignis reliquiæ recognoscunť, atq; adhuc manent. Spectes illic speciem poma uiridantia, formatos uuarū racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias/fatiscunt, ac resoluuntur in cinerem, fumūq; excitant, quasi adhuc ardeant. d ℭ Essęni tenēt.) Philo existimat Essęos dictos, ἀπὸ ὁσιότητος, hoc est a sanctitate. Hinc fit, ut quidā eam dictionē aspiratā proferāt. Diuus Hieronymus ca. 9. secundi aduersus Iouinianū. Iosephus (inquit) in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, & in octauodecimo Antiquitatū lib. & contra Appionē duobus uoluminibus, tria describit dogmata Iudęorū. Pharisęos, Saducæos, Essæos, quorū nouissimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus, & uino & carnibus semper abstinuerint, & cotidianū ieiuniū uerterint in naturā. Sup quorū uita, & Philo uir doctissimus propriū uolumen edidit. Sed nequis Iosephi uerba diu quęritet, ea reperiet ca. 4. decimioctaui Antiquitatū Iudęorū lib. Porphyrius Christianis hostis acerrimus. 4. lib. eorū quos de abstinendo ab animalibus scripsit, narrat Essęorum uitā religiosorū apud Iudęos, atq; philosophorū omnia eos habuisse cōmunia. Charitatē mutuā, & abstinentiā, patientiamq; ante omnia coluisse, cultui diuino intētos assiduc, tā forti animo pręditos, ut necari se prælegerint, q̃ deū negare. Cruciatus ita spernere sueti, ut in his ridere soliti sint. Vnde alacres cū cruciarentur animā emittebant, qđ animas indubie crederent immortales, easq; ab tenuissimo ęthere descendentes corporibus applicari ἴυγγι, hoc est naturali impetu, & instinctu tractas ad corpora. At postq̃ e corporeo carcere migrarint, uelut e longa iam liberas seruitute, sese attollere ad sublimia, ac eo, unde descenderint/remigrare. Hi præterea abstinebant tū animalibus multis, tū denīq; in continētia qualibet. Hinc factum esse ait, ut multi

inter eos futura prędicerent. Quapropter Prophetę nominabantur. Hucusq; ex Porphyrio. Qui de Essęis plura nosse uolunt, legant Eusebiū ca.4.octaui, & ca.primo noni Præparationis Euangelicæ, & Plynium capite decimoseptimo libri quinti.

a Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen deficit hominū multitudo. Locus ipse addictus pudicitiæ est. Ad quem plurimi licet undiq; gentium properent, nullus admittitur, nisi quem ca-
b stitatis fides, & innocentiæ meritum prosequat. Nam qui reus est uel leuis culpæ, quãuis summa ope adipisci ingressum uelit, diuinitus summouetur. Ita per immensum spacium sęculorum̄ incre-
c dibile dictu æterna gens est cessantibus puerperijs. Engada oppidum infra Essęnos fuit, sed excisum est. Verum inclytis nemoribus adhuc durat decus, lucisq; palmarū eminentissimis, nihil
d uel æuo, uel bello derogatum. Iudææ terminus Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, & monte Casio. CA. XLIX.

e TRanseo Damascum, [a] Philadelphiã, Rhaphanan. Scythopolis primos incolas, & authorē dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit hoc oppidū, ut se-
f pulturę titulū etiã urbis mœnibus ampliaret. Incolæ deerant, e comitibus suis Scythas delegit, quos ut animi firmaret ad promptã resistendi uiolentiã, premiū loci nomen dedit. In Seleucia al-
g ter Casius [b] mons est Antiochiæ proximus, cuius e uertice uigilia adhuc [c] quarta cõspicit glob' solis, & breui corporis circūactu radijs caliginē dissipãtib', illinc nox, hic dies cernit. Talis e Casio specula est, ut lucē pri' uideas, q̃ auspicet dies.

a

TRANSEO Damascū.) Scribit Plynius ca.18.li.quinti e latere Syrię iunctam esse Decapolitanã regionē, ab oppidorum̄ numero sic uocitatã. Harum decē urbiū (ut Aegesippus in tertio author est) Scythopolis maxima fuit. Ea Galileæ proxima fuit Nysa dicta prius a Libero patre sepulta nutrice Scythis ibi deductis, author est Plynius. Nysa autē Bacchi nutrix, Aristhęi fuit filia. Cui (ut inquit Diodo.in.4.) Ammon Libyæ rex Bacchum puerum in antro, in quo neq; flos unq̃, neq; folium defuit, ad euitandas Rheæ nouercæ insidias, nutriendū dedit. Inter Liberi patris nutrices septem, q̃q; Hyades a Pherecyde nūerant. Earum nomina, ut Hyginius ca.22.secūdi Astronomicon refert, sūt. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso, Phyleto, Thyene. Hę Nymphę Dodonidę antea dicebantur. Inuenti sunt, qui nutrices, matribus, & contra nutrices repertæ, quę alumnos suos filijs ex se genitis prętulerint. Exemplo sunt Chiron, & Phœnix. Alcestes, & Dyctis, qui Achillem, Pallãta, Perseumq; alumnos, nõ minus, q̃ parentes dilexerunt. Ino præterea Gaieta, & Acca larentia, nõ minore amore Bacchum Aeneam, & Romulū, q̃ uel Semele, uel Venus, uel Ilia, psecutæ sūt. Hinc pendet Papinianū illud.

Non omnia sanguis
Proxim', aut serie grauis promissa propago
Alligat, interius noua sæpe, ascitaq; serpunt
Pignora connexis.

Scythopolis Græce, Latine Scytharum urbs, qđ eã Scythę illuc a Baccho deducti, incoluerit. De Damasco. Philadelphia, Raphana. Plynius eisdē lib. & cap.

b

ℭ Alter Casius mons.) Nã alter est in Arabia, uel uerius iuxta Arabiã, de quo supra ca.46.& 47. Solinus meminit.

c

ℭ Vigilia adhuc quarta conspicitur globus Solis.) Plynius cap.22.libri quinti de Syria Antiochia loquens. Super eam (inquit) mons eodem, quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientē per tenebras solem aspicit breui circumactu corporis diē, noctemq; pariter ostendens. Ambitu ad cacumen.XIX.milia passuū est. Altitudo per directum quatuor. Eadem fere Mela Pomponius libro primo, ubi de Arabia disserit. Et Marcellinus libro historiarum uicesimosecundo. Quę faciunt ad huius loci expositionem supra ca.16. de monte Ida copiose annotauimus.

DE EVPHRATE, ET TIGRIDE FLVminibus, deq; uarijs gemmarũ generibus. CAP. L. a

EVphraten[a] maior fundit Armenia, ortus supra Zimarã sub radicibus mõtis, b quem Capoten accolæ nominant Scythis proximũ. Hic receptis in se aliquot[b] amnib⁹ conualescit, & stipatus conuenis aquis, luctatur c cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeã scindit, resistat licet duodecim milibus passuum latitudine, longisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit. Deinde prælabẽs plurimas[c] gentes Babyloniã quondã Chaldęorũ

EVPHRATEN.) Scribit Moyses Gene.2.ca. Deũ Paradisum ꝓduxisse, ex qua fluuius egrediebatꝰ ad eam irrigandã. Inde autem is fluuius (inquit) in quatuor capita diuiditur. Horũ nomina sũt Phison.i. Ganges. Geon hoc est Nilus. Tigris, & Euphrates. Idẽ scribit Iosephus ca.2. primi Antiqui. Euphrates aũt, ut docet Ambrosius ca.3. eius lib. quẽ de Paradyso inscripsit, latine fertilitas, atq; abundantia fluctuũ nuncupatur, præferens quoddã insigne iustitię, quæ omnẽ pascit animã. Nulla enim abundantiores uidetur habere fructus uirtus, ꝗ̃ æquitas, atq; iustitia, quæ magis alijs, ꝗ̃ sibi prodest, utilitates suas negligit, cõmunia emolumenta pręponens. Pleriq; Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνεσθαι dictũ putãt, hoc est a lętando, eo qđ hominum genus nullo magis, ꝗ̃ iustitia, & æquitate lętetur. Hieronymus autem interpretatur Euphratem frugiferũ, siue crescentem. Sunt qui non nisi Allegoricę hęc flumina e paradiso effluere autument, nec id aliter uerũ esse uideãt. Sed Augu. credendũ potius, qui exponẽs 2. cap. Genesεos sic de horũ fluminũ ortu scriptũ reliquit. Debemus hęc prius ad literã accipere, nec figuratã tantũ locutionem putare, sed & res esse, & aliquid significare. Quo etiã loco soluit, quæ in contrariũ adduci solent. Qui ultra literalem sensum allegoriam quærunt, adeant Ambrosiũ Gregoriũ, & Isidorũ, in eius loci expositione. Itẽ Hieronymũ de locis Hębraicis. Qui dicunt Tigrim, & Euphratem uno fonte nasci, Moysen authorẽ secuti uidenẽ, ut Boetius de Consu. Philosophiæ libro quinto.

Tigris, & Euphrates uno se fonte resoluunt,
Et mox ab iunctis dissociantur aquis.

Idem & Lucanus tertio Pharsalię sentire uidet, cũ inqt.

Quaq; caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diuersis fontibus edit
Persis &c.

Nec obstat ijs, quod tertio Bibliothecæ lib. Diod. prodit, Tigrim, & Euphratem distare ab inuicem stadijs mille, & quingentis. Nã (ut Augustinus, Beda, & cũ ijs plures tradunt) hæc duo flumina plerisq; locis sub terras eunt, & post longos tractus erumpunt, ubi tanꝗ̃ suis fontibus nota esse perhibenẽ, quẽadmodũ & flumina quędã alia sępe faciunt. Hinc euenit ut Geographi nõ eundem ortum ijs fluminibus tribuant. Quidã enim Euphratẽ oriri aiunt in præfectura Armeniæ maioris. Alij in monte Aba. Licinius Mutianus sub radicibus montis, quẽ Capotẽ appellãt, supra Zymarã duodecim milibus pass. b ❡ Receptis aliquot amnibus.) Veluti sunt, Lycus, Arsania, Arsanus &c. c ❡ Plurimas gentes.) Prælabitur enim per Armenios, Cappadocas, Syros, Arabas, Meroę regionẽ, Comaginẽ mediã, Gordianorũ terras, Paretanos. Lege Ply. Strabonẽ, Melã Pom. Ptol. item cęteros. De Babylonia quondam Caldęorũ capite, infra ultimo libelli huius capite. d ❡ Mesopotamiã opimat.) Interpres Dionysij appositæ μεσοποταμίαν Mediamnem transtulit in Latinum.

Hoc tamen omne solum, fluuius quod cingit uterq;
Indigenæ populi pro re dixere Medamnem,
Quod medias amnes has terras flumine cingunt.

ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ποταμοῦ.i. a medio & flumine. Idem scribunt Curtius lib.5. Arrianus in septio. Diodorus in tertio, de Tigri, & Euphrate loquens. Dilati (inquit) per mediã, & Paretanos descendunt in Mesopotamiã, quam undiq; circumdantes regioni nomẽ indiderunt. Deinde per Babyloniã fluentes, in mare Rubrũ deferuntur. Vides ex ijs Diod. uerbis, Tigrim, & Euphratẽ in mare Rubrũ defluere, quod Herodotus in Clio. Q. Curtius in quinto, & cũ ijs plures indubie tradiderunt. Arrianus in septimo, & Ptolemęus ca.18. quinti Tabularũ Asiæ tertia, & quarta. Et Solinus hoc eodẽ capitẽ scribunt dicta flumina mare Persicum influere. Nearchus (ut idem Arrianus refert) prodidit, ab ostio Euphratis usq; Babylonẽ, tria milia, & trecenta stadia contineri. Sunt, qui Euphratem in nullũ effluere pelagus autument, sed in paludem quandã eius partem maximã dilabi, rursusq; in terra sui finem recipere.

Hęc Philostratus retulit lib. primo. Mirum & illud est quod de Euphrate primo belli Persici Procopi⁹ refert. Euphrates (inquit) fertur ab initio in quendā pronū locum, longeq; procedens postea latitat, nō qđ sub terrā ingrediatur, sed mira quadā causa. Etenim super aquam eius limus fit altus longitudine stadijs quinquaginta, latitudine uiginti, adeoq; durescit, ut tangentibus nihil aliud, q̄ continēs esse uideatur, super quo & pedites, & equites secure contingit ambulare. Currus item plures cotidie. Super eodē calami quoq; numerosi nascuntur, qui ab accolis singulis annis uento secundo flante usq; ad radices comburunt, ne uia pręttereuntibus impediant &c. De Mesopotamię fertilitate idem Dionysij interpres.

Agricolis pariter, pastoribus
(atq; feracem
Vbere nam lęto &c.

Lege Plynium ca. 17. & 18. uoluminis. 18 naturalis historię. a ℭ Instar Aegyptij amnis.) Verba Plynij sunt ex ca. 18. lib. decimioctaui. Similis ratio, sed fęlicitas maior Babyloniæ Seleuciæ / Euphrate atq; Tigri restagnantibus, quoniā ibi rigādi modus manu temperatur. Cap. autem 17. eiusdem uoluminis. Limum (inquit) nō inuehunt Euphrates, Tigrisq; sicut in Aegypto Nilus. Nec terra ipsa herbas gignit. Vbertatis tamē tātę sunt, ut sequenti anno sponte restibilis fiat seges, impressis uestigio seminibus. Fertilitatis causam Curtius affert humorē qui ex utroq; amne manat toto fere solo per uenas aquarū resudante. Arrianus lib. 7. scribit Euphratē per altiora excurrere, ubiq; ripis ęq̄lem, multas fossas ab eo deriuari, alias quidem perennes, ex quibus accolæ utrinq; cāpos irrigāt, alias tēporarias esse. Raros in his locis himbres cadere. Quapropter (inquit) & uadosus est, & haud magnā uim aquarū uehit. b ℭ Terris superfusus.) Sunt codices, qui sic habeant. Terras contegēs, inuecta soli fęcunditate. c ℭ Quod Gnomonici similibus parallelis.) Arguit̄ incuriæ hic Solinus, qđ crediderit Euphratem instar Aegyptij Nili, ijsdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, soli foecunditatem inuehere, non aliā ob causam, quā Gnomonici reddant, id scilicet similibus parallelis accidere, quos pares & coeli, & terrarū positione ęqualitas normalis facit linęę &c. Nō asserit hoc Solinus, sed id Gnomonicos contendisse refert. Præterea quis neget alicubi Nilū, & Euphratem sub eisdē parallelis sitos esse? Nec uerū est, immo plerumq; falsum horū, uel aliorū fluminū augmentū, semper in ipsorū fontibus quęrendū esse. Quid si tam Nili, q̄ Euphratis augumenti causam eā esse putemus, quā Thales, & secū plures reddiderunt, qđ uidelicet uementi flumini obuij quidā uenti aduerso spiritu cursum descendentis impediant. Aut arenis, quas cū fluctibus littori applicant (ut Mela inquit) ostia obducant. Ephorus Nili augmenti causam tradit, q̄ Aegyptus tota, ęstate laxetur, & ueluti undarū uim quandā exudet. Hęc nō minori ratione in Euphrate, q̄ in Nilo poterunt reperiri. Retulimus præterea parū ante. Nilū, & Euphratem idem omnino habere principiū, quod in Paradiso Moysi testimonio ortū habeant. Sicq; hæc duo flumina, ad modū eiusdem perpendiculi constituta. d ℭ De Tigride quoq.) Plynius cap. 27. scribit Tigri flumini a uelocitate nomen inditū. Ita enim (inquit) appellant Medi sagittam. Diuus Hieronymus in lib. de locis Hębraicis uocari ait hoc nomine propter uelocitatem instar bestiæ nimia pernicitate currentis. Fluuius hic de Paradiso exiens iuxta scripturæ fidem, pergensq; cōtra Assyrios, & post multos circuitus (ut uult Iosephus) in mare Rubrum influit. e ℭ In Armeniæ regione caput tollit.) Oritur Tigris (inquit Plynius) in regione Armeniæ maioris, fonte cōspicuo in planicie. Loco nomen Elongosine est, ipsius, qua tardior fluit Diglito &c. f ℭ Edito loco.) Videtur legendū, haud edito loco. Plynius ca. 27. lib. sexti. Orit̄ in regiōe Armeniæ maioris fonte cōspicuo in pla-

a caput diuidit. Mesopotamiā [d] opimat annuæ in-
undationis excessibus, ad instar Aegyptij [a] am-
nis terris superfusus, [b] inuecta soli fœcunditate.
Iisdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, so-
b le scilicet in parte Cancri uicesima constituto.
Tenuatur cū iam Leone decurso ad extima Vir
ginis curricula facit transitū. Quod [c] Gnomonici
similibus parallelis accidere contendūt, quos pa
c res, & cœli, & terrarū positione æqualitas nor-
malis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumi-
na ad modulū eiusdem perpendiculi constituta,
licet e diuersis manent plagis, easdem incremen-
d ti causas habere. DE Tigride quoq; hoc [d] loco
dicere par est. In Armeniæ [e] maioris regione ca-
put tollit mire q̄ lucido, conspicuoq; fonte in lo-
co edito, [f] qui Elongosine nominatur. Nec tamē
e ab exordio statim tot⁹ est. Primū pigre fluit, nec
cum suo nomine. At cū fines Medorū inuectus
est, Tigris statim dicit̄. Ita enim Medi nominant

nicie.Loco nomen Elongosine est &c. a ℂ In Arethusam.) Plynius c.106.secundi, & ca.27.sexti hunc lacum Aretisam uocat. Strabo Arsenem, & Thopitin. Dionysius poeta Thonitin. Nata confusio (inquit Hermolaus) qđ utrumq; stagnū Tigris amnis transuectus in cuniculos, specusq; mergitur. Ptolemęus in Armenia maiori tria ponit stagna, Lychnitin, Arissam, Thospitin ab urbe Thospia, siue qđ idem est Thopitin. b ℂ Nunq̄ se alueo Tigridis.) Ex Plynio & hoc a principio capitis 27.li.sexti. c

sagittam. Influit in Arethusam [a] lacū omnia pon- a
dera sustinentē. Cuius pisces nunq̄ se alueo [b] Ti-
gridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stag-
num transeūt Arethusę, per quem dissimilis co-
lore, & uolucri meat cursu. Mox Tauro resistē- b
te [c] in profundum specū mergitur, quem subter
labēs in altero eius latere apud Zoroandā emi-
cat, uluas, & purgamenta plurima secum trahēs.
Deinde identidē abscondit, rursusq; redditur. c
Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotami
am amplectit. Amnem nobilissimum Choaspen
accipit, [d] Euphraten defert in sinū [e] Persicū. Quę-
cunq; Euphratem bibunt gentes, diuerso nitent d
lapide. Zmilaces [f] in ipso Euphratis alueo legit,
gēma ad imaginē marmoris Proconesi, nisi qđ
in medio umbilico lapidis istius, glaucū uelut o-
culi pupula internitet. Sagda a Chaldæis [g] ad nos e
usq; ꝓfluxit haud facilis repertu, ni (ut perhibēt)
ipsa capessendā se daret. Nāq; ingenita spirit' ef-
ficacia supmeantes naues e profundo petit, & ca
rinis ita tenaciter adcorporat, ut nisi abrasa par- f
te ligni ægre separet. Ea Sagda apud Chaldæos
propter effectus, quos ex ea sciunt, habetur loco
principe, cæteris propter gratiā magis compla-
cet iucundissime uirēs. Myrrhites [h] Parthis fa- g
miliaris est. Hūc si uisu æstimes, Myrrhæ color
est, & nō habet qđ afficiat aspectū. Si penit' ex-
plores, & attritu incites ad calorē, spirat Nardi
suauitatē. In Perside lapidū tāta copia est, tantaq; h
diuersitas, ut longū pene sit ipsis uocabulis im-
morari. Mitridax [i] sole percussa coloribus mi-

ℂ Tauro resistente. Plynij uerba, unde sumpsit Solinus sunt hęc. Transuectusq; occurrente Tauro monte, in specu mergitur, subterq; lapsus, a latere altero eius erupit. Locus uocatur Zoroanda. Eundē esse manifestū est, qđ demersa perfert &c. d ℂ Choaspen accipit.) Vetusti Solini codices ferme omnes Hidaspen habēt, sed ex Plynio ca.27.lib.sexti Choaspen legi cō uenit. Postea (inquit) recipit ex Media Choaspen, atq; (ut diximus) inter Seleuciam, & Ctesiphontem uectus in lacus Chaldaicos &c. e ℂ Euphraten defert in sinū Persicū.) Plynius eodē, quē modo citauim' loco Mox (inquit) uasto alueo profusus dextera Characis oppidi infertur mari Persico decimo ore &c. Herodotus primo, & sexto uoluminibus. Diodo.lib.3. Q.Curtius lib.5. Diuus Hieronymus. Iosephus cap.2.primi Antiquitatū, & plures alij, asserunt Tigrin amnem non in sinū Persicū, sed in mare Rubrū inferri, sicut de Euphrate hoc eodem capite recensuimus. f ℂ Zmilaces.) Sic ex Plynio legendū est ca.10.li.ultimi. Zmilaces (inquit) in Euphrate nascitur. Proconneso marmori similis, medio colore glauco. De Proconneso marmore Ply. ca.32.li.quinti. Id alio nomine Cyzicenū marmor uocitant. g ℂ Sagda a Chaldęis.) Hui' lapidis paucis meminit Plynius ca.10.ultimi uoluminis. Solini sententiam nouē carminibus Marmodęus Gallus cōplexus est, tit.54.eius libelli, quē de lapidibus pretiosis scriptum reliquit. Albertus uocū prorsus indiligens Sardā nominat, secūdo de Mineralibus uolumine. h ℂ Myrrhites.) Nomen habet, quoniā colore, odoreq; Myrrhæ persimilis sit. ἀπὸ τῆς μύῤῥας. De quo Plyni' cap.10.lib.ultimi. Myrrhites (inquit) Myrrhę colorem habet, faciemq; minime gemmę unguenti odorē attrita, etiam Nardi. Interpres Dionysij.

Myrrhitenq; bonum Nardi cum reddit odorem. i ℂ Mitridax.) Apud Plynium nō Mitridax, sed Mitrax scriptum est ca.10.lib.ultimi. Mitrax (inquit) Persis accepta est, & Rubri maris montibus multicolor, contra Solem uarie refulgens. Sed siue Mitridax, siue Mitrax nuncupetur, certum est a Mitra

a cat uarijs. Tecolithos [a] nucleo oliuæ similis sper-
nitur, cum uidetur, sed remedijs bonus uincit a-
liorum pulchritudinem. Solutus quippe, & haust⁹
pulsis calculis renũ dolores, ac uesicę leuat. Am-
b mochrysos [b] arenis auro intermixtis, nunc bra-
ctearum, nunc pulueris habet quadrulas. Aeti-
tes [c] & fuluus est, & tereti positione, alterum la-
pidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sono-
c rus est, cum mouetur, quamlibet tinnitum illum
non internũ scrupulũ facere, sed spiritum scien-
tissimi dicant. Hunc Aetitem Zoroastres præ-
fert omnibus, maximamq; illi tribuit potestatem.
d Inuenitur autem in nidis aquilę, aut in littoribus
oceani. In Perside tamẽ plumus. Subnexus spem
uteri defendit a fluxib⁹ abortiuis. [d] Pyrrhites ful-
uus est, tenerique se uehemẽtius non sinit, ac si qñ
e artiore manu premitur, digitos adurit. Chalazi-
as [e] grandinis, & candorem præfert, & figuram,
duritia robustissĩa, & inuicta. Echites [f] uipereas

idest a Sole nomẽ habere. Scribit Lactantius Papinij interpres in fine primi Thebaid. Apollinẽ, siue Solem, a diuersis gentibus uarijs appellari nominibus. Apud Achemenios Titana, apud Aegyptios Osirim, apud Persas, ubi in antro colitur, Mitrã. Ab effectu igitur Mitræ. i. Solis nomen inditũ. a ℭ Tecolithos.) Quasi calcularis lapis, τίκος calculus, λίθος lapis. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi. Tecolithos (inquit) oleę nucleo similis uidetur. Neq; est gemmæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellitq;. Dioscorides li. quinto, idest ca. 901. Iudaicũ lapidẽ nuncupat. Nomen (inquit) a gente, cui nascitur grandis, effigie candidus, speciosusq;, respondentibus ordine quodam lineis tã exacte, ut manu, & torno ductæ uideri possint. Diffuso fatuus sapor, magnitudine ciceris, ut collyrium ad coticulas. Si cũ aquæ calidę cyathis ternis bibatur, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frãgit. Hæc Diosco. Eum frangere calculos a Galeno falsum existimatur. Ab Alberto. 2. Mineraliũ libro Cegolites dicitur, sed ei nominum nulla cura. Auicenna tractatu sexto quinti Canonis refert plurima calculorum remedia. Solini de hoc lapide sententiam eleganter satis refert Marbodęus tit. 44. de lapidibus. b ℭ Ammochrysos.) Græcis ἄμμος, καὶ ἄμμος arena dicitur. χρυσός aurũ, lapidi nomẽ inde datum, qđ aurearũ arenarum speciem prę se ferat. Ply. c. xi. libri ultimi. Arenarũ similitudo est in Ammochryso, uelut auro arenis mixto. c ℭ Aetites) Ab aquila, quã Græci ἀετὸν uocitant, qđ in aquilarũ nidis reperiatur. Quæ de Aetite lapide scribit Plynius, in Indice super eũ authorẽ in unũ redegimus. Ascribã tamen Diosco. ex lib. 5. uerba. Actites lapis (inquit) ceu pręgnans, intusq; uelut in aluo alterũ lapidẽ habens, sonũ si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus partum continet. Sed cum in eo sunt, ut pariant translato eo ad femur citra dolorẽ soluentur. Deprehendi & furta illo prędicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit porrectus furi, cõmanducatusq; transmitti nõ poterit &c. Hinc elegans prouerbiũ sumi conueniet. Actiticus panis huic porrigendus. In hominẽ, cui furandi uitium natura sit insitũ. Hunc lapidem quidã Gagiten nominant. Strabo Gangiten, inq; Armenia repertũ tradit, quo serpẽtes fugantur. Notatu dignũ est, qđ secundo uitæ Apollonij Philostratus refert, Aues quoq; (inquit) quis non uideat pullorum causa multa facientes uelut Aquilas, ac Ciconias? Quæ nunq̃ nidos extruũt, quin lapides illis imponãt. Hæc quidẽ a se Aquilinũ uocatũ, illa uero Lychnitũ appellatũ. Propterea, qđ facem adhibent ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent. Ab Alberto more suo Ethices nuncupatur. d ℭ Pyrites.) Ab effectu gemmæ nomẽ inditũ. i. ἀπὸ τοῦ πυρός. a. ab igne, qđ teneri se uehementius non sinat, aduratq; digitos siquando artiori manu premi contingat. Ply. ca. xi. lib. ultimi. Pyrites (inquit) nigra quidẽ, sed attritu digitos adurit. Eius naturã quatuor uersibus exprimit Marbodęus. Cui fuluus color est, cui nomẽ ab igne Pyrites &c. Est etiã lapidis genus, de quo æs perficitur, de quo Plynius cap. 19. tricesimisexti naturalis historiæ. Itẽ Diosco. lib. 5. idest cap. operis totius 979. si capitum numerum bene correxeris. e ℭ Chalazias.) Sunt qui Chalaxias scribant, sed si ethimologiã seruemus per z nõ x scribendũ uidetur. Nã ἀπὸ τῆς χάλαζης sumptũ nomen, idest a grandine, qđ grandinis candorem, figuramq; plurimũ immitetur. Ply. ca. xi. tricesimiseptimi nat. historiæ. Chalazias (inquit) grandinũ & colorem, & figurã habet, adamantinæ duritie. Narrãt etiã in ignem additę manere suũ frigus. Marbodęus.

Est quę candorem fert grandinis, atq; figuram Ictibus omnimodis inuicta, Chalazia gemma,

Cuius naturæ uis tanta probatur, ut omni Tempore frigida sit, nulloq; calescat ab igne. Miranda passim Alberti licentia, qui hunc ipsum lapidẽ Gelosiã asserit nuncupari. f ❡ Echites.) Plures gẽmæ sunt, quæ ab animalibus sortiuntur cognomina, ut Carcinias, Scorpites, Scarites, Triglites, Aegophthalmos, Geranites, Hieracites, Aeatites, Myrmecites, & sexcentę aliæ huius generis. Sic etiã Echites a uipera nomen habet, quę Gręcis ἔχισ dicitur, & ἔχιδνα, sed prior mas, sequens fœmina est. a

habet maculas. Dionysias [a] fuscus est rubentibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum flagrat, & quod in illo odore mirificum est, ebrietati resistit. Glossopetra [b] deficientibus lunis cœlo cadit. Linguæ similis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putant. Solis gemma [c] percandida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se iacit radios. Veneris crinis [d] nitet nigro, internis ductibus ostentans ruforũ criniũ similitudinem. Selenites [e] translucet fulgore candido, melleoq;, continens lunæ imaginẽ, quem iuxta cursum astri ipsius perhibent diebus singulis uel minui, uel augeri. Meconites [f] papauera exprimit. Myrmecites [g] repentis formicæ effigie notatur. Calcophtongos [h] resonat ut pulsata æra. Pudice habitus seruat uocis claritatem. Siderites [i] a contemplatione ferri nihil dissonat. Verũ maleficus quoq; inferat discordias excitat [k] Phlo-

❡ Dionysias.) A Dionysio uini repertore nomen inditum. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Dionysias (inquit) nigra, ac dura mixta rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietate resistere putatur.

Nigra micat rubeis Dionysia (consita guttis,
Hanc in aqua tritam uinũ fla- (grare loquuntur,
Et tamen ebrietas ipsius odore (fugatur,
In quo naturæ solito nihil ordi (ne currit
Dum lapis e lympha uini pro- (docit odorem,
Quamq; citare solet uinũ fu- (gat ebrietatem. b

❡ Glossopetra.) A linguæ similitudine nomẽ habet, ἀπὸ τῆσ γλώσσης, hoc est, a lingua. Ply. cap. 10. tricesimiseptimi nat. historiæ. Glossopetra linguę similis humanæ. In terra non nascitur, sed deficiente luna, cœlo decidere, & lenocinanti necessaria creditur. Quod ne credamus, promisit quoq; uanitas facit. Ventos enim ea comprimi narrant. c ❡ Solis gemma.) Effectu Soli hic lapis similis. Vnde est nomen. Plynius ca. 10. ultimi. Solis gemma candida est (inquit) & ad speciẽ syderis in orbẽ fulgentes spargit radios. d ❡ Veneris crinis.) Ob pulchritudinẽ nomen inditũ uideri potest. De quo Plynius eisdẽ lib. & capite. Veneris crines (inquit) nigerrimi nitoris continẽt in se speciẽ rufi crinis. e. ❡ Selenites.) A luna nomen inditũ, quæ Gręce σεληναία, καὶ σελήνη dicitur. σέλασ καὶ σέλασ iubar, splendor, quasi lunæ iubar, & splendorẽ dicas. Sunt qui eũ Aphroselenon, quoniã noctu inueniatur plenus luna crescente. Diosco. ait eum nasci in Arabia, Transluceteq; ex candido, ponderis exigui. Docet eodem loco, idest cap. 995. qualis sit eius utilitas. Illud mirũ quod eo arbores fertiles fieri uidẽtur, si uinctum eũ contineant. Mira de eodem refert Marbodęus, quẽ corrupto uocabulo immitatur Albertus. 2. de Mineralibus libro. Vide Plyniũ ca. 10. tricesimiseptimi nat. histo. f ❡ Meconites.) Dictus Meconites, qđ papaueri plurimũ assimiletur. Gręci enim μήκωνα papauer nominant. Eadem omnino uerba cap. 10. tricesimiseptimi reperies apud Plyniũ. g ❡ Myrmecites.) A formica, q̃ Gręce μύρμηξ dicitur, nomen habet. Plynio Myrmecias dicta. Habet enim (inquit) eminentias similes uerrucis. Verrucas autem Græci μυρμηκίασ, & μυρμηκίασ uocitant. Non uideo cur quidã Myrmictes reposuerint. h ❡ Chalcophtongos.) Ab ære, & sono cõpactũ nomen, latine ærisonũ diceremus. Gręci enim χαλκὸν æs, φθόγγον sonũ nũcupant. Apud Plyniũ Chalcophonos passim legitur, consimili tamen significatu ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, καὶ φωνῆσ, ἢ φωνέω, ueluti æriuocũ dicamus. Verba Plynij ex cap. 10. tricesimiseptimi naturalis historiæ sunt hæc. Chalcophonos (inquit) nigra est, sed illisa æris tinnitum reddit, Tragędis ut suadentur gestanda, potest & alia nominis esse ratio, quoniã (ut ait Solinus) pudice habitus seruat uocis claritatem. i ❡ Siderites.) A ferro, cui plurimũ similis est, nomẽ habet. Græce enim ferrũ σίδηροσ dicitur. De eo lapide Plynius ca. 10. tricesimiseptimi. Sideritis ferro similis, & litigio illata discordias facit, quęq; nascitur in Aethiopia. k ❡ Phlogites.) A flamma lapis iste nomen habet, quæ Gręce φλὸξ dicitur. Ostentat enim intra se (inquit Solinus) quasi flammas æstuantes. Hanc gemmã, ni fallor, Plynius cap. xi. lib. ultimi Phlegontidem nominat, a uerbo φλέγω, i. ardeo nomen trahens. Quare uel hic, uel apud

a gites oſtentant intra ſe quaſi flammas ęſtuantes. Anthracias [a] coruſcat uelut ſintillantibus ſtellis. Enydros [b] exudat, ut clauſam in eo putes fontaneam ſcaturiginem.

DE CILICIA, ET ANTRO CORIcyo, Deq́ monte Tauro. CA. LI.

c Cıliciam, [c] de qua agitur, ſi ut nunc eſt, loquamur, derogaſse uidebimur fidei uetuſtatis. Si terminos ſequimur, quos habuit olim, abſonũ eſt a contemplatione rerum d præſentiũ. Ergo inter utrãq; culpam, factu optimũ eſt, ambor temporũ ſtatum perſequi. Cilicia antea uſq; ad Peluſium [d] Aegypti pertinebat Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia e ſub imperio Cilicum conſtitutis. Mox ab Aſsyrijs ſubacta [e] in breuiorem modũ ſcripta eſt. Plurima iacet campo, [f] ſinu lato recipiens Iſsicum mare a tergo montium Tauri, & Amani iugis clauſa. A Cilice [g] nomen trahit, quem ætas

uel apud Plynium dictio deprauata eſse uidetur. In ueteribus Solini exemplaribus, plerũq; Flogites ſcriptum inuenies. a ℭ Anthracias.) Apud Plyniũ cap. xi. lib. ultimi Anthracitis legitur, non Anthracias. In Anthracitide (inquit) ſcintillæ diſcurrere aliquando uidentur. A pruna nomẽ ſumptum, quam ἀνθρακιάν, ἢ ἀνθρακίδα Græci nominãt. Poteſt & a carbone, ἀπὸ τοῦ ἄνθρακος fuiſse nomen inditum. b ℭ Enydros.) Grętis ἔνυδρον aquoſus, uel aquatilis dicitur. Plynius ca. xi. li. ultimi. Enydros ſemper rotunditatis abſolutæ, in candore eſt leuis, ſed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor. Huius dictionis nõ aſpiranda media, ſi Grecã literaturã ſeq uolumus. c ℭ CILICIAM, de qua.) Qualis ſit Ciliciæ ſitus, & quibus finibus terminetur, docet Ptolemæus ca. 8. libri quinti, & prima tabularum Aſiæ. Ammianus 14. hiſtoriarum uolumine. Superatis (inquit) Tauri montis uerticibus, qui ad Solis ortum ſublimius attollunt, Cilicia ſpatijs porrigitur late, diſtinctis. Dites bonis omnib9 terra, eius q; lateri dextro anexa Iſauria eſt &c. Q. Curtius. 3. geſtorũ Alexandri libro. Ciliciam eleganter deſcribit ijs qdẽ uerbis. Perpetuo iugo montis aſperi, ac prerupti Cilicia (inqt) includitur. Quod cum a mari ſurgat, uelut ſinu quodam, fluxuq; curuatum, rurſus altero cornu in diuerſum littus excurrit. Per hoc dorſum, q̃ maxime introrſum mari cedit, aſperi tres aditus, & peranguſti ſunt, quorũ uno Cilicia intranda eſt. Campeſtris eadem qua uergit ad mare. Planiciem eius crebris diſtinguẽtibus riuis &c. Cilicũ gens (ut primo de Diuinatione ſcribit Cicero) (uolatus auiũ, cantibusq; certiſsimis ſignis declarari res futuras putat. Mos eorũ in bellis fuit, ut pro ſcutis paruulas galeas e crudo bouis corio factas, laneis ueſtibus induti. Bina ſinguli iacula geſtantes enſem macheræ Aegyptiacæ perſimilẽ, Xerxi Græcis bellũ mouenti, centũ naues tribuerunt, quod & Herodotus lib. 7. annotauit. Inter cętera uitia Cilicibus tũ mendacium, tũ furacitas ſolent aſcribi. Hinc ex utroq; natum Adagium Κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει. Cilix non facile uerum dicit. Item Plautus in Trinummo. Latrocinatũ aut in Aſiã, aut in Ciliciã ibit. d ℭ Vſq; ad Peluſiũ.) Varijs temporibus, uarie facta eſt regionũ diuiſio, id quod ex Sex. Rufo licet agnoſcere. e ℭ Ab Aſsyrijs ſubacta.) Diod. Siculus Etheſiã hiſtoricũ ſecutus ſcribit Ninum primũ Aſsyriorũ regẽ imperio ſuo ſubieciſse omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorẽ Syriam, Ciliciam, Pamphiliã, Lyciam, Cariã, Phrygiã, Myſiam, Lydiã, Troada, & Phrygiã, quæ eſt ſupra Helleſpontũ &c. Iuſtinus etiam lib. primo ex Trogo refert, eundẽ Ninũ primũ intuliſse bella finitimis gentibus, rudesq; adhuc ad reſiſtendũ populos, ad Libyæ uſq; terminos perdomuiſse. Idem ſcribit Auguſtinus ca. 2. decimioctaui Ciuitatis dei. Herodotus pręterea in Clio tradit Crœſum Lydiæ regẽ, inter alias nationes. Cilices etiam ſubegiſse. f ℭ Plurima iacet campo.) Strabo lib. 14. diuidit Lyciam, quæ extra Taurũ eſt, in Liciam Tracheã, & campeſtrẽ. Gręci enim τραχέα aſperũ dicunt, & τραχῶνα ſaxoſum locũ. Trachea orã maritimã peranguſtam habet, & nullũ, uel raro locũ planũ. Et Taur9 imminet male habitatus, uſq; ad latera Borealia, q̃ circa Iſauria ſunt, & Homonades, uſq; in Piſidiam. Eadem Trachiotis dicitur, & incolæ Trachiotę. Campeſtris uero a Solis Tarſo Iſsum uſq; pertendit. Hęc regio magna ex parte cãpis, & locis optimis abundat. g ℭ A Cilice nomẽ trahit) Ioſephus ca. xi. 1. Antiqtatũ tradit Ianũ Iaphet filiũ tres habuiſse filios, quorũ uni Tarſis nomẽ fuit. Is a ſe Tarſos populos appellauit. Sic eni (inqt) antiquus Cilicia uocabaſ. Scribit Herod. li. 7. Cilices a Cilice Phœnice Age-

noris filio cognominatos esse, quom antea Hypatei(inquit)dicerentur. Diuus Hieronymus Ciliciā interpretatur. Coetū, luctum, assumptionē, uomitum, uocationēq; lamentabilē. a ❡ Antiquior Ioue.) Si fabulis creditur, eisdem cū Ioue ætatis. Cilix enim Agenoris filius, Cadmi frater, missus a patre ad Europam sororē a Ioue raptam inuestigandā, ueritus patrē, qd' eam nō repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quā tandē de suo nomine Ciliciā nominauit. Patet ergo eodem cū Ioue tempore floruisse. Potuit autē annosior esse Ioue. b ❡ Matrem urbium habet Tarson.) Matrem urbium uocat tū ob eius uetustatem, tum ob excellens in ea urbe studiū. Tantum (inquit Strabo) Tarsensibus studium circa philosophiā fuit, & alias disciplinas, q̄ in corona uersantur, ut Athenas, & Alexandriā superarent, & siquis alius loc⁹ dici potest, in q̄ scholę, & philosophiæ exercitationes fuerint. Sed hoc uno plurimū excelluit, qd' hic indigenę discunt, peregrini uero nō multi huc adueniunt &c. Viri ex ea urbe illustres fuere. Ex Stoicis, Antipater, Archela⁹, & Nestor, & duo Anthenodori. Hoꝝ alter Catonis familiaris, alter Cæsaris dictatoris pręceptor. His omnib⁹ multo excellentior Paulus ille Apostoloꝝ maximus, & doctor gentiū, quo uno quantū CHRISTI ecclesia profecerit, notius est, q̄ ut hoc loco recensendum sit. c ❡ Perseus locauit.) Strabo lib. 14. Arrianus li. gestoꝝ Alexandri secundo. Eusebius lib. temporꝝ scribunt Sardanapalum ultimū Assyrioꝝ regem una die condidisse, idq; in eius monumēto Assyrijs literis insculptum ijs quidem uerbis, Sardanapalus Anacindaraxis filius, Anchialem, & Tarsum una die condidit, ede, bibe, lude, &

Cum te mortalem noris, pręsentibus exple
Delicijs animum, post mortem nulla uoluptas &c.

Alioꝝ sententia est(ut idem Stra. refert) Tarsum esse Argiuoꝝ opus, quos Io quęrentes illuc nauigasse, condidisseq; Tarson ipsam urbem. Dionysius poeta a Bellerophonte eam urbem conditā sentire uidetur. Vnde & a Pegaso eius equi planta urbi nomen datū, idest, ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ. i. ab ungula. Dionysij uersus Auieno interprete hi sunt.

Cydnus item mediæ discernit mœnia Tarsi,
Pegasus hoc olim suspendit cespite sese,
Impressęq; solo liquit uestigia calcis,
Esset ut insigni reuoluta in sęcula semper
Nomen humo, clari post ultima Bellerophontis.

Fuisse autem Tarsum a Perseo conditā, scribūt cū Solino Ammianus. 14. Historiarū lib. & Lucanus tertio Pharsaliæ. Alia de ea urbe in Cōmentariolo nostro super eum Dionysij locū, paucis annotauimus, super illud. Flexilis & Cydnus, dirimit qui flumine Tarson. Sed ne scriptores in ea re contrarij uideanť, intelligendū eoꝝ alios de prima urbis fundatione, reliquos uero de instauratione, uel ampliatione eiusdem intellexisse. d ❡ Hunc Cydnū.) Strabo lib. 14. Tarson(inquit)Cydnus mediā perfluit, iuxta gymnasiū iuniorū. Eius ortus nō procul est, alueus uero per profundā uallem illatus recta in urbem egrediť. Aqua est rapidissima, & frigida, quapropter hominibus, ac bestijs auxiliatur, quæ neruos crassiores habent. Q. Curtius lib. 3. Cydnus (inquit) inclytus amnis, nō spatio aquarū, sed liq̄re memorabilis. Quippe leni tractu e fontibus labēs, puro solo excipitur. Nec torrentes incurrunt, qui placide manantē alueū turbent. Itaq; incorruptibilis idemq; frigidissimus. Quippe multa riparū amœnitate inumbratus, ubiq; fontibus suis similis in mare euadit. Ex Tauro monte eū oriri, tradit Arrianus. 2. gestoꝝ Alexandri lib. Ply. ca. 2. tricesimi primi naturæ hist. dicit eū amnē podagris mederi. Idē scribit Vitruuius in. 8. Nō lego apud nobilē quempiā authorem Cydnū amnem, ex Choaspis alueo deriuari. e ❡ Persici reges.) Herodotus libro primo de Cyri regis exercitu. Ducit rex(inquit) magnum exercitum probe domi comparata re frumentaria, atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe Susa præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea uasa diffusam ferentes. Permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocumque ille proficis-

pristina pene ultra æuum memoriæ abscondit. a
Hunc aiunt Phœnice ortum, qui antiquior [a] Ioue
de primis terrę alumnis habetur. Matrem urbiū
habet Tharson, [b] quam Danaes proles nobilissima Perseus locauit. [c] Hanc urbē intersecat Cyd- b
nus amnis. Hunc Cydnū, [d] alij præcipitari Tauro, alij deriuari ex alueo Choaspis tradiderunt.
Qui Choaspes ita dulcis est, ut Persici reges [e] q̄-
diu intra ripas Persidis fluit, soli sibi ex eo pocu- c
la uendicarint, & cū eundū foret pegre, aquas ei⁹
secū uectitēt. Ex illo igiť parēte Cydnus mirā trahit suauitatē. Quicqd candidū est Cydnū gentili
lingua Syri dicunt, unde amni huic nomē datū.

a Tumet uere cum niues soluuntur, reliqua parte
anni tenuis est, & quietus. Circa Corycũ [a] Ciliciȩ
crocum plurimũ, [b] optimũq;, det licet Sicilia, det
Cyrena, det & Lycia, hoc primum est. Spirat fla-
b grantius, colore plus aureo est. Succi ope citius
proficit ad medelã. Ibi Corycus oppidum est, &
spec⁹, [c] qui montẽ impositũ mari a summo cauat
uertice, patulus hiatu amplissimo. Nã deiectis la
c teribus in terræ profundũ, nemoroso orbe am-
plectitur mediam inanitatẽ, uirẽns introrsus lu-
cis pendentibus. Descensus in eũ per duo [d] milia
& quingentos passus nõ sine largo die, hinc in-
d de fontiũ assidua scaturigine. Vbi peruentũ ad
ima primi sinus, alter rursum specus panditur.
Quod antrũ latis primũ patet faucibus, postmo-
dum in processu per angustias obscuratur. In eo
e sacrum est [e] Iouis fanum, in cuius recessu intimo
Typhonis Gigantis [f] cubile positum accolæ cre-

citur. Meminit Ausonius de Burdegala scribens. Impia iam dudum &c. Similia scribit Ply. ca. 3. tricessimiprimi nat. histo. ut cap. 46. retulimus. a ℂ Circa Corycũ.) Coricos authore Ply. ca. 27. lib. quinti nomen tũ oppidi, tũ portus, tũ deniq; specus Ciliciæ. Sunt & loca alia nominis eiusdẽ. Antrum quoq; Parnasi montis Coryciũ nymphis sacrum. Vnde & Corycides dictȩ sunt ab Ouidio Transformationum lib. primo. Meminit Herodotus in Vrania. Plura Stephanus de Vrbibus. In Coryco monte (ut Ply. lib. 31. author est) amnis erupit, postq̃ coeptus est coli. In eodem distillantes guttæ in lapides durescunt. b ℂ Crocum plurimũ, optimũq;.) Græca dictio κρόκον, καὶ κρόκος, tam neutri, q̃ masculini generis, qđ & latini etiam seruauerunt. Crocum alij (ut Dioscori. refert) Castoreũ, alij Cymmorphon. Prophetȩ Haema Heracleum. i. sanguinẽ Herculis dicunt. Quæ de Croco hoc loco Solinus refert, ex Plynio sumpta sunt omnia ca. 6. uicesimiprimi nat. historiæ cuius inter cȩtera hȩc uerba sunt. Crocum nec ubiq; fȩcundũ, etiam Cyrenis, ubi semper flores laudatissimi. Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco monte. Dein Lycio, monte Olympo. Mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegrȩo secundũ locum dedere &c. Similia scribit Dioscorides ca. 25. lib. primi. Croci (inquit) prima nobilitas ad medicinȩ usum Cilicio, & ibi Coryco monte. Optimũ ubicunq;, qđ recentissimũ, coloratissimũq;, & cui parum candoris in Capreolo est. Præterea oblongũ, in frangendo lentũ, incolume, solidũ, callosum, manus fricantis inficiens, neq; situm redolens, neq; squalidum, odore subacuto, qđ tale non est, aut uetus intelligitur, aut dilutum. Secundũ locum dedere Corycio parte, quæ ostenta Lyciæ est. Tertiũ Lycio, mõte Olympo. Quartum Aetolico ab Aegybus. Ita enim uocatᷣ locus. Mox Cyrenaico, & Centuripino Siciliæ, uiribus languidis, naturaq; oleracea. Sane in Italia mortarijs tingendis propter abundantiã succi, colorisq; præstantiam officinȩ illo utuntur, & immenso mercantur. c ℂ Specus, qui montẽ impositũ mari.) De hoc specu sic Stra. lib. 14. Corycũ promontoriũ, ultra quod ad stadia uiginti est Corycum antrũ, in q̃ Crocus optimus nascitur. Id autem est ingens quȩdã concauitas in orbem deducta, cui labrum petrosum, ac satis altum circumiacet, quom descenderis, solũ est inȩquale, & magna ex parte petrosum, & fruticosa, & semper uirenti, ac domestica materie plenũ. Hunc specum nullus copiosius describit Mela Pomponio lib. primo. Non longe hinc (inquit) Coricos oppidũ, portu, saloq; incingitᷣ, angusto tergore continenti anexum. Supra specus est nomine Corycius singulari ingenio, ac supra, q̃ ut describi facile possit/eximius. Grandi namq; hiatu patens, montẽ littori appositũ, & decem stadiorũ cliuo satis arduũ, ex summo statim uertice aperit. Tunc alte demissus, & quanto demittitur amplior. Viret lucis pubentibus undiq;, & totum se nemoroso laterũ orbe complectitᷣ, adeo mirificus, ac pulcher, ut mentes accedentiũ primo aspectu consternat, ubi contemplati durauere, non satiet. Vnus in eo descensus est angustus, asper quingentorũ, & mille passuum per amȩnas umbras, & opaca syluæ quiddã agreste resonantis. Riuis hinc, atq; illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum est, rursus specus alter aperitur, ob alia dicendus &c. Meminit Lucanus tertio, & octauo Pharsaliȩ. Est & eiusdẽ nominis specus in Parnaso monte, de quo Herodotus in octauo. Itẽ Stephanus, Strabo, Pausanias, cæteri. Statius. 7. Thebaid. Coryciumq; nemus, propellentemq; Liȩam. d ℂ Per duo milia, & quingẽtos passus.) Mela Pomponius quingentorum & mille passuum dicit, ut uel in Solini, uel Melæ codice mendum sit, Solini autem numerus/specus admirationem adauget magis. e ℂ In eo sacrum est Iouis fanum.) Pomponius Mela libro primo. Specus totus (inquit) angustus, & uere sacer, habitarique

dunt. Soloe [a] antiquũ oppidum Ciliciæ fuit, pa- a
tria [b] Chrysippi Stoicę sapientię potẽtissimi, qđ a
Tigrane armenio subactũ, & diu post Pompei-
opolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cog-
nominauit. MOns Taurus [c] ab Indico primum b
mari surgit, deinde a scopulis Chelidonijs inter
Aegyptum, & Pamphyliũ pelagus obiectus, se-
ptemtrioni dextero latere, læuo meridianæ pla-
gæ, occidenti obuersus frõte profusa. Palam est c
terras eum continuare uoluisse penetrato mari,
nisi profundis resistentibus extendere radices su
as uetaretur. Deniq; qui ratiocinantur naturas
locorũ, tantasse eũ omnes exitus, pmõtorijs pro- d
bant. Nã quoquersum mari alluitur, procedit in
pminentias, sed modo intercluditur Phœnicio,
modo Põtico sinu, interdũ Caspio uel Hyrcano,

a dijs & dignus, & creditus, nihil non uenerabile, & quasi cum aliquo numine se ostentans. f ℂ Typhonis Gigantis cubile.) Idem Mela. Alius (inquit) specus ultra est, quē Typhoneũ uocant ore angusto, & multum (ut experti tradidere) pręssus, & ob id assidua nocte suffusus, neq; unq̃ perspici facilis, sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demissa in se confestim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortassis Typhonem Aegyptium Osiridis, Isidis, Apollinis, & Veneris fratrem, qui Osiridē in Aegypto iuste regnantem, omnibus Gigantibus conscijs, peremit, ac in sex & uiginti partes disse cuit, cuiq; corũ, qui secum tanti sceleris participes fuerãt, partem tribuit, ueluti eius facinoris conscios, & simul, ut ipsos defensores, custodesq; haberet regni fidos. Authores Berosus in quinto. Diod. Siculus libria primo. 2. & 6. Euseb. ca. primo secundi Præparationis. a ℂ Soloe antiquũ oppidũ.) Exemplaria ferme omnia Heliospolim habent, sed Soloe legendũ uerius. Error natus ex nominis similitudine, qđ Heliospolis Solis urbs interpretatur. Hęc urbs qđ a Solone uno ex septem sapientibus condita fuerit, nomē habet. Is enim Solon Pisistrati tyrannidem perosus ad Crœsum Lydię regem nauigauit. A quo deinde in Ciliciam profectus, urbem condidit, atq; ex suo nomine Solos appellauit, in qua paucos Atheniensiũ statuit, q tractu temporis, cum patriã uocē corrupissēt, Soloecizare dicti sunt. Et appellabanť ij quidē Solenses, q Cyprij uero, Solij. Author Laertius lib. 1. Stra. autē lib. 14. tradit Solos urbē Achiuorũ, ac Rhodiorũ, qui ex Lindo uenerũt, opus esse. Postmodũ a Magno Põpeio, qđ illuc Piratas quosdã transtulisset, Pompeiopolis appellata est. Apud. Q. Curtiũ sic passim legiť lib. 3. Alexander uiribus corporis receptis, ad urbē Solis peruenit. Sed legendũ puto potius, ad urbē Solos, non Solis. Ambigit Stra. fuerit ne Soloecismi nomen, a Solis urbe dictũ, a modo alio? Herod. lib. 4. Scribit Sauromatas soloecizare creditos, qđ Græcã linguã ab initio nõ probe didicerint. Eodē quoq; libro docet esse in Africa promontorium quoddã, cui Soloe nomen fuerit. b ℂ Patria Chrysippi.) Alexander in successionibus (ut lib. 7. Laertius refert) scribit Chrysippũ fuisse Tarsensem. Strabo eodē lib. Hinc idest ex Solis (inquit) fuere uiri memoratu digni, Chrysippus philosophus Stoicus ex parte Tarsensi ortus, qui inde migrauit. Item Philemon poeta Comicus, & Aratus, qui de astris uersu scripsit. Chrysippũ hunc (nã quinq; huius nominis fuisse traduntť) cantandi ludo philosophantē (Hermippus ait) a discipulis ad sacrifitiũ uocatũ fuisse, ibiq; cũ oblatũ dulce merũ hausisse, angustijs spirit⁹ fatigari cępisse, atq; ita demũ q̃nta die defunctum esse, cũ septuaginta & tres uixisset annos. Olympiade (ut ait Apollodorus in Chronicis) centesima quadragesima tertia. Sunt q dicãt risu cõprehensum expirasse. Nã cum asinus manducaret ficus, aniculę dixisse, uinũ asino sorbendũ daret, nimioq; risu detentũ exhalasse animã. Lactan. ca. 18. li. tertij tradit Chrysippũ cũ ęternas esse animas suspicareť, tanq̃ in cœlũ migraturus esset, sibi manus intulisse. c ℂ Mons Taurus.) Quoniã mons hic Tauri formã plurimũ exprimat, Taurua ab authoribus cognominatus est. Stra. lib. 16. postea (inquit) sunt Tauri duo quidē montes, qui a longe formam quandam ostendunt Tauris similem. Sed quoniam quicquid de Tauro monte hac parte Solinus refert, idipsum totum ex Plynio transtulit, libuit huic loco authoris eius ex capite uicesimoseptimo quinti naturalis historiæ uerba subscribere, ut appareat q̃ apte, appositeq; fuerit Solinus Plynium immitatus. Taurus mons (inquit) ab Eois ueniens littoribus Chelidonio promõtorio disterminať. Immensus ipse, & innumerarũ gentiũ arbiter. Dextro latere Septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari surgit. Lęuo Meridianus, & ad Occasum tendens, mediamq; distrahens Asiam, nisi opprimenti terras occurrerent maria. Resilit ergo ad Septemtriones, flexusq; immensum iter, quærit uelut de industria rerũ natura, subinde ęquora opponēte. Hinc Phœnicum, hinc Ponticũ, illinc Caspiũ,

a quibus renitentibus subinde fractus contra Mæoticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus Rhiphęis se iugis annectit. Pro gentiū, ac linguarum uarietate plurifariam nominatus. b apud Indos Imaus, mox Paropanisus, Cohatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, at ubi in excellentissimā consurgit sublimitatem/ Caucasus. Interea etiam a populis appellationē c trahit. A dextro latere Caspius dicitur, uel Hircanus, a leuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis facit portas, quarū primæ sunt [a] Ar- d meniæ, tum Caspiæ, post Cilicię. In Græciam uerticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Ciliciæ finibus Asiaticum limitem despicit.[d] Quantus meridiē uidet, sole inæstuat. Quicquid septentrioni oppositum est, uento tunditur, & pru- e ina. Quod syluestre est/ efferatur plurimis bestijs, & Leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMERAE MONSTRI FABULA. CAP. LII.

f QVod in Campania [c] Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mōs Chimæra. [d] Hic

& Hircanium, contra Mæoticū lacū torquetur. Itaq; collisus inter hæc claustra, & tamen uictor flexuosus euadit usq; ad cognata Riphęorum montium iuga numerosis nominibus, & nouis quocūq; incedit insignia. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Cohatras, Oreges, Oroades, Nyphates, Taurus. Atq; ubi se quoq; exupat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis. Sarpedon, Coracesius, Catragus, iterumq; Taurus etiam ubi dehiscit, seq; populis aperit &c. Martianus addit dici etiā Nypetem, Hyrcanū, Coraxicum, Scythicum. Cerauniū ca. 34. li. sexti. Melę/ ubi de Lycia lib. primo etiam Hęmodes dictus est. Tauri huius initium (inquit lib. 14. Strabo) montes quidam dicuntur, qui supra Chelidoneas sunt, quæ insulæ in Pamphiliæ, ac Lyciæ confinio iacēt. Hinc enim iam Taurus in altū cōsurgit &c. Siquis Tauri mōtis formam cernere uisu cupiat/ is adeat primā secūdā & tertiam Asiæ tabulas apud Claudium Ptolemęū. a ¶ Quarum primę sunt Armeniæ.) Idē Plyni⁹ de Tauro mōte loquēs, portarum nomine unitatē sibi uendicans, quæ alibi Armeniæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ uocātur. Quin etiā confractus effugiēs quoq; maria plurimis pluribus se gentiū nominibus hinc, & illic implet, & a dextra Hyrcanius, Caspius, a lęua Paruedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus &c. Ciliciæ portæ eę uidentur esse, quas etiam ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinū Issicū. Pilas quidam eas nūcuparūt. Has Alexander Macedo quondam ingressus contēplatus locorum situs, nō alias magis dicitē admiratus esse felicitatē suam obrui potuisse, uel saxis confitebatur/ si fuissent, qui subeuntes propellerent. Iter uix (inquit Curtius) quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uię non angustæ modo, sed plerūq; pręruptę crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiū manant. Sunt quædā Ptolemęi tabulæ, quę Arminicas portas iuxta sinū Issicum in Amano etiam monte sitás habeant. De Caspijs portis infra Solinus cap. 60. b ¶ Despicit.) Sunt codices, in quibus scriptū sit/ dispicit. Alij dispescit habēt, dispartit alij.

QVOD IN CAMPANIA Vesuuius.) Stephanus tradit Lyciā dictam ἀπὸ λύκου τοῦ πανδίονος. i. a Lyco Pandionis filio. Lycios & Creta oriundos in Polyhimnia docet Herodotus. Cum quondā (inquit) Termilę uocarentur, sed a Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycij cognominati. Idem Pomponius retulit lib. primo, & Strabo. 14. Geographiæ lib. In Lycia religiosissime quondam Apollo colebatur. Vnde & Lyciæ sortes, pro oraculis & responsis Apollinis accipi solent a Virgilio. 4. & 12. Aeneidos. Et Statio tertio, & octauo Thebaidos. Ad maximā Lyciorum laudem pertinet, quod quom essent uicinæ eis gentes moribus corruptissimis, ipsi tamen Lycij adeo ciuiliter, & continenter uixerunt, ut cum feliciter usq; in Italiam mari dominarentur, tamen in nullo unquā turpi lucro sese extulerunt secundum patriæ morem. Author Strabo quartodecimo Geographiæ libro. Scribit Aristoteles sic Lycios comam studiosius fouere consueuisse, ut mulctā subire maluerint, q̄ eam pręcidere.

mons nocturnis æstibus fumidũ exhalat. Vnde a
fabula triformis monstri in uulgum data est, qđ
Chimęrã animal putauerunt. Et quoniã natura
ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximã
Lycij dicarunt, quam de uocabulo sui nominis b
Hephæstiam [a] uocant. Olympus [b] quoq; inter
alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit, nunc
castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne
fluoris spectaculo sunt uisentibus. c

DE ASIA MINORI. DE EPHESIAE DIAnæ tẽplo. De Alex. Magni ortu. De inclytis Asię scriptoribus. De Phrygia. De Bonaso quadrupede. De Homeri, & Hesiodi temporibus. De Memnonijs auibus. De Chamęleonte fera. De Ciconijs. Deq; Galatarũ origine. CA. LIII.

SEquitur Asia, [c] sed non eã Asiã loquor, e
quæ in tertio diuortio [d] terminos am-
nes habet, ab Aegyptio mari Nilum, a
Męotico lacu Tanaim. Verũ eã, quę a Telmesso
Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicać f
sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia inclu-
dit, & Phrygia, ab occidente Aegea littora, a me
ridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septẽtri-

Vnde in prouerbiũ abijt, Lycia coma, pro ea, quæ sit promissior, ac comptior. Adagij origin ẽ uerbis plurimis refert Cęlius ca. 19. sextidecimi Antiquarũ Lect. libri. d ℭ Mons Chimęra.) Secundũ Hesiodum in Theogonia.

Hydra grauem, uastamq; nimis genuisse Chimęram
Dicitur, illa leues uelocior anteit auras,
Aestuat & rapidos de naribus euomit ignes.
Acribus aspirat flammis, multaq; fauilla
Huic caput est triplex monstro, pars prima Leonem
Monstrat, habet mediũ serpẽs, stat fine Chimęra.
Pegasus hanc magno rapuit sub consule tandem
Bellerophonteos, quis non audiuerit ausus?

Hesiodicam sententiam duobus uersibus. 9. Meta. complexus Ouidius inquit.

Quoq; Chimęra iugum, medijs in partibus ignem
Pectus, & ora leę, caudamq; serpentis habebat.

Id ex Homero sumptum. 6. Iliados libro, cuius carmẽ hoc est.

πρόσθε λέων ὄπισθε δὲ δράκων, μέσσῃ δὲ χίμαιρα.

Fabulam, & Phisicam sub eã rationem, paucis affert Seruius sexto Virgilianæ Aeneidos, his quidẽ uerbis Chimęra, ore leo, postremis partibus draco, media capra secundũ fabulas fuit. Re uera autem mons est Lyciæ, cuius hodieq; ardet cacumen, iuxta quod sunt leones. Media autẽ pascua sunt. Ima uero mõtus serpentibus plena. Hunc montẽ Bellerophon habitabilem fecit, unde Chimęrã dicitur occidisse. Lucre. 6. de rerum natura libro Chimęrã esse ex impossibilibus unũ existimat. Cur autem montes semp, uel ad tempus ardeant, cap. xi. supra multas ascripsimus rationes. De Veseui montis incendio, alibi retulimus. Lege tamẽ Seruiũ, & reliquos cõmenta. 2. Georg. Virgilij super illud. Tales diues erat Capua, & uicina Veseuo Ora iugo. a ℭ Hephęstiã.) Ab eo deo nomen inditũ, cui ea urbs sacrata est. Græci enim Vulcanũ ἡφαιστον dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quę consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Et in freto Siculo ἡφαιστιαι insulæ, i. Vulcaniæ, de quibus ante diximus. b ℭ Olympus.) Artemidorus (ut Strabo refert) author est, sex esse in Lycia urbes maximas Xanthũ, Patara, Pinara, Olympũ, Myra Tlon. Vide Plyniũ ca. 27. lib. quinti. Plynius, & Martianus lib. 6. tradunt Lyciã quondam habuisse oppida. lxx. nunc (inquiũt) trigintasex sunt. c

SEQVITVR Asia.) Asia (ut in Melpomene scribit Herodotus) ab Asia Promethei uxore nomen habuit, quãq; Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manęi filio, Asiam appellatã, non ab uxore Promethei. Vnde & Sardis familiã quandã esse uocatã Asiadẽ. Est aũt duplex Asia, cõmunis una, quę triũ orbis partiũ una est, alijs duabus partibus fere ęqualis. Est & Asia, q̃ ꝓpria dicić, qđ sit maioris Asiæ pars ipsa quędã. Hanc propriã rursus Asiã in duas partes Agrippa diuidit, unã includit ab Oriente Phrygia, & Lycaonia, ab occidente Aegęo mari, a meridie Aegyptio, a septẽtrione Paphlagonia. Huius longitudinẽ. cccclxxmil. pass. Latitudinẽ. ccc. milia pas. fecit. Alterã determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphilia, a septẽtrione ꝓuincia Pontica,

a meridie mari Pamphylio. Longa DLXXV. mil. pass. Lata. CCCXXV. milia. Lege Plyniū ca. 27. libri quinti, & Martianū ca. 34. lib. sexti. d ¶ In tertio orbis diuortio.) De orbis in partes tres diuisione, alibi retulimus. Lege Plyniū in principio lib. tertij. a ¶ Ephesus in ea urbs clarissima.) Hanc urbem/ alterū Asiæ lumen uocat Plynius. Strabo Miletū, & Ephesum optimas urbes, atq; clarissimas esse dicit. A diuo Hieronymo Ephesus interpretat̃ uoluntas mea, consiliū meū. De Ephesi conditoribus, non

a one. Ephesus [a] in ea urbs clarissima est. Epheso decus templū Dianæ [b] Amazonū fabrica adeo magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiatica tēpla igni [c] daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xer-
b xis clementia sacras ædes non diu a malo uindicauit. Namq; Herostratus, [d] ut nomen memoria sceleris extenderet, incendiū nobilis fabricæ manu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscen
c dę famæ latioris. Notatur ergo eadem die [e] conflagrauisse templū Ephesi, qua Alexander Magnus Pellæ natus est. Qui oritur, ut Nepos edit. M. Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino CONS. post Romā conditam anno. ccclxxxv.

omnes idē sentiunt. Ply. cap. 29. lib. quinti Amazonum opus Ephesum esse dicit. Rursus Iustinus ex Trogi sententia tradit Marthesiā, & Lampedo Amazonū reginas, ac Marte genitas Ephesum, multasq; urbes alias cōdidisse. Strabo in principio quartidecimi uult Ephesum ab Androclo Codri Atheniensiū regis legitimo filio fuisse cōditam. Hunc non Androclum, sed Androcum, uel Andronicū Eusebius nominat in temporibus. Pausanias in Attica asserit hanc urbem Agathoclem, Lysimachi filium construxisse. Hic eni Agathocles, cū primū militæ tirocinia poneret, a Getis captus est, sed cum ex ea captiuitate redijsset, Lysandrum Ptolemęi Lai filiam, & Eurydices uxorem duxit, atq; in Asiam nauibus transgressus, antigoni regnū in ditionē redegit. Ephesum præterea (inquit) urbē, quæ nunc cernitur/ ad mare condidit, in quā Lebedios, Colophoniosq; delectis, illorū urbibus migrare, ut Phœnix Colophonius poeta Iambicus, patriæ euersionē carmine defleuerit. Condita autem Ephesus fuit, si Eusebio credimus, anno. 28. regni Dauidis. i. anno fere centesimo quinquagesimo supra quatuor milia ab orbe condito. Ea urbs successu tēporis uaria est sortita cognomina. Nam Alopes, cum pugnatū apud Troiā est, mox Ortygia, & Morges uocata est, & Smyrna cognomine Trichia, & Hemonion, & Ptelea. Attollitur monte Chione, ut ait Plynius, alluitur Caystro flumine, in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferente. b ¶ Templum Dianę.) Templū hoc Dianæ, tam celebre, & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Gręcæ magnificentiæ (inquit cap. 14. tricesimisexti naturalis historiæ Caius Plynius) uera admiratio extat templū Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terręmotus, aut hiatus timeret. Rursus ne in Lubrico, atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanę. Vniuerso templo longitudo est quadringentorū uigintiquinq; pedū. Latitudo ducentorū uiginti. Colūnæ centum uigintiseptem a singulis regibus factæ sexaginta pedum latitudine. Ex ijs trigintasex cęlatę &c. Fuisse autem ab Amazonibus conditū, author est etiā Mela Pomp. lib. primo. Conuenit inter authores templi eius tectum fuisse e cedrinis trabibus, ualuas e cupresso. Id ipsum templū quadringentis prope annis, ante Plynij ætatem fuisse constructū refert idem cap. 41. uoluminis sextidecimi. Ply. cap. 14. tricesimisexti tradit tēpli huius Architectum Ctesiphontē fuisse. Strabo Archiphronē. Sed id ad aliā, aliamq; constructionē referri potest, cum fuerit id templū (authore Plynio) septies restitutū. c ¶ Templa igni daret) Habētur hęc ex principio quartidecimi Strabonis. Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiā uenerat, ut nō cum hominibus tantum, sed cum dijs immorralibus bellū gereret. Fuisse Persis morem templa incendendi sæpe ab Herodoto relatum est. d ¶ Herostratus.) Historiam hanc refert Val. Max. titulo de famæ cupiditate lib. octauo. Quamuis non referat huius nomē, nec eum incendisse dicat, sed incendere uoluisse. Strabo Herostratū incendisse templū. Meminit Aulus Gelli⁹ ca. 6. secūdi Noctiū Atticarum. Hinc non inelegans sumetur Adagiū. Herostrati gloria. In hominē qui ex re nefaria famā q̄ritat. Illi simile. Laudemq; a crimine sumit. e ¶ Eadem die, qua Alexander.) Id refert semel, & iterum M. Cicero. 2. de natura Deorū. Concinne, ut multa Timęus, qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templū deflagrauisset, adiunxit, minime id esse mirandū, qđ Diana quom partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuisse domo. Et primo de Diuinatione. Qua nocte (inquit) templū Ephesię Dianæ deflagrauit, eadē constat ex Olympiade natum esse Alexandrū, atq; ubi lucere cępisset, clamitasse Magos, pestem, ac perniciem Asiæ maximā nocte natā. Ex ijs uidet̃

Id templũ cum poſtmodũ ad cultũ auguſtiorem a
Ephesij reformarent,[a] faber operi [b] Dinocrates
pręfuit,quem Dinocratẽ Alexandri iuſsu Ale-
xandriã in Aegypto metatum ſupra expoſuim⁹.
Nuſq̃ orbe toto tam aſsiduos terræ motus,[c] & b
tam crebras urbiũ demerſiones, q̃ in Aſia eſse,
cladibus Aſiaticis patuit,cũ Tiberio [d] principe
urbes duodecim ſimul una ruina ceciderint. In-
genia Aſiatica [e] inclyta per gentes fuere. Poetæ c
Anacreon, inde Mimnermus, & Antimachus,
deinde Hipponax,deinde Alcęus, inter quos e-
tiam Sappho mulier. At hiſtoriæ cõditores Xan
thus, Aecathęus Herodotus,cum quibus Epho- d
rus, & Theopompus. Nam de ſeptem ſapientia

legendum,apud Solinũ,non eodem die,ſed eadem nocte.Scribit Arrianus geſtorũ Alexandri lib.primo,quarto poſt pũgnã ad Granicum fluuiũ die/Alexandrũ in Epheſum deueniſse, in qua urbe (inquit) Diana magnificentiſsimo templo ſumma religione celebratur.Ex quibus uerbis apparet ea tẽpeſtate Dianę templũ in Epheſo,nondum igne fuiſse conſumptũ.Niſi eo tempore magna ex parte inſtauratum fuerit:Itemq; Dianæ Epheſiæ templũ,authore Euſebio,Olympiade.95.incenſum fuit.Alexander autem Magnus Olympiade.106.natus eſt. Mortuus autem uti idem aſserit Olympiade.114.Plynius etiã cap.8.triceſimiquarti naturalis hiſtorię tradit centeſima quartadecia Olympiade Lyſippũ floruiſse, & cũ eo Alexandrũ.Ex ijs ſequi uidetur nec id Dianæ templũ incenſum,nec Alexandrũ natum fuiſse poſt Romã conditã anno.ccclxxxv. Videtur igitur legendũ,poſt Romã conditam anno.cccc.Gellius cap.ult. decimiſeptimi Noctiũ ſuarũ.Circa annum deinde (inquit) urbis conditę quadringenteſimũ Philippus Amintę filius Alexãdri pater,regnum Macedoniæ adeptus eſt,inq; eo tẽpore Alexander natus eſt. a ℭ Epheſij reformarent.)Strabo lib.14. Cum Heroſtratus quidã Epheſiæ Dianæ templũ incendio conſumpſiſset,aliud præſtantius conſtruxerunt, mulierũ ornamentis, & multis opibus ad id collatis,refectisq; prioribus columnis.Addit idem Strabo Artemidori teſtimonio,Alexandrũ impenſas omnes pro eo templo reſtituendo fuiſse pollicitũ,dũmodo ipſe titulũ haberet,illos autem noluiſse. b ℭ Dinocrates.)Strabo hunc Chinocratem nũcupat, ut ca.45.ſupra etiã meminimus. c ℭ Tam aſsiduos terrę motus.)Cauſam,qua terra concutitur,alij in aqua eſse, alij in ignibus,alij in ipſa terra,alij in ſpiritu putauere,alij in pluribus,alij in omnibus.Quidã liquere ipſis aliquã ex iſtis cauſam dixerunt,ſed non liquere,quæ eſset.Qui de terræ motibus plura ſcire cupiunt,legant Ariſt.2.Meteorolo: libro.Senecã ſexto Naturaliũ quęſtionũ. Plyniũ ca.81.& ſequentibus ſecundi Naturalis hiſtorię.Marcellinũ lib.hiſtoriarũ decimoſeptimo.Lucretium libro ſexto,

Nunc age quæ ratio terrai motibus extet &c.

Scribit Ariſto.in eo, quẽ modo citauimus libro, fortiſsimos fieri terrę motus circa ea loca,ubi mare fluxibile ſit,aut regio ſpongioſa,ſubantroſaq;(ut uerbis eius utar)Propter quod(inquit)circa Helleſpontũ, Achaiã,Siciliamq; circa etiam Euboeę loca. Circa enim iam dicta loca terrę motus fiunt maximi propter anguſtiã.Spiritus enim factus uehemẽs, & propter multitudinẽ maris allati,repellitur iterum in terrã,qđ natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quæcunq; habent maria, & quę ſubtus loca multum ſuſcipientes ſpiritũ/cõcutiunt magis.Senecaitem ait omnẽ orã maris obnoxiã eſse motibus.Sic paphos nõ ſemel corruit. Sic nobilis, & huic iam familiaris Malonicopolis Ciprũ ambit altum mare,& agitatur.Tyros & ipſa tam mouetur, q̃ diluitur. d ℭ Tiberio principe urbes duodecim.)Meminit Seneca ſexto Naturaliũ quęſt.libro.Plyni⁹ ca.86.ſecundi Nat.hiſt.Maximus(inquit)terræ memoria mortaliũ extitit motus Tiberij Cæſaris principatu,duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis.Euſebius in temporibus treſdecim urbes corruiſse dicit.Earum urbium,quę corruerunt,nomina ſunt,Epheſus,Magneſia,Sardis,Moſchene, Megara,Cæſarea,Philadelphia,Hymolus,Themis,Cyme,Myrrhina,Apolonia,Dicearchia.Meminit Strabo quoq; in fine duodecimi Geographiæ. e ℭ Ingenia Aſiatica.)Quos hic Solinus enumerat, fuerunt maiore ex parte,uel Aſiatici quidem,uel ex ijs inſulis,quæ Aſiæ adiacent. Anacreon Teius, de q̃ Cicero,Plynius,Aelianus,cęteri.Hunc amatoria tantũ carmina ſcripſiſse aiunt. Mimnermus Colophonius Elegiarũ ſcriptor non incelebris.Antimachus & ipſe Colophonius,hic cũ carmen perobſcurum in auditorio recitaret,Platone uno dempto,reliqui omnes/qui aderãt/abierunt.At ille.Plato mihi(inquit)pro omnibus.Hipponax Epheſius Iambicorũ ſcriptor, ab Athanagora, & Conia tyrannis (ut Suidas refert)pulſus patria.Alcęos duos fuiſse Suidas author eſt.Lyricum unum/Athenis oriundum.Mithylenęum alterum,priſcę Comœdiæ ſcriptorẽ inſignẽ.Sappho ob ſexum non minus, q̃ ob

a prɇditis [a] Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicɇ
eminẽtiſsimus, Anaxagoras naturæ [b] indicator.
Heraclitus etiã ſubtilioris doctrinæ arcanis [c] im-
moratus. Aſiam excipit Phrygia, [d] in qua Cele-
b nɇ, [e] quæ antiquato priori nomine in Apamæam
tranſiere oppidum a rege Seleuco poſtmodum
conſtitutũ. Iſtic Marſyas ortus, iſtic & ſepultus.
Vnde qui proximat fluuius Marſyas dicit̃. Nam
ſacrilegi certaminis factum, & audaces in deum

poeticam celebrata Xanthus e Sardib⁹ urbe oriundus. Hic Lydorũ hiſtoriã quatuor uoluminibus cõplexus eſt. Fuiſse Xanthũ alterũ Melicũ poetã Aelianus author eſt. Hecatheus Mileſius natione, Protagoram habuit prɇceptorẽ. Floruit autem Darij temporibus, cuius præter cæteros ſɇpius Strabo habuit mentionẽ. Herodotus ob ſtili elegantiã (q̃uis plurima ſabulis ſimilia ſcripſerit) inter Græcos hiſtoricos primatũ tenuit. Fuit autem Halicarnaſeus, ut ipſe de ſe refert. Ephorus Cumɇus, & Theopompus Chius, uterq; Iſocratis diſcipulus, quorũ alter (ut Suidas tradit) freno, alter calcaribus indigebat. a ℭ De ſeptem ſapientia prædıus.) De eorũ nũero, & nominibus, qui ob peculiarem quandã excellentiã/ſapiẽtiæ nomen adepti ſunt, plurimũ ſũt authores diuerſi, quã rem Diogenes Laertius abunde proſequitur lib. primo. Lactantius Firmianus ĩ principio quarti Diui. Inſtitutionũ ait, qđ ij ſeptem primi de reb⁹ naturalibus quɇrere, ac diſputare ſunt auſi, ſapiẽtes haberi, appellariq; meruerunt. O miſerum (inquit) calamitoſumq; ſɇculũ, quo per orbẽ totũ ſeptem ſoli fuerunt, qui hominũ uocabulo cierentur. Nemo enim poteſt iure dici homo, niſi qui ſapiens eſt. Sed ſi cæteri omnes prɇter iſtos ſtulti fuerunt, ne illi quidẽ ſapientes, quia nemo ſapiens eſse uere, iuditio ſtultorum poteſt &c. Et idem libro ſexto. Nec illi quidẽ ſeptẽ (inquit) ſed ex mediorũ officiorũ frequentia, ſimilitudinẽ quandã gerebant, ſpeciẽq; ſapientiæ. Extant Decij Auſonij docti, & eleganter libelli, q̃rum primus de Ludo ſeptem ſapientũ inſcriptus, cuius principiũ eſt, Agnoſcenda iſthɇc ex quo loco eorũ dicta prudenter/apte refert. Alter libellus eſt quo eorũ ſeptem ſapientũ ſententiæ/ſeptenis uerſibus explicantur. Quɇ nam ſumma boni &c. Bias cũ rogaretur, Quod prudentis opus? cũ poſsit nolle nocere. Quid ſtulti proprium? nõ poſse, & uelle nocere. Thaletis plurima ſapienter dicta, præſertim hæc. Turpe qđ auſurus, te ſine teſte time. Et uita perit, mortis gloria non morit̃. Et illud. Quid facturus eris, dicere ſuſtuleris. Et crux eſt ſi metuas, uincere quod nequeas. Rurſus & illud. Nil nimiũ. Pictaci autẽ ſunt hɇc. Loqui ignorabit, qui tacere neſcit. Bono probari malo, q̃ multis malis. Pareto legi quiſq; legem tuleris. Plures amicos re ſecunda compares. Paucos amicos rebus aduerſis proba. De Cleante Laertius lib. ſeptimo. Anaxagoras non modo generis gloria, & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clariſsimus fuit. Omne enim patrimoniũ, ut liberius ſtudijs incumberet/ſuis ſponte conceſsit. Indignanti cuidam, ac moleſte ferenti, qđ in alieno ſolo moreret̃. Bono (inquit Anaxagoras) eſto animo. Idem enim undiq; in infernũ deſcenſus eſt. Rogatus cuius rei cauſa natus eſset? Et inſpiciẽdi (inquit) cɇli, & Solis, & Lunɇ. b ℭ Indicator.) Indagatur legendũ potius. c ℭ Subtilioris doctrinɇ arcanis immorat⁹.) Inter cætera Heracleito peculiaris fuit in uerbis obſcuritas. Hinc factum eſt, ut cognomento σκοτεινός diceretur. Hic (ut .2. Diui. Inſtitu. refert Lactantius ex igne credidit omnia eſse nata. Miſeriæ humanæ memor

Hic flebat quotiens a limine moueret unum
Protuleratq; pedem. Sed enim.
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.

d ℭ Aſiam excipit Phrygia.) Gomer (ut Ioſephus ca. xi. primi Antiquitatum Iudɇorũ refert) tres filios habuit, Abſtenegam, qui de ſuo nomĩe Abſtenegos appellauit. Hoc Grɇci poſtea Reginos dixerũt. Riphaat, a quo Riphɇi. Tygram, a quo Tygramɇi, populi dicti ſunt, quos Grɇci tandẽ Phrygios appellarunt. Hi (ut Macedones aiunt) tamdiu Bryges uocati ſunt, q̃ diu Europɇi fuerunt Macɇdonũ accolæ, ſed tranſgreſsi in Aſiam, una cũ loco immutauere in Phrygas, authores Stephanus, & Herod. lib. 7. Sophocles autem in Athamante, a Phryxo Athamantis, & Nepheles filio, Phrygios appellatos dicit, unius tantũ literæ immutatione, q̃ſi Phryxias, qđ Phryxus in Colchidẽ ꝓficiſcens primũ illuc delatus fuerit. Eſt autem duplex Phrygia, maior, & minor, de quibus Ptolemɇus cap. 2. quinti, ac prima Aſiæ Tabula abunde ſatis. Phrygia, authore Curtio, pluribus uicis, q̃ urbibus frequens eſt. Phryges (ut alibi retulimus) cũ cɇteris de uetuſtate contendunt. Euſeb. 10. Prɇparationis ex Clemente refert, Phryges auium uolatus primũ obſeruaſse. Qualis fuerit Phrygum Theologia, multis proſequitur cap. 4. ſecundi Prɇparationis idem Euſeb. e ℭ In qua Celenɇ.) Plynius ca. 29. lib. quinti. Tertius (inquit) conuentus Apameã uadit, ante appellatã Celenas. Dein Cibothon. Sita eſt in radice montis Signiæ, circumfuſa Marſya. Marſyas ibi creditur ortus, ac paulo

tibias,[a] testatur non procul cū fonte uallis, quæ a
euentum gestæ rei signat, & ab Apamea decem
milibus passuū separata/Aulocrene[b] usq; adhuc
dicitur. Ex arce huiusce oppidi Meander[c] amnis
caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus in- b
ter Cariam, & Ioniam precipitatus in sinum, qui
Miletum diuidit, & prienam. Ipsa[d] Phrygia Tro
adi superiecta est, aquilonia parte Galatiæ colli-
mitata, a meridiana Lycaoniæ, Pysidię, Mygdo- c
niæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Ly-
diæ, a septētrione Mysiæ, Cariæ, a parte, qua di-
es medius est, mons Lydiæ[e] Tmolus croco flo-
rentissimus. Amnis Pactolus,[f] quē aurato fluo- d
re incitū, aliter χρυσοῤῥόας uocant. In his[g] locis ani-
mal nascitur, quod Bonasum dicunt, cui Tauri-

mox conditus, ubi certauit Tibiarum cantu cū Apolline. Aulocrenes/ita uocatur uallis decem miliū passuū. Phrygiam ab Apamea petentibus. Idem quoq; refert capite.45. sextidecimi eiusdē operis libri. Et. T. Liuius lib. octauo de bello Macedonico. Lactantius quarto Thebaidos super illud.

Nossent & illustres Satyro pendente Celenas: Dicit Celenas esse Lydiæ ciuitatem, in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, ac supplicio affectū fuisse tortoribus, de cuius sanguine fluuiū eiusdem nominis natū fabulanē.

Ascribam. Q. Curtij ex.3. libro uerba, qđ ad huius loci expositionem plurimū faciant. Media illa tēpestate mœnia interfluebat Marsyas amnis/ fabulosis Grecoꝝ carminibus inclytus. Fons eius ex summo montis cacumine excurrens in subiectam petrā, magno strepitu aquarum cadit. Inde diffusos circumiectos rigat cāpos. Liquidus, & suas dumtaxat undas trahēs. Itaq; color eius placido mari similis, locum poetarum mendatio fecit. Quippe traditum est, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe considere. Ceterum q̄diu intra muros fluit, nomen suū retinet, at cū extra munimēta se euoluit, maiore ui, ac mole agentē undas, Lycū appellant. a ℭ Audaces in deū tibias.) Pallas inuenta a se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiā in Tritonem Libię paludem/ abiecisse fertur. Eam cū Marsyas Satyrus reperisset, tractareq; didicisset, Phœbum prouocare ausus est, a quo cū uictus fuisset, detracta eius pelle, & in alta Platano suspensa, in flumen sui nominis conuersus est. Quam rem secundo in Eutropiū Claud. eleganter cecinit, cū de Phrygia loquereē, sic inqt.

Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fędatā cum reddit umbra Mineruā.
Hic & Apollinea uictus testudine pastor
Suspensa memores illustrat pelle Celenas.

Fabulā abunde refert Naso.6. Meta. ibi. Rettulit exitium Satyri. Et sexto Fast. ibi. Inuentā Satyrus primā mirаē &c. Lege Strabonē circa finē duodecimi Geographiæ lib. Herod. lib.7. In urbis Celenarum (inquit) foro uisitur suspensa Syleni Marsyę pellis in utrem formata, quā a Phrygibus fertur Apollo illi detracta/suspendisse. Lege etiā Ply. ca.29. quinti, & ca.45. sextidecimi nat. hist. Syllius Italicus belloꝝ Punicorū octauo canit Marsyā non peremptū ab Apolline, sed uictū ab eodē, in Italiam aufugisse, Marsyosq; populos ex suo nomine nuncupasse, sic inquiens de Marsys Italiæ populis.

Sed populis nomen posuit metuentior hospes
Cum fugeret Phrygios trans ęquora MarsyaCrenos
Mygdoniā Phœbi superatus pectine Loton.

b ℭ Aulocrene.) Hæc uallis a Marsyę tibia, & fonte, in quē isdem conuersus dicitur/nomen sortita est, hoc est ἀπὸ τοῦ ἀυλοῦ, καὶ κρήνης .i. a tibia, & fonte. Syllius Phrygios Crenos dixit. Vide Plyniū locis iamiam citatis. c ℭ Meander amnis.) Ex Ply. ca.29 lib. quinti. De Męandri recurrentibus ripis sic Ouidius octauo Metamorphoseos.

Nō secus ac liqdis/Phrygius Męandros in undis
Ludit, & ambiguo lapsu refluitq;, fluitq;,
Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas,
Et nūc ad fontē, nunc ad mare uersus apertū
Incertas exercet aquas.

d ℭ Ipsa Phrygia Troadi superiecta est.) Plynij uerba fere cap.32. libri quinti. Phrygia (inquit) Troadi superiecta, populisq; a promontorio Lecto ad flumen Celeū predictis, septētrionali sui parte Galatię cōtermina. Meridiana Lycaoniæ, Pysidiæ, Mygdonię. Ab oriente Cappadociā attingit. Similia & cap.29. eiusdē quinti. e ℭ Mōs Lydię Tmolus.) Seruius exponēs illud Maronis primo. Geor. Gramina nōne uides croceos utq Tmolus odores. Tmolū Cilicię montē dicit. Idē scribit secundo eiusdē uoluminis lib. super illud. Tmolus assurgit quibus &c. Alij omnes cū Solino Lydiæ montem faciunt. Plynius, & multi alij, Tmolum uino, melle, croco ferulem esse dicunt. Nomen (ut quidam uolunt) mōti datum a Tmolo Protei, Torones filio. f ℭ Pactolus.) Tmolus, qui ante Timolus appellabaē, uitibus consitus, ex quo fluente Pactolo, eodēq; Chrysoroa χρυσοῤῥόας Greci di-

cunt auriflui χρυσοῤῥόας aurum ῥέω fluo. Poetæ fabulanť Midā Lydorū regē in aurū uersum iubente Libero patre, in Pactolo se flumine lauisse, uimq; aureā tinxisse flumē, &(ut Naso inquit) hūano de corpore cessit in amnem. Ply. ca. 4. tricesimitertij natura. histo. tradit aurū apud nos tribus modis reperiri. Fluminū ramētis, ut in Tago Hispaniç, Pado Italiç, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiç, Gange Indiç. Nec ullum absolutius(inquit) aurū est, ut cursu ipso, tritu q; politū. Alio modo puteoꝝ scrobib⁹ effodi, aut

a num caput, ac deinceps corpus omne, tantum iuba equina, cornua autem ita multiplici flexu in se recurrentia, ut siquis in ea offendat, nō uulneretur. Sed quicquid præsidij monstro illi frons ne-
b gat, aluus sufficit. Nam cū in fugā uertitur, proluuie citi uentris fimū egerit [a] per longitudinem trium iugerū, [b] cuius ardor quicquid attigerit adurit. Ita egerie noxia summouet insequentes.
c Miletos Ioniæ caput, [c] Cadmi olim domus, sed eius, qui primus inuenit prosæ orationis disciplinā. Non longe Epheso Colophon ciuitas nobilis oraculo Clarij Apollinis. [d] Vnde haud procul Minas mons surgit, cuius uertices de nubib⁹

ruina montium &c. g ℭ In his locis.) Aristoteles, Aelianus, Plynius, Pausanias scribūt Bonasum animal non in ijs locis, hoc est in Lydia, uel Phrygia, sed in Pœonia Thraciç, uel Macedoniæ regione reperiri. Vnde non immerito quidā hoc loco Solinū arguūt. Existimant aūt erroris eius causam fuisse, qđ apud Plyniū nō Pœoniam, sed Mœoniā legerit. Vel qđ Piones pro Pœonibus acceperit. Quid si in utraq; regione idipsum animal reperiatur? Verba Plynij ex ca. 15. octaui. De Scythicis, & septemtrionalibus animalibus disserentis. Tradunt(inquit) in Pœonia feram, quæ Bonasus uocetur, equina iuba, cætera Tauro similē, cornibus ita in se inflexis, ut non sint utilia pugnç. Quapropter fuga sibi auxiliari, reddentem ea fimū interdū & trium iugerum longitudine, cuius contactus sequentes, ut ignis aliquis cōburat. Integrū de hac fera caput est apud Aristotelē de natura animaliū lib. nono. Bonasus (inquit) gignitur in terra Pœonia, mōte Mesappo, qui Pœoniæ & Mediæ terræ collimitiū est, & Monapios a Pœonibus appellatur. Magnitudine tauri, sed corpore, q̄ bos latiore. Breuior & in latera auctior est. Tergus distentū eius locū septē accubantiū occupat. Cætera forma bouis similis est, nisi qđ ceruix iubata armoꝝ tenus/ ut equi est, sed uillo molliore, q̄ iuba equina, & compositiore. Color pili totius corporis flauus, iuba prolixa, & ad oculos usq; demissa, & frequēs colore inter cinereū, & rufum, non qualis equoꝝ, quos Partos uocant/ est, sed uillo supra squalidiore, subter lanario. Nigri, aut ad modū rufi nulli sunt. Vocem similē boui emittunt. Cornua adunca in se flexa, & pugnç inutilia gerunt/ magnitudine palmari/ aut paulo maiora, amplitudine nō multo arctiore, q̄ ut singula semisextariū capiant nigritie proba, anciæ ad oculos usq; demissç, ita ut in latus potius, q̄ ante pendeāt. Caret superiore dentiū ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia. Crura hirsuta, atq; bisulca habet, caudā minorem, q̄ pro sui corporis magnitudine/ similē Bubulæ. Excitat puluerē, & fodit, ut taurus, tergore contra ictus prçualido est. Carnē habet &c. Ridicula omnino sunt, quæ de hoc animali prodit Albertus cap. 1. tracta. quinti octaui de Animalibus lib. Libro quoq; 22. eiusdem uoluminis, dicit hanc ipsam ferā Bonachū a Solino uocari. a ℭ Fimū egerit.) Scribit hoc præter Plyniū Arist. ca. 2. tertij de partibus animaliū. Bonasis excrementi profusionē natura pro auxilio dedit. Hoc enim cū metuūt, se tuentur. Hac eadē profusione, alia quoq; seruari certū est. b ℭ Per longitudinē triū iugerum.) Sunt codices, in quibus sic scriptū est. Per longitudinē triū iugerū, per longas aspergines, quarum ardor qcquid attigerit/ adurit. Ita egerie noxia amouet insequentes. c ℭ Miletos Ioniæ cap.) Ex Ply. ca. 29. lib. quinti. Miletus (inquit) Ioniæ caput. Lelegeis antea, & Phytiusa, & Anactoria nominata, super. lxxx. urbiū per cuncta maria genitrix. Nec fraudanda ciue Cadmo, qui primū prosaicā orationem condere instituit. Fuit autē hic Cadmus alter ab eo, qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanç urbis extitit primus author. De hac urbe sic Mela Pomp. lib. 1. Miletum urbē(inquit) quondā Ioniç totius belli, pacisq; artibus principem, patriā Thaletis Astrologi, & Timothei musici, & Anaximandri physici, aliorumq; ciuiū inclytis ingenijs merito inclytā, utcunq; Ioniā uocant. Strabo in principio quartidecimi scribit Miletum a Neleo, qui genere Pylius fuit/ fuisse conditā. Est autem urbs uetustissima, utputa nono anno Aegæi Atheniensium regni condita, author in temporibus Eusebius. Milesij ob opum copiā mire luxui, & delicijs dediti fuisse traduntur. De ijs illud fertur. Nemo nostrum frugi esto, alioquin cū alijs eijciatur. Hinc prouerbio dici cœptum. Milesius sermo, pro delicato, ac delicioso. d ℭ Clarij Apollinis.) Ex Plynio ca. 29. quinti. Huius oraculi originē explicat Pom. Mela lib. primo ibi. Lebedos (inquit) Clarijq; Apolli-

nis fanum, qđ Manto Pyresiæ filia fugiens uictores Thebanorũ Epygonos, & Colophon, quã Mopsus eiusdem matris filius statuit ad promontoriũ, quo sinus clauditur. Meminit Strabo lib. 14. Plynius ca. 106. secundi. Colophone (inquit) in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula bibentiũ breuiori uita. Meminit & Macrob. Saturnaliũ lib. primo. De Sypilo, qui antea Tantalis dicebatur. Plynius capite uicesimonono quinti. Item cæteri. a ℭ De nubibus superuolantibus.) Exemplaria ferme omnia habent. De nebulis superuolitantibus.

superuolantibus [a] futuræ tẽpestatis significant a
qualitatẽ. Caput Męoniæ Sipylus excipit, Tan-
talis antea dictus; & in illã uocabuli memoriam
orbitatibus [b] datus Niobe. Smyrnã Melas circũ-
fluit, inter flumina Asiatica facile pręcipuus am- b
nis. Smyrnęos uero cãpos fluuius Herm⁹ secat,
ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam scindit a Ca
ria. Hunc quoq; Hermũ fluctibus aureis æstuas-
se antiquitas credidit. Smyrna, unde pcipue ni- c
tet, Homero nati patria [c] extitit, qui post Ilium ca
ptum anno ducentesimo septuagesimosecundo
humanis rebus excessit, Agrippa Syluio Tybe-
rini filio Albæ regnante, anno ante urbem con- c
ditam centesimo sexagesimo. Inter quẽ, & Hesi-
odum poetã, qui in auspicijs Olympiadis primę
obijt, centum trigintaocto anni [d] interfuerunt.
In Rhetæo littore [e] Athenienses, & Mitylenæi

b ℭ Orbitatibus Niobe.) Niobes ob filiorũ, filiarũq; nũerũ se Latonę pręferẽtis, & eam ob causam natis orbatę fabulam multis carminibus retulit Ouidius Meta. lib. sexto. Quot aũt fuerint Niobes filij, ac filię, mira est apud Gręcos authores diuersitas. Nam Homerus uicesimoquarto Iliad. lib. pueros, puellasq; eius senos dicit fuisse. Euripides bis septenos. Sappho bis nouenos, Bachilides, & Pindarus bis denos. Quidã alij scriptores tres fuisse solũ dixerũt, author est Gellius capite sexto uicesimi Noctium Atticarum. DE Hermi fluminis fluctibus aureis meminerunt Virgilius, Statius, Claudianus. c ℭ Homero nati patria extitit.) Aulus Gellius capite undecimo tertij Noctium suarum refert Gręcum Distichum, quo septẽ urbes certare dicit de Homeri natis patria.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν ὉΜΗΡΟΥ,
Σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος ἀθῆναι. Hoc est.
Septem urbes certant de stirpe insignis HOMERI,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ius, Argos, Athenæ.

Hæc lis facile dirimi potest ex ijs quę scribit Archilocus in libello suo de Temporibus. Quo loco tradit uarijs temporibus, ac locis, octo Homeros floruisse. Et enumeratis septem, subdit. Vltimũ hunc Homerum ætas nostra cernit, qui Olympiade xxiij. & a Troiæ excidio anno quincentesimo, patria Męon, Olympico certamine uictor, iudicio totius Gręciæ eximius Poetarũ est habitus, & ei solius tributũ emendandi characteres, & nomina, & linguã Gręcam, quę (ut ferunt) Cadmus Samotrax fere barbaram, & plena ruditatis attulit &c. Hinc factum uidetur, ut nec de Homeri poetæ tempore conueniãt authores. Quidã eum / ex quibus Crates / ante descensum Heraclidarum ponunt. Eratosthenes post centesimũ annũ Troianę captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, siue post annũ centesimũ. Philochorus emigrationis Ionicæ tẽpore, sub Archippo Atheniensiũ magistratu, & post captã Troiam anno. 180. Apollodorus Atheniẽsis post 240 annum euersionis Ilij. Extiterunt alij, qui modico tempore anteq̃ Olympiades inciperẽt 400. retro annis Troianæ captiuitatis eum fuisse putent, Licet Archilocus 23. Olympiade quingentesimũ Troianę captiuitatis annum supputent. Hæc ex Eusebio lib. temporũ. d ℭ Centum trigintaocto anni interfuerunt.) Aulus Gellius in eo, quẽ modo retulimus loco plura disserit de Homeri, & Hesiodi poetarũ ætate. Philochorus, & Zenophanes Homerũ, q̃ Hesiodũ maiorem natũ fuisse scripserunt. L. Actius poeta, & Ephorus historiæ scriptor minorẽ natu Homerum esse dixerunt. M. Varro in primo de Imaginibus, non esse dubiũ tradit, quin aliquo tẽpore eodẽ uixerint. Idq; ex Epigrãmate ostendit, quod in Tripode scriptũ est, in monte Helicone ab Hesiodo positum traditur. Lege eundem ca. ultimo. 17. eius uoluminis. M. Cicero in Dialogo de Senectute referens Catonis sententiam. At Homerus (inquit) qui multis (ut mihi uidetur) ante sęculis, q̃ Hesiodus fuit. e ℭ In Rhetęo littore.) Plynius cap. 30. li. quinti. Extra sinum (inquit) sunt Rhetęa littora, Rhetęo, & Dardanio, & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidũ iuxta tumulũ Achillis conditum a Mytilenęis, & mox Atheniensibus, ubi classis eo steterat.

steterat. De sepulchro Achillis, & Aiacis in his locis meminit etiā Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est .17. historiarū libro. a ℂ Memnonis sepulchrū.) Memnon Titoni, & Aurorę filius, Priamo cū uiginti peditū milibus, ducentis curribus auxiliū ferens, ab Achille, uel, ut Diod. ait, per insidias a Thessalis tandem peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ (ut fabulæ tradunt) Auroræ matris precibus in uolucres uersę sunt, quę ob hoc Memnonides nūcupantᷣ. Hę Memnonis memores annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulā refert Ouidius .13. Trasformationū libro. Catera Diod. Siculus lib. 3. De his Auibus sic Plynius ca. 26. li. decimi. Authores sunt (inquit) omnibus annis aduolare Iliū ex Aethiopia aues, et cōfligere ad Mēnonis sepulchrum, quas ob id &c. Quam a probis authorib9 diuersa de his auibus prodat Albertus .23. de Animalibus li. ex eius uerbis, quę ut iacēt sub scripsimus deprehenditur. Mēnonides quędā uocantur aues, a loco ab Aegyptijs sic uocatas. Cateruatim enim ab Aegypto uolant ad Ilium ad sepulchrū Memnonis Pythagorici philosophi semp in qnto anno, & cū biduo ibi circumuolauerunt, decimo die pugnam ineunt, & se rostris, & unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum. Hucusq; Albertus, Quæ q̄ falsa sint, ex Plynij, & Solini uerbis emunctę naris quilibet mox aduertet. b ℂ Teutrania tenet regio.) Ply. ca. 30. libri quinti. Supra Aeolida, & partē Troadis in mediterraneo est, q̄ uocatur Teutrania, quā Mysij antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. c ℂ Chamęleon.) Græci χαμαὶ humile, & paruū dicunt. Hinc Chamęleon paruus leo. Plynij uerba ex quibus hæc Solinus transtulit ex c. 33. octaui nat. historiæ sunt. At Chamęleontem & ipsa .i. Africa, q̄q̄ frequentiorē India. Figura, & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta, & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda pręlonga in tenuitatem desinens, & implicās se uiperinis orbibus, Vngues adunci. Motus tardior ut testudini. Corpus asperū, ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo/tenui discrimine prægrandes, & corpori concolores. Nunquā eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo, nec potu semper alitur, nec alio quam aeris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior. Mutat namq; eū subinde, & oculi, & cauda, & toto corpore. Redditq; semper quemcumq; proxime attingit, præter rubrum, candidumq;. Defuncto pallor est. Caro in capite, & maxillis, & ad commissuram caudæ admodum exigua. Nec alicubi toto corpore. Sanguis in corde, & circa oculos tantum. Viscera sine splene. Hybernis mensibus latet, ut lacerta. Plura de eodem idem Plynius capite octauo uicesimioctaui. Extat caput duodecimum decimi Noctium Atticarum apud Aulum Gelliū. Itē caput undecimū secundi de natura animaliū apud Aristotelē. Mire

a ad tumulū ducis Thessali Achilleon oppidum
condiderūt, quod propemodū interijt. Deinde
interpositis .xl. ferme stadijs ī altero cornu eius-
dem littoris ob honorem Salaminij Aiacis alte-
b rum oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rho
dij extruxerunt. At iuxta Ilium Memnonis [a] stat
sepulchrum, ad quod sempiterno ex Aethiopia
cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memno
c nias uocant. Cremutius author est has easdem
anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, &
undiq; uersum quousq; gentium sint, ad regiam
Memnonis conuenire. Mediterranea quæ sunt
d supra Troadis partem Teutrania tenet regio, [b] q̄
primo Mysorum fuit patria. Perfunditur Teu-
trania Caico flumine. Per omnem Asiā Chamę-
leon [c] plurimus animal quadrupes, facie, qua la-
e certæ, nisi crura recta, & longiora uentri iunge-
rentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem
torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus
piger, & fere idem qui testudinū motus, corpus
f asperum, cutem qualē in Crocodilis deprehen-
dimus, subducti oculi, & recessu cōcauo introrsū
recepti, q̄s nunq̄ nictatiōe obnubit. Visum deni-
q; nō circūlatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis
intērat. Hiatus ei9 ęternus, ac sine ullius usus ministe
rio. Quippe cū neq; cibū capiat, neq; potu alat,

nec alimento alio, q̄ haustu aeris uiuat. Color ua a
rius,[a] & in momento mutabilis, ita ut cuicunq;
rei se coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo
sunt, quos fingere non ualet, rubrus, & candid⁹,
cęteros facile mentitur. Corpus pene sine carne, b
uitalia sine liene, nec nisi in corculo pauxillum
sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, produ-
citur uere. Impetibilis est coraci, a quo cū inter-
fectus est, uictorem suum perimit interemptus. c
Nam si uel modicū ales ex eo ederit, ilico mori-
tur. Sed Corax habet præsidium[b] ad medelā na-
tura manū porrigente. Nā cum afflictum se in-
telligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatē. d
Pythonis Come est[c] in Asia locus in campis pa-
tentibus, ubi primo aduētus sui tempore Cico-
niæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, lani
ant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas nō habe- e
re, uerum sonum quo crepitant, oris potius q̄ uo-
cis esse. Eximia illis inest pietas.[d] Etenim quantū
temporis impenderint fœtibus educandis, tantū
& ipsæ a pullis suis inuicem aluntur. Ita enim im f
pense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plu-
mas exuant. Noceri eis, omnibus quidem lo-
cis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime,
ubi serpentum immanis copia est, quos dum es-
candi gratia insectantur, regionibus Thessa-
licis plurimum mali detrahunt. Galatiam[e] pri-

degenerat ab Aristotele, & cæteris Albertus cum de Chamæleonte scriberet cap. 5. primi tractatus secūdi de animalibus lib. a ℂ Color uarius, & in momento mutabilis.) Præter ea, quæ de mutabilitate huius animalis scribunt Aristoteles, Plynius, Ambrosius quinto Hexameron. Seneca primo Naturaliū quęstionū sic canit Ouidius, 15. Meta. Id quoq; quod uentis animal nutritur, & aura Protinus assimilat, tetigit quoscunq; colores. Hinc natum Adagium apud Gręcos χαμαιλέοντος ἐυμεταβολώτερος. Chamęleonte mutabilior, de homine omnino inconstanti, & uario, non absimile illi, qđ alibi ex Plauto retulimus. Versi pellis. b ℂ Sed Corax habet præsidiū.) κόρακα Græci coruū dicunt. Coruus (inquit Plynius ca. 27. lib. octaui) occiso Chamęleonte, qui etiā uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. c ℂ Pythonis Come est.) Plura de hoc ipso loco disputat Hermolaus ca. 23. decimi Plynianarū castigationū. Pythonis Comen uocant (inquit Plynius) in Asia patentibus campis, ubi Ciconiæ congregatę inter se cōmurmurāt. Eam deniq;, quę nouissime aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatū post Idus Augustas nō temere uisas ibi. Sūt qui Ciconijs nō inesse linguas confirment. Honos his serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse, eadem legibus pœna, quæ in homicida. Ciconias ferunt (inquit quinto Hexameron diu⁹ Ambrosius) collecto proficisci agmine, si quo pergēdū putāt, & simul plerisq; circa orientē locis inuehi, & quasi tessera militari pariter omnes moueri. exercitum credas cū signis suis pergere. Sic omnes uiandi, comitandiq; præeūdi ordinē seruāt &c. d ℂ Eximia illis inest pietas.) Ciconias genitorꝝ senectutem inuicē educare iuulgatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirmēt, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerumetiā statim, cū iam datur facultas, alantur opera liberorꝝ. Nec matrē, aut patrem exire, sed in cubili manētes pasci labore eorꝝ, quos ipsi genuere/enutrierunt, educarūt. Hæc ex Arist. ca. 13. noni Naturę animaliū. Hinc in parentum pietatē sumptū adagiū ἀντιπελαργεῖν.i. Mutuā beneficiorꝝ uicem rependere. Supplendum, conuenit, par est, uel quippiā simile. Citat Tarręas in Prouerbiorꝝ Collectaneis hunc, quē modo ascripsimus Aristotelis locū. Hanc ipsam Ciconiarū in parentes pietatē, multis explicat Ambrosius ca. 16. quinti Hexameron. Leges, quibus iubentur liberi parentes suos alere Aristophanes eleganti uocabulo πελαργικοὺς νόμους nuncupat, quasi Ciconiarias leges dixeris. Ciconiarū pietatē ueteres attendentes, in regijs sceptris parte summa Ciconiā, parte uero infima Hippopotamū improbissimū animal insculpere soliti sunt. Qua re uiolentiā obnoxiā esse iusticiæ significare uolebant. Est enim Ciconia δικαιοσύνης σύμβολον.i. iusticiæ signū. Inter Decalogi pręcepta non infimū locū tenet, quo parentes honorare præcipimur. e ℂ Galatiam.) Plynius capite. 32. quinti. Dicendum simul (inquit) uidetur

& de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet. Caputq; quondã eius Gordium. Qui partem eam insedere Gallorũ Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati uocantur. Gallorũ in Asiã processus describit abunde. T. Liuius. 8. lib. de bello Macedonico. Plura Strabo circa finem duodecimi, & L. Florus ca. 11. secundi. Claudianus secundo in Eutropiũ. Thini Thraces erant &c.

a mis sæculis priscæ Gallorũ gentes occupauerũt, Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati, quæ uocabula adhuc permanent, q̃uis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA, ET HYLAE RAPTV, deq; Hannibalis exitu, ac sepulchro. CA. LIIII.

b Bithynia[a] in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ opulenta, ac diues urbiũ, a fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta, c deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbẽ prætermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credũt delitias Herculis Hylam puerũ[b] Nymphis rapinam,[c] in cuius memoriã usq; adhuc solẽni cursi-

a BITHYNIA.) De origine, & nomine Bithyniorũ Appianus in Mithridanco, hęc fere tradit. Thraces Gręci eos existimant, qui cum Rheso ad Ilium pro Troianis castra habuere, Rheso deinde nocte a Diomede (ut Homerus canit) perempto fugientes ad Ponti ostia, q̃ arctiora in Thraciam sunt, quosdam ratibus destitutos, in ea tellure cõsedisse, partemq; eã tenuisse, quę Bebrycia appellat̃. Quosdã trãsgressos, ultra Bizãtiũ, & Thraces, qui Bithynij dicuntur, ꝑpe Bithim habitasse fluuiũ. Fame deinde compulsos, in Bebryciã rediisse, & Bithyniã, pro Bebrycia a fluuij nomine, iuxta quẽ incoluissent, nominasse. Eius uero appellationẽ nulla ratiõe cũ tempore ab illis immutatã, cũ parum admodũ Bithyniæ nomẽ a Bebrycia uideatur differre, hoc multi iã existimant. Alij uero Bithym Iouis, et Thracis filiũ eorũ regem primũ extitisse, & utriusq; appellatione utriq; terrę nomen inditum. Secundã opinionem Stephanus quoq; sequitur. Bithynia (inquit) ἀπὸ βιθυνοῦ τοῦ δ᾽ιός, καὶ θράκης τῆς τιτανίδος, hoc est a Bithyno Iouis, & Thraces Titanidos filio. Herodotus in septimo eos olim Strimonios uocatos refert. Bithynia, ut in principio quinti Ptol. ait, terminat̃ ab occasu ore Ponti, & Thracio Bosphoro, & parte Propontidis. Eius figurã appingit tabula prima Asię. Martianus, qui hunc Solini locũ immitatur. Bithynia (inquit) initium Ponti est, & ab ortu Thracię aduersa, a Sagari flumine primos habitatores habet, qui fluuius alij fluuio Gallo miscetur, a quo Galli dicuntur ministri matris Deũ. Hęc & Bibrycia, & Mygdonia dicta est, a Bithynio rege Bithynia. Lege Plyniũ ca. ultimo li. quinti. Sunt authores transisse ex Europa Mysas, & Phrygos, & Thynos, a quibus appellantur, Mysi, Phryges, Bithyni. b

Hylam puerũ.) Hylas Thiodamantis filius Dryopum regis, quorũ gens subiecta Parnaso fuit. Hic patre interfecto, Herculem secutus studio eius uirtutis ardens. Quom ex comitatu Argonautarũ in Mysia Hercules recessisset ad materiã quęrendam remi, quẽ fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnã extulisset, dũ accedit ad ripam, adamatus a nymphis est, propter hunc Herculem comites deseruit, nec deinceps secutus Iasonẽ. Hunc quom in fonte perisse cognitum est, sacra ei instituta sunt, quibus mos fuerat, ut eius nomen clamaretur in fontibus. Hinc a Virgilio dictum est. Vt littus Hyla Hyla omne sonaret. Et Valerius Flaccus tertio Argonauticon.

Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat
Auia, responsant syluæ, & uaga certat imago.

Hæc ex Probo tertio Georgicorũ Virg. Seruio Ecloga sexta. Placido quinto Theb. Item ex Commentarijs Apollonij. Strabone lib. 12. Annotatũ ab Authoribus est, Hylan turpi amore dilectum ab Hercule. De loco ubi raptus est, non omnes idẽ sentiunt. Herodotus lib. septimo scribit in Magnesiæ sinu locum esse quendã, in quo fertur Hercules quom e naui Argo aquatũ missus esset, fuisse eum ab Iasone, atq; socijs derelictũ, dũ in terrã Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur esse Aphete, quoniam Græce ἀφετή dimissio dicatur. Strabo libro duodecimo ait eum apud Arganthonium montem raptum fuisse. Quo loco adhuc (inquit) festa quędam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi, ac saltantes, Hylan uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum egrediantur. Propertius etiam uicesima primi ad Argantiphagũ fuisse Hylan raptũ prodidit. c

Nymphis

tatione lacum populus circuit, & Hylan uoce a
clamant.[a] In Bithynio quoq; agro Libyssa[b] lo-
cus Nicomediæ proximus sepulchro Hanni-
balis famæ datus, qui post Carthaginense iudici-
um[c] transfuga ad regem Antiochum, deinde b
post Antiochi apud Thermopylas pugnã tam
malam, fractumq; regem fortunæ uicibus in ho
spitium Prusiæ[d] deuolutus, ne traderetur Tito
Quintio ob hanc causam in Bithyniam misso, c
captiuusq; Romã ueniret, ueneni mali poculo
animã expulit, & a Romanis se uinculis morte
defendit.

DE ORA PONTICA. CA. LV.

IN ora Pontica[e] post Bosphori fauces, & d
Rhesum amnẽ, portúq; Calpas Sagaris
fluui' ort' in Phrygia, dictusq; a plerisq;

rapinam.) Theocritus, & Nicandrus scribunt Hylan a Nymphis eius loci omnibus fuisse raptum. Apolloni', & Flaccus in Argonauticis, ab una tantum nympha. Onasus in primo Amazonicorũ, eum in mare lapsum, mersumq; perisse. a ¶ Hylan uoce clamant.) Tarræas in prouerbiorũ Collectaneis Paremiã refert, ex eo clamore sumptam, quo Hylan festis illis uoce clamant. Ea autem est huiusmodi. ὕλαν κραυγάζειν, Hylan inclamare, de his, qui aliquid inani labore prosecuntur. Quo loco Hylæ historiam uel fabellã potius, abunde refert. Aitq; inter cætera Polyphemum Cyclopẽ fuisse missum ad Hylan requirendum, Hylanq; inclamasse, nominatimq; uocasse cum nihil tamẽ eo clamore profecerit. b ¶ Libyssa.) Gentile a Libya deductum nomen. Hinc Libyssa locus dictus qđ ab Hãnibale Libysso conditus fuerit. Est autẽ Libyssa, authore Stephano, φρούριον βιθυνίας, idest præsidium, propugnaculũ, & loc' quidã munitus Bithyniæ. Appianus in eo lib. qui Syrius inscribitur, ait Libyssum fluuiũ esse in Bithynia, & cãpũ subinde ab eo Libyssam dictũ. Meminit Libyssæ Plynius ca. ultimo libri quinti. Item Martianus in sexto. Plynius Cęcilius dicit Hannibalem fuisse sepultum apud Libyssã in arca lapidea, in qua hodie quoq; (inquit) inscriptum est. Hannibal hic situs est. c ¶ Carthaginẽse iuditiũ.) Quo pacis cõditiones a Scipione Carthaginensibus dictæ sunt, inter quas Scipio ante omnia postulabat, ut Hannibal sibi traderetur, author Liuius. 30. ab urbe condita libro. Authores sunt (ut in Hannibalis uita Plutar. tradit) qui dicant Hannibalẽ ueritum, ne petenti Scipioni dederetur, statim re male gesta in Asiã profugisse. d ¶ In hospitium Prusiæ deuolutus.) Post uictum apud Termopylas Antiochũ, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit. Prusias autem præsenti iam flaminio, Romanisq; gratificaret, a se necandi, aut Romanis tradendi Hannibalis consiliũ cępit. A primo colloquio Flaminij milites extemplo ad domũ Hannibalis custodiendã missi sunt. Semper talem exitũ uitæ suæ prospexerat Hannibal omnino, & Romanorũ inexplicabile odium in se cernens, & fidei regũ nihil sane confisus. Prusiæ uero leuitatẽ etiam expertus erat. Flaminij quoq; aduentũ uelut fatalem sibi horruerat, ad omnia undiq; infesta, ut iter semper aliquod pręparatum fugæ haberet, septem exitus e domo fecerat, & ijs q̃sdã occultos ne custodia sepirentur. Sed graue imperiũ regũ nihil inexploratũ, qđ inuestigare uolunt, effecit totius circuli domus ita custodijs complexi sunt, ut nemo inde elabi posset. Hanibal posteaq; est enunciatũ milites regis in uestibulo esse postico, qđ deuij maxime, atq; occultissimi exitus erat, fugere conatus, ut id quoq; occursu militũ obseptum sensit, & omnia circa clausa custodijs dispositis esse, uenenũ, qđ multo ante præparatum ad tales habebat casus poposcit. Liberemus (inquit) diuturna cura populum Ro. quando mortẽ senis expectare longum censent. Nec magnã, nec memorabilem ex inermi, proditorq; Flaminius uictoriã feret. Mores quidem populus Romanus quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut a ueneno caueret, prædixerunt, ij legatum consularem, qui author esset, Prusiæ qui scelus occidendi hospitis miserunt. Execratus deinde in caput, regnumq; Prusiæ, & hospitales deos uiolatæ ab eo fidei testes inuocans, poculũ exhausit. Author Liuius lib. 39. ab urbe condita. Appianus in Syrio scribit Hannibalem huiusmodi oraculo fidentem fuisse deceptum. Libyssa gleba corpus teget Hannibalis, cum in Libya moriturum se speraret. e

IN ORA PONTICA post Bosphori fauces.) Caput istud totum ex principio sexti Plynij transumptũ est. Põtus Græca dictio πόντος per Syncopen quasi πόνος hoc est labor, dolorue, qđ sit mare

a Sagarius, exordium facit Mariandi sinus, in quo oppidum Heraclea appositũ Lyco [a] flumini, & Acone portus, [b] qui prouẽtu malorꝝ graminum usq; eo celebris est, ut noxias herbas Aconita illinc nominemus. Proximus inde Acherusi[9] specus, [c] quem foraminis cæci profundo adusq; inferna aiunt patere.

ipsum laboribus, & doloribus plenũ, ut est. Qui nauigant mare, enarrãt pericula eius Ecclesiastici. 43. Alij dictum putant a uerbo ποντίζω quod mergo significat, quoniã in mari plurima mergi soleant. Est autem pontus id mare, quod inter Mæotidẽ paludẽ, & Tenedon insulã interiacet. Mensuram ponti (inquit capite primo sexti Caius Plynius) a Bosphoro, ad Mæotiũ lacum quidã fecere. xiiij. xxxviij. mil. D. pass. Eratosthenes. c. minorem. Agrippa a Chalcedone ad Phasin. x. mil. Inde Bosphorum Cimmerium. ccclx. mil. Nos interuslla generatim ponimus comperta in nostro æuo, quando etiã in ipso ore Cimmerio pugnatũ est. Ergo a faucibus Bosphori est amnis Rhebas, quem aliq; Rhesum dixerunt. Deinde Psillis, portus Calpas, Sangaris fluuius ex inclytis. Oritur in Phrygia, accipit uastos amnes, inter quos Tembrogiũ, & Gallum. Et idem Sangarius, a pleris; dictus Coralius, a quo incipiunt Mariandini sinus, oppidũq; Heraclea Celeceno, uel ut alij codices habent, Lyco flumini appositum. Abest a Ponti ore miliarijs ducentis. Portus Acone ueneno Aconito dirus. Specus Acherusia. Hucusq; Plynius. De Ponti mensura, & circa eum nationibus plura Herodotus libro quarto. Ammianus libro uicesimosecundo. Strabo libro duodecimo. Ptolemęus capite primo quinti. Capella cap. tricesimoquinto lib. sexti. a ❡ Lyco flumini.) Hermolaus cap. primo sexti Castigationũ Plynianarum contendit ex Thucydide libro quarto apud Plynium non Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, ut sit Celex Celecis producta media. Nisi quis (inquit) utrumq; flumen haberi parte illa sentiat. b ❡ Acone portus.) Valerius Flaccus quarto Argonauticon meminit, in ijs locis Aconia fluminis.

Quid memorem quas Iris aquas, aut torqueat Acone

Naso septimo Transformationũ scribit. Aconitum, a Caute in qua nascitur dictum esse,

Quæ quia nascuntur dura uiuacia caute.

Agrestes Aconita uocant.

Græci enim ἀκόνην cotem dicunt. Vnde ἀκόνιτον sumptũ nomen. Scribunt Aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Aconitum interdum pro quocũq; letalissimo ueneno capitur. Vnde prouerbiali figura a Iuuenali dictũ. Nulla Aconita bibuntur fictilibus. In eos dictum, qui mortis sępe causam diuitias ardenter cupiunt. Si quis Aconitum nesciens hauserit, haustu eum meri plurimi curari solet. Insusum enim uisceribus trahit ad se calorem, & ueneno frigido quasi calidum iam repugnat. Si uero Aconitum ipsum cum uino tritum potui datum sit, haurientem nulla curatio a morte defendit. Tunc enim uinum natura frigidum admixtione sui frigus auxit ueneni. Nec in inferioribus iam calescit, quia nõ liberum, sed admixtum alij, immo in aliud uersum descendit in uisçera. Ex Macrobio Saturnaliũ libro septimo. De Aconito plura Ply. cap. 2. & 3. uicesimiseptimi naturalis historiæ. c ❡ Acherustus specus.) Nomen sumptũ ab α, sine, & χαίρω lætitia, quod locus is, quo per Acherustum specum iter est, sit omni penitus lætitia uacans. Plynius capite secundo uicesimiseptimi. Fabulæ (inquit) narrauere e spumia Cerberi canis extrahente ab inferis Hercu'e, ideoq; apud Heracleam Ponticam, ubi monstratur eius ad inferos aditus gigni. Meminit Ammianus libro uicesimosecũdo. Pomponius Mela libro primo. Iuxta specus (inquit) est Acherusia ad Manes (ut aiunt) peruius, atq; inde extractum Cerberum existimant.

Valerius Flaccus quarto Argonauticon.

Inde premente noto tristes Acherusidos oras.

Præterit.

Est & Italiæ palus Acherusia prope Puteolos, & Cumas

Qua fama est Acherontis ad undas

Pandere iter, cęcas stagnante uoragine fauces

Laxat, & horrendos aperit telluris hiatus,

Interdumq; nouo perturbat lumine manes.

Ex eo loco mortui transmittuntur persoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis transnatione. Authores Plutarchus, & Plautus in Truculento. Is numus Gręce δανάκη dicebatur, qui in ore defuncti poni consueuerat. Meminit Propertius Elegia tertiadecima libri quarti, & Apuleius sexto de Asino aureo. Item Diodorus Siculus circa finem secundi.

DE PAPHLAGONIA, ET VENEtorum origine. CA.LVI.

PAphlagoniã limes[a] a tergo Galaticus am- a
plectitur. Ea Paphlagonia Carambi pro-
montorio spectat Tauricã, consurgit Cy-
toro[b] mõte porrecto in spatiũ triũ & sexaginta
miliũ, insignis loco Heneto,[c] a quo (ut Corneli- b
Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam trans-
uecti, mox Veneti sunt nomĩati. Plurimas in ea
regione urbes Milesij condiderunt. Eupatori-
am[d] Mithridates, quæ subacta a Pompeio Põ-
peiopolis est dicta.

DE CAPPADOCIA, ET EQVOrum natura. CA.LVII.

CAppadocia[e] gentiũ uniuersarũ, quę Pon- c
tũ accolunt præcipue introrsus recedit.

PAPHLAGONIAM limes.) Paphlagonia/authore Stephano/dicta est ἀπὸ παφλάγωνος τοῦ φινέως παιδὸς.i.a Paphlago Phinei filio. Paphlagoniã (ut Plynius ca.2.sexti refert) Pylęmoniã qdã dixerunt inclusam a tergo Galatia. Oppidũ Mastya Milesiorum, deinde Cromna. Quo loco Henetos adijcit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorũ Venetos credi postulat. Paphlagonas (ut lib.12. Strabo tradit) ad orientem Halys flumen terminat, a Meridie fluens inter Syros, atque Paphlagonas, exitq; (ut Herodotus ait) in eum, qui Euxinus pontus appellatur. Paphlagoniæ situm scribit Ptole.capi.4. quinti, & prima tabularũ Asię. b ℭ Cytoro.) Idẽ Strabo scribit Amastris arcem Cytorum, dici olim Synopensium Emporium, dictum a Cytoro Phryxi filio, ut Ephorus tradit. Cytor' mons plurimã buxum habet, ut Plynius cap.17.sextidecimi, & Strabo dicto li. prodiderũt. Virgilius secundo Georgicorũ.

Et iuuat undantem buxo spe-
(ctare Cytorum.

Quo loco Seruius magno errore (nisi scriptori uitium ascribam') tradit Cytorum Macedoniæ montem esse cũ reliqui omnes eum montẽ Paphlagoniæ esse dicant. c ℭ Insignis loco Heneto) Henetorũ meminit Homerus secundo Iliados libro.

Paphlagonasq; ferox ducebat
(in arma Pylemon
Ex Henetis muli ducunt genus
(unde feroces.

Sed quęritur quosnam poeta Henetos dicat. Sunt enim qui dicant Henetos in tota Paphlagonia nusq̃ ostendi. Alij dicunt uicum esse in littore decem schoenis ab Amastri distantem. Zenodotus de Henetia scribens/putat eã significari, quę nunc Amisius appellatur. Non nulli nanonẽ quandã Cappadocibus finitimã prodiderũt cum Cimmerijs militasse, postea Adriã peruenisse. Sed qđ maxime inter omnes constat, est qđ Heneti clarissima Paphlagonũ natio erant, ex qua Pylemon fuit, cũ quo plurimi ex illis militarũt. Amisso autem duce post captã Troiã, in Thraciã traiecerunt. Errantes uero in eam regionẽ deuenere, quæ nunc Henetia appellatur. Quidã Antenorem dicunt, & eius filios, classis huius participes in interiore Adrię recessu constitisse. Atq; iccirco uerisimile est/Henetos defecisse, & nusq̃ in tota Paphlagonia apparere. Lege eundem Strabonem in principio quinti, & parum post principium duodecimi. Rem paucis explicat. T. Liuius in principio primi ab urbe condi. & Q. Curtius in principio tertij Cato in Originibus, scribit Venetis cunctis primã origiuẽ Phaetonthęã esse, quę Gręcis (inquit) occasionem mentiendi de Phaetonte, & Eridano prębuit. Posterius mixta ijs nobilis stirps Troiana, a quibus Patauiũ suo conditore inclytũ. Idẽ fere scribit. C. Sempronius in lib. de Italię diuisione. Seruius. 1. Aeneid. super illud. Illyricos penetrare sinus. In hac quoq; historia turpiter lapsus est, existimãs iccirco dixisse Virgiliũ Illyricos, qđ inde (inquit) uenit quidã Henetus rex, qui Venetiã tenuit, cuius nomen Henetiã dictam, posteri Venetiã nominauerũt. De Henetis, & Antenore ca.8. supra non nulla retulimus. d ℭ Eupatoriã.) Plynij uerba sunt ex ca.2. lib. sexti. Amysso iunctũ fuit oppidũ Eupatoria a Mithridate conditum. Victo eo Pompeopolis utrunq; appellatum est. Theophrastus, Plynius ca.37. undecimi, & A. Gellius. 16. Noctiũ Atticarũ, scribunt in Paphlagonia bina perdicibus corda esse. Aristo. cap.65. eius lib. quẽ de Admirandis in natura scripsit, tradit in Paphlagonia pisces esse, qui sola ipsius telluris natura foueãtur, coalescantq;. Paphlagonibus post mortẽ Philomenis regis populi Romani amici, prouincia a Romanis imposita est, ut a Sexto Ruso relatum est. e

CAPPADOCIA.) Ply.ca.3.li.sexti, Cappadoces a Cappadoce amne dictos putat, cũ antea (inqt) Leucosyri dicerent. Sũt, qui Cappadociã dictã uelit a Cappadoce Nini filio. Ea prius, ut Plutar.

a Latere læuo utrasq; Armenias, & Comagenem
simul transit, dextro plurimis Asiæ populis cir-
cumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & solis ortus
Præterit Lycaoniã, Pisidiam, Ciliciam. Vadit su
b per tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis al-
terius in Scythiam pertendens, ab Armenia ma-
iore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, un-
de Pariedri[a] montes sunt/auspicatur. Multæ in
c Cappadocia urbes inclytæ. Verũ, ut ab alijs re-
feramus pedem,[b] coloniã Archelaidem,[c] quam
deduxit Claudi⁹ Cęsar, Halys[d] prçterfluit. Neo-
cæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semi-
d ramis condidit. Mazacã[e] sub Argęo sitam Cap-
padoces matrem urbiũ numerant. Qui Argęus
niualibus[f] iugis arduus ne æstiuo quidem tor-
rente pruinis caret. Quęq; indigenæ populi ha-
bitari Deo credunt. TErra illa ante alias altrix e-
quorum,[g] & prouentui equino accõmodatissi-

refert/Syria dicebatur, a Syro scilicet Apollinis, & Synopes filio nomen trahens. Cappadocię regio, ut lib. secũdo Strabo ait, ad Euxinũ uergens cęteris Tauro appositis magis, ac magis ad Aquilonẽ spe ctat. Idẽ in principio duodecimi eã multas partes habere, plurimasq; mutationes accepisse dicit. Qui enim Austrũ uersus sunt, Cilicio, qui Taurus dicitur/terminatur. Orientẽ uersus Armenia, Colchide, ac diuersarum linguarũ gentibus, quę intermediæ sunt. Septentrionem uersus Euxino usq; ad Halys ostia. Occasum uersus Paphlagonũ gentem, & Galatis, qui in Phrygiã transmigrarunt usq; ad Lycaonas, & Cilices Ciliciã Tracheam incolentes. Quidã Cappadociã in decẽ Præturas diuidunt. Alij eam in duas Satrapias fuisse a Persis diuisam aiunt. Appiano in proemio sui operis dicit Cappadoces Cilicum finitimos esse, Armeniorumq; partem, quã Armeniã minorem uocant. Eius situm appingit Ptolemæus cap. 6. lib. quinti prima tabularum Asię. Cappadoces (ut in Clio Herodotus tradit) coriacea subligacula, e corioq; reliquã uestem ferunt. Non quibus uolunt cibis uescuntur, sed quos habẽt utpote regionẽ asperam incolentes. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficos ad comedendum, nec aliud quicq; boni habentes. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatũ uulgo indino est. τρία, κάππα κάκιστα, Tria κκκ. pessima. Id Suidas de Cretensibus, Cilicibus, & Cappadocibus dictum refert. Augustinus autem ca. 5. de Grammatica ad tres Cornelios referendũ putat. i. Syllã, Cinnam, Lentulũ, qui bipedũ pessimi existimati sunt. Illud admiratione dignũ est, & inter mortales rarissimũ, qđ cũ Romani libertatẽ Cappadocibus obtulissent, eam ij, & instanter quidẽ renuerint, sibiq; tandẽ Ariobarzanẽ. s. regem immemores summi boni prçfecerint. Id. 12. uolumine Strabo refert. Extat in Cappadocas de modici sale plenum Distichum.

καππαδόκην ποτ᾽ ἔχιδνα κακὴ δάκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ.
κάτθανε, γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Idest Cappadocẽ quandoq; uipera mala apprehendit, & ipsa interijt, qđ uenenosum sanguinẽ gustauerit. a ℂ Pariedri.) Sic enim legendũ est, non Panhydri, uel Panthydri, siue Pantidri, ut in omnibus Solini exemplaribus legitur. Locũ restituimus ex ca. nono sexti Plynij. b ℂ Referamus pedẽ.) Esse hanc prouerbialẽ figurã cap. primo supra cõmonstrauimus c ℂ Archelaidẽ.) Ply. cap. 3. lib. sexti. Cappadocia (inquit) intus habet coloniam Claudij Archelaidẽ, quã pfluit Halys. d ℂ Halys.) Fluuius hic ex Armeno monte ortus Medicum, ac Lydũ imperiũ disterminat/perfluit primũ Cilicas, dehinc Mantienos, qui sunt ad dexterã, & Phrygas, qui sunt ad lęuam. Tũ Boreã uersus tendens Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit, Cappadoces a dextra. Paphlagones a sinistra perstringens, author Herodo. lib. 1. Hũc fluuiũ Lucanus in. 3. Crœso fatalẽ dixit. Crœsus enim Lydorũ rex cũ contra Cyrũ Persarũ regẽ bellũ gerere statuisset, Apollinis oraculũ consuluit, cui sic Pythia respondisse dicitẽ. Crœsus perdet Halym transgressus plurima regna. Vel ut secũdo de Diuinatiõe ait Cicero. Crœsus Halym penetrans magnã peruertet opum uim. Hostiũ uim sese peruersurũ putauit, peruertit autẽ suã. De Neocęsarea, & Melita, Ply. eodẽ qđ modo citauimus capite. e ℂ Mazacã.) Semper (inquit Sex. Rufus) in auxilia Romanorũ fuere Cappadoces, & ita maiestatẽ coluere Romanã, ut in honorẽ Augusti Cęsaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima Cęsarea nuncuparetur. Plura de hac urbe ca. 2. sexti Plynianarũ castigationũ Hermolaus Barbarus annotauit. f ℂ Qui Argęus niualibus.) Strabo lib. 12. de Mazaca loquens. Latet (inquit) sub Argęo monte omniũ altissimo, qui semper in summo niues habet, ex quo qui eo ascendunt, q̃q̃ ij per-

ma est. Quorum hoc in loco[a] ingeniũ reor pse- a
quendum. Nam equis inesse iudicium documẽ-
tis plurimis patefactum est, cum iam aliquot in-
uenti sunt, qui non nisi primos dominos recog-
noscerent obliti mansuetudinis, siquando mu- b
tassent consueta seruitia. Inimicos partis suæ no-
runt, adeo, ut inter prælia hostes morsu petant.
Sed illud maius est, qđ rectorib' perditis, quos
diligebant, accersunt fame mortem. Verum hi c
mores in genere equorũ præstantissimo reperi-
untur. Nam qui infra nobilitem sunt sati, nulla
documenta sui prebuerunt. Sed nequid uidea-
mur dicendi licẽtia contra fidem arrogasse, ex- d
emplum frequens dabimus. Alexandri Magni
equus [b] Bucephalus [c] dictus siue de aspectus tor-

pauci sunt, sereno cœlo utrumq; ęquor perspici, Issicum scilicet, ac Ponticũ &c. g ℭ Altrix equorũ.) Claudianus de Phaleris equi regij. Turbidus Argęa seu niue lauit Halys. Et secundo in Rufinum. Iam pascua fumant Cappadocum, uolucrumq; parens Argęus equorum. a ℭ Quorũ hoc in loco ingenium reor persequendum.) Omnia quæ hoc loco de equis Solinus recenset, ex Plynio sumpta sunt ca. 42. octaui naturalis historiæ. Equi (ut quibusdam placet) ex eo dicti sunt, qđ cum quadrigis iunguntur, ęquari uideantur, paresq; forma, & cursu similes copulentur. Qui fabulas consectantur, scribunt Neptunũ pcussa in petreis Thessaliæ campis tellure primũ equum, animal bellis aptum, produxisse. Lucanus 6. Pharsaliæ de Thessalia loquens.

Hac tellure feri micuerunt semina Martis,
Primus ab æquorea percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exilijt, primus Calybem, frenosq; momordit,
Spumauitq; nouis Lapithę domitoris habenis.

Eum equũ alij Seyphiũ, alij Scyronẽ nonnulli Arionẽ nominatum fuisse aiunt. Hinc factum est, ut Romani Neptunũ equestrem uocent, Gręci ἱππικὸν ποσειδῶνα. i. equestrem Neptunũ, quod existimetur princeps originis equorũ. Lege Probũ, & Seruiũ primo Georgicorũ Virgilij, qui fabularũ originẽ ad naturã redigunt. Refert Plynius ca. 56. septimi natu. histo. equo uehi Bellerophontẽ, frenos, & strata equorũ Peletroniũ, pugnare ex equo Thessalos inuenisse. Idẽ Plynius ca. 40. octaui, tradit fidelissimos ante omnia homini canes, atq; equos. Equinũ genus (ut capi. 25. septimi Columella scribit) tripartito diuiditur. Est enim generosa materies, quę Circo, sacrisq; certaminibus equos prębet. Est mularis, quę pręcio fœtus sui corporatur generoso. Est & uulgaris, quæ mediocres fœminas, maresq; pgenerat. Vt quæq; est præstantior, ita ubere campo pascitur &c. Vide Aristotelem ca. 22. sexti, & cap. 24. octaui naturæ animaliũ. Itẽ Varronẽ ca. 7. secundi de re rustica. Quãdo, & cur se equus homini subiecerit, canit Horatius epistola decima li. primi. b ℭ Alexandri Magni equus.) Verba Plynij unde transtulit hæc Solinus, sunt. Eidem Alexandro, & equi magna raritas contigit. Bucephalan eum uocarunt, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armo impressi. Sexdecim talentis ferunt ex Philonici Pharsali grege emptũ, etiã tum puero capto eius decore. Neminẽ hic aliũ, q̃ Alexandrũ regio instratus ornatu, recepit in sedem, alios passim reijciens. Idem in pręlijs memoratę cuiusdam perhibetur operę. Thebarum oppugnatione uulneratus, in aliũ transire Alexandrũ non passus. Multa præterea eiusdẽ modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias. Vrbem tumulo circumdedit nomine eius. Extat de huius equi excellentia caput secundũ quinti Noctiũ Atticarum apud Auliũ Gelliũ quo loco inter cætera scribit fuisse eũ equum emptũ talentis tresdecim, cũ Plynius sexdecim dicat. Subscripsi Arriani uerba ex quinto gestorũ Alexandri lib. qđ hunc equum eleganter describat. Is equus (inquit) forma fuit, & natura præter cęteros equos insigni magnitudine, quæ mediocrem excederet, spiritu alto, ac generoso, taurino capite, cuius rei causa id sibi nomen inditum, uel qđ, ut alijs placet, cum toto corpore niger esset, albã in capite maculã taurino capiti maxime similẽ habuerit. Nullum omnino sessorẽ pręter Alexandrũ dignatus est unq̃. Hunc eũ apud Vxios amisisset Alexander summa cura conquiri iussit, Vxija exitium minatus ni continuo reducerent, isq; redditus est. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multumq; ei ad gloriã contulit. Ad postremũ trigesimũ iã annũ nactus non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris, unde mouerat citra Hidaspem uitã finijt. Diod. Siculus lib. 17. scribit hunc equũ regi donasse Corynthium Demarathum, eoq; Alexandrũ in omnibus Asiæ pręlijs usum fuisse. Multa de eo Plutarchus in Alex. Quintus Curtius lib. 5. Iustinus lib. 12. Item cæteri. c ℭ Bucephalus.) Factum nomen ἀπὸ τοῦ βοὸς, καὶ κεφαλῆς. i. a boue, & capite, quod eius equi caput bubulo capiti foret persimile. Strabo lib. 15. a

latitudine frontis dictum putat, cecidisseq; cũ in prælio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat. Quo loco Bucephalam, & Niceã urbes condidit, primã ab equo, alterã a uictoria appellauit. a ℂ Equus Caij Cæsaris. Plynius ca.42. octaui. Nec Cæsaris dictatoris (inquit) qoemq̃ aliũ recepisse dorso equos traditur. Idemq; hominis similes pedes priores habuisse. Hac effigie locatus ante Veneris genitricis ędẽ. Suetonius lib. primo. Vtebatur autẽ (inquit) equo insigni, pedibus prope homanis, & in modũ digitorum ungulis scissis, qoẽ natum apod se, qoom Aruspices imperiũ orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro ędẽ Veneris genitricis postea dedicaoit. Eadẽ ferme uerba refert Plotarchus in uita Cæsaris Dictatoris. b ℂ Regem Scytharom.) Ex Plynio & hoc trãsomptũ. Scythæ quidẽ (inquit) equitatus, & equoꝝ gloria strepunt. Occiso deniq; ipsorũ regulo ex prouocatiõe dimicante, hostem cum uictor ad spoliandum uenisset, ab equo eius ictibus, morsuq; confectũ. c ℂ Agrigentina regio.) Plynios eodem cap.42. octaui. Agrigenti complurũ (inquit) equorũ tumuli Pyramides habent. d ℂ Voluptatem his inesse.) Nã in circo, ait Plynius, ad currus iuncti nõ dubie intellectum adhortationis, & gloriæ fatentur. Item. Docilitas tanta est, ut uniuersos Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantũ saltatione quadã moueri solitus inueniat. Iidem præsagiũt pognam, & amissos lugent dominos, lachrymasq; interdum desyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equos eios inedia oitam finioit. e ℂ Cũ prælio Antiochus.) Plyni⁹ hoc ipsum ijs uerbis exprimit. Philarchus refert Centaretriũ e Galatis in prælio occiso, Antiocho potitum eqoo eius cõscendisse ouantem. At illum indignatione accensum domitis frenis, ne regi posset, præcipitem in abrupta isse, exanimatumq; una. Contraria est omnino Solini hoc loco Plynianæ sententiæ. Nam Solinus ait Antiochũ a Centeretrij occisi eqoo peremptũ. Plynius autem econtrario Antiochi occisi Centeretriũ conscendisse eqoũ, sicq; Centeretriũ exanimatum una. Item plora Cæcilius ca.54. de uiris illustribus. f ℂ Claudij Cæsaris Circenses.) Claudij Cæsaris sęcularium ludoꝝ Cyrcensibus (inqoit Plynius) excusso in carceribus auriga, albati equi palmã occupaoere, primatum obtinuere, opposita effundentes omnia, quæ contra æmulos debuissent, peritissimo auriga insistente facientes. Cũ puderet hominũ artes ab equis uinci, peracto legitimo cursu ad metã stetere. Maius auguriũ circa priscos plebeijs Cyrcẽsibus excusso auriga, ita ot si staret, in Capitoliũ cucurrisse equos, ędemq; ter lustrasse.

a uitate, seu ob insigni, qđ taurinum caput harmo
inustum gerebat, uel qđ de fronte eius quædam
extantium corniculoꝝ minæ protuberabãt. Cũ
ab equario suo alias etiã molliter sederetur, ac-
b cepto regio stratu neminẽ unq̃ alium præter do
minum uehere dignatus est. Documenta eius in
prælio plura sunt, quibus Alexãdrũ e durissimis
certaminibus sospitẽ ope sua extulit. Quo meri-
c to effectũ, ut defuncto in India exequias rex du-
ceret, & supremis sepulchrũ daret. Vrbem etiã
conderet, quã in nominis memoriã Bucephalã
nominauit. Equus. C. Cæsaris[a] nullũ præter Cæ-
d sarem dorso recepit, cuius primores pedes facie
uestigij humani tradunt fuisse, sicut ante Vene-
ris Genitricis ædem hac effigie locatus est. Regẽ
Scytharum[b] cum singulari certamine interem-
e ptũ, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo
eius calcibus, morsuq; laniatus est. Agrigentina
etiam regio[c] frequens est equorũ sepulchris, qđ
supremorũ munus meritis datum creditur. Vo-
f luptatem his inesse[d] Circi spectacula prodide-
runt. Quidam enim equoꝝ cantibus tibiarum,
quidam saltationibus, quidam colorũ uarietate,
nõnulli etiam accensis facibus ad cursus prouo-
g cantur. Affectum equinum lachrymæ probant.
Deniq; interfecto Nicomede rege equus ei⁹ in-
edia uitam expulit. Cũ prælio Antiochus[e] Ga-
latas subegisset. Centaretrij nomine ducis, qui in
acie ceciderat, equum ouatur⁹ insiluit. Isq; adeo
spreuit Lupatos, ut de industria cernuatus rui-

na,& se,& equitem pariter affligeret. Ingenia e- a
quorum & Claudij Cæsaris [f] Circenses probarũt,
cum effuso rectore quadrigæ,cursus æmulos nõ
minus astu,quàm uelocitate præuerterẽt.Et post de-
cursa legitima spatia,ad locum palmæ sponte cõ b
sisterent,uelut uictoriæ præmiũ postularẽt. Ex-
cusso quoque auriga , quem Ratumenã nomina-
bant ,relicto certamine ad Capitolium quadri-
ga prosiluit,nec ante substitit, quamlibet obuijs c
occursibus impedita, quàm Tarpeium Iouem trina
dextratione lustrasset.In huiusce animalis gene-
re ætas longior [a] maribus. Legimus sane equũ
adusque annos.lxx. [b] uixisse. Iam illud non uenit d
in ambiguũ,quod in annũ tertiũ & tricesimum
generant,utpote qui etiã post uicesimũ mittant
ad sobolẽ reficiendã. Notatũ etiam aduertimus
Opuntem nomine [c] equum ad gregariã Vene- e
rem durasse in annos.xl.Equarum libido extin-
guitur iubis tonsis. [d] In quarũ partu amoris na-
scitur ueneficium,quod in frontibus præferunt re-
cens editi,fuluo colore Caricis simile, [e] ἱππομανὲς
nominatũ.Quod si præreptum statim fuerit,ne-

Maximũ uero eodem peruenisse a Veijs cum palma,& corona effuso Ratumena,qui ibi uicerat. Vnde postea nomen portæ est.Locum hunc Hermolaus plurimis interpretatur cap.42.octaui Plynij. a ℭ Aetas longior maribus.)De equorum ætatibus hæc ex Aristotele fere Caius Plynius refert. Viuunt(inquit)annis quidem quinquagenis.Fœminæ minore spatio.Eędem quinquennio finem crescendi capiunt,mares anno addito.Generat mas ad annos trigintatres adiutum modo in attollenda priore parte corporis.Sed ad generandum paucis animaliũ minor fertilitas.Qua de causa per interualla admissuræ dant,nec tamen quindecim initus eiusdem anni ualet tolerare.Gignunt annis omnibus ad quadragesimũ.Vixisse equũ septuagintaquinque annis proditur. Verba Aristotelis ne quis dispendiose quærat, ex ca.22.sexti naturæ animaliũ ascripsimus. Vita equorum plurimis (inquit) ad decimũoctauum & etiam uicesimũ annum,sed nõ nulli etiã quinque,& uiginti, atque triginta egerunt,& si cura diligẽter adhibeatur,uel ad quinquaginta protrahitur ætas.Longissima tamen uita in pluribus ad tricesimũ annũ,quod magna ex parte fieri nouimus. Fœmina magna quidẽ parte,quinque & uigiti annos uiuere potest, sed iam non nullæ etiã quadraginta uixere.Minus temporis mares uiuunt,quàm fœminæ propter coitũ,& qui domi aluntur minus quàm gregarij. b ℭ Ad annos.lxx.) Septuagitaquinque dicit Plyni9,ut in alterutro sit annorum numerus deprauatus. c ℭ Opuntem nomine equũ.) Opuntem non equi nomen intelligas,sed oppidi,apud quod is equus repertus fuerit.Fuit autem opus,uel ut alij opuns,aut ut lib. secundo legitur apud Melam opoes,Metropolis e regione Eubœę,a qua magnus Opuntius sinus dictus est.Authores Ply.ca.7.libri quarti.Strabo nono Geographiæ lib. Sumpsit autem hoc Solinus ex ca.22.sexti naturę animaliũ apud Aristotelẽ.Equum(inquit)apud Opuntum gregariũ fuisse accepimus,qui annos quadraginta natus posset coire,sed adiumentũ quoad sui pedes priores attollerent/desyderabat.Ex ijs reor apud Solinũ sic legendum esse.Notatũ etiam apud Opuntem nomine,equũ ad gregariã Venerẽ &ce.Sed exẽplaria quotquot uiderim,sine particula /apud/scripta sunt. d ℭ Iubis tonsis.)Et id quoque ex Plynio sumptum est. e ℭ ἱππομανὲς nominatũ.) Quasi equinam furiam dicas.ἵππος equus,μανία furia,ab effectu,quod si quis id uirus præreptũ habeat,olfactu in rabiem id genus agitur.De eo Aristo.ca.22.sexti naturæ animaliũ.Cum equa(inquit)peperit, statim secundas deuorat,atque etiã quod pulli nascenti fronti adhęret,Hyppomanes dictum, magnitudine minus Carica parua,specie latiusculũ,orbiculatum,nigrum.Hoc si quis prærupto odorẽ moueat,equa excitatur,furitque agnito eo odore.Quapropter id a Veneficis petitur,& percipitur mulierculis. Et cap.24. octaui naturæ animaliũ.Quod Hippomanes(inquit)uocant,hæret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur,sed equæ perlãbentes, abstergentesque id abrodunt.Quę autẽ de hoc fabulantur figmenta muliercularũ,& professorum carminis,incantamentorum esse credendũ potius est.Emitti etiã ab equa prius,quàm pullũ,quod puliũ dicitur.Idem repetitur apud Ply.eo capite quod sæpe citauimus, Virg.3.Georg.

Hinc demum Hippomanes,uero quod nomine dicunt
Pastores,lentum distillat ab inguine uirus

Hippomanes,qđ sæpe malę legere nouercę. Quo loco plura Seruius,& Probus referũt,loca alia citauimus in Poetarũ Collectaneis.Risu digna sunt,quæ de Hippomane scribit Albertus ca.2.secundi tractatus septimi de Animalibus,cuius uerba eradenda potius,q̃ ascribenda uel mediocriter eruditꝰ iure censebit.Licet is culpã ei ascribat,qui Aristotelẽ uerterit in latinũ.Sed consulendi fuerant,quos citauimus authores.Sunt qui nõ Alberto,sed tẽpori culpã tribuant,quo floruerit. a ¶ Acrior fuerit, speciq; maioris.)Cũ natus est equinus pullus, confestim licet indolem existimare. Si hilaris, si intrepidus,si neq; conspectu, nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit,si lasciuia,& alacritate,interdũ & cursu certaminis æquales exuperat,si fossam sine cunctatione transilit,pontem,flumenq; trãscendit.Hæc erunt honesti animi documenta.Corporis uero forma ex quibus constare debeat,abunde simul, & eleganter tradunt Varro eo,quẽ ante citauimus,loco. Columella ca.27.li.septimi.Seneca epistola.95 Virg.3.Georgicoȝ. Nec non & pecori &c.In generosis equis,ut aiũt ueteres,quatuor expectantur.Forma,pulchritudo,meritum,color. Hæc haud indocte quidẽ explicat Isidorus ca.primo duodecimi Ethimologiaȝ lib.quo loco de equis abunde disserit. b ¶ Apud Scythas.)Eadẽ uerba fere reperies apud Plynium. c ¶ Edunt equę ex uentis.)Authores assertionis huius,abunde citauimus cap.36.cum de Hispania ipsa scriberemus.

a quaq; mater pullo ubera præbet fellicanda. Quo quis acrior fuerit,[a] speciq; maioris,eo profundiꝰ nares mersitat in bibendo. Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas,[b] eo qđ fœminę leua re uesicas etiam in fuga possint. Edunt equæ[c] ex uentis conceptos, sed hi nunq̃ ultra triennium æuum trahunt.

DE ASSYRIA. DEQVE VNGVENtorum origine. CAP. LVIII.

c Assyriorum initium[d] Adiabene facit. In cuius parte Arbelitis regio est, quẽ locũ uictoria[e] Alexandri Magni nõ sinit prę-

d

ASSYRIORVM initiũ.)Scribit Iosephus ca.14.primi Antiquitatũ Iudęoȝ, Assur unũ ex Noe filijs Ninũ constituisse ciuitatem,ac sibi subditos Syros a se Assyrios appellasse,quos felicissimos fuisse tradit.Idem refert Diuus Augustinus ca.3.decimisexti Ciuitatis dei, Polystephanꝰ eosdem esse Assyrios,& Syros dicit.Syros autem dictos ait a Syro Apollinis,& Synopes filio. Porphyrio Horatianus interpres Ode 14.secundi Carminũ scribit eam regionẽ,quæ nunc Syria dicitur, olim addita syllaba,fuisse Assyriã nominatam.Strabo in principio.16.Assyriã proximã Babylonicę regioni locat, in qua Ninus, Nisibisq; urbes sunt.Ad orientẽ autẽ solẽ uergens Mesopotamiæ pars Adiabene. Qui uero proprie nunc(inquit)Syri appellantur,usq; ad Cilices,& Phœnices,& Libes,& Aegyptium pelagus,& Issicum sinũ,& ab hoc olim usq; ad Euxinũ.Quare utriq; Cappadoces, tũ qui ad Taurum, tũ qui ad Pontũ iacent ad hoc usq; tempus,Leucosyri appellantur,ac si sint aliqui Syri nigri.Herodo. lib.septimo eos a Græcis Syros dici ait,qui Assyrij appellantur a Barbaris.Lib.autẽ.4.dicit Syros Arabico pelago alliui.Oppianꝰ Assyrios amnis Tigridis accolas esse dicit.Xenophon Syros ab Assyris passim separat.Ptolemæus tradit in principio lib.sexti Assyriã terminari a septẽtrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montẽ,ab occasu Mesopotamia,a meridie Susiana,ab oriente parte Medię.Eius figurã (siquis figuris capitur)appingit quinta tabularũ Asiæ.Plurima,quæ ad Assyrios, & Syros pertinẽt, refert Cęlius ca.34.decimi Antiquarũ lectionũ.PRincipiũ ex Plynio sumptũ est ca.13.li.sexti.Armenię maiori(inquit)a frontis parte,quę uergit in Comaginẽ/Sophone(ut diximus)copulatur,eiq; Adiabene Assyrioȝ initium.Cuius pars est Arbelitis,ubi Dariũ Alexander debellauit proxima Syriæ.Totã eam Macedones Mygdoniã cognominauerunt a similitudine. e ¶ Quem locum uictoria Alexandri Magni.)Arrianus gestoȝ Alexandri lib.6.Ptolemęi,& Aristoboli testimonio ostendit,Arbellã urbẽ ab eo loco,in quo ultimã pugnã Darius, Alexanderq; pugnauerunt,opinione eoȝ, qui plurimũ sexcentis stadijs,eorũ uero qui minimũ quingẽtis distare.Quã quidẽ pugnã ad Gausamela uicũ ignobilem,iuxta Bumelũ flumen ijdẽ Ptolemæus,& Aristobolus cõmissam tradunt.At quoniã Arbella urbs erat per id temporis non incelebris,prælium illud ingens,maximeq; memorabile apud illam accidisse,ut mihi quidem uidetur(inquit)uulgatũ est &c.Sed esse põt,ut Gausamela Arbelitidis regionis uicus sit,licet ab Arbella urbe quingentis,uel sexcentis distet stadijs. f ¶ Scrinium unguentis refertũ.) Verba Plynij sunt ex proemio.13.naturalis historiæ lib.unde hęc Solinus transtulit. Castris (inquit)

teriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit. Expugnatisq; eius castris in reliquo apparatu regis repperit scriniũ[f] ungnentis refertum, unde primũ Romana luxuria[a] fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquãtisper tamen uirtute ueterũ ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeo in Censurã Publij Crassi,[b] & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno urbis cõditæ quingentesimo .lxv. nequis unguenta inueheret peregrina. Postmodũ uicerunt nostra uitia, & senatui adeo placuit odorũ delitia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uterẽt. Sicut. L. Plotiũ[c] fratrem. L. Plotij bis cõsulis proscriptum a triũuiris in Salernitana latebra unguẽti odor ꝑdidit. a b c d

DE MEDICA ARBORE. CA. LIX.

HOs terrarum[d] ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit etiã carminibus Mãtuanis.[e] Ingẽs ipsa, & cui tale fer me, e

Darij regis expugnatis, in reliquo eius apparatu Alexander cœpit Scriniũ unguentorũ, postea uoluptas eius a nostris quoq; inter laudatissima, atq; etiã honestissima uitæ bona admissa est &c. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Vnde latius se luxuria protulit. Nos tamen longo tempore uirtute ueterum ab hac uitiorũ illecebra defensi somus atq; adeo in tempus Publij &c. a ℂ Romana luxoria fecit ingressum.) Syria (inquit ca. 12. tertij. L. Florus) prima uicta Ro. mores corrupit. Lege Liuiũ lib. 39. ab Vrbe condita. Augustinum ca. 21. tertij Ciuitatis. Iuuenalis Saty. 3. Iam pridẽ in Tyberim Syrius defluxit Orontem &c. b ℂ In censurã Publij Crassi, & Iulij Cæsaris.) Plynius cap. 3. tertijdecimi natu. histo. Quando id primũ (inqt) ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege, Asiaq; deuictis urbis anno quingentesimo sexagesimo qnto. P. Licinium Crassum, Iuliũ Cæsarẽ Censores edixisse, neqs uenderet unguenta exotica. Sic enim appellauere &c. c ℂ Sicut. L. Plotium.) Et hæc etiam nũ ex Plynio ex mox citato ca. sampta sunt. L. Plotium. L. Plotij bis cõsulis, censorisue fratrẽ proscriptũ a triomuiris in Salernitana latebra, unguenti odore proditum constat. Quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perisse tales? Natura q̃dam insitum animantibus est, ut q̃ sunt uni grata, atq; profigua, sint reliquis contraria, ac perniciosa frequẽter. Hinc Lucreti9 libro sexto.

Deniq; Amaricinũ fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, nam setigeris subus acre uenenum st,
Quod nos interdum tanq̃ recreare uidetur.

Vnde authore Gellio in calce Noctium suarum in prouerbium abijt. Nihil cũ Amaracino sui. i. unicuiq; gratum est, qđ suæ naturæ cõforme fuerit. d HOS terrarũ ductus.) Iosephus ca. xi. primi Antiquitatũ Iudęorũ, ex filijs Iaphet Madęum fuisse ait, ex eoq; gentes esse, quæ a Græcis Medi uocantur. Stephanus Mediã dictam tradit ἀπὸ μήδου τοῦ μηδίασι. a Medo filio Medeę. Idem sentiunt Strabo in. xi. & Diod. Siculus lib. 5. & ex nostris Varro, & Probus. Herodotus in Polyhymnia, Medos quondã ab omnibus Arios uocatos, sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutasse, & ipsos nomen, ut Medi dicerentur. Ita (inquit) de se ipsis Medi cõmemorant. Strabo Mediã in duas partes diuisam tradit. Vna q̃ maior dicitur, altera quæ Media Atropatia ab Atropato duce nomen habens. Media habet ab ortu Caspios, & Parthos a meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida, ab occasu Adiabenen, a septẽtrione Armeniã. Lege Plyniũ ca. 14. & 26. lib. sexti. Eius situm Ptol. ca. 2. sexti quinta tabularum Asiæ explicat copiose. e ℂ Carminibus Mantuanis.) Mantuani Maronis carmina de hac ipsa arbore sunt ex secũdo Georgicorũ libro.

Media fert tristes succos, tardumq; saporem
Felicis mali, quo non præstantius ullum
Pocula siquando sęuæ infecere nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia uerba,
Auxilium uenit, ac membris agit atra uenena.
Ipsa ingens arbos, faciemq; simillima Lauro.
Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat, folia haud ullis labentia uentis.

✱

Flos apprima tenax, animas, & olentia Medi Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis. Plynius ca.3. duodecimi Assyriã Malum eam nominat. Malus Assyria (inquit) quã alij uocant Medicam, uenenis medetur. Folium eius est Vninedonis intercurrentibus spinis. Pomũ ipsum alias non manditur, odore præcellit foliorum quoq;, qui transit in uestes una conditus, arcetq; animaliũ noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs uero subnascentibus &c.

a quale Vnedonibus folium est, tantũ eo differt,
qđ aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Ge-
stat malum inimicũ uenenis, sapore aspero, & a-
maritudinis meræ. [a] Odoris autem [b] fragrantia
b plus q̃ iucundum, longeq; sensibile. Verum po-
mo illi [c] tanta ubertas inest, ut onere prouentus
semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius
ceciderint, maturitate alia protuberant, eaq; tan-
c tum est opimitati mora, ut fœtus decidant ante
nati. Vsurpare sibi [d] nemora ista optauerunt &
aliæ nationes, per industriã translati germinis &
inserti, sed beneficium soli Mediæ datũ natura
resistente, terra alia non potuit mutuari.

DE CASPIIS PORTIS. CA.LX.

d CAspiæ portæ [e] pãdunt itinere manu facto, longo octo milibus [f] passuũ. Nã latitudo

Naturã, formã, effectusq; hui⁹ arboris multis uerbis describit Theophrastus ca.4. quarti lib. de historia plantarum, additq; etiã Persicam uocari. Addubitant peritiores, sit ne Malus Medica ea omnino arbor, quam Latini Citreum uocant. Apuleius (ut Seruius 2. Georgicoꝝ refert) in his libris, quos de arboribus scripsit, tradit longe aliud esse genus arboris. Alij eandem esse arborẽ omnino cõtendunt. Macrob. 3. Saturnaliũ libro, pluribus docet Virgiliũ Medicæ arboris nomine, Citreum intellexisse. Vtitur autem Oppij, ac aliorum authoritate. Idem ex Dioscoridis uerbis euidens fit, cuius uerba ex ca.176. lib. primi subscripsimus. Nota sunt omnibus (inquit) Medica, q̃ alij Cedromela, alij Persica, Romani Citria appellant. Arbor hæc omnibus horis pomifera est, ita ut antecedentem fructum subnascens identidẽ occupet nouus. Pomũ ipsum oblongũ, caperatumq; rugis, colore in aurũ inclinato. Suaui odore, alioquin graui. Semen habet pyro simile. Contra uenenũ in uino bibuntur. Aluũ laxant. Oris halitũ, & suauitatẽ commendant. Decocto coꝝ colluto, aut succo expresso &c. Clarius idipsum constat ex ijs, quę Palladius Rutilius retulit titulo. xi. lib. quarti. Multa congessit Hermolaus ca.176. Corollarij sui in Dioscoridem. Vsus arboris, & pomi huius, lege apud Auicennã tractatu septimo quinti Canonis. Et tractatu 2. eius libelli, quẽ de Viribus cordis scriptum reliquit. a ¶ Et amaritudinis meræ.) Sunt qui legant, amaritudinis miræ. Vetusti quidã codices sic habent. Sapore aspero, & amaro &c. b ¶ Odoris fragrantia.) Theophrastus lib. sexto de causis plantarũ, reddit causas, cur plantis, earũq; fructibus insint odores, saporesq; mire uarij, atq; diuersi. c ¶ Verũ pomo illi.) Sunt qui legant. Verũ pomoꝝ illius &c. d ¶ Vsurpare sibi.) Plynius eo, quẽ modo citauimus loco. Tentauere (inquit) gentes transferre ad se propter remedij præstantiã fictilibus in uasis dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos, & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthoꝝ proceres incoquere diximus esculentis cõmendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Media. e

CASPIAE portæ.) Ply. ca.14. lib. sexti. De Caspijs portis. Causa (inquit) portarum nominis eadẽ, quæ supra, interruptis angusto trãsitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine. viij. mil. pass. toto opere manu facto. Dextra, læuaq; ambustis similes impendent scopuli sitiente tractu per xxxviij. pass. Angustias impendit corriuatus salis e cautibus liquor, atq; eadem emissus. Preterea serpentiũ multitudo, nisi hyeme transitũ non sinit. Martianus ca.37. li. sexti. Sed Caucasus portas habet, quas Caspias dicunt, cautiũ præcisiones etiã ferreis trabibus obseratas ad externoꝝ transitũ cohibendũ. Quãuis uerno etiã serpentibus occludant, a quibus ad Pontũ ducenta milia passuũ esse non dubiũ est. De ijs portis Caspijs Auienus ex Diony. sic inqt. Caspia ut extẽto cõtingat cespite claustra,
Hæc Asiæ dixere fores, hiet ore quod illo
Porta quasi, & longas biuium discedat in oras,
Quippe niuosa poli, qua cardine uertitur Arctos
Panditur Hyrcani hinc ianua, ianua Persis

uix est plaustro permeabilis. In his angustijs etiã a
illud inter alia difficile, qđ precisorꝫ laterum sa-
xa liquentibus inter se salis uenis, exundant hu-
morem [a] affluentissimũ. Qui mox ui caloris cõ-
strictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia ac- b
cessum negat. Præterea octo & uiginti milibus
passuum tractus omnis quoquo inde pergitur
nullis puteis, uel fontibus, humo arida, sine præ-
sidio sitit. Tunc serpentes undiqꝫ gentiũ conue- c
næ a uerno statim die illuc confluunt. Ita pericu-
li, ac difficultatis concordia ad Caspios nisi hye-
me accessus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA regione. CAP. LXI.

A Caspijs ad orientem [b] uersus locus est, d
qđ Direum [c] appellatur, cuius ubertati
non est quod uspiam comparari queat,
quem locum circumsidunt Tapyri Anariaci,
& Hyrcani. Ei proximat Margiana regio [d] in-
clyta cœli, ac soli commodis, adeo ut in toto

Hinc patet, imbriferum qua uergit mundus in Austrum. Ascendenti Iberorꝫ montes semita quædam in angustia multa stadijs supra quinquaginta producitur. Ea siquidem uia in abrupto q̃dã ac penitus inuio desinit loco. Exitus autem nusq̃ apparet, præterq̃ porta quadã a natura inuenta, q̃ Caspia antiquitus dicitur. Hinc campi sunt equis apti pascendis, & aquis multis absqꝫ arte referti alioquin supini, ubi Vnnorꝫ gentes fere omnes habitant, usqꝫ ad paludem Mæotidem pertinentes, author Procopius belli Persici libro primo. Harum portarum formã quinta tabularũ Asiæ Ptolemęus expressit. Aliqua de eisdem cap. 51. retulimus. f ℭ Octo milibus passuũ.) Septẽ milibus dicit Plynius, ut ante retulimus. Procopi⁹, stadijs supra quinquaginta. Caspiarũ portarum asperitas nõ omnino a gentis eius regionis moribus aliena est. Nã Caspijs morẽ fuisse tradunt, in bellũ canum aciem ductitare, eosqꝫ uita functos, cum hominibus sepelire. Vale. Flaccus. 6. Argonauticon.

Caspiadæ, quis turba canum (non segnius acres
Exijt ad lituos, pugnasqꝫ capessit heriles
Inde etiam par mortis honos, tumulisqꝫ recepti
Inter auos, positusqꝫ uirũ &c.

Scribit Euseb. ca. 5. primi Præparationis, Caspiorum gentẽ seniores suos canibus proijcere fuisse solitã. Tandẽ sola Euangelica uirtute undiqꝫ truculentissimã hanc pestem fuisse explosam. Strabo. xi. Geographię libro scribit Caspios parentes inclusos fame necare, cũ iam septuagesimũ annũ excesserint, quibus in solitudine expositis, euentũ eminus speculanť. Nã quos ab auibus e lectulis distrahi uiderint, felices putant, si a feris, uel canibus, nequaq̃: si a nullo, ducunt infelices. Hyrcani, qui (ut quibusdam placet) nõ alij a Caspijs sunt, suorꝫ regum defunctorꝫ corpora, canibus obijciunt. Sylius bellorum punicorum tertiodecimo.

Regia cum lucem posuerunt membra probatum est
Hyrcanis adhibere canes.

a ℭ Humorẽ affluentissimũ. Qui ui caloris mox constrictus.) Exemplaria uetusta sunt, quę sic habeant. Exundant fluore affluẽtissimo. Qui mox sole constrictus &c. b

A CASPIIS AD ORIENTEM.) Regionẽ, in qua hic mirę fertilitatis locus est. Plynius ca. 16. li. sexti. Zapauortenen, Trogus Zapaortenen uocat a monte dictam, in quo (ut Hermolaus etiam annotauit) Dasan urbem condiderit rex Persarum Arsaces. Verba Plynij ex eodem capite sunt. A Caspijs ad orientem uersus regio est Zapauortene (uel ut alij) Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclytę locus Dareum mons, gentes Tapyri, Anariaci &c. Eadem cum Plynio, & Solino scribit Martianus capite tricesimoseptimo, sed neqꝫ Direi, neqꝫ Dariei meminit fortassis, quod de eo nomine nil certi, qđ scriberet, occurrebat. c ℭ Direum.) Sunt Plyniani quidam scripti codices, in quibus scriptum sit Clareum, uetustiores Darieum seruant. A Ptolemęo cap. 2. sexti. Daritis in his locis regio nominatur. De Tapyris, & Anariacis, plura disserit eodem capite Barbarus Hermolaus. Arrianus tertio gestorum Alexandri libro semel, & iterum Tapurios eos nominat. d ℭ Margiana regio.) Plynij eodem capite ad uerbũ hæc fere omnia. Sequiť (inquit) regio Margiana apricitatis inclitæ, sola in eo tractu uitifera, hinc inde inclusa montibus amœnis. Ambitu stadiorꝫ mille q̃gentorꝫ. Difficilis aditu ꝓpter arenosas solitudines p̃ centũ uiginti mil. pass. Et ipsa contra Parthium tractũ sita, In qua Alexãder Ale-

a illo latifundio uitibus sola gaudeat. In faciē theatralem montibus clauditur ambitu stadiorum mille quingentorum inaccessa pene ob incōmodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti
b milia passuum undiq; uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatē Alexāder [a] Magnus usqueadeo miratus est, ut ibi primū Alexandriā conderet, quam mox a Barbaris excisam Antio-
c chus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffundit in stadia. LXXV. [b] In hāc Orodes Romanos captos Crassiana clade [c] deduxit.
d Et aliud in Caspijs Alexander/oppidū excitauit, idq; Heraclea dictum [d] dum manebat, sed hoc quoq; ab ijsdem euersum gentibus; deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit Achais postmodum nominatum est.

e DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM gētibus. De itineris Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino, deq; Camelorum natura.

CA. LXII.

f OXus amnis [e] de lacu Oxo orit̃, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxystagę accolūt, sed

xandriā condiderat, qua diruta a Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodē loco restituit Seleuciā. Nam interfluente Margo, qui corriuatur in Zotale, is maluerat illā Antiochiam appellare. Vrbis amplitudo circuitu. lxx. stadijs. In hanc Orodes Romanos Crassiana clade captos/deduxit. Hucusq; Plynius. Strabo Geographię secundo de Hircania, Aria, Margiana, & Bactria, quæ regiones ad Septentrionale Tauri latus extentæ sunt/loquens. Tanta uero (inquit) felicitate fruuntur, ut ab inhabitabili quam plurimum absint. In Hyrcania uitem uini metretā ferre dicūt, ficulneam, ficorum modios sexaginta. Triticum delapso e culmis fructu, denuo renasci. Arboribus apes operari, & mella de frondibus fluere. In Margiana uero uitem sępius inueniri asserunt, cuius stipitem duorum uix hominū ulnę complectantur. Racemum duorum cubitorum longitudinem implere &c. Similia li. xi. reperies apud eum. Huius regionis pagos Diodorus Siculus libro historiarum 17. Fortunatos nec ab re nuncupari dicit eandem ferme cum Strabone referens. Arborem in eo tractu eē dicit, quę a quercu non multum differat, ex cuius frondibus mellis guttas defluere, idq; ab incolis colligi, adhiberiq; ad usus uitæ plurimos. Meminit & Quintus Curtius Gestorum Alexandri libro quinto. a ℭ Alexander Magnus usq; adeo mi.) Ariæ longitudo est ad duo milia stadiorum, cāpi latitudo. cc. Vrbes Artacagna, Alexandria, Achaia a conditoribus appellata. Hæc regio optimi uini ferax est, qđ in uasis non picatis ad generationes tris, idest, ad annos nonaginta pdurat. Similis est Margiana. Campis desertis ambit̃. Quapropter Antioch⁹ Soter muro/admiratus loci naturā/circum dedit. Cuius ambitus mille & quingentorum erat stadiorum, atq; urbiū Antiochiā condidit. Author Stra. xi. Geographię lib. b ℭ In stadia. LXXV.) In numero stadiorum Martianus cū Solino conuenit. Plynius autem (ut recit auimus) urbis amplitudinē circuitu. lxx. stadijs esse dicit. c ℭ Crassiana clade.) De hac Crassiana clade scripsimus ca. xi. lib. tertij apud Florū. d ℭ Heraclea dictum.) Quasi Herculeā dicas ἡρακλεῖα, Herculea Græcis dicitur. Stephanus supra uiginti huius nominis urbes enumerat, eas nos in Indice Plyniano consignauimus. De hac Heraclea sic Plynius ca. 16. lib. sexti. Oppidum Heraclea ab Alexandro conditum, qđ deinde subuersum, ac restitutum/Antiochus/Achaida appellauit.

OXVS amnis.) Ante Hermolaū, in Plynianis codicibus sic passim legebat̃. Oaxus amnis ortus in lacu Oaxo. Quæ lectio Seruio Grāmatico, & alijs quibusdam in eius Virgiliani uersus expositione. Rapidum Cretę ueniemus Oaxem, Ecloga. 1. ansam tribuit oberrādi. Is enim Seruius Rapidum cretę, turbulentū exposuit, quod cretā. i. albā terrā rapiat. Nā Oaxis (inquit) fluuius est Mesopotamiæ, q uelocitate sua rapiens albā cretā/turbulentus efficitur. Vel Oaxis fluuius Scythiæ. In creta enim non est (inquit) sed aqua cretei coloris est. Landinus existimauit Cretā apud Virgiliū eē Scythiæ oppidū, ex illo Val. Flacci primo Argonauticon. Quoties paucos ad littoris ictus
Deficiam, Scythicū metuens pontumq; Cretamq; . . . Hermolaus igit̃ primus hūc nodū sustulisse

p̄cipuam partē Bactri [a] tenent. Bactris p̄terea est a
ꝓpri⁹ amnis Bactros. Vnde & oppidū, qđ inco
lunt Bactrum. Gentes huiusce quę pone sunt. Pa
ropamisi iugis ambiuntur, quæ aduersa Indi fon
tibus terminant. Reliqua includit Oxus flumen. b
Vltra hos [b] Panda oppidū Sogdianoꝝ, in quoꝝ
finibus Alexander Magnus tertiā Alexandriam
condidit, ad cōtestandos itineris sui [c] terminos.
Hic enim locus est, in quo primū a Libero patre c
post ab Hercule, deinde a Semiramide, postre-
mo etiā a Cyro aræ sunt constitutæ, quod proxi-
mū gloriæ omnes duxerūt, illo usq; promouisse
itineris sui metas. Vniuersi eius ductus duntaxat d
ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius secat fi-
nes. Quem tamen Iaxarten soli uocant Bactri.
Nam alij Scythę Silyn nominant. Hunc eundem
esse Tanain exercitus Alexādri Magni credide- e
rūt. Verū Dęmodamas dux Seleuci, & Anthio-
chi satis idone⁹ uero author trāsuect⁹ amnē istū,
titulos omniū supgress⁹ est, aliūq; esse q̄ Tanain
dep̄hendit. Ob cui⁹ glorię insigne, dedit nomini
suo ut altaria ibi statueret Apollini [d] Didymæo.

creditus est ca. 16. sexti Plynianarum Castigationū, tradens hanc esse uerā Plynij lectionē. Oxus amnis ortus in lacu Oxia/ut Ptolemæus, siue Oxo, ut Solinus, authores Strabo, Plynius alibi. Q. Curtius, Capella Martianus. Nam Oaxis ille Virgilianus (inquit) in Creta est insula, nō ut quidā putauerunt in Mesopotamia &c. Vibius sequester ad Virgilianū filiū, inter flumina enumerat Oaxem Cretæ fluuiū, a quo (inquit) ciuitas Oaxia Varro hoc docet. Quos magno Anchiale partus adducta dolore, Et geminis capiens tellurē Oaxida palmis. Hæc Vibius. Siquis autem Virgilianā sententiā introspexerit, non de Oaxæ Cretæ fluuio intellexisse eum fatebitur. Melibæus enim enumerat eo loco regiōes exulibus asperrimas, per Afros/meridiem, per Scythiam/septemtrionē, per Oaxem/orientē. Postremo per Britannos/occidentē intelligens. Quod enim ingēs malū rustico, & pastori, si is relicto Mantuano agro, in Cretā insularū nobilissimā itur⁹ sit? Quod præterea inconueniens eum fluuiū, & lacū qui Oxus dicitur a quibusdam, fuisse ab alijs Oaxum nuncupatū? In co dicibus p̄terea Capellæ sic plerumq; legitur. Inde Oaxus amnis circa Bactrā eius oppidum nominis, fluuioq;. Verba Plynij, quę Solinus hac parte in suum transtulit ex ca. 16. lib. sexti hæc sunt. Derbices, quoꝝ medios fines secat Oxus amnis ortus i lacu Oxo, Sarmatę, Oxij, Togę, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quoꝝ oppidum Zariaspe, qđ postea Bactrum a flumine appellatum est. Gens hęc obtinet aduersa montis Paropamisi &c. Stra. 2. Geographiæ lib. 10 scribit Oxū flumen, quod Bactriā, & Sogdianā disterminat, adeo nauigatu cōmodū esse, ut transportata ab India in ipsum onera, in Hyrcaniā facile deuehanť. a ℭ Præcipuā partē Bactri.) Sunt Geographi, qui Bactros extra habitabilē, & temperatā terræ zonā posuerint, qđ Strabo eodem uolumine falsum esse euidenter ostendit. b ℭ Vltra hos.) Plynius eodem ca. Vltra Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eoꝝ finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditū oppidū. Aræ ibi sūt ab Hercule, & Libero patre constitutæ. Item Cyro, & Semiramide, atq; Alexandro. Finis omniū eorū ductus ab illa parte terrarū includente flumine Iaxarte, qđ Scythæ Silyn uocant. Alexander, militesq; eius Tanain putauere esse. Transcendit eū amnem Dæmodamas Seleuci, & Antiochi regū dux, quem maxime sequimur in ijs, Arasq; Apollini Dydimęo statuit. Eadem fere Martianus retulit lib. sexto. c ℭ Itineris sui terminos.) xxx. ab Hypaside flumine stadioꝝ spatio, arę sunt cū huiusmodi inscriptiōe Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladię, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneā q̄q; columnā eodē loco erectā tradūt ijs uerbis. ALEXANDER HIC STETIT. Et aras quoq; Alexandri etiā opus Imperij fines hoc monumento signantis. Ex Philostra. 2. uolumine, & Arriano in. 5. De aris Bacchi Diod. in. 4. Herculis in. 5. Semiramidis in. 3. De Cyro abunde alibi dictū est. d ℭ Apollini Didymęo.) ἀπόλλωνα διδυμαῖον uocant, qđ geminā speciē sui numinis pręfert ipse illuminādo, formando lunā. Etenim ex uno fonte lucis gemino sydere spatia diei, & noctis illustra. Vnde & Romani solē sub nomine, & specie anni Didymęi Apollinis appellatione uenerant. Hęc ex. 1. Saturna. Macro. Hoꝝ altariū, ararūq; meminerunt Ply. & Capella uterq; lib. 6. Fuit pręterea Didymęi Apollinis oraculū in Ionia regione, qđ antea Branchidarū appellatū est, de quo Plynius, Strabo, Pomponius, cæteri. Vide Placitū. 8. Theba. super illud. Delon, & intonsi &c.

a Hoc eſt Colliminiũ [a] in quo, limes Perſicus Scythis iungiť, quos Scythas Perſæ lingua ſua Sacas dicunt, & inuicẽ Scythæ Perſas Chorſaros nominant, montẽq; Caucaſum Graucaſum, id eſt, b niuibus candicantẽ. Denſiſsima hic populoꝝ frequentia cũ Parthis legem placiti ab exordio moris incorrupta cuſtodit diſciplina. E quibus celeberrimi ſunt Maſſagetę, Eſſedones, Sacę, Dahę, c & Aſsæi. Poſt quos immaniſsimis Barbaris interiacentibus de ritu aliarũ nationũ pene inconſtanter [b] definitum aduertimus. Bactri [c] Camelos fortiſsimos mittũt, licet & Arabia plurimos gi d gnat. Verũ hoc differũt, qđ Arabici bina tubera [d] in dorſo habent, ſingula Bactriani. Hi nunquã pedes atterũt. Sunt enim illis reciprocis quibuſdam pulmunculis ueſtigia carnulenta. Vn e de & contraria eſt labes ambulantibus nullo fauente præſidio ad niſum inſiſtendi. Habentur in duplex miniſteriũ. Sunt alij oneri ferendo accõmodati, alij perniciores. [e] Sed nec illi ultra iu f ſtum pondera recipiunt, nec iſti amplius q̃ ſolita ſpatia uolunt egredi. Genituræ cupidine efferanť adeo, ut ſęuiãt cũ Venerẽ requirunt. Oderũt equinũ [f] genus. Sitim etiã in q̃driduũ tolerãt.

a ℭ Hoc eſt Colliminiũ.) Ex Plynio ca. 17. lib ſexti. Vltra ſunt (inquit) Scytharum populi. Perſæ illos Sacas uniuerſos appellauere a proxima gẽte. Antiqui Aramęos. Scythæ ipſi Perſas Chorſaros, & Caucaſum montẽ Graucaſum, hoc eſt, niue candidũ. Multitudo populoꝝ innumera, & quę cũ Parthis ex ęquo degat. Celeberrimi eoꝝ Sace, Maſſagetæ, Dahę, Eſſedones, Ariacę, Rhymnici, Aſsęi &c. b ℭ Inconſtanter definitum.) Plynius ca. eodem. Nec in alia parte maiore authorũ inconſtantiã, credo propter innũeras, uagasq; gentes. c ℭ Bactri Camelos mittunt.) Gręca omnino uox, qua pro latina utimur κάμηλος eis dicitur. Sunt qui Camelũ dictum uelint ἀπὸ τῆς καμῆος, uel καμπῆς quod flexuram, et curuamẽ ſignificat, quoniam cum id animal onerať, ut breuior, & humilior fiat accumbat. Alij a uerbo κάμπτει. i. flecto nomen deductũ aiunt. Plynius ca. 18. octaui nat. hiſtoriæ. Camelos (inquit) inter armenta paſcit oriens, quoꝝ duo genera Bactriæ, & Arabiæ differunt, qđ illi bina habent tubera in dorſo, ij ſingula, & in pectore alterum, cui incumbant. Dentium ſuperiore ordine/ut boues carent, in utroq; genere. Omnis autem iumentoꝝ in ijs terris dorſo fungũtur, atq; etiã equitatu in pꝛlijs. Velocitas inter equos, ſed ſua cuiq; menſura ſicuti uires, nec ultra aſsuetum procedit ſpaciũ, nec plus iuſto onere recipit. Odium aduerſus equos gerunt naturale. Sitim, & quadriduo tollerant. Implentur cũ bibendi occaſio eſt & in præteritum, & in futurum obturbata conculcatione prius aqua, aliter potu nõ gaudent. Viuũt quinquagenis annis, quidã & centenis. Vtcunq; rabiẽ & ipſi ſentiũt. Caſtrandi genus etiã fœminas, quæ bello præpareť inuentũ eſt. Fortiores ita fiunt coitu negato. De Camelis hęc tradit Ariſto. ca. 1. ſecundi naturæ animaliũ. Camelus (inquit) propriũ inter cæteras quadrupedes habet in dorſo, qđ tuber appellant, ſed ita ut Bactrianę ab Arabijs differant. Alteris enim bina, alteris ſingula tubera habentur. Sunt etiã omnibus ſingula parte ima, quale in dorſo tubera, quibus incũbat reliquũ corpus, & firmeť, quoties in genua inclinanť. Papillas quatuor modo uaccę habet Camelus. Caudã aſino ſimilẽ. Genitale retro. Genua ſingula in ſingulis cruribus ſunt, & flexus artuum, nõ ut quidam perhibent plures, ſed propter alui interuallum plures eſſe uidentur. Habet etiam talum ſimilem bubulo. Clunes proportione magnitudinis paruos. Biſulcum id animal eſt, nec utrinque dentatum. Sed biſulcum ſic eſt, ut pes parte poſteriore ſciſſus paululum ſit ad flexum digiti ſecundum. Parte autem priore ſumma quadripartim fundatur diſcrimine paruo, quãtũ primotenus digiti inflexu, & quiddã inter fiſſuras, perinde, ut in anſerum pellibus adiectum contexat. Pes ueſtigio eſt carnoſus, ut urſę. Qua de cauſa eas, quæ per exercitũ longiore itinere fatiſcunt calceant carbaſinis. Philoſtratus in ſecundo ſcribit Indiæ Camelos albos eſſe. d ℭ Arabici bina tubera.) Diod. Sicul⁹ li. 3. Multa q̃q; (inqt) & diuerſa Cameloꝝ Arabia p̃bet genera tũ pinguiũ, tũ macilentoꝝ, quorũ nõnulli gibbũ duplicẽ in dorſo habent, a quo & Ditili nominanť. e ℭ Alij pniciores.) Sũt codices, q habeãt. Alij ad pernicitatẽ leues. f ℭ Oderunt equinum genus.) Cyrus Perſarum rex edoctus ab Harpago Medo, uel (ut alijs placet) ab Artagerſe, Camelos equis maxie terrori eſſe (adeo enim Camelos equi re-

formidant, ut nec speciem quidẽ, nec odorem sentire sustineant) Camelos, quos in usu belli plurimos habebat, contra Crœsi equitatum immitti iussit. Sicq; equitatum Crœsi, quo ille se præualiturũ sperabat, inutilem omnino reddidit. Nã simul atq; in pugnã itum est, equi olfactis protinus, cõspectisq; Camelis, retro se auertunt. Vnde omnis Crœsi spes frustrata interijt. Herodotus idipsum retulit lib. I.

Verum cum occasio [a] bibendi data est, tantum a
implentur, quantũ & satiet desyderia præterita,
& in futurũ diu prosit. Lutulentas aquas captãt,
puras refugiunt. Deniq; nisi cenosior liquor fu-
erit, ipsi assidua proculcatione limum excitãt, ut b
turbetur. [b] Durant in annos centũ, nisi forte trã-
slati in peregrina/insolẽtia mutati aeris morbos
trahant. Ad bella fœminæ præparantur. Inuen-
tumq; est, ut desyderium eis coitionis quadam c
castratione execaretur. Putant enim fieri ualidi-
ores, si a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO VELLERE. CAP. LXIII.

QVa ab Scythico Oceano, [c] & mari Ca d
spio in Oceanũ Eoum cursus flectit,
ab exordio huiusce plagæ profundæ

a ℭ Cum occasio bibendi data est.) Elegans hinc in bibulos sumetur Adagium. Camęlina potatio, pro maxima, & quę in quadriduũ sufficiẽs sit. Est & aliud in eos, qui, dũ aliena, & suæ naturæ repugnantia concupiscunt, ea plerumq; amittunt, quæ iure eis cõueniũt, & natura. Preterea/ qđ hoc animal sit oneri ferendo aptissimũ prouerbio dici cęptũ. κάμηλος καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία. i. Camelus quãuis ægra multorũ asinorũ defert onera. Scribit Diod. in. 3. in Arabia esse Camelos, ferendis oneribus aptissimos, qui supra decem frumẽti minas, homies uero qnq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. ubi de Gabino monte, & Debis populis, hæc refert. Hi Camelos ad omnẽ uitæ usum paratos habent. Nã in his bellanẽ his uaria ferent onera, horum lac potant, his uitã ducunt. Super his diuersa perambulãt loca. NON præteribo (qđ ad materni nominis reuerentiã maxime pertinet) Camelos matres nunq̃ supuenire suas, sed etiã si quis cogat, idipsos non pati. Iam enim cũ aliquando admissarius non haberetur, curator pullũ matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento, agnouit matrẽ, & quãuis coitũ absoluerit, memor tamen cõmissi sceleris, paulo post Camelariũ illũ morsu defixo/ interemit. Refert hoc Aristo. ca. 47. lib. noni eius operis, quod de natura animaliũ scriptum est. κάμηλος quoq; tam apud Gręcos, q̃ apud Latinos, significat rudentẽ. i. ualidum funem, quo nautæ cũ cupiũt naues sistere anchoras alligant. In hac significatione CHRISTI parabola intelligenda est cum (inqt) Math. 19. Marci. 10. Lucę. 18. Facilius est Camelũ per foramen acus transire, q̃ diuitem intrare in regnũ cœlorũ, quo loco nõ impossibilitas, sed difficultas intelligenda est. Ved de diuite in suis diuitijs confidente Hyperbole omnino exponenda est. Qui eum locum pro Camelo iumento interpretantur, CHRISTI sensum peruertunt potius, q̃ exponant. Quæ enim Cameli beluæ cũ acu proportioẽ

b ℭ Vt turbetur.) Vetusti codices/ turbidetur/ habent. c

QVA AB Scythico Oceano.) Describit eã maritimã orã, quæ a Scythico Oceano, & mari Caspio incipiens, Oceanũ flectitur in Eoum. Id autem iccirco facit, ut tandẽ Serum gentis referat mira quędã. Sericæ regionis situm abunde reddidit Ptol. ca. 16. lib. sexti Asię tabularũ octaua. Sed quo locus iste fiat notior, ascripsi uerba Plynij ex ca. 17. lib. sexti. A Caspio (inquit) mari, Scythicoq; Oceano in eam cursus inflectitur ad orientẽ conuersa littorũ fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob niues. Proxima inculta sæuitia gentiũ. Anthropophagi Scythæ insident humanis corporibus uescentes. Ideoq; iuxta uastę solitudines, ferarumq; multitudo haud dissimilẽ hominum immanitatem obsidens. Iterũ deinde Scythæ, iterũq; deserta cum beluis usq; ad iugum incũbens mari, quod uocãt Tabin. Nec ante dimidiã ferme longitudinẽ eius orę, quę spectat æstiuũ orientem inhabitatur illa regio &c. Similia scribit etiã Mela Pomponius lib. 3. Rhennius ex Dionysio

Ast alia hinc Scythiæ gens est extrema per arua, Quos prope sunt tristes uentis, & frigore terræ.
Namq; niues semper pulsant has grandine mixtæ. Auienus quoq; ex eodem Dionysio.

Vltima Epitrimos tellus habet, & procul ista
Cassa uirum est, nullis pecorum balatibus agri
Persultant, herbæ uiduus iacet undiq; cespes

a nities, mox longa deserta, post Antropophagi
gẽs asperrima, dein spatio sæuissimis bestijs effe-
rata ferme dimidiã itineris partem impenetrabi-
lem reddiderunt. Quarum difficultatum termi-
b num facit iugũ [a] mari imminens, qđ Tabin Bar-
bari dicunt. Post quem adhuc longinquę solitu-
dines. Sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuũ
Orientem, ultra inhumanos situs primos homi-
c num Seres cognoscimus, [b] qui aquarũ aspergi-
ne inundatis frondibus uellera arborꝫ admini-
culo depectũt liquoris, & lanuginis tenerã sub-
tilitatem humore domant ad obsequiũ. Hoc il-
d lud est Sericum in usum publicum damno seue-
ritatis admissum, & quo ostendere potius cor-
pora, q̃ uestire, primo fœminis, nunc etiã uiris pꝰ-
suasit luxuriæ libido. Seres ipsi [c] quidem mites,
e & inter se quietissimi. Alias uero reliquorum
mortalium cœtus refugiunt, adeo ut cæterarum
gentiũ cõmercia abnuant. Primũ eorꝫ fluuium
mercatores ipsi transeũt, in cuius ripis nullo in-
f ter partes linguæ commertio, sed depositarum
rerum pretia oculis æstimantes sua tradunt, no-
stra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS. CA. LXIIII.

g SEquitur Attacenus [d] sinus, & gens Atta-
tacorum, quibus temperies p̃rogatiue

Fronde carens, nunq̃ terra intersecat amnis. De Antropophagis ca. 25. & 43. dictum est. a ℭ Iugum mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt.) Ex hoc loco emaculandus est locus alter ca. 25. ut legas sic, usq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. Apud Melam Pomp. per th. scribit Thabin. b ℭ Seres cognoscimus.) Verba Plynij, unde hæc sumpta sunt. Primi sunt hominũ (inqt) qui noscantur, Seres, Lanitio syluarũ nobiles perfusam aqua depectentes frondiũ caniciem. Vnde geminus fœminis nostris labor redordiendi fila, rursumq; texendi tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. De Seribus, & Serico sic Maro secundo Georgicoꝝ:

Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres.

Quo loco Seruiꝰ Grãmaticus. Apđ Indos, & Seres (inquit) sunt q-dam in arboribus uermes, qui Bombices appellantur, qui aranearũ more fila tenuissima deducunt, unde est Sericũ. Nã lanã arboreã nõ possumus accipere, quæ ubiꝑ procreatur. Diuus Ambrosius ca. 23. q̃nti Hexameron. Et quia (inquit) de uolatilibꝰ dicimꝰ, nõ putamꝰ alienũ ea cõplecti, quæ de uerme Indico tradit historia, uel eorum relatio, qui uidere potuerunt. Fertur hic Corniger uermis conuerti primũ in speciẽ caulis, atq; in eam mutari naturã, inde processu quodam fieri Bõbilis, nec eã tamẽ formã, figurãq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs uidet pennas assumere. Ex ijs folijs mollia illa Seres depectunt uellera, quæ ad usus sibi proprios diuites uendicarunt. Hunc uermiculũ a Pausania Ser uocatus, a quo & populis nomen datũ. Huius regionis Metropolis Ptolemæo Sera fuit. Viuit aũt is ex Mori arboris folijs. Procopiꝰ primo belli Persici lib. scribit id genus uermiũ Iustiniano principi a qbusdã monachis ex Serũ regione, in semine primũ Byzantiũ allatum. Lege quæ scribit Ply. ca. 22. xi. nat. historię. Et ante eũ Aristo. ca. 19. quinti de natura animaliũ. c ℭ Seres ipsi quidẽ mites.) Plynius ca. 17. lib. sexti. Seres quidem (inquit) mites, sed & ipsis feris persimiles. Cœtũ reliquoꝝ mortaliũ fugiunt, cũ cõmertia expectant. Plura lege apud Marcellinũ. 23. historiarũ libro. Strabo lib. 15. refert Seres tã longæ esse uitę, ut ducentesimũ annũ excedant. Plynius author est ca. 14. tricesimi quarti naturalis hist. ex omnibus generibus palmã Serico ferro esse. Seres hoc tamẽ uestibus suis, pellibusq; mittere. Apud Seras (ut ca. 8. sexti Pręparationis Euseb. refert) lex est, nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare simulachra. Vnde in illa regione nullũ templũ conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera. Nemo fur, nemo homicida &c. d

SEQVITVR Attacenus sinus.) De huius gentis nomine non usq; quaq; conuenit. Ptolemæus enim in Serica regione enumerat Ortorocorã tam montem, q̃ ciuitatem. Item Ortorocoras gentes. Hi

autem eſse oldentur, quos Solinus Attacoros nominat. Sũt qui Ottocoros, uel Atrogos eos dictos uolunt. Pynius, & Marrianos, ut Solinus Attacoros, uel Attacores. Et gens hominũ Attacoꝛ(inquit) apricis ab omni noxio afflatu ſecluſa collibus, eadẽ, qua Hyperborei uiuunt temperie. De ĩjs priuatũ condidit uolumen Amonetus, ſicut Ecatheus de Hyperboreis ca. 17. lib. ſexti. a ℭ Auras peſtilentes.) Peſtilentem aerem plerumq; ex noxijs flatibus prouenire compertum eſt.

Hinc pars Sardiniæ, quę reſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſubitisq; ſonora
Flatibus, inſanos infamat nauita montes
Hinc hominũ, pecudumq; loes, hinc peſtifer aer
Sęoit, & excluſis regnant Aqoilonibus Auſtri.

Cauſas affert Ariſto. prima Problematũ ſectione. Plura ca. primo ſecundi reperies apud Celſum. Docte multa Auicenna Fen ſecunda ca. 8. & ſequentibos primi Canonis. b ℭ Par illis, & Hyperboreis.) Oneſicritus, Simonides, Pindarus, & poetæ alij, tradunt Hyperboreos mille annos uiuere. Timagines (ut quintodecimo uolumine refert Strabo) ſcribit apud Hyperboreos, æneis guttis pluere, ſeq; ea pluuia tactũ fuiſse. Quod idẽ Strabo fabuloſum putat. c ℭ Cyconas.) Ex Plynio ca. 17. libri ſexti. Sunt & in Thracia Cycones, ut ca. 15. expoſuimus.

miraã aeris clementiã ſumminiſtrat. Arcent ſane a
afflatum noxiũ colles, qui ſalubri apricitate un-
diq; ſecus obiecti prohibent auras [a] peſtilentes.
Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis, [b] &
Hyperboreis genus uitæ eſt. Inter hos, & Indiã b
gnariſsimi Cyconas [c] locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MORIbus. De eius regionis cœli clementia. c De Indiæ fluminibus. Deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentoꝝ generib⁹. De Indis itẽ pretioſis d lapidibus.

CAP. LXV.

AB Emodis [d] montibus [e] auſpicatur India e
a meridiano mari porrecta, [f] Fauonij ſpi

AB EMODIS montibus.) India, ut a nomine ſonatur initiũ, ab Indo flumine, authoribus Stephano, & Arriano lib. 8. cognominata eſt. Eam Ptolemęus in principio ſeptimi a ſitu duplicem eſse dicit. Intra Gangem unã, quæ ab occaſu terminatur Paropaniſsdom, & Aracoſia, Gedroſiaq;, a Septẽtrione Imao monte ſuperiacente. Ab oriente Gange flumine. A meridie, ac etiã occaſu parte Indici pelagi. Alteram extra Gangẽ. Hæc ab occaſu Gange flumine terminatur, a ſeptẽtrione Scythiæ, Sericæq; regionis partibus. Ab oriente Sinarum regione. Indico pelago a meridie, & Praſsoidis maris parte. Primę tabula decima Aſiæ, ſecondæ undecima ſitum appingit. Indiã in quatuor latera Diodo. Siculus lib. 3. dicit eſse diſtinctã. Qđ ad orientẽ, quodoe ad meridiẽ uergit/ magnũ mare circumdat. Quod Arctos ſpectat, Emodes mõs, ab ea Scythia quã habitant ij, qui Sacę appellanẽ/ diuidit. Quartum, qđ eſt ad occidentem/ fluuius Indus terminat, omniũ uere poſt Nilum maximus. Similia quintodecimo Geographiæ lib. de ſitu Indiæ refert Strabo. Herodotus in Thalia Indicæ regionis id qđ ad Solẽ uergit/ fabuloſum eſse dicit. Idipſum quoq; in fine operis ſui ſenſit Plynius. Strabo a principio quintidecimi ſcribit rerum Indicarum exiguã eſse apud ſcriptores certitudinẽ. Megaſthenes antiquis Indoꝝ hiſtorijs fidem non eſse adhibendã tradit. Mela Pomponius lib. tertio Indiã notiſsimã eſse prodit. De India præter iamdictos ſcribont Plynius ca. 17. & ſequentibus lib. ſexti. Philoſtratus lib. 3. uitæ Apollonij. Curtius li. 7. Copioſius cęteris Arrianus geſtoꝝ Alexandri li. ult. e ℭ Emodis monubus.) Vetuſta exẽplaria ferme habẽt. A Medis mõtibus. Martian. li. 6. a Medijs mõtibos. Philippus Beroald⁹ q ſe relegiſse noper, emẽdaſseq;, haud ſane indiligenter (inquit) IVLIVM SOLINVM affirmat, hunc locum legendũ cenſuit. Ab Emodis montibus, motus (ut credo) codice Plyniano ca. 17. li. ſexti. Nomades quoq; (inquit) Indiæ uagantur. Sunt, qui ab Aquilone contingi ab ipſis, & Cyconas dixere, & Briſanos. Sed inde (ut plane conſentiunt omnes) Emodi montes aſsurgunt. Indorumq; gens incipit &c. Inter montes quoq; Indiæ eodem capite Hemodũ recenſet. Similiter & Mela Pomponius prodidit li. 3. Artemidorus ſcribit Gangẽ flumen ex Emodis montibus ad Auſtrũ deferri. Strabo etiã inter Indiæ terminos Emodũ montem enumerat. Indiã (inquit) a ſeptẽtrione Tauri extrema terminãt. Ab Ariane uſq; in orientale mare, quæ indigenę particulatim nominant Paropamiſum, Emodũ, Imaum, & alijs

nominibus. Macedones uero Caucasum uocant. Idẽ (ut iamiam recensui) Diod. affirmat. Preterea cõstat Indiã a Medis montibus longo interuallo seiunctam esse. ſ ℂ Porrecta.) Quidã contra uetusta omnia exemplaria post dictionẽ/porrecta/hæc uerba superioribus addiderunt. Ad Eoũ, & a septẽtrione usq; ad Montẽ Caucasum. Terra hæc adeo Fauonij &c. a ℂ In anno bis æstatem habet.) Plyni9 ca. 17. lib. sexti. Posidonius ab æstiuo Solis ortu ad hybernũ exortũ metatus est. Eam aduersam Galliç statuẽs, quã ab occidẽte ęstiuo, ad occidentẽ hybernũ metabatur, totam a Fauonio. Itaq; obuersam eius uẽti afflatu iuuari Indiã, salubremq; fieri haud dubia ratione docuit. Alia illi9 coeli facies. Alij syderũ ortus. Binę messes in anno. Binę ęstates media inter illas hyeme Etesiarũ flatu, nostra uero Brumali. Lenes ibi auræ. Diodo. Siculus li. 3. India (inquit) diuisa est fluminũ multitudine agros plurifariã rigantiũ. Ista ex re bis in anno præbet fructus. Animantia uarijs generis producit præ cęteris magna, ac robusta, partim terrestria, partim uolãtia. In India (inquit Herodo. lib. 3.) animantes tam quadrupedes, q̃ uolucres, multo sunt grandiores, q̃ cæteris in locis, pręter q̃ equi &c. Megasthenes Indiæ foecunditatẽ ex eo maxime declarat, q᷑ eam bis fructum ferre dicit, & bifariã nominat quemadmodũ Eratosthenes, qui (inquit) alterã hybernã sementẽ, alterã æstiuã quomodo & hymbrẽ. Nullũ enim annũ inueniri dicit utroq; tempore sine pluuia, quapropter contingit annũ feracẽ esse. cum semper terra sit foecunda. Fructus autẽ arboreos multos gigni. b ℂ Alexandri Magni armis comperta.) Nearchus (ut Strabo refert) ait Alexandrum Magnũ contendisse per Gedrosiã cũ exercitu proficisci, cũ intelligeret Semiramidẽ, ac Cyrum exercitum in Indiam duxisse. Et illã cum uiginti hominibus, Cyrũ cũ septẽ aufugisse. Maximãq; esse Alexandri gloriã, qui per eadem loca, & gentes uictor cũ exercitu seruatus fuerit. Gesta Alexãdri Magni in India notiora sunt, q̃ ut hoc loco exponi debeant. c ℂ Aliquantisper cõmoratus.) Hic Megasthenes (ut secundo Geographiæ Strabo inquit) ad regem Indiæ Sadrocotũ missus fuit. Res Indicas scripsit Eratosthene in tertio Geographiæ lib. ut etiã Strabo cõmemorat. d ℂ Dionysius.) Dubiũ/sit ne is Dionysius poeta, qui Periegesin. i. orbis situm quam carmine conscripsit, Auienus, & Rhennius latinitate donarunt. Eadem de Diony. & Philadelpho refert Plynius ca. 17. lib. 6. Strabo citat Dionysiũ conditarum urbiũ scriptorẽ. e ℂ Periclitandæ.) Experiendæ. Cicero de Oratore. Subeundus usus omniũ, & periclitandę uires ingenij. ſ ℂ Quinq; milia oppidorũ.) Sunt quædã Plynij exẽplaria, in quibus legitur quindecim milia oppidorũ, sed Hermolaus ex Strabone lib. 15. quinq; milia legendũ monstrauit. Idem & Martianus tradidit lib. 6. g ℂ Tertia pars terrarum.) Ctesias dicit Indiã non esse minorem reliqua Asia. Onesicritus affirmat eam esse tertiã orbis partem. Nearchus quatuor mensium iter per campũ. Megasthenes, & Deimachus moderatius. Supra .xx. milia stadiorũ eam partem ponentes, quæ ab Australi mari in Caucasum tendit. Indiã (inquit Plynius) tertiã partem esse omniũ, multitudinẽ gentium innumerã, probabili sane ratiõe. Indi enim prope gentiũ soli nunq̃ emigrauere finibus suis. Megasthenes dicit, nec ab Indis unq̃ emissam expeditionẽ, nec extrinsecus in Indiam quemq̃ cũ exercitu profectum esse, aut uicisse, pręter Herculẽ & Liberũ patrẽ, & nuper Macedonas. Multæ, uariæq; gentes Indiã (inquit Diod.) incolunt, quarũ nulla originẽ extra Indiã trahit, sed omnes indigetes appellanẽ. Nunq̃ externa colonia illuc adijt, neq; ipsi ad alias gentes misere. Scribit pręterea idem Megasthenes neq; Sesostrim Aegyptium, neq; Tearconẽ, neq; Aethiopẽ, sed nec Nabocodrosorũ, qui magis a Chaldęis probatur, q̃ Hercules. Rursus neq; Idanthyrsum Scythã, immo neq; Persas ipsos aut Cyrum regẽ Indiã attigisse. Semiramin autem prius, q̃ egrederetur/obijsse. Liberi patris expeditionẽ apud Indos, & gentes alias ijs uersibus Euripides in Bacchis, Bacchũ loquentẽ faciẽs sic inquit.
Auriferam adiui, & culta Lydorum loca,

a ritu saluberrima. In anno bis [a] æstatem habet, bis
legit frugem, uice hyemis Etesijs potitur. Hanc
Posidonius aduersam Galliæ statuit. Sane nec
quicq̃ ex ea dubium. Nã Alexandri Magni [b] ar-
b mis comperta, & aliorũ postmodũ regum dili-
gentia peragrata penitus cognitioni nostræ ad-
dita est. Megasthenes sane apud Indicos reges a-
liquantisper cõmoratus [c] res Indicas scripsit, ut
c fidem quã oculis subiecerat, memorię daret. Di-
onysius quoq; [d] qui & ipse a Philadelpho rege
spectator missus est gratia periclitandæ [e] ueritа-
tis paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse
d quinq; milia [f] oppidorũ pręcipua capacitate, po-
pulorũ nouem milia. Diu etiam credita est, ter-
tia pars esse [g] terrarũ. Nec mirum sit, uel de ho-

minum, uel de urbium copia, cum soli Indi nun- a
q̃ a natali solo recesserint. Indiā Liber pater pri-
mus ingressus est, utpote qui Indis subactis pri-
mus omniū triūphauit. Ab hoc ad Alexandrum
Magnum numerant̄ annoꝝ sexmilia [a] quadrin- b
genti quinquagintaunus, additis eo amplius tri-
bus mensibus habita per reges computatione, q
centum quinquagintatres tenuisse medium ęuū
deprehenduntur. Maximi in ea amnes [b] Ganges, c
& Indus, quoꝝ Gangen [c] quidā fontibus incer-
tis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij
uolūt a Scythicis mōtibus exoriri. Hypasis [d] etiā
nobilissimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni d
iter terminauit, sicuti arę in ripa eius positæ pro-
bant. Minima Gangis latitudo [e] per octo milia

Et Phrygiam, & ustos sole Persarum campos, Bactraq́, rigentemq́ hyeme Medorum terram. Felicem Arabiam, atq́ Asiam permeaui omnem. SVnt, qui Herculem nunq̃ Indiā fuisse ingressum/affirmāt. Eratosthenes, & alioꝝ scriptoꝝ pars magna Herculis, & Liberi patris gesta fabulosa, & minime credē- da arbitrentur. Bacchi res gestas tū in India, tū alijs in locis Diod. Siculus lib.3.&.4. abunde refert. Her- culis lib. quinto. a ℂ Numerantur annoꝝ sex milia .ccccli.) Sic habent quęcunq́ uiderim exēpla- ria, sed Plyniam omnes codices sex milia.cccciij. retinent. Verba Plynij ex ca.17. li. sexti sunt hæc. Colliguntur a Libero patre ad Alexandrū Magnū, reges corū cliij. annis sex milia.cccciij. ad- dijciūt, & menses tres. Fieri po- tuit, ut in alteruetro coꝝ i pro l uel l pro i fuerit transmutata, sic scilicet.cccch. uel.cccciij. Scri- bit Herodotus in Euterpe, a Di onysio, qui ex Semele Cadmi genitus fertur ad suā ætatē esse annos ferme mille sexcētos. Ab Hercule uero Alcmenę filio/fer me nōgentos. Ergo si Plynij, & Solini computatio uera sit, ad aliū Dionysiū referenda est, uel minores āni q̃ Solares sint/ac- cipi debent. Lege q̃ scribit Ar- rianus in principio quinti. b ℂ Maximi in ea amnes.) Scri- bit Strabo li.15. quindecim flu mina uniuersa mentiōe digna quæ in Indum influunt, ex quibus omnibus auctus est. Vbi ad centum stadia, uel/ut alij tradunt/ad quinquaginta, tandem duobus ostijs in Australe mare immitti, & Patalenā insulā facit. Philostrat⁹ li. secundo eius latitudinē, quæ nauigabilis est, stadijs ferme quadraginta protendi. Quo loco Indū flu- men late describit. In principio autem sexti ex multis prodit Indū, & Nilum similes esse. Indus, qui est omniū fluminū maximus, nō aqua solū agros letificat, & mitigat, sed eos etiā conserit. Magnam enim ui seminū secū frumenti, similiumq́ dicit̄ deportare. Ex M. Tullio 2. de Natura Deorum. De eo multa Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. ultimo. Curtius lib. septimo. Diodo. Siculus lib.3. Abunde, ut cætera, Plynius ca.20. lib.6. Amniū (inquit eodē cap. Caius Ply.) mira uastitas. Proditur Alexandrū Magnum nullo die minus stadia sexcenta nauigasse in Indo, nec potuisse ante menses quinq́ nauigare, adiectis paucis diebus, & tamen minorē Gange esse constat. Megasthenes tētata Indiæ cōmentatione/ sexagin- ta amnes eius prodidit. Cur autē in India plura, maximaq́ sint flumina, causas philosophi, phisiciq́ asserunt, Indiā situ humidā, Scythas uero, Bactrianos, Arrianosq́ uicinas gentes elatiores. Merito igit̄ humiditatē ex superioribus locis ad infimā fluentē plures, & aq̄siores fluuios reddidere. Hęc Diod. Si- culus lib.3. c ℂ Quoꝝ Gangen.) Gangem (inqt ca.18. sexti Ply.) alij incertis fontibus, ut Nilum, irri- gantēq́ uicina eodē modo. Alij in Scythicis montibus nasci dixerunt. Influere in eū.xix. amnes &c. Hos amnes circa principiū.8. Arrianus nominat. Ganges (inqt Stra.) a mōtibus descendēs, quom in plani- ciem peruenit ad orientē conuersus, & Palibothra ciuitatē maximā p̄terfluens/in eius mare ꝓgredit̄, & unū ostiū habet, q̄q̄ omnium Indicoꝝ flumen maximum sit. Strabo libro.15. Eratosthenes dicit In- diam ęstiuis hymbribus madere, & eo tempore linum seri, & milium, sesamū, orizam, bosmorumq́. Hiberno autem tempore/triticum, hordeum, ligumina, aliasq́ esculentas, fruges, quarum nos ig- naros esse ait. In India p̄terea omnia fere nasci prodit, quæ & in Aethiopia, & Aegypto nascunt̄. In sa- cris literis flumen hoc Phison nuncupat̄, unū ex q̄tuor Paradisi fluminibus. Eū Hierony. caterua iu- terpretari dicit. Iosephus inundationē ca.2. li. primi. De eo p̄ter supra dictos diuus Ambro. ca.3. eius li. quē de Paradiso inscripsit. Suidas ait Gangē flumen a Gange Aethiopū rege sortitū nomē. d ℂ Hy- pasis.) De huius fluminis nomine duę sunt scriptoꝝ sentētiæ. Plures Hypanin, nō pauciores Hypasin id uocantes. Dio. Sicu. li.3. Hypanin, li. uero.17. & Arrianus in.5. Hypasin nuncupāt. De eo ca.24. abūde diximus, id qđ & Hermol. nō p̄terijt ca.17. sexti Plynianarū Castig. Hyspasis latitudinē stadioꝝ septē, ꝓfunditatē uero uluarū sex.17. uolumine Dio. Sicu. fuisse tradit. Eius cursum adeo p̄cipitē esse, ut nul lo unq̃ tēpore possit traijci. In eo uero loco Alexāder suoꝝ gestoꝝ terminū eē statuēs.12. aras qnquagin- ta cubi. magnitudine dijs extruxit. Authores idē Dio. & Arrian⁹ in fine.5. gesto. Alexādri. e ℂ Mini-

a pasſuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi
uadoſiſsimus eſt, menſurã centũ pedum deuo-
rat. Gangarides [a] extimus eſt Indiæ populus, cu-
ius rex equites mille, Elephantos ſeptingentos,
b peditum ſexaginta milia [b] in apparatu belli ha-
bet. Indorum [c] quidam agros exercent, militiã plu-
rimi, merces alij, optimi, ditiſsimique rempublicã
curant, Reddunt iudicia, aſsident regibus. Qui-
c etum ibi eminentiſsimæ ſapientiæ genus eſt, ui-
ta repletos incẽſis rogis mortem accerſere. Qui
uero ferociori ſectæ ſe dediderunt, & ſylueſtrẽ
agunt uitam, Elephantos uenantur, quibus per-
d domitis ad manſuetudinẽ, aut arant, aut uehunt.
In Gange [d] inſula eſt populoſiſsimã, & ampliſsi-

ma Gangis latitudo per octo. M. paſs.) Obſcura in hac parte Plynij ſatis lectio. Vbi minimũ octo milia paſs. latitudine, ubi modicum ſtadiorum centũ. Altitudine nuſquã minore paſs. uiginti. Martianus, latitudo Gangis ubi diffuſior. xx. mil. paſs. Vbi anguſtiſs. octo profundus pedibus centũ milia. Hęc uerba Solino maxime conformia. Diod. lib. tertio Gangis latitudinẽ dicit eſſe ſtadiorum triginta. Alibi triginta duo eum in latitudine patere ait Arrianus lib. 8. Patet autem Ganges (inquit) qua maxime anguſtus ad centum ſtadia. In multis uero locis in modũ ſtagni, uſque adeo diffunditur, ut quã terra depreſsior, nec tumulus uſquã appareat, trans alteram ripam nihil oculis diſcerni queat. a ℭ Gangarides exti.) A Gange hi populi authore Seruio tertio Georgicorum nomen habẽt. Nec eſt uerum, ut idem Seruius exiſtimat, eos inter Indos, & Aſsyrios habitare. Sed minus uerũ eoſdẽ Auguſtũ ſuperaſſe. Immo nec Alexander quidẽ. Nec ſolum hic Gangarida facit, ſed etiã Gangaris, uel Gangaridis reperitur. Plynij ex cap. 19. ſexti uerba ſunt. Nouiſsime gentes Gandaridum, Calingarũ. Regio Partalis uocatur. Regi. lxx. milia peditum, equites mille, Elephanti. DCC. in procinctu bellorum excubant. Q. Curtius li. octauo. Vlteriores Gangis ripas (inquit) colere gentes Gangaridas, & Pharraſios, uel (ut Diod. nominat) Tabręſios, eorumque regem eſſe Aggramnem, uel (ut Dio.) Xandramen, uiginti milia equitũ, ducentaque peditum obſidentem uias. Ad hęc quadrigarũ duo milia trahere, & præcipuũ Elephantos, quos triũ miliũ numero explere dicebat. Similia ſcribit Diod. 17. hiſtoriarũ lib. Libro autem tertio dicit Alexandrũ Macedonẽ totius Aſiæ imperium adeptũ, ſolos Gangaros (ſic enim eos ibi nominat) non oppugnaſſe. Ex ijs apparet apud Plyniũ, nõ Gandaridum, ſed Gangaridũ legendũ eſſe. Et apud Iuſtinũ lib. 12. Gangaridę, nõ Gangaritæ. b ℭ Peditum ſexaginta milia.) Plynius, ut iamiã retulimus. lxx. milia dicit, non ſexaginta milia. Sunt Solini quędã exemplaria, in quibus. xl. milia ſcriptum eſt. c ℭ Indorum quidam agros exercent.) Diod. Siculus. 3. Bibliothecæ lib. ſcribit Indorum populũ, in tribus ſeptem eſſe diſtributum. Primã philoſophorum eſſe dicit, qui cæteris numero pauciores ſupereminẽt dignitate. Secundã tribũ Agricolarũ eſſe tradit, qui multitudine ſuperantes cęteros, a bello, reliquoque opere liberi ſolis agris colendis tempus impartiunt. Tertiam tribum conficiunt omnis generis paſtores, qui neque in ciuitatibus, neque in ullis morantur. Quartũ locũ artifices tenẽt, quorum pars armis, pars ruſticis inſtrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant. Quinto ordine milites eſſe dicit, qui belli diſciplina exercentur. Ephorum eſt ſextus ordo. Hi quęcunque in India aguntur, inſpicientes, regi referunt. Vbi rex deſit, principibus. Loco ſeptimo exiſtunt, qui conſilijs publicis pręſunt. Hi numero paucisſimi licet ſint, nobilitate tamen, & prudentia maxime inſignes ſunt. Ex ijs enim tum ad regum conſilia, tum ad rempublicam curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas aſciſcuntur. Duces inſuper ex ijs deliguntur, ac principes. Has in partes Politia Indiæ diſtributa haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas eſt militem agrum colere, aut philoſophari artificem. Eadem diffuſe refert Strabo ante mediũ quintidecimi. Megaſthenes, ut in. 8. Arrianus refert, Indicas gẽtes centũ ac uiginti duas eſſe tradit. Quod unde didicerit eidem Arriano mirum uidetur. Plynij ſunt omnia quæ de Indorum exercitijs Solinus refert. Vita mitioribus populis Indorum multi (inquit) partita degitur. Alij tellurẽ exercent. Militiam alij capeſſunt. Merces alij ſuas euehunt, res externas inuehunt. Res publicas optimi, ditiſsimique temperãt. Iudicia reddunt. Regibus aſsident. Quintũ genus celebratæ illic, & prope in religionẽ uerſæ ſapientiæ deditum, uoluntaria ſemper morte uitã accenſo prius rogo, finit. Vnũ ſuper hoc eſt ſemiſerũ, ac plenũ laboris immenſi, a quo ſupradicta continent, uenandi Elephantes, domandique. His arant, His inuehunt. Hæc maxime nouere pecuaria. His dimimicant, militantque pro finibus. d ℭ In Gange inſula.) Plynij uerba ex ca. 19. lib. ſexti ſunt hæc. Inſula in Gange eſt, magnę amplitudinis gentem continens, nã Modoga-

mam continens gentem, quorũ rex peditũ quin- a
quaginta milia, equitum quatuor milia in armis habet. Omnes sane quicunq; prædіti sunt regia potestate, non sine maximo Elephantorũ equitũ, peditumq; numero militarẽ agitant disciplinã. b
Prasia gens [a] ualidissima Palibotram urbem incolunt, unde quidam gentem istam Palibotros nominauerunt. Quorũ rex sexcentena milia peditum, equitum triginta milia, Elephantorũ octo c
milia omnibus diebus ad stipendium uocat. Vltra Palibotram mons Maleus, [b] in quo umbræ hyeme [c] in septemtriones, æstate in Austros cadunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. d
Septẽtriones in eo tractu in anno semel, nec ultra quindecim dies apparent, sicuti author est Bethon, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis euenire. Indo flumini proximãtes uersa ad meri- e
diem plaga ultra alios torrentur calore. Denicq; uim syderis prodit hominũ color. Montana Pygmæi tenent. [d] At ij quibus est uicinus oceanus, sine regibus degunt. Pandea gens [e] a fœminis

licam nomine. Vltra siti sunt Modubiæ, Molindę. Vbere cũ oppido eiusdẽ nominis magnifico, Madroeii, Praeti, Calissę, Saluri, Phasulæ, Colubæ, Orzulæ, Abali, Taluctę. Regiorũ peditũ quinquaginta milia, equitũ quatuor milia, Elephantorũ .cccc. in armis habet. Non dicit Plynius regẽ huius Insulæ tot pedites, milites, currusq; in armis habere, sed rex horũ populorũ eam multitudinẽ possidere, nisi & ij omnes populi eius insulæ sint incolæ. a ℭ Prasia gens.) Ply. ca. 19. sexti. Prasia amplissima urbe, ditissimaq; Palybotra. Vnde quidam ipsam gentẽ Palybotros uocant, imo uero tractũ uniuersum a Gange. Regi eorum peditum sexcentena milia, equitum triginta milia, Elephantorum ix. milia, per omnes dies stipendiantur. Vnde coniectatio ingens opum est. In Elephantorũ numero Plynius dissidet a Solino. Hanc urbẽ Ptolemę⁹, & Stephanus Palembotra numero multitudinis nuncupãt. Stephanus per θ nõ per τ scribit παλίμβοθρα. Eam Diodorus in tertio ab Hercule dicit fuisse constructã. Error in eius impressis codicibus, in qbus Palicotra, pro Palibotra scriptũ est. b ℭ Mons Maleus.) Post Palibotros ponit Plynius Monedes, & Suaros, quorũ (inqt) mons Maleus, in quo umbræ ad septemtrionẽ cadunt hyeme, æstate in Austrũ per senos menses. Septẽtriones eo in tractu semel in ãno apparere, nec nisi quindecim diebus Bethon author est. Hoc idem pluribus locis Indiæ fieri Megasthenes tradit. c ℭ Vmbræ hyeme in Septẽ. æsta. in Aust. cadunt.) De Vmbris, & earum ex uario terrę situ, differẽtijs, abũde satis ca. 46. disseruimus. Quo loco Solinũ ipsum ab incuria defendim⁹. d ℭ Pygmæi tenent.) Plynij sunt hæc ca. 19. li. sexti. Indus (inquit) statim a Prasiorũ gente, quorũ in montanis Pygmæi traduntur. De Pygmæis, & eorũ cũ Gruibus pugna, plura. 15. ca. a nobis relata sunt. e ℭ Pandea gens a fœ. regitur.) Pande hæc gens ca. 20. sexti a Plynio nuncupat. Ab ijs (inquit) gens Pandæ sola Indorũ regnata fœminis. Vnã Herculi sexus eius genitã ferunt, ob idq; gratiorem regno donatam præcipuo. Ab ea deducentes originẽ imperitant .ccc. oppidis. Peditũ .cl. milia, Elephantis quingentis. Indi affirmant Herculi multos fuisse uirilis sexus filios. Filiã uero unicã nomine Pandeã. Terrã quoq; in qua nata est, quã pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatã. Datos insuper ei Elephantos quingentos. Equites ad quatuor milia. Pedites circiter centũ triginta milia. Author Arrianus. 8. gestorũ Alexandri lib. Diodo. Siculus dicit Herculẽ cũ multas cępisset uxores, filios plures, natam unicã genuisse, filijs (cũ ad ætatem peruenissent) Indiã omnem distribuisse, regnis pro numero filiorũ constitutis. Filiã ab se nutritam reginã fecisse. Arist. ca. 6. septimi Naturæ animaliũ scribit fabulari de Hercule eum inter duos & septuaginta liberos fœminã unã tantũmodo genuisse. Sunt qui scribãt Herculẽ cũ Pandea filia prolis procreandæ causa concubuisse, quom ea septem tantum esset annorũ. Canit Claudianus primo in Eutropium esse regna plurima quibus fœminæ imperant.

Medis, leuibusq; Sabæis
Imperat hic sexus, reginarumq; sub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Quæ officia fœminę exercere nõ possint, docet Vlpianus lib. 50. Digestorũ tit. ult. in mo. Fœminæ (inquit) ab omnibus offitijs ciuilibus, uel publicis remotæ sunt. Et ideo nec iudices esse possunt, nec magistratũ gerere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec procuratrices existere.

existere. Vnde quom alicui negotium aliquod committitur, ad quod penitus ineptus sit, prouerbio dicitur apud Græcos, γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται. Hoc est, mulier imperat, atq; regnat. Plato tamen rempublicam ordinans, non arcet omnino mulieres a republicæ gubernatione, siquando ad id munus quæpiam reperiatur idonea. a ℭ Nysa urbs.) Plynius ca. 21. libri sexti. Nysam urbem plęriq; Indiæ ascribunt, montemq; Merū Libero patri sacrum. Vnde origo fabulæ Iouis fœminæ ęditū.

a regitur, cui reginā primā assignant Herculis filiam. Et Nysa urbs[a] regioni isti datur. Mons etiā Ioui sacer Meros nomine,[b] in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex
b cuius uocabuli argumento lasciuienti famæ creditur Liberum patrem fœminę natum. Extra Indi ostium sunt insulæ duæ Chryse, &[c] Argyre adeo fœcundę copia metallorum, ut plerique eas aurea sola prodiderint, & argentęa habere. Indis omnibus promissa cæsaries[d] non sine

Eadem refert Mela Pomp. lib. 3. cū dicit. Nisa est clarissima, & maxia, montiū Meros, Ioui sacer &c. Et Capella Martia. in. 6. Indorum quidam perhibent Bacchum, qui & Liber pater dictus est, Indi fluminis fuisse filiū, uenisseq; ad eum Bacchū alterum Thebis genitū, ab coq; donatū Tyrso tradūt, quom Thebanus Bacchum Orgia sacra celebranda docuerit, dixeritq; se Ioue genitum, in primis femore usq; ad partus maturitatem fuisse gestatum, inuenitq; montem Nysæ propinquum, quem coxam, seu femur nuncupauit. Nysam uero, ut illi tradunt, in honorē Bacchi uitibus conseuerunt, homines qui Thebis uitium semina eo trāstulerunt. Author Philostratus secundo uitæ Apollonij lib. Ab hac urbe Indiæ Bacchus Nyseus dictus est. Is enim multis cognominibus (ut quarto Meta. canit Ouidius) nuncupatus est. Stephanus de Vrbibus urbes decem esse tradit, quæ Nysæ fuerint nuncupatæ. b ℭ Meros nomine.) μηρόν Græci coxam, femurq; uocitant. Montis huius, & fabulæ meminit etiā Theophrastus cap. 4. libri quarti de historia plantarum. Multis uerbis id explicat apud Arrianū libro quinto. Acuphis Nysęorū princeps, qui legatus ad Alexandrū uenerat. Fabulam canit Ouidius tertio Metamorphoseos libro.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq; tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaq; tempora complet.

Furtum illum &c. Rei autem ueritas hæc est. Cum Bacchus exercitum per Indiam duceret, isq; ob ingentes loci æstus peste periret, ipse ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit. Vbi cum uenti frigidi efflarent, & aquæ potu uterētur, quæ pura ex fontibus manabat, a morbo, quē contraxerant, liberantur. Bacchus ipse locum montanū, in quo exercitus a peste μηρόν .i. femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo Deo posteris ferunt in Iouis femore Dionysiū esse nutritum. Ex Diodoro Siculo libro tertio. c ℭ Chryse, & Argyre.) Aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. Græci enim χρυσόν aurum, χρυσοφόρον auriferum. ἄργυρον argentū dicitur, ἀργυροῦν argenteus. Plynius cap. 21. libri sexti. Extra ostium Indi Chryse, & Argyre fertiles metallis, ut credo. Nam quod aliqui tradidere aureum, argenteumq; ijs solum esse, haud facile crediderim. Has Martianus libro sexto Chryseram, & Argyream nominat. Ibi (inquit) insulas duas auri, argentiq; metallis, ac fertura prędicandas, etiam uocabulis approbatur. Nam una Chrysera, Argyrea altera nuncupatur. Non locat eas Mela extra Indi ostium, sed Chrysen ad Tamum, ad Gangem Argyren. Altera (inquit) aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei. Atq;, ut maxime uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. De Chryse insula Dionysij interpres intellexit, cum inquit.

Insula, quæ prisci signatur nominis usu
Aurea, quod fuluo sol hic magis orbe rubescat.

Tradunt apud Gasandos Arabas esse fertilissimam regionem licet hominū incuria male cultā, in qua e cuniculis nulla arte factis aurū effodi, non sic, ut e terra igne concocta expriment, sed ipsa natura purum. Vnde ex re nomen ei inditum, ut id ἄπυρον dicatur, quasi sine igne perfectum. d ℭ Promissa Cęsaries.) Quintus Curtius octauo gestorum Alexandri libro de Indis maritimis, prominent ungues (inquit) nunquam recisi. Comę hirsutæ, & intonsæ sunt. Martianus in sexto. Omnes Indi comarum fuco decorantur. Scribit Strabo Indos meridionales colore Aethiopibus, aspectu, ac capillatura alijs persimiles esse. Nam propter aeris (inquit) humiditatem non crispantur. Diodorus Siculus libro quarto ait, Indorum moris esse per omnem uitam barbam nutrire. Hunc morem a Dionysio acceperunt. Vnde eum barbatum cognominauerunt.

fuco cærulei,aut crocei coloris. Cultus præcipu- a
us in gemmis.[a] Nullus funerũ[b] apparatus. Præ-
terea,ut Iubæ,& Archelai regum libris editum
eſt,in quantum mores populorum[c] diſsonant,ha-
bitus quoq; diſcrepãtiſsimꝰ eſt. Alij lineis,alij laneis b
peplis ueſtiuntur,pars nudi.Pars obſcœna tantũ
amiculati,plurimi etiã flexibilibus libris circum-
dati.Quidam populi adeo proceri,[d] ut Elephan
tos uelut equos facillima inſultatione tranſiliant. c
Plurimis placet neq; animal occidere,neq; ueſci
carnibus.[e] Pleriq; tantum piſcibus alũtur,[f] & e
mari uiuunt. Sunt,qui proximos,[g] parentesq;
prius quã annis,aut egritudine in maciẽ eant ante d
uelut hoſtias cædunt.Deinde peremptorum uiſce-
ra epulas habent,quod ibi non ſceleris,ſed pie-
tatis loco numerant.Sunt etiam qui cũ incubue-
re morbi,procul a cæteris in ſecreta abeunt,ni- e
hil anxie mortem expectantes.Aſpagonũ[h] gens
laureis uiret ſyluis,lucis Buxeis.Vitium uero,&
arborũ uniuerſarũ,quibꝰ Græcia dulcis eſt,pro-
uentibus copioſiſsima.Philoſophos habẽt Indi,

a. ℂ In gemmis.)Oſtendimus apud Plyniũ Indiã gemmis plurimũ abundare. b ℂ Nullus funerũ apparatus.)Strabo de Indis.In tumulis(inquit)& ſepulturis faciendis perparci.In cultu corporis nimij.Nam et aurum geſtant,& lapillis ornantur,& ſindonẽ candidiſsimũ induunt.Et umbellas ſecũ portant.Pulchritudinẽ enim excolentes,omnia faciunt,quæ ad decorandã faciem pertinent.Idipſum de Indis funeribus & Arrianus lib.8.retulit.Multifariam funerum curationẽ apud uarios eleganter canit Syllius tertiodecimo bellorum Punicorum libro. Tellure(ut perhibent)is mos &c. Plura.M.Cicero ſecundo de Legibus.Extat titulus undecimi Digeſtorum libri qui de ſumptibus funerum præſignatus eſt. c ℂ In quantũ mores philoſophorum.)Aſcribam Melæ Põponij ex lib.3.uerba/unde hæc Solinus mutuatus eſt.Cultorum (inquit)habitus,moresq; diſsimiles.Lino alij ueſtiuntur,aut lanis,quas diximus,alij ferarũ auiumq; pellibus.Pars nudi agunt.Pars tantum obſcœna uelati.Alij humiles,paruiq;.Alij ita proceri,& corpore ingẽtes,ut Elephantis etiam,& ibi maximis,ſicut nos equis facile,atq; habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere,nulla carne ueſci optimũ exiſtimãt. Quoſdam tantũ piſces alunt. Quidam proximi parentes prius,quã annis,aut egritudine in maciem eant,uelut hoſtias cædunt,cæſorumq; uiſceribus epulari fas,& maxime piũ eſt. At ubi ſenectus,aut morbꝰ inceſsit,procul a cæteris abeunt,mortemq; in ſolitudine nihil anxij expectant eã,ſed in gerendo ſemet ignibus læti,& cũ gloria accerſunt. d ℂ Adeo proceri.)Plynius ca.2.lib.ſeptimi.Multos(inquit)in India quina cubita conſtat longitudine excedere.Id non ſolũ de hominibus,ſed de rebus quoq; alijs uerum dicit.Horum cauſas eſse tradit.Vbertatem ſoli,temperiem cœli,aquarũ abundantiã.Omnes ferme Aſiatici(inquit Arrianus in.5.)Prægrandibus membris ſunt,in quibus multi quinq; cubitorum,uel paulo minus magnitudine. e ℂ Neq; ueſci carnibus.) Pythagoricum(ut alibi retulimus)inſtitutũ. f ℂ Tantum piſcibus alunt.)Hos Græci ἰχθυόφαγοι nominant/quaſi piſciuoros.De quibus ſæpe Plynius,cæteriq;.Dio.Siculus li.4.eos littus Carmaniũ, Gedroſiumq; habitare tradit.Addit Strabo nedũ ipſos ueſci piſcibus,ſed etiamnũ eorum pecora.Pecorum autem carnes piſcibus præbere.De Ichtyophagorum origine/fabellam quandã in.8.Arrianus refert. g ℂ Proximos,parentesq;.)Eadem de ijs(ut retulimus)Mela prodit.Multis idipſum uerbis Herod.explicat in Thalia.Libuit huic loco Euſebiꝰ Pamphili uerba ſubſcribere ex ca.8.ſexti Præparationis Euãgelicæ.Apud Indos,& Bactros(inquit)multa milia hominũ ſunt,qui Bragmanes appellantur.Hi tam traditione patrũ,quã legibus,nec ſimulacra colunt,nec animatũ aliquid comedunt.Vinũ,aut Ceruiſiã nunquã.Ab omni demũ malignitate abſunt ſoli deo attendentes.At uero cæteri omnes Indi in eadẽ ipſa regione,adulterijs,cæde,temulentia,ſimulachrorum cultu inuoluũtur.Inueniunturq; ibi nonnulli,immo uero gens quædã Indorum eſt in eodem Climate habitans,qui homines uenãtes,atq; ſacrificãtes deuorat &c.Hibernica quoq; gens(ut Stra.in quarto refert)defunctos parentes eſse/in eximia honeſtate ponit. h ℂ Aſpagonũ gens.)Sic enim legendũ eſt,etſi ueteres omnes ferme codices/Aſtacanorum,uel Aſticanorum ſcriptum retinent.Plynius capite uiceſimoprimo libri ſexti.Item Aſpagonas(inquit)gentẽ uitis,& lauri,& buxi,pomorumq; omnium in Græcia naſcentium fertilẽ.Quæ memoranda,& prope fabuloſa de fertilitate terræ,ac genere frugum &c.

a Gymnosophistas [a] uocant, qui ab exortu adusq;
solis occasum contentis oculis orbē candentissi-
mi syderis contuentur in globo igneo, rimantes
secreta quædam, arenisq; feruentibus perpetem
b diem alternis pedibus insistunt. Ad montē [b] qui
Milo dicit, habitāt quibus aduersæ plantæ sunt,
& octoni in plantis singulis digiti. Megasthenes
per diuersos Indiæ montes esse scribit nationes
c capitibus caninis, [c] armatas unguibus, amictas
uestitu tergorum, ad sermonem humanum nul-
la uoce, sed latratibus tantum sonantes, asperis ri-
ctibus. Apud Ctesiam legitur quasdam fœmi-
d nas ibi semel parere, [e] natosque canos ilico fie-
ri. Esse rursum gentem alteram, quæ in iuuenta
sit cana, nigrescat in senectute ultra æui nostri
terminos perennantem. [e] Legimus Monosce-
e los [f] quoque ibi nasci singulis cruribus, & sin-
gulari pernicitate. Qui ubi defendi se uelint a ca-
lore, resupinati plantarum suarum magnitu-
dine inumbrētur. Gangis fontem qui accolunt,

a ¶ Gymnosophistas uocant.) Quod nudi philosophiæ studeant, sortiti nomen. γυμνὸς enim græce latine nudus, σοφιστὴς sapiens, & præceptor. Sunt enim philosophi semper nudi incedentes. Plynius capite secundo lib. septimi. Philosophos Indorum (inquit) quos Gymnosophistas uocant, ab exortu ad occasum præstare contuentes Solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistere. Porphyrius libro .4. de sacrificijs tradit duo fuisse Gymnosophistarū genera. Primi Bragmanes nominati, qui quadā generis successione, in religionis, & sapientiæ studio procedebant. Alij Samanei dicti sūt, qui idem studiū electione tantum profitebantur. Hi Samanei Gymnosophistæ uitæ huius tempus, tanq̃ seruitutē quandam necessariā naturæ ipsi ministrantem inuiti ferebant, studebantq; animas e corpore soluere. Cum autem corpus prospere se habere cognoscerent, sæpe nihilo ad hoc urgente e uita hac egrediebantur. Hos domestici obitu beatos existimabant. Eos uero, qui illis superessent ut infelices deflebant. Subdit Gymnosophistas præter reliquā temperantiā, atq; sanctimoniā, animalibus omnino abstinuisse. Quo autem cibo uescebantur, tradit Plynius ca. 6. duodecimi naturalis historiæ. Plura de ijs Philostratus lib. sexto. Docent autem (ut lib. primo Laertius refert) Deos esse colendos, nil mali faciendum, fortitudinē exercendā. Esse etiamnum mortis penitus contēptores. Scribit Arrianus 8. gestorum Alexandri lib. eos solos esse diuinandi peritos, nec cuiq̃ extra illos diuinationē permitti. Prædicunt autē ea tantūmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel siqua publica calamitas immineat illic incolis. Siquis eorum ter in diuinādo errauerit, silentij tantum pœna mulctatur. Nec est quisquam, qui indictum silentiū cogere possit, ut loquatur. Seruaretur utinā lex hæc hodie cum ijs, qui futura se prædicere profitentur. Quæstio nobilis ab Aristotele disseritur in problematis. Cur locis calidis homines sapientiores sunt, q̃ frigidis? Dissoluitur ea quæstio eius operis Sectione. 14. Sed locum signasse satis sit in præsentia. b ¶ Ad montem qui Milo dicitur.) Ex Plynio cap. 2. septimi. In monte (inquit) cui nomen est Milo, homines esse auersis plantis, octonos digitos in singulis pedibus habentes, author est Megasthenes. c ¶ Capitibus caninis.) Plynij idem continentia uerba sunt, eodem quē modo citauimus loco. In multis montibus genus hominū capitibus caninis, ferarum pellibus uelati. Pro uoce latratum edere, unguibus armatum, uenatu, & aucupio uesci. Hos Græci κυνοκέφαλους nuncupāt, de quibus in fine ca. 40. abunde dictum est. d ¶ Semel parere.) Et hæc ex Plynio loco eodem sumpta sunt. Ctesias scribit (inquit) in q̃dā gente Indiæ fœminas semel in uita parere, genitosq; confestim canescere. Huius rei causas assignauimus ca. 25. supra. e ¶ Perennantē.) Sunt qui non perennantem, sed permanentem legant. Perennio uerbo frequenter Columella usus est. f ¶ Monoscelos.) Si uerbum uerbo reddas, unicrures latine dicendum est. ἀπὸ τοῦ μόνου, καὶ σκέλος. i. ab uno, & crure. Aulus Gellius capite quarto noni suarum Noctium. Monomeros, quoniam μηρὸς coxam, femurq; significat. Plynius capite secundo lib. septimi. Item (inquit) hominum genus, qui Monosceli uocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum. Eosdemq; Sciopadas uocari, qui in maiori æstu humi iacentes supini, umbra se pedum protegant. Hæc Plynius. Latine Vmbripedes dici possunt. Ab umbra, & pede nomen factum. Idest. ἀπὸ τῆς σκιᾶς, καὶ ποδὸς. Omnia Solini exemplaria quotquot uiderim pro Monoscelos, Monoculos habent.

nullius ad escam opis indigent. Odore [a] uiuunt a
pomorũ syluestrium, longiusq; pergentes eadẽ
illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Q͛d si
tetriorem spiritu forte traxerint, exanimari eos
certum est. Perhibẽt esse & gentem fœminarũ, b
quæ quinquennes concipiunt, [b] sed ultra octauũ
annum uiuendi spatium non protrahunt. Sunt
qui ceruicibus carẽt, [c] & in humeris habent ocu-
los. Sũt q; syluestres hirti corpora [d] caninis dẽtib⁹ c
stridore terrifico. Apd͛ eos uero, q̃bus ad uiuẽdi
rationẽ ꝓpensior cura est, multę uxores [e] ĩ eiusdẽ

a ℭ Odore uiuunt.) Plynius eodẽ ca. ijs uerbis id ipsum refert. Ad extremos (inquit) fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astomorũ gentẽ sine ore, corpore toto hirtã, uestiri frondiũ lanugine, halitu tantum uiuentẽ, & odore, quẽ naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum. Tantũ radicum, florumq; uarios odores syluestriũ malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Strabo lib. quintodecimo, ex Megasthenis sententia scribit, adductos fuisse quosdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortum habitent. Eos uaporib⁹ assarum carniũ, & fructuum, ac florum odoribus enutriri. Et pro ore spiramenta quædã habere. Rebus fœtidis oppido grauari, adeo, ut uix superueniant præsertim in castris. Meminit & Gellius ca. 4. noni suarum Noctium. Affert Aristoteles causas ꝓblema. 3. duodecimæ sectionis. Cur quę ad solem orientem spectant, odoratiora exurgant, q̃ quæ ad aquilonẽ. Et eorũ ipsorum, quæ ad ortũ plus uergunt, q̃ quæ ad meridiem &c. Exigeret hic locus eius quæstionis inuestigationẽ. Sit ne possibile hominẽ, uel animal q͛duis alterum, annos aliquot, odore tantũ uiuere sine cibo. Varia super ea re a Medicis, & philosophis disputata sunt. Aristo. eo lib. quem de Sensu, & Sensato inscripsit, asserit ex sententia, odorem ipsum, ea ratione qua odor est, nihil ad nutrimentũ conferre, q̃uis plurimũ ad sanitatem conferat animalis. Id multis rationibus suadere conatur Pythagoræ id sentiẽtis sententiã reprobans. De hac ipsa quæstione multa in unum congessit Conciliator differentia. 155. Ea eleganter refert Cœlius Rhodiginus cap. 21. decimitertij Antiquarũ lectionũ, Ioannes de Magistris quęstione secunda de Sensu, & Sensato cõpendio rem totam explicat copiose. b ℭ Quinquennes concipiunt.) Plynius ca. 2. septimi ijs uerbis id ipsum refert. In Calingis (inquit) eius Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum uitæ annũ non excedere. Hæc Plynius. Id autem cœli, terræq; qualitate accidere, philosophi tradiderunt. Est enim locus, authore Porphyrio, generationis principiũ, quemadmodũ & pater. c ℭ Ceruicibus carent.) Hos Plynius ca. 2. septimi post Monoscelos, & Troglodytas esse dicit occidentem uersus. His Blemyas similes esse ait ca. 8. quinti de quibus supra ca. 44. dictum est. Horũ ca. 4. noni noctiũ Atticarũ Gellius similiter meminit. Et id ex loci dispositione euenire non ambigitur. d ℭ Syluestres hirti corpora.) Ex Plynio & hæc ca. iam citato. Choromandarum (inquit) gentem uocat Tauron, syluestrẽ sine uoce, stridoris horrendi hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Similiũ meminit Gellius ubi supra. Hos potius feras, q̃ homines crediderim, quadã effigie hominibus tantum similes, sicut de Simijs, & reliquis huius genus in fine cap. 40. retulimus. e ℭ Multæ uxores.) Strabo libro. 15. Multas nuptas (inquit) Indij habent, quas a parentibus accipiunt pari boum emptas. Alias obedientiæ gratia, alias prolis, ac uoluptatis. Et nisi castas esse cogant, fornicari licet. Disputant nostrates Theologi dist. 33. quarti Sententiarũ. An liceat uni uiro plures simul uxores habere, aut contra? Quid in hac re tenẽdum sit, paucis, ut sui moris est eadẽ dist. Franciscus Mayronis aperuit. Extat ad hoc dis. 26. Decretorũ Canonicorũ. Iulianus præterea iure peritus tit. 2. tertij Digestorũ. L. prima scribit eũ notari infamia, qui bina sponsalia, binasue nuptias in eodem tẽpore constitutas habuerit. Idem habetur tit. 9. noni Codici. L. Cũ qui duas. Et tit. 10. primi Institutionũ. §. Quia duas. De hac ipsa re diximus aliq̃ ca. 15. supra. f ℭ Ascendat rogũ cõiugis.) Idẽ scribunt Cice. 5. Tusc. quęstionũ. Val. Maxi. tit. 1. secũdi. Euseb. ca. 8. sexti Præparationis. Hierony. ca. 27. primi aduersus Iouinianũ. Versus Propertij sunt ex li. 3.

Felix Eois lex funeris una maritis,
  Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
  Vxorum fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent lęti, quæ uiua sequatur
  Coniugium, pudor est non licuisse mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora prębent,
  Imponuntq; suis ora perusta uiris.

Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella est,
Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Huius consuetudinis causam ex Onesicrito affert Strabo quintodecimo Geographiæ lib. Vxores (inquit) cũ uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, quod cũ aliquando adolescentulos adamarent, a uiris secedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerent, hanc legẽ conditã esse. Quę profecto lex, & causa non satis probabilis uidet. Faciũt ad hunc locũ quod scribit Seneca secũda declamatione li. secũdi a. ℂ Enormitas in serpẽtib'.) Deimach', & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, q boues, & ceruos una cũ cornibua deglutiant. In Macra cãpo (ut Posidonius author est) uisum fuisse serpentẽ mortuum iugeris longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte astantes se inuicem intueri nõn possent, hiatu autem tanto, ut hominẽ equo insidẽtẽ reciperet. Exuuiarũ squamam quãlibet clypeo maiorẽ. Hæc a Strabone lib. 15. sunt relata. Verba Plynij de hac ipsa re ascripsi ca. 38. sup. Causam magnitudinis animalium apud Indicos, ex Plynio hoc ipso ca. retulimus. Strabo quoque li. 15. ijs uerbis explicat. Indus aer uidus est (inquit) & fœcundus, & ualde nutritiuus. Eodẽ modo & terra, & aqua. Quapropter animalia tũ terrestria, tum aquatilia apud Indos, q̃ cæteros magna sunt. Hinc causam afferunt, ut maris beluæ sint maiora terrestribus, lege Aristo. decima sectiõe problematũ, & Plynium ca. 2. lib. noni. b ℂ Leucrocuta.) A Plynio hæc omnia sumpta sunt ca. 21. octaui naturalis historiæ. Leucrocutã (inquit) perniciosissimã ferã, asini fere magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite Meliũ, bisulca ungula, ore ad aures usque rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc ferã humanas uoces tradunt immitari. In forma capitis animalis huius, dissidet Solinus a Plynio. Plynius enim capite Melium, Solinus capite Camelino eam dicit. Dubium quæ lectio uerior. Legi in uetustissimo Solini codice, non Camelino sed Melino. Melem eam feram uocant, quæ uulgo Taxo dicitur, de qua Plynius ca. 38. octaui libri. Albertus, cui nominum nulla cura, libro uicesimosecundo de Animalibus Leutrochocham uocari dicit. Leucrocutæ nomen ex leone, & Crocuta compactũ creditur. De Crocuta Ply. ca. 21. lib. octaui. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoque cõceptos, omnia dentibus frangẽtes, ptinus (protinus) deuorata cõficientes uẽtre. Lege Dio. Siculũ li. 4. c ℂ Est & Eale.) Plynij fere uerba ex ca. 21. lib. octaui. Apud Indos (inqt) & quæ uocat Eale magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigra, uel fulua. Maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia,

a uiri coeunt matrimoniũ, & cum maritus deces-
serit, apud grauissimos iudices suã quæque de me-
ritis agũt causam, & quæ officiosior cæteris sen-
tentia uicerit iudicantiũ, hoc palmæ refert pre-
b mium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniu-
gis, & supremis eius semetipsam det Inferias.
Cęterę nota uiuũt. Enormitas in serpentibus[a] tã-
ta est, ut ceruos, & animantiũ alia ad parem mo-
c lem tota hauriant. Quin etiam oceanũ Indicum
quantus est penetrent, insulasque magno spatio
a continenti separatas pabulandi petant gratia.
Idque ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
d gnitudinis fieri, quæ per tantã sali latitudinẽ ad
loca permeent destinata. Sunt illic multę, ac mi-
rabiles bestiæ. Harum e multitudine, & copia
partem persequemur. Leucrocuta[b] uelocitate
e pręcedit feras uniuersas. Ipsa asini magnitudine,
cerui clunib', pectore, ac cruribus leonis, capite
Camelino, bisulca ungula, ore adusque aures de-
hiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo
f ad formã. Voce autem loquentiũ hominum so-
nos æmulatur. Est & Eale[c] alias ut equus, cau-
da uero Elephãti, nigro colore, maxillis aprinis,
præferens cornua ultra cubitalem modũ longa
g ad obsequium cuius uelit motus accommodata.
Neque enim rigẽt, sed flectunt ut usus exigit præ-
liandi. Quorum alterum cum pugnat protен-
dit, alterũ replicat, ut si ictu aliquo alteri' acumẽ
obtusum fuerit, acies succedat alteri'. Hippopo-
tamis cõparat, & ipsa sane aquis fluminũ gaudet.

Indicis tauris color [a] fuluus est, uolucris perni- a
citas, pilus in contrariũ uersus, hiatus omne qđ
caput. Hi quoq; circumferunt cornua flexibili-
tate, qua maline, tergi duricia omne telum respu
entes, tam immiti feritate, ut capti animas proij- b
ciant furore. MAnticora quoq; [b] nomine inter
hæc nascitur, triplici dentiũ ordine, coeũte uici-
bus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sangui
neo colore, corpore leonino, cauda ueluti scor- c
pionis aculeo spiculata. Voce tam sibila, ut imi-
tetur fistularũ modulos, tubarumq; concentũ,
humanas carnes auidissime affectat, pedibus sic
uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec exten- d
tissima spatia possint, nec obstacula latissima.
SVnt præterea boues unicornes, [c] solidis ungu-
lis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoce-

quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta, aut obliqua, utcunq; ratio monstrauit. Albertus ex suis addit, Ealem esse animal aquatile. Uerum non idem est gaudere aquis fluminũ, & esse aquatile animal. Plynius ait, Ealen esse magnitudine equi fluuialis, nõ qđ ipsa fluuialis sit. a ℭ Indicis tauris color fuluus est.) Et hæc ex Plynio eodem capite sumpta sunt. Sed atrocissimos India habet tauros syl pestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cęruleis, pilo in contrariũ uerso, rictu ad aures dehiscẽte, iuxta cornua mobilia. Tergoris duritia silicis omne respuens uulnus, feras omnes uenantur. Ipsi non aliter, quã foueis capti feritate semper intereunt. Albertus lib. 22. de Animalibus. Et si (inquit) credendũ est uerbis Solini philosophi, tauri Indiæ fuscum habẽt colorẽ, caput grãde, setas cõdensas, & horridas. Et parum infra. Eijciunt autem (inquit) stercus post se uehemẽtissime, cuius calore, & uiscositate retardant & canes, & uenatores: hucusq; Albertus. Nõ dicit Solinus, nec etiamnũ Plynius, Indicos tauros habere fuscũ colorem, nec grande caput, aut setas condensas. Quod subdit Albertus. Indicos tauros proijcere stercus post se uehementissime, cuius calore, & uiscositate retardent & canes, & uenatores, id omnino falsum est, sed Bonasę ferę id tribuunt authores, ut ca. 53. supra abunde docuimus. Nisi ex Indico tauro, & Bonacho suo, monstrum quoddã Albertus genuerit. Libuit huic loco Diod. Siculi ex lib. 4. uerba subscribere, qđ hanc ferã eleganter exprimat. Horũ animal omniũ (inquit) syluestris taurus, qui carnibus pascit, feritatẽ excedit, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore usq; ad aures fisso, rubicundo colore, oculis albis, nocteq; fulgentibus. Cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet. Pili contra naturã cæterorũ animaliũ uersus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus, fortitudineq; mirabili pugnat cũ cęteris bestijs, quas superatas cõmedit. Est quoq; infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neq; canũ multitudinẽ timens. Dicitur eius pellis haud quaq̃ uulneribus patere. Cũ multi illũ conentur ui capere, frustra defatigantur. In foueã delapsus, aut alio captus dolo seipsum ex ira suffocat pristinæ libertatis amore. Merito igitur Troglodytæ hanc bestiam optimã iudicant, cui a natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri. Quodq; maximũ est, haud inferior natura ferri. Hucusq; Diod. In hoc/ut uidetur/ab alijs discrepans, qđ eum non in India, sed Aethiopia, & apud Troglodytas reperiri asserit. Sed esse potest, ut tam in India, q̃ Aethiopia reperiatur, propter consimilẽ situs qualitatẽ, cœliq; influxũ non absimilẽ. b ℭ Manticora q̃q;.) Quod ex Plynio sumpserit hæc Solinus, non ab re fuerit Plynij uerba subnectere ex lib. & cap. paulo ante citatis. Apud eosdem Indos s. nasci Ctesias scribit, quã Manticorã appellat, triplici dentiũ ordine pectinatim coeunti. Facie, & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentẽ. Vocis, ut si misceatur, fistulæ, & tubæ concentus. Velocitatis magnæ. Humani corporis uel præcipue appetentẽ. Philostratus tertio uitę Apollonij lib. scribit Manticorã ferã esse quadrupedẽ beluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonẽ æq̃re. Habere aũt in capite setas cubitales spinarũ instar, quas contra psequẽtes sagittarũ modo iaculet. Albertus dicit hanc ferã esse Marintomorioni similẽ. Sed quæ fera sit Marintomorion, ab ijs regras q Alberti iurarunt in uerba Magistri. Fateor enim me nondũ eius μαντείαν, ne dicã μανίαν attigisse. c ℭ Boues unicornes.) Ply. ca. 21. octaui. In India & boues solidis ungulis unicornes. Scribit idẽ Plynius ca. 37. xi. a principio id ipsum cornu in medio frontis esse. Sunt Solini exẽplaria, q̃ sic habeant, boues unicornes. & tricornes. Sed cũ ex Plynio id sumptũ sit, dictio tricornes tanq̃ adductia eradenda. Annotat eodem loco Plynius, q̃ iure cornua intelligantur quadrupedi tantũ generi a natura tributa. Nec alibi (inquit) maior lascivia naturę lusit animaliũ armis. Quẽ Latini unicornẽ dicũt, Gręci μονόκερων

a ros [a] monstrum mugitu horrido, equino corpore, Elephanti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu e media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinē pedū quatu-
b or, ita acutū ut quicquid impetat, facili ictu eius perforetur. Viuus non uenit in hominum potestatem, & interimi quidem potest, capi non potest. AQuæ etiam gignunt [b] miracula non mi-
c nora. Anguillas [c] ad tricenos pedes longas edu-

nuncupāt, uerbū de uerbo expressum. a ℂ Monoceros.) Non idē animal cū superiori, licet & huic quoq; unicū cornu sit. Eum ipsum sic Plynius ca. 21. octaui eleganter describit. Asperrimā feram (inquit) Monocerotē reliquo corpore equo similē, capite ceruo, pedibus Elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorū duū eminente. Hanc ferā uiuā negant capi. Monocerotem eundē esse existimant, cū ea fera, quā Indicū asinū nominant, de quo Aristoteles ca. 1 secundi Naturæ animaliū, & Plynius ca. 37. undecimi naturalis historiæ. Non alienū fuerit Philostrati uerba ascribere ex tertio uitæ Apollonij lib. Asinos præterea (inquit) syluestres in uicinis paludibus multos capi dicunt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorū more generosissime pugnant. Conficere aūt Indos ex illis cornibus pocula, asserūtq; nullis morbis illo die affici, qui eiusmodi poculo potauerint, neq; si uulnerati fuerint dolore, & ex igne etiā incolumes egredi, neq; ullis uenenis lędi, quęcunq; nocendi gratia in potu dantur, ideirco regum esse eadē pocula, & regi tantū eiusmodi ferę uenationē permitti. Apolloniū itaq; ferā aspexisse, eiusq; naturā cū admiratione considerasse ferunt. Interroganti autem Damidi, an sermoni, qui de poculo iam dicto ferebať, fidem adhiberet. Adhibeo (inquit Apollonius) si huius regionis immortalē regē esse intellexero. Qui enim mihi, aut alteri cuiq; poculum ita salubre dare potest, nōne uere similius est ipsum cotidie illo uti, & ex eo cornu frequenter ad extremā usq; plenitudinē bibere. Nemo enim (ut puto) calumniabiť eum, qui tali poculo etiā inebrieť. Mirum ex Monocerote, & Rhinocerote Albertū, unū, idēq; animal ꝑcreasse. Sed quantū eæ duę feræ inter se distent, ex ijs liquet, quæ de Rhinocerote ca. 43. abunde retulimus. Huius ferę cornu tantæ nostro quoq; tēpore estimationis est, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Isido. ca. 2. duodecimi Ethimo. Tātæ (inqt) fortitudinis est, ut nulla uenantiū uirtute capiať, sed sicut asserunt, qui naturas animaliū scripserunt. Virgo puella ꝓponiť, quę uenienti sinū aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit. Sicq; soporatus, uelut inermis capitur. Ita esse uulgus quoque nostri temporis etiā iureiurando asserere non dubitat. b ℂ Aquę etiā gignunt miracula.) In omnibus ferme, quæ in India procreantur, mira quędā super cætera, quæ alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tā in terrigenis, q̄ aquaticis uerū esse authores nobiles prodiderunt. Hoc autē accidere aiunt tū cœli, tum locorū Indiæ qualitate. Inter locorū naturas quantū intersit, libello suo de Fato disserit M. Cicero. Plynius in calce naturalis historiæ fabulosa esse multa, quæ de India referūtur, licet minime sit ambigendū, maximā eorū partem esse uerissimā. Quod Alexādri Macedonis bellis, compertum est. De piscium quorundā magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus, uel æquoribus generātur contentus Solinus paucis, refert tum anguillarū, tū uermiū quorundā, tū deniq; Balænarum, Physeterumq; insolitam, & uelut monstrosam magnitudinē. In aquis (inquit Plynius) cōpluria sunt, maiora etiā ī terrestribus. Causa euidens humoris luxuria. Alia sors alitum, quibus uita pendentibus. In mari autem tam late supino, molliq;, ac fertili accremēto accipiente causas genitales, sublimi, semperq; pariente natura, pleraq; etiā monstrifica reperiuntur perplexis, & in semet aliter, atq; aliter nūc flatu cōuolutis seminib⁹, atq; principijs. Vt uera fiat uulgi opinio. Quicquid nascitur in parte natura ulla, & in mari esse, præterq; multa, quæ nusq̄ alibi. Rerum quidē nō solū animaliū simulacra inesse licet intelligere intuentibus, uuā, gladiū, serras. Cucumim uero, & in colore, & in sapore. Quo minus miremur equorū capita in tam paruis eminere cocleis. QVærit Aristo. decima Problematum sectione. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̄ terræ? An (inquit) qꝺ uis solis consumendo, q̄ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimenti. Quā ob rem quæ abditā uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis, cū genus maritimū sit immune, merito tū adolescere potest corpore ampliori, & uegetiori. c ℂ Anguillas ad tricenos pedes lon. edu. Ganges.) Anguilla ob quandā cū anguibus similitudinem nomē habet. Eam Gręci ἔγχελυα, uocitant. Aristo. ca. 16. sexti Naturæ animaliū asserit hoc unū inter sanguinea genus totū, sine coitu, sine ouo procreari. Quod ita esse eo argumento constare dicit, qꝺ in nonnullis fœculentis stagnis, aqua omni exhausta, & limo detracto, anguillę denuo generantur, ubi aqua accesserit pluuia. Aegyptij, ut in secundo refert Herodo. existimant anguillas sacras esse. Anguilla suapte natura tam lubrica est, ut uix uiuens manibus teneri queat. Hinc in hominem

cat Ganges, quem Statius Sebosus inter præci- a
pua miracula ait uermibus abundare,[a] ceruleis
nomine, & colore. Hi bina habent bracchia lon-
gitudinis cubitorum non minus fenum,[b] adeo ro-
bustis uiribus, ut Elephantos ad potũ uentitan- b
tes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapi-
ant in profundũ. Indica maria Balænas[c] habent
ultra spatia quatuor iugerũ[d]. Sunt & quos Phy-
feteras[c] nuncupant, qui enormes ultra molem c
ingentium columnarũ super antennas se nauiũ
extollunt, haustosq; fistulis fluctus ita eructant,

argutũ, uafrum, & plurimũ astutũ prouerbio dici cœpit. Anguilla est. Vtitur eo Plautus in Pseudolo, Quid (inquit) cũ manifeste tenetur: Respondet Charinus. Anguilla est, elabitur. Scribunt ueterũ quidam, uini tediũ omnino fieri, cũ quis uinũ biberit, in quo Anguillæ fuerint enecatæ. Plynij sunt, quæ de Anguillis hoc loco Solinus refert. ca. 3. noni natu. hist. a ℭ Vermibus abundare.) Ex Plynio ca. 15. lib. noni. In eodẽ Gange esse Statius Berosus haud modico miraculo affert brachijs binis, sexaginta cubitorum, ceruleos, qui nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potũ uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. b ℭ Cubitorum non minus senũ.) Quod de brachiorum magnitudine Solinus refert, Albertus li. 24. de animalibus, ad totius animantis magnitudinẽ falso retulit. In Gange enĩ (inquit) fluuio, in quo anguillæ magnæ funt, uermes quidã esse dicuntur, qui bifurcata crura anterius habẽt, sicut cancri, qui lõgitudinẽ habent sex cubitorũ, & corripiũt Elephantes, & mergũt eos. Hucusq; Albertus. Mõstro simile esset, uermes sex cubitorum magnitudine nõ excedentes corripere, ac tandem mergere Indos Elephantes. Plynio ergo, q̃ Alberto de ijs uermibus credendũ magis. Alibi hos uermes Statias nominari dicit, ubi de Platanista sermo est. c ℭ Balęnas habent.) Græcis id maris monstrũ φάλαιναν uocant. Dicta a uerbo βάλλω, quod mitto significat, qđ cæteris maris beluis altius undas iaciãt, & emittant. Lege quæ scribit Arrianus ex Nearchi sententia gestorum Alexandri lib. ultimo. Plynius cap. 3. noni naturalis historię. Plurima, & maxima (inquit) in Indico mari animalia, e quibus Balęnę quaternum iugerũ. Balęnę, ut idem sexto capite eiusdem lib. scribit, etiã in nostra maria penetrant. Verũ Balęnę, & alterius generis pisces multo maiores in Indico oceano, q̃ in nostro mari nascuntur. Inter naturę miracula non immerito enumeratur, qđ Balęnę (est enim pene exoculata) musculus pisciculus quandoq; prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinẽ uada prætentans, demonstrat, oculorumque uice fungitur. Id Claudianus poeta secundo in Eutropium sic eleganter cecinit.

Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua, sulcandas cui præuius edocet undas,
Immensum q; pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehensa uadis ignara reuerti
Palpitat, & uanos scopulis illidit hiatus.

De horum piscium magnitudine, scripsimus in Commentariolo in Dionysiũ de situ orbis super illud. Littoribus cuius saliunt &c. Quo loco Auieni uersus restituimus, ut legendum sit.

Hac ne quis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc integra salis lembum contorqueat unq̃,
Aut se monstrigenis &c.

Sunt, qui Balęnas, & Cęte eadẽ esse existiment. Sunt & qui Pristes eas nominent. Faciunt quæ ca. 10. quinti Hexameron diuus Ambrosius refert. d ℭ Quatuor iugerũ.) Iugeris mensura est pedum. 240. in lõgitudine, author Plynius ca. 3. decimioctaui nat. historiæ. Erit igitur Balęnę longitudo pedum nongentorum sexaginta. Eas montibus ęquas esse plures affirmant. e ℭ Physeteras nuncupant.) Physeter dictus uideri potest ἀπὸ τῆς φύσης, i. a folle, qđ is piscis diluuiẽ quandã aquarum ita eructet, ueluti flatus e folle mitti solet. φυσάω præterea inflo, & spiro significat. In Gallico oceano (ca. 4. noni inquit Ply.) Physeter ingentis colũnæ modo se attollens, altiorq; nauiũ uelis diluuiem quandã eructãs. Albertus. 24. de animalibus lib. scribit a Plynio hoc marinũ animal pistris dictum. Libuit subscribere Alberti uerba, ne quis id me finxisse suspicetur. Pistris animal marinũ est (inquit) magnũ ualde, ut dicit Plynius in oceano Gallias attingente aliquando inuentũ. Hoc animal aliquando se effert supra mare in modũ altissimæ colũnæ ultra uela nauigantiũ apparens, & aquam ingentem spargit, ita qđ in pauorem uerti nauigantes. Hactenus ille. Sed in hoc, ut plerumq; in reliq

a ut nimbosa alluuiæ plerumq; deprimant alueos
nauigantium. SOla India [a] mittit Psitacū [b] auem
colore uiridi, torque puniceo, [c] cuius rostri tan-
ta duritia est, ut cum e sublimi pręcipitatur in sa-
b xum, nisu se oris excipiat, & quodā quasi præsi-
dio utatur extra ordinariæ firmitatis. Caput ue-
ro tam ualens, ut siquando ad discendū plagis sit
admonendus (nam studet [d] ut quod homines lo-
c quatur) ferrea clauicula [e] sit uerberandus dum
pullus est, atq; adeo intra [f] alterum ætatis suę an-
num, quę monstrata sunt, & citius discit, & tena-
cius retinet. Maior paulo senior est, & obliuio-
d sus, & indocilis. Inter nobiles, & plebeios discre-
tionem digitorum facit numerus. Qui præstant
quinos in pede [g] habent digitos, cæteri ternos.

hallucinatur Albertus. Cum ubiq; Plynius Pristes a Physeteribus diuersos faciat ca.3.&.4.noni, & ca. 7.tricesimisecundi. Quo differunt pristis, & pistrix, docet Seruius Grāmaticus.3.Aene.super illud. Pube tenus, postrema immani corpore pistrix. a ℂ Sola India.) Diod. Siculus lib. tertio, ultima Syriæ psitacos procreare tradit. Aristo.ca.34.de Admirandis in natura, Persidis regionē quandam esse ait, quæ Psitacena dicitur, a qua fortassis Psitacus nomen habet. Albertus.23.de Animalibus lib. ut aliquid ex suis addat, scribit, Psitacum in montibus Gelboe, in quibus raro pluit, nidificare. b ℂ Auem Psitacū.) Quoniā in Psitaci auis descriptiōe Plyniū imitatur Solin⁹, ascripsi uerba Plynij ex cap.42. lib.decimi. Super omnia (inqt) humanas uoces reddunt Psitaci, & quidē sermocinantes. India autē hāc mittit. Sitacen, uel Psitacen uocāt, uiridē toto corpore torque tantū miniato in ceruice distinctam. Imperatores salutat, & quæ accipit uerba/ pronunciat. In uino pręcipue lasciua. Capiti eius duritia eadem, quæ rostro. Hæc cū loqui discit, ferreo uerberatur radio. Nō sentit aliter ictus. Cū deuolat rostro se excipit. Illi innititur, leuioremq; se ita pedum infirmitati facit. Aristo.ca.12.octaui Naturæ animaliū, ījs psitacę (sic enim nominatur a Græcis) uerbis meminit. Omnes deniq; aues uncę breui sunt collo, & lingua lata, aptęq; ad imitandū. Nam & Indica (inquit) auis, cui nomen Psitacę, quā loqui aiunt, talis est, & loquatior, cū biberit uinum/ redditur. Nearchus, ut refert Arrianus gestorū Alexandri lib.ult. tanquā rem mirandam narrat psitacos. c ℂ Puniceo.) Miniato torque dicit Plynius. Puniceum colorem eū esse aiunt, quē φοίνικα Græci nuncupant, alio nomine, Rutilus, & Spadix dicitur. Significat autem exuberantiā, splendoremq; ruboris. De eo, ac coloribus reliquis, abunde Gellius ca.26.secundi Noctiū Atticarum. Albertus nullius authoritate existimat psitaci torquē esse aliquantulum coloris aurei. d ℂ Nam studet, ut qđ homines loquatur.) Sic enim retinent uetera exemplaria. Est autē sensus, & ordo. Nam studet, ut ipse loquatur, quod homines, supple loquūtur. Verba quædā sunt, quæ suapte natura discunt psitaci, ut χαῖρε, salue. Hinc ait Persius. Quis expediuit psitaco suum χαῖρε? Martialis ultimo Distichorum.

Psitacus a uobis aliorum nomina discam,
Hoc didici per me dicere/ Cæsar aue.

Cæsar Agustus sublimis Attiaca uictoria reuertebatur, occurrit ei inter gratulantes coruū tenens, quē instituerat hoc dicere. AVE CAESAR/ VICTOR/ IMPEPATOR. Miratus Cæsar officiosam auem.xx.milibus nūmum emit. Salutatus similiter a psitaco, emi iussit eū. Idem miratus in Pica, hanc quoq; redemit. Ex secundo Saturnaliū Macrobij. Ex hac psitaci docilitate ortū Adagiū. Psitacū Coturnici comparas. In eum, qui imperito, & pene elingui cupiā facundum, & elegantē hominē æquare satagit. Vtitur eo Martialis.10.Epigrammaton. Credis hoc prisce uoce, ut loquatur Psitacus Coturnix? Quod hæc omnino indocilis, ille super omnes alites, humanas uoces ediscat. Scribit Plynius certum Picarū genus esse, cui expressior loquacitas, q̄ Psitacis. Hæ adamant uerba, quæ eloquuntur, nec discunt tantū, sed diligunt, mediitantesq; intra semet cura/ ac cogitatione intentionē non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. De auibus, quę sermonē humanū ediscunt, plura idem Plynius ca.42.& ca.43.lib.decimi. e ℂ Clauicula.) Virgula, a Claua diminutum nomen. Est autem claua teli genus quoddā, quo Herculē scribunt usum. Plynius non Clauicul.ī, sed Radiū.i.uirgam nuncupat. f ℂ Intra alterū ætatis suæ annū.) Plynius id non psitacis, sed picis tribuere uidetur. g ℂ Quinos in pede digitos.) Et hoc ad picas, nō psitacos, idem uidē refert Plynius. Minor nobilitas (inquit) quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Et parū infra. Nec uulgaris his forma, q̄uis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, q̄ quæ ex genere earum sunt, quæ glande

Lingua lata,[a] multoq; latior; q̃ cæteris auibus. a Vnde perficitur, ut articulata uerba [b] penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ [c] delitię miratæ sunt, ut Barbari Psitacos mercem fecerint. INdorum nemora in tam proceram [d] subli- b mātur excelsitatem, ut transiaci ne sagittis [e] quidem possint. POmaria ficus [f] habent, quarum caudices in orbem spatio sexaginta passuum ex-

uescuntur. Et inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus. Ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plynius. Sed fieri potest, ut eadē psitacis quoq; scriptores alij tribuerint. a ℭ Lingua lata, multoq; latior, q̃ cæteris.) Plynij uerba sunt ex cap. 42. libri decimi. Latiore (inquit) ijs est lingua omnibus in suo cuiq; genere, quæ sermonē imitantur humanum, q̃q̃ id pene in omnibus contingit &c. Aristotelis uerba ex ca. 12. secundi Naturę animaliū, qđ docta, & elegantia sint, subscripsimus. Lingua auibus est, sed uarie (inquit) Alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omniū maxime animaliū post hominē literas proferre nonnulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue, quibus lingua latior est. Plura ca. ult. secundi de Partibus animalium. Multa Plynius de linguarū differentijs ca. 37. undecimi natu. historiæ. b ℭ Vt articulata uerba penitus eloquatur.) Extat tricesimū caput apud Themistiū Paraphrascos secundę de anima Aristotelis, de ijs, quæ ad uocis articulatæ formationē requirantur. Auicenna, quem ob singularem doctrinā Medicorū principem non iniuria uocitāt, sexta Fen tertij Canonis a principio scribit linguā, quæ plurimū lata sit, aut parua nimiū, penitus ineptā esse ad uocis articulatæ formationē. Aptissimā autem eam linguā esse, quæ in sua lōgitudine, magnitudineq; cōmensurata fuerit, quæue subtilis iuxta extremitatem exteriorē suā. Linguę autem substantiā esse, carnem mollem, albamq;, quā uenas paruas, sanguineas, obq; eius calórem rubras intrare cōfirmat. Diogenes Babylonius uocem esse ait, ictum aerem, siue auditus sensibile propriū. Differre autē hominis uocem a cæterorū animaliū uoce, qđ hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. Hæc autem (inquit) a quartodecimo ætatis anno consumatē. Eam Stoici contra aliorū sententiā corpus esse definiunt. Sed de ijs alibi plura tradidimus. c ℭ Romanæ delitiæ.) Hac quoq; tēpestate magno eos interdum pretio mercantur, ij præsertim, quibus est nequaq̃ res angusta domi. Vidi ego Psitacū centum aureis, nec a multū locuplete quidē homine quondā emptum. Qui de animalium natura scripserunt, tradunt inter Psitacū, & turturē esse naturalem quandā amicitiæ affinitatem. Id intellexisse Nasonem eo uersiculo autumant.

Et niger a uiride turtur amatur aue.

Expressius idipsum cecinit sexta secundi Amorū libelli, de morte Psitaci loquens.

Tu tamen ante alias turtur amice dole &c.

d ℭ In tā procerā excelsitatem.) Ex Plynio ca. 2. lib. septimi. Theophrastus ca. xi. secundi de Plantarū causis, proceritatis in arboribus ijs uerbis causas prodidit. Arborū (inquit) ipsarum semper quæ locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, leues, atq; excelsiores exurgunt, nec non si breui sitæ sint interuallo, modo eodem adolescunt. Cōtra, quæ locis flantibus, ac uento expositis, atq; apricis, uel raris, solutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementū enim profunditatis, altitudinē uetat, & flatus exasperant, nodosq; faciunt, ut retulimus. Retorsionis, & consistentiæ causa, quæ cum illis abdicata sint, incrementū longitudinis tantū modo agitur. Quā ob rem illa etiā &c. Idem quoq; author ca. xi. de historia plantarū lib. Cæterū (inquit) uel natura humi ad radicis altitudinē, longeq; magis ad longitudinē plurimū conferre uidetur, si leuis, rara, transmeatuq; facilis sit, nā in eiusmodi locis ulterius producitē, & maiora incrementa sequunē. Constat id maxime in genere urbanissimorū. Hæc enim si aquæ copiā habent, in quantū libeat, progredi possunt. Pręsertim si locus inanis sit, nec aliquid obstet. Ad summā, quæ raro corpore sint, rectamq; agant radicē, lōgius mittunt, & nouę si ad uigorē ætatis suæ peruenerint, magis q̃ ueteres, lōgitudine, altitudineq; radicis fulciuntur. Plynius causas refert in ubertatē soli, temperiē cœli, aquarū abundantiā. Easdē ferme causas 8. lib. retulit Q. Curtius, & 15. uolumine prius Strabo. Dio. Siculus 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altū surgere, tantæq; crassitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Onesicritus eas arbores in Musicani terra Indiæ Australissima esse tradit. Quarū stipitē (inquit) uix quinq; homines complecti queunt. Similes arbores in Perside regione Lucanus tertio Pharsaliæ esse dicit, cum inquit.

Aethera tangentes syluas liquere Coatræ.

Sunt enim Coatræ Persidis regionis urbs. e ℭ Sagittis.) Virgilius tertio Georgicorum.

Aut quos oceano propior gerit India lucos
Extremi sinus orbis, ubi aera uincere summum

Arboris, haud ullæ iactu potuere sagittæ. Id ipsum eleganter canit Valerius Flaccus Argonauticon libro sexto. Densior haud usquam, nec celsior extulit ullas Sylua trabes, fessæque prius rediere sagittæ Arboris ad summum quam peruenere cacumen. f

℄ Pomaria ficus habent.) De ficu Indica sic Plynius ca.5. lib. duodecimi. Ficus ibi (inquit) exilia poma habent. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorum pondera adeo in terram curuant, ut an-

a tuberantur. Ramorum umbræ [a] ambitu bina stadia consumunt. Foliorum latitudo formę Amazonicæ peltæ [b] comparatur. Pomum eximię suauitatis. QVæ palustria sunt, arundinem creant b ita crassam, [c] ut fissis internodijs lembi uice uectitent nauigantes. E radicibus eius [d] exprimitur humor dulcis ad melleam suauitatem. Tylos In-

nuo spatio infigantur, nouasque sibi propaginē faciant circa parentem in orbes quodam opere Topiario. Intra sepem eam ęstiuāt pastores, opacā pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuēti, procul ue fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsū emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass. pleræque orbem colligant. Vmbræ uero bina stadia aperiant. Foliorum latitudo Peltæ effigiem Amazonicæ habet. Ea causa fructum integens crescere prohibet. Rarusque est, nec fabæ magnitudinē excedens. Sed per folia solibus coctus prædulci sapore digno miraculo arboris. Gignitur circa Acesinem maxime amnē. Subscripsimus Plynianis uerbis, quæ de Indica ficu multo ante Plyniū Theophrastus scripta reliquit ca.5. quarti de historię Plantarum libro, ut appareat, quam feliciter Plynius nobiliū authorum doctrinā in suū opus transtulerit. Indica regio (inquit) arborem ficum uocatā sortitur, quę e ramis radices dimittit singulis annis, ut primo uolumine retulimus, dimittit autem non ex nouellis, atque etiā uetustioribus, illæ se terræ cōiungentes, ceu sepem circum arborem faciunt, ita ut ueluti tabernaculū condatur, qua etiam morari homines solent, radices autem nascentes euidentissime a ramis discernuntur. Sunt enim albiores, tortuosæque, binaque fronde foliatæ. Item arbor comā supernā lasciuā gerit, totaque fornicato ambitu pulchre orbiculatī, & magnitudine uehementer excellit, quippe umbrā bino stadio facere fertur, & crassitudine caudicis, plerasque ultra, quam sexaginta graduū orbem colligere, magna uero ex parte quadraginta, foliū pelta non minus habet, fructum admodū paruū, magnitudine ciceris, ficui similē. Quam ob rem Græci ficum eam arborē appellabant, parū mirum in modū fructificat, non tantū pro magnitudinis desyderio, uerum etiā omnibus rebus. Nascitur arbos hæc circa Acesinā amnem. Multa de hac arbore ex Onesicriti & Aristobuli sententia lib. Geographiæ quintodecimo Strabo refert. a ℄ Vmbræ ambitu bina stadia.) Dio. Siculus. 17. historiarū lib. scribit harū arborū umbrā ad pedes trecentos sese extendere. Nearchus tradit eandē ad quinque iugera in circuitu extendi, tantæque amplitudinis has esse arbores, ut dena hominū milia sub una aliqua earū sese possint ab æstu solis defendere. Sunt, ut Strabo refert, qui dixerunt trans Hyarotidem amnem uisam fuisse arborem, quæ umbrā in meridiē faceret quinque stadiorum. Hi autem cunctos exuperant de arborum magnitudine. b ℄ Amazonicæ Peltæ.) Pelta Amazonica scuti genus breuissimi in modū lunæ iam mediæ. Eo Amazones uti solitæ. Virg. primo Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. c ℄ Arundinē ita crassam.) Plynij uerba, unde hęc Solinus transtulit, ex ca.2. lib. septimi sunt hæc. Arundines uero (inquit) tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant, cap. autem. 37. sextidecimi. Arundini (inquit) Indicę arborea amplitudo qualem uulgo in templis uidemus. Herodotus in Thalia. Indorum (inquit) complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ. Quarum aliæ sunt deditæ rei pecuarię, alię non. Item aliæ in palustribus fluminis habitant, crudis uictitantes piscibus, quos aggressi, & arundinis nauigijs exceptant. Singula autē nauigia e singulis arundinis internodijs fiunt. Scribit Theophrastus ca. 12. quarti de historia plantarū, circa Acesinē amnem pluscculas arundines prouenire, quę tamē (inquit) non frutetant, folio non longo, sed salici simile, magnitudine præstantes, atque robustæ, ut uicē hastarum præbeant. Quo loco de arundinū generibus abunde simul, & eleganter disserit. Lege eundē Plynium ca. 37. sextidecimi naturalis historiæ. d ℄ Humor dulcis ad melleam suauitatem.) Saccharon intelligit. Plynius ca. 8. duodecimi. Saccharon (inquit) & Arabia fert, sed laudatius India. Est autē mel in arundinibus collectum gummiū modo candidū &c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, quod in India (inquit) prouenit, & Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus, & Salis modo concretū, dentibusque fragile. Meminit Strabo. 15. suę Geographiæ libro. Saccharum hac tempestate abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdā Italiæ locis. Qui gulæ student, nullum epulū delicatū putant, nisi Saccharo conditū fuerit. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus. Circūferuntur de Saccharo huiusmodi Varronis uersiculi. Indica non magna

nimis arbore crescit Arundo, Illius & lentis premitur radicibus humor, Dulcia cui nequeant succo contendere mella. Hos uersiculos ne diutius quæras, refert ex Varrone Isidorus ca.7. decimiseptimi Ethimologiarũ lib. Lucanus. 3 Pharsaliæ. Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine soccos. Papinius Sylua sexta primi Syluarũ. Et quas præcoquit Hypasita cannas. Sic enim eum locũ primus Hermolaus restituit. Vir, cui plurimũ studiosi debeãt. Sacchari naturã, operationes, proprietates, usus q; in medicinis edocet Auicenna in fine secundi Canonis. Vulgo id Zuccarũ nuncupaẽ. A Vdiui quondam ego Viennæ Pannoniæ Ioannẽ Mainardum Ferrariensem, uirum homanitate, sciẽtijs, ac cãdidissimis moribus præstantissimũ multis rationibus, octerumq; scriptoꝝ sententijs disserentem, non esse Plynianom Saccarum id omnino, qd' hodie uernacule Zoccarum uocari diximus, ædito opinionis suæ super ea re tractatulo elegantissimo ab eodem, cuius mihi legendi copiã fecit.

diæ insula est.[a] Ea fert palmas, oleam creat, uine- a
is abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uin-
cit, qd' quæcunq; in ea arbos nascitur, nunq̃ ca-
ret folio. Mons Caucasus[b] inde incipit, qui ma-
ximam orbis partem [c] perpetuis iugis penetrat. b
Idem fronte, qua soli est [d] obuersus, arbores [e] pi-

a ℭ Tylos Indiæ Insula.) Tylos insula (inquit ca.10. duodecimi Caius Plynius) In eodem sinu est, repleta syluis, qua spectat orientẽ, quaq; & ipsa æstu maris pfunditur. Magnitudo singulis arboribus fici &c. Et ca. mox sequenti de eadem Tylo. Fert eadẽ (inquit) palmas, oleas, ac uites, & cum reliquo pomorũ genere ficos. Nulli arboꝝ folia ibi decidunt. Rigaturq; gelidis fontibus, & imbres accipit. Hãc insulã in sinu Arabico Theophrastus ca.9. quarti, & ca.6. quinti de historia Plantarũ esse dicit. In ea parte insulæ, quæ ad orientem spectat, tantã arboꝝ multitudinẽ esse aiunt, ubi æstus recesserit, ot locus frequentissimo uallo munitus relinquatur, atque ijs omnibus magnitudo, quæ fico, flos odore excellens, fructus ingustabilis, & usu lupino similis. Lanigeras quoq; arbores multas eandẽ insulas ferre proditum est. Scribont præterea in Tylo insula materiem esse, ex q̃ naues ædificant, quæ mari incorrupta pene perduret. Quippe cum annos plus q̃ ducentos demersa immunis ab omni offensa seruetur. Extra aquã diuturna quidẽ eadẽ est, sed non tantundẽ. Ocyus eni putrere incipit. b ℭ Caucasus.) Caucasus mons, ot authoritate Aristoboli. 3. gestoꝝ Alexandri Arrianus refert, nulli montiũ qoi sunt in Asia altitudine secundus. In longitudine maxime porrigiẽ. Nãq; & Taorum montẽ, qot Ciliciam, Pamphiliamq; disterminat, ex Caucaso esse perhibent, & alios itẽ permagnos montes, qui pro uarietate gentiũ, a quibus incoluntẽ nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter Terminthũ, & Silphiũ, idem ipse Aristobolus author est, & nihilominus multas in eo incolas esse, magnamq; pecudũ, & armentoꝝ oim ibidem pasci. Herodotus in Clio scribit Caucasum montẽ cũ maximæ uastitatis, tum sommæ altitudinis esse, multas, atq; omnifarias gentes habere, ac plerasq; omnes agresti materia uictitantes. Taori montis summitates in tantũ exurgere perhibentur, ut sol circũspsas scindi uideatur. c ℭ Maximã orbis partem.) Plynius, & Solinus, ut ca.51. retulimus, Caucasum montem partem Tauri montis esse dicunt. Philostratus in principio secundi Vitæ Apollonij scribit Caucasum, Mediã, atq; Indiã terminantẽ, in mare Rubrũ altero cubito descendere. Idẽ author est ex monte Caucaso iucundũ aromatũ odorem sentiri. Eamq; ob caosam Pantheris eum montẽ refertum tradit. Pantheræ enim plurimũ aromatibus delectantur. In eo rursus monte Prometheum ob nimiũ amorem erga homines a Ioue ligatũ, & Aquilæ dilaniandũ expositũ fabolantur, abq; Hercule, non quidem Thebano illo, sed quopiã altero tandem solutum. Scribunt nobiles arbores in Caucaso monte ea inter alia peculiariter ꝓuenire, quæ ad magicã uanitatẽ plurimũ faciũt. d ℭ Fronte qua soli obuersus est.) Id addit, quoniã fronte altera, qua Scythiã prospicit maxime asper, & incultus est. Eapropter ab Horatio primo Carminum, inhospitalis Caucasus dictus est. Et a Virg. 4. Aeneidos.

Doris (inquit Dido) genuit te cautibus horrens
Caucasus.

Hinc & prouerbio dici cœptũ. Caucaso inhospitalior. Caucaseis cautibus horridior. de loco horrido, atq; inaccessibili, homineq; feris, q̃ hominib' similiori. e ℭ Arbores piperis.) Vox, ut creditur, ijs gentibos propria, apud quas id Aromatũ genus maxime prouenit. Græci etiam τὸ πίπερι uocitant. Nicander Peperion. Hippocrates, tũ Medicum, tũ Indicũ Pharmacũ appellat. Interdũ Piper/semen Indicum nominat idem author. Philostratus tertio Vitæ Apollonij libro. In montis Caucasi præruptis lateribos arbores, e quibos Thos distillat, procerimas nasci, & Aromatũ alias multas species. Inter quas & piperis arbores esse, qd' tanq̃ agricolæ (inquit) genus Simiarum colit, quæ a Græcis πίθηκοι appellantur. Passim arbores quę piper gignont, Iuniperis nostris similes, q̃q̃ in fronte Caucasi solibus opposita gigni tantũ eas aliqui tradidere. Semina a Iunipero distant paruulis siliquis, q̃les in Phasiolis uidemus. Hæ priusq̃ dehiscant, decerptæ, tostæq; sole, faciunt, qd' uocatur piper longum. Paulatim uero dehiscentes per maturitatem, ostendunt candidũ piper, qd' deinde tostũ solibus,

calore

colore,rugisq; mutatur.Lege Plyniũ ca.7.duodecimi nat.historię.Piper (inquit ca.ultimo noni de historia plantarũ Theophrastus) fructus est,eius genera duo,unũ enim rotundum,erui modo,tegmine,carneq; constans,sicut laurina bacca,subrutilũ,alterum oblongũ nigrum,semina papaueris cõtinẽs,longe hoc u alidius altero,ambo uim calefactoriã obtinent.Quamobrem contra cicutam auxiliant,& etiam thus.Extat nobile de pipere cap.393.secundi apud Dioscoridem.Piper(inquit)arbor esse tra-

a peris ostentat, quas ad [a] Iuniperi similitudinem diuersos fructus edere asseuerãt.Eorum qui primus erumpit,uelut Corilorum Fimbria, dicitur Piper longum.Quod incorruptum est, Piper al-
b bum.Quorum cutem rugosam,& torridam calor fecerit,Piper nigrũ.Qui demũ caducus torretur feruido sole,uocamen trahit de colore. At qd' ex ipa arbore stringit,ut est,albũ Piper dicit. Sed ut piper sola India,ita & Hebenũ sola [b] mittit,

dit in India breuis,fructu inter initia oblongo,effigie siliquarum,quæ collectæ piper lõgum uocantur. Interius quiddam milio tenui simile est,qđ quidem si consumatũ sit,piper fiat. Hoc igitur temporibus suis dehiscens,Pandensq; sese racemulos fundit,ferẽtes qualia ipsi nouim⁹ piperis grana,e quibus acida,& antequã maturescant decerpta,candidũ piper appellant.Quo loco plurima piperis remedia eleganter refert.Auicenna,qui ob singularem doctrinã medicorũ princeps non iniuria appellatur ca.558.secundi tractatus/secundi Canonis,abunde refert piperis naturã,qualitatem,operationes,proprietatesq; plurimas.Extat apud Aristotelem philosophum 44.problema primæ Sectionis.Cur piper si large sumatur,uesicã soluet,si parce,aluũ:Econtrario Scamonea si large sumatur,uesicam soluet,si parce,& quæ uetus est/uesicã.Eũ locum adeas huius rei causam expetẽs.Martianus iurepetitus lib.39.Digestorũ titulo quarto lege.16.inter species ad uectigal pertinentes,enumerat piper longũ,& piper album. a ¶ Iuniperi similitudinẽ.) Philostratus aliquorũ de arbore piperis sententiã referens/sic in eo,quem modo citauimus uolumine,inquit.Piperis arbor illi similis esse traditur,quã Græci ἄγνον .i.castam appellant,cum partibus alijs,tum maxime fructuum racemis.Nascitur autem,ut dictum est,in extremis,prępruptisq; locis/hominũ generi inaccessibilibus,ubi Simiarum multitudo montis cauernas,& omnia foramina incolit. Eas autem maxime faciunt Indi,quoniã piperis,ut sic dicam,uindemiatrices sunt.Quapropter & armis,& canibus Leones, & cęteras feras ab ipsis arcẽt. Quod autẽ ad piperis collectionem attinet,sic se habet,Accedentes Indi ad arbores/quæ in parte montis infima nascuntur,fructusq; ab illis decerpentes,paruas quasdam sub arboribus areas faciunt,ubi piper congerunt,quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectam, & minimi ab hominibus existimatã,circumstantes uero,atq; in altis abditę simię talia desuper aspicientes,ubi nox aduenit Indorũ opus imitatæ auulsos arborum ramusculos,in areas,quas diximus/cõferunt.Indi autem,ubi dies illuxit,piperis aceruos asportant,quos nihil laborantes sed dormientes acquisierunt.Qui Alberto authore delectantur,legant eum de pipere,cap.tricesimo sexti,eius uoluminis,quod de Vegetabilibus,& plantis scriptum reliquit.Ea omnia copiosius reperies apud authorem Pandectarum,in dictione,Falfel.Sic enim Arabes piper nuncupant. b ¶ Hebenum sola mittit.) Theophrastus,& plerunq; Græci,non aspirant dictionem ἔβενον,latinis undecunq; aspirandam placuit.Qui de Hebeno scribunt,tradunt eam tũ in India,tum in Aethiopia prouenire. Hebenus (inquit cap.137.primi Pedacius Dioscorides) laudatur Aethiopica nigri splẽdoris,sine lęuore cortiis expoliti arte.Pręclensa materie si frangat.Mordax,substringẽsq; linguã,& quæ in carbone posita citra flammam,& fumum uratur.Odore iucundo gratuita.Nam recẽs Hebenus propter pinguitudinẽ succensa igni conflagrat.Ligno ad cotem trito ruffescit.Inuenitur & Indica Hebenus uenas habens fuluas,& candidas maculis frequentibus.Alioquin melior quæ supra dicta est &c.Herodotus libro tertio,cuius authoritatẽ etiã Plynius aduocauit,sic inqt. Aethiopes,eorũ q; finitimi eodẽ;quo Indi Calistiæ semine utuntur,subterraneasq; obtinent domos.Horum utriq; tertio quoq; anno munera portabant,portantq; ad meam usq; memoriam,binos semodios auri rudis,& ducenos fasces Hebeni &c. Solinus asserens/solam Indiam Hebenũ mittere/Virgilium sequutus est.Plynius capite quarto duodecimi naturalis historiæ.Indiæ (inquit) arborum magnitudinem unam,quã peculiarius Virgilius celebrauit Hebenum nusquam alibi nasci professus.

Virgilij carmen secundo Georgicorum hoc est.

Diuisæ arboribus patriæ,sola India nigrum
Fert Hebenum.

Quo loco Seruius ait, Indiam omnem plagam Aethiopiæ accipiendam. Sunt,qui Hebenum Aethiopicam nõ aliam,quam palmarum generis esse dicant. Lucanus decimo

nec tamen uniuersa, uerũ exigua sui parte, syluis a
hoc genus gignit.[a] Arbor est plerũq; tenuis, [b] &
frequentior. Vimine raro in crassitudinẽ caudi-
cis extuberata, hiulco cortice, & admodũ reticu-
lato, dehiscentibus uenis, adeo ut per ipsos sinus b
pars intima uix tenui libro contegatur. Lignum
omne [c] atq; mediale, eadẽ ferme & facie, & nito-
re, q est in lapide Gagate. [d] Indi reges ex eo [e] scep-
tra sumũt, & quascũq; deorũ imagines [f] nõ nisi ex c
Hebeno habẽt. Iidẽ ferũt materia ista liq̃rẽ nõ cõ
tineri [g] noxiũ. Et quicq̃d maleficũ fuerit tactu ei⁹

Pharsaliæ Hebeni Mareoticæ meminit, tanq̃ ea a pꝰ paludẽ Mareotin proueniat, inquiens. Hebenus Mareotica uastos Non operit postes, sed stat pro robore Nili. a ℂ Syluis hoc genus gignit.) Vetera exemplaria gignit/habent. Has syluas trans Hypanin, uel uerius trans Hypasin flumen quintodecimo Geographiæ lib. Strabo tradit. Sunt etiã tũ in Aethiopia, tũ in Arabico sinu syluæ, in quibus Hebenus copiose pueniat. Authores c. 30. sexti. C. Plynius, & Mela Põ. li. 3. b ℂ Arbor est plerũq; tenuis.) Theophrastus in fine noni de plantarũ historia asserit Hebenũ lignũ aspectu Buxo simile esse, sed decorticatũ nigerrimũ reddi. Vale(inq̃t) oculis ad cotem tritum. Huius duo genera constãt. Alterũ materię laudatum, pulchrũq;. Alterum uile, uinatumq;. Rarũ qđ prestantius. Reliquũ per multũ habet colorem cõmendatũ, nõ recõdita, sed statim sua natura carescit. Fruticosa est Cytisi modo. Idem author cap. 5. quarti de historia plantarũ libro. Theophrasti sententiã trãstulit eisdem lib. & cap. C. Plynius. Duo genera (inquit) eius. Rarum id, quod melius. Arboreum trunco enodi. Materię nigri splendoris, ac uel sine arte protinus iucundi. Alterũ fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum est. Idẽ Plynius ca. 4. sextidecimi eiusdem libri scribit. Spississimã ex omni materia, ideo & grauissimã iudicari Hebenũ, & Buxum, graciles (inquit) natura neutra in aquis fluitat. Tradit idem eodẽ loco Hebenũ non sentire cariẽ. Auicenna ca. 230. secũdi tractatus secũdi Canonis scribit eã Hebenũ meliorem esse, quæ nigra, ęqualisq; sit, & in qua lineæ minime reperiantur, quęq; tactu sup cornu tornatili sit persimilis, plurimũ compacta, ac solida, quęque mordax sit, constringensq; gustantis linguã. Exq; ea super carbonẽ posita, bonus, acutus tamen pgrediatur odor. Eam calidã, & siccã esse asserit in secundo. Quę autẽ sint eius operationes, ac proprietates, multis uerbis eodem loco aperit idem author. Galenus sexto Simpl. Pharma. Hebani uirtutẽ abstersiuã, calfactiuamq; esse demonstrat. Tanta est inter Sesamina ligna, & Acanthi cũ Hebeno similitudo, ut ea pro Hebeno mercatores uenditent. Sed dep̃hendunt (inq̃t Diosco.) qđ lucent, solidioraq; sint, quodq; in Taleolas minutas, & colore quasi purpureas fatiscant, qđq; admota linguæ non mordeãt, nec accensa fragrent. Auicennæ sunt quæ de Vegetabilibus, & Plantis Albertus retulit lib. 6. c ℂ Lignum omne, atq; mediale.) Idest omnes Hebeni partes tam exterę, q̃ medulacęę similes sunt Gagati lapidi. Ex iis enim arboribus, quæ medullas certe habent, aliis carnosa medulla est, aliis lignosa, aliis mẽbranis similis. Carnosa, uiti, fico, punicę, sambuco, ferulæ. Lignosa Larici, abieti, pino. His durior, atq; spissior corno, ilici, robori. Cytiso, moro, hebeno, celti. Ex Theophrasto cap. 9. primi de historia plantarum. Sunt qui legant. Lignũ omne absq; mediali, quod ex Theophrasti uerbis falsum esse conuincitur. d ℂ In lapide Gagate.) De lapide Gagate ca. 35. abunde diximus. e ℂ Ex eo sceptra sumunt.) Hebenina ligna nigri coloris, ut in cõmentariis Ezechielis Hieronymus tradit, pretiosissima sunt. Nõ ergo mirum, si ex eo ligno Indi reges sceptra sumunt. In tanta ueneratione sceptra habita sunt apud ueteres, ut uiris fortes per ea, tanq̃ per numen aliquod iurare consueuerint. Sic iurat Latinus rex apud Virgilium. 12. Aen. cũ Aenea fœdus iniens.

Vt sceptrũ hoc (dextra sceptrũ nam forte gerebat)
Nunq̃ fronde leui &c.

Eius cõsuetudinis rationẽ eodẽ loco affert Seruius. Is iurandi modus, ex. 1. & 7. Iliados Homeri sumptus est. ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον μὲν &c. Sed re uera plerumq; damnosa superbia sceptra. Reuoluerent utinã mundi principes mente sępius Agamẽnonis regis potentissimi, ac sapientissimi sententiam. Ego esse (inquit) quicq̃ sceptra nisi uano putem

Fulgore tectum nomen & falso comam
Vinclo decentem casus hęc rapit breuis.

De ornatu, & luxuria Indorũ regũ, plura refert Cælius ca. 2. quinti antiquarum lectionũ libri. f ℂ Deorũ imagines.) Scribit Plutar. & post eum Eusebius capite. 3. tertii Pręparationis euangelicę, simulacrũ, & Deorũ imaginũ fictionẽ esse uetustissimã. Has aũt prisci ex ligno faciebant solũ. Ligneum enim erat Apollinis simulacrũ in Delo, ligneũ Palladis in Athenarum urbe, ligneum Iunonis in Samo. Paras etiam ille, qui primus Argolicę templum condidit, & Callithiam filiam suam antistitem consecrauit. Ex Cypri trunco simulacrũ Iunonis dicitur consore

maſſe. Lapidem enim rem duram, & inanẽ in Deorũ effigiẽ celare nolebant. Aurum uero, atq; argentũ infœcundæ terræ, atq; infelicis morbos colores eſſe putabant. Ebore uero propter uarietatẽ abuſi ſunt. Refert eodẽ loco idẽ Euſebi⁹ de hac ipſa re in legibus Platonis ſententiã. Veriſsima Cheremonis ſententia exiſtimantis fuiſſe eos mortales homines, quibus imagines, ac ſimulacra a ueteribus illis tributa ſunt. Dei autem ueri nullũ ex ligno, uel materia quauis alia uerum ſimulacrum eſſe poteſt. Quis (inquit) adeo ſtultus erit, ut ligneum ſimulacrum, ac effigiẽ dei creatoris omnium ſimilitudinem habere arbitretur? Natura enim diuina omnẽ materiã, & omnia quæ percipimus excedit mente ſolummodo, ac ſanctis animis intellecta. g ℭ Liquorẽ nõ contineri.) Mira rerum naturæ uis, qua plora inter ſe diſsident, cõuenientib⁹ alijs. Aiunt, qui de natura commentãtur hircorũ carnes uirus non recipere, ſi panem hordeaceum eo die, quo interficiantur ederint, laſer ue dilutum biberint. Stygis aquã tam præſentis ueneni eſſe aiunt, ut noti niſi mularũ ungulis contineri queat. Si uas fiat ex hederæ ligno, uina transfluunt, ac remanere aquam, ſi qua mixta fuerit. Sunt & innomera naturæ diſsidentiũ exempla.

auerti. Hac gratia pocula ex Hebeno habent. Ita nihil mirum [a] ſi peregre ſit in pretio, quo etiam ipſi quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex India Romæ Mithridatico triumpho [b] primum Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & Calamos odoratos, [c] potentes aduerſum inteſtinæ ægritudinis incommoda. Dat & multa alia [d] fragrantia mirifici ſpiritus ſuauitate grata. INdicorum lapidum in Adamantibus [e] dignitas prima,

a ℭ Nihil mirum ſi peregre &c.) Locus a minori ad maius affirmando. Raro enim res gratæ ſunt ijs, apud quos abunde proueniunt. Humanas (inquit Claudianus) obliuiat copia mentes. Et illud Propertij ſecundo Elegiarum.

Eleuat aſsiduos copia longa uiros.

b ℭ Mithridatico triumpho.) Nec ex India, nec primũ addit Plynios ca. 4. duodecimi, ſed qđ Romæ eam Magnus Pompeius in triumpho Mithridatico oſtẽdit. c ℭ Calamos odoratos.) Græcis κάλαμος εὐώδης dicitur Hippocrates medicus μυρεψικόν, ſiue μυρεψικόν, i. unguentariũ nominat. Conſtat autẽ eundẽ eſſe Calamũ odoratũ, & calamum Aromaticũ. Nomen autẽ habet ex ſimilitudine calami uſualis. Theophraſt⁹ ca. 7. noni de hiſtoria plantarum. Calamus uero (inquit) & iuncus trans Libanũ montẽ intra ipſum Libanũ, & aliũ quendã montem paruũ ualle minima exeunt. Nõ ut quidã dixere inter Libanum, atq; Antilibanũ, inter quos cãpus ampliſsimus, & pulcherrimus eſt, quẽ Aulonẽ appellant. Qua uero Calamus, & iuncus proueniunt lacus in amplũ ſpatiatur, iuxtaq; eũ paluſtribus ſiccatis iſti aſsurgunt. Occupant lucũ plus q̃ triginta ſtadia. Virides nequaq̃ eſſe uidentur, ſed ſicci, forma uero nihil ab alijs differunt. Locũ ingredienti protinus odor aſpirat, non tamen odor ſpiratur, ut quidã referunt. Hic enim locus a mari plus quã ſtadia centũ quinquaginta. Sed in Arabia ſpiratione agri odoratiſsimũ eſſe inter omnes conſtat; Quæ in Syria odore ſuperuacuo ſunt. Hæc ferme nota habemus. DE eodẽ Dioſco. ca. 17. lib. primi. Calamus odoratus (inquit) ex India eſt præcipua bonitas Ruffo, geniculis frequentibus, & qui confract⁹ in aſſulas multas diſsiliat, plenis araneo fiſtulis, ſubalbidus, in cõmanducãdo glutinoſus, aſtringẽſq; linguã guſtu ſubacri, urinam potus ciedit, eoq; cum gramine, aut Apij ſemine incoctus, ſubſtillo, hydropi, renibus ruptis, conuulſis bibendus pręcipitur, menſes quoq; admotu, potuq; detrahit, tuſsi, euaporatus per ſe, aut cum reſina Terebinthina, fumo per fiſtulam attracto in os, medetur, ad mulierbres uſus decoquitur, inſeſsione, infuſioneq; profuturus. Eodẽ in malagmatis, ſuffimentiſq; ad odorẽ utuntur. Similia de Calamo odorato, quẽ Aromaticũ nuncupat, ſcribit Auicenna cap. 161. tractat. 2. ſecundi Canonis, addens eum eſſe naturæ calidæ, & ſiccæ ad ſecundũ uſq; gradũ. Quo loco eius proprietates abunde docens, aperit qualis ſit eius in medicinis uſus. d ℭ Dat & multa alia.) Quæ aũt ea ſint docent inter alios Theophraſtus lib. 9. de hiſtoria plantarum. Ply. lib. 12. naturalis hiſtoriæ. Dioſcorides maxime lib. primo. Arrianus in 8. Strabo lib. 15. Diod. Siculus lib. 3. Itẽ cęteri. e ℭ In Adamantibus.) Conſtat Adamantibus ex natiua duritie nomẽ inditũ, qđ ſcilicet ob eius inſuperabilẽ duritiem uix frangi poſsit, ſumptũ nomẽ ab ἀ priuatiua particula, & δαμάζω uerbo, quod domo, & ſupero ſignificat. Hinc Adamas indomabilis dictus. Serui. 6. Aen. Duritiei cauſam tã in Adamãte, quã reliquis lapidibus natiuã ſiccitatẽ philoſophi prodiderũt. Serapion ſcribit Adamantem eſſe frigidũ, & ſiccum in quarto gradu, atq; has duas naturas raro aggregari in aliquo certe lapide. Lucretius ſecundo de rerum natura libro ex Atomis cuncta componens, ait Adamantis duritiem ex Atomis hamatiorib⁹ prouenire.

Deniq; quæ nobis durata, ac ſpiſsa uidentur,

Hæc magis hamatis inter sese esse necesse est, In quo iam genere in primis Adamantina saxa
Et quasi per ramos alte compacta teneri. Prima acie constant ictus contemnere sueta.

Sunt ex Hesiodi interpretibus, q Adamantẽ ferri speciem esse dicant. Adamantis durities efficit, ut is maximum in rebus humanis non solum inter gemmas pretium habeat, diu (inquit Plynius) nõ nisi regibus, & ijs admodũ paucis cognit⁹, unus modo in metallis repertus perq̃ raro comes auri, nec nisi

utpote qui lymphationes abigant,[a] uenenis resi- a
stant, pauitantium mentiũ uanos metus pellant.
Hæc primũ de ijs prædicari oportuit, quæ respi-
cere ad utilitatem uidebamus. Nunc reddemus
quot, quæue Adamantũ sint species,[b] & quis co- b
lor cuiq; eximius. In quodam Crystalli[c] genere
inuenitur materię, in qua nascitur adeq;[d] similis,
splendore liquidissimo in mucronẽ sexangulũ
utrinq; secus leuiter turbinatus, nec unquã ultra c
magnitudinem nuclei auellani reperitur. Huic
proximus[e] in excellentissimo auro deprehendi-
tur. Secundus pallidior, ac magis ad argenti co-
lorem renitens. Tertius in uenis[f] Cypri apparet d
propior ad aeriam faciem. Quartus in metallis
ferrarijs legitur,[g] pondere cæteros antecedens,
non tamẽ & potestate. Nam & hic, & qui in Cy-
pro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; e- e
tiam Adamante altero perforantur. At illi, quos
primos dixim⁹, nec ferro uincunt,[h] nec igni do-

in auro nasci uidebatur. Scribit idẽ Ply. ca. 4. tricesimiseptimi nat. histo. ueteres eũ in Aethiopum tantũ metallis inueniri existimasse inter delubrũ Mercurij, atq; insulã Meroem, dixisseq; non ampliorẽ Cucumeris semine, aut colore dissimili inueniri. a ℭ Qui lymphationes abigant.) Adamas (inquit Plynius) & uenena irrita facit, & lymphationes abigit, metusq; uanos expellit a mente, ob id quidã Anchitem uocauere. ἄγχος enim apud Grçcos angorem significat. Dionysij poetæ interp̃s has Adamãtis uires ijs uersibus elegãter exprimit.

Hic fulget lymphara Adamas,
(qui pectora sanat,
Et prohibens miseris occulta
(damna ueneni.

b ℭ Adamãtũ sint species) Quę, quotue sint Adamantum species abunde refert Plynius ca. 4. lib. ultimi. ADuertendũ Adamantũ differentias interdum sumi ex locis, in quibus ꝓueniunt, aliq̃n ex colore eorũ, sępe ex habitu, & forma, ab eorum frequenter duritie, nõnunq̃ effectus eorũ uarij speciem aliã arguunt, & naturam. c ℭ In quodam Crystalli genere.) Quoniam hæc Adamantis species eodem loco, ubi & Crystallus prouenit/ reperitur, nõ mirum si Adamas hic sit plurimũ Crystallo consimilis. Plynius. Indici (inquit) non in auro nascentis, sed quadã Crystalli cognatione. Siquidẽ & colore trãslucido nõ differt. Et laterũ sexangulo leuore turbinatus in mucronẽ &c. d ℭ Adeq; similis.) pereq;, pariter, omnino similis. Apuleius. 4. de Asino aureo. Quos in contãter adeq; latrones arbitrarere. Plautus in Casina, Neq; est, neq; fuit me/senex quisq̃ amator, adeq; miser. Miror quosdã/pro adeq; similis splendore liquidissimo/reposuisse, ad aquę similis splendorem liquidissimũ. e ℭ Huic ꝓximus.) Hũc Arabicũ Ply. nũcupat supradicto minorẽ tantũ esse perhibens. Similis est huic quidẽ Arabicus, minor tantũ. Similiter & nascens cæteris pallor gentis, & in auro non nisi excellentissimo natalis. Incudibus ij deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrinq; dissultet, incudes etiã ipsę dissiliant. Quippe duritia inenarrabilis est, simulq; igniũ uictrix natura, & nunq̃ incalescẽs. Vnde & nomen indomita uis Gręca interpretatione accepit. f ℭ Tertius in uenis Cypri.) Duo alia Adamantis genera Solinus pręterit, de quibus hæc retulit Caius Ply. Vnũ ex ijs (inquit) uocant Cenchron, qđ est milij magnitudine. Alterũ Macedonicũ in Philippico auro repertũ, & hic est Cucumis semine par. Post hos Cyprius uocat in Cypro repertus, uergẽs in ærcũ colorẽ, sed in medicina, ut dicemus, efficacissimus. g ℭ In Metallis ferrarijs.) Hunc Ply. Sideriten uocat. Post hunc (inquit) est Siderites ferrei splendoris, pondere ante cæteros, sed natura dissimilis. Nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari potest. Quod &/Cyprio euenit. Græci enim σίδηρον ferrum dicunt. σιδήρεον, & σιδηρόν ferreum. Sicq; a colore nomen habet. Sunt, qui sic legant. Tertius in uenis Cypri apparet proprior ad æream faciẽ, & plurimũ ualet in medicamine, qui Siderites appellaẽ. Sed nõ aduertũt Sideriten eẽ aliud Adamãtis genus, ut ex ascriptis Ply. uerbia euidẽs est. h ℭ Nec ferro uincunẽ.) Siq dẽ (inqt Ply.) illa inuicta uis duarũ inuiolẽtissimę naturę rerũ/ferri/ignis cõtentrix hircino rũpiẽ sanguine, ac ne aliter, q̃ recẽti, calidoq; macerata. Et sic q̃q; multis ictibus, tũc etiã pterq̃

a mantur. Veruntamen si diu sanguine hircino
macerētur, nec aliter, q̄ si calido, uel recenti ma-
leis aliquot ante fractis, & incudibus dissipatis,
aliquando cædunt, atq; in particulas dissiliunt.
b Quæ fragmēta sculptoribus in usum insignien-
dæ cuiusq; modi gemmæ expetūtur. Inter Ada-
mantem, & Magnetē[a] est quædam naturæ oc-
culta dissensio, adeo ut iuxta positus non sinat
c Magnetem[b] rapere ferrum. Vel si admotus Ma
gnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam
quicquid Magneti hæserit, Adamas rapiat, atq;
auferat. LYchniten[c] deinde fert India, cuius

eximias incudes, malleosq; ferreos frangens. Idipsum Rhemnius ijs uerbis cecinit. Quem minime ualeat ferrum superare nec ignis, Frangitur hircino maceratus sanguine tantum, Sed tepido fractis multis incudibus ante. Adamantis duritia in Prouerbia abijt. Adamante creati. Adamante durior. Adamantina tunica. Adamantini claui. De homine, qui ne utiq; a proposito flecti potest. Vtuntur ijs Statius primo Syluarū. Hesiodus primo Georgicon. Horatius primo, &. 3. Carminū. Sunt Medicorum quidam, qui dicunt Adamantem hirci sanguine frangi posse, si eiusmodi hircus aliquandiu ante uinū biberit, uel montanum Sileos, aut Petroselinum commederit. Plumbo quoque hūc ipsum lapidē frangi posse confirmant. Miratur Plynius cuius hoc ingenio inuentū fuerit? Quoue casu repertū? Aut quæ fuerit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animaliū omnium, profecto muneris talis inuētio hominis est. Gemmarij nostri tēporis id omnino falsum esse contendunt. a ℂ Inter Adamantem, & Magnetem.) Plynij uerba, quæ hoc loco Solinus mutuatus est, hęc sūt. Adamas (inquit) dissidet cum Magnete lapide, in tantum, ut iuxta positus ferrum nō patiatur attrahi, aut si admotus Magnes apprehenderit, rapiat, atq; auferat. Dionysij interpres.

Hic iuxta positus Magnetem uiribus arcet
Occultus raptu ferri, uel tractibus ante.
Admotum retrahit, defendens robore miro.

Quæ de Adamantis, & Magnetis pugna se uidisse Augustinus refert. Lege apud eundem ca. 4. uicesimiprimi Ciuitatis dei. DE contrarietate Magnetis, & Allij. Lege Ply. in Prologo lib. uicesimi nat. histo. Nescio quas nugas referat de Adamante Serapio, de Simplicibus & Mineralibus scribens. b ℂ Magnetē.) Plynius Nicandri testimonio scribit Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius lib. 6. a patria, hoc est a Magnesia sic uocatum.

Quod superest agere incipiam, quo fœdere fiat
Naturæ, lapis hic ut ferrum ducere possit,
Quem Magneta uocāt patrio de nomine Graij,
Magnetum quia sit patrijs in finibus ortus.

Heraclium quoq; i. Herculeum eundē dictū ait, uel ab Heraclia Ponti regione, ubi prouenit, ut Didimus author est, uel quod is lapis Herculeis. i. maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq; Siderites dicitur, qd' ad se scilicet ferrum trahat. Eius Plynius Sotaci authoritate quinq; genera esse tradit, quā diuersitatem a locis, in quibus prouenit, omnino trahens. Diogenianus uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sępe aspicientes fallat. Eum autem lapidem, qui ferrū trahit, non Magnetem dici ait, sed Heracleon potius appellandū. Ob hanc Magnetis trahendi ferri uim, Anaxagoras Magnetē animatū esse credidit. Vnde autem ea uis huic lapidi insit multis carminibus sexto de rerum natura Lucretius demonstare conatur. Principio omnibus a rebus &c. Mirum qd' Magnes/

Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur hoc dulces epulas, hoc pabula nouit,
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absenti perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.

Scribit Dioscor. ca. 168. q̄nti de materia medicinali lib. Magnetē lapidē tanto esse meliorē, quanto facilius trahit ad se ferrū. Itē quātomagis cęruleus colore fuerit, p̄sertim si spissus sit, neq; admodū ponderosus. Vix crediderim, qd' ca. 394. de Mineralibus Serapio de Magnete lapide p̄didit. Nec minus fidē excedūt, quę. 2. q̄q; Mineraliū sunt ab Alber. relata. Sed loca cōsignasse satis fuerit. Ex Magnetis natura nō incōcinnū sumes Adagiū. Vti Magnete ferrū. Cui⁹ usus maxie in auaros q̄drabit, q nō sec⁹ auri sacra fame, q̄ Magnetis ui soleat ferrū trahi. Scribit Alb. Aristotelis authoritate repiri Magnetis gen⁹, cuius pars una ad se trahat, p̄cul abijciat pars altera

lucis uigorem flagrantia excitat lucernarũ, qua a
ex causa λυχνίτην Græci uocauerunt. Duplex ei fa-
cies, aut in purpuream emicat claritatẽ, aut me-
racius suffunditur cocci rubore. Per omne inti-
mum sui / si quidem pura sit / inoffensam admit- b
tit perspicuitatem. At si excanduit radijs solis in-
cita, uel ad calorem digitorũ attritu excitata est,
aut palearum cassa, aut chartarũ fila ad se rapit,
cõtumaciter scalpturis resistens. Ac siquãdo in- c
signita est, dum signa exprimit, quasi quodam a-
nimali morsu partem ceræ retentat. BEryllos[b] in
sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem co-
loris leuitatem angulorũ repercussu excitent ad d
uigorem. Beryllorũ genus diuiditur in [c] speciem
multifariam. Eximij interuirente glauci, & cæ-
ruli temperamento, quandã præferunt puri ma-
ris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui lã- e
guidius micãtes aurea nube circumfunduntur;
Chrysoprasos [d] quoq; ex auro, & Porraceo mi-

ferrum. Rursus esse Magnetem alterum, qui hominũ carnem non secus ac ferrum ad se trahat. Magnetis contrariã naturam Theamedes lapis omnino possidet, utpote qui ferrum omne abigit, respuitq; id quod etiam Plynius annotauit. c ℂ λυχνίτην deinde.) λύχνον Græci lucernã dicunt, ex cuius similitudine constat huic lapidi fuisse nomen inditum. Ex eodẽ genere ardentium (inquit cap. 7. tricesimiseptimi Caius Plynius) Lychnites appellata a lucernarũ accensarũ præcipua gratia. Nascitur circa Orthosiam, totaq; Caria, ac uicinis locis. Sed probatissima in Indis. Quã quidã remissiorem Carbũculũ esse dixerũt &c. Lychniten duob⁹ uersiculis expressit Rhennius Dionysij interps.

Hic Lychnis lucẽ simulat splẽ(dore lucernæ,
Hinc meruit nomen præclaro (nomine dignum.

Sũt & huius nomenclaturæ tum herba, tũ marmor quoddã, quibus ob similẽ causam nomen inditum. a ℂ Duplex ei facies.) Plynius. Et alias inueni differentias. Vnam, quæ purpura radiet, quæ cocco. Sole excalfacta, aut digitorum attritu paleas, & cartharum fila ad se rapere. Omnia autem hæc genera scalpturæ contumaciter resistunt, partemq; ceræ in signo tenent. b ℂ Beryllos.) A gentibus, apud quas proueniunt nomen habent. Græci etiã βήρυλλον uocant. Marbodæus cõtra syllabæ rationem corripuit primam.

Conspicuos reddit sexangula (forma Beryllos.

Plynius ca. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Eandem (inquit) multis naturam, aut certe similem habere Berylli uidentur, in India originẽ habentes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes sexangula figura artificũ ingenijs, quoniã hebescunt ni color surdus repercussu angulorũ excitetur. Aliter enim politi non habent fulgorem eundem. c ℂ In speciem multifariam.) Plyni⁹ idipsum sic explicat. Probatissimi sunt ex ijs, qui uiriditatem puri maris immitanẽ. Proximi qui uocantur Chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorẽ exeunte fulgore. Vicinũ genus huic est pallidius, & a quibusdam proprij generis existimaẽ, uocatur Chrysoprasus. Quarto loco numerantur Hyacinthizontes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos autem Cærini. Ac deinde Oleagini, hoc est colore olei. Postremi Chrystallis fere similes. Hi capillamenta habent, sordesq; alioquin & uanidi, quæ sunt omniũ uitia. Indi mire gaudent longitudine eorũ, soloq; gemmarũ esse prædicant, quæ carere auro malint. Et ob id perforatos Elephantorũ setis religant. Et alios conuenit nõ oportere perforari, quorũ sit absoluta bonitas umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus. Ideoq; Cylindros ex ijs facere malunt, q̃ gemmas, quoniã est summa commendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro repercussa, aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinẽ. d ℂ Chrysoprasos.) Chrysoprasos ab auro, & porri succo nomẽ habet. De eo Plynius ca. 5. & 8. tricesimiseptimi nat. histo. Vetusta ferme omnia Solini exemplaria Chrysopassos habent. Chrisopassus enim latine sparsus, uel uarius auro dicitur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ auro, & σπάσσω spargo, uarioq; qđ is lapis auri uenis sparsus sit. Est autẽ Chrysopassus unus ex duodecim pretiosis lapidibus, qui ciuitatis sanctæ Hierusalem fundamenta erant. Non placet expositio glossematis cuiuscunq; ea fuerit super ca. 21 Apocalypsis. Quo loco exponens Chrysopassum. Chrysos (inquit) aurum, passos porrum dicitur. Porrum enim non passos, sed Prason. i. πράσον nominatur a Græcis. πάσσειν autem unde Chrysopassus dicitur, Latine spargens, uarians, tingensq; significat. Vnde Crysoprasus alter ab hoc lapis est. a ℂ Hyacinthizontes.) Græci ζώννυμι ligare dicunt ζώνην zonam. Hinc Hyacinthizontes / Hyacinthi quasi zona, & cingulo quodam

circumligati. Hinc maxime inter Hyacinthos probati sunt. b ℂ Cylindros.) κυλίνδειν Græci uoluere dicunt. Hinc Cylindrũ uocant, quicquid teres, & oblongũ fuerit. Vnde etiamnũ lapidi nomẽ datum, a forma scilicet terete, & oblonga. Fiunt Cylindri ex alijs etiam lapidibus pretiosis, ut ex Beryllis. Plynius ca. 5. tricesimiseptimi nat. histo. de Beryllis loquẽs. Indi ideo (inquit) Cylindros ex ijs facere malunt, quã gemmas, quoniã est summa cõmendatio in longitudine. Elegans prouerbiũ apud Iuuenalem.

a xtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi adiudicarunt. HYacinthizontas [a] scilicet qui hyacinthos prope referant, & ipsos probant. Eos uero, qui Crystallo similes capillamentis inter-
b currentibus obscurantur (hoc enim uitio illorũ nomen est) scientißimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarũ in lõgißimos Cylindros [b] amant fingere, eosq; perforatos Ele-
c phantorũ setis subligant, ac monilia habent, aut plerumq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiorem, quo per industriam metallo hinc
d inde addito fulgentiorem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET qua ratione primũ innotuerit. Qualis illic nauigatio. Quis gẽtis ei⁹ mos in rege eligendo. Itẽ de Conchis, Margaritis, Vnionibus. CAP. LXVI.

e TAprobanen [c] insulam anteq̃ [d] temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu [e] orbem alterũ putauerũt, & quidem eum, quem habitare [f] Antichthones

Donant secreta Cylindros. In perditũ quemq; hominẽ, qui dum sua uitia abscõsa esse cupit, & ne a conscijs ea detegantur, timent, pretijs, & muneribus consciorũ taciturnitatem comparant. c TAPROBANEN.) Post Indiæ descriptionẽ, ad Taprobanen insulam stylũ uertit, affirmans eam fuisse incognitam usq; ad Alexandri Macedonis tempora. Ptolemæus ca. 4. libri septimi scribit Taprobanen diu antea Simondi insulã fuisse dictam. Postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salas, uel Salos communi uocabulo nũcupatos. Taprobanes insulę Boreum promontoriũ est gradus habens longitudinis. 126. Latitudinis uero. 12. cum .2. Hoc inquã promontoriũ Cory Indiæ promõtorio oppositum esse idem Ptolemæus refert. Formam eius insulæ appingit ipse ultima tabula Asię. Huius insulæ ingens a terris alijs distantia, facit ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimũ discrepent authores. Hinc factum est, ut cum de loco remotißimo sermo incidit, prouerbiali figura dici consueuerit. Vbi Taprobanen Indica tingit aqua. Ea figura primo de Ponto Ouidius usus est. d ℂ Temeritas humana exquisito penit⁹ mari.) Scribit Flaccus Horatius fuisse eum audacißimũ, qui primus fuerit nauigare ausus. Illi (inquit) robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem Primus, nec timuit pręcipitem Aphricũ decertãtem Aquilonibus. Nec tristes Hyadas, nec rabiẽ Noti. Quem mortis timuit gradum, Qui siccis oculis monstra natantia, Qui uidit mare turbidũ, & Infames scopulos Acroceraunia? Nequicq̃ deus abscidit Prudens oceano dissotiabili Terras si tamen impię Non tangenda rates trãsiliunt uada. Audax omnia perpeti Gens humana ruit per uetitum nefas. Hanc humanam temeritatem eleganter Claudianus cecinit in pręfatione Raptus Proserpinæ. Seneca Tragędus in Medea. Audax nimiũ, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uidens Animã leuibus credidit auris &c e ℂ Orbem alterũ.) Plynius ca. 22. sexti nat. hist. Taprobanẽ alterum orbem terrarũ esse diu existimatũ est Antichthonũ appellatione. Similia de Britania insula fuisse creditum cap. 35. supra Solinus tradidit. f ℂ Antichthones.) Ab ἀντί contra, & τίθημι pono. Græci Antichthonas, uel uerius Antochthonas eos dicunt, qui e regiõe nobis, i. e contraria parte terræ, qui aduersis uestigijs stent contra nostra uestigia, quos Antipodas etiã uocamus. Sũt enim contra eos positi, quos ἀντοίκοι uocamus. Subtilis semper apud ueteres inquisitio. Sint ne omnino homines, qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant nec ne. Eos esse euidenti satis ratiõe

crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus a
ignorantiam publici erroris non tulit ulterius
permanere, sed in hæc usq; secreta propagauit
nominis sui gloriã. Missus igitur [a] Onesicritus
præfectus classis Macedonicę, terrã istam quãta b
esset, quid gigneret, quomodo haberetur explo
ratam noticiæ nostræ dedit. Patet in longitudi-
nem stadiorꝝ septem milium, [b] in latitudinẽ qnq;
milium. Scinditur amne [c] interfluo. Nam pars ei' c
bestijs, & Elephantis repleta est, maioribus mul-
to q̃ fert India. Partem homines tenent. Marga-
ritis scatet, & gemmis omnibus. Sita est inter or-
tum, [d] & occasum. Ab Eoo mari incipit prætent-
ta Indię. A Prasiana Indorꝝ gente [e] dierũ uiginti

Macrobius secũdo de Somnio Scipionis conatur ostendere. Eandem sententiã sequitur Plynius ca. 67. secundi naturalis histo, & Martianus Capella non multũ post principiũ lib. sexti. Et Cleomedes cap. 2. primi Meteororum.

Altera pars orbis sub aquis iacet inuia nobis,
Ignotæq; hominum gentes, nec transita regna
Commune ex uno lumen ducentia sole
Diuersasq; umbras, læuaq; cadentia signa,
Et dextros ortus coelo spectantia uerso.
Nec minor est illis mũdus, nec (lumine peior,
Nec numerosa minus nascunt (sydera in orbe.

Author Manilius primo Astronomicon. Theologi .i. ueritatis authores fabulosa esse omnia, q̃ de Antipodibus ab alijs sunt relata. Idipsum inter cęteros ostẽdunt Augustinus cap. 9. sexn decimi Ciuitatis dei, & Lactan. ca. 24. tertij Diuinarũ Institutionum. Quamuis non desint, quibus Lactantij persuasiões frigidę nimis esse uideant. Theologis assentitur Lucreti' etiã libro primo.

Illi cum uideant solem, nos (sydera noctis
Cernere, & alternis nobiscum (tempora coeli
Diuidere, & noctes pariteis a- (gitare diebus.
Sed uanus stolidis hæc omnia parturit error &c.

Alij altius intelligunt (inqt. 6. Aen. Seruius Honoratus) qui sub terra esse Inferos uolũt secundũ Corographos, & Geometras, qui dicũt terrã σφαιροειδῆ .i. Sphæreã esse, quæ aqua, & aere sustentatur. Quod si est, ad Antipodes (inquit) potest nauigatione perueniri. Quia quantũ ad nos spectat, inferi sunt, sicut nos illis. Hinc, qđ sub terra inferos dictimus esse. Tiberi..nus etiã inducit epistolam uento allatam ab Antipodibus, quæ habet. SVPERI INFERIS SALVTEM. Sunt, ut etiam Strabo retulit lib. primo, qui orientis extremi, & maxime ad occasum inclynatæ regionis incolas, quales sunt Indi, atq; Hispani, Antipodas esse contendant. Ratione consimili Antipodas esse, qui tum extremã Meridiei, tũ Septemtrionis incolunt partem ultimam. a ℭ Missus igitur Onesicritus.) Eadem quoq; & a Plynio relata sunt. Aduertendũ non solum Onesicritum Taprobanen insulã adijsse, sed rerum scriptores alios plures, Megasthenem, Eratosthenem, Nearchum, Aristobulũ, Deimachum. Hi omnes de ea insula plurima tradiderunt, a quibus tandem posteri sunt mutuati. b ℭ Stadiorꝝ septem miliũ.) De Taprobanes magnitudine nõ usq; quaq; scriptores consentiunt. Eratosthenes, & secum plures, ut lib. 15. Strabo refert, Taprobanen distare dicit ab Australissimis partibus, quæ sunt apud Coniacos meridiẽ uersus septẽ dierũ nauigatione. Eius longitudinẽ esse ad octo milia stadiorꝝ Aethiopiã uersus. Onesicritus huius insulæ magnitudinẽ facit stadiorũ quinq; miliũ. Longitudinẽ uero, & latitudinẽ nullã distinguit. Ex Strabone lib. 15. quæ a Plynio, Martiano, & Solino discrepare uidentur, qđ ille ad octo milia stadiorꝝ eius longitudinẽ dicat, ij uero septẽ milium. c ℭ Amne interfluo.) Quid de Taprobanes fluminibus Nearchus scribat, refert Strabo non multum post principiũ quintidecimi. d ℭ Sita est inter ortum, & occasum.) De situ Taprobanes sic Strabo lib. primo. Ipsa uero Taprobane (inquit) Indię obiecta esse uehementer est credita. Insula in pelago permagna ad Austrũ sita. Porrigitur autem in Aethiopiã supra stadiorꝝ milia quinq;, ut fama est, e qua multum eboris ad Indorꝝ nundinas & testudines, & reliqua eiusmodi onera subuehi. Huic insulæ latitudo ad proportionẽ adijcitur longitudini. Eleuatio ex India in ipsam stadiorꝝ triũ milium &c. Dionysius Afer eam sub sydere Cancri sitam esse ait. e ℭ Dierum uiginti primo.) Idipsum Plynius ijs quidem uerbis explicat. Incipit ab Eoo mari inter ortum, occasumq; solis Indiæ prętenta. Et quondã credita uiginti dierum nauigatione a Prasiana gente distare. Mox quia Papyraceis nauibus, armamentisq; Nili peteretur ad nostrarũ nauium cursus septem dierum interuallo taxato. Strabonis uerba sunt ex. 15. Geographię li. Distare eam a continenti uiginti dierum nauigatione. Sed naues uelorꝝ uino male nauigare. Quæ etiam alias non mitratis sint fabricatæ. Inter eam, atq; Indiam alias esse insulas. Ipsam uero omnium Australissimam. INgens apud quosdam quæstio nuper orta,

a primo in eam fuit cursus, sed cum papyraceis, & Nili nauibus illo pergeretur, mox cursu nostrarum nauium septem dierum iter factum est. Mare uadosum [a] interiacet altitudinis non amplius
b senum passuum. Certis autem canalibus adeo altum, adeo depressum, ut nullæ unquã anchoræ ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neq;

Quanã in parte orbis Taprobane insula sita sit? Vltra ne æquatorem, an citra, an uero sub ipso directe æquatore locari debeat? Reor in ijs cerebus nobiliũ scriptorũ authoritatẽ, hominumq; experimentũ rationibus præferendam. Situs enim locorũ ab ijs maxĩe edisci põt, q uel ea loca cõspexerint ipsi, uel ab eis didicerint, q se ea uidisse indubie profitẽtur. Sunt autẽ ij tum locorũ incolæ, tũ cæteri, qui ex terris alijs, ut exotica loca noscerẽt, illuc olim ꝑfecti sunt. Quantũ experientiæ sit tribuendũ, Arist. insinuat tradẽs exptũ quis arte careat, certius operari artifice quis alio non experto. Id ipsum in fine decimi Ethicorũ uerbis plurimis uerum esse monstrauit. Non immerito igiẽ, ut inquit Plynius, experimentis optime creditur. Huc tendit Cynici aspersus sale iocus. Is enim ad eũ, qui de cœlestibus audacter nimis disserebat. Quando, inqt, de cœlo uenisti? Innuens nimirum, præsentiã omnino requiri ad ea noscenda, quæ sint maxime seiuncta loco. Seruandum in locorũ descriptionibus, Plynianũ præceptum, authorem neminem unum sequendũ monens. Sed ut quẽq; uerissimũ in quaq; parte arbitratur. Quoniam (inquit) cõmune ferme omnibus fuit, ut eos quisq; diligentissime situs disceret, in quibus ipse prodebat. Ptolemæus præterea insignis Geographus se ea, in orbis descriptiõe scripturũ promittit, quę partim ex usu, partim ex aliorũ traditione cognouerit. Probatum uerbum est. Indi noscunt sua rura coloni. Constat autem multorũ experientia in Australissimis Indiæ partibus, umbras in meridiem ipsum cadere, quod ab authoribus quoq; probatissimis proditum est. Esse uero Taprobanen multo Australiorem, quolibet loco Indiæ, nulli in dubiũ uerti debet. In Taprobane igitur insula, umbræ in meridiem cadant necesse est. Rursus experientia deprehensum, quibus in locis, in die umbræ non sint. Septentrionẽ nõ cõspici. Vnde ea loca non immerito ἄσκια nuncupantur a Græcis. i. umbra carentia. Quod si in India id eueniat, quanto magis in Taprobane, quã multo Australiorem India esse cõstat? Scribit Plynius, & secum plores, in India Patalis nobilissimo portu, solem dexteriorẽ oriri. i. Septẽtrionaliorem, qđ Septẽtrio dexter sit, sicut sinister meridies. Ex ijs consequens esse uidetur, ut Taprobane ex parte saltem aliqua, ultra æquatorem locari debeat. Vnde Hipparcho prima pars orbis alterius dicitur. Nec obstat proximũ esse Indiæ promontoriũ, quod uocatur Calaicum quadridui nauigatione medio in cursu solis insula incurrente, cum prouentorũ qualitate fieri tardam, aut uelocem nauigationẽ. Alexandriã Aegypti urbe longe ab Italia semotam esse, nemo ambigit. Cum tamen Galerius a freto Siciliæ Alexandriã septima die peruenerit. Babillus sexta. Valerius Marianus a Puteolis nono die lenissimo flatu. Rursus uariant authores quantũ Taprobane distet ab India. Quod Seres uideant, facit ingens montiũ altitudo, ac aeris purgati qualitas. Nõ ergo piaculũ cuipiã uideri debet, qđ a Plynio, Solino, Martiano, Diodoro, cæteris, in Taprobane, nec Septẽtriones, nec Vergilias aspici. Quodq; ab Hytani Carmaniæ fluuio primũ aspici Septemtriones incipiant. Lunã, quoq; non nisi ab octaua in sextãdecimã supra terras uideri. Non paruũ nimirum ueritatis indiciũ, qđ hæc omnia comprobat Martianus uir in Mathematicis disciplinis plurimũ eruditus. Vide Cleomedem ca. 5. primi Meteororũ. Insuper de Taprobane, uel locis reliquis scribens Plynius satisfecisse uidetur, si ab ijs, qui se præcesserint scripta, aut quauis alia ratione relata, posteris prodiderit. Non enim ad historiarũ scriptorẽ omnino pertinet, ab alijs tradita demonstrationibus cõprobare. Scribunt qui de natura cõmentati sunt, multas esse causas, cur in rem quampiã uidendi aspectus tendere nequeat. Inter quas numerant nimia extremorũ distantia, medij qualitas. Rursus si uapores cũ se e terra sursum tollunt, inter aspectum, & rem uisibilem mediarint. Aliam causam affert Ply. ca. 72. secundi. Hæc pauca e multis, quæ a nobis alibi sunt relata, in hunc locum transtulimus, ut Plyniũ, & Solinũ de bonis studijs optime meritos, a calumnia uindicaremus. Non laudo eos, qui Herostrati more τὴν κλεῖ́δ ὄνα. aucupantur. Menandrũ Comicum nobilissimũ in Comœdiarũ certaminibus sępe a Palemone nequaq̃ pari scriptore uictum ferunt. Eũ Palemonẽ cum forte Menander habuisset obuiã. Quæso (inquit) Palemon bona uenia dic mihi, quom me uincis, non erubescis? a ❧ Mare uadosum interiacet.) Mare, inquit Plynius, interest uadosum, senis non amplius altitudinis passibus, sed certis canalibus adeo profundum, ut nullæ anchorę sidãt. Ob id nauibus utrinq; proræ ne per angustias aluei circumagi sit necesse. Sæpe quęsitũ a Philosophis, quęnã sit maxima maris altitudo, cur ue non eadem eius ubiq; profunditas? Altissimũ mare quindecim stadiorũ Fabius tradit. Atqui, ut in Paulo Plutar. refert, dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis,

Septemtriones [a] illic conspiciuntur, nec Vergi- a
liæ apparent. Lunã ab octaua [b] in sextamdecimã
tantum supra terrã uident. Lucet ibi [c] Canopos,
sydus clarum, & amplissimũ. Solem [d] orientem
dextra habent, occidentem sinistra. Obseruatio- b
ne itaq; nauigandi nulla suppetente, per quã ad
destinata pergentes/ locum capiant. Vehunt ali-
tes, quarum meatus terram petentium regendi

neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Esse præterea in mari, planities, montes, ualles, non secus atq; in terra conspiciũt. Hic ergo euenit, ut alibi uadosum sit mare, profundũ alibi, locis alijs profundissimũ. In ponto ex aduerso Coraxorũ gentis, uocant alij Bathea ponti trecentis fere a continenti stadijs immensam altitudinẽ maris tradunt uadis nunq̃ repertis. a ℭ Nam neq; Septẽtriones.) Scribit Plynius ca.72. secundi. Nec Troglodyticen, nec confinẽ Aegyptũ Septẽtriones cernere. Horum, & plurimũ, quæ miramur causa ineptius terræ figura est, quã globo similem, & cũ ea aquas iisdem intelligitur argumenos. Sic enim fit haud dubie ut e nobis Septẽtrionalis plagæ sydera nunq̃ occidant. Contra Meridianæ nunq̃ oriant. Rursusq; hæc ab illis non cernantur attollente se contra medios usus terrarum globo. Lege Cleomedẽ ca.10. primi. Id potius ad gentis eius regionis obtusum ingenium tribuerim; cum alia possent sydera cum nauigant obseruare, utpote ea, quæ iuxta polũ alterum sita sunt. Cũ luceat ibi Canopus sydus clarissimũ, amplissimũq;. Nisi ad Magnetẽ lapidẽ, q̃ nauigantes indicis instar uti uidemus, id ipsum referendũ putemus. Mirum profecto Magnetis cũ polo Arctico naturæ cõmertiũ quod ferrũ eo tactũ lapide, mox ad polũ hunc suapte sese natura cõuertat. Plynius. Syderũ in nauigando nulla obseruatio. Septẽtrio non cernitur, sed uolocres secum uehunt emittentes sępius, meatumq; earũ terras petenoũ comitanť. Nec plusq̃ ternis mensibus in anno nauigant. Cauent a Solstitio maxime centum dies tunc illo mari hyberno. De Septẽtrionibus, & Vergilijs notiora sunt omnia, quã ut hoc loco exponi debeant. Nihil enim est de ijs notatu dignum, quod uel ab Arato, uel Ouidio, uel a Manilio, aut ab Hyginio, Plynioq; non abunde simul, & eleganter relatũ sit. b ℭ Lunã ab octaua in sextamdecimã tantum supra terrã uident.) Sic legendũ esse ex uetustis Plynij codicibus, & Martiano Capella/Hermolaus ostendit in Plynianis Castigationibus lib.6. Quod uero non nisi ab octaua in sextamdecimã non uideant, id aliqua occulta locorũ ratione fieri potest, etsi loci positio aliud omnino suadeat. Non minus admiratione digna sunt, quæ de Arabia scribens Diodorus refert. Præcipua (inquit) admiratione uidentur digna, quæ de Arcto scribunť, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A mense enim Martio nullũ eorũ septem, quæ circa Arcton sunt astra usq; ad primã uigiliã uideri dicũt. Maior autem usq; ad secundã, pauloq; post parũ aspici a nauigantibus. At qui planetæ appellantur, non aspici omnino. Aliorũ autem quædã maiora nostris uideri, quædam dissimili ortu, atq; occasu Solem non tanquã apud nos paulo ante ortum iubar emittere, sed adhuc nocte obscura subito apparere lucentem. Ideo nunq̃ diẽ in eis locis priusq̃ sol uideatur oriri, quẽ ex medio pelagi tradunt sorgere incensis carbonibus similẽ, radiosq; permagnos procul afferre. Forma autem apparere nõ rotunda, quemadmodũ apud nos, sed columnę simili, paulum ab summo capite luculentiorẽ aspectum habente. Præterea neq; splendorem neq; radios usq; ad primã horã prębere, sed uelut ignẽ absq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clypeũ fieri, lumenq; prębere continuũ, & supra modũ feruentẽ. Circa occasum econuerso contingit. Nã uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare horis duabus. Ad hunc locũ faciunt quę scribit Ply. ca.72. secundi. Nisi hęc quoq; falsa esse contendas. Ignorant naturæ uim, ac eius maiestatem eleuant, qui ob quasdam friuolas ratiunculas, certis eam limitibus coarctare satagunt. c ℭ Lucet ibi Canopos.) Sunt qui per b nõ per p Canobũ scribãt. Posidonius refert ab excelso quodã domicilio, in urbẽ, quæ a quibusdã Hispaniæ locis quadringenta distat stadia, stellam se uidisse, quã Canobũ ipsum suspicatur. Speculũ Eudoxi non multo alijs habitaculis altiorẽ esse aiũt. Hoc ex loco eã stellam Canobũ intueri eũ solitũ dicunt. Ex Strabone lib.3. Lege quę de Canopo scribit Plynius ca.72. secundi, & ca.22. sexti. Videtur Canopus sydus a Canopo insula primũ cognominatũ, quod in ea insula obseruatũ fuerit, & inde tandẽ sortitũ nomen. d ℭ Solem Orientem dextra habent.) Id est Septemtrionẽ uersus. Quæ sint in mundo ipso positionis differentiæ. s. sursum, deorsum dextra, sinistra, antica, & postica, docet Cleomedes cap. primo primi Meteororum, quã rem multis uerbis exequitur Cælius capite nono primi Antiquarũ lectio. Quid de dextra, & sinistra mundi sentiant Peripatetici, habes secundo de coelo, & mundo Cõmento septimo, & sequentibus. Multa Albertus capite septimo primi coeli. Non me fugit esse alios, qui aliam de dextra, & sinistra mundi sententiam probent. Multa huiusmodi loca refert Plynius capite septuagesimoquinto secundi, & capite uicesimonono sexti naturalis historiæ,

a cursus magistros habent. Quaternis non ampli-
us mensibus [a] in anno nauigatur. Adusque Clau-
dij principatum [b] de Taprobane hęc tantū noue-
ramus. Tunc enim Fortuna patefecit scientię ui-
b am latiorem. Nam libertus Annij Plocanij, qui
tunc Rubri maris uectigal administrabat, Ara-
biam petens, Aquilonibus præter Carmaniam
raptus, quintodecimo demū die appulsus est ad
c hoc littus, portumque aduectus, qui Hippuros no-
minatur. Sex deinde mensibus sermonem per-
doctus, admissusque ad colloquia regis, quę com-
pererat/reportauit. Stupuisse scilicet regem pe-
d cuniam, quæ capta erat cum ipso, [c] qđ tametsi si-
gnata disparibus [d] foret uultibus, parem tamen
haberet modū ponderis. Cuius æqualitatis con-
templatione [e] cum Romanā amicitiā flagrantius
e cōcupisset, Rhachia principe legatos adusque nos
misit, a quibus cognita sunt uniuersa. ERgo inde
homines corporū magnitudine [f] alios omnes an-
tecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis,
ac truci uisu, terrifico sono uocis. [g] Quibus im-

a ℂ Quaternis mensibus.) Ternis dicit Plynius, ut iam retulimus, ut in alterutro mendū sit. Solstitij enim tempore nauigare non audent. b ℂ Adusque Claudij principatum.) Eadem omnino & Plynius ipse refert. c ℂ Capta erat cum eo.) Sunt qui legent nō capta, sed rapta, quod Annij Procanij libertus non captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus (inquit Ply.) præter Carmaniā quintodecimo die Hippuros portū eius inuectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur uti ipse ab Aquilonib⁹. Quod raptis nobis, rapiantur etiā quæ nobiscum sunt. Vel capta hic & captiua apud Plynium pro reperta intelligatur. Vel capta ab ijs, qui olim Romanorū hostes fuerant. d ℂ Signata disparibus uultibus.) Hodie uetustissima Romanorū numismata uarijs reperiuntur locis, quæ disparibus principū tum uultibus, tum inscriptionibus disparibus signata sunt, tametsi sit ponderis modus idem. Facit ad hoc, quod scribitur li. xi. Codicis tit. 10. lege prima. e ℂ Cuius æqualitatis contemplatione.) Plynius autem sic. In auditus iusticia ille suspexit, qđ pares pondere denarij essent in captiua pecunia, cum diuersæ imagines indicarent a plurib⁹ factos. Et hoc maxime sollicitatus ad amicitiā legatos quatuor misit principe eorū Rachia. Hoc exemplo nimirū noscitur quantū in principib⁹ iusticia, & æquitas ualeant in regendo. Sed hac tempestate ea dūtaxat malis principibus curę sunt, q̄ censum augeant. Taxant nec immerito optimū alias Vespasianū principem, qui reprehendenti se Tito filio, qđ uectigal etiā Vrinæ cōmentus esset, pecuniā ex prima urinæ pensione admouit ad nares filij interrogans an odore offenderetur. Illo autem negante. Atqui, inquit, e lotio est. Huc Iuuenalis Saty. 14. respexisse uidetur cum inqt. Lucri bonus est odor ex re Qualibet. Ad tyrannū non bonū principē pertinet Photini monitū, cū sic is apud Lucanum/Ptolemęum alloquitur. Ius, & fas multos faciunt Ptolemęe nocentes,

Dat pęnas laudata fides, & post. Sydera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum uis tota perit, si pendere iusta
Incipit. Euertitque arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusque modus gladijs. Et infra. Exeat aulam
Qui uult esse pius, uirtus, & summa potestas
Non coeunt, semper metuet, quem sęua pudebunt.

f ℂ Corporū magnitudine.) Hoc, & quæ mox sequuntur peculiarē loci dispositionē demonstrant. Quærunt philosophi quā ob rem homines uaria statura proueniāt. Vel si in uniuersum quęras. Cur in animantiū genere alia paruo, alia magno consistunt corpore? Huius effectus causam duplicem esse dicunt, locū scilicet, & alimentū ipsum, per locū tum solū, tū coelum intelligentes. g ℂ Terrifico sono uocis.) Quærit Aristo. undecima Problematum sectione. Cur omnes, qui natura sunt calida, magnā uocē emittere soleant. An, inquit, qđ multum in ijs aerem, feruidūque inesse necesse est. Vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eo qđ amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tū oritur, cū aeris multū agitaẽ. Vtque acuta cū celeriter, sic grauis cum tarde aer incitatur. Esse autē Taprobanes insulæ incolas natura calida, ex-

matura mors est, in annos centum æuum[a] tra- a
hunt. Alijs omnibus annosa ætas, & pene ultra humanam extenta [b]fragilitatem. Nullus aut ante diem, [c]aut per diem somnus. Noctis partē quieti destinant. Lucis ortum uigilia[d] anteuertunt. Ae- b
dificia modice ab humo tollunt. Annona [e]semper eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant. Colunt [f]Herculē. In regis[g] electione

loci situ deprehenditur euidenter. a ℂIn annis centum.)Et id quoq; optimę loci dispositioni tribuendum est. Qui loca calida incolunt, diutius uiuere, q̃ qui frigida habitant, experimento deprehensū est. Causa ea creditur, qđ illi sint licciore natura. Hi humecta magis. Quæ autem licciora sunt, firmiora, diuturnioraq; esse manifestum est. Rursus quoniam, qui in locis calidis sunt humorē, calorē amplius seruare credantur. Humoris autem, & caloris defectum mortē esse medici autumāt. b ℂVitra humanā extēta fragilitatē.) Physici uiuendi metam dicūt, cum, Decas, qui perfectissimus numerus est, perfecto numero ἑπτά cōiungitur, ut aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum spatium numerat. Quod siquis excesserit ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum sui in suadendo habet, aliorū munerū uacatione reuerēdus. Hetruscis q̃q; libris fatalem ætatem hominis duodecim hebdomadibus scribi Varro cōmemorat, quæ ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus diuinis proferre. Ab anno autem septuagesimo nec postulari debere, nec posse a dijs impetrare. Cæterum post annos octuagintaquatuor a mente sua homines abire, neq; ijs fieri prodigia, sed ex ijs hominibus proxime uidentur accessisse naturā, qui hebdomadibus humanā uitam emensi sunt. Staseas Peripateticus spatium plenæ uitæ quatuor & octuaginta annorū esse dixit. His conformis sententia est eius psalmi, qui Oratio Moysi hominis dei inscriptus est. Dies, inquit, annorū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octuaginta anni, & amplius eorū labor, & dolor. ADnotandum esse obseruatum in multa hominū memoria, expertūq; senioribus plerisq; omnibus sexagesimū tertiū uitæ annū cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbiq; grauioris, aut uitę interitus, aut animi ęgritudinis. Propterea qui rerum, uerborūq; istiusmodi studio tenenē, eum ętatis annū appellant κλιμακτηρικόν. Ergo loci dispositionibus, incolarumq; complexionibus tribuendum, quod in Taprobane insula, uel locis alijs, hunc terminū illic homines omnino excedant. Ex Ply. lib. 7. Gellio. 3. & quintodecimo Noctium Atticarum. Macrobio primo de somnio Scipi. Censorino in eo lib. quem de die Natali inscripsit. c ℂ Nullus aut ante diem, aut per diem somnus.)Quid sit somnus paucis in fine decimi nat. histo. Plynius ijs uerbis explicat. Est autem somnus (inquit) nihil aliud, q̃ animi in mediū sese recessus. Somnū ipsum maxime ex humore contingere philosophi autumant. Eum quoque de non naturali humore nasci certum est. Constat autem somnum multū in infantia esse, qđ ea ætas sit humecta plurimū, non quidē superflui abundantia, sed naturalis humoris. E diuerso in senectute somnus modicus, qđ sit uitalis humor lōgęuitate siccatus. In de senecta sicca est inopia naturalis humoris, humecta est abundantia uitiosi ex frigore procreati. Quid philosophi de esse, & causa somni senserint, refert cōpendiose Plutarchus in eo libro quē de Placitis philosophorū inscripsit circa finē. Ex temperata igitur calidi, & humidi natura, Taprobanes insulæ incolis nullus, aut ante diē, aut per diē somnus accidit. d ℂ Lucis ortum uigilia anteuertūt.) Id uitandi solis caloris causa facere credunē. Sunt & apud nos, ut Maro canit, quædā opera, quę nocte melius, q̃ die perficiuntur. e ℂ Annona semper eodē tenore.)Annuus prouentus earum rerū omnium, quibus homines utuntur ad uictū. Hoc euenire credendū est ob soli Taprobanes insulæ fertilitatem, qua annonę caritatē non sentiunt. f ℂColunt Herculem.)Dæmonū peruersitate factum est, ut totum pene terrarū orbem falsa religio occuparit. Tradunt quidā Herculē post subactam a se Indiam etiā in Taprobanen nauigasse. Alijs malunt ab alijs audita gestorū eius fama, in ea quoq; insula pro deo coli cęptum fuerit. g ℂ In regis electione.)Regum nomen uetustissimū esse constat, utpote, qđ a primo Saturno, uel ut Euhemeros, & Ennius opinantur, ab Vrano Saturni patre initiū sumpserit. Memoriæ autem traditū a ueteribus est, hunc Saturnū anno centesimo tricesimoprimo post uniuersale totius orbis diluuiū floruisse. Hinc, ut Trogus refert, principio rerum, gentiū, nationūq; imperium penes reges erat, quos ad fastigiū huius maiestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebaē. Arbitria principū pro legibus erant. Qđ enim principi placuit, ut Vlpianus ait, legis habet uigorē, utpote cum lege regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei, & in eum omne suū imperiū, & potestatem concessit. Qui de regni, & ciuitatis gubernatione scripserunt, quęrunt & quidē prudentissime. Sit ne optabilius regnū, ciuitatemue ab optimatibus, an ne a rege quopiā gubernari. Aristoteli summo in omni sciētia uiro uisum est, optabilius

esse tam

esse tam principatui, quam ciuitati ab optimatibus gubernari, quam a rege & cum potestate, & sine potestate. Modo(inquit) reperiri queant plures uirtute optimos. Ait rursus melius esse ciuitatem ab optima lege, quam ab optimo uiro gubernari. Vnde(inquit) qui præesse iubent, uidentur iubere deum prçesse, & leges, qui autem hominem iubet præesse, adiungit & bestiam feuã. Memoria ediscendum, qđ Politicorum libro tertio scriptũ reliquit. Ait enim cum quispiã in ciuitate uirtute excellat, eum nec esse de ciuitate pellendum, nec gubernationi aliorũ subijciendũ. Putandũ enim(inqt) talem uirũ tanquam deum in hominibus esse. Restat ergo, ut uidetur, naturam huius talẽ esse, ut omnes spõte sua illi parere debeant, sitque rex perpetuus in ciuitate.

a non nobilitas [a] præualet, sed suffragiũ uniuersorum. Populus enim eligit spectatum [b] moribus, & iueteratę demẽtię, [c] & iã annis [d] grauẽ. Sed hoc

Salubre principibus præceptum ab eodem Aristotele traditum eiusdem uoluminis lib. quinto, quo monet oportere principẽ erga dei religionẽ uehementer affici. Minus enim (inquit) formidabunt populi ne quid contra iustiaciã fiat, si religioni deditũ illum existimabunt, deique timorẽ habere. Minusque contra illum audebunt insurgere, quasi deum habeat propitium, & fauentem. Fuisse Romanis regiũ nomen inuisum P. Scipionis innotuit testimonio. Hunc enĩ in Hispanijs pro Romanis bellũ gerentem ob ipsius erga omnes humanitatẽ, eius regionis gentes una omnes,

Concordes regem appellant, regemque salutant,
Scilicet hunc summum norunt uirtutis honorem.
Sed postquam miti reiecit munera uultu
Ausonio non digna uiro, patriosque uicissim
Edocuit ritus, & Romã nomina regum
Monstauit nescire pati.

Si quis aduersa principum rite extimet, censebit eorum cõditionẽ penitus fugiendã. Inter cætera illud præcipue regnandi cupidos tenere debet, qđ,

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.

Maximũ hoc regni bonum est, authore Seneca in Thyeste, Quod facta domini cogitur populus sui Quam ferre, tam laudare. a ℭ Non nobilitas.) Nobilitas generis una, de qua dictum est. Qui genus iactas suum, aliena laudat.

Et apud Ouidiũ.

Genus, & proauos, & quæ non fecimus ipsi
Vix ea nostra uoco.

Virtutis altera. Tertia ex utraque constans. De his ambabus Iuuenalis locut⁹, sic inquit.

Tota licet ueteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est, atque unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto.

Circumferuntur duo de ijs nobilitatibus p elegantes uersiculi.

Nobilitas sine mente ruit, sapientia uiles
Eleuat, haud uirtus refugit quicunque sequatur.

Prima apud uulgus in pretio, apud sapientes postremæ duæ. Prudenter igitur apud hos populos, in regis electione non nobilitas præualet &c. Aurea illa Theodosij principis sententia.

Virtute decet non sanguine niti.

b ℭ Spectatũ moribus.) Enimuero quemadmodum princeps præstat alijs dignitate, ita eum moribus, uirtutibusque omnibus præstare conuenit. Prçsertim, quod sint cunctis gentibus eius facta palam, nec posse dari regalibus usquam secretum uitijs. c ℭ Inueteratæ clementiæ.) Quæ non tantum in senectute infuerit, sed in qualibet etiam ætate alia. Scribit Seneca nullum clementiã ex omnibus magis, quam regem, ac principem decere. Istæ enim uirtutes magnis uiris decori/ gloriæque sunt. Nam pestifera uis est ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo stabilis, fundataque est, quem omnes tam supra se, quam pro se sciunt. Cõtemplandũ assidue regibus, principibusque reliquis eiusdem Theodosij monitum cum ad filium loquens/ sic inquit.

Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, sola deos æquat clementia nobis.

d ℭ Etiam annis grauem.) Huius affert Aristoteles rationem, quod iuuenis rudis sit earum rerum, quæ in uita uersantur. Tenero (inquit Claudianus) tractari pectore nescit publica maiestas.

Apud ueteres Romanos,

Martis opus iuuenes, annosaque bella gerebant
Et pro dijs aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.

in eo quæritur, cui liberi [a] nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiam si uita spectat[9] sit, non admittitur ad regnandum. Ac si forte dum regnat pignus sustulit, exuitur potestate. Idq; maxime custodit, ne fiat hæreditarium regnum. Deinde etiam si rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei totum [b] licere. Quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet. Et sic quoq; si displicuerit iudicatũ, ad populũ prouocat. A quo datis iudicibus septuagita fert sentẽtia, cui necessario acqescit. Cultu rex [c] dissimili a cæteris. Vestit Syrmate, [d] ut est habitus, q̃ Liberũ patrẽ ami-

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior, finitaq; certis
Legibus est ætas, unde petatur honos.

Apud antiquissimos Romanos, ut a Max. Valerio, & A. Gellio relatum est, neq; generi, neq; pecuniæ præstantior honos tribui, q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebãtur, ad deum prope, et parentũ uicem. Atq; in omni loco, inq; omni specie honoris priores, potioresq; habiti. Apd' eos Romanos lege cautum erat, ne quispiam ante tricesimũ annum, aut consul efficeretur, aut triũphum duceret. Hinc Magnus Pomp. a Cæsare carpitur apd' Lucanum, qd' annum quartũ & uicesimum agens, & consul factus fuerit, & ea etiam ætate triumphum duxerit.

Ille reget currus nondum patientibus annis?
Ille semel raptos nunq̃ dimittet honores?

Quis nesciat ad magnarum rerũ gubernationẽ, tum sapientiam, tum multorũ experientiam requiri? Has autem usus esse filias, Afranium poetam prudenter, & lepide scripsisse refert Gellius. a ❡ Cui liberi nulli sint.) Tantũ est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorũ conentur extollere. Existimant præterea principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est, ne fiat hæreditarium regnũ, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sint. Non minus grauis apud Hebudes insulas regis conditio, qd' earum insularum rex nihil suũ habeat, sed sint uniuersorũ omnia. Quiq; ad æquitatem certis legibus astringatur. Et ne eum auaritia diuertat a uero discit paupertate iustitiam, utpote cui nihil sit rei familiaris, sed e publico alatur. Cui præterea nulla detur fœmina propria, sed per uicissitudines in quamcunq; commotus fuerit, usurariã sumat. Diuersa multo ab ijs, populi Romani institutio, qui postq̃ soboles ciuitati necessaria uisa est, et ad prolem populi frequentandam premijs, atq; inuitamentis usus fuit, tum antelati quibusdam in rebus, qui uxorem, quiq; liberos haberent, senioribus neq; liberos, neq; uxores habentibus. Sicuti capite septimo legis Iuliæ, priori ex Consulibus fasces sumendi potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos, q̃ collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. Sed si par utriq; numerus liberorũ est, maritus, aut qui in numero maritorum est, præfertur. Hæc ex secundo Noctium Atticarum apud Gellium. b ❡ Nolunt ei totum licere.) Longo experimento deprehensum, q̃ uera sit Publiana sententia. Cui plus licet, q̃ par est, plus uult, q̃ licet. In rebus grauibus prudens, ac graue iudicium esse cõuenit. Constat autem res capitum graues esse, utpote, in quibus de uita hominis agatur. Merito igitur institutum est apud hos, ut in ea re plures rex rectores accipiat. Valerius Publicola unus ex primis Romanorũ CONS. legem tulit, qua sancitum est, ut nulli magistratui liceret quempiã Romanum ciuem indicta causa condemnare, liceretq; damnatis ad populũ Romanũ prouocare. c ❡ Cultu rex dissimili.) Plynius. Regi cultũ Liberi patris, cæteris Arabũ. Seruatũ maxime est apud ueteres, ut pro personarum conditionibus, fieret uestium uarietas. Turpe enim existimarunt si foret uirorum, puerorum, mulierũ, familiariumq; uestis eadẽ. Scribit eleganter Vlpianus titulo secũdo tricesimiq̃rti li. Digestorum, lege Vestis, an uestimenta legẽtur. Vestimenta omnia aut uirilia esse, aut puerilia, aut muliebria, aut cõmunia, aut familiaria. Ea omnia eodem loco disserit copiose. Regum præterea, cæterorumque principum, corporis insignia pro gentiũ diuersitate uaria fuisse constat. Romulus, ut libro primo ab urbe condita Liuius author est, ut honor, ac ueneratio maiestati regiæ haberetur, purpura usus est, qua & posteri Romani principes usi sunt. d ❡ Syrmate.) Syrma genus uestis, qua in grauioribus poematis recitandis ab Histrionibus trahebatur.

Martialis quarto Epigrammaton.

Musa nec insano Syrmate nostra tumet.

Syrmate præterea ueste mulieres etiam utebantur.

Fuisse Syrmate Bacchum usum inter cæteros canit Seneca Tragœdus in Hercule furente.
Non erubescit Bacchus effusos tener Vibrasse Thyrsum, cum parum forti gradu
Sparsisse crines, nec manu molli leuem Auro decorum Syrma Barbaricum trahit. Sunt qui Bacchum quoq; post Indicam expeditionem Taprobanem adijsse dicant. A quo eius insulæ reges inter cætera Syrmate uti edocti sunt. a ¶ In peccato aliquo argutus.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita, & moribus sanctioribus prȩditus esse debet. Huius ratio euidens, qđ tunc obseruantior æqui

a ciri uidemus. Quod si etiam ipse in peccato aliq̃
argutus sit,[a] ac reuictus morte mulctatur. Non
tamen ut cuiusq; attrectetur manu, sed consensu
publico rerum omnium interdicitur ei facultas,
b etiam colloquij potestas punito negatur. Cultu-
ræ student[b] uniuersi. Interdum uenatibus indul
gent, nec plebeias agunt prædas. Quippe cum
Tigrides, aut Elephanti tantum requirãtur. Ma-
c ria quoq; piscationibus inquietãt, marinasq; te-
studines capere gaudent, quarum tanta est mag-
nitudo, ut superficies earum domum faciat, &
numerosam familiam non arcte receptet. Maior
d pars insulæ huius, calore ambusta[c] est, & in ua-
stas desinit solitudines. Lat⁹ eius mare alluit per-
uiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborũ ple-
rũq; gubernaculis atterant. Cernũt latus[d] Sericũ
e de montiũ suorũ iugis. Mirant[e] aurũ, & ad gratiã
poculorũ omniũ gemmarũ adhibẽt apparatum.

Fit populus, nec ferre uetat, quum (uiderit ipsum
Authorem parere sibi compo(nitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic in(flectere sensus
Humanos edicta ualent, quã uita regentis,
Mobile mutatur semper cum (principe uulgus.

Cum ergo regis crimen sit multo deformius, q̃ priuati cuiusuis hominis, non immerito ab ijs populis institutũ est, ut rex in peccato aliquo argutus sit, ac conuictus, morte mulctaf. Sed prudenter factum est, nec cuiusq; attrectetur manu, qđ, uices Dei reges in terris gerant id quod ab Homero secundo & nono Iliados etiam scriptũ est. Plynij uerba, quæ hac parte immitatur Solinus, sunt. Regem siquid delinquat, morte mulctari nullo interimente, sed aduersantibus cunctis, & commertia etiam sermonis negantibus. b ¶ Culturæ student.) Plynius. Festa uenatione absumi. Gratissimam eam Tigribus, Elephantisq; constare. Agros diligenter coli. Pomis abundare. Esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. c ¶ Calore ambusta est.) Concors scriptorum sententia est, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancri. Dionysij Afri interpres.

Insula Taprobane gignit tetros Elephantos,
Et super æstiferi torretur sydere Cancri.

Ambustionem hanc ex eo dicunt accidere, qđ hæc insula directe ferme Soli subiecta sit. Præterea quod sit niuium, & pluuiarum plurimũ expers. Scribit Aristobulus, qui eam regionem perlustrauit Taprobanes insulæ solos montes, & montium ima, pluuiam & niuem sentire. Campos uero tum hymbrium, tum niuis expertes esse. Ex incremento tamen fluminum regionem ipsam inundari. Scribit Albertus capite tertio secundæ Distinctionis eius libri quẽ de natura locorum inscripsit, secundum Clima, quod sub Cancro est, esse maximam ardoris intemperantiam. d ¶ Cernunt latus Sericum, de montium suorũ iugis.) Plynius capite tricesimosecundo sexti naturalis historiæ. Seras quoq; (inquit) ab ipsis aspici, notos etiam commercio patrem Mabaciem commeasse eo aduenis ibi feras occursare. Quantum Taprobane distet a Serica regione, Geographi non explicant. Compertũ tamen est tanto uisum longius protẽdere, quanto fuerit res uisibilis erecta magis. Ex tribus aiunt philosophi prouenire, ut res in maiori, uel minori distantia uideatur. Ex uisus complexione, medij dispositione, & rei tandem uisibilis loci situ. Qui de animæ potentijs scripserunt, tradunt, in æqua terrarum planicie. Similiter in trãquilla pelagi libertate, quæ nullam oculis offensam obijcit, aciem contrauidentis, centum & octuaginta stadios non excedere. Nec obstare aiunt, quin sæpe in longissimo positi montes. Rursus ipsa cœli superna conspiciantur ab oculis. e ¶ Mirantur aurum.) Mira profecto auri natura, ut conspecto eo mox ita ad se hominis alliciat affectum, ut pro se adipiscendo sæpe salutis propriæ obliuiscatur.

Ob auri sacram famem,

Secant marmora testudinea uarietate. Margari- a
tas legunt [a] plurimas, maximasq;. Conchæ sunt,
in quibus hoc genus [b] lapidum requiritur, quæ
certo anni tempore [c] luxuriante conceptu siti- b
unt rorem uelut maritum, cuius desyderio hi-
ant. Et cum lunares maxime liquuntur aspergi-
nes, oscitatione quadam hauriunt humorem cõ-
cupitum. Sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de
faginæ qualitate reddunt habitus Vnionum. Nã c
si purum fuerit, quod acceperint, candicant or-
biculi lapillorum. Si turbidum, aut pallore lan-
guescunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de cę- d
lo, quam de mari partus habent. Deniq; quotiẽs
excipiunt matutini aeris semen, fit clarius mar-
garitum. Quotiens uesper fit obscurius. Quan-
to magis hauserit, tanto magis proficit lapidum e
magnitudo. Si repente micauerit coruscatio, in-
tempestiuo metu comprimuntur, clausæq; subi-
ta formidine, uitia contrahunt abortiua. Aut enĩ
perparuuli fiũt scrupuli, aut inanes. Conchis ip- f
sis inest sensus, partus suos maculari timent. Cũ-
q; flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fu-
scentur lapides, solis calore subsidunt, & se pro-
fundis ingurgitant, ut ab æstu uendicentur. Huic
tamen prouidentiæ ætas opitulatur. Nam can-
dor senecta disperit, & grãdescentibus Conchis
flauescunt margaritæ. In aqua mollis est Vnio,
duratur euisceratus. Nunq̃ duo simul reperiunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Hic mutat merces surgente a sole/ad eum, quo
Vespertina tepet regio, qui per mala præceps
Fertur, uti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem,
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana Cumini.

Sed illud multo detestabilius, qđ plerıq; acquirendi auri causa animam quoq; uendere non formidant. Prudentius multo egisse creditur.

Græcus Aristippus, qui seruos
(proiicere aurum
In media iussit Libya, quia tar
(dius irent
Propter onus segnes.

Tigris alueo oppidum est Babytace. Abest Susis centũ triginta qn- q; milibus passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt. Id defodiunt, ne quo cui sit in usu. Felices in hoc Sarmatæ auri, argenti maximarũ pestium ignari. a ℂ Margaritas legunt.) Dictio Indis peculiaris credit, apud quos huius genus Conchæ abunde pro ueniunt. Græci etiam μαργαρίτας nuncupant. Latini q̃q; Margaritũ neutro genere inflectunt, quod Seruius primo Aeneidos, & Placidus sexto Thebaidos scriptũ reliquerũt. Annotant eisdem locis multos gẽmam a margarita separare, ut Cicero. Nullã gemmã, aut margaritam. Gemmas enim dici uolũt diuersi coloris. Margaritas uero albas. Vel gẽmas integras, margaritas pertusas. Sabinus præterea, & Pomponius iurecõsulti/Margaritas, nec gemmis, nec lapillis contineri satis constitisse aiunt, titulo secundo tricesimiquarti Digestorũ: lege Et si non sunt. Conchæ genus, ex quo margaritæ, unionesq; uelluntur Berberion, & Berberi ab incolis nominantur/pinnę, aut pectunculi effigiæ. Apud ueteres Conchis gulæ primatũ datum est. Hinc elegans natum Adagium. Conchilia uiduarum cupediæ. Vtuntur eo Sophron Mimographus, & Demetrius Phalerçus. In prouerbiorum Græcorum Collectaneis refertur & hoc. κόγχην διελεῖν Concham diuidere. De iis qui facile quippiam operantur. Paulus iureperitus titulo de acquirenda, uel amittenda possessione libri quadragesimiprimi Digestorum/lege prima/tradit margaritas in littoribus inuentas eius fieri, qui primus earum possessionem nactus est. b ℂ Hoc genus lapidum reqritur.) Improprie margaritam lapidem nuncupat. Nihil est de Conchis, Margaritis, & Vnionibus, quod non eleganter capite tricesimoquinto noni referatur a Plynio. c

ℂ Certo anni tempore luxuriante conceptu.) Hoc idem tradit Caius Plynius capite tricesimoquinto libri noni naturalis historiæ. Has (inquit) ubi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque Concharum esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici. Si uero turbidus,

Inde Vnionibus nomen [a] datum. Vltra semunciales inuentos negant. Piscantiũ insidias timent Conchæ, inde est, ut aut inter scopulos, aut inter marinos canes plurimũ delitescãt. Gregatim natant. Certa examini dux est. [b] Illa si capta sit, etiã quæ euaserint in plagas reuertuntur. Dat & India [c] Margaritas. Dat etiam littus [d] Britannicum, sicut diuus Iulius thoracem, quẽ Veneri genitrici in templo eius dicauit, e Britannicis margaritis factum subiecta inscriptione testatus est. Lolliã Paulinã [e] Caij principis coniugem uulgatum est habuisse tunicã ex margaritis sestertio tunc quadringẽties æstimatã. Cuius parandæ auaricia pater ipsius. M. Lollius spoliatis Oriẽtis regionibus offendit Caium Cæsarẽ Augusti filium, interdictaq; amicitia prĩcipis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quod [f] Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

fœtum sordescere. Eundem pallere cęlo, minante conceptũ. Ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatẽ esse q̃ maris, inde nubilũ trahit colorẽ, aut pro claritate matutina serenũ. Si tempestiue satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit, pauidas ac repente compressas quę uocant Physemata, efficere speciẽ, uerum inani inflatã sine corpore. Hos esse concharum abortus. a ℭ Inde unionibus nomẽ.) Plynius. Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, põdere haud promptis rebus in tantũ ut nulli duo reperiantur indiscreti. Vnde nomen Vnionum Romanæ s. imposuere deliciæ. Nam apud Græcos non est, nec apud Barbaros inuentores eius aliud, quã margaritæ. b ℭ Certa examini dux est.) Quidam tradunt sicut apibus, ita concharũ examinibus singulas magnitudine, & uetustate pręcipuas esse ueluti duces, miræ ad cauendũ solertiæ. Has urinantiũ cura peti, illis captis facile cęteras palantes retibus includi. Idẽ scribit Megasthenes, ut octauo Gestorũ Alexandri uolumine Arrianus refert. Conchas (inquit) in quibus margaritæ, & Vniones gignũtur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci. Regemq; suũ habere, ac si contingat regẽ comprehendi a piscatoribus, eas protinus circumfundi, nec unam effugere, fugiẽte rege, & ipsas effugere. c ℭ Dat & India.) Fertilissima margaritis est Taprobane, & Toidis. Item Perimula promontoriũ Indiæ. Præcipue autem laudanẽ circa Arabiã in Persino sinu maris Rubri. In nostro quoq; mari Vniones reperiri solebant. Crebrius circa Bosphorũ Thracium rufi, ac parui in conchis, quas μύαϲ appellant. At in Acarnania, quæ uocatur pinna gignit. Quo apparet (inquit Plynius) non uno conchæ genere nasci. d ℭ Dat littus Britannicum.) In Britannia paruos uniones, atq; decolores nasci certũ est. Quoniã Diuus Iulius Thoracem, quẽ Veneri genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factũ uoluerit intelligi. De margaritis plura eleganter refert Ammianus in fine uicesimitertij historiarum libri. e ℭ Lolliã Paulinã.) Plynij uerba sunt ex citato capite. Lolliam Paulinã, quæ fuit Caij principis matrona, nec serio quidem, aut solenni cerimoniarũ aliquo apparatu, sed mediocrium etiã sponsalium cęna, uidi Smaragdis, margaritisq; opertã, alterno textu fulgentibus toto capite crinibus, spiris, auribus, collo, monilibus, digitisq;. Quæ summa quadringẽties sestertiũ colligebat. Ipsam confestim paratam nuncupationẽ tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auitæ opes, prouinciarũ scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarũ exitus. Hoc fuit quare. M. Lollius infamatus regũ muneribus in toto Oriente interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio uenenũ biberet, ut neptis eius quadringẽties sestertium operta spectaretẽ ad lucernas. f ℭ Syllanis temporibus.) Ex Fenestellæ sententia ꝓdit hoc Solinus, qui primũ cępisse circa Syllana tempora minutas, & uiles manifesto errore tradit, cũ Elius Stilo Iugurthino bello Vnionum nomen impositum maxime grandibus Margaritis ꝓdat. Plynius in luxum sui temporis inuehens capite tricesimoquinto noni naturalis historiæ de Margaritis loquens. Subeunt (inquit) luxuriæ eius nomina, & tędia exquisita perdito nepotatu. Sic enim hunc Plynij locum primus restituit Cœlius Calcagninus Ferrariensis uir ingenio, humanitate, summa in utraque lingua elegantia, ac in cunctis bonis literis / nulli / pace dixerim aliorum, hac tempestate secundus.

INDICVM ITINERARIVM. CAP. LXVII.

AB insula Ausea[a] consequens est ad conti- a
nentem. Igitur a Taprobane Indiam re-
uertamur, conuenit res Indicas uidere.
Sed si Indicis[b] aut urbibus aut nationibus insista-
mus, egrediemur repromissæ[c] cōcinnitatis mo- b
dum. Proximā Indo flumini urbem habuere Ca
pissam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Araco-
tæ flumini impositam[d] Semiramis condidit. Ca-
drusia oppidum ab Alexandro Magno ad Cau- c
casum constitutum est, ubi & Alexandria quæ
patet amplitudine stadia. xxx. Multa & alia sunt,
sed hæc cum eminentissimis. Post Indos monta-
nas regiones Ichthyophagi[e] tenent, quos suba- d
ctos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit.
Nā antea sic alebantur. Vltra hos[f] deserta Car-
manię. Persis deīde, atq; ita nauigatio, in q̄[h] Solis
insula rubēs semp, & omni animantiū gnī inac-

a AB INSVLA Ausea.) Sic in omnibus Solinianis exēplaribus scriptum est. Verū non reperio ab aliquo nobili authore/ Auscam inter insulas recenseri. Quid si ex literarū similitudine sic legendum sit. Ab insula autē ea, ut consequens &c. Vt Taprobanen intelligamus, ex qua iterum in Indiam reuertendum dicit. Posset & loco Ausea, reponi eundum, uel cursu seam. Sunt quibus legendum uidetur, ab insula autem consequens est ad continentem. Subintelligendum autem redeundum, uel quid simile. Sunt prẹterea qui sic legant. Ab insula ut consequens est ad continentem &c. Hæc non nisi monendi gratia. Quæ hoc capite Solinus refert abunde tradit Plynius capi. 23. lib. sexti. A proximis inde gentibus montana Capisseną habent Capissam urbē, quam diruit Cyrus. Arachosia cū oppido, & flumine ei⁹ nominis, qđ quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Hermandus præterfluens per Abestem Arachosior̄ &c. b ℂ Sed si Indicis, aut urbibus, aut nationibus.) Gentes, & urbes Indiæ (inquit c. 17. sexti Plynius) innumerabiles, si quis omnes p̄seq uelit &c. Omnino aūt (ut ait Megastenes) Indicæ gentes centū ac duę & uiginti sūt. Sed mirum unde didicerit Megastenes hunc esse certū, ac definitum numerū, cum nec ipse magnā Indiæ partē peragrauerit, nec sit Indis comertium inter se omnibus. c ℂ Repromissæ concinnitatis modum.) Dixerat in Proemio. Liber est ad compendium præparatus, quantumque ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec in eo prodiga sit copia, nec damnosa concinnitas. d ℂ Aracosiam Aracotæ flumini impositam.) Solini tum scripta, tum impressa exemplaria plerumq; habent. Erimāto flumini impositā. Sunt qui Hermando, uel Rimando legendū putent. Sed ex ascriptis uerbis Plynij, Arachotę legendū potius. Hunc locum Hermolao Barbaro lector debet. e ℂ Ichthyophagi.) Latine pisciuori dici possunt, ἀπὸ τοῦ ἰχθύος, pisce, καὶ φάγου, uorace Pegadē Oritarū regionem esse dicunt, apud quā petras æneas, æneamq; arenam, æris insuper frusta deferre flumina asserunt. Nō longe ijs locis Ichthyophagos esse, qui urbem incolunt nomine Stoiurā, ubi ex magnorū piscium mēbranis uestis intexunt. Ibiq; pecudes esse etiā pisciuoras, qđ ea comedāt, quæ minime naturæ suæ conueniant. Aiunt enim pastores piscibus illas alere consueuisse, sicut in Caria ficubus easdem pascunt. De Ichthyophagis Herodotus in tertio. Diodorus Siculus in quarto. Strabo in secundo. Philostratus uita Apollonij libro tertio. Plynius capite 23. & uicesimooctauo, & uicesimonono libri sexti. Martianus in sexto. f ℂ Vltra hos.) Ex Plynio capite uicesimotertio libri sexti. g ℂ Solis insula.) Plynius. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut uiginti dierū spatio prænauigauerint insulam, quæ Solis appellatur, & eadē cubile Nympharū rubens, in qua nullū non animal absumitur incertis causis. Quod Plynius ait, incertis causis. Martianus dicit ui feruoris ca. 39. lib. sexti. Dum Ichthyophagor̄ Nearchus oras præteruehereẽ, cognouit insulā quandā in eo mari esse centum ferme stadijs a littore distantem. Hanc incultā, sacramq; Soli indigenæ aiebant, Nosalam nomine, nec a quoquā adiri. Quam si quis imprudens adierit, non amplius apparere. Ex octauo Arriani uolumine. a ℂ Ab Hytani flumine.) Sic enim legendū est ex Plynio, & Martiano. Solini plerūq; exemplaria non ab Hytani, sed ab Azanio corrupte habent, cū Azanius ex Plynio, & Solino infra nō fluentis, sed maris nomen sit. Flumen Carmaniæ Hytanis (inquit Plynius) portuosum, & auro ferule. Ab eo primū Septētriones apparuisse ad-

notauere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquā. Achęmenide usq; illo tenuisse. Inde promontorium Carmaniæ est. Ex quo inaduerso ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus distat quinquaginta milia passuū. Insulæ tres quarum organa tantum habitatur. A Cosa a continenti. xxv. milia passuum insulę quatuor intimo in sinu ante Persida. Circa has Hydri marini uicenum cubitorum adnantes terruere classem. Eadē cum Solino Capella refert. b ℭ Achęmenidis sedes.) Achęmenes primus Persarum, seu Parthorū rex, qui quondam totū orbem tenuit. Ab eo secuti Persarum reges omnes Achæmenes dicti sunt. Persæ quoq; Achæmenij. Author Porphyrio tertio Carminum Horatij. Fuit & Achæmenidarum familia authore Herodoto libro quinto. Placidus octauo Thebaidos scribit Achæmenen Parthoꝝ, seu Medorum ciuitatem fuisse. c ℭ Inter Carmanię promontoriū.) Carmania, ut Stephanus, & Strabo tradunt, χώρα τῆς ἰνδικῆς. i. Indiæ regionē. Ptolemęus capitibus sexto, & nono libri sexti tradit duplicem esse Carmaniā. Desertam unā, cultam alterā. Pomponius Mela lib. 3. scribit Carmanos sine ueste, sine fruge, sine pecore, ac sine sedibus esse. Eos se pisciū cutibus uelare, eorūq; carnibus uesci, esseq; eā gentem præter capita toto hirtā corpore. De Carmania p̄ter alios leg. Marcellinū li. historiarū. 23. Idē Stephanus refert χαρμανίου esse insulā ἀπὸ τῶν χαρμάνων. d ℭ Dicēdū hoc loco quatenus ad Alexādria.) Quoniā iter ex Aegypto in Indiā cōcise nimis hac parte Solinus refert, libuit, ut locus totus fieret dilucidior, uerba Ply. ex ca. 23. li. sexti, ut iacēt, subscribere. Nec pigebit (inqt) totū cursum ab Aegypto exponere, nūc primū certa notitia patescēte. Digna res nullo āno minus sextertijs qngentis milibus impij nostri exhauriēte India, & merces remittēre, q̄ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus pass. ab Alexandria abest oppidū Heliopolis. Inde nauigant Nilo Coptū. cccij. milia pass. qui cursus Etesijs flantibꝰ peragitur. xv. diebus. A Copto Camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima appellatur Hydreum. xxxij. Secunda in mōte diei itinere. Tertia in altero hydreumate a Copto. xcv. Deinde in mōte. Mox ad Hydreum Apollinis a Copto clxxxiiij. milia passus. Rursus in mōte mox ad nouum Hydreum a Copto. ccxxxiij. passus. Est & aliud Hydreum uetus, Troglodyticum nominatur, ubi præsidium excubat diuerticulo duum milium. Distat a nouo Hydreumate quatuor milia pass. Inde Berenice oppidū, ubi portus Rubri maris a Copto cclviij. passus. Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & statim die absumūtur totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante canis ortum, aut ab exortu protinus. Veniuntq; circiter. xxx. die Ocelin Arabiæ, aut Canan thuriferæ regionis. Est & tertius portus, qui uocatur Muza, quē Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumq; Arabicoꝝ mercatores. Intus oppida regia eius, unū appellatur Saphar, aliudq; Sabę. Indos aūt petentibus utilissimū est ab Oceli egredi. Inde uento Hipalo nauigant diebus. xl. ad primū emporium Indiæ. Muzirum nō expetendū propter uicinos Pyratas, qui obtinent locū nomine Hydras, neq; est abundans mercibus. Præterea longe a terra abest nauium statio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur. Regnabat ibi cum proderem hæc, Celebothras. Alius utilior portus gentis Necanidon, qui uocatur Becare. Ibi regnat Paridion, longe ab Emporio mediterraneo distante oppido, quod uocat̄ Modusa. Regio autem ex qua piper Monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocant Cottonara, quæ omnia gentium, portuumue, aut oppidoꝝ nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum status. Ex India renauigant Mense Aegyptio Tybi incipiente nostro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra Idus Ianuarias nostras. Ita euenit, ut eodē anno remeent. Nauigāt autē ex India uento Vulturno, & cū intrauere Rubrū mare Africo, uel Austro. e ℭ Ocelis.) Exēplaria ferme omnia Ocelia habent, sed Ocelis (ut retulimus) legit̄ apd' Ply. a ℭ Monoxylis lintribus.) Græci μονόξυλα nauigia ex uno solo ligno compacta uocitant ἀπὸ τοῦ

a cessā. Quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes ab Hytani [a] Carmanię flumine Septemtriones primū uident. Achęmenidis [b] in hac plaga sedes fuerunt. Inter [c] Car- b maniæ promontorium, & Arabiam quinquaginta milia passuum interiacent. Deinde tres insulæ, circa quas Hydri marini egrediuntur, uicenum cubitorum longitudine. Dicendum [d] hoc loco c quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur usque Indiam. Nilo uehente Copton usq; Etesijs flatibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mansionibus Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris portus est. Inde Ocelis [e] Arabiæ portus tangitur.

Proximum Indiæ emporiũ excipit Muzirũ in famẽ piraticis latronibus. Deinde per diuersos portus Cottonaræ succeditur, ad quã Monoxylis lintribus [a] Piper cõuehunt. Petentes Indiã ante exortũ Canis, aut ꝓtin⁹ post exortũ nauigia media æstate soluũt. Reuertẽtes renauigãt Decẽbri mẽse. Secũdus ex India uẽtus est Vulturnus. At cũ uentũ est in Rubrũ mare aut Africus, aut Auster uehunt. Spatium Indiæ [b] decies septies centena & quinquaginta milia passuum proditur. At Carmaniç centum milia, cuius pars non caret uitibus. Præterea habet genus hominũ, qui non alia, q̃ testudinis carne uiuunt, hirsuti [c] omnia facie tenus, quę sola leuis. Iidem corijs piscium uestiuntur Chelonophagi [d] cognominantur.

DE SINV PERSICO, ATQVE Arabico. Deq; Azanio mari. CAP. LXVIII.

IRrumpit hæc littora [e] Rubrũ [f] mare, idq; in duos sinus scindit. Quorum qui ab oriente est, Persicus appellatur, qnandoquidem orã illã habitauere Persidis populi, [g] uicies

μόνου solo, uel uno, καὶ ξύλου ligno. b ℂ Spatium Indiæ.) De Indiæ spatio, & mensura uarias sententias refert Plynius ca. 17. lib. sexti. Mela Pom. lib. 3. dicit Indiã tantum spatiũ littoris occupare, quãtũ per sexaginta dies, noctesq; uelificantibus cursus est. Incertũ apud Melam, an apud Plyniũ sit Indiæ lõgitudinis numerus deprauatus. Complures (inquit Plynius) totam Indiæ longitudinem quadraginta dierum, noctiumq; uelifico nauium cursu determinauere, cum sexaginta dicat Mela Pomponius. Sed nec multum non omnino conuenire scriptores, qđ ea regio longissime abest, & a non multis ex nostris uisa, & siqui uiderunt non nisi partem uiderũt. Plera ꝓ autem narrãt ex auditu. De Indis (inquit Procopius de bello Persico lib. primo) qđ fabulosa multa dicantur, quisq; suo modo loquatur. Huc accedit, qđ in mensuris eoꝝ etiã locoꝝ, in quibus degunt, sępi⁹ discrepãt authores. c ℂ Hirsuti omnia.) Plynius ca. 24. sexti. A flumine Arbi ꝓmontorium ipsum inhabitant, pręter capita toto corpore hirti, corijsq; piscium uestiti. Plura Mela Pom. lib. 3. d ℂ Chelonophagi.) Testudinivori, si uerbũ uerbo reddas, latine dici possunt. Gręci enim χελώνην testudinẽ, φάγον uoracem dicunt. Ply. ca. 24. lib. sexti. In Carmaniæ angulo sunt Chelonophagi Testudinũ superficie casas tegentes, carne uescẽtes &c. De ijs populis plura Diod. Siculus li. 4. Est & Chelonitis isula sic dicta, uel quod Testudinibus abundet, uel qđ eius incolæ Testudinibus uiuant. Ply. ca. 28. lib. sexti. Sunt & apud nos homines, q q̃rundã morboꝝ curandoꝝ causa, Testudinũ carne uescuntur interdum. e IRRVMPIT hęc littora mare Rubrum.) De utroq; hoꝝ sinuum Plynius ca. 24. lib. sexti. Sed in duos (inquit) diuiditur sinus. Is qui ab oriente est, Persicus appellatur. xxv. Milia passu. circuitu, ut Eratosthenes tradit. Ex aduerso est Arabia, cuius. xij. Milia pass. est longitudo. Rursus altero ambitur sinu Arabico nominato, oceanum, qui influit Azanium appellant &c. Similia scribit Pomponius lib. 3. Qui picturis delectantur, adeãt sextam Asiæ tabulã Claudij Ptolemęi. Perses Medeæ filius fuit, authore Stephano, a quo & Persia, & Persæ cognominati sunt. Nec me fugit Herodotũ scribere lib. septimo, Persen Iouis, & Andromedes fuisse filium, qui Persiæ, & Persis ipsis nomen dederit. Prius enim Persæ tum Cephenes, tum Artei dicobantur a Græcis. f ℂ Rubrum mare.) De mari Rubro ca. 46. supra abunde diximus. g ℂ Vicies & sexagies centena milia passuũ.) Quid de sinus Persici mensura tradat Plynius, in hoc capite retulimus a principio. Pomponius. Persicus, qua mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostium quasi ceruice complectitur. Deinde terris in omnẽ partẽ uaste, & ęqua portione cędentibus magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formã capitis humani. h ℂ Alter Arabicus uocatur.) Idem Põponi⁹ lib. 3. eleganter Arabicũ sinũ exprimit. Arabici (inquit) & os arctius, & latitudo minor est, maior aliquanto recessus, & multo magis longa latera. Init penitus, introrsumq; dũ Aegyptũ pene, & montem Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio minus, ac minus latus, & quo magis penetrat, angustior. Dio. Siculus lib. 4. Arabici sinus ostia (inquit) patent ad oceanũ, qui meridiẽ respicit, pluriũ stadiorum

& sexagies centena milia passuū circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur.[h] Oceanum uero qui ibi influit, Azanium nominarunt. Carmaniæ Persis annectitur,[a] quæ incipit ab insula Aphrodisia [b] uariarū opum diues,[c] translata quondā in Parthicū nomen, littore, quo occasui obiacet porrecta [d] in milia passuum quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum Susa,[f] in quo templū Susiæ Dianæ.[f] A Susis Babytace [g] oppidum .cxxxv. milibus passuū distat, in quo mortales uniuersi odio auri coemūt hoc genus metalli, & abijciunt in terrarū profunda, ne polluti usu eius auaritia corrumpant æquitatem. Hinc inconstantissimus [h] est terrarū mod⁹, nec īmerito cū aliæ circa Persida natiōes Schoenis,[i] aliæ Parasangis, aliæ incōperta disciplina terras metiantur, & incertam fidem faciat mensuræ ratio discors.

longitudine, quæ Arabiæ, Troglodytarumq; finibus terminat̄ &c. Lege Plyniū eo, quod modo citauimus capite. Itē Procopiū primo de bello Persico uolumine. Scribit Arrianus gestorū Alexandri lib. 7. quosdam existimare, magnitudinē oræ Arabicę haud minorem esse, q̄ Indiæ. a ℂ Carmaniæ Persis annectitur.) Ptolemęus c. 6. & 16. li. sexti duplicē Carmaniā esse dicit. Carmania, ut li. 15. Stra. refert, ab Indi fluminis ostio ultima est. At primū quidē eius promontoriū ad Austrū in mare magnū expositum est. Cum uero Persici sinuos fecerit, ad promontoriū felicis Arabiæ, quo in conspectu est sinū uersus, inflectitur, quousq; Persicæ coniungatur, multūq; in mediterraneā inter Gedrosiam, Parthiamq; porrigitur. Onesicritus scribit flumē esse in Carmania, quod auri strigilem ferat. item argēti fossilis, & æris, & rubricę minij uenam, & montes duos, alterum Arsenici, alterū Salis. b ℂ Ab insula Aprodisia.) Gręci ἀφροδίτην Venerē dicūt. ἀφροδίσιον Venereū. Nomen datū insulæ, qđ in ea Venus religiosissime coleretur. Alio nomine hæc insula χολάτων dicitur, quo nomine etiam Venerea significatur, de qua Auienus: Altaq; Coliados &c. c ℂ Variarū opū diues.) Multæ sunt Persidis regiones. Ea quę campestris, omnium ferax, & opima pecorū, nutrix, fluminibus, & lacub⁹ plena. De Persicis diuitijs Auienus Dionysij interpres.

Vita opulens genti, Gazas quoq; terra ministrat,
Omnibus & largum populis producitur æuum,
Diues in ijs mos est iam longi tempore sęcli,
Ex quo meonij bello triuere cruento.
Illidunt auro uestes, & cuncta teguntur
Auro membra uiris, auro uestigia condunt,
Tantus Persarum dissoluit pectora luxus.

Persarum montes, ut in Sticho inquit Plautus, esse aurei perhibentur. Hinc prouerbiū natū. Persidis Gaza. Pro ingentibus opibus, & diuitijs. Vtuntur eo Statius primo Syluarū, & Iuue. Satyra. 14. d ℂ Porrecta in milia passuū D.L.) Sic enim ex Plynio cap. 25. sexti legendū est, cū Solini exēplaria passim habeant, in milia passuū quinquaginta. Inde (inquit) Persidis initiū ad flumen Aroatim, quo diuiditur ab Elimaide. Ipsa Persis aduersus occasum sita obtinet littora. D.L. milia pass. in luxū diues, in Parthorū iampridē translata nomē. e ℂ Oppidū Susa.) Hanc urbē authore Plynio ca. 27. li. sexti. Darius Histapis filius cōdidit. Strabo aūt, & Stephan⁹ scribunt eā conditā a Tithono Memnonis patre. Vnde urbs ipsa authore Herodoto lib. 5. Memnonia dicta est, & arx eius Memnoniū, ut idē Strabo refert uolumine. 15. Eius urbis ambitus centū & 20. stadiorū figura oblonga. In ea urbe, ut Ply. & Marcellinus tradūt, uetus fuit Persarū regio. Dicta autē Susa, ut Stephanus inquit, ἀπὸ τῶν κρίνων, hoc est, a lilijs, quorū est in ijs locis ingēs copia. Incolæ enim regionis eius Susa lilia nuncupant. f ℂ Susiæ Dianę.) Ply. ca. 27. li. 6. Amnis Euleus per Mesobatenen laps⁹ circuit arcē Susorū, ac Dianę templū augustissimū. Meminit eiuā Martianus in. 6. g ℂ A Susis Babytace oppidū. cxxxv. mil. pass.) Tigridis alueo oppidū est Babytace. Abest a Susis. cxxxv. mil. passuū. Ibi mortaliū soli aurū in odio cōtrahunt. Id defodiunt, ne q̄ cui sit in usu. Solini exēplaria fere omnia habent, tū Carbyle, tū Barbyte. Corrigendus Martiani codex in fine sexti, ubi sic legit̄. Oppidū ibi (inqt) nobile Susa. In quo templū Dianæ Susæ iuxta Carbile, siue Barbytace in. cxxx. milibus. In q̄ sunt homines, q aurū in ꝓfunda defodiunt ne cui sit in usu. Legendū enim est Dianę Susiæ iuxta Barbytacen cxxxv &c. h ℂ Hinc incōstantissimus est terrarū modus.) Ex Ply. hęc cap. 26. lib. 6. Euphrate (inquit) nauigari Babylonē, & Persico mari. ccccxij. mil. pass. tradūt Nearchus, & Onesicritus. Qui uero postea scripsere a Seleucia. ccccxc. mil. Iuba a Babylone Characē. clxxv. D. fluere, aliqui ultra Babylonem continuo alueo priusq; distrahat̄ in irrigua. lxxxvij. mil. Vniuerso autē cursu. xi. mil. pass. Inconstantiā

mensuræ diuersitas authorũ facit, cum Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas, alia mensura determinent. 1 ❡ Schœnis.) σχοῖνος inter significata alia/mensuræ genus est, apud Græcos, quo terrã metiuntur. Plurimũ tamen in eius mensuræ quantitate sunt authores diuersi. Herodotus in Euterpe scribit Schœnum mensurã.lx. terræ stadia cõtinere. Eius uerba sunt. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος μέτρον ἐὼν αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. Parasanges (inquit) constant tricenis, Schœni sexagenis stadijs. Mos enim fuit apud Aegyptios, qui modicum terræ possiderent illam passibus metirentur. Qui minus inopes terræ erant, stadijs eam metiebantur. Qui multum terrarum habebant Parasangis. Qui uero plurimum eam sane Schœnis. Plynius ca. 14. duodecimi naturalis historiæ Eratosthenis ratione dicit Schœnum patere stadia.xl. hoc est, passuum quinq; milia. Alij sunt (inquit) qui uiginti duo stadia singulis Schœnis dedere. Mendum esse uidetur apud eum authorem capi. 10. libri quinti. Quo loco sic passim scriptũ est. Alij Schœnos in latitudinẽ patere.xl. faciunt, Schœnumq; stadia triginta. Quid si sic legas: Alij Schœnos.xl. in latitudinem patere.xl. faciunt Schœnum, Parasangamq; stadia.xxx. Sunt qui ubiq; apud Plynium pro.xl.lx. reponant, caracterum tantum immutatione.

DE PARTHIA, ET CYRI SEpulchro. CAP. LXIX.

PArthia[a] quanta omnis est a meridie Rubrum mare, a Septẽtrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea[b] duodeuiginti dissecãtur in duas partes. Vndecim quæ dicuntur superiora, incipiunt ab Armenico limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios, Arianosq;. Carmaniã a medio die. Medos ab occidui solis plaga. A septẽtrione Hyrcanos. IPsa autem[c] Media ab occasu transuersa utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septemtrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie

a PARTHIA quanta omnis est.) Parthi (inquit ex Trogo li. q̃dragesimoprimo Iustinus) penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est/Scytharum exules fuerũt. Hoc etiam ipsoꝝ uocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorũ, & Medoꝝ temporibus inter orientales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperiũ orientis a Medis ad Persas translatum est, ueluti uulgus sine nomine præda uictorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente seruierunt, ut cuius mirũ uideatur, ad tantam eos felicitatem per uirtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperium ueluti seruile uulgus fuerunt &c. Parthiæ situm describit Ptolemæus ca. 5. sexti quinta tabularũ Asiæ. Parthia nõ multa est, quapropter Parthi cum Hyrcanis Persice uiuebant, etiam multo post tempore, q̃ Macedones imperarent. Ad paruitatem accedit, qđ nemorosa est, montana, atq; inops. Qua propter eã reges cursu prætenbant, cum regione minimã quidẽ exercitus partem alere posset. Nunc uero aucta est. Nã Cameisena, atq; Chorina, & tota fere regio usq; ad Caspias portas, & Aragos, & Tapyros, quæ prius Medoꝝ erãt/Parthorũ sunt. Ex Strabone lib. Geographiæ undecimo. b ❡ Regna in ea duodeuiginti.) Plynius cap. 25. lib. sexti. Parthoꝝ de imperio nunc paucis. Regna Parthorũ duodeuiginti sunt omnia. Ita enim diuidunt prouincias circa duo (ut diximus) maria, Rubrũ a Meridie, Hyrcanum a septẽtrione. Ex ijs undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspijsq; littoribus pertinent ad Scythas, cũ quibus ex æquo uiuunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semp fuit Parthia in radicibus montium sæpius dictoꝝ, qui omnes eas gentes prætexerunt. Habet ab ortu Arios. A meridie Carmaniã, & Arianos, Ab occasu Hispratitas, Medos. A Septẽtrione Hyrcanos undiq; desertis cincta. c ❡ Ipsa autem Media.) Media ab occasu transuersa oblique Parthiæ occurrẽs utraq; regna includit. Habet ipsa ab ortu Caspios, & Parthos. A meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida. Ab occasu Adiabenen. A septemtrione Armeniã. Ex Plynio ca. 26. sexti. Media est in partes duas diuisa, quarum alteram maiorem uocant, cuius Metropolis sunt Ecbatana magna ciuitas, & Medici imperij caput, qua quondam etiam Parthi regia utuntur. Nam reges ibi æstatẽ agunt. Frigida enim est Media. Hyemẽ uero Seleuciæ, quæ secus Tigrim est prope Babylonẽ. Altera pars est Media Atropatia ab Atropate duce nominata. Ex Strabone.xi. Geographiæ libro. Dicta autem Media a Medo Aegæi, & Medeę filio, qui post patris obitũ regno succedẽs, & rex fuit egregius, & populos denominauit

a Persidem. Deinde tractus hic procedit usq; ad castellum, quod Magi obtinent Passargada[a] nomine. Hic Cyri sepulchrum.

b ## DE BABYLONE. DE ATLANtico oceano. De Gorgonũ, ac Fortunatis insulis. CA.LXX.

c CHaldææ gentis caput[b] Babylon est, a Semiramide[c] condita tam nobilis, ut propter eam & Assyrij, & Mesopotamij in

Medos. Sunt qui Medum non Aegei, sed cuiusdam Phenicea filium fuisse putant. Lege Diodorũ Siculum libro quinto. Eadem undecimo Geographiæ libro Strabo refert. Mediæ situm appingit Ptolemæus cap. 2. sexti Asiæ tabularum quinta. Medi fœdera ineunt feriendo brachia, quæ illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem deligendo. Id Herodotus in Clio antea annotauit. A Medis diligenter seruatum, ut uxores plurimas quisq; duceret. Rursus eius regionis fœminis maritos plures duxisse summa laus. At uero maritorum paucitas deforme habitũ, ac non minimũ infelicitatis genus. Miserrimũ si quinarium numerum non fuerint supergressæ. Ex Strabone hæc. xi. suæ Geographiæ libro. Misera omnino eius gẽtis sors, quæ exiguæ uoluptatis causa, tot sese uinculis alligari nõ horreat. a

¶ Passargada.) Omnia fere Solini exemplaria habent Satarchida, uel Phylasarchyda. In quibusdam Sartachida reperitur. Nos autem ex cap. 26. sexti Plynij Passargada reposuimus. Inde (inquit) ad orientem magi obtinent Passargada castellũ, in quo Cyri sepulchrum est. In Plynianis codicibus passim scriptum est, Passagarda, pro Passargada [illegible] ex Stephano, & Strabone. Scribit Strabo lib. 15. idcirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse, qđ ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit. Quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Fuisse autem in eo sepulchro Persicis literis, ut in fine sexti gestorũ Alexandri Arrianus, & idem Strabo ex Aristobuli sententia tradunt, huiusmodi Epitaphiũ. O MORTALIS, CYRVS EGO SVM CAMBYSAE FILIVS, qui Persarũ regnum cõstitui, Asiæq; imperaui. Itaq; ne mihi ob hoc monumentum inuideas, rogo. Onesicritus ait, turrim decem tabulatis excelsam fuisse, & in superiori tabulato Cyrum iacere, cum Græco Epigrammate Persicis etiã literis insculpto.

Cyrus ego rex olim regum conditus hic sum.

Cyri sepulchrum Magnus Alexander aperiri iussit, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat inferias. Auro, argentoq; repletum esse crediderat. Quippe ita fam a Persæ uulgauerant. Sed præter Clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & Acinacem, nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita amiculo, cui assueuerat ipse solium, in quo corpus iacebat, uelauit. Miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum esse quasi fuisset e plebe. Ex Curtio libro nono. b

CHALDAEAE gentis caput Babylon est.) Vrbem, quæ a Græcis, & Latinis Babylon dicitur, Hebræi Babel nuncupant. Nomen ex eo sumptum, qđ in eo loco linguarum fuerit facta confusio. Babel enim Hebræi confusionẽ dicunt. Erat Babylon ciuitas regni Nemrod, in qua eorum, qui ædificauerunt turrim, diuisæ sunt linguæ, quorũ principem Iosephus fuisse Nembrod affirmat. Testemq; eius historiæ Sibyllam Græcam exhibens, Locus (inquit) in quo turrim ædificarunt nunc appellatur Babylon, propter confusionẽ sermonis eorum, qui altissimã turrim omni studio fabricabantur. Siquidẽ (inquit) Hebræi confusionem Babel uocant. De hac turre, & diuersitate linguarum scribit & Sibylla in hunc modum. Cum omnes mortales una lingua uterentur, quidã ex ijs altissimã turrim ædificauerũt, cœlum per eam cupientes scandere, dij uero turbines mittentes euertere turrim, & propriã, atq; diuersam unicuiq; tribuere linguam. Vnde urbem quoq; contigit appellari Babylonẽ. Hæc ex ca. xi. Geneseos, Iosepho ca. 5. primi Antiquitatum, Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Augustinus ca. 3. & 4. sexti decimi de Ciuitate dei. Eusebius cap. 4. noni Præparationis. Plures ad idem aduocat authores. c

¶ A Semiramide condita.) De prima Babylonis origine gentiles historici ab ecclesiasticis plurimum discrepant. Cõmunis eorum sententia est fuisse Babylonẽ a Semiramide primũ constructam. Diodo. Siculus lib. 3. Iustinus lib. primo. Strabo lib. 16. Item cæteri. Ouidius quarto Metamorphoseos.

Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Has contrarias opiniones concordat Berosus lib. quinto. Belus (inquit) secundus Assyriorũ rex fundamenta designata Babyloniæ oppidi magis, q̃ urbem erexit. Post Semiramis hanc urbem maximã ex oppido fecit, ut magis dici possit illã ædificasse, q̃ amplíasse. Idem scribit Archilocus de temporibus, & Augustinus ca. 2. decimioctaui Ciuitatis dei. Alexander Polyhistor Eupolemon ait dicere Babylonem urbem ab ijs conditã primum fuisse, qui a dilu-

Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est. LX. milia passuum [a] circuitu patens, muris circumdata; quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra q̃ mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, [b] quē inuentorem cœlestis disciplinæ [c] tradidit etiam

tio euaserunt. Quos omnes(inquit) Gigantes fuisse constat dispersos per uniuersam terrā postq̃ turris, quā ædificabant diuinitus concussa, decidit. Ex Euseb. nono Præparationis euangelicę uolumine. Quæ de Babylone hoc loco Solinus refert, habentur omnia ex cap. 26. sexti naturalis historiæ C. Plynij. Babylon(inquit) Chaldęarum gentium caput diu summā claritatem obtinuit in toto orbe. Propter quā reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæq; Babylonia appellata est. SEmiramidē Dercetis deæ, & formosi cuiusdam adolescentis cōcubitu progenitam ferūt. Quāobrem pudore affectam matrem mox natā filiā, in loco quodam aspero exposuisse. Ibi diuino(ut credit̄) nutu puellam a columbis rapto a proximis pastoribus primū coagulato lacte, demum confecto caseo nutritam. Eam a pastoribus repertam Summæ cuidā pastorū pręsidi dono datā. Hic præses liberis carens puellæ uelut ex se genitæ curam gessit, exq; euentu Semiramidē uocitans, qđ Syrorū lingua Semiramides columbæ dicantur. At cum Semiramis mira pulchritudine adoleuisset, Memnoni Syriæ præfecto despōsata est. Demum Ninus Assyriorū rex in Bactrianos bellum gerens puellæ ortū, pulchritudinē, uirtutemq; demiratus uxorē duxit. Ex qua Ninū filium sustulit. At cum Ninus maritus non diu post uita excessisset, coniugi Semiramidi Assyriorū regnū reliquit, qđ cōmunē filium ob adolescentiam nondum tanto regno pręesse posse consideret. Semiramis igitur se pro uxore Nini filium simulans, pro fœmina puerū. Erat enim tam matri, q̃ filio tū statura, tū uocis gracilitas, tum demū reliqua lineamētorū qualitas omnino assimilis, annos duos & quadraginta aucto a se plurimū regno præfuit. Hęc, ut Berosus author est, antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio, mortales omnes. Scribit Ethesias fuisse in Semiramidis exercitu cū ea contra Indos bellum gereret, militū numerū ter decies centena miliū, equitū milia quingenta. Currus ad milia centū. Fuisse præterea totidem numero homines supra Camelos cum gladijs cubitorū quatuor. Ad postremū(nā, ut inquit Flaccus, Nihil est ab omni parte beatum) quom concubitū filij petijsset, ab eodē dicitur interfecta, cum uixisset annos duos, & sexaginta fœminarū omniū felicissima. Fuisse Semiramidis morē aiunt, ut eos ad concubitū digeret, qui forma, & decore cunctis præstarent. Verū peracta re, omnes, ne eius incontinentiæ notaretur, uita priuabat. a ℭ Sexaginta milia passuū.) Cum Solino in Babylonici ambitus magnitudine concordant Plynius, & Herodotus, cuius in Clio hęc uerba sunt. Vrbs Babylon in ingenti planicie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenū uicenū stadiorum. In summa quadringentorū, & octoginta, in circuitu quatuor laterū urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo. Strabo li. 16. multo aliter. Babylon(inquit) in campo iacet, muri ambitū habet. ccclxxxv. stadiorū. Eius crassitudinē pedum. xxxij. Altitudinē inter turres cubitorū quinquagenū. Turriū ipsarum sexagenū. Viā super mœnibus tam latā, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint. Vnde & hoc ex septē spectaculis orbis unū dicitur. Diod. Siculus lib. 3. ait Babylonis mœnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complecti, frequētibus turrib⁹, ac magnis. Fuisseq; tantā operū magnificētiā, ut in muri latitudine sex equorū currus una prodire possent. Altitudinē incredibilē audientibus Ethesias Gnidius fuisse ait. Clitarch⁹, & qui cū Alexandro in Asiam profecti sunt, pedū trecentorū sexaginta quinq; eā altitudinē esse scripserunt. Sunt qui tradant, quolibet anni die stadiū muri absolutū, ut tot sit stadiorū circuitus, quot dies annū conficiunt. Hanc authorū diuersitatē natā aiunt, qđ non eadē sit passim stadiorū quantitas. Q. Curtius lib. 5. nisi sit codex deprauatus, scribit totius operis ambitū. ccclviij. stadia complecti. b ℭ Beli Iouis templū.) De hoc Beli Iouis tēplo Plynius ca. 26. libri sexti. Auienus Dionysij interpres.

Qua sunt flabra noti Babylon subducitur arce
Procera in nubes, hanc prisca Semiramis urbem
Vallauit muris, quos non absumere flammæ,
Non aries penetrare queat, stat maxima Beli
Aula, quoq; argento, domus Indo dente nitescit,
Aurum tecta operit, sola late contegit aurū.

Fuisse in urbe Babylone Beli Iouis puluinar, ad qđ confugientes tuti erant, Herodotus retulit lib. tertio. c ℭ Inuentorū cœlestis disciplinæ.) Plynius ca. 26. sexti. Durat adhuc(inquit) in Babylone Iouis Beli templū. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite autē. 56. libri septimi Astrologiā dicit reperisse Atlante Libyæ filiū. Vt alij Aegyptios, ut alij Assyrios. Sunt qui Syderalis scientiæ inuentionem Phœnicibus tribuant. Interpres Dionysij de Phœnicibus loquens.

a ipsa religio, quæ deū credit. In æmulationē urbis huius Ctesiphontē Parthi[a] condiderunt. Tēpus est ad oceani oras[b] reuerti represso in Aethiopiam stylo. Namq; ut Atlanticos æstus accipere ab
b occidente, & Hispania dudum dixeramus,[c] ab his quoque partibus mundi, unde primum Atlantici nomen induat exprimi par est. Pelagus Azanium usque ad Aethiopū littora promouet.

loquens. Et primi stellis numeros, nomenq; dedere. Clemens, ut cap. secundo decimi Præparationis refert Eusebius, scribit Astrologiā primū Chaldęos, Aegyptios deinde ędidisse. Alexāder, cui Polyhistor cognomē fuit, in eo opere, quod Iudaicā historiā inscripsit, Polemi authoritate/scribit Habraam, qui decima post diluuiū generatione in Camerine Babyloniæ urbe natus est, quiq; sapiētia omnibus excelluit, apud Chaldæos Astrologiā repperisse. Idem Eusebius cap. 4. noni Præparationis libri. Sunt, qui eam inuentionē Mercurio Aegyptio tribuant. Hinc a Manilio primo Astronomicon dictum est.

Tu priceps, authorq; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cęlum terris, iam sydera nota.

Idem scribunt primo & secundo uoluminibus Diodorus Siculus, & Strabo lib. ultimo. Nō desunt, quid mun⁹ Aegyptijs sacerdotibus ascribendum censent.

Hi tantum mouere decus, primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata.
Singula nam proprio signarunt tempora casu,
Longa per assiduas complexi sęcula curas.
Nascendi quæ cuiq; dies, quæ uita fuisset,
In quas fortunæ leges, quæq; horā ualeret.
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus.

Berosus lib. tertio Noam dicit docuisse homines astrorum cursus, annumq; distinxisse ad cursum solis, & duodecim menses ad motū lunæ. Qua scientia prædicebat illis, initio quid in anno, & cardinibus eius futurū contingeret. Non diuersa ab ijs refert Iosephus ca. 9. primi Antiquitatū lib. Idē Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudęorū scribit Seth Adę filium q̄ plures egregios genuisse filios. Hos patris uirtutes imitatos, inter alia cęlestium rerū disciplinā primitus inuenisse. Res uetusta nimis hanc authorū diuersitatē peperit. Vel, qđ placet magis. Cęlestiū rerum disciplina ante uniuersale diluuiū reperta, ab ijs, quos retulimus authoribus/uarijs tēporibus exculta, perfectaq; est. Sed an sit homini possibile ex syderū quorundā cognitione/futura prædicere, non parua apud sapientes dissensio. Asserunt Theologi simul omnes/esse dei propriū futura nosse. Esse insuper homini a futurorū inuestigatione omnino desistendum monuit, CHRISTVS dominus cū discipulis id scire petentibus sic inquit. Non est uestrum nosse tēpora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Non spernendū Anaximenis seruæ dictū. Cum enim is, ut consueuerat, una cū ancillula sydera inspecturus atrio domus maturius exiuisset, immemor, ut sese loci situs haberet. Dū æthera secur⁹ explorat, in subiectā foueam cecidit. Fertur ancilla ea dixisse domino. Miror (inquit) quanā ratione quæ in coelo sunt præscire existimes, quom/quæ sunt ante pedes nequeas pręuidere. Pacunius poeta in eos, qui soleant futura pręndicere. Nam siqui (inquit) quæ euentura sunt/pręuideant, ęquiperent Ioui. Non minus acutū Acciarū illud. Nihil (inquit) credo auguribus, qui aures uerbis diuitāt alienas, suas ut auro locupletent domos. Non minus eleganter, q̄ docte Phauorinus Philosophus diuinatores istos argumentis quibusdā conuincere solitus est. Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiunt, miser fies frustra timendo. Si uera respondent, eaq; sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies, antequā e fato fias. Si felicia promittunt, eaq; euentura sunt, tum plane duo erunt incōmoda, & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurū gaudij fructum spes tibi iā defloraueri t. Nullo igitur pacto utendū esse istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. Retulit hæc uolumine. 14. suarum noctium prius Gellius. Plura de futurorū cognitione retulimus locis alijs. a ¶ Ctesiphontē Parthi condiderunt.) Ex Plynio cap. 26. libri sexti. Prope Seleuciā (inquit Strabo uolumine sextodecimo) uicus maximus est nomine Ctesiphon, in quo Parthorū reges hyemant, Seleucię parcentes ne a Scythiā, & militari natione opprimerentur. Hic uicus ciuitatis potentiā, ac magnitudinē habet, adeo ut Parthorum multitudinē, & apparatū omnē recipiat, ac uenalia, & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degere solent, ęstate uero in Hyrcania, & Ecbatanis agunt. b ¶ Tempus est ad oceani oras.) Exposuit oceanum nauigabilē fere totū, præter eam eius partem, quæ inter Azanium, & Atlanticū mare interiacet. Qua in parte Gorgades, & Fortunatæ insulæ sitæ sunt. Ad eas igitur exponendas reuertendum esse ait. c ¶ Dudum dixeramus.) Capitu-

Aethiopicum ad Mosſyillicum [a] promontorium, unde rurſus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuerſæ partis, quam plurimi propter ſolis ardorē peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiū, uel inſularum cōmemoratione ad confirmandæ fidei argumentum, omne illud mare ab India uſq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius ſpiritus præter Arabiam, Aegyptum, Mauritaniam euehere, quāuis queant claſſem, dummodo ab eo promōtorio Indiæ curſus dirigatur, qđ alij Lepten [b] acran, alij Drepanū nominauerunt. Addidit & ſtationum loca, & ſpatiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad Malachum inſulam affirmant eſse quindecies cētena [c] milia paſſuum, a Malacho ad Sceneon ducenta. xxv. milia. Inde ad Inſulam Sadanum centum quinquaginta milia. Sic confici ad [d] apertum mare decies octies centena & ſeptuagintaquinq; milia. Idem opinioni plurimorum, qui ob ſolis flagrantiam/maximam partis iſtius regionem fe runt humano generi inacceſsam ſic reluctatur, ut mercantium ibi tranſitus [e] infeſtari ex Arabicis inſulis dicatur, quas Aſcitæ habent Arabes, q bus e re nata datum nomen. [f] Nam bubulis utribus cōtabulatas crates ſupponunt, uectatiq; hoc ratis genere prætereuntes infeſtant ſagittis uenenatis. Habitari etiam [g] Aethiopiæ aduſta Tro

bus.28.&.36. a ℭ Moſsylicum promontoriū.) Sic enim legendū eſt ex Plynio ca.29. ſexti naturalis hiſtoriæ. Oppidum (inquit) Gaza, promontoriū, & portus Moſsylicus/quo Cinnamomū deuehitur. Hucuſq; Seſoſtris exercitum duxit. Aliqui unū Aethiopiæ oppidū altera ponunt in litore Baragaza. A Moſcilite promontorio Atlanticū mare incipere uult Iuba, præter Mauritanias ſuas Gadis uſq; nauigandum Coro, cuius tota ſententia hoc in loco ſubtrahenda non eſt. A promontorio Indoꝝ, quod uocatur Lepte acra, ab alijs Drepanū, proponit recto curſu ꝑter exuſta, & Malacho inſula. xv. milia paſsuū eſse. Inde ad locū, quē uocant Sceneos. ccxxv. mil. Inde ad inſulā Sardanum cl. mi. paſs. Sic fieri ad apertum mare .xviij. lxxxv. mili paſsuū. Reliqui omnes propter ſolis ardorem nauigare poſse nō putauerunt. Moſsylicus promontoriū Ptolemęo Moſsylos dicit. b ℭ Lepten acran.) Promōtoriū gracile ea uox ſignificat. c ℭ Quindecies cētena mil. paſſuum.) xv. milia paſs. paſsim legitur apud Plyniū. Quid ſi ſic etiam legerimus locum Plynij xv. c. milia paſsuū. Ideſt. Quindecies centena milia paſsuum. d ℭ Sic confici ad apertum mare decies octies centena, & ſeptuagintaquinq; milia.) Multo aliter hunc numerū, ut adduximus, reperies apud Plynium. Sed forſitan a Plynio ſic ſcriptū fuerat. xviij. clxxv. Sed hæc prudentis lectoris iudicio relinquimus. Diuerſitas hæc fuit fortaſsis in cauſa, ut huius menſuræ non meminerit Martianus. Cum tamen in menſuris reddendis ſatis fuerit alias accuratus. e ℭ Mercantiū tranſitus.) Quin & commercia ipſa, inquit Plynius, infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam bubulos utres binos ſternentes ponte Pyraticam exercent ſagittis uenenatis. f ℭ E re nata datum nomen.) Græci ἀσκόν utrem dicunt. Inde Aſcitæ cognominati, qđ utribus Pyraticam exerceant. Hos Ptolemæus cap. 8. ſexti in felice Arabia eſse dicit. g ℭ Habitari etiam addidit.) Sic enim hunc locum reſtituimus/cum prius legeret̃, tum addita, tum abdita. Addidit Iuba ſcilicet. Plynius ca. 30. libri ſexti. Gentes Troglodytarum Iuba tradit Therothoas a uenatu dictos miræ uelocitatis, ſicut Ichthiophagos nantes ceu maris animalia. θηρατὴν Græci uenatorem dicunt. Videtur autem apud Plynium legendū Theratoas, nō Therothoas. De Ichthiophagis capite ſexageſimoſeptimo ſupra diximus. De Troglodytis capite quadrageſimoprimo, & quadrageſimoquarto. Diſputat Albertus cap. ſeptimo primæ Diſtinctionis de natura locorum. Sit ne habitabilis quarta terræ, quæ eſt ab Aequinoctiali uſq; in polum Auſtralem? Quo loco refert Ariſto. & Auerrois opinionē, cui aſsentit & ipſe, aliquam ſcilicet quartam partem, quę eſt ultra Aequinoctialem nedum eſse secūdum naturam habitabilem, ſed habitatā quidem. h ℭ Gorgones inſulæ.) Gorgonibus ab horrendo aſpectu, & uelocitate nomen inditū. Gręci enim γοργόν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones monſtris perniciſsimis non abſimiles,

a glodytarum, & Ichtyophagorū nationibus, quo-
rū Troglodytę tanta pernicitate pollent, ut feras,
quas agitant/ipsi cursibus persequantur. Ichty-
ophagi nō secus q̄ marinæ beluæ nando in aqua
b ualent. Ita exquisito Atlantico mari usq; occasum
etiam Gorgonū meminit insularū. Gorgones in-
sulæ [b] ut accepimus obuersæ sunt promontorio,
quod uocamus Hesperionceras. [a] Has incoluerūt
c Gorgones monstra, & sane adhuc monstruosa
gens habitat. Distant a continenti bidui nauiga-
tione. Prodidit deniq; Xenophon Lampsacenus
Hannonem Pœnorū regem in eas permeauisse,
d repertasq; ibi fœminas aliti pnicitate, atq; ex om-
nibus, quæ apparuerunt duas captas tam hirto,
atq; aspero corpore, ut ad argumentū spectandæ
rei duarū cutes miraculi gratia inter donaria Iu-
nonis suspēderit, q̄ durauere usq; i tēpora excidij
c

occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse constans est authorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans non paruo discrimine bellum gessit. Meminerunt Gorgonū Hesiodus in Theogonia. Ouidius quarto Meta. Lucanus in nono. Diodo. Siculus libro quarto, Tarræas in prouerbiorū Collectaneis prouerbio ἄιδος κυνῆ, Plutonis galea. Itē prouerbio. γοργόνα περσεὺς ἐχειρώσατο, Gorgona Perseus apprehēdit. Fuerūt autē Phorci filiæ numero tres. Vnde & Phorcydes a patre cognominatæ sunt. Earum nomina, ut canit Hesiodus sunt. Euriale, Sthenoq; potens, multisq; Medusa Nota malis, mortē sola est hæc passa sororum. Medusæ caput habuisse in pectore Mineruā iccirco fictum est, quoniā in pectore prudentia omnis sit. Prudentia autem confundis se carentes alios, & imperitos, ac saxeos cōprobat. Gorgones/cū sæpe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremum tandem a Myrina Amazonū regina Atlantidum gratia, precibusq; impulsa uictæ, ac penitus deletæ narrant. Author Diod. Siculus li. quarto. a ℭ Hesperionceras.) Quasi occidētale cornu dicas. Vel, ut capite sexto quarti Ptolemæus ait, Hesperi cornu. ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου occidentali, καὶ κέρατος cornu. Plynius cap. 31. libri sexti. Ab ea (inquit) quinq; dierum nauigatione solitudines ad Aethiopas Hesperios, & promontorium, quod uocamus Hesperionceras. Inde primū circūagente se terrarum fronte, in occasum, ac mare Atlanticū. Contra hoc quoq; promontoriū Gorgones insulæ narrant/Gorgonū quondam domus bidui nauigatione distantes a continenti/ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorū imperator, prodiditq; hirta fœminarū corpora uiros pernicitate euasisse, Duarumq; Gorgonū cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usq; ad Carthaginē captā. b ℭ Hesperidū insulæ.) Plynius cap. tricesimoprimo lib. sexti. Vltra Gorgonas (inquit) etiamnū duæ Hesperides insulæ narrantur. Adeoq; omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonū insulis prænauigatione Atlantis dierum quadraginta ad Hesperidū insulas cursū prodiderit, ab ijs Hesperionceras unius. Meminit & Mela Pompo. in fine operis. De Hesperidibus ca. 57. supra abunde diximus. c ℭ Fortunatas contra læuam Mauritaniæ.) Ex eo quidā nomen accepisse tradunt, quod cū sint aere salubri, solo uberi, fructibus optimis abundantes, uentis quoq; salubribus agitatæ, suos incolas felices, ac beatos assidue reddant. Vnde nō immerito Fortunatæ appellatæ creduntur. Fortunatæ insulæ (inquit Mela Pomponius lib. tertio) abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus, nihil sollicitos alunt, beatius q̄ aliæ urbes excultæ. Harū insularum fertilitatē, rerumq; copiam eleganter cecinit

Flaccus Horatius.

Hos manet oceanus circumuagus arua beata
Petamus arua diuites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usq; uinea,
Germinat & nunq̄ fallentes termes oliuæ,
Suamq; pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice montibus altis
Leuis crepante Lympha desilit pede,
Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ
Refertq; tenta grex amicus ubera,
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
Nec intumescit alta uiperis humus &c.

Sextadecima Epodon. Mira de quadam insula, & septem alijs sibi adiacentibus scribit Diodorus Siculus in fine tertij. Apud has insulas credunt Homerum, & Hesiodū, & post eos poetas alios/Elysios posuisse campos, lege Strabonē primo, & tertio Geographiæ libro. Plautus in Trinūmo. Sicut Fortunatorū memorant insulas, quo cuncti, qui ætatē egerunt/caste conueniant. Contra istoc detrudi maleficos æquū uidetur, qui quidem istius sint modi, hospitium est calamitatis. Quæ de Fortunatis insulis

Carthaginensis. Vltra Gorgonas [b] Hesperidum a
insulæ, sicut Sebosus affirmat, dierum .xl. nauiga-
tione in intimos maris sinus recesserunt. Fortu-
natas contra læuam Mauritaniæ [c] tradunt iacere,
quas Iuba sub meridie quidē sitas, sed proximas b
occasui dicit. De harū nominibus expectari ma-
gnū mirū reor, [a] sed infra famā uocabuli res est.
In prima earum, cui nomen est Ombrion, [b] ædi-
ficia nec sunt, nec fuerunt. Iuga montium stagnis c
madescunt. Ferulæ ibi surgunt [c] ad arboris ma-
gnitudinē. Earum, quæ nigræ sunt, expressę liquo-
rem reddunt amarissimū. Quę candidę aquas re-
uomunt etiā potui accōmodatas. Alterā insulam d
Iunoniā [d] appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes
ignobiliter ad culmen fastigiatę. Tertia huic pro-
ximat eodem nomine, [e] nuda omnia. Quarto lo-
co Capraria [f] appellatur enormibus lacertis plus e
q̄ referta. Sequitur Niuaria [g] aere nebuloso, & co
acto, ac propterea semper niualis. Deinde Cana-
ria repleta canibus, forma etiam eminentissimis,
inde etiam duo exhibiti [h] Iubæ regi. In ea ædifici- f
orum durant uestigia. Auium magna copia, [i] ne-
mora pomifera, palmeta [k] Caryotas ferentia, mul
ta nux pinea, larga melle; amnes siluris [l] piscibus
abundantes. Perhibent etiam expui in eam un- g
doso mari belluas, deinde cum monstra illa pu-
tredine tabefacta sunt, omnia illic īfici tetro odo-
re. Ideoque nō penitus ad nūcupationem [m] suam
congruere insularum qualitatem.

Solinus hac parte refert copiosius cap. 32. sexti reperies apud Plynium. a ℭ Expectari magnū mirum reor.) Quippiam tanto nomini non indignū. Fortunatū enim id esse constat, cui fortunæ bona abunde suppetant. Hinc prouerbio datum initium. Fortunæ filij. De his, q̄bus ad uota, cuncta succedant. A natura siquidē gratę parenti insitū constat, Conferat ut nati quanta habet ipsa bona. Vtitur eo Hora. Satyra. 5. secundi Sermonū, & Iuuenalis Satyra rursus sexta. b ℭ Cui nomē est Ombrion.) Gręci ὄμβριον pluuiale dicūt. Credibile enim est in hac insula frequēter pluere, q̄d eius iuga montiū stagnis madescant. Vbi enim stagnorū copia, ibidē nubes frequēter causari uidemus. Pluuiā autem fieri Stoici autumant, cum nubes in aquā conuertuntur, cūq; siue ex terra, siue ex mari, siue ex aquis alijs uel solis sursum elatus humor / effectu caruerit. Similia prodidit Aristoteles in Meteoris. c ℭ Ferulæ ibi surgunt.) Plynius ait / arbores similes ferulæ, ex quibus aqua (inquit) exprimitur. Ex nigris amara, ex cādidioribus potui iucunda. De Ferulis Plynius ca. 22. libri. 13. d ℭ Iunoniā.) Nomē a Iunone, quā deam præ alijs uenerantur. e ℭ Tertia huic proximat eodem nomine.) Plynius, Ab ea in uino eodem nomine minorē. Martian⁹ hāc Fortunatarū tertiam Theodem nominat. Nisi binomiam hanc esse dicamus. f ℭ Capraria.) A caprarū multitudine nomē putant inditū. Sicut altera a canū copia / Canaria nūcupatur. De Lacertis plura expetēs, adeas quę notauim⁹ apud Plynium. Lacertis Arabiæ cubitales. In India uero in Nysa monte. xxiiij. in longitudine pedum, colore fului, aut punici, aut cęrulei. g ℭ Niuaria.) Plyniani codices plerumq;, Ninguaram habent, Martianus, ut Solinus Niuariam, a niue scilicet, cuius sit in ea ingens copia / denominatā. Sunt q Ningariā nuncupāt a ningendo. h ℭ Duo exhibiti.) Ply. ait. Ex quibus perducti sunt a Iuba duo. Quin apparēt ibi fastigia ædificiorum. i ℭ Auium magna copia.) Plynius hæc, & sequentia ijs uerbis explicat. Cum autem (inquit) copia omnes pomorum, & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis Caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrū quoque, & Siluros in amnibus gigni. Infestari eas beluis, quæ expellantur assidue putrescentibus. k ℭ Palmeta Caryotas ferentia.) Hæc, & sequentia Canariæ Plynius tribuit, ante dicta uero huic, & alijs. Martianus Solino omnino conformis. Omnes (inquit) auibus plenę, nemorosę, palmiferæ, nuce pinea, mellis copia, amnib⁹, ac Siluris piscibus / abundantes. l ℭ Siluris piscibus.) Sic enim legendum est, ut ex Plynio, & Martiano retulimus, etsi Solini exemplaria omnia ferme sic habeant. Amnes salubres piscibus abundantes. m ℭ Ad nuncupationē suam congruere insularū qualitatem.) Supra dixerat. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabula res est. FINIS.

OB imprimendi difficultatem fieri non potuit quin adhibita etiã summa diligentia errores aliqui inter imprimendũ nõ interciderint. Eos igitur relecto libro in hunc locum reportauim⁹, ut breui mora temporis facile quisquis tollere posit.

Errores Textus.

IN Paginarum enumeratione semel erratũ pagina. 137. Reponendum ergo. 137. loco. 139. Tertuliani in pręliminari epistola. Sed & illustrarũt. ibidẽ. Quinqecclesiensis, ibidẽ, omiserit, in uita Solini. cõditæ, ccvij. Olympias. 15. e. Maxime hunc mensem principem testatur fuisse, quod qui. 18. c. alter. xxviij. dies continebat. 19. a. plura. Huius tamẽ. 23. a. sudare consueuisse. 32. b. certaminum obijt. 33. b. ex Aethiope 55. a. pudicicię. At Sulpitia. 50. a. Aborigines. 52. d. Fescẽninũ. 54. a. Messapię. 57. d. filiũq eius. 64. c. proluuies. 69. e. feruentia Rhodani. 71. a. planasiam. 72. c. in metallis. 75. b. it perditum. 78. d. a dehiscẽdi. 78. f. Sicanus rex. 79. a. canicie. 81. a. ἱϕαυσίαι. 86. c. paruulis. 89. b. est ad quę. 97. e. monstrosi. 104. c. fatigatus. 114. d ducit. 126. c. ętas prorogabat. 129. b. naualib⁹, 129. c, palustri specie. 135. a. carthilagines. 137. a. p̃liati. 140. f. nomina sua. 140. g. Axiacę. 141. d. & extenta. 144. e. pretiosissimũ. 145. a. Itaq uterq. 147. d. segmentus. 149 a. phanesioꝝ. 155. c. membranis aurũ. 155. d. senij. 157. e. potuũ. 159. d. nulla illi soe. 168. c. ὠκταρὸς. 174. b. modo essent. 178. b. in zeugitanũ. 189. a. reuerentur. 190. a. uadosum. 192. c. aquarũ larga. 193. a. pręping uibus. 193. a. Septi a uenantibus. 197. c. libidinis suę. 199. d. extruunt. 211. a. edule. 211. c. protensior. 215. f. in crassitudinẽ. 222. c. quod pingi. 226. c. loca cũ primũ. 230. b. repercutiat. 236. b. Romam. 238. a. comparanda, poma non. 239. a. manu possit. 241. d. prouehamua. 241. d. Catabanes. 243. a. congressionibua. 244 c. fruticibus. 247. a. osseis, sed in. 253. d. teneni, qui prędit. 254. c. tamen plurimus. 259. d. internis. 260. c. ostentat. 261. a. tẽtasset. 294. d in tertio orbis diss. 266. e. indagator. 269. a. Sangaris. 276. d. Sãgarius. 277. a. Mariandini. 277. a. infra nobilitatẽ. 280. c. iamdudum. 333. b. Mosalicum. 334. a.

Nonnulla, quæ uarie apud Solinum legi posunt.

Suo quoq / alia literá / suo quęq. 2. b. memoratu digna. a. l. digna memorantur. 2. c. quod in primis. a. l. quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim. 2. d. Quid enim afferre nouum posumus, quod p̃prium nostrũ esse posit. 2. d. Valentiã Latine nominatã. 4. d. inclaresceret. a. l. Enũtiaretur. 5. b. Cælius. a. l Gellius. 6. b. Hoc sacellũ 7. b. cõuiuij, & maiestatis. 7. c. Hidem & montẽ. 7. d. quinto postq̃. 11. d. Sic inter 15. b. Augustus, & cõsul factus est. 16. b. cursus annui. 17. a. quia apud. a. l. qui apud Aegyptios quatuor mẽsibus terminabat. 17. b. ultra nouem necessarios. 21. e. mortes filioꝝ. 22. d. quibus nimis. Sunt qui legant minus, uel munus necessitatis huius. 25. d. prius Romanoꝝ Cæsar. 30. a. consueuisse. 32. b. Nam in factum, uel sic. Nam huic factum Elogium. 33. b. Scripta quoq, quę ex antiquitate mo. acce. in fidem ueri, hoc etiã receperunt, quod bello Cretico, &c. 38. a. fluminũ. a. l. fructuum. 38. a. incessu tardum, & sensu hebetem. 38. c. Hæ sunt & in Sardinia. Sunt codices, qui hanc clausulã non habẽt. 41. a. exeuntẽ classem punicam. 40. c. Quod attinet ad titulũ. 50. b. nobilia pecuaria. 52. c. Tepẽtis fontibus. 52. c. perpetuo senatusconsulto. 63. e. filiumq eius. 64. b. inuidia scilicet. a. l. inuidæ scilicet. 67. b. Cõgreges uolitãt 69. a. in ortũ solis. 69. d. ob uersus occasui est. 69. e. nisi, quod fretum. 71. b. uocãt aliæ. 72. a. Ithacesiã Vlyssis, ut proditur, speculã 72. a. Is proximũ in. 74. c. aut molliũt, aut abolent, 76. a. apices canicie perpetua brumalẽ detinẽt faciem. 81, a. mixtis ignibus niues. 80. b. aquæ proximauerit, 83. d. per diuersas officiorum, & nominũ species. 84. c. si sacrum probatur 85. b. in triduo portendant 87. b. suopte incendio 88. b. inuisus. a. l. ignotus 89. d. Est & Tęnaron promon. 89. d. asperis surculoꝝ 97. c. obiectũ. a. l. obiectu, 98. d. Meridiana Thessali, & Epirotæ 102. c. quę septentrionẽ tundit 102. d. Orpheo uate inter principes iudicatur, quę &c, 111. c. Tunc contendũt 114. a. sunt pennę 131. c. Simones nominant 132. c. celerius hauriunt 132. c. terminis inferatur, ubi 136. b. obiacet orienti 138. d. & astu, quãtalibet fuga, &c. 150. a. inundationẽ, & eliquia 152. b. uertant 154. c. persequemur 155. e. pro ætate ramulos 156. e. nox degit, & denset &c. 159. a. ibi etiã natã 160. e. accomodæ 162. a. insula qualibet 164. c. ut usu, & pondere attritoa 187. c. Elephãtis copiosior, ut aiũt, & frigidior 187. d. pręp inguibus 193. a. faculis 197. e. lucus uiret, 206 a. sub coelo 210. c. glaciali algore inhorrescat 212. a. hæc dissoluta compendio 215. e. filij matres 214. b. ustiq undiq 224. c. misceri solẽt 226. b. pingi 226. c. interamnia 228. a. Nigrim facit 229. c. ampliora eadem 229. c, e tenebris 229. c. quo Siris 230. c, & quo impẽsius 232. a. Ita cõcurrente cõcordi 232. b, quẽ Apim 234. a, statutũ, cui spaciũ 234. a. incubit 234. c. ingruẽtia bella nec 234. c, dat oia manifesta 234. c, pijciũt in Nili statim, uel stantem gurgitẽ 235. b, foetus promit 235. e. Sũt Delphines in Nilo, quoꝝ 236. c, rostro resimo 237. d. Nam quęcũq 238. b, ubi agmen 238. c. Nũc ab Aegypto. a. l. Hinc ab Aegypto 241. d. ac furuo 242. d, proderet 244. c, e fruticibus 247. a, nulla uel animi 248. a, latitudine semipedem 251. b, qui prædici 251. c, osseis sed in 253. d, quos ut animo 255. f. ortum supra 256. b, amnis terraa contegẽs 257. a, remedija bonis 259. a, quã iuxta 260. c, de naturis locoꝝ pscrutant. Alias naturas locoꝝ periclitant 264. c. indagator 269. a, lancinant 274. d. nocere 274. f. aiũt pertẽdere 277. b. sed p illa aut minuatur, aut crescat 278. c, sic em̃ ante 281. d, uelut q uie. 282. b, in pęnalibua 284. c, fastigijs hispida turgescat, Malũ 285. a, dein spatia 291. a, uice hyemis, & ęstana potit auis 293. a, ad uiuẽdi rõrẽ exactior cura est 300. c, modulos tibiarũq cõcent⁹ 302. c, At qui ex ipsa 309. b, syluas has gignit 310. a Cuius æquitatis 319. d, ex margaritis pondus duaꝝ libraꝝ & semis sextertio, &c. 325. c,

Sortita.2.26.ἀυτὸσ.2.47.Olympiade.10.30.reconciliationis.12.25.Tulliã.13.34.certa.17.21.quaſi.18.51.addidit ut in trecentos.19.4.ode.22.50.rettulit.23.3.natura.23.18.animantium.25.56.cõuulſione.26.29.portẽdit.31.52.cõcepta.34.2.v.& .xl.40.2.reflectione.40.30.dictęq̃.41.2.dominatione.42.15.in fine decimiſeptimi.43.46.adiectu in.44.50.excepiſſe.44.57.in deos.49.25.qua.50.24.Qui attingat.50.36.Veſeuum 52.44.dicta,uel condita.52.58.feſcenninũ.52.58.linquunt.54.34.constructo.56.56.Euſtathius,58.53.rutuli.59.32.conuerſa.59.43.ai dereq.61.50.ca.16.tertij,& cap.2.37.62.58.per urbem capuã.62.36.noxius.66 5.tradit,eradendũ eſt.69.57.uolcarũ,71.58.χαίgι.73.57.ſexageſimoſecundo.78.5.cos.78.15.tertio.78.24.Palicos.80.18.ore.8?.56.Sũmo caua iugo cohibet(mirabile dictu)81.3.μυgιασ δgαχμὰσ ἢ τάλαντοι.81.55.κόgιvθοι.81.56.κύκgου.82.15.ab orbe condito,82.49.exportarentur.85.1.ſegeſtanos.83.34.36.unde ſal effoditur.85.41.an nitro,85.36.Archeſilaus.9c.58,uſq; quaq;.91.42.Perſius pro Theſeus,94.3.tenues,95.51.crinita,96.51.expiendę.98,33.abducat a nidis.98.51,conuexis,100,31.pennarũq;.103.2.diruat.105 14,terris pro tellus.105.14,conſenuat,105.18,exitũ,105.21.incumbant.105.22.fidibus ſciebant.106.53.Pindarũ quiſquis.106.57.expetit.107.4.excęcatus cyclops.107.40.Brachmanę.110.57.bina ſpõſalia.110 44.amne.111.33.πεδίου.113.28.craſſamq;.118.47.ſcutigerũ.120.15.ſine cibo.121.31.centenis.129.44.mctu 150.49.Ante lupos.132.55.ipe citis.131.35.illud Dionis,131.48,amiſerint,131,59,placidoꝝ,ac mitiũ,132,43,ἐν χὲgσῳ βία,133.50,Thunni(inquit)134.5,Thunnos prę nimia,134.9,ῥέω,134,34,attilis, attilũ 137.35.fabularier,137.47.dilabantur,139.14,non gerunt,139,23,ex tigride,& cane,141,1,humanę uitæ 145,9.Tranſiſſent.145,4.ſemel occidere,145,53.Delum,147.24.ſacros haberi narrant,inuiolatosq; etiã 147.47.ῥιπίζω.147.52,acceſſus pateat,148,43,foras extra,154,3,influẽtiũ amniũ.154.37.Improbatis,154 45,ſed ne proprię,156.9,Nos numerus ſumus,156.14,menſurã,158,30,in quibus ignis prędominatur natura,158.58.τῶν ὄgων,159,36,dicuntur,159,56,bonas artes docuiſſet,166,1,ſoceri,165,36,relicta,166,2 qualitatem,166,2,θαιατόω,167.41,ferro picta.169,51,non contentus,170,52,pepuliſſe,172,31,philoſtratus,172,35,historiæ C.Ply.172,58,in ipſo uero capite mox,173,50,Et quarta quarti,176,51,Hebdomas 177.39.νίμω,179,59,placidus,180,34,pręterq; horrorẽ,181,34,terrę cauſa eſt,182,5,conſtruxerit,182,54,coactus,184,40,gręcarũ ductus,188,6,Cirta,188,56,lingua,190,12,nec catulus,190,20,Et poſt,Sed,193,2 profecta,194.37.certe,195,57,imperitant,199,40,Eſſent utinã Alberti,& Solini ſelecta,200,40,dioſcorides,201,32,Atticaã,201,50,necant,207,57,teſtes,208,6,Sumptos,108,7,dira in periuria,209,12,Mutian⁹ & Latrũculis,209,46,eius curationẽ,209,54,ἐν πίναξι,210,45,σφυγγά,210,47,IN fine capitis quadrageſimi in cõmento hæc uerba omiſſa ſunt. e ❡ Callitriches,)Pulchros crines habentes quidã interpretantur καλοί pulchri,τρίχεσ capilli,Callitriches(inquit Plynius ca.54.octaui)toto pene aſpectu differunt.Barba eſt in facie,cauda lata,diffuſa priori parte.Hoc animal negatur uiuere in alio niſi in Aethiopico,quo gignitur coelo,Aconocauma,215,53,Ex eo,qđ eorum plura,215,57,naris,219,54,putant,221,12,uerſaretur,226,2,λίθου,226,2,Ply,ca.29,lib,ſexti,226,15,mos fuit,ut ſacrificantes,226,30,dicti, at Plynio,227,5,Arabici,227,35,reicit id in Phætontis,229,2,Seris,230,42,Operibus,231,17,Turgefaciendo,231,23,Impendio,232,3,Madidos,232,52,detinent,233,42,fimus,238,16,Leuitatis,240,15,mouetur,Hoc etiã,240,32,Cognominatã,241,41,omnẽ nominũ,241,58,ſecunda poſt,245,20,putidiuſcula 245,23,Martialis quinto Epigrãmaton,246,35,Amano,247,29,Ignotũ uobis,248,15,Nequaq̃ aliqua 248,47,Moſes,251,54,Panium,252,30,Latini Hieroſolyma,252,55,ca,27,ſexti,257,52,Arſiſſam,258,4,Ex patre Tarſenſi,264,41,e Creta,265,50,Ieues,266,4,mouerat,269,45,Marſos,270,40,prothei, & Torones,270,57,polyphemũ,276,7,Non iyco flumini,ſed Celeno flumini,277,24,Vnedonis,285,3,Eadẽ,287 22,Admiratus,287,43,illuſtrat,288,56,Pauſanias Ser uocat,291,40,magnitudinẽ,3?4,24,latior (inq̃t) 306,5,abſente,313,51,timet,315,10,comparat,315,12,locis Indię,317,28,Vrbẽ,317,36,medios uiſus,318 16,Tertere debet,321,25,Ab Alexandria,327,51,tantum nouere,553,19,Sadanum,334,11,natis,336,4,in uicino,336,29,punicei,556,42,Ninguariã,336,44,uocabuli,556,59.

IMpoſita eſt operi huic extrema manus,CAROLO V.Cæſare deſignato, ac Hiſpaniarum, Hieruſalem,vtriusq; Siciliæ &c.Rege Catholico, Orbi terrarum Imperante feliciter.

EXCVSVM EST HOC OPVS SOLINI-
anum cũ Enarrationibus egregij sacrę The-
ologiæ Doctoris IOANNIS CA-
MERTIS Minoritani, Anno na-
tiuitatis domini. M.D.XX.
Viennæ Austriæ, per Io-
annẽ Singreniũ, im-
pensis honesti
LVCAE ALANTSE, ciuis, & Bibli-
opolæ Viennensis.

PER PRIMVM NVMERVM SEMIPAGINA, PER SECVNDVM EIVSDEM SEmipaginę/Cōmētarij linea. Per Alphabeti literas.a.b.c.&c.textus ipſius particula deſignat. Eapropter tū numeros, tū elemētares literas ob faciliorē uſum/ſuis locis aſcribi curauimus.

Hippona

¶ PROVERBIA QVAE HIS Solinianis Cōmentarijs inserta sunt/secundum literarum ordinem.

33

τέλος

SCIO QVOSDAM CONTRACTVROS FRONTEM, QVOD IN IIS SOLINIANIS Cōmentarijs nostris, tam frequenter Magnum Albertū coarguerim. ID autem ea ratione factum sciant, ne scilicet quempiā pulchro allectum nomine, falsum pro uero, uel cōtra, quod studiosis pniciosius nihil est, amplecti contingat. Simulq́ ut quorundam tolleretur anilis error, qui in ijs, in quibus Albertus a primę etiā classis authoribus contraria ꝓdidit, abiectis Ptolemęo, Solino, Pōponio, Strabone, Plynio, Columella, Varrone, Theophrasto, Aristotele iudicio omniū peritissimo, ijsq́ non inferioribus, uni Alberto, ad aras usq́ etiam peierando / credendum putant. Maluimus enim iure Albertum carpere, q̄ iniuria amicam lędere ueritatem. Miror quosdam politiorum etiam literarū studiosos, tanti eum facere authorem, cū in ijs quæ ad particularia, & bonas fruges maxime pertinent, raritate rarius uerum dicat. Fatebuntur id, qui libros eius de natura locoꝝ, de lapidibus preciosis, de uegetalibus, & plantis, de animalibus, deq́ alijs q̄plurimis diligenter introspexerint Nisi quia nō Alberto, sed tempori, quo floruit / culpam tribuat. Affuit alia me rursus causa mouens magis, quod is Solinū, quem in manus sumpseram exponendum, pręter ius omne, idest, in quibus uerum dicit, plerumq́ laniat, & sugillat. Peperci Alberto plurimū, deum testor, cum sexcenta errata eius alia, quę iam ad manus erant, ijs Cōmentarijs inserere distulerim. Vellem Alberti sectatores tam gratum eis authorem in manus sumerent, eumq́ tandem quacūq́ ratione / ab erroribus uendicarent. Sed reor hoc laboriosius multo esse, q̄ uel Ioui fulmē, uel Herculi clauam subtrahere.

IOANNES SYNGRENIVS CALCOGRAPHVS LECTORIBVS.

CVperem equidem humanissimi Lectores in Solino tāto authore, eoq́ demum nitore prodituro, cum a me imprimeretur, hoc præstari potuisset, uti expectationi omnium ac desyderijs uelocitate excudendi responderem, tantamq́ utilissimi & eximij operis gratiam festinatione cumularem. Verum quando id a me in tanta laboris amplitudine fieri non potuit, ut fusq́ deq́ feratis moram hanc maiorem in modum rogo, quam mihi partim fides mea atq́ diligentia (dum laboro quam emendatissimū ex officina mea proficisci) excusabilem, partim nouitas difficultasq́ ex ipso archetypo primū feliciter efformandi fecerunt etiam necessariam. Vos certe morę ueniam dabitis, fidei atq́ industrię meę fructum & nunc, ut spero, accipientes aliquem, & quantum erit mearum uirium deo duce sępius accepturi. Valete.

MELCHIOR Hedulgerus Typicarum notarum compactor, ad Lectorem.

Germanis omnis debet studiosa Iuuentus,
Scribere quod prælis ij docuere notas.
Scriptorum nobis debes studiose Camertis,
Quod uigiles nostras hęc habuere manus.

IOANNES

SINGRENIVS

VIENNENSIS

CALCOGRAPHVS

ANTIQVA ET RECENTIO-
RA NOMINA PISCIVM
MARINORVM, LACV-
STRIVM, ET FLV-
VIATILIVM, QVAE
IN IOVII COM-
MENTARIIS
CONTINENTVR.

FINIS

F. MINITIVS CALVVS LECTORI. S.

Quiſquis es, ſiue impreſſor, ſiue bibliopola, caue hunc librum, alioſue quoſlibet in officina noſtra libraria primum excuſos, excudendoſue, intra proximum decennium uſpiam gentium imprimas, uel ab aliis temere forſan impreſſos uendas. hæc enim ſeueriſſimo edicto uetuit bonarum artiũ fautor Clemens.VII.Pont.Max. quique ſecus fecerint, eos non modo in ſingula uolumina denis aureis multari, uerum & Chriſtianorum commercio, atq; aqua, & igni interdici uoluit.

Vale. & uide, ne inuidus negotium tibi faceſſas, bene memor nullam eſſe ſcelerum impunitatem.